

Observatorio de Marina
BIBLIOTECA

07610

Nº

Núm. ....

Sec.

Carpeta .....

Núm. ....

Estante .....

Tabla .....

Tomo .....

40
10
20
30

Guilloume Camden le plus habile, et des plus
illustres hommes de son siècle Naquit à Londres le 2^e
de Mai 1551. Ses familles peu considérables, et Mouroit
le 9e de Novembre 1623. il a publié plusieurs ouvrages
et entre autres une Description de la grande Bretagne qui
lui a fait donner le surnom de Strabon d'Angleterre. il fit
imprimer ses Œuvres à Londres en 1486. sous le nom de
Britannia. les Annales d'Angleterre et d'Irlande qu'il publia
en 1614. depuis le commencement du Regne d'Elizabeth
Jusqu'en 1489. lui ont fait beaucoup d'honneur, les ouvrages
qui est en latin fut receus avec aplaudissement, et il faut
soulter d'accord qu'on n'eut put traiter cette matière avec
plus de Jugement et de Gravité, ni avec plus d'excellence
ni avec une plus grande Netteté de Style. la suite des
Annales acheuie en l'an 1614. n'a paru qu'après la
mort de l'Auteur. Il ne uulut Jamais consentir à la
publier pendant sa vie, et par premieres sales d'
accords, Il en donna ses Copies à Pierre Dupuy à Paris.
V. à la suite la remarque de Mr. Bayle dans son Diction
naire Critique au mot Camden Tom. 1. pag. 782.

Ex Museo Joa. du Sillion anno 1710

ANNALES
RERVM ANGLICARVM,
ET HIBERNICARVM,
REGNANTE
ELIZABETHA,

A D
ANNVM SALVTIS
M. D. LXXXIX.

GVILIELMO CAMDENO
AVTHORE.

L O N D I N I,

Typis Guilielmi Stansbij, Impensis Simonis Waterfoni,
ad insigne **CORONÆ** in Cœmeterio

PAVLINO.

M. DC. XV.

1615

Noël. fe.

LECTORI.

N T E annos octodecim, Guilielmus Cecilius Baro Burghleius, Summus Angliæ Thesaurarius, mihi ne cogitanti quidem, primùm sua, deinde Regia tabularia aperuit; atq; inde primordia regni ELIZABETHÆ filo Historico contexere iussit. Nescio, quo consilio, nisi dum ille pro-

speræ Reginæ famæ consuleret, vt industriæ etiam meæ hoc in genere præludium videret. Obsecundavi, nec inuitus quidem, ne optimæ Principis memoriæ, eius expectationi, & VERITATI, quæ mihi vtriusq; instar, defuisse viderer. Illam enim subterfugientem, & sese occultantem, aut ibi, aut nullibi, deprehendere speravi.

Primo autem limine, implicatissima difficultas quodammodo absterruit. In condensas enim omnis generis scriptorum, & instrumentorum strues, pro temporum ratione satis digestas, pro argumentorum varietate confusissimas incidi. In quibus excutiendis, dum puluere obsitus, totus defudo; materiamq; idoneam sedulò quæsitam, sed expectato rariùs inventam, conveho; & ille viuere desijt, & industria mea admodum deferbuit. Post-

A 3

quàm

LECTORI.

quàm Incomparabilis etiam illa Princeps cœlestem animam cœlo reddiderat, spe avidissima aliquandiu expectavi, non solum si quis, sed etiam si aliquis è tanto eruditorum numero, qui eius beneficio, & opibus & otio abundant, hanc debitam gratiam, meritamq; rependeret. Sed cum certò comperissem, alijs, qui optimè poterant per graviora negotia non licuisse; alios, nescio quibus de causis, etiam deprecando speciosè recusasse: ad intermissum studium denuò me accinxi, & acrius, quàm antea, incubui. Omnia vndiq; ad scribendum subsidia conquisiui, Regum & Magnatum Diplomata, Literas, Consultationes in Regio Consistorio, Legatorum documenta, & Epistolas sedulò volui, & revolui: Parliamentaria Diaria, *Actus & Statuta* percurri, & singula Edicta perlegi. Quorum omnium longè plurima, Clarissimo viro *Roberto Cottono Equiti Aurato, & Baronetto*, qui rei Historicæ & Antiquariæ lectissimam supellectilem magnis impensis, & fœlici industria sibi comparavit, vt debeo: (Lumen enim maximum mihi libētissimè de lumine accendit suo) ita, LECTOR, si te hac in parte iuvero, aut delectavero, eidem gratias meritissimè referre debes.

Mea etiam ipsius scrinia excussi, qui, etiamsi Venerandæ Antiquitatis admirator, recentium tamen non incuriosus, multa vidi, observaui, à maiorib⁹, atq; fide dignis qui rebus gerendis interfuerunt, & partium vtrinque, in hoc Religionis discidio, studiosis accepi. Quæ singula iudicij mei (quantulumcunq; est) statèra examinavi, ne quando fallaci credulitate ad falsa propenderem. VERITATIS enim studium mihi ad hoc opus aggrediendum, vt solus stimulus; ita & scopus vnicus. Quam Historiæ detrahère, nihil aliud est, quàm pulcherrimo animanti oculos effodere, & pro salubri succo, Lectorum animis venenum propinare.

Quæ *Veritatis* igitur lumini obstruere solent, amoliri statui singula. *Inscitiam*, & quæ inde existunt *Dubietatem* & *Falsitatem* incorruptæ fidei splendore ex monumentis illis omni exceptione maioribus, quantum possum, dispuli;

discipuli; & fortean, non minorem inde rerum illarum notitiam, quam qui in Repub. diu multumq; versatus, mihi comparavi. *Præiudicium* vitæ, quandoquidem iudicium tollit; & mentes cum in Religione, tum in Repub. ita perstringit; vt perinde ac oculi glaucomate obfessi, nihil clarè intueantur. *Periculum* non metui, ne quidem ab ijs, qui præsentis potentia succedentis æui memoriam extinguere posse opinantur. Et meminere, quotquot in scriptores veri cultores sæuierunt, sibi dedecus, illis gloriam accumulasse. *Spes Lucelli* transuersum non egit, Historiæ dignitatem promercalem habere, mihi (cui cum composita paupertate semper bene conuenit) fordium visum, & seruale. *Suspicioni gratiæ, aut similitatis* locum reliqui nullum. Qui enim mihi memorandi, vix vnus & alter beneficio, iniuria ne vnus cognitus; vt inter *obnoxios*, vel *infectos* non habear. Superstitibus vix breui elogio memoravi. Patriæ hostes infectando, boni ciuis laudem cum mali Historici nota aucupari, ridiculum existimavi. Hæc curavi, vt quod Polybius iussit, *soli VERITATI* litarem. Nec ΠΑΡΡΗΣΙΑΝ, ingenuam illam cum modestia loquendi libertatem Historico dignam aliquis, vt spero, in me desiderabit. Illam, quæ cum obtrechandæ malignitate falsam libertatis speciem induit, & propitijs auribus vbique excipitur, ex animo detestor. *Manifesta* non reticui, *dubia* molliùs sum interpretatus, *occultiora* non indagavi. *Abditos Principum sensus* (inquit magnus ille Historiarum Antesignanus,) & si quod occultius parant, exquirere illicitum; anceps, nec ideò assequare. Atq; cum Halycarnassæo curiosulis succenseo, qui plura quam legibus permissum, quærere, aut cognoscere volunt.

Ad cætera quod spectat. Quamvis me minimè lateat ΠΟΛΕΜΙΚΑ & ΠΟΛΙΤΙΚΑ maximè propria esse Historiæ, Ecclesiastica tamen nec potui, nec fanè debui prætermittere. (Inter Religionem enim, & Rempub. diuortium esse non potest.) Sed cum Ecclesiasticæ Historiæ scriptor hæc suo sibi iure vendicet, ego non nisi leui, & quasi pendentem

LECTORI.

pendenti quidem manu attigi. Cùm ex Historiæ lege & dignitate sit, *per negotiorum celsitudines discurrere, non minutias indagare, minutijs non institi.* Minutula tamen sunt, quæ si non hunc, alium scire iuuet. *Circumstantias* verò haudquaquàm omisi, vt non modò rerum eventus, sed rationes etiam, causæq; noscerentur. Illud Polybij mihi perplacet. *Si tollas ex Historia QVARE, QVOMODO, QVO FINE, quidq; fuerit actum, & an ex ratione res gesta successerit; quicquid reliquum est, ludicrum magis erit, quàm documentum.* Et in præsens quidem oblectet, in posterum non profit. *Iudicium affectibus non tradidi, dum sedato animo scribens, aliorum potiùs exquisiui; nec meum ferè vsquàm, ne aliud quidem agens, interposui; cùm an Historico liceat, controvertatur.* Suum cuiq; pro captu per me liberum esto. *Orationes, nisi ipsissimas, vel in pauciora redactas non admiscui, multò minùs finxi.* Sententias rariùs adpersi, nec observationibus illis, quas Græci *ΕΠΙΣΤΑΣΕΙΣ* appositè vocant, narrationes exornavi, dum occultè animum erudire fategi. *Digressiones vitavi. Verba formalia adhibui. Topographica, & Genealogica non neglexi: nec Chronologica; temporum seriem quantum fieri potuit, sequutus; annum à Calendis Ianuarij, vt nostri Chronographi olim soliti, exorsus.*

ANNALIUM nomine inscripsi, quòd quæque in suum annum retulerim, quòd *res illustres Annalibus mandandas, Tacitus docuerit; & eorum munus esse præcipuum, ne virtutes sileantur, vtq; ex præuè dictis factisq;, ex posteritate, & infamia metus proponatur.* Imò etiam, quòd in *Annalibus* aridius & contractius scribendi genus, quale hoc meum, maximè requiratur.

His initijs animum ad scribendum appuli, hoc consilio porrò perrexi, & in his concinnandis, limandis, & perpoliendis, omne subcisiuæ industriæ curriculum conficere: atque supremis tabulis, amplissimo viro Iacobo Augusto Thuano, qui historiam sui temporis summa fidei, & modestiæ laude inchoavit, legare destinaui. Ne quod exteri solent, ille mihi cum primis charus, in rebus nostris,

stris, tanquam hospes in Republica aliena, peregrinaretur.

Ecce autem, hoc consilium, nescio quo fato, mihi præreptum, & magna pars eorum ante aliquot annos ad eum transmissa, dum adhuc primis lineamentis adumbrati, & vix inchoati iacerent, lituris & lacunis deformati, segmentis hinc inde assutis, mendis, vt tumultuante calamo exciderunt, scatentes; & à librario pessimè accepti. Ex his ille Tomo suæ Historiæ Vndecimo, & Duodecimo, paucula demendo, mutando, addendo, sed recto sanè cum iudicio, inter-polata, intexuit. Cùm autem ille pro suscepti operis ratione (Vniuersalem enim sui temporis Historiam aggressus) pauca *Anglica & Hibernica* decerpserit, plurima quæ nostros cognoscere iuuet, & forsan intersit, prætermiserit: & ego rerum nostrarum notitiam ab exteris non sine conuitio efflagitari audiuerim; humeros oneri aliquandiu subductos iterum apposui, totos relegi, recognoui, plurima addidi, & aliquem orationis cultum adhibui, sed sine conquisitis verborum lenocinijs. Satis enim mihi videtur, si tanquam tabulam dilutioribus coloribus minùs eleganter pictam, bono lumine collocauero.

An publici tamen iuris facerem, inter ancipites curas suspenso animo hæsitauit. Verum enim verò *Iudicia, Præiudicia, Odium, Obtrectatio*, quæ signa efferre, & classicum canere prævideo, non tantùm deterruerunt: quantum *Veri studium, Patriæ charitas, & Principis illius memoria* (quæ apud Anglos grata & sancta esse debeat) contra eos excitârunt, qui cùm fidem in *Patriam, & Principem* exuerint; tam huius existimationem, quàm illius gloriam atterere famosis apud exteros libellis, ex animis malevolentia suffusis, non desistunt; & nunc, quod non dissimulant, improbitatis suæ monumentum iusto volumine posteris sunt prodituri. Nihil ego malim quàm me mei similem esse, & illos sui. *Suum cuiq; decus rependet posteritas.* Quod argumenti sublimitas postulat, dolens fateor, non præstiti: operam verò quam potui, sanè lubens impendi.

LECTORI.

impendi. Mihi, vt in alijs, ita in his nequaquam satisfeci.
Satis superq; tamen habebō, si ex propensa voluntate
memoriam rerum conseruandi, vera narrandi,
& animos ad probitatem, aut prudentiam e-
rudiendi, inter minutos magnarum
rerum scriptores locum tan-
tisper inuenero.

Quicquid sit

DEO, PATRIÆ, ET POSTERIS,
AD VERITATIS ARAM
DEDICO, GONSECROQ:

Apparatus.

L I Z A B E T H Æ Angliæ
Reginæ genus paternum verè Re-
gium erat, illa enim Regis Henrici
Octavi filia, Henrici septimi neptis,
Edwardi Quarti proneptis, mater-
num impar quidem, nobile tamen,
& multis magnisq; affinitatibus
per Angliam & Hiberniam diffu-
sum. Abavus erat Galfredus Bo-
lenus claris in Norfolcia natali-

Elizabetha
genus pater-
num.

Maternum.

bus, Prætor Urbis Londini, Anno M. CCCC. LVII. eodemq;
tempore Equestri dignitate ornatus. Vir integer, ea existimatio-
ne, vt Thomas Baro Hoo & Hastings, ex ordine Georgiano
filiam & heredum vnam illi in vxorem dederit, ea opulentia,
vt filias in splendidas familias Cheneidorum, Heidonorum, &
Fortescuorum elocauerit, filio lautum patrimonium reliquerit,
& mille libras monetæ Anglicæ egenis in Vrbe Londino, & da-
centas in Norfolcia erogandas legauerit. Huic natus Guiliel-
mus Bolenus inter octodecim lectissimos Equites Balnei ad inau-
gurationem Regis Richardi III. adscitus, cui Thomas Comes
Ormondia (qui ea dignatione apud Angliæ Reges fuit, vt solus
ex Hibernia proceribus, sedem & suffragium in Comitijs Par-
lamentarijs Angliæ, & supra Angliæ quidem Barones habuit)
filiam & heredum alteram connubio iunxit. Ex hac ille (præter
filias Sheltono, Calthropo, Clero, & Sackvillo, opibus &
genere conspicuis enuptas, liberosq; alios) genuit Thomam Bo-
lenum, quem iuvenem Thomas Howardus Comes Surria, qui
postea Dux Norfolcia bellica laude celeberrimus, in generum
delegit, data Elizabetha filia in matrimonium: & Henricus

Anna Bolena
nata M. D.
V I I.

A Rege vxorem
repudiatur
amata.

Repudij
causa.

VIII. vna & altera amplissima legatione perfunctum primum Aula Regiae Quaestorem, ordinis Georgiani Equitem, & Vicecomitem Rochfordium; deinde Comitem Wiltoniae & Ormondiae, privatiq; sigilli Custodem constituit. Ille, inter alios liberos, Annam Bolenam procreavit, quae tenella in Galliam missa, famulabatur primum Mariae Anglicae Ludovici XII. deinde Claudiae Britannicae Francisci Primi uxori; eaq; defuncta, Margaretae Alenconiae, quae enascenti Protestantium Religioni cum primis in Gallia fauit. In Angliam reversam, & inter honoratas Reginae Virgines admissam, iam ad viginti duos annos natam, Henricus duodequadragesimum agens, ob formam venustam, & modestiam Gallica festiuitate temperatam efflictim deperijt. Cum verò pudicitiam expugnare non potuisset, in uxorem spe prolis masculae ambiuit.

Jam antea, vt rem paulò altiùs repetam, ille Catharinam coniugem, feminam moribus sanctissimis, & Hispanica grauitate; sed saepius abortientem, & quae filiam vnicam superstitem habuit Mariam, fastidire, post XVII. annos, coeperat; idq; artibus Thomae Wolfæi Cardinalis, qui iam in fastigio potentiae apud Regem, sui quodammodo erat impotens. Ille enim Carolo Quinto Imper. Catharinae è sorore nepoti infensior quòd Archiepiscopatum Toletanum negasset, & ad Papatum aspiranti non fauisset; Galloq; in Caroli inuidiam adeò iam deuotus, vt uxorem è Gallia Henrico destinaret; Regi in suas cupiditates prono scrupulum iniici curauit nuptias illas cum Catharina, quae prius fuerat Arthuri fratris ipsius vxor, lege diuina esse prohibitas, licet Iulius II. P. R. dispensasset. Postea ipse in aures inculcauit quàm grauitè in Deum commississet Catharinam ducendo, quanto peccato vultaret illam retinendo; Excommunicationis sententiam incurrisse, Deumq; in has tam injustas nuptias iram effudisse, qui prolem masculam semel atq; iterum susceptam, superesse noluit: nec aliud quidquam expectari posse, quàm vt funesta illa bella nuperrimè consopita, nouis cladibus resuscitarentur, nisi de legitimo regni haerede certò constiterit. Illam igitur repudiandam, vt omnis scrupulus Regi ex animo tolleretur, eiusq; animae tot annos incestu polluta, & simul regni saluti ex certa legitima prolis successione consuleretur.

Hinc

Hinc Rex Clementi VII. Pontifici Rom. supplicat, ut delegaret qui de causa cognoscerent, utq; vel dispensatio Iulij PP. sacrarum literarum auctoritate confirmaretur, vel ipse ab Excommunicationis sententia absolueretur, & matrimonium ipsum nullum, & invalidum fuisse, ipsique licere cum quacunque alia muliere (alio non obstante Canone) matrimonium contrahere, declararetur. Delegavit ille Wolfæum, & Cardinalem Campegium, cui & Bullam clam tradidit, in qua Regis votis favorabiliter annuens quantum cum Deo potuit, singula concedit si contingat matrimonium cum Catharina aliàs contractum nullum fuisse, & esse declarari: Verùm hanc Bullam, prout res Imperatoris in Italia succederent, vel celandam, vel publicandam. Agitabantur iam passim quæstiones, An iure diuino liceat fratri relictam fratris accipere in uxorem? Si hoc iure diuino vetitum, an Papali interveniente dispensatione non possit fieri licitum. Cùm autem huiusmodi matrimonium, Sacrosanctis vtriusq; Testamenti legibus adversari, etiamsi Pontificis Rom. accesserit dispensatio, plures Orbis Christiani Academiae, viriq; doctissimi suis suffragijs comprobassent: Rex in amorem Annæ Bolenæ exardere cœpit, simulq; Cardinalis (incepti serò penitens) ira incitatus, clandestinò effecit ut Pontifex Rom. Academiarum sententias Pontificia auctoritate confirmare abnueret, & causa Romæ, & in Anglia de die in diem ampliando protraheretur. Cardinalis enim à Bolena quæ doctrinæ Evangelicæ addicta fastum ipsius pompa plenissimum oderat, timebat; itidem & Pontifex ab Imperatore iam in Italia prepotente, qui Catharinæ materteræ causam acerrimè defendebat. Nec Pontifex Henricum irritare volebat, qui ipsum iam pridem à Cæsarianis captum sua opera & pecunia liberauerat. Henricus, etsi hinc animus ira æstuarer, occultauit tamen, & primùm ipse assiduè & humilimè per legatos & literas, deinde præsules & proceres Angliæ per libellum supplicem chirographis suis subsignatum demissis precibus ad Pontificis pedes advoluti obsecrarunt, ut Apostolica auctoritate firmaretur (ipsorum verbis vtor) quod duæ Academiae Angliæ, quod Academia Parisiensis, quod multæ aliæ A-

Ad P P. relata.

In Academijs agitata.

Ampliando dilata.

Rex ut expediretur, rogat.

Præsules etiam & proceres.

cademiæ, quod doctissimi & integerrimi viri domi forisq; verum esse affirmarant, ac pro vero defendere tam verbo quàm calamo paratissimi erant. Infelicitatem autem singularem esse, si à sede Apostolica hoc ille Princeps non obtineret, cuius solius ope sua stat sedi Apostolicæ authoritas à multis impetita, quibus partim ferro, partim calamo, partim voce atque authoritate sæpius restitit, & tamen solus illius authoritatis beneficio non frueretur. Vt frueretur iterum atque iterum obtestati sunt, ne intestina bella de iure successionis denuò recrudescerent.

Et Præsules
seorsim.

Præsules etiam veriti ne Pontifex regnum Interdicto, aut Regem excommunicatione innodaret, suis seorsim literis triste inter Alexandrum Tertium Pontificem Romanum, & Henricum Secundum Angliæ Regem dissidium in memoriam revocarunt, & inter alia rationum momenta, his ipsissimis ferè verbis, quibus Gilbertus Episcopus Londinensis tunc temporis usus erat, infimis cum precibus admonuerunt. Zelum vestrum accensum vt ad tempus intra fines modestiæ cohibeatis, submississimè supplicamus: ne vel Interdicti sententiam, vel vltimum illud præcisionis elogium proferendo, Ecclesias innumeras subverti miserè patiamini, & tam regem ipsum, quàm innumeros cum eo populos, à vestra, quod absit, obedientia irrevocabiliter auertatis. Melius est membrum capiti cohærere, vel faucium, quàm à corpore proijci, iam præcisum. Redeunt ad fanitatem faucia, vix corpori coalescunt iam præcisa. Adducit desperationem præcisio, cum sanet vulnus sæpissimè cautè medicantis operatio. Vnde si placet, consultius est, vt sanando vulnere, si quod est, ad præsens operam detis, quàm Ecclesiæ Dei partem nobilissimam præcidendo, quæ turbata sunt hoc tempore, longè suprâ quàm possit exprimi, perturbetis. Sanguis regius tunc scit demum vinci, cum vicerit. Nec erubescit cedere cum superauerit. Manfuetudine leniendus est, monitis & patientia superandus. Quid enim si iacturam quandam temporalium infert vel exhibita, vel in tempus exhibenda

hibenda

hibenda adhuc etiam patientia? Numquid non feueritati retrahendum est, cum strages imminet populorum? Numquid non in mare multa iactanda sunt, cum iam spondet interitum confusio foeda maris & fluctuum? Verum cum haec surdis auribus Pontifex & Cardinales per quinque plus minus annos negligenter, egerrime ferentes Pontificiam in dispensando potestatem in quaestionem deuocari, Regemque Romam citandum censerent; perpulerunt Principem animi plenissimum, proteruia Ecclesiasticorum quorundam domi irritatum, qui pro causae equitate iniquissime, pro Regia dignitate indignissime, & pro meritis in Ecclesiam Rom. ingratissime secum agi existimauit, ut vno fere eodemque tempore Catharinam repudiaret; Wolfæum Cardinalem bonis exueret, Episcopos, quod Legatinam eius auctoritatem in Regiae praeminentiae fraudem agnouerant, ingente pecunia mulceret, Pontificis Romani auctoritatem profligaret, titulum SUPREMI CAPITIS ECCLESIAE ANGLICANAE SUB CHRISTO à Synodo, & Angliae Academiae delatum admitteret. Annam Bolenam trabea honoraria indutam, sericoque aureo redimitam honore Marchionissae Pembrochia cum assensu procerum Regni ob generis nobilitatem, virtutumque meritum (ita se habent verba) exornaret, in uxorem duceret, Reginamque sacrari iuberet; Clemente VII, frustra indignante, matrimonium prius validum & Canonicum esse decernente, & Regem maioris excommunicationis poenam incurrisse, pronuntiante.

Ex his nuptiis nata est Elizabetha Greenwichi ad Tamisim die VII. Septembris M. D. XXXIII. Mox verò nuptiae illae cum Catharina contractae, irritae, & incestuosae: haec cum Anna licitae, & ex iure diuino, Parliamentaria auctoritate iudicantur. Elizabetha, si mascula Regi soboles defuerit, regni haeres declaratur, & in Regis fidem, & haeredum ex Anna à singulis iuratur. Cumque Paulus Tertius in has nuptias denuo Romae pronuntiare statueret, & domi Virgo sacra in Cantio à religiosi subornata quasi diuino furore percita, in easdem atque Regem multa effutiret, titulus Supremi Capituli Ecclesiae Anglicanae, cum omnimoda auctoritate errores, haereses, &

Rex neglectus Pontifici Rom. renunciat.

Annam ducit.

Elizabetha nata.

Regni haeres declarata.

Holy Maide of Kent.

Autoritas in Ecclesiasticis Regi delata.

& abusus in eadem reformandi. Regi à regni Ordinibus defertur, & iusiurandum illud in fidem hæredum Regis ex Anna confirmatur. Anno tamen tertio vix exaucto, ille in amores, suspiciones, iram, cædem, & sanguinem proiectus, vt nouo Ianæ Seimoræ amori viam patefaceret, Annam quæ abortum masculum fecerat, violati thori ex leui suspicione insimulatam in iudicium vocat. Illa obiecta ita diluit vt multitudini adstanti innocens circumventa videretur, Pares tamen damnarunt. Damnata Regi per nuntium belle & festiuè singulares gratias de cumulatis in eam beneficijs egit, sc. quòd genere minùs illustri ad illustrem Marchionissæ dignitatem, consortis honorem, & Reginae celsitudinem euexerit: quodq; longè maximum, cum in terris sublimiùs euehere non possit, in cælum, vbi æterna inter innocentes gloria fruatur, extollere iam voluerit. Supplicium placidè & Christianè subiit, prospera quæq; regi comprecando, & inimicis ignoscendo.

Anna obtruncata.

Iana postridie nupta.

Maria & Elizabetha illegitimæ declaratæ.

Iana in partu obiit.

Rex in Pontificios, Lutheranos, & Monasteria sæuit.

Legem 6. articulorum fancit.

Ille postridie Ianam in vxorem ducit, nuptias cum Anna non minùs quàm cum Catharina planè illicitas & irritas Parliamentaria authoritate declarat, earum filias Mariam & Elizabetham inde esse illegitimas, & regni successione excludendas. Illa Edwardum, qui patri in regno successit, ex vtero excisum enixa, statim perijt. Rex de vxoris morte parum sollicitus novis amoribus & in Italia & in Gallia, vt sibi amicos conciliaret, statim vacat. Animi tamen ambiguus & ad singula pauidus, dum à Pontificijs ob rebelliones excitatas timet, ex nobilibus ne seditiones commouerent, aut exteris hostibus se coniungerent, alios leuiculis de causis, alios inauditos capite truncat. Religiosos ob peruicaciam in Pontificia potestate asserenda proditorum supplicio crebriùs afficit, & ex avaritia, Monasteria maiora, vt antea minora, venerandæ vetustatis & maiestatis plenissima diruit, opesq; tot annos congestas diripit, causis ex humane fragilitatis vitijs, & solutiore vita quæsitis. Simulq; Protestantes vt Hereticos comburit ex lege, quam vocarunt, sex Articulorum, contra eos qui Romanæ Ecclesiæ doctrinam de Transubstantiatione, vna in Sacramento Eucharistiæ specie, Sacerdotum celibatu, Votis, Missa priuata, & Auriculari Confessione impugnarunt. Adeò vt vno eodemq; loco & tempore in Pon-

Pontificios laqueo & dilaniatione, & in Protestantes viuicom-
burio seuiretur: Vnde cum domi terribilis & foras tyranni-
cus haberetur, primum reiectus à Maria Lotharinga Ducis Gui-
sij filia, quam Iacobo Scotorum Regi nepoti riualis factus am-
biuit, deinde à Christiana Danica Ducissa Mediolanensi Caroli
v. nepte, agrè Annam Cliuensem, dum Protestantium in Ger-
mania amicitia se applicaret, in uxorem obtinet. Eam autem
statim atq; duxerat, quasi forma principe indigna auersatus abij-
cit, in fastidium ac libidinem iuxta lasciuus, causatus illam Ducis
Lotharingia filio prius fuisse desponsatam, & nescio quam mulie-
brem impotentiam, vt Catharinam Howardam Edmundi
Howardi filiam, Thomæ Ducis Norfolica neptem superindu-
ceret, quam anno vertente, pudicitia iam antè violata ream per-
aetam obtruncat, thorumq; regum Catharinae Parræ ex eque-
stri familia iterum vidua aperit.

Cum iam ex intemperanti iuuentute corpus effætum sentiret,
irritator in Gallum quòd Scotis subsidia contra Anglos submise-
rat, & æquior Carolo Cæsari qui Catharinae materteræ repu-
dium penitus oblitus, spem certam reconciliandi ipsum Ecclesia
Romanae occultè fecerat, (qua in re Gallus iam illuserat) cum Ca-
rolo fædus contra Gallum inijt. Deinde Galliam cogitans, vt
maiores apud Carolum gratiam iniret, & simul conscientia ex-
ulcerata satisfaceret, Regni Ordinibus in Comitijs proposuit, vt
si ipse & Edwardus filius sine sobole diem obirent; primum Ma-
ria, & si ei proles deficeret, Elizabetha deinde in regno succede-
ret. Sin autem hi sine prole obirent, Corona Angliæ ad eos de-
volueretur, quibus ille vel literis Patentibus, vel supremis tabu-
lis assignauerit, quod lubentissimis omnium animis scitum et sanc-
tum erat, læsæ Maiestatis pœna contraeuntibus inflicta. E Gal-
lia Bononia capta, & ingenti pecunia profusa reuersus, dum ipse
anxius Angliam nouis quotidie suborientibus opinionibus distra-
ctam ingemisceret, & ipsa Anglia opibus exhaustis, pecunia are
intermixto deprauata, Monasterijs prisca pietatis monumentis di-
rutis, Nobilium, Præsulum, Pontificiorum, & Protestantium
cruore promiscuè effuso, & Scotico bello implicata, lætuosa suspi-
raret, supremum spiritum pinguedine disfluens ex virulenti her-
petis in crure inflammatione, Anno M. D. XLVII. inchoante
exhalauit.

Annam Cli-
uensem du-
cit, & repu-
diat.

Catharinam
Howar. ducit
& capite
plectit.
Catharinam
Parram du-
cit.

Carolo Imp.
reconcilia-
tur.

Successio-
nem in libe-
ris stabilit.

Bononiam
capit.

Moritur.

exhalauit. Princeps magnanimus, in cuius maximo ingenio inerant confuso quodam temperamento, virtutes magna, & vitia non minora.

Edwardus
Sextus suc-
cedit.

Euangelij
doctrina
inducitur.

Infelix sub
puero Rege
regnum.

Protektor è
medio tolli-
tur.

Et ipse Rex.

Edwardus filius vix decennis successit, Edwardo Seimoro Duce Somersetti eius avunculo, Protektore constituto. Cuius auspicijs insignis victoria de Scotis ad Muselburgum reportatur, dum Angli pacti fœderis fidem de Maria Scotorum Regina Edwardo desponsanda armis repetunt: & feralis lex Sex Articulorum aliæq; ab Henrico VIII. contra Protestantes late refiguntur, illæ ad Pontificiam auctoritatem profligandam confirmantur, Missa abrogatur, Imagines è templis emouentur, vtriusq; Testamenti libri vulgari lingua procuduntur, Officia diuina in eadem celebrantur, & vtraq; species in Eucharistia præbetur. Cæterum sacrilega auaritia in res Ecclesiasticas, Collegia, Cantarias, Nosocomia, & pauperibus dicata, quasi superstitiosa, rapaciter inuolauit, ambitio & æmulatio inter proceres, audacia & inobedientia inter plebeios adeò insolenter exultarunt, vt Anglia quasi lymphata intemperijs agi sibi videretur, rebellionibus, tumultibus, partium studijs, pecuniæ deprauatione & omnibus malis quæ sub Rege puero accidere solent, intus miserè intabescens. Accesserunt etiam damna foris accepta, propugnacula Anglorum in Scotia, necnon in Gallia amissa, Bononia quæ tanti constitit, & omnes arces in agro Bononiensi ab Anglis extructæ cum tormentis & omni apparatu bellico pæta pecunia, non sine insigni Anglici nominis probro, Gallis tradita: cum Anglia seditionibus diuisa defendere non valeret, Carolus Imperator ex fœdere rogatus auxiliari negaret, (vt pote quæ Anglis post initum fœdus acquisita) etiam gratis oblatam recusaret. Et ad infelicitatis cumulum, Protektor aduersus Dudlæi Ducis Northumbriæ fraudes incautus felonix damnatus ex lege recenti de consilio inito occidendi Consiliarios Regios, Northumbrium scilicet, & alios, capite plektitur, filius ex priuata lege, maxima patrimonij parte & paternis honoribus spoliatur; & ipse Rex suorum præsidio nudatus, ambitiosorum immanitati expositus, immaturè (morbo au veneno incertum) præripitur; incredibili ob eximias supra ætatem virtutes desiderio apud populum relicto.

Tristi

Tristi hoc tempore cum Dudleius malis artibus fraternum amorem inter Protectorem & Thomam Seimorum fratrem dissoluisset, occasione arrepta ex muliebri æmulatione inter Reginam Dotariam Thomæ coniugem, & Ducissam Somersetti Protectoris uxorem, inter alia ad Thomam læsæ Maiestatis convincendum, obijciebatur illum cogitasse de Rege in suam potestatem redigendo, & Elizabetham Regis sororem in uxorem ducendo. Illa autem totius rei ignara, & longè ab omni suspitione intereà adolescebat, summa apud Edwardum fratrem, (qui non alio quam dulcis sororis TEMPERANTIÆ nomine salutavit) & singulari apud proceres, & plebem gratia. Forma enim erat inprimis venusta & imperio digna, gravitate modesta, ingenio splendido, animo regio, memoria fœlici, & optimarum literarum studio indefesso; adeo ut ante XVII. ætatis annum Latinam, Gallicam, Italicam linguam calleret, & Græcam mediocriter. Nec Musicam, quantum Principem deceret, neglexit, ut quæ scitè & iucundè caneret, psalleretq;. Cum Rogero Aschamo qui eius studijs admotus, Locos communes Melancthonis, integrum Ciceronem, magnam partem Historiarum T. Liuij, selectas Isocratis Orationes, (quarum duas in Latinum convertit) Sophoclis Tragedias, Nouumq; Testamentum Græcè legit, è quibus & linguam purissimâ dictione, & mentem aptissima præceptione instruxit, bonisq; literis non ad pompam, sed ad vitam & virtutem ita fuit assidua, ut ad miraculum vsq; fuerit inter sui seculi Principes erudita.

Liberalia autem hæc studia fratris Edwardi mors interrupit, vix dum expirauerat, cum à Dudleio Northumbriæ Duce (qui regnum Ianæ Greiæ, cui filium desponderat, affectabat) internuntij interpellarent, ut pacta pecunia, & latifundijs quibusdam assignatis, iure suo in regnum cederet. Illa modestè respondit, cum Maria sorore natu maiore prius transigendum, qua superstite, se nihil iuris sibi posse arrogare. Mox publica præconis voce Iana Greia Henrici VIII. è secunda sorore pro-neptis, Regina Angliæ promulgatur. Causæ quæsitæ, scil. Quòd Maria, & Elizabetha illegitima Parlamentaria lege iudicata, quæ nunquam ritè abrogata, (licèt illas Rex pater suo ordine post Edwardum VI. si soboles deficeret, successuras

Elizabetha
apud fra-
trem gratia.

Studia.

Iana Greia
frustrà Re-
gina decla-
ratur.

eadem lege declarasset.) Quòdque sorores illæ civili Anglorum iure Edwardo successores hereditariò esse non possent, quia non germanæ, sed (vt Iurisperiti nostri loquuntur) of the halfe blood. Subinnuitur etiam Henricum VIII. supremis Testamenti tabulis jus regni in Ianam illam Greiam transcripsisse, simulque demonstratur quanti sit periculi, si Maria aut Elizabetha exteris Principibus nuberent, qui Pontificis Romani auctoritatem iam Anglia eliminatam revocarent, externoque iugo Anglos subijcerent. Et in eandem sententiam Literæ Patentis Edwardi Sexti paulò ante mortem confectæ, pluriumque Procerum, Episcoporum, Iudicum, & aliorum chirographis munitæ proferruntur.

Nihilominus propensissima procerum & plebis in Henrici VIII. filias voluntas hanc tempestatem fato Duci & Ianæ funesto intra viceesimum diem dispulit, Mariaque per vniuersam Angliam Regina declarata. Cui ad Urbem Londinum cum exercitu accedenti Elizabetha (ne sororis, & suæ etiam ipsius causæ quæ tunc agebatur, deesset) cum quingentis equitibus obviam processit. Primis quæ Maria habuit Comitibus Parliamentarijs, quæcunque contra matrimonium inter Catharinam Regine matrem & Henricum Octauum decreta fuerant, antiquantur, illudque legi diuinæ consonum & ad omnia validum esse ex his rationibus iudicatur; quòd cum parentum ipsorum, Principum prudentissimorum consensu, virorum grauissimorum tam Angliæ quàm Hispaniæ consilio, & matura eruditissimorum in Orbe Christiano deliberatione contractum, celebratum, & liberorum procreatione consummatum fuisset. Idem etiam religionis cultus, & Sacramentorum administratio quæ in vsu fuerant moriente Henrico VIII. revocantur, sine vlla tamen omninò Pontificiæ potestatis agnitione vel mentione. Quod Reginam, & Cardinalem Polum in primis sollicitos habuit, qui in re matrimonij parentum consensum & prudentum iudicium non aliunde quàm ex P. P. Iulij II. dispensatione dependere crediderunt; & Sacramentorum vsu nondum in Ecclesiam rite receptis sine Pontificis auctoritate permitti succensuerunt. Verùm Ordines Regni, quod Maria deprehendit, auctoritatem Pontificis Romani iam excussam denuò admittere & agnoscere verebantur.

Maria Regina promulgatur. Elizabetha se adiungit.

bantur. Nec ferebant ut Regina titulum Supremi Capitis Ecclesie Anglicanae deponeret, in quem ipsorum plerique Praesules, Proceres, & plebeyi Henrico VIII. haeredibus, & successoribus iurauerant, & plurimi rem ex Ecclesiae bonis auxerant. Illa autem deponere ex animo gestijt, persuasa vniuersum jus suum ad regnum non aliunde quam ex potestate Pontificis Rom. qui pro ea sententiam tulerat, firmari; postquam pater eam illegitimam pronuntiari curasset. Certè plurimi hoc tempore Pontificiam potestatem & externum iugum adeò exosi sunt, ut Thomas Wiatus & Cantiani nonnulli decimo die post nuptias Mariae cum Philippo Hispano pactas, in rebellionem proruperint, persuasi non alio consilio pactas, quam ad Anglorum ceruices Hispanorum viribus grauius sub Romano iugo deprimendas, atq; ad Elizabetham proximam regni Angliae haeredem è medio tollendam. Et Carolus V. Imperator gnarus animorum in Anglia, eiusmodi moras Polo Cardinali cum Legatina à Pontifice potestate Angliam cogitanti iniecit (nec sine Reginae consilio) ne rebus nondum constitutis offensionem concitaret, ut in Angliam non veniret nisi post quindecim menses, cum iam tertium Parliamentum haberetur, nuptiae inter Mariam & Philippum essent celebratae ex Iulij III. Pont. Rom. dispensatione, eò quòd secundo & tertio consanguinitatis gradu fuerint coniuncti, & CAROLVS ipse Imperator sponsalia cum MARIA impubere de futuro quondam contraxisset. Tum demum ille ab Imperatore dimissus in Angliam venit, & natalibus restitutus, Ordinibus rogando & obtestando proposuit, ut leges contra Haereticos restabilirentur, omnes leges à vicesimo Regis Henrici VIII. anno contra Romanam sedem promulgatae abrogarentur, & vniuersum regni corpus Ecclesiae Rom. reconciliaretur. Quae agrè impetrauit, nec prius, quam bona Monasterijs, Collegijs, Episcopatibus, &c. ab Henrico Octauo, & Edwardo Sexto ablata, Reginae, & possessoribus simul eadem sanctione confirmarentur, ne quies regni turbaretur. Hinc ille statim Clerum populumq; schismatis crimine absoluit, Romae praè gaudio solennis Missa ab ipso IULIO III. P.P. celebrata, supplicationes decretæ, Iubilæum indictum, & plenaria concessa indulgentia singulis

Angli Pontificis potestati agrè se subijciunt.

Qua Lege Ecclesiae Rom. reconciliati.

Lætitia inde Romæ.

lis qui pro vnione Regni Angliæ Deo gratias egerint. Eoq; missi Antonius Vicecomes Montisacuti, Thomas Thurlbeius Episcopus Eliensis, & Edwardus Carnus ad gratias de schismatis venia agendas, debitamq; Papæ & sedi Apostolicæ submissionem & obedientiam Regis, Reginae, Regniq; nomine præstandam. Quibus in Palatio Apostolico & Aula Regum publicum datur à Paulo IIII. (Iulius enim iam obierat) Consistorium, obedientia admissa, venia & absolutio à Cardinale Polo data, approbata & denuò data. Atq; ad Mariam & Philippum magis demerendos, Papa Hiberniam in Regnum ex Apostolicæ potestatis plenitudine perpetuò erexit, & titulo dignitate, præminentijs regijs, &c. insigniuit & decorauit. Quæ tamen singula Ordines Hiberniæ ex sua auctoritate Henrico VIII. cumulatè detulerant, & ipsa Regina iam antea vtebatur & fruebatur. Sed hæc non huius loci.

Religio Romana nunc in Anglia constituta videbatur, Ecclesiastica tamen hominum natio cum ex Regina iam quadragenaria, exsucca, & valetudinaria prolem vix sperarent, ab Elizabetha etiamnum timuerunt. Illam enim Protestantium religioni innutritam norunt, & in illam quasi Solem orientem omnium animos & oculos coniectos perspexerunt. Serio igitur à primordio regni Mariæ consultarunt, ne religio iam reuocata quid detrimenti per illam caperet. Prolem regiam scelere tollere sanioribus, & ipsi Mariæ Principi pientissimæ (licet in illam ob maternas simulatas iniquiori) piaculum visum; contra quibusdam malefanis qui ad religionem Catholicam stabiliendam nihil non audendum, nihil non perpetrandum quo iure, qua iniuria censuerunt. Per commodum verò illis acciderat, quòd Thomas Wiatus, Petrus Carewus, Iacobus Croftus, & alij è Protestantium numero turbulenta & temeraria seditiosè moliti essent, & Elizabetham Edwardo Courtenæo Devonie Comiti matrimonio iungere satagissent. Hinc illa quasi conscia in carcerem contrusa, seditiois affinem esse primùm incerti rumores sparsi, deinde nonnulli ad quæstionem in caput abrepti, alijs tormenta adhibita. Croftus minimè consciam fuisse & extra omnem seditiois culpam religiosa asseueratione coràm affirmavit.

Hibernia à
P. R. in reg-
num erecta.

Pontificij ab
Elizabetha
timent.

Eam exagi-
tant.

mauit. Wiatus item (qui subaccusasse ferebatur) extremum supplicium subiturus, idem palam professus est: Nihilominus illa adpositis custodibus huc illuc raptata, famulisq; & ancillis in vincula subinde adductis, durius quàm pro dignitate tractata.

Interea Henricus II. Rex Galliarum clandestinis literis amore plenissimis recreat, multa & magna pollicitus in Galliam evocat; an ex amore, aut dolo ut maius periculum crearet, Scotorumq; Reginae nurui destinatae viam ad Angliæ Coronam post Mariam muniret, non dixero. Christianus etiam tertius Rex Daniæ, qui iam pridem Protestantium religioni nomen dederat, studium omne desert, simulq; de nuptiis eam Frederico filio clandestinò agit. Quod cum Pontificijs in Anglia suboluisset, minas & pericula denuò intentant, & sibi timentes clamitant, omnia religioni Romanæ, Reginae, & regno intuta esse, dum illa superesset: itaque vel læsa Maiestatis, vel hæreticæ prauitatis necessariò damnandam. Eaq; tempestate dum in minoris notæ Protestantes seuiretur, I. Storius Legum D. & alij ingenio immiti per circulos passim dictitarunt, Hæresis radicem (illam innuentes) exscindendam, non ramusculos amputandos. Cum tamen illa, ut nauigium ingruente tempestate, sese moderans, ad Romanæ religionis normam sacra audiret, & sæpius confiteretur, imò Cardinale Polo asperius interpellante, se Romanæ Catholicam præ terrore mortis profiteretur. Hoc Maria tamen haud credidit, non oblita se mortis terrore propulsam literis sua manu ad patrem scriptis (quas ipse vidi) & Pontificis Romani authoritati in Anglia in æternum renunciasse, simulq; agnouisse patrem Supremum sub Christo Ecclesiæ Anglicanæ caput, matrisq; suæ nuptias cum Henrico patre incestuosas & iniustas fuisse. Nec Cardinali ipsi cæterisq; præsulibus hoc persuaderi poterat, qui eam in Romanæ religionis securitatem sublatam optarunt. Quod tamen Philippus Mariæ maritus, & Hispani æquis auribus audire non poterant, in Elizabetham æquiores, non tam quòd afflictæ Principis Virginis fortuna misericordiam allexerit, quàm suis rationibus prouidè consulentes. Præuiderant etenim, Elizabetha sublata, per Mariam Scotorum Reginam hæredem regni Angliæ proximam,

iam

Gallus &
Danus con-
solantur.

Ad Rom. re-
ligionem
terrore co-
gunt.

iam Gallia Delphino desponsatam, Anglia, Hibernia, & Scotia regna sceptro Gallico posse adiungi, quo nihil Hispanorum magnitudini, quibus continentia iam erant cum Gallis bella, formidolosius erat.

Cum igitur Elizabetham tollere sine impietate non possent, longè ex Anglia amouere consultissimum nonnullis visum, & Emanueli Philiberto Saubaudia Duci elocare. Nec hoc Hispano placuit, qui Carolo filio eam antea destinauerat. Et Thomas Cornwallius Reginae à Consilijs dissuasit, utique populum Anglicum egerrimè laturum, imò minimè passurum, ut proxima regni haeres à regno peregrè abduceretur. Quo quidem tempore Maria pro inueterato in Elizabetham odio, & quòd illa à nuptijs cum Sabauda alienior esset, ita ira excanduit ut contumelijs oneraret, & Mariam Scotorum Reginam certam & indubitatum esse Anglici Imperij heredem sibi proximam subinde affirmare non dubitauerit. Has in Elizabetham consultationes intervertit bellum à Maria in mariti gratiam Gallo denuntiatum, quæ licet prima & præcipua causa, aliæ tamen additæ, & illæ quidem verissimæ, sc. Quòd Gallus contra fœderis leges, Ducis Northumbriae & Thomæ Wiatti rebelliones, Dudlei & Ashtoni machinationes in ipsam per ministros fouerit, Piratas in Anglicos Mercatores emisit, Staffordum armis & nauibus ad Castrum Scarburgum occupandum instruxerit, Caletum malis artibus tentauerit, Anglicam monetam in Gallia adulterari permisit, Belgiumque, quod Angli ex pacto tueri tenentur, inuaserit. Hoc bello flagrante, & Scotis quos Gallus excitarat, limites Angliae infestantibus, Caletum, arces Risbank, Newnambrig, Mere, Oye, Hammes, Sandgate, arx & oppidum Guinarum amittuntur, & inter crebra præsulum funera, quæ tristi omine iram diuini numinis denuntiasse videbantur, Maria à marito neglecta, & marore ex Caleto amisso (quod annos CC. iuris fuerat Anglici) confecta, febre semestri & aqua intercuti die XVII. Novembris è vita migravit M. D. LVIII. cum quinque annos & IIII. menses regnasset. Princeps apud omnes ob mores sanctissimos, pietatem in pauperes, & liberalitatem in nobiles atq; Ecclesiasticos nunquam satis laudata. Ceterum tempus infame fuit ex immuni

præsulum

Regno e-
mittere, &
successione
excludere
satagunt.

Caletum a-
mittitur.

Maria
obit.

*præfulum sæuitia qui Protestantium viuicomburijs Angliam
 tristissimo vbiq; spectaculo funestarunt. Plures enim ex omni
 ordine, Episcopos, verbi Ministros, & plebros hoc diro supplicio
 quinquennio absumpserunt, quàm (vt quidam obseruarunt)
 Henricus VIII. totis XXXVII. annis, vel Anglia viderit,
 ex quo regnante Ioanne, Christiani in Christianos apud nos
 flammis seuire cœperint. Eodem quo Maria obiit die, post pau-
 culas horas Polus Cardinalis Archiepiscopus Cantuariensis
 quartana conflictatus expirauit. Vir quem pietas, do-
 ctrina, & integritas multò magis quàm Regij ge-
 neris splendor illustrarunt, licet ille Georgij
 Ducis Clarentiæ, fratris Edwardi
 Quarti Regis Angliæ è filia
 nepos.*

*Et Polus
 Cardinalis.*

Elizabeth par la grace de Dieu Reyne d'Angleterre Fille de Henry 8. Roy d'Angleterre et d'Anne de Boullan. Succeda à la Couronne en 1558. apres la mort de Marie fille de ce Monarque; Cette Princesse voyant divers partis dans l'Angleterre au sujet de la religion, it d'abort quelque mine de prêter l'oreille aux Catholiques, mais si tost qu'elle fut assise dans le Trône, elle se declara ouvertement contre l'Eglise Romaine, faisant emprisonner les Prelats Catholiques, et bannissant ceux qui ne vouloient pas embrasser le Schisme afin de rendre tout le Royaume uniforme, et tant qu'elle vescut persecuta les Catholiques et en fit mourir grand nombre qui refusoient de la reconoitre souveraine au Spirituel cōme au tēporel; Remporta plusieurs aduantages sur ses Ennemis, et se fit redoutter. Elle deceda le 4. Avril 1603. qui estoit le 70. de son âge et le 45 de son regne;

ELIZABETHA

ANGLIÆ, &c.

REGINA.

PARS PRIMA.

M. D. LVIII.

Ors Mariæ aliquot horas celata Præsulibus & proceribus in Camera Parliamentaria (Ordines enim Regni ad Parlamentum iampridem conuenerant) primum annuntiat. Illi ex præcipuo quodam dolore aliquantisper obmutescunt, mutua tamen consolatione se breui colligunt, & luctu lætitiã miscentes, ne vel de successura tritari, vel de mortua lætari viderentur, ad publicas curas conuersi, ELIZABETHAM veram legitimamq; regni hæredem ex successione lege anni xxxv. Henrici viii. declarandam, summa animorum conspiratione decernunt. Mox illis ex inferiori confessu conuocatis Heathus Archiepiscopus Eboracensis Regni Cancellarius, inter medios singultus significat optimam Reginam religioni, & Reipub. morte immatura præreptam esse; singulos inde dolorem tantum hausisse, vt omnem consolationem vinceret, nisi Deus Optimus Maximus ex sua in Anglorum gentem misericordia, Elizabetham, alteram Regis Henrici filiam, incolumen conseruasset. De cuius

Mors Mariæ significata.

D

cer-

M.D.LVij

Elizabetha
Regina pro-
mulgatur.

certissimo in successione iure cum nemo dubitare possit, nemo debeat; principes & proceres una voce & una mente Regnam iamiam promulgare decreuisse, modo illi assenserint. Vix dixerat, cum omnes undiq; uno ore conclamantes ingeminarent: *Viuat Regina ELIZABETHA; Regnet diutissime, Regnet felicissime.* Nec mora, Parlamento soluto, eam tubis clangentibus in maiori Westmonasterij Palatio, & statim in primario urbis Londini foro, Regnam Angliæ, Franciæ, & Hiberniæ, fideique propugnatricem faustis populi acclamationibus & lætissimo applausu promulgarunt. Fœlicissimis sane auspicijs, nec alterum unquam Principem populus proniore & constantiore mente & amore, maiore observantia, lætiori applausu, & votis repetitis, quoties in publicum prodiret, toto vitæ decursu, unquam profecutus est.

Consiliarios
sibi adsciscit.

Iam illa annos xxv nata, usu & aduersitate efficacissimis Magistris edocta, prudentiam supra ætatem comparauerat, cuius primum specimen in Consiliarijs deligendis dedit. In sanctius enim consilium sibi adsciuit Nicholaum Heathum Archiepiscopum Eboracensem, quem dixi, magna prudentia & modesto ingenio virum, Guil. Powlettum Wintoniæ Marchionem summum Angliæ Thesaurarium, Henricum Fitz-Alanum Arundeliæ, Fr. Talbottum Salopiæ, Edwardum Stanleium Derbiæ, Guil. Herbertum Penbrochiæ, Comites; Edwardum Baronem Clintonum maris præfectum, & Guil. Baronem Howardum Effinghamium Cubicularium; Thomam Cheineium, Guil. Petrum, Iohannem Mafonum, Richardum Sackuillum ex ordine Equestri, & Nicholaum Wotonum Decanum Cantuariensem, qui omnes fuerunt Mariæ à consilijs, & eiusdem cum ea religionis. His è suis adiunxit temperamento quodam pro temporum ratione, Guil. Parrum Marchionem Northamptoniæ, Franciscum Russelium Comitem Bedfordiæ, Tho. Parrum, Edwardum Rogers, Ambrosium Cauum, Fran. Knolles, & Guil. Cecilium, qui Regi Edwardo

wardo

wardo sexto fuerat à secretis, virum longè prudentiffimum & instar multorum; paulòq; post Nicholaum Baconum (cui custodiam magni Sigilli commisit) singulos Protestantium doctrinam amplexos, nulloque sub Maria loco; quos vt reliquos in eorum locum iam inde suffectos ita temperavit, & cohibuit, vt sibi essent devotiffimi, & ipsa semper sui iuris, nulli obnoxia.

Primis auspicijs primam curam, sed cum pauculis intimis adhibet de Protestantium religione restauranda, quam sacris literis, & primævæ Ecclesiæ synceritati maximè consonam & veriffimam esse tum ex informatione à teneris, tum ex iudicio, ad veritatem sibi persuaserat; & restaurare quidem certa & stabili sententia apud animum statuerat: Deinde cum reliquis, vt portus intercluderentur, Arx Londinensis alicui probatæ fidei committeretur, novum Diploma ad Thom. Comitem Suffexiæ Hiberniæ Proregem transmitteretur (qui Hiberniam non aliàs pacatiorem cccxx. equitibus, dcccxx. peditibus præfidiarijs in officio continebat,) Diplomata itidem iuridicis Magistratibus renovarentur, (ne iuridicus conventus qui tunc agebatur, solveretur) cum clausula adiecta (*ne aliquod Officium conferrent,*) novi Iustitiarj & Vicecomites per Comitatus constituerentur, pecunia in *excambium* in transmarinas regiones non exportaretur, & concionatores à controversis in religione quæstionibus abstinere. Quod ad externa, vt legati ad Principes orbis Christiani mitterentur qui Mariæ obitum significarent. Ad Ferdinandum igitur Imperatorem protinus mittitur Thomas Chalonerus cum literis, quibus Regina sua ipsius manu edocuit, Sororem obysse, se Dei benignitate, iure hereditario, & subditorum consensu in regna successisse; nihilq; magis exoptare, quàm vt vetus inter Anglicam & Austriacam familiam amicitia nõ solùm conservetur, sed etiam augeatur. Ad Hispanum in Belgio mittitur Baro Cobhamus cum documentis in eandem sententiam, necnon cum diplomate, quo Comes Arundeliæ, Thurlbeius Episcopus Eliensis, & D. Wottonus a

M. D. LVIIJ

*De religione
prima cura.**Domestica
disponit.**Externa
curat.*

M. D. LVIIJ

Maria ad pacem Cameraci tractandam nuper delegati, Reginae nomine denuò delegantur; illisque Guilielmus Baro Howardus Effinghamius adiungitur. Henricus etiam Killegreus ad Germanorum Principum animos expurioris religionis studio conciliandos clam submittitur, D. B. ad Danorum Regem, & Armigillus Waadus ad Ducem Holfatiae.

*Ab Hispano
ambitur.*

Philippus morte Mariae uxoris comperta, veritus ne Regni Anglici vires & nomen, quae sibi inprimis vsui erant, amitteret, & regna Angliae, Hiberniae, & Scotiae per Scotorum Reginam Galliae coalescerent: per Comitem Feriae, quem ad aegrotantem uxorem, atque Elizabetham invisendam miserat, serio cum Elizabetha agit de nuptiis cum illa contrahendis, pollicitus se gratiam peculiari dispensatione à Pontifice Romano impetraturum. Hoc eam admodum anxiam habuit, potentissimum Europae Principem de se optimè meritum, nuptias vltro ambientem reijcere, cum minus prudentis, tum parum gratæ videretur. Sollicitum hoc etiam habuit Gallorum Regem, qui Galliae non poterat non timere, si Anglia novis nuptiis Hispano hosti denuò accederet. Ille igitur Romae nihil non agit per Episcopum Engolismensem, ut nulla huiusmodi dispensatio impetraretur, quando quidem Elizabetha Protestantium doctrinae favere crederetur, imò etiam ut illegitima pronuntiaretur; Sed hæc occultissimè, ne Anglos, rebus nondum compositis, irritare videretur. Comes Feriae ut has nuptias conficeret, Pontificiis in Anglia ubiq; inculcat, non aliam superesse illis rationem ad Catholicam religionem conservandam, & pristinum honorem tuendum; quibus neglectis, se non posse non misereri Angliae, quasi opibus exhaustæ, militaribus viris indigæ, præsidij & munimentis malè firmatæ, ab apparatu bellico minus instructæ, & quasi Consiliarij regni consilij erant inopes. Et sanè res Anglica afflictissima nunc iacuit, hinc Scotico, inde Gallico bello implicata, ære alieno quod Henricus VIII. & Edwardus Sextus contraxerant, oppressa, ærario exhausto, Caletio & re-

& regione *Oyensi* cum magno apparatu bellico non sine Anglici nominis dedecore amissis, populo discordibus de religione sententijs distracto, Regina ab amicis potentibus nuda, & nulla exterorum principum cognatione munita.

Illa cum de his nuptijs animo attentius agitasset, mox deprehendit matrimonium mulieris cum relicto sororis, ex rationis paritate, æquè ac viri cum relicta fratris, sacra autoritate prohiberi, ideoq; illicitum esse, etiamsi summi Pontificis accederet dispensatio: perspexitq; huiusmodi matrimonium ex dispensatione contrahendo, non posse non agnoscere se ipsam iniustis nuptijs natam esse, quam pater Henricus (abdicata Catharina Hispana quia fratris relicta) genuerat. Quas tamen orbis Christiani Academia & Synodus Londinensis ex lege diuina iustissimas comprobauerat, vt illas cum Catharina iniustas & omnino indispensabiles. Procum itaq; Philippum responso modestissimo, honesto, & virginali pudore, sed verè ex conscientia scrupulo paulatim amolitur. Cum autem ille crebris literis vrgendo instaret: & illa compositos tanti Regis mores modestissima grauitate, atq; gratia, Maiestate dignissimos subinde prædicando admiraretur, & imitari gauderet; prodierunt aulici qui contra Hispanos vt fastu tumidos declamitarunt; & nonnulli ex intimis Consiliarijs in aures assiduè infusurrarunt mollissimo ingenio Virgini, dum timerent ne animus in dubio facillimè impelleretur, actum de ipsa & amicis esse, conclamatum de Anglia, si Pontificiam autoritatem in dispensando, aut alia quacunq; re agnosceret; duos Pontifices matrem illegitimè Henrico VIII. enuptam pronuntiasse, & inde ex eorum sententia iam lata, Scotorum Reginam ius in regnum Angliæ sibi arrogare. Pontificem sententiam istam nunquam rescissurum, nec aliquid æqui à Romanis expectari posse, qui in matrem & illam fuerant iniquissimi; ad hæc, Gallum iam Romæ enixè agere, vt Maria Scotica legitima Angliæ Regina declararetur.

M.D.LVIIJ

*Eum amolitur.**Amoliendi causa.*

Illa

M. D. LVIII

*De Prote-
stantium re-
ligione inda-
cenda delibe-
rat.*

*Pericula
perpendit.*

Externa.

Illam animo ab huiusmodi nuptijs averfissimo, & Protestantium religionem promovendi cupidissima, nihil Deo gratius, nihil ad importunum proci amoliendum efficacius censuit, quam ut religio quamprimum mutaretur. Mutata enim religione, & eius de nuptijs ambiendis animum mutatum iri minimè dubitavit. Consultationem itaq; inter intimos consiliarios quomodo Protestantium religio, Pontificia profligata, restabiliretur, maturari iussit, omnibus periculis quæ inde existere possint, perpensis; & quibus rationibus depellantur. Illi hæc vel externa, vel interna fore præviderunt. Externa, vel à Pontifice Romano, qui Excommunicationis fulmen emitteret, & regnum in prædam inuadentibus exponeret, vel à Gallo, qui occasione inde arrepta, pacis negotium Cameraci inchoatum procrastinaret, aut potius Reginae Scotorum nomine in Anglos bellum moueret, non solum ut in hostes, sed etiam hæreticos; Scotiamq; ad idem excitaret, quæ iam ad eius nutum: vel ab Hibernicis Romanæ religioni addictissimis, & ad rebelliones proiectissimis, vel ab Hispano in vicino Belgio præpotente. Illi Pontificis excommunicationem, ut brutum fulmen minimè formidandum, pacem à Gallo si offeratur, amplectendam, sin minus ambiendam statuerunt, quandoquidem eadem pax etiam Scotiam complectatur, Protestantes tamen Gallia & Scotia neutiquam deserendos; Berwicum, & limites ad Scotiam, uti etiam Hiberniam, præsidijs maioribus firmanda: cum Hispano verò amicitiam imprimis, quoquo modo colendam, & antiquum foedus Burgundicum confirmandum. Pericula interna præviderunt fore à Nobilibus regio consilio amotis, ab Episcopis, & Ecclesiasticis de gradu deiciendis, à Iudicibus qui pro tribunalibus sederunt, ab Eirenarchis per singulos Comitatus, & à plebeijs qui regnante Maria re, & æstimatione magni erant, quia Romanæ religioni deuoti. Hos loco deturbandos & legum seueritate coercendos, (quod & Maria contra Protestantes fecerat) nullosq; nisi Protestantes ad rerum administrationem adhibendos, & in

Interna.

in

in Collegia vtriusq; Academiae cooptandos censuerunt, simulq; Pontificios Præsides ex Academijs, Scholarchas ex Wintoniensi, Ætonensi, cæterisq; scholis submouendos. Protestantes illos, qui nouandi studio abrepti, nouam omnino Politiam Ecclesiasticam tunc procudere cœperunt, tempestiuè comprimendos, nec nisi vnam eandemq; religionem tolerandam, ne religionis diuersitas inter Anglos (gentem animosam & bellicosam) perpetuas seditionibus faces subijceret. Cura Liturgiam emendandi, quæ sub Edwardo VI. lingua patria edita, Parkero, Billo, Maio, Coxo, Grindallo, Whitheado, & Pilkingtono Theologis eruditis & moderatis, Thomæq; Smitho Equiti doctissimo demandatur, re nemini communicata nisi Marchioni Northamptoniæ, Comiti Bedfordiæ, Ioanni Greio de Pyrgo, & Cecilio.

Quidam autem verbi Ministri moræ impatientes, dum legibus præcurrere quàm expectare mallent, primùm per priuatas ædes, mox per Ecclesias doctrinam Protestantium liberiùs profeminare, & plebs novitatis auida ad eos magno numero confluere, & de controuersis in religione quæstionibus adeò inter se, & cum Pontificijs rixari cœperunt; vt ad contentionum occasiones præcipientes Regina seuerè edixerit, ne huiusmodi quæstiones agitarent. Permisit verò vt Epistolæ, Euangelia, atq; Decalogus Anglica lingua, sine vlla tamen expositione, plebi prælegerentur, item Oratio Dominica, Symbolum Apostolorum, & Litania vernacula lingua haberentur. Romano autem ritu in cæteris omnibus vterentur, donec de religionis cultu ex autoritate Parliamentaria statureretur. Interim Mariæ sorori, iusta in Templo Westminsteriensi magnifico apparatu soluit, & paulò post, Carolo Quinto qui ante biennium raro inter Cæsares exemplo, (sed quod omnibus victorijs gloriosius est) se vicerat, imperio renuntiauerat, & mundo viuere desierat, vt Deo soli totus viueret & vacaret.

M. D. LVIIJ

*Ministro-
rum impa-
tientiam re-
primit.*

*Sacra in
parte, vulga-
ri lingua
permittit.*

*Iusta Ma-
riæ, & Ca-
rolo V. soluit*

M. D.

M. D. LIX.

M. D. LIX.

Nobiles restituit & evehit.

Inauguratur

Nno nouo ineunte, Guil. Parrum ob læsam Maiestatem sub Maria gradu deiectum, Northamptoniæ Marchionem denuò creat, Edwardum Seimorum magna parte patrimonij, & paternis honoribus ex priuata quadam lege, aduersantium inuidia spoliatum, in Baronem Bellocampium & Hertfordiæ Comitem erigit, Thomam Howardum filium secundum Thomæ Ducis Norfolkciæ, honore Vicecomitis Howardi de *Bindon*, Henricum Carium de *Hunston*, ex Maria Bolena consobrinum, & Oliuarium à Sancto Ioanne de *Bletnesho* Baronum titulo exornat, qui singuli à Pontificia religione alieni. Iam regia pompa ab Arce Londinensi per mediam vrbem incredibili applausu, quem (visu & auditu iuxtà venerabilis) supra modum adauxit, Westmonasterium deducitur, vbi postridiè patrum ritu inauguratur & inungitur ab Oglethorpo Episcopo Carliolensi, cùm Archiepiscopus Eboracensis, & reliqui hoc munere defungi recusarent ex suspitioso & sollicito de religione Romana metu, quem tùm prima eius institutio in Protestantium religione illis iniecerat, tùm quòd nuperrimè Episcopum sacra celebrantem, hostiam ad adorationem tollere vetuerit, & Litaniam cum Epistola & Euangelio populari lingua habendam (quæ illi inter piacula habuerunt) permiserit. Verè tamen illa pia, quæ Deo quotidie vbi primùm surrexit, aliquandiu vacauit, inde stans horis in Sacratio priuato; singulis diebus Dominicis & Festis Sacellum adiit, nec vsquam alius Princeps maiore cum deuotione sacris interfuit. Conciones Quadragesimales atrata, & more prisce æui attentè audiuit, quamquam sæpiùs dixerit quod de Henrico Tertio prædecessore legerat, se malle deuotè precibus Deum alloqui, quàm alios de Deo disertè loquentes audire. De Cruce autem, Beata Virgine, & Sanctis haudquaquam contemptim sensit, nec de ijs sine quadam reuerentia vnquam loquuta, nec alios loqui patienter audiuit.

De sacris quid sentit.

Pauculis

Pauculis diebus interiectis, Comitata habentur Parliamentaria, in quibus primum omnibus omnium suffragijs sancitur Elizabetham esse, & iure diuino, ciuili Anglorum, & regni Statutis debere esse (vt ipsa formula vtar) legitimam, indubitatam, & certissimam Angliæ Reginam, & iuste legitimamq; à Regio sanguine prognatam, iuxta successionis rationem ab Ordinibus regni Anno xxxv Henrici viii. præscriptam. Lex tamen ista, qua pater eam & Mariam successione in regno excluderat, non refigitur: In quo Baconi prudentia (cui vt iuris oraculo in eiusmodi rebus Regina tota innitebatur) à nonnullis desiderabatur, maximè cum Northumbrius id contra Mariam & eam obiecisset, eoq; nomine, Maria quantum ad se refixerat; & seditiosi nonnulli hinc perniciosi in eam quasi minus legitimam Reginam postea arriperent; licet Iuris-prudentia Anglicana olim pronuntiarit Coronam semel susceptam omnes omnino defectus tollere, Ab alijs autem hoc ipsum prudentiæ Baconi dabatur, qui in tanta legum atque Actorum perplexitate, & inconstantia, cum quæ pro Elizabetha facerent, cum ignominia & probro Mariæ coniuncta viderentur, vlcus vetustate obductum refricare noluit, atque ad eam igitur legem Ann. xxxv Henrici, se applicuit, quæ vtriusq; famæ & dignitati quodammodo ex æquo consulit.

In his Comitijs deinde post alia refertur de Corona Angliæ ad pristinam in rebus Ecclesiasticis iurisdictionem restituendam. Scilicet leges Henrici viii contra sedem Romanam, & Edwardi Sexti pro Protestantibus, à Maria abrogatas reuocando, atque etiam sanciendo, vt quæcunq; iurisdictiones, priuilegia, præeminentia spiritalia, quacunq; Ecclesiastica auctoritate in vsu iam olim fuerant, ad Ecclesiasticos visitandum, & omnimodos errores, hæreses, schismata, abusus, enormitates corrigendum, imperiali Angliæ Coronæ in perpetuum adiungerentur; vt Regina & successores Literis Patentibus certos homines delegare possent, qui illam auctoritatem exercent; ea tamen lege, vt nihil hæresim esse definiant, nisi quæ iam olim è sacris literis Canonicis, aut qua-

E

tuor

M. D. LIX.
Parlamentum habet.

Qua in eo
statuuntur.

De religione
mutanda re-
fertur.

M.D. LIX.

tuor prioribus Concilijs Oecumenicis, aut alijs Concilijs ex vera & germana sacrarum literarum sententia, hæreses sunt definitæ, aut iam inde ex auctoritate Parlamenti cum assensu Cleri Anglicani in Synodo definiuntur. Singuli Ecclesiastici, Magistratus, pensiones ex ærario accipientes, ad Academicos gradus promouendi, pupilli emancipandi, & ad prædiorum inuestituram, atq; inter regios famulos admittendi, &c. iureiurando obstringerentur ad agnoscendam regiam Maiestatem vnicum & supremum esse suorum regnorum gubernatorem (titulus enim Supremi Capitis Ecclesiæ Anglicanæ minimè placuit) in omnibus tam spiritualibus rebus aut causis, quàm temporalibus: omnibus exteris Principibus & Potestatibus à causis intra suas ditiones cognoscendis, prorsus exclusis.

xviii. Martij.

His legibus in superiori confesso nouem qui eo die aderant Episcopi (nec plures quàm quatuordecim in viuis iam supererant) Eboracensis scilicet Archiepiscopus, Londinensis, Wintoniensis, Wigorniensis, Lhandauensis, Couentrensis, Exoniensis, Cestrensis, & Carliolensis, Abbasq; Westmonasteriensis obfirmatè refragati sunt; E proceribus homo planè nemo præter Comitem Salopiensem, & Antonium Brownum Vicecomitem Montis-acuti, quem Maria regnante, regni Ordines cum Thurlbeio Episcopo Eliensi Romam legasse dixi, vt Anglia in vnitatem Romanæ Ecclesiæ, & Apostolicæ sedis obedientiam reduceretur. Hic ex quodam religionis ardore, & honoris ratione acriter instabat magno Angliæ dedecori esse, si ab Apostolica sede, cui nuper se submisit reconciliarat, mox deficeret: & maiori periculo fore, si excommunicatione effulminata, vicinorum hostium furori, ex huiusmodi defectione exponeretur. Se Ordinum Angliæ auctoritate vniversæ Angliæ nomine Pontifici Romano obedientiam detulisse, eandemque non posse non præstare. Maiorem igitur in modum etiam atque etiam obtestando contendit, vt à Romana sede non secederent, cui Christianam fidem primùm acceptam & perpetuò conseruatam debent. At in confesso inferiori cum de his referretur, longè plurimi vnanimis suffragati sunt Pontificijs

Pontificijs obmurmurantibus plures è Protestantibus data opera tum è Comitibus, tum è Ciuitatibus, & Burgis fuisse electos, & Norfolciæ Ducem, Arundeliæq; Comitem inter proceres potentissimos in suam siue rem, siue spem, Ceciliumq; sua solertia suffragia emendicasse.

Iam animis hominum de religione discordantibus, vno eodemq; edicto prohibetur, ne quis irreverenter de Sacramento Altaris loqueretur, & vtraq; species permittitur. Colloquium etiam Westmonasterij inter Pontificios & Protestantes coram Regni Ordinibus in vltimum diem Martij indicitur. Pro his eliguntur Rich. Coxus, Whitheadus, Edmundus Grindallus, Rob. Hornus, Edwinus Sandes, Ed. Gueftus, Ioan. Elmarus, & Ioannes Iuellus: pro illis Ioan. Whitus Episcopus Wintoniensis, Radulphus Bainus Episcopus Couentrensis & Lichfeldensis, Th. Watsonus Episcopus Lincolnienfis, D. Colus Decanus ad S. Pauli, D. Langdallus Archidiaconus Lewisensis, D. Harpesfeldus Archidiaconus Cantuariensis, & D. Chadseius Archidiaconus Middlesexia. Quæstiones propositæ erant. De sacris in lingua populari celebrandis, de authoritate Ecclesiæ in cæremonijs ad ædificationem constituendis & abrogandis, & de sacrificio Missæ. Verùm hoc in nihilum recidit. Post pauca enim verba vltro citroq; de scripto recitata, cum de ratione disceptandi haudquaquam conuenire possent, Protestantibus quasi parua victoria triumphantibus, Pontificijs conquerentibus durius cum illis actum esse, quod non nisi ante vnum & alterum diem de quæstionibus præmoniti essent, quodq; Baconus Custos Magni Sigilli (homo in Theologicis parùm versatus, & Pontificijs infestissimus) tanquam Iudex præsideret; cum ille tantum ordinis vindex esset constitutus; Sed quod verissimum, illi rem ferius perpendentes, non ausi sunt, Pontifice Romano inconsulto, res tantas & in Ecclesia Romana minimè controversas in quæstionem vocare; vbiq; exclamantes, *Quando de fide constabit, si semper liceat de fide disputare?*

M.D. LIX.

*Disputatio
instituitur.**Quo successu*

M.D. LIX.

*Carnus Ro-
ma detinetur.*

*Disputationes de religione eò semper quò sceptrā, vergere, & id genus alia. Adeoq; indignati sunt Lincolnienſis & Wintonienſis, vt Reginam, & huius ab Eccleſia Rom. defectionis authores, excommunicationis cenſura feriendos cenſuerint, qui hanc ob cauſam incarcerati. Prudentiores autem Pontifici Romano hanc potiùs committendam ſtatuerunt, ne ipſi ſubditi obedientiam in Principem exuere, & ſeditionis ſignum tollere viderentur. Nec feſellerunt hæc Pontificem Romanum, qui iam commotior iuſſit Edw. Carnum Cambro-Britannum Equeſtris dignitatis Iuriſconſultum, qui legationem pro Henrico VIII. & Maria Regina Romæ, & nunc pro Elizabetha, egerat, Legati munus deponere, atq; (vt ipſiſſimis verbis vtar) *vigore mandati viuæ vocis ſanctiſs. D. Papæ oraculo facti, in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub maioris Excommunicationis, necnon bonorum omnium amiſſionis pœna, ne vrbe excederet, ſed Hoſpitalis Anglorum adminiſtrationem ſuſciperet, (ſcilicet ne occultas Gallorum in Elizabetham molitiones edoceret, quod ſedulò ante ex charitate in patriam fecerat.)* A nonnullis tamen creditur ſolertem illum ſenem hoc exilium ex inflammato Rom. religionis ſtudio ſponte elegiſſe.*

*De Caleto
diſceptatur.*

Interea (vt temporis ſeriem ſequutus, hæc Eccleſiaſtica & Parliamentaria aliquantiſper omittam) Delegati Angliæ & Hiſpaniæ (qui Cameraci de pace tractabant) cum Gallis acriter de Caleto reſtituendo diſceptantes, nullo modo vt Caleto cederent, conſequi poterant, etſi ſupra tres aureorum milliones legitima obligatione à Gallis debitos è rationibus hoc nomine expungendos proponerent. Hiſpanus, cum ſui cauſa Angli amiſerint, & in Belgij vſum eſſe proſpiceret vt Anglici iuris eſſet, verè quidem, & honeſtè ab Angliſ ſtetit, alioqui pacem omninò detrectaturus. Obſtiterunt contra Galli, vnum Caletum non poſſe reſarcire damna Gallis ab Angliſ illata, oppidis eorum ope ab Hiſpanis captis, plurimis viculis Britanniæ Armoricæ ab Anglica claſſe incenſis & direptis, nauibus interceptis, commercio (quod regni nervus) interrupto,

rupto, & infinita pecunia ad prohibendas Anglorum ex-
 scensionem profusa. Præterea Caletum vetustum esse
 Imperij Gallici patrimonium, bello olim amissum, bello
 iam recuperatum, minimè igitur restituendum: immo
 & Galliæ Ordines hoc decreuisse. Restituere enim nihil
 aliud esse, quàm gladium hosti in manus reddere, & Gal-
 lorum animos à rege suo æternum auertere; iniquè igi-
 tur & absurdè Anglos repetere. Illi contra, se æquissimè
 & summa cum ratione repetere contenderunt, scilicet,
 Caletum Regni Angliæ particulam vno & altero seculo
 extitisse, nec tantum iure belli, sed hæreditariò acqui-
 situm, & pactioibus pro alijs quibusdam locis, quibus Re-
 ges Angliæ cesserant, concessum. Damna illa accepta
 Hispanis imputanda, qui Anglos invites in belli societa-
 tem pertraxerunt, ex quo, locis munitissimis amissis, &
 ducibus captis, detrimentum coeperunt longè maxi-
 mum, commodum verò planè nullum: Quicquid Galliæ
 Ordines decernunt quia ipsis fructuosum est, non eo no-
 mine iustum esse. Nec Caletum iustè posse detineri, cum
 pactis iam conditionibus singula loca superiore bello ca-
 pta cæteris Principibus restituantur. Responderunt Galli,
 hoc fieri ratione nuptiarum quæ inter reliquos Principes
 contrahendæ. Proposuerunt igitur, vt primogenita filia
 Mariæ Scotorum Reginae & Delphini Galliæ nuberet fi-
 lio primogenito Elizabethæ, quæ Caletum in dotem re-
 ferret, simulq; Scotorum Regina iure quod in Anglia ha-
 bet, cederet; vel filia Elizabethæ primogenita nuberet
 filio primogenito Reginae Scotorum, simulq; Angli iuri
 ad Galliæ regnum, quod vindicant, renuntiarent, omniaq;
 quæ Galli Angliæ debent, remitterentur, Caletum inte-
 rim penes Gallos esset. Hæc vt incerta, alterius ævi, &
 ad moras nectendas excogitata, furda aure neglexerunt
 Angli. Hucusq; deventum erat, cum Hispanus certis
 nuntijs accepisset Elizabetham non solum oblatum con-
 nubium amoliri, sed in religione pleraq; omnia vertere
 & mutare: Inde studium eius de Caletum restituendo,
 quod fixum ante videbatur, labascere coepit; Hispaniq;
 delegati

M. D. LIX.

M.D. LIX.

delegati moræ impatientes, cum de cæteris inter ipsos & Gallos quodammodo convenisset, præ se tulerunt se nolle diutius bello distineri de Caletò, nisi Angli in sexennale bellum, largiùs quàm antea pecuniam & copias conferrent. Hinc Cardinalis Lotharingus erectior, Scotorum Reginam neptim suam, veram & indubitatam Angliæ Reginam esse Hispani delegatis asseueranter affirmat, Hispanum igitur si modò iustitiam colat, eniti debere vt Caletum nepti, iustissimæ Angliæ Reginae in manus traderetur. Hoc Hispani (quibus Gallorum potentia suspectior) haud libenter audiebant. Ideoq; Catharinam Greiam Hen. VIII. è sorore pro neptim ex Anglia tectè subducere tentabant, vt haberent quam opponerent Scotorum Reginae & Gallis, si quid humanitùs Elizabethæ accideret, quò minùs Gallia Angliæ, & Hiberniæ accessione amplificaretur. Et admodum vrgebant vt induciæ inter Angliam & Galliam agitentur, donec convenirent, & interea temporis Caletum Hispano, vt honorario arbitro, aut sequestro committeretur; quod Galli & Angli non minùs abnuerunt.

Præferat hæc Elizabetha, quæ nuptijs cum Hispano neglectis, & religione mutata, nihil boni ab Hispanis sperare poterat. Noverat etiam Cameracensem Tractatum eo consilio susceptum, vt Protestantium religio excinderetur. Et sanè pax pro sexus ratione, & ob ærarij inopiam iustissimo bello optatior ipsi visa, quæ gloriosius esse pacem prudentia firmare, quàm bellum per acies conficere, dicere solebat. Nec è sua, vel nominis Anglici dignitate Hispani præsidio inniti existimavit. Suam igitur sibi pacem seorsim conficiendam, & cum Gallo de Caletò transigendum consultissimum putabat, eo etiam sollicitata crebris Galli, Montmorentij Gallia Conestabilis, Francisci Vindocini literis, & nuntijs à Guisio per Baronem Greium quem ad Guinas captum ea de causa è carcere dimiserat. Ad hanc transactionem Guido Cavalcantius Patritius Florentinus in Anglia à pueritia educatus, adhibetur; quocum Gallus secretò collocutus, tutissimum

*Cum Gallo
de pace tra-
ctatur.*

fimum existimauit, vt clam Hispanis in obscuriori aliquo
 vel Angliæ, vel Galliaë viculo per delegatos submissos
 hæc tractarentur. Contra Elizabetha masculi animi vir-
 go professa est, se Principem esse absolutè liberam ad
 actiones suas per se & suos ministros gerendas. Licet
 regnante sorore, nihil nisi Hispano consulto fuerit admi-
 nistratum, se tamen velle inconsulto Hispano, non loco
 obscuro, sed ad Castellum Cameracense (quod parùm ab
 vrbe Cameraco abest) inter suos & Galliaë delegatos
 hoc transigi. Et hinc sane non minorem apud Hispanum
 offensam subiit, quàm prius ob connubium spre-
 tum, & religionem immutatam. Gallus tamen cautus,
 vt exploraret quo esset in nuptias & Hispanum animo,
 duos rogauit scrupulos sibi prius eximi; alterum, si ille
 Caleto cederet, priusquàm certò sciret quem maritum
 Regina sibi assumeret, Caletum facilè in Hispani manus
 deueniret, qui quantiuis pretij emeret, & vxores dilectis
 maritis nihil non concedant; alterum, an (quod Hispani
 iactant) Angli eiusmodi foedere Hispanis astringantur, vt
 vnà cum illis contra quoscunq; bella gerant? Ad hæc res-
 ponsum est. Reginam eò esse in Regnum Angliæ ma-
 terno animo, vt in mariti gratiam Caleto minimè cede-
 ret, & si maximè vellet, populum Anglicum nullo mo-
 do laturum. Foedus autem eiusmodi cum Hispano in-
 tercedere nullum, sed tantùm necessitudinem; liberri-
 mamq; illam esse ad foederationem quæ Angliæ sit vsui,
 cum quocunq; Principe contrahendam. Hinc visum vt
 ad Castellum Cameracense de componendis controuer-
 sijs & pace concilianda agerent vtrinq; delegati. Pro Re-
 gina Angliæ Thurlbeius Episcopus Eliensis, Guiliel-
 mus Baro Howardus Effinghamius Reginaë Cubicula-
 rius supremus, & Nicholaus Wottonus Ecclesiarum
 Metropolitanarum Cantuariæ & Eboraci Decanus: pro
 Rege Galliaë Carolus Cardinalis à Lotharingia Archie-
 piscopus & Dux Rhemensis, Par primus Franciaë, Annas
 Dux Montmorentius, Par, Conestabilis, & Magnus Ma-
 gister Franciaë, Iacobus Albonus Dominus à S^t. Andræa,
 Marchio

M.D. LIX.

Chasteau in
Cambresis.

M. D. LIX.
Pax cum
Gallo pacta.

Pacis Arti-
culi.

Marchio Fronfac, & Franciæ Mareſcallus, I. Moruill-
rius Episcopus Aurelianensis, & Claudius Alboſpinæus
in privato Conſilio Secretarius. Inter hos conventum in
hæc ferè verba. *Neuter Princeps alterum inuadet, aut inua-
denti auxiliabitur. Si ſubditi quid contrà hanc pacem attempta-
rint, ipſi punientur, & pax non violabitur. Commertium liberè
exercebitur, naues armatæ, priuſquàm oram ſoluerint, cautionem
preſtabunt, quòd alterius Principis ſubditos non deprædentur,
munitio apud Aimouth in Scotia diruetur. Rex Franciæ per octo
annos pacificè gaudebit oppido Caleto cum pertinentijs, & XVI.
tormentis maioribus. Quo tempore exacto, eadem cum oppido
Elizabethæ reſtituet. Octo mercatores exteri, non Gallo ſubditi
fidem interponent pro ſolutione quingentorum millium Coronato-
rum nomine pœnæ pro non reſtituto Caleto. Elizabethæ tamen
ſemper remanebit ius ſuum in dictum oppidum. Obſides quinque
dabuntur donec mercatores ſe obligent. Si quid durante tempore
preſcripto, per Reginam Angliæ, aut eius ſubditos ex eius auctori-
tate, iuſſu, aut approbatione armis directè, vel indirectè atten-
tatum, aut innovatum fuerit contra Regem Chriſtianiſſimum,
aut Reginam Scotorum, ab omni promiſſione fideq; data libera-
buntur & abſoluentur, & obſides & mercatores liberati erunt.
Si per Regem Chriſtianiſſimum, Reginam Scotorum, aut Del-
phinum quid attentatum, aut innovatum fuerit, itidem contra
Reginam Angliæ fuerit, poſſeſſione Caleti ſine vlla dilatione
cedere tenebuntur.*

Pax etiam
cum Scota
facta.

Eodem loco, & iſdem diebus per eodem delegatos
pax etiam confecta eſt inter Reginam Angliæ, Franciſ-
cum & Mariam Regem & Reginam Scotorum, quibus-
dam articulis de conſeſſione *Saluorum conduētuum*, homi-
cidis, latronibus, deprædatoribus limitaneis, & tranſfu-
gis, ad Anglos & Scotos relatis. De quibus cum inter
Tho. Comitem Northumbriæ, Cuthbertum Tunſtallum
Episcopum Dunelmensem, Guil. Baronem Dacreum de
Gilleſlandia, & Iacobum Croftum Villæ & Arcis Berwi-
ci Capitaneum Anglos; Comitem Mortoniæ, Baronem
Humium, & S. Clerum Decanum Glaſcuenſem Scotos,
apud *Vpſatlington* conueniſſet, pax inter Reginam An-
gliæ,

glia, Regem Gallia, Delphinum & Scotorum Regi-
nam per Angliam promulgata, quæ averfis auribus tan-
quam in dedecus Anglorum ob Caletum amissum &
non restitutum à populo excepta, dum Protestantes cul-
pam in Episcopos & Pontificios, & illi identidem in Ba-
ronem Wentworthum Præfectum è Protestantium nu-
mero transferrent. Et eo sanè nomine, Maria regnante,
ille absens & inauditus in quæstionem vocatus, nunc au-
tem denuò temporibus mutatis, in iudicium revocatus,
auditus, & *Parium* iudicio absolutus. Radulphus autem
Chamberlanus qui Castro Caletensi, & Iohannis Harle-
stonus qui munimento ad *Risebank*, præerant, ob statio-
nem desertam, læsæ Maiestatis postea damnati, sed sup-
plicium remissum.

Cùm iam Parlamentarius conventus soluendus, visum
est vniversis, vt tertius ordo Reginam de nuptijs maturè
contrahendis moneret, nec proceres quidem se adiunge-
re voluerunt, ne quis eorum in suam spem hoc proponere
videretur. Thomas itaq; Gargrauius tertij ordinis Ora-
tor cum paucis delectis Reginam, impetrata prius venia,
accedit, & excusatione à suo officio, principis mansuetu-
dine, & rei magnitudine facta, & attentione hinc conci-
liata, in hanc sententiam pergit. *Nihil est quod Deum im-
mortalem ardentiore studio assidue comprecamur, quàm vt fœli-
citas ex æquissimo tuo imperio hætenus percepta, Anglorum
genti in omnem æternitatem perpetuetur. Hoc quæ fieri possit,
dum animo & cogitatione plurima versamus, comprehendere
non possumus, nisi vel tu in æternum imperes, quod sperare non
licet, vel ex matrimonio liberos maternæ virtutis ac Imperij si-
mul hæredes suscipias. Quod Deus Opt. Max. faxit. Hoc
simplex, hoc vnicum, cunctaq; complexum omnium Anglorum
votum. Cæteris omnibus cuiuscunq; loci & ordinis, maximè ve-
rò Principibus curandum est, vt licet ipsi mortales existant,
Respublica immortalis perennet. Hanc verò immortalitatem
Anglis donare poteris, si quod humana natura, ætas, forma, &
fortuna postulant, aliquem in maritum adsciueris, qui sit solatio
& adiumento, secundarum aduersarumq; confers. Unius enim*

F

mariti

M.D. LIX.

*Baro Went-
worthus &
alij in iudici-
um de Calet
vocati.*

*Ordines Re-
ginam ad
nuptias hor-
tantur.*

M.D. LIX.

mariti opera magis ad res gerendas quàm multorum coniuncta industria proculdubio valet. Nihil esse potest à publicis rationibus magis alienum, quàm eam Principem, in cuius matrimonio salus Reipub. & pax continetur, cælibem, quasi Vestalem virginem viuere. Regnum è maioribus acceptum liberis relinquendum, qui regno futuri & ornamento & firmamento. Reges Angliæ nulla de re magis sollicitè vnquam cogitarunt, quàm ne Regia familia orbitate intercideret. Hinc recenti memoria Henricus VII. auus tuus, Arthuro & Henrico filijs de coniugio etiam ætate adhuc tenella prospexit. Hinc pater Edwardo filiolo vix octenni Mariam Scotorum Reginam in vxorem ambiuit, & nuperrimè Maria soror vetula Philippo Hispano nupsit. Si orbitas tam regijs, quàm priuatis familijs pro maxima pœna à Deo infligi soleat, quale & quantum sit piaculum, si Princeps eandem sibi vltro accersat, vnde infinita miseriarum moles Rempub. omnibus calamitatibus, quas meminisse animus horret, necessariò obruat? Quod ne eueniat, non solum pauculi qui coram adsumus, sed vniuersa Anglia, imo singuli Angli ad pedes prostrati supplice voce, crebrisq; suspirijs ex intimo animo demississimè efflagitamus & obtestamur. Hæc ille ornatè & pluribus.

Illa respondet

Illa paucis respondit. In re minimè grata perspectissima vestra populiq; mei beneuolentia pergrata est, vtique ab animo erga me & Rempublicam optimè profecta. De matrimonio quod tantopere suadetis, mihi iamdiu persuasum, me à Deo in hanc lucem editam, vt ea quæ diuinæ gloriæ cedant in primis cogitarem & facerem. Hinc id genus vitæ delegi, quod à solitudine rerum humanarum liberrimum, vt vni Deo vacarem. A quo, si vel potentissimorum Principum oblata connubia, vel intentatæ mortis periculum dimouere potuissent, coniugis honore iam pridem potita fuisset. Et hæc quidem ego priuata cogitavi. Nunc verò cum publica regni administrandi cura accesserit, maritales etiam curas attrahere, inconsideratè videatur imprudentiæ. Imo, quod satisfacere posset, ego iam antea mihi maritum matrimouio coniunxi, Regnum scilicet Anglicum. Et ecce, inquit, quod vos obliuisci demirror, maritalis huius fœderis, & matrimouij mei cum regno meo pignus, (simulque digito extento aureum ostendit anulum, quo in inauguratione se regno

M. D. LIX.

regno in matrimonium conceptis verbis ritè dederat.)
 Respiratione hic facta. *Nec mihi quaeso, inquit, miseram or-
 bitatem exprobrando obijcite: vos enim singuli, & quotquot ex-
 istunt Angli, mihi liberi, mihi cognati, quibus nisi me Deus or-
 bauerit (quod absit) orba sine iniuria censerì non potero. Vos
 autem laudo, quòd maritum mihi non præstitueritis; hoc enim
 Principis absolutæ Maiestate, & vestra prudentia qui subditi
 nati, indignissimum fuisset. Nihilominus, si diuino numini ita
 visum fuerit, vt aliam viuendi rationem ineam, promitto nihil
 me facturam quod Reipub. sit fraudi: sed eiusmodi maritum,
 quoad fieri possit, assumpturam, cui Respub. non minori sit quàm
 mihi ipsi curæ. Sin in suscepto vitæ genere permansero, non
 dubito, quin diuinum numen & mea & vestra consilia ita diri-
 gat, vt de successore non ambigatur, qui magis Reipub. sit vsui,
 quàm qui ex me enascatur, cum optimorum Principum soboles
 subinde degeneret. Cæterum satis superq; mihi futurum, tum ad
 nominis memoriam, tum ad gloriam, si, cum extremum vitæ spi-
 ritum edidero, sepulchrali marmori inscribatur, HIC SITA
 ELIZABETHA, QUÆ VIRGO REGNAVIT,
 VIRGO OBIIT.*

In hoc Ordinum conuentu, præter ea, quæ dixi, quæ-
 dam scita & sancita erant de Reginae persona non violan-
 da, de Decimis & Primitijs Coronæ restituendis, de vni-
 formi precum publicarum ratione, Liturgia sc. & Sacra-
 mentorum administratione quæ sub Edwardo Sexto,
 pauculis immutatis, per singulas Ecclesias habenda; pœ-
 na eandem deprauantibus, aut aliam quamcunque vsur-
 pantibus, inflicta. De sacris adeundis diebus Dominicis
 & Festis, mulcta duodecim denariorum absentibus in
 singulos dies imposita, eademq; pauperibus eroganda.
 Item de seditiosis contra Reginam rumoribus, mercimo-
 nijs, re nautica, pannaria, ferraria, de coitionibus tumul-
 tuosis, & illicitis. Atque, vt cætera omittam (lege non
 impressa) de Archiepiscoporum & Episcoporum posses-
 sionibus. Ne illi Ecclesiæ fundos nisi ad x x i. annorum,
 aut trium, vt vocant, vitarum terminum, alijs quam Reginae
 & successoribus darent, concederent, aut locarent, pristinis redi-
 tibus

*Alia in hoc
 Parlamento
 statuta.*

M. D. LIX.

*Nobiles restituti.**Liturgia in lingua populari.**Episcopi Pontificij abdicati.*

tibus reseruatis. Exceptio autem illa *pro Regina*, aulicis eius benignitate abutentibus, & Episcopis in rem suam attentis quæstuosa, Ecclesiæ verò admodum damnosa cessit, donec Jacob⁹ Rex primis regni auspicijs magno Ecclesiæ bono profus sustulerit. Proscriptus autem planè nemo, quod sæpius primis Regum Parliamentis fieri assolet: natalibus restituti erant Gregorius Fines Baro Dacreus, Thomasque frater, quorum pater supplicium, regnante Henrico VIII. luerat, Henricus Howardus, qui postea Northamptoniæ Comes, & tres eius sorores, liberi Henrici Howardi Comitis Surriæ, qui ab Henrico VIII. iam morituro leuiculis de causis securi percussus, Ioannes Greius à Pyrgo frater Marchionis Dorsettæ, Iacobus Croftus, Henricus Gates, qui Maria regnante læsæ Maiestatis conuicti, & alij nonnulli.

Parlamento dimisso, ex eiusdem authoritate Liturgia lingua populari in Ecclesias illico inducitur, Imagines sine tumultu amouentur, Episcopis, Pontificijs, & alijs Ecclesiasticæ professionis iuramentum *Suprematus* proponitur, quod plerique omnes eorum, Henrico VIII. regnante, iurauerant. Quotquot iurare abnuerunt, Beneficijs, Dignitatibus, & Episcopatibus exuuntur. Nec illi fanè plures (vt ipsi prodiderunt) in vniuerso regno, quod supra *IXM. cccc.* *Promotionum* Ecclesiasticarum numerat, quàm *LXXX.* Rectores Ecclesiarum, l. Præbendarij, xv. Præsides Collegiorum, Archidiaconi xii. totidem Decani, vi. Abbates, & Abbatissæ, & Episcopi xiiii. omnes qui tunc federunt (præter vnum Antonium Landauensem sedis suæ calamitatem) Nicholaus scilicet Heathus Archiepiscopus Eboracensis, qui Cancellarij munere iampridem sponte cesserat, & in suo Chobhamiæ prædiolo in Surria Deo & bonis studijs securus plures annos vixit, tanta apud Reginam gratia, vt eum subinde mira comitate inuiserit, Edmundus Bonnerus Londinensis, legationibus apud Imperatorem, Pontificem Rom. & Gallum defunctus, sed qui authoritati tantam naturæ acerbicatem adiunxerat, vt crudelitatis notam
apud

apud omnes subierit, & carcere magna vitæ parte detineretur, Cuthbertus Tunstallus Dunelmensis omni poliori literatura instructissimus, multis honorum gradibus domi decursis, & legationibus celebris, qui iunior Pontificium primatum acriter prolixæ ad Cardinalem Polum epistola impugnavit, & grandævus Lambethæ in libera custodia obiit. Vbi etiam Thomas Thurlbeius Eliensis Romana legatione de obedientia sedi Romanæ deferenda, & Cameracensi Tractatu magnam prudentiæ laudem consequutus, vitam exegit, Gilbertus Bournus Bathoniensis & Wellensis de sede sua benè meritus, Ioannes Christopheronus Cicestrensis, qui Græcè doctissimus, in Reipub. Christianæ usum multa Eusebij, & Philonis fidelissimè transtulit, Ioannes Whitus Wintoniensis vulgariter doctus, & poetica facultate, ut tempora ferebant, tolerabilis, Thomas Watsonus Lincolnensis, spinosa Theologia eruditus, sed austeræ gravitate morosus, Radulphus Bains Couentrensis & Lichfeldensis, qui alter Hebraicæ linguæ restaurator, & eiusdem Lutetiæ Professor Regius; cum sub Francisco primo bonæ literæ reflorescerent, Owenus Oglethorpus Carliolensis, Iacobus Turbervillus Exoniensis, & David Polus Petroburgensis. Postea Fekenhamus Abbas Benedictinorum Westmonasterij, vir doctus & bonus, qui longo tempore vixit, & publicè benè de pauperibus merendo animos aduersariorum ad benevolentiam allexit, loco motus erat. Hi primùm in carcerem dati, sed pleriquè mox amicorum, vel Episcoporum custodiæ commissi, præter duos istos proteruios, Lincolnensem & Wintonensem, qui Reginam excommunicare minabantur. Tres verò, Cuthbertus Scotus Cestrensis, Richardus Patus Wigorniensis, & Thomas Goldwellus Assaphensis solum sponte mutarunt, necnon Virgines aliquot velatæ, ut postea Nobiles nonnulli. E quibus notæ melioris erant, Henricus Baro Morleius, Fr. Inglefeldius, Robertus Peckhamus, ambo ab intimis consilijs Mariæ Reginæ, Thomas Shel-leius, & Ioannes Gagæus.

In

M. D. LIX.

M.D. LIX.
 Protestantes
 Episcopi sub-
 tituti.

In Episcoporum demortuorum, & profugorum loca, suffecti fuerunt Protestantes qui reperiri poterant doctissimi. Matthæus Parkerus, vir pius, eruditus, & moribus modestissimis, qui Henrico VIII. à sacris, Collegiatæ Ecclesiæ *Stoke-Clare* Decanus præfuerat, ad Archiepiscopatum Cantuariensem ritè electus, concione habita, Spiritu Sancto invocato, & Eucharistia celebrata, impositione manuum trium quondam Episcoporum, Guil. Barlouii Bathoniensis, Ioh. Scorij Cicestrensis, Milonis Couerdalli Exoniensis, & Ioh. Suffraganei Bedfordiensis Lambethæ consecratur. Ille postea consecrauit Edmundum Grindallum Theologum præstantem in Episcopum Londinensem, Richardum Coxum qui Edwardi Sexti pueritiæ informator, in Eliensem, Edwinum Sandes in concionibus expeditum & profluentem in Wigorniensem, Roulandum Mericum in Bangorensem, Tho. Youngum eruditum vtriusq; Iuris Professorem in Meneuensem, Nicholaum Bulinghamum LL. etiam Doctorem in Lincolniensem, Ioannem Iuellum omni liberali doctrina instructissimum in Sarisburiensem, Richardum Davis in Afaphensem, Edwardum Guestum in Roffensem, Gilbertum Barcleium in Bathoniensem, Thomam Benthamum in Couentrensem & Lichfeldensem, Guilielmum Alleyum disertum sacrarum literarum interpretem in Exoniensem, Ioannem Parkhurstum humanioribus literis excultissimum in Norwicensem, Robertum Hornum valido, & fœcundo ingenio in Wintoniensem, Richardum Cheneium Luthero addictissimum in Glocestrensem, & Edmundum Scamblerum in Petroburgensem. Confirmauit autem Guilielmum Barlouum (qui regnante Henrico VIII. fuerat Meneuensis & postea Wellensis) in Cicestrensem, & Ioannem Scorium virum erudito iudicio, qui prius fuerat Cicestrensis, in Herefordensem. Itidem in Provincia Eboracensi Youngus à Meneuensi ad sedem Eboracensem translatus, Iacobum Pilkintonum, doctrina & probitate præstantem in Dunelmensem, Ioan. Bestum in Carliolensem, & Guilielmum Downhamum

A Bathoniensis
 &

in Cestrensem consecrauit. Quales hi fuerint, & quanta sub Maria vel in Germania exulantes, vel in Anglia latitantes perpeffi sint, Ecclesiastico historico enarranda relinquo.

Cum autem viri docti rariùs inuenirentur, multi ex officina mechanici, & non minùs illiterati, quàm ipsi Pontificij sacerdotes, Dignitates Ecclesiasticas, Præbendas, & opima sacerdotia consequuti sunt. Plurimis tamen Pontificiorum sacerdotum magis ipsorum, & religionis etiam suæ vsui visum est, obedientiam Principi, Papæ auctoritate renuntiata, iurare, vel hoc consilio, vt Protestantes Ecclesijs suis excluderent, simulq; suorum qui abdicati erant, inopiæ subuenirent. Hanc illi piam prudentiam, instarq; meriti existimarunt; ideoq; Pontificem Rom: de iuramento pro sua auctoritate dispensaturum sperarunt.

Ita religio in Anglia mutata, orbe Christiano mirante, quòd tam facilè, & sine motu; Sed illa non subita mutatio, (quæ haud vnquam facilè feratur) verùm lenta, & gradatim. Mensem enim integrum & amplius à Mariæ obitu (vt summatim quæ iam dixi, repetam) Romana religio eodem quo prius stetit loco. Vicesimo septimo Decembris permissum vt Epistola, Evangelia, Decalogus, Oratio Dominica, Symbolum, & Litania vernacula lingua haberentur, vicesimo secundo Martij, cum Ordines regni convenissent, ex revocata Edwardi Sexti lege, integer vsus Coenæ Dominicæ, scilicet sub vtraq; specie conceditur, vicesimo quarto Iunij, ex auctoritate legis *De vniuersitate precum publicarum, & Sacramentorum administratione*, Missæ sacrificium aboletur, & Liturgia in lingua Anglica constabillitur. Mense Iulio, Episcopis & alijs iuramentum *Suprematus* propositum, & Augusto I. imagines è templis emotæ, fractæ, aut combustæ. Cum autem calumniantia ingenia Reginam fugillarent, quasi titulum *Supremi Capitis Ecclesiæ Anglicanæ*, & auctoritatem sacra in Ecclesia celebrandi arrogarit: illa edito scripto declarat se nihil aliud arrogare, quàm quod ad Coronam Angliæ

M.D. LIX.

Quibus gradibus religio mutata.

Regina in Ecclesiasticis auctoritas explicata.

M.D. LIX.

glia iam olim iure spectavit, scilicet se sub Deo summam & supremam gubernationem & potestatem in omnes regni Anglici ordines, siue illi sint Ecclesiastici, siue Laici habere; quòdque nulla extranea potestas ullam in eos iurisdictionem vel auctoritatem habeat, aut habere debeat.

*Utilitas ex
religione mu-
tata.*

Ex hac religionis mutatione, vt obseruarunt Politici, Anglia facta est omnium regnorum in orbe Christiano liberrima, scepro ab externa Pontificis Rom. seruitute quasi manumisso; & opulentior quàm seculis superiori- bus; immensa pecunia domi retenta, quæ pro Primitijs, Indulgentijs, Appellationibus, Dispensationibus, Pallijs, & id genus alijs, Republica supra fidem exhausta, Romam assiduè exportari solebat.

*Regina in re-
ligione &
Repub. tuen-
da cura.*

Religione Protestantium auctoritate Parliamentaria iam constabilita, Elizabethæ prima & præcipua cura fuit, vt eandem fartam tectam contra omnes omnium machinationes inter medios eo nomine hostes constantissimè tueretur; nec tantillum quidem vnquam innovari permisit. Secunda, vt æquabilitatem in vniversa vita, singulisq; actionibus conservaret. Vnde pro Symbolo usurpauit SEMPER EADEM. Reliqua consilia in his steterunt, vt suorum securitati prouidè consulere, vt enim, quod sæpe in ore habuit, Respub. semper esset tuta, illa nunquam fuit secuta. Vtq; apud suos amorem, apud hostes metum, apud omnes gloriam compararet. Illa enim nôrat firma & mansura ea esse, quæ prudentia inchoat, & cura conseruat: Quomodo his virilibus curis & consilijs sexum superauit, & quid effecit prudentissimè prævertendo, divertendo, & fortissimè resistendo, ex ijs quæ incorrupta fide ex ipsis (vt ita vocem) regni commentarijs tradentur, præsentis & posteris iudicant.

Symbolum.

*Principibus
exteris pro
Pontificijs
intercedenti-
bus respondet*

Hoc tempore cum Imperator & Catholici Principes crebris literis intercederent, vt clementer cum Episcopis abdicatis ageretur, & templa in vrbibus seorsim Pontificijs permitterentur, respondit. *Etsi Pontificij illi Episcopi insolenter & palàm contra leges latas, & regni quietem reluctati fuerint; & obstinatè nunc eam doctrinam reiiciant, quam pleriq;*

M.D. LIX.

pleriq; ipsorum sub Henrico Octavo & Edwardo Sexto mente & manu publicè concionibus & scriptis, cum ipsi non essent privati, sed publici Magistratus, alijs vltro proposuerant: se tamen velle cum illis in tantorum Principum gratiam leniter agere, quamuis non sine suorum offensa. Templà autem in quibus sua diuina officia seorsum celebrent, salua republica, & illeso honore atq; conscientia, concedere non posse. Nec causam subesse vllam cur concederet, cum Anglia non nouam aut alienam amplectatur religionem, sed eam quam Christus iussit, prima & Catholica Ecclesia coluit, & vetustissimi patres vna voce & mente comprobarunt. Permittere verò templà cum ritibus diuersis, præterquam quòd legibus Parliamentaria authoritate sancitis aperte repugnet, nihil aliud esset, quàm religionem ex religione serere, mentes bonorum variè distrabere, factiosorum studia alere, religionem atq; rempublicam conturbare, & diuina humanaq; commiscere: quod esset re malum, exemplo pessimum, suis perniciosum, & illis ipsis quibus permissum, nec admodum commodum, nec planè tutum. Statuisse igitur ex insita clementia, & potissimum ipsorum rogatu, paucorum priuatam insolentiam non nihil conuinendo velle sanare, ita tamen vt præfractas eorum mentes indulgendo haudquaquam foueret.

Hispanus spe nuptiarum cum Elizabetha excussus, & Galli filiam iam ducturus, de Anglia nihilominus seriò cogitat, quam Gallico sceptro cõiungi neutiquam voluit. Vtq; tanti regni dignitatem in sua familia retineret, Ferdinando Imperatori patruo author erat, vt alterum è filijs Elizabethæ in maritum commendaret, quod ille literis amore plenissimis quamprimum fecit, & per Gasparum Preinorum liberum Baronem in Sibirig sedulò egit. Ipseq; Hispanus vt hoc efficeret, eximium & singulare studium Elizabethæ benignissimè pollicetur, & illa vicissim ei iam Hispaniam per mare cogitanti, & naues, & portus, & omnia summa necessitudinis officia per Tho. Chalonerum cumulatè defert.

Gallus ex altera parte in regis Delphini filij sui & Mariæ Reginae Scotorum gratiam (coniectis in Angliam oculis) præfidiarios Gallos è Scotia non deduxit, quod ex

G

pacto

Ferdinandus
Imp. Caroli
filium
Reginae in
maritum
commendat.

M. D. LIX.
*Gallus Angliæ regnum
 Scotæ vendicat.*

*Bellum dum
 apparat, occiditur.*

* Qui nunc
 Magnus
 Angliæ &
 Hiberniæ
 Admirallus.

pacto promiserat, sed plures clam submisit, & cum Pontifice Romano vehementius quam antea egit, ut Elizabetham hæreticam & illegitimam, Mariamque legitimam Angliæ Reginam declararet. Quod tamen Hispanus & Imperator per suos Romæ studiosissime, sed occultè contranitendo impedierunt. Nihilominus Guisij Gallum ambitiosè credulum in tam blandam spem Angliam sceptro Gallico adiungendi per Scotorum Reginam ipsorum neptim impulerant, ut ille apertè filio & nurui Angliam vindicaret, iuberetque cum Romæ hoc consequi non posset, ut in omnibus Diplomatum hoc titulo vterentur.

FRANCISCVS, ET MARIA, DEI GRATIA, SCOTIÆ, ANGLIÆ, ET HIBERNIÆ REX ET REGINA. Insigniaque Regni Angliæ coniunctim cum Insignibus Scotiæ in supellectili, & parietibus ubique depicta, & fœcialium paludamentis intexta passim proposuit. Legato Anglico frustra conquerente, hoc fieri in insignem iniuriam Elizabethæ, quacum amicitiam nuperimè contraxerat, quando quidem Maria Angla superstitite, quæ illi bellum denuntiabat, hoc non fecerat: Equitum præterea peditumque delectus in Gallia, Germaniisque habuit, qui in Scotiæ partes Angliæ vicinas transveherentur. Adeo ut Elizabetha non potuerit à Gallo non timere, qui nihil iam nisi sanguinem & cædem Protestantibus anhelabat. Sed conatus eius mors inopina in hastiludio inter festiuitates nuptiales filiae cum Hispano, & sororis cum Sabauda, præcidit; & peropportune quidem Elizabethæ rebus, quam cum ut hæreticam, tum ut illegitimam, hinc è Scotia, inde è Gallia omnibus viribus oppugnaturus erat. Illa tamen (ut mortuo constaret regius honos) exequias ut regi amico in templo Paulino Londini magna pompa persoluit. Simulque per * Carolum Baronis Howardi Effinghamij filium Francisco successori de patris obitu condolet, & de successione gratulata, ut amicitiam nuper initam sanctè coleret, admonet.

Franciscus autem, & Scotorum Regina eius vxor,
 (Guisijs

(Guifijs consultoribus, qui rerum quodammodo in Gallia nunc potiti) pro Angliæ & Hiberniæ Regibus se publicè gerunt, nec arrogatis Angliæ Insignibus abstinere, sed magis magisq; ubiq; ostentant, Nicholao Throemortono Ordinario legato, viro acri & prudenti, vehementius de his exoptulanti primùm responsum est, licere Scottorum Regi illa gestare, aliqua differentia notula adiecta, ad generis propinquitatem qua regium Anglorum genus attingit, ostendendam. Pernegavit ille ex *Armoreum*, quam vocant, *Lege*, licere cuiquam alicuius familiae Insignia vsurpare, qui ex certo eiusdem hærede non sit natus. Postea retulerunt eam non alio consilio Insignia illa arrogare, quam vt Angliæ Regina Gallia Insignibus abstineret. Ad hoc ille recoluit, quod antea in Tractatu Cameracensi, D. Wottonus; duodecim Angliæ Reges Gallia Insignia gestasse, iureque adeo indubitato, vt omnibus inter Anglos & Gallos foederibus nihil contra cautum fuerit. Euicit tandem, intercedente Memorantio Guifianorum æmulo, vt ab Angliæ & Hiberniæ titulo & Insignibus omninò abstineretur. Ille enim neutiquam honori regni Gallia esse censuit, vt alius titulus, aut Insignia assumerentur, aut in Sigillo Regio insculperentur, quam *Regis Francia*. Hunc vnum titulum instar esse multorum, nec superiores Reges alio titulo vsos fuisse docuit, cum ius in Neapolim & Mediolanum &c. persequerentur. Verum enim uerò ex hoc titulo, & Insignibus, quæ, Guifijs authoribus, Henricus Galliarum Rex Scottorum Regi iam tenellæ imposuerat, omnia mala quæ illam postea inuoluerunt, quasi à fonte profluxerunt. Hinc enim Elizabetha & indictas inimicitias cum Guifijs, & tacitas cum illa gessit, quas vafra hominum malitia vtrinque ita fouit æmulatione gliscente, nouisque occasionibus indies emergentibus, vt non nisi cum morte extinguerentur. Regnum utique socium non fert, & Maiestas iniurias grauius intelligit.

Tempore interiecto, tres tantum pro Caleto obsides, quum quatuor ex Tractatu exhibendi, transmittuntur,

M. D. LIX.

Franciscus
II. & Scotia
titulum regni
Angliae assu-
munt.

*Simulatum
inter An-
glam & Sco-
tam origo.*

M.D. LIX.

*Galli iniqui-
us cum An-
glis agunt.**Milites in
Scotiam mit-
tunt.**Scoti Regenti
parere rech-
sant.**Opem ab E-
lizabeta
implorant.*

Mercatores Angli iniuriosius in Gallia tractantur, famulus Throcmortoni legati à Fr. Magno Gallia Priori Guisij fratre è publico vi abreptus in Triremes conijcitur, in ipsum legatum bombardulae intra suos parietes disploduntur, nec alijs, illi in mensa vasculis quàm quibus Insignia regni Angliae iunctim cum Gallicis insculpta, contumeliosè ministratur. Brossius etiam cum delecta militum manu in Scotiam mittitur, & Triremes è Massilia & mari Mediterraneo in Britannicum accersuntur.

Iam Protestantium Religionem in Scotia professi, qui *Congregationis* nomen sibi assumpserant, à ministris quibusdam importunis, & inprimis à Knoxo praefervido Regiae auctoritatis impugnatore persuasi, procerum esse sua auctoritate Idololatriam tollere, & Principes intra legum praescripta per vim reducere; obsequium Regenti, Reginae matri, matronae modestissimae praestare detrectarant, religionem, tumultuosè loca sacra incendendo & diripiendo, mutarant, Hamiltonium Ducem Castri-Heraldi, virum totius regni potentissimum, Gallorum iniurijs irritatum, & è primaria nobilitate plures spe prouentuum Ecclesiasticorum inescatos in suas partes pertraxerant. Adeo ut non religionem cogitare, sed defectionem planè moliri Regenti, Gallisque in Scotia militantibus viderentur: & Iacobus Prior S. Andreae notus Reginae frater (qui postea Comes Moraviae) inter illos antesignanus affectati contra sororem regni ab illis insimularetur. Ille suspicionem amolitur sanctissimè protestando se nihil aliud quàm diuinam gloriam, & patriae libertatem sibi proponere, eandemq; à Regente, & Gallis oppressam, non posse non dolenter deplorare.

Domini Congregationis apud Elizabetham per Guilielmum Maitlandum Lidingtonium Secretarium luctuosa oratione iam conqueri coeperunt. Scilicet ex quo Scottorum Regina Delphino nupserit, regni administrationem immutatam esse, milites externos omnia vastare, suprema regni munia Gallis esse delata; castra & munita in eorum manus tradita, puriorem regni pecuni-

am

am in eorum quæstum adulteratam. Gallosque his & huiusmodi artibus viam ad Scoticum regnum occupandum subdolè sibi munire, si quid humanitùs Reginae acciderit. Cecilius (quo in his & alijs rebus omnibus pro singulari prudentia præcipuo administro vsa est Elizabetha) per Henricum Percium postea Northumbriae Comitem agit, vt intelligeret quem scopum illi *Domini Congregationis* sibi proponerent, quibus rationibus quod vellent, assequi valerent: & si quando suppetiæ ferantur, quibus conditionibus amicitia inter duo regna coalesceret. Respondent illi oculis in cœlum sublatis, non alium sibi propositum scopum, quàm vt Iesu Christi gloriam, sinceram verbi diuini prædicationem promouerent, superstitiones & Idololatriam extirparent, persecuentium furorem cohiberent, auitamque libertatem conseruarent. Quibus rationibus hæc conficere valeant planè nescire, sperare autem diuinum numen, quod incoepit, cum aduersariorum confusione ad optatum finem perducturum. Mutuam verò inter regna amicitiam, summam esse votorum, atque ad eam firmandam opes, fidem, & constantiam deuouent.

Lentè de his rebus in Anglia deliberatur, quia Scoti ab armis, & pecunia minùs instructi, & inter se fluxæ fidei; tantum admonentur ne temerè Martis aleam tentarent. Quamprimùm autem compertum erat Marchionem Albeufium Reginae Scotorum auunculum delectus per Ringrauium in Germania ad bellum Scoticum habere, tormenta maiora ad portus conuehi, maiores apparatus fieri, quàm ad pauculos inermes Scotos reprimendos (hoc enim prætexebatur) Gallos etiam Dano vt in societatem pertraherent, promittere Lotharingum iure suo in regnum Daniae cessurum; necnon censuram Pontificis Romani contra Regnam & Sententiam Declaratoriam pro iure Reginae Scotorum in Angliam denuò importuniùs vrgere: Radulphus Sadleirus vir prudens ad Scotiae limites mittitur, vt Northumbriae Comiti limitis Medij Custodi, & Iacobo Crofto

M.D. LIX.

*Hac de re
deliberatur.*

M.D. LIX.

*Gallos à Scotia submo-
uendos de-
ceuntur.*

Crofto Berwici Præfecto confilio adesset. Quorsum enim hæc spectarent, consiliarij in Anglia videre non poterant, quàm vt Angliam inuaderent, & armis id persequerentur, quòd titulis & Insignibus præ se ferebant.

Seriò igitur hac de re consilia in Anglia habentur. Pessimi exempli videbatur Principem patrociniùm præstare tumultuantibus alterius Principis subditis, at impietatis eiusdem religionis cultoribus deesse. Præposteræ verò esse prudentiæ, permittere vt Galli iurati nominis Anglici hostes qui regnum Angliæ vendicant, & secura ubique pace iam gaudent, armati hæreant in Scotia vicina, tam opportuna ad Angliam inuadendam ex ea parte qua Angliæ nobiles & plebs Romanæ religioni sunt addictissimi. Hoc nihil aliud esse quàm singulorum salutem, & vniuersorum quietem hostibus ignauè prodere. Non segnibus igitur consilijs acquiescendum, arma expedienda, Anglicæ prouidentia semper fuisse hostes præuerrere, non expectare; semperque licuisse pericula tam præuerrere quàm repellere, & iisdem artibus propugnare quibus hostes oppugnant. Angliam nunquam securè tutam esse, nisi cum armata sit & potens; potentiorè verò futuram, cum à Scotia nihil timeat. Ne timeat, eiusdem religionis professoribus subueniendum, & Gallos à Scotia exturbandos, contra quos non consilia, sed arma valeant. Quibus non ita pridem supinè posthabitis, Caletum non sine damno & dedecore fuerat amissum; & paulò antè, dum isti pacis studium egregiè simularent, Ambletum & vicina Bononiæ propugnacula ex improviso intercepta; vnde Bononia ex necessitate reddita. Nec aliud de Berwico & limitaneis oppidis expectandum, nisi arma primo quoque tempore fumantur, & Gallis in Scotia pacis studium præ se ferentibus non credatur, cum Gallorum consilia sint occulta, ambitio infinita, & prouentus immensi; adeò vt in prouerbum apud Anglos iam olim cesserit, Galliam totum triennium nec inopem esse posse, nec bello abstinere. Elizabetha etiam sæpè illud Valentiniani Augusti

gusti vsurpauit, ΤΟΝ ΦΡΑΓΚΟΝ ΦΙΛΟΝ ΕΧΟΙΣ, ΓΕΙΤΟΝΑ ΟΥΚ ΕΧΟΙΣ. *Francum amicum habe, at non Vicinum.* In hanc igitur sententiam itum, iustum, honestum, necessarium, & vtile esse Gallos è Scotia quàmprimùm exturbare.

Hinc Guilielmus Winterus machinarum classicarum Præfectus cum classe in Bodotriam (*Edenborough Frith* iam vocant) mittitur, qui magno Gallorum terrori, bellicas eorum naues per littus dispositas, & præsidium Gallicum in *Inchkeith* insula adoritur; Dux Norfolciæ mox *Locum-tenens Generalis in partibus Borealibus Scotiam versus* constituitur, Guilielmus Baro Greius vir bellicosissimus (qui Guinas nuper animosè contra Gallos sed infoeliciter defenderat) limiti Medio & Orientali præficitur. Et Thomas Comes Suffexiæ, qui Hiberniæ, Maria regnante, Deputatus in Hiberniam remittitur cum titulo *Locum-tenentis Hiberniæ*, & mandatis, vt ante omnia prospiceret, ne gens Hibernica inculta, & ideò magis superstitiosa, in rebellionem Gallorum artibus religionis prætextu concitaretur. Vt Ophaliam castellulis, munit, latifundia veteranis concederet *habenda sibi, & heredibus masculis de corpore*; *Surlij-Boyum* Scoto-Hibernicum in possessiones quas iure hæreditario in Ultonia vendicavit, feudali iure ad seruitia præstanda admitteret, Principis prouentus moderatè adaugeret, Fiscumq; regium ad formam Fiscalem in Anglia redigeret.

Inter hæc è vita migravit, qui inter primarios regni consiliarios, Franciscus Talbottus quintus ex hac familia Salopiæ Comes, vnico filio Georgio è Maria Thomæ Baronis Dacræi Gilllandij filia, successore relicto.

M. D. LIX.

*Angli terra,
marig, in
Scotiam
mittuntur.*

*Res Hiberniæ
constituntur*

*Franciscus
Salopia Co-
mes moritur.*

M. D. LX.

M. D. LX.

M. D. LX.

Fœdus Bar-
wicense.

 Vamprimùm Norfolcius Berwicum peruenerat, occurrunt illi Iacobus Nothus Prior S. Andree, Baro Rethuenus, & alij qui nomine Ducis Castri-Heraldi, & Confoederatorum, cum illo nomine Reginae Angliæ foedus, in hanc sententiam paciscuntur. Cum Galli Scotiam subiugare, & Gallie sceptro adunare quo iure qua iniuria moliantur, Angliæ Reginae Ducem Castri-Heraldi regni Scotiae heredem designatum, proceres, populumq; Scoticum in patrocinium suscipiet, dum Gallie Rex Mariam Scotorum Reginae in matrimonio habeat, & altero post anno. Exercitum terra mariq; cum omni apparatu bellico ad Gallos à Scotia expellendos & excludendos submittet: pacem cum Gallis nisi ea lege ut Scotia pristina libertate utatur fruatur, non inibit: munimenta Anglorum auxilio à Gallis recuperata mox subruentur, aut Norfolciae Duci pro eius arbitrio, in manus tradentur: Angli in Scotia nulla loca munient, nisi ex Ducis Castri-Heraldi & Procerum Scotiae assensu; Illi Anglis opem ferent quam possunt maximam. Hostium loco habebunt quicumq; Anglis hostes fuerint. Scotiae regnum Gallie adunari alia quavis ratione, quam quo nunc matrimoniali iure coniungitur, non permittent. Si Anglia cis Tinam flumen à Gallis inuadatur, Scoti duo millia Equitum & mille peditum Reginae Angliæ stipendijs mittent, sin inuadatur ultra Tinam, omnibus quibus poterunt copijs se Anglis in subsidium adiungent, suisq; impensis totis triginta diebus, ut assolent ad Scotiam defendendam. Comes Argathelie Scotiae Iustitiarius operam dabit ut pars Hibernie Septentrionalis in ordinem redigatur, certis quibusdam conditionibus, de quibus inter Hibernie Proregem & ipsum conueniet. Deniq; praescribitur quod uterq; praestabit, si Iacobus Mac-Conellus, aut alij Hebridiam in Scotia, vel Hibernia aliquid mouerint. Ad haec firmanda, priusquam Anglicus exercitus Scotiam ingrediatur, obsides sexto vel quarto quoquo mense pro Scotorum arbitrio mutandi, in Angliam mittentur, durante inter Gallum & Reginae Scotiae matrimonio, & altero post anno.

no.

no. Dux Castræ-Heraldi, & Confœderati Comites & Barones
Parlamentarij suis subscriptionibus & sigillis hæc intra viginti
dies rata habebunt, Simulq; declarabunt (quandoquidem Regi-
na Angliæ non alio quàm amicitie & vicinitatis nomine ad ser-
vitutis iugum à Scotis depellendum hæc suscipiat) se obedienti-
am Regiæ Scotorum & Regi marito in omnibus præstituros,
quæ ad pristinam libertatem opprimendam non facient.

Iam crebris Principum exterorum nuntijs, & literis
interceptis certò innotuit Gallos statuisse Angliam inva-
dere; simulq; Sebastianus Martiguius, è familia Luxen-
burgica iuvenis prænobilis, cum cIo peditibus veteranis,
& vna ac altera equitum ala in Scotiam appulit. D'Oise-
lius Gallus, qui Scotiæ Regenti ab intimis consilijs nimio
plus præfidens, Scotiæ proceribus apud *Aimouth* prope
Berwicum proposuit, vt iunctis iam viribus Regem &
Reginam Scotorum in Angliæ possessionem mitterent.
Illi autem perspecta rei difficultate, & ne pacem nuper
initam violare viderentur, recusarunt. Martiguium ta-
men iuveniliter exultantem, & ardore Angliam inva-
dendi flagrantem sanum Regentis consilium vix cohi-
buit. Sed mox restinctus est ille ardor, cum Marchio
Albeufius, qui maioribus cum copijs Scotiam versus ve-
la faciebat, violentia tempestatis ad Hollandiæ littora
conflictatus, amissis aliquot nauibus, & militibus pluri-
mis, Deipam vnde solverat, reijceretur.

In Angliam ab Hispano iam venerat Ph. Stauelius à
Glaion aurei velleris Eques, & Machinarum bellicarum
præfectus, vt querelas Gallorum contra Reginam de re
Scotica explicaret, regisq; sui nomine pacem & concor-
diam suaderet. Ille tamen clam monuit, vt Regina in-
coeptum in Scotia strenuè vrgeret, etsi Hispanus contrà,
bellicum apparatus de quo illa Antverpiæ contraxerat,
in Angliam transvehi palam vetuerit; ita vt illa novum
apparatum è Germania necessariò fecerit. Nec suspicio-
ne caruit quod Stauelius proposuit, vt quædam Hispa-
norum vexillationes in Scotiam mitterentur quæ cum
Gallis Scotos rebelles coercerent, simulq; Gallos cohi-

H

berent,

M. D. LX.

Martiguius
cum Gallis
in Scotiam
venit.

Albeufius
tempestatis
reijctus.

Hispanus
pacem suadet

Anglorum
apparatum
detinet.

M. D. LX.

Galli fatagunt ut Angli à Scotia reuocentur.

De pace violata protestantur.

Respondetur.

Hostilis Guisiorum in Elizabetham animus.

berent, si quid in Angliam tentarent. Per id tempus Michael Seurius Ordinarius Galli legatus subinde cum Regina agit, ut classem & exercitum à Scotia reuocaret. Nec illa abnuit, modò Galli itidem domum reuocentur. Sed dilationibus hinc inde quæsitis, res de die in diem producitur, donec I. Monlucius Episcopus Valentinus à Protestantium professione non alienus à Gallia adueniret, qui cum huc aduenisset, nulla se instructum ad hanc rem authoritate respondet. Ille tamen vir vberi facundia, quantum posset, suadet ut exercitus & classis à Scotia reuocarentur: contenditq; gestationem illam Insignium Angliæ neutiquam fraudi esse Reginae, sed potius honori Regiæ Angliæ familiae. Verum cum nec hoc quod absurdum, nec illud quod periculosum videbatur, persuadere potuisset; Seurius Stauelium & Episcopum Aquilanum Hispani in Anglia legatum ordinarium rogat, ut coram testes adessent, quo tempore contra Reginam de violato pacis foedere protestaretur, quod abnuerunt illi, quia hoc in mandatis non habuerant. Protestatur tamen ipse satis prolixa oratione, cui responsum redditum typis evulgatum: in quo illa *uniuerso orbi testatum voluit violationem foederum & causas omnes belli à Gallis omninò proficisci, & nihil sibi magis molestum, nihil magis odiosum hoc bello posse accidere; & id genus alia quæ ex iam dictis facile colligantur, atq; ex alio scripto iam antea edito. Quo declaravit, quanquam indignis affecta esset iniurijs, regni titulo & Insignibus arrogatis; nunquam tamen induci potuisse ut crederet, hoc Regis, aut Reginae Galliae, aut regij sanguinis Principum assensu factum fuisse, sed malis artibus Guisiorum, qui Regis, & Gallorum opibus abusi per Scotorum latus iam Angliam fauciaturi. Se autem non posse suæ & suorum salutem oscitanter deesse. Et proculdubio Guisij ex amore in Scotam neptim, odio in Elizabetham religionis causa, & ambitione bene merendi de Gallia, nova regna adiiciendo, freti pollicitationibus Anglorum quorundam, qui à religione Protestantium averti, in Elizabethæ perniciem acerrimè incubuerunt.*

Sed

Sed averterunt offensiones & similtates exortæ in Gallia de publica rerum administratione à Principibus regij sanguinis ad Guisios translata ; & illa hostilibus eorum & aliorum consilijs tam maturè & cautè se obiecit, vt amicis admirationi, inimicis terrori iam inde fuerit.

Quo die Greius Scotiam cum exercitu ingressus, eodem Seurius, Monluciusq; de reuocando exercitu summo perè vrgent, etiam spe Caleti restituendi proposita, modò reuocaret. Illa planè respondit, se Caletum piscatorium oppidulum præ vniuersæ Britanniaë salute & securitate nihili æstimare. Eodemq; ipso die in Hispaniam misit Antonium Brownum *Montisacuti* Vicecomitem virum spectatæ prudentiæ, sed Romanæ religioni deditissimum, eoq; nomine Hispano gratiorem futurum, qui cum Tho. Chamberlano assiduo ibidem legato Hispanum inter alia edoceret, quàm iustis de causis exercitum in Scotiam miserit, ijs scilicet quas modò dixi, nec non monstraret Scotorum Reginam tenui valetudine iuuenulam enuptam in Gallia esse regi valetudinario sine spe prolis, Hamiltonio Duci Castri Heraldici Parliamentaria authoritate hæredi regni Scotiaë designato, & filio eius in Gallia peregrinanti insidias Guisiorum machinationibus structas esse ; eorum consilia eò tendere, vt Scotiaë Coronam Galliaë regno adiungerent, & non Reginaë conseruarent, quod quanti sit periculi Belgicis prouincijs, & Hispaniaë, ipse seriò perpendat. Contra confederationi procerum Scotiaë rebellionis notam non inurendam ; quæ non alio consilio inita, quàm vt (quod pro officio debent) regnum Reginaë, & iustis successoribus conseruarent, quod Guisiorum molitionibus labefactari vel ad Gallos transferri, sine sua & suorum iniuria non patiantur.

Ineunte Aprili Anglorum exercitus in quo equites c. c. peditum v. c. prope Letham accedunt. Hæc sita est ad Bodotriam maximum Britanniaë æstuarium, vbi Letha fluuius diffusior exoneratur, stationemq; nauibus præbet opportunam vix altero ab Edenburgo

M. D. L X.

Caletum à Gallis offertur.

Recusatur.

Montisacuti Vicecomes ad Hispanum mittitur.

Belli Scotici causas edocet

Scotos confederatos excusat.

Letha obsidetur.

M. D. L X.

Arthurus
Greius vul-
neratur.

Angli re-
pelluntur.

Croftus cul-
patur.

primaria Scotiae vrbe milliari; & ob hanc situs commo-
ditatem Galli in perfugium & receptum auxiliaribus
fufcipiendis communierant. Anglos, qui primùm ac-
cefferunt, Martiguius eductis peditum cohortibus ador-
tus est, vt colle, quo illos castrametatos existimauit,
prohiberet; sed postquam quatuor plus minus horas ve-
litatum, nonnullis vtrinq; caesis, in oppidum reijcitur.
Vallum deinde ducitur, moles aggeruntur, è quibus non
minus quàm è nauibus in oppidum affiduè effulmina-
tur. Galli subinde maioribus animis quàm viribus erum-
punt, & multa fortitudinis specimina edunt. Inter alia
xv. Aprilis vallo potiti tria tormenta maiora obtura-
runt, & Mauritium Berkleium captiuum abduxerunt.
Sed Iacobus Croftus, & Cuthbertus Vaghanus eos mox
expulerunt, & in oppidum non sine strage repulerunt;
quo tempore Arthurus Greius filius Baronis Greij, qui
summum imperium in Castris habuit, glande humero
traiectus. Castra deinde propiùs oppidum admouentur,
cùm effulminationes ob interuallum plerumque irritae
caderent. Paulò post fortuito igne pars aliqua oppidi,
& horrea nonnulla magno terrore conflagrarunt, quem
Angli maioribus machinis in eam partem obuersis ad-
auxerunt, & interea fossas ingressi murorum altitudi-
nem sunt dimensi. Sexto die Maij (quod inter An-
glos & Scotos communi consensu conuenit) vndique
scalis admotis muros occupare acerrimè totis viribus e-
nixi. Verùm cùm scalae essent iusto breuiiores, & aquae
occluso emissario altiores, magna vi glandium supernè
obruiti repelluntur, quamplurimi desiderantur, plures
vulnerantur. Acceptae cladis culpa in Crofto refedit,
quòd quasi inceptum improbens (an ex iudicio, vel stu-
dio in Gallos, vel odio in Greium non dixerim) in parte
sibi destinata spectator otiosus desedisset, & laboranti-
bus opem non tulisset. Certè Norfolkus & Greius il-
lum non hoc solum nomine, sed etiam occulta consilia
cum Scotiae Regente habuisse, & huic expeditioni se op-
posuisse, literis ad Reginam subaccusarunt. Vnde in
quæstionem

quæstionem in Sacro Consistorio postea vocatus, præfectura Berwici erat amotus, & Greus in eius locum suffectus. Reginae tamen gratia non excidit, quæ postea Regiæ Contrarotulatore meritò constituit. Hac prima fortunæ destitutione, Anglorum Scotorumque animos deiectos Norfolcius nouis cohortibus auxiliariis illicò submissis confirmavit: leuiculis aliquot pugnis deinde decertatum est, donec Rex Galliarum certior factus, suos Lethæ ita incingi, ut omnes terra marique aditus intercluderentur, & ob disunctam locorum intercapedinem suppetias opportunè ferri non posse, seditionibus domi indies gliscentibus, auctoritatem concessit Episcopo Valentino, & Carolo Rochfoualdio Randano, rem transigendi cum Elizabethæ delegatis; quæ statim in Scotiam misit Guilielmum Cecilium & Nicholaum Woottonum Decanum Cantuariensem & Eboracensem. Galliarum enim & Scotiarum Regi & Reginae infra Maiestatem visum est in æquam disceptationem cum subditis descendere. Quo tempore Moravius ea proposuit, quæ Cecilium nec à subditis proponenda, nec à Principibus concedenda censuit. Dum disceptatur, obiit Maria Lotharinga mater Reginae, & Regens Scotiarum, Princeps pia & prudens, indignis contumelijs ab æstuosis quibusdam concionatoribus exagitata (ut in ipsorum Ecclesiastica Scotiarum historia, quam Elizabetha inter imprimendum suppressit, videre est) necnon à Dominis Congregationis, qui ut Regni Consiliarij nati eam pro sua auctoritate, ut Dei gloriæ, Scoticæque libertati aduersantem, Reginae Scotorum, & mariti nomine ab omni rerum administratione suspenderant.

Articuli de quibus delegati tertio mense post obsidionem inchoatam convenerunt, hi sunt. *Traëtatus pacis in Castello Cameracensi inter Elizabetham & Henricum Secundum Galliarum renouabitur & confirmabitur. Traëtatus ibidem inter Angliam & Scotiam ratificabitur. Apparatus bellici utrinque cessabunt. Munimentum apud Aymouth in Scotia diruetur. Rex Franciarum & Regina Maria titulo & Insignibus Angliæ*

M. D. L. X.

Gallus pacem proponit.

Jacobus Prior

Regens Scotiarum moritur.

Traëtatus Edenburghensis.

M. D. L X.

glia & Hibernia abstinebunt. Disceptatio super compensati-
one iniuriarum Elizabethæ illatarum, & super cautione quinti
articuli, reycitur in alium conuentum Londini habendum. Quod
si nec tunc conueniri potuerit, res Regi Catholico committetur.
Rex & Regina cum nobilibus Scotiæ subditis suis reconciliabun-
tur. Confœderati, præcipuè Rex Catholicus, comprehendentur.
Hic Tractatus intra sexaginta dies confirmabitur, & iuramen-
tum vtrinq; de eo obseruando præstabitur.

*Pax publi-
cata.*

Publicata hæc pax in castris & oppido communi om-
nium lætitia, cum Anglos agro circumvicino perpopu-
lato, Gallos omni comœatu exclusos, Scotosq; stipen-
dijs minimè solutis, belli tæderet. Et sanè vniversæ Bri-
tanniæ illa salutaris habebatur, qua Scotiæ libertas avita
retenta, Angliæ dignitas conservata, & securitas parta,
quæ iam inde nihil à Scotia timuit : vsque adeò vt An-
gli Elizabetham securitatis fundatricem, Scotique Pro-
testantes libertatis vindicem lætanter agnouerint.

*Proci Eliza-
bethæ.*

*Carolus Au-
striacus.*

*Aranie Co-
mes.*

*Erricus Rex
Sueciæ.*

Illa toto hoc tempore publico bono, singulari in pa-
triam amore, ita fuit attentata, vt interim potentium Prin-
cipum amores ex animo ferè deleverit. Ambierunt enim
eodem tempore eius nuptias Carolus Archidux Austriæ
filius Ferdinandi Imperatoris iunior per Comitem El-
phenstenium, Iacobus Comes Araniæ à Protestantibus
Scotiæ commendatus proposito consilio vniendi per
eum diuisa Angliæ & Scotiæ Regna, quod tamen cum
hominis laude mox reiectum. Erricus Rex Sueciæ per
Ioannem fratrem Finlandiæ Ducem, quem Gustavus
pater paulò ante mortem in Angliam eo nomine mise-
rat, in spem pronior, quòd eiusdem cum Elizabetha re-
ligionis, ea credula importunitate vt ipse Angliam cogi-
taret, etsi Danus hostili in eum animo, intercipere sta-
tuisset, qui è re sua non existimavit vt Anglia & Suecia,
quibus Dania interposita, his nuptijs coalescerent. Ag-
nouit illa summum & singularem eius amorem & lau-
dauit, aduentum gratum futurum respondit, verùm ani-
mum non posse adhuc inducere, vt cælibem vitam lon-
gè gratissimam in coniugalem mutaret. Rogavit igitur

vt

M. D. LX.

vt quavis alia re benevolentiam experiretur, etiamsi voti compos non fuerit, amorem non malè collocatum sentiret. Monuit etiam ne tempus vxorem eligendi longiùs differret, quam optavit vt nanciscatur ipso dignissimam. Huiusmodi cum responsis Ioannes Dux Finlandiæ Sexto post mense domum redijt, cùm nihil non fecisset vt nuptias promoveret, apud Reginam assiduè procando, aulicis largiendo, & infimorum benevolentiam captando, inter quos nummos argenteos subinde sparsit, dictitans fratrem vbi advenerit, aureos plebi divisurum. Nihilominus frater suspicax eum reversum malè excepit, quasi ille sibi ipsi nuptias ambiisset, propositiq; tenax toto ferè biennio missis conditionibus per Nicholaum Guldensteinum ambire non destitit. Simulq; qua erat inconsiderata levitate, Philippi Lantgrauij Hassiæ filiam in vxorem petijt, à qua etiam rejectus, cum mediocri conditionis muliercula matrimonium contraxit.

Carolus autem Austriacus speravit & expectavit, tum vt accessione Angliæ Austriaca familia quæ maximarum Principum connubijs foelicissima, adaugeretur; tum vt auita religio per eum, si non revocaretur, saltem toleraretur. Nec spem eius statim præcidit Elizabetha. Palam enim præ se tulit, & coram Elphenstenio, & literis ad Imp. protestata est, inter plura splendidissima proposita coniugia, nullum splendidius esse quàm hoc Caroli Austriaci. Veruntamen nec iam antè periculi procellam, nec dum honoris auram de instituto vitæ cursu dimouere potuisse; non eò vsq; tamen vt coniugali vitæ omninò renuntiaret. Seq; certò sperare Numen divinum, cuius bonitati tota innititur, in his & cæteris, consilia ad suam, fuorumq; salutem directurum. Adolphus etiam Dux Holsatiæ patruus Frederici II. Regis Daniæ à Dano excitatus vt nuptias cum Sueco interturbaret, in spem etiam matrimonij raptus ex literis quibus Elizabetha optaverat, vt ille eadem qua olim Hispanis necessitudine Anglis coniungeretur, & studium amantissimè promiserat; in Angliam venit. Quem lautissimè exceptum periscelidis honore,

*Adolphus
Dux Holsatiæ.*

&

M. D. LX.

Guil. Pickeringus.

Comes Arundelia.

Robertus Dudleius.

Favor in eum.

Montis-acuti in Hispania legatio.

Hispanus foedus renovare recusat

& annua pensione munificè donavit, atq; singulari benignitate principem bellica gloria, Dithmarfis nuper debellatis, clarissimum in perpetuum sibi devinxit.

Nec defuerunt domi, qui quod amantes solent, de eius coniugio vana sibi somnia finxerunt, scilicet Guilielmus Pickeringus Ordinis Equestris, cui nonnulla generis claritas, mediocres opes, sed ex bonarum artium studijs, vitæ elegantia, & legatione Gallica atq; Germanica honor aliquis; Henricus Comes Arundeliae multarum imaginum, magnarum opum, sed ætatis iam divergentis; & Robertus Dudleius Ducis Northumbriæ filius natus iunior, in integrum à Maria Regina restitutus, ætate florente & conspicua lineamentorum compositione, qui quanto odio pater eius & avus apud populum, tanta apud Principem gratia flagravit, rara & regia Elizabethæ clementia, quæ eum servatum honoribus cumulavit, cuius pater ipsam perditam voluerat. An hoc ex eius virtute, cuius adumbrata signa præ se tulit, an communi carceris sorte sub Maria Regina, an ex Genesi, occultoq; syderum consensu hora natali, & inde arctissima animorum cognatione, non facile quis dixerit (Principum certè in hos propensio, ab illis averfio fatalis videatur). In auspiciis honoris, & primum benevolentia argumentum, eum quem equis præfecerat, cum Duce Norfolciæ, Marchione Northamptoniæ, & Comite Rutlandiæ primo regni anno in Georgianæ periscelidis ordinem, qui apud Anglos longè est honoratissimus, non sine omnium admiratione cooptavit.

In Hispania interea Vicecomes Montisacuti apud Regem belli Scotici necessitatem explicat, rebellionis notam à Scotis quantum potest, eluit; religionem non aliam in Angliam inductam esse, quàm quæ sacris literis, & quatuor prioribus Concilijs Oecumenicis sit consona, ex documentis frigidè docet (vtpotè qui Romanæ religionis cultor admodum devotus) Burgundicum foedus inter Angliæ reges & maiores eius olim pactum vt renovetur, rogat. Hispanus foederis renovationem minimè necessariam

fariam

fariam esse respondet, (cùm tamen foederum renovatio sit apud Principes usu receptissima, quæ foederibus ipsis quasi vitam infundit, atq; mutuam eorum benevolentiam orbi terrarum contestatur, & ipse paterq; Carolus in Tractatu de nuptijs cum Maria Regina Angliæ Anno M. D. LIII. se obstrinxerant ad foedus illud confirmandum.) Religionem in Anglia immutatam deplorat, exercitum in Scotiam emissum & rebelles sublevatos dolet, seq; de his rebus seriùs edoctum conqueritur. Molitionibus tamen Gallorum qui Elizabetham excommunicandam voluerunt, occultò se opponere non destitit, efficitq; per suos Romæ vt nulla sine eius consensu Ecclesiastica censura innodaretur. Submonuit etiam in rem suam, sed seriùs, vt articulis cum Gallo infereretur, licitum fore Anglis Gallos è Scotia si denuò redierint, exturbare; atq; de Caleto restituendo disertis verbis cautio interponeretur. Offensum nihilominùs eius animum sensit Vicecomes, & Regina perspexit, tum ex his quæ dixi, tum maxime ex insignium Ordinis Georgiani in Vitecomites manus redhibitione. Hac enim amicitiam cum Anglis prorsus eiurare videbatur. Offensioem autem reddidit repulsa, quam postea tulit, cùm per Legatum in Anglia intercederet (curante Comite Feriæ qui filiam Guil. Dormeri ex Maria Sidneia duxerat) vt Iana Dormera filia Tho. Newdigati, Vidua Roberti Dormeri Ordinis Equestris, & auia Comitissæ Feriæ, *Clarentia* anicula, quæ Mariæ Reginae fuit intima, & à privatis erga pauperulas elemosynis, Richardus Shelleius *Ordinis S. Ioannis in Anglia Prior*, postea dictus, & Th. Haruæius Pontificiæ religioni devotissimi, & Hispano chari, bona cum venia in Belgio & Hispania, quò se licentia non impetrata, religionis causa subdlexerant, permanerent. Antiquis enim Angliæ legibus sub poena publicationis bonorum cautum erat, vt nulli nisi regni magnates, & mercatores sine speciali Regis venia regno exirent, nec in exteris regionibus nisi ad præfinitum tempus, permanerent, idq; vel ad valetudinem in calidiori tractu recuperandam, vel ad vberio-

I

rem

M. D. LX.

Elizabethæ
tamen contra
Gallos fauet

Periscellidema
remitte.

Repulsam in
paruis agrè
fert.

M. D. LX,

*Feria Comes
eum magis
abalienat.**Et Papam in
Elizabetham
excitat.**Papa ad eam
litera.*

rem ingenij cultum in Academijs capiendum, vel ad militarem disciplinam ediscendam; utque illa ad Hispanum rescripsit, *Exemplo caruit ut eiusmodi venia perpetuæ à patriâ absentia mulierculis concederetur. Et quanquam res ipsa per se nullius momenti videretur, cum tamen illi non tantum inde boni caperent ad commoditatem privati beneficij, quantum alij sumerent animi ex exemplo ad Reipub. detrimentum, non permitendum censuit.* Comes Feriæ hoc in suam iniuriam interpretatus, ne inultum dimitteret, servulum Chamberlani affidiui in Hispania legati Anglici in Inquisitionem tanquam hæreticæ pravitatis reum rapuit, Reginae, Angliq; offensior offensi Regis animo (uxore frustra obnitente) faces subiecit. Quin etiam perhibetur cum Pio Quarto Pontifice Romano recens electo de ea excommunicanda egisse. Ille autem nescio qua spe, Vincentium Parpaliam Abbatem S. Salvatoris cum arcanis mandatis, & literis blandissimis ad eam submisit: Quas integras hic subijciam, etsi in historiae leges peccare nonnullis videar.

Charissimæ in CHRISTO filia ELIZABETHÆ Reginae Angliæ.

Charissima in Christo filia nostra, Salutem & Apostolicam benedictionem. Quantopere cupiamus, nostro ita Pastorali officio postulante, saluti tuæ consulere, & honori tuo, simul Regniq; stabilitati prospicere, & scrutator cordium novit Deus, & ipsa intelligere poteris ex mandatis quæ dilecto huic filio Vincentio Parpalia Abbati Sancti Salvatoris, homini tibi noto, nobisq; probatissimo, ad te dedimus. Proinde hortamur & monemus Celsitudinem tuam etiam atq; etiam, Charissima filia, ut repudiatis malis suasoribus, qui non te, sed seipsum amant, suisq; ipsorum cupiditatibus inseruiunt; Dei timorem in consilium adhibeas, tempusq; tuæ visitationis agnoscens, paternis nostris monitis, salutaribusq; consilijs obtemperes; omniaq; de nobis tibi polliceare quæ non modò ad animæ tuæ salutem

con-

M. D. L. X.

conseruandam, sed etiam ad dignitatem Regiam stabiliendam & confirmandam pro authoritate, pro loco, ac munere quod nobis à Deo commissum fuit, à nobis desideraris. Qui te, si vt optamus, & vt speramus, in Ecclesiæ gremium redieris, eodem quo Euangelicus ille pater reuersum ad se filium amore sumus, & honore, ac letitia recepturi. Quanquam eò maior nostra letitia futura est, quòd is vnus filij salute gauisus est, tu tecum vnà vniuersos Angliæ populos trahens non solum ex tua, sed ex totius nationis salute, nos & vniuersitatem fratrum nostrorum, quos propediem, Deo iuuante, ad tollendas hæreses in Oecumenico Generali, Concilio congregatos audies, vniuersam Ecclesiam letitia gaudiq; complebis. Quinetiam cælum ipsum exhilarabis ex tam memorabili factò admirabilem nomini tuo gloriam, & multò splendidiorẽ ea quam geris coronam adeptura. Sed hac de re pluribus verbis idem Vincentius tecum aget, & nostrum tibi paternum animum declarabit, quem vt benignè excipias, diligenterq; audias, eandemq; vt eius orationi fidem habeas, quam haberes nobis ipsis, Serenitatem tuam rogamus. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, &c. die quinto Maij M D L X. Anno Primo.

Quæ Parpalia proposuit non comperi, nec enim scriptis mandata credo; comminisci verò cum vulgo Historicorum minimè lubet. Elizabetham sui similem, SEMPER EANDEM perstitisse, & rem pro Pontificis voto non successisse, omnes norunt. Fama obtinet Pontificem fidem dedisse, sententiam contra matris nuptias, tanquam iniustam, rescissurum, Liturgiam Anglicam sua authoritate confirmaturum, & vsum Sacramenti sub vtraque specie Anglis permissurum, dummodo illa Romanæ Ecclesiæ se aggregaret, Romanæque Cathedræ Primatum agnosceret, imo & hæc curantibus aliquot aureorum millia fuisse promissa.

Iam tempus confirmandi Tractatum Edenburgensem advenerat, quem cum Elizabetha præstito iureiurando solemnè confirmasset, idemque ad Regem & Reginam Galliæ transmisset, vt illi itidem ex pacto ra-

Gallus & uxor Tractatum Edenburgensem confirmare abnuunt.

M. D. L X.

*Quibus de
causis.*Franciscus
II. Rex Gal-
lorum mori-
tur.Elizabetha
edicit contra
Anabaptistas*Et Sacrile-
gos.*Collegiatam
Westmona-
sterij Eccle-
siam fundat.

tum haberent; Throcmortonus ordinarius in Gallia Legatus eos nullo modo inducere poterat, nec Petrus *Mewtas*, vir Equestris dignitatis, qui hoc nomine in Galliam postea missus; licet in Diplomate, quo Episcopus Valentinus ad illud foedus ineundum delegatus erat, disertis verbis *se bona fide & verbo Regio* confirmaturos spondiderint. Causas cur confirmare abnuebant, has attulerunt. Quod Scoti non autoritate regia, sed sua ipsorum, quod minimè debuerant, foedus Berwicense cum Anglis inijsent, quod illud à rebellibus initum, & ementitis fidelium subditorum sigillis & chirographis subsignatum, quodque obsequium in foedere illo promissum haudquaquam praestitissent. Dum hæc disceptantur, Franciscus Secundus Rex Galliae anno ætatis xviii. nondum exacto, regni secundo, è vivis exemptus, Scottorum Reginam viduam reliquit, maiori Pontificiorum dolore, aut Protestantium per Britanniam gaudio, non dixerò.

Elizabetha iam securior, vt Ecclesia incorrupta perstaret atque propagaretur, & Respublica gloria & opibus magis floreret, duo salutaria edicta promulgavit. Altero Anabaptistas & id genus hæreticos qui in maritima Angliæ oppida ex transmarinis regionibus specie declinandæ persecutionis convolarant, & sectarium virus in Anglia sparserant, è regno intra viginti dies excedere imperavit, siue illi indigenæ, siue exteri, sub poena incarcerationis & bonorum amissionis. Altero sacrilegum hominum genus coercuit, qui superstitionis tollendæ obtentu antiqua sepulchra demoliri, Epitaphia & dignamta clarissimarum familiarum, cæteraque venerandæ antiquitatis monumenta, quæ prophanorum furori sub Henrico Octavo & Edwardo Sexto supererant, denuò delere, campanas è templis tollere, & templorum tecta plumbo devestire cœperunt.

Monasterium etiam Westmonasteriense Regum Angliæ inauguratione, sepultura, & Insignium Regalium custodia celeberrimum, in Ecclesiam Collegiatam, imo Ecclesiæ

Ecclesiæ plantarium convertit; ibique Decanum, Præbendarios duodecim, Didascalum, Hypodidascalum, Scholasticos quadraginta, (Alumni Regij vocantur, è quibus sex aut plures ad Academies singulis annis promoventur) Ministros, Cantores, duodecim pauperes, &c. ad Dei gloriam, veræ Religionis, & bonarum literarum incrementum instituit; foelici sanè eruditorum in Ecclesiam & Rempub. proventu.

Quodque maiori, imo maximæ gloriæ cedit, æratam pecuniam paulatim tollere; probamque ex puro puro argento restituere cœpit ad regni gloriam restaurandam, & ad prævertendam fraudem eorum qui domi forisque nummos adulterarunt, optima regni commodo adulteratis nummis permutarunt, probamque pecuniam in exteras regiones exportarunt; necnon ad rerum venalium pretia laxanda quæ admodum intendebantur, summo cum Reipublicæ detrimento, & imprimis stipendiarios, militum, seruatorum, & omnium qui diurna pro labore accipiunt. Et hoc quidem intra paucos menses foeliciter sine motu præstitit, primùm prohibendo ne quis probam aut æratam monetam aliquando dissolveret, aut regno eveheret, deinde æratam ad suum valorem vocando, scilicet æratum denarium ad obolum cum quadrante, nummum duorum denariorum ad tres obolos, *Testonum* sex denariorum ad quatuor denarios, alios *Testonum* ad duos denarios & quadrantem, nec enim plus argenti inerat. Demùm eandem, si intra statutos dies in officinam monetariam inferatur, proba pecunia à possessoribus non sine suo dispendio redimendo: vt Elizabethæ acceptum referatur, quod probior & purior fuerit in Anglia pecunia, quàm totis ducentis ante annis visa, aut alibi per Europam in usu. Pauloque post probam pecuniam, quam *Sterlingam* vocamus, pro Hiberniæ Regno procudit, eo valore, vt solidus x i i. denarios in Hibernia, & i x. in Anglia valeret. Magnum sanè hoc & memorandum, quod nec Edwardus Sextus potuit, nec Maria ausa, postquam Henricus v i i i. pecuniam

M. D. LX.

Pecuniam ad suum valorem reducit.

Quam Henricus VIII. corruerat.

M. D. L X.

Eius luxus.

am primus Regum Angliæ subærauerat, magno regni dedecori, successorum, populiq̄ue damno, & insigni luxus atque profusionis exemplo, cū plures illi opes pater reliquerit, quàm quivis alter Rex Angliæ successor, plurimas ex tributis exegerit (nec tamen Polo Cardinali credamus, qui prodidit plures quàm omnes Reges à Normannicæ victoria exegisse) infinitasq̄ue corraferit, cū Parliamentaria authoritate latifundia omnia in Hibernia quæ Angli absentes tenuerunt, omnes Ecclesiasticorum Beneficiorum Primitias, & Decimas in Anglia & Hibernia, omnes Monasteriorum redditus, donaria, & bona sibi arripuisset.

Huntingdonia Comes obit.

Supremus hic annus fuit Francisco *Hastings* Huntingdoniæ Comiti ex hac stirpe secundo, qui è Catharina Pola filia Henrici Baronis *Montisacuti* fratris Reginaldi Poli Cardinalis, Henricum successorem, pluresq̄ue alios liberos procreavit, fraterno inter se amore, at non religione vnanimis.

Shanus O-Neal in Hibernia tumultuatur.

In Hibernia *Shanus*, siue Ioannes *O-Neal*, potentissimus Ultoniæ Dynasta, verus & legitimus Coni *O-Neal*, cognomine *Bacco*, i. *Claudi*, (quem Henricus VIII. Comitem Tir-Oeniæ creauerat) filius, cū Matthæum Baronem *Dungannoni* fratrem nothum, legitimum filium falsò creditum, è medio sustulisset, patrem dominatu, qui ex mœrore mox obiit, spoliasset, & barbara electione, calceamento supra caput proiecto, titulum *O-Neal* assumpsisset: veritus ne secum ex lege ageretur, in rebellionem prorupit. Vnde quingenti pedites ex Anglia missi, & alæ Equitum in Hibernia conscriptæ. Sed post levia certamina, cū se Anglorum viribus imparem, suis exosum, & *Surly-boium*, Iacobum *Mac-Conellum*, & *O-Donnellum* in ipsum excitatos videret, à Comite *Kildariæ* affine persuasus, arma deposuit, & in Angliam culpam deprecatum venire promisit. Quod etiam præstitit, vt suo loco dicemus.

M. D. L X I.

M. D. LXI.

M. D. LXI.

Nno ineunte, Franciscus Comes Bedfordiæ in Galliam missus vt Francisci Regis mortem deploraret, Caroloq; IX. successori congratularetur, & seorsim & simul cum Throcmortono Scotorum Reginam de Tractatu Edenburgen- si confirmando sæpius frustra interpellavit, quæ nihil aliud respondit quàm de re tanta deliberatè statuendum, se nisi ex consilio procerum Scotiæ nec posse, nec velle confirmare. Throcmortonus tamen eam, Cardinalem Lotharingum, cæterosq; Guisios avunculos, & Iacobum fratrem eius nothum qui recens in Galliam venerat, omnibus quibus poterat rationibus sedulò vrgere minimè destitit. Cùm autem contextis excusationibus indies procrastinarent, Elizabetha suspicata illos exitiosa in Angliam meditari, antevertere statuit. Thomam itaq; Randolphum in Scotiam mittit, qui proceres ad mutuam amicitiam, quæ solidissimè religionis vnitate fundatur, hortaretur, doceretq; Germaniæ Principes in foedus contra Pontificem Romanum coijse, & Elizabetham inprimis optare vt Angli Scotiq; in eodem comprehenderentur. Iam commodissimum tempus adesse (cùm Scotorum Regina sit vidua) consopendi omnem inter Anglos & Scotos discordiam, qui multo & mutuo sanguine tot seculis concertarunt: vel ineundo perpetuum cum Anglis foedus, vel amputando huiusmodi pacta ex antiquo cum Gallis foedere, quæ inter Anglos & Scotos discordiam serere solent. Deniq; vt submoneret Scotos, ne permitterent viduam Reginam alium exterum Principem in virum denuò adsciscere, cuius viribus & eos vl- cisceretur, qui nuperrimè Gallis restiterunt, & libertatem in seruitutis periculum revocaret.

Scotorum Regina interim Scotiam cogitans (præmis- so d'Oisellio Gallo) Elizabetham rogavit, vt ipsa fide publica per mare in Scotiam trajiceret, & d'Oisellius per Angliam

*Scota Tra-
ctatus con-
firmationem
differt.*

*Suspicio inde
enata.
Et Randol-
phus in Sco-
tiam mittitur*

*Scota transi-
tus in Scoti-
am negatur.*

M. D. LXI.

*Illæ de hoc
expostulat.*

gliam transfiret. Sed Elizabetha, magna adstante multitudi-
tine, & hoc & illud omninò negavit, causa addita,
quòd illa Tractatum Edenburgensem iuxta fidem da-
tam nondum ratum habuisset. Si ratum haberet, singu-
la promisit, siue per mare, siue per Angliam iter haberet,
quæ à Regina, à cognata, & vicina expectari possent.
Hac repulsa Scotorum Regina commota Throcmorto-
num accersijt, quocum longos hac de re habuit sermo-
nes, quos summatim ex ipsius Throcmortoni literis hîc
inferam (etsi nonnulla iam dicta retexenda) vt initia &
progressus simultatum inter maximas & prudentissimas
nostri ævi principes clariùs elucescant. Illa arbitris amo-
tis, ita Throcmortonum affatur. *Quæ mea sit muliebris in-
firmitas, & quò animi æstus abripiat nescio; tot tamen infirmi-
tatis meæ testes adhibere non lubet, quot tua Domina nuper ad-
hibuit, cum D' Oisellium Legatum meum alloqueretur. Nihil est
quod me tam angit, quàm quòd ea rogauerim quibus opus non e-
rat. In patriam (Deo fauente) licentia ab illa non petita, re-
dire potero, vt inuito & obstante fratre illius Edwardo, huc ve-
ni. Nec desunt amici qui me domum reducere, vt huc deduxe-
runt, & valent & volunt. At malui eius amicitiam, quàm alte-
rius cuiuscunq; experiri. Sæpius à te audiui amicitiam inter me
& illam nostris vtriusq; regnis inprimis esse necessariam. Illa
tamen secus sentire videtur, aliàs in re tantilla repulsam non tu-
leram. At maiori forsàn fauore Scotos mihi rebellantes prose-
quitur, quàm me Scotorum Reginam, eadem Regia Maiestatis
sublimitate parem, sanguine coniunctissimam, & heredem cer-
tissimam. An tu existimes eam bonam fidem & amorem inter
Scotos mihi rebellantes & illam posse intercedere, quæ inter illam
& me intercedat? An opinatur me ab amicis destitutam iri? Cer-
tè illa me iam eò adegit, vt ab ijs opem petierim, à quibus libens
nollem. Nec illi satis demirari possunt, quo consilio illa meis sub-
ditis iam pridem opem in me tulit, & nunc Viduæ reditum ad
meos impedit. Præter amicitiam nihil planè ab illa expeto, nul-
lum illi negotium faceffo, nec rebus Anglicis me interpono. Me
tamen haud latet plures esse in Anglia qui presentibus non ac-
quiescunt. Exprobrat quòd exigua mihi sit experientia. Fateor,
Expe-*

M. D. LXI.

Experientiam etas adfert. Ætatem tamen eam habeo, ut me erga cognatos & amicos amice, beneuole, & iuste geram, nihilq; in illam effutiam quod Regina & cognata sit indignum. Liceat etiam mihi bona cum illius venia dicere, me perinde ac illam, Reginam esse, nec ab amicis nudam, animumq; non minus excelsum gerere, ut æqualitate quadam nos inter nos metiri deceat. Sed à comparatione abstineo, cum parum absit à contentione, & inuidia non careat. Quod ad Tractatum Edenburgensem, factus erat Rege marito meo superstite, cui in omnibus pro eo ac debui, mihi obtemperandum erat; & cum ille eiusdem confirmationem distulerit, in illo, non in me culpa resideat. Illo defuncto, Consiliarij Gallie me meis consiliarijs reliquerunt, nec auunculi mei se rebus Scoticis immiscere voluerunt, ne Elizabethæ, aut Scotis offensionem afferrent. Scoti qui mihi adsunt, priuati sunt, nec eiusmodi, ut eos in consilium de rebus tantis adhibeam. Quamprimum Ordines regni mei consulero, responsum quod sit rationi consentaneum, reddam, utiq; maturius reddam, iter domum accelero. Illa autem iter intercludere statuit ne reddam; ut ipsa in causa sit quod non satisfaciam, aut satisfieri nolit; forsitan eo consilio ut nullus sit nobis inter nos discordiarum exitus. Me inuenculam esse quasi probro sæpius obicit & inuenculam sanè inconsultam meritò censeat, si res tanti momenti sine Ordinum consilio tractarem. Mariti factis, ut accepi, vxor nec ex honore, nec conscientia tenetur. Sed hoc non disputo. Verè tamen hoc dicam: Nihil charissimæ meæ sorori feci quod mihi fieri nolim. Omnia summa necessitudinis officia detuli, verùm illa aut non credit, aut contemnit. Utinam tam illi essem chara, quàm propinqua, hoc enim pretiosum esset propinquitatis genus. Ignoscat illis Deus, si qui sunt, qui inter nos lites serunt. Tu autem qui Legatus, dic sodes, qua de causa illa in me sit offensior, quæ nec verbo, nec factò hæctenus læsi.

Ad hæc Throc Mortonus; Ut respondeam in mandatis non habeo, sed ut audiam quid respondeas de Tractatu Edenburgensi confirmando. Cæterum offensionis causam audire si lubet, depositâ Legati persona, paucis explicabo. Statim atq; Regina Domina mea erat inaugurata, in Insignia & titulum Regni Angliæ inuasisti, quod prius Maria regnante non fecisti. Si

K

qua

Throc Mortonus respondet.

M. D. LXI.

Disceptatio
inter eos
altera.

qua maior iniuria Principi inferri possit, tu pro prudentia iudicaris. Eiusmodi sanè iniuriam privati quidem nunquam conquant, nedum Principes.

At, inquit illa, mariti pater, ipseque maritus hoc voluerunt, hoc iusserant. Ex quo illi diem obierunt, & ego mei iuris facta, Insignibus illis & titulo omninò abstinui. Veruntamen haud scio, an fraudi sit Reginae, si ego etiam Regina, cui auia Henrici Octavi soror maior natu, Insignia illa geram, quandoquidem alij genere remotiores gesserunt. Certè Courtenæius Marchio Exoniæ, & Ducissa Suffolciæ Henrici Octavi è sorore natu minore neptis, Insignia Angliæ cum limbis ad differentiam speciali gratia gestarunt.

Cùm hæc Elizabethæ non satisfacerent, quæ persuasissimum habuit illam nihil nisi moras in aliquam spem novam interponere, quandoquidem de confirmatione Tractatus nihil Ordinibus Scotiæ proposuerat, qui semel atque iterum à morte mariti convenerant: illa iam in via, iterum Throcmortonum Abbeuillam accersit, ibi comiter percunctatur, quomodo Elizabethæ verbo aut facto satisfaceret? Ratificando, inquit ille, Tractatum Edenburgensem, quod iam toties dixi. Cui illa. Audi igitur ut dijudices an iustissimæ non sunt rationes quas illa moras, & vanas existimat esse excusationes. Primus in illo Articulus de ratificando Tractatu ad Castellum Cameracense, inter Angliam & Galliam, nihil ad me spectat. Secundus de ratificando Tractatu ibidem facto inter Angliam & Scotiam, ratificatus erat per maritum & me; nec denudò ratificari potest, nisi meo solius nomine concludatur, cùm maritus expressè in illo nominetur. Articulus tertius, quartus, & quintus, suam vim iam sortiti sunt. Apparatus enim bellici cessarunt, Galli præsidiarj è Scotia sunt reuocati, munimentum ad Aimouth solo æquatum iacet. Insignibus & titulo Angliæ à mariti morte abstinui. Ea ex utensilibus, ædificijs, & Diplomatis per Galliam delere mihi integrum non est; uti nec penes me est Valentia Episcopum, & Randanum qui mihi non sunt subditi, ad disceptationem sexti Articuli in Angliam remittere. Quod ad postremum articulum, spero seditiosos meos subditos de mea inclementia non

con-

Illa satisfacere conatur.

conquesturos. Verùm quo minùs clementiam meam experiantur, illa, vt video, interueniet, quæ reditum impedire cogitat. Quid in Tractatu isto iam restat, quod fraudi sit tuæ Regina? Vt cumulatius tamen satisfaciam, literas vberiores hac de re manu mea scribam, licet illa non dignetur nisi per amannensem ad me rescribere. Tu autem, Legate, quod Legati est, velim præstes, hoc est, res potiùs lenias, quàm exasperes.

Sed nec literis illis Elizabethæ satisfactum, cuius in animo altè inhæsit iniuria ex titulo & Insignibus arrogatis, & anxie iam sollicita erat ne denuò arrogaret, nisi Tractatus confirmatione, & iurisiurandi religione, vt iisdem abstineret, obstringeretur.

Interim Scotorum Regina idoneam naçta tempestatem, à Caleto soluit, & in Scotiam appulit, præterveçta cælo caliginoso naues Anglicas, quas alij ad eam honoris causa deducendam, alij ad Piratas coercendos, alij ad eam intercipiendam emissas existimabant. Iacobus enim nothus per Angliam nuperrimè rediens intercipiendam submonuerat, si Elizabetha religioni, & suæ securitati consultum vellet. Idem Lidingtonius lætatus D' Oiseliu in Anglia detineri, suavit, ne (vt scripsit) illa reuersa tragedias excitaret, omne commercium literarum & nuntiorum cum Anglis intercluderet, factionem Anglis addictam labefactaret, & demum in Protestantes Scotiæ non tanquam in proditores, sed tanquam in hæreticos, perinde ac Maria Anglica non ita pridem, seuiret. Verum enim verò illa reuersa, omni benignitate in subditos vsa, in religione (etsi tumultuosè inducta) nihil mutauit, & Rempubicam optimis institutis temperare coepit. Ad Elizabetham verò Lidingtonium cum suis & procerum Scoticorum literis misit, quibus omne pacis ineundæ, conseruandæque studium detulit, rogauitque vt certa aliqua pacis ratio inter Angliam & Scotiam iniretur; certiozem autem nullam esse, quàm si Elizabetha, modò nullam susciperet prolem, illam autoritate Parliamentaria hæredem in regno Anglico proximè successuram declararet.

Hoc novum Elizabethæ visum, quæ Tractatus Eden-

burgensis

M.D. LXI.

At frustra.

In Scotiam redit.

Hæres regni Angliæ declarari petiit.

M.D. LXI.

Elizabetha
respondet.

burgensis confirmationem, chirographo, & verbis promissam expectauerat. Respondit tamen, *Quod ad successionem, se sperare Scotorum Reginam sceptrum sibi & liberis, si qui nascantur, non erepturam. Iuri eius ad Angliæ sceptrum nihil se derogaturam spondet, quanquam illa Angliæ titulum & Insignia præpropera aliorum ambitione arrogauerit, pro qua iniuria æquum est, vt satisfaciat. Successorem designando veretur ne amicitia potius dissocietur, quàm consolidetur, quandoquidem dominantibus successores semper sint suspecti & inuisi, populus, qua est inconstantia, presentium fastidio Solem orientem respiciat, occidentem deserat; ipsiq; successores designati intra æqui boniq; terminos, suas & aliorum spes prauas cohibere haudquaquam possint. Adeò vt si successionem illi confirmaret, securitatem sibi præcideret, & sepulchrale linteum ante oculos viua proponeret, imò sibi viua videnti, funus duceret.*

*Tractatus
confirmatio-
nem urget.*

Postquam hæc respondisset, iterum literis ad illam datis per Petrum Mewtas, blandè admonet vt Tractatum confirmaret. Nec illa directè negauit, non tamen commodè posse innuit, donec res Scoticæ constituerentur. Interea Elizabetha illius avunculos, Aumalium scilicet, Magnum Priorem, Albeufium, & alios nobiles Gallos, qui illam in Scotiam deduxerant, per Angliam redeuntes, nullo non humanitatis genere benignissimè excepit.

*Guifios be-
nignè excipit*

*Illi Anglos
durius.*

*Excommuni-
cationem vr-
gent.*

Nihilominus Angli Mercatores, Guifio authore, in littore Armoricano navibus direptis indignè tractantur, & de Excommunicatione in Elizabetham effulminanda Romæ iterum tectè agitur. Pius autem 1111. Pontifex Rom. mitius cum ea agendum censuit. Ille enim literis blandis, vt dixi superiori anno, egit, & nunc cum ad discidia in religione tollenda Concilio Tridentino quondam inchoato, & crebris bellis interrupto, diem dixisset, omnesque Principes etiam à Pontificia religione averfos eò allectaret, Abbatem Martinegi in Angliam cum literis amore plenissimis destinavit. Ille autem in Belgio substitit, veniamque vt in Angliam admitteretur rogavit. Lege enim antiqua cautum erat, ne Pontificis Nuntij Angliam (nisi prius venia impetrata) ingrederentur, iuramento

*Papa Anglos
ad Concilium
Tridentinum
allectat.
Eius Nuntio
aditus in
Angliam ne-
gatur.*

iuramento etiam præstito, ne quid in Anglia molirentur, *quod fraudi sit Regi, aut regni libertati.* Consiliarijs verò Angliæ minimè tutum visum erat, eum admittere, cum tot vndique Pontificiæ religioni innutriti rebus turbandis domi forisque sedulo incumbere. Cum Abbati illi in Angliam trajcere non permetteretur, Episcopus Viterbiensis Pontificis apud Gallum Nuntius cum Throcmortono studiosè egit vt Elizabetha suos Oratores ad Concilium mitteret, suadentque literis plures Orbis Christiani Principes, Gallus, Hispanus, Lusitanus, Henricus Cardinalis Lusitanus, & maximoperè Dux Albanus (cuius adhuc impensa in eam voluntas) vt Oecumenico Concilio Tridentino potius in re religionis, quæ vnica Christianorum anchora, & regnorum fulcrum, acquiesceret, quàm privatis paucorum quantumvis eruditorum opinionibus. Respondet illa, se ex animo Concilium Oecumenicum optare, ad Pontificium non missurum, nihil sibi cum Romano Pontifice esse, cuius authoritas ex Anglia Ordinum regni consensu profligata erat. Nec illius esse, sed Imperatoris, Concilia indicere; nec maiorem in eo authoritatem, quàm in quovis alio Episcopo se posse agnoscere. Quo tempore huic Abbati postremo Pontificum Romanorum in Angliam Nuntio accessus erat negatus, eodem Edwardus Carnus, iam antea dictus, vir prudens, & iure Cæsareo eruditus, qui Equestri dignitate à Carolo Quinto Imp. donatus, & postremus Regum Angliæ apud Pontifices Orator, ex hac vita Romæ emigravit.

Chamberlanus Anglicus in Hispania Legatus cum Hispanum ex hoc responso vt cum Pontificis iniuria coniuncto, animo indies magis magisque alieno sentiret (ille enim Francisco Gallorum Rege defuncto, metu iam solutus, ne Anglia, Scotia, & Hibernia in Galli potestatem redigerentur, Anglos negligere cœpit) bona cum venia domum redijt. In eius locum Thomas Chalonerus suffectus, qui quamprimùm in Hispaniam appulit, homo iniuriarum impatiens, & apud Germanos subinde

M. D. LXI.

*Ius Concilij
convocandi
non Papa
esse.*

Carnus obit.

*Hispanus of-
fensor.*

M.D. LXI.

*Legato quo-
usque iniuria
ferenda.*

*Elizabetha
bello necessa-
ria parat.*

*Ad hac aris
vena reperta.*

*Et lapis Ca-
laminaris.*

*Stipendia
praesidiarijs
auget.
Berwicum
munit.*

*Classem ap-
parat.*

*Angli naues
adificant.*

inde Legatus, nihil nisi humanitatem expertus, datis li-
teris vt revocaretur vehementius contendit, eò quòd
(pro more regionis) arculæ eius excuterentur. Verùm
monuit Elizabetha Legato omnia æqui boni ferenda,
dummodò Principis honor non directè violetur.

Iam illa consultrix & provida fœmina (religione quo-
dammodo constituta) vt remedia ad vim compararet, &
suæ suorumque securitati prospiceret, paceque placidius
frueretur, quamvis ærarium exhaustum invenerit, arma-
mentarium omni bellico apparatu instruere incipit, ma-
gna vi pecuniæ in arma & tela per Germaniam impensa;
cùm ea de quibus Antuerpiæ contraxerat, Hispanus de-
tineret: Maiora tormenta ex ære & ferro fundit plurima,
ærisque puri & nativi venam opulentissimam diu negle-
ctam divinum numen (quasi incepto faveret) iuxta
Keswicum in Cumberlandia aperuit, quæ illi vsui abundè
sufficit, & alijs etiam regionibus æs suppeditat. Lapis
etiam Calaminaris, qui ad æraria opera imprimis neces-
sarius, nunc primùm in Anglia (propitio Dei favore) co-
piosè inventus: & pulverem tormentarium (ne prece &
precio à vicinis emeret) domi confici prima curavit. Præ-
sidio Berwici quod prius quingentis constabat militi-
bus, plures auctioribus stipendijs addidit vt veteranis &
viris bellicosus prospiceret. Berwicum oppidum magna
munitionum mole armare cœpit, & brevi tempore effe-
cit. Viros nobiles & prudentes ad munimenta, intra xx.
mill. pass. à limite Scotiam versus, instauranda delegat.
Classem ab omni nautico & bellico instrumento appa-
rat, quam Britannia vidit, instructissimam; ad eam tu-
endam propugnaculum in Meadweagi ripa iuxta *Upno-
ram* (vbi statio est) erigit, nautis & classiarijs stipendia ad-
auget, adeò vt nautalis gloriæ restauratrix, & *Arctoi Re-
gina maris* meritò ab exteris nominaretur. Neque iam illi
opus erat (vt patri & antecessoribus) naues ex Hambur-
go, Lubecca, Dantisco, Genua, & Venetijs in usum con-
ducere. Maris etiam accolæ opulentiores Principem ala-
critate quadam imitati, naues bellicas certatim constru-
unt,

unt, adeò vt breui tempore regia cum subditorum classe coniuncta, tam numerosa fuerit, vt xx. c. Io. belligerantium in nauale bellum educere potuerit. Nobiles & plebeij arma non minùs alacri diligentia passim comparant, ita vt armamentaria completissima per nobilium aedes instruerentur. Armilustria etiam creberrima habita, & iuventus ad rei bellicæ scientiam, & dimicandi audaciam sæpenumerò iam inde exercita. Rustici etiam, licentia rem frumentariam exportandi facta, acriùs quàm antea in agriculturam incumbere cœperunt, imò & supra quàm leges postea latae exegerint, sola quæ ex omni memoria inculta iacuerant, subigendo. Iisdem etiam diebus Regina mercatorum avaritiæ, qui bellica instrumenta Russiæ Imperatori contra Polonos, & Christiani nominis hostibus subministrabant, seuerò edicto occurrit: necnon Rationalium auiditati qui pensiones religiosis è Monasterijs eiectis assignatas subtraxerant. Edixit enim vt singulis quos in viuis esse, & non promotos ex certis testimonijs constaret, ad assem numerarentur.

Authoritates siue *Commissiones* ad rem annonariam pro classe, & præsidio Berwicensi exigendam revocauit, pecunia provisoribus numerata, vt emerent, nec populum gravarent. Cogitauit etiam illas pro aula Regia tollere, nonnullis Comitibus postea consentientibus iusto pretio præbere, vt ab exactoribus siue *Provisoribus*, malefico hominum genere (quos illa Harpyas dixit) liberarentur. Per hoc etiam tempus, ni malè memini, Iustitiarijs ad *Assisas capiendas* stipendia adauxit, atq; viaticum primum concessit. Et quamvis ad rem attentior, novit tamen vbi, quantum, & quando liberalitas exercenda, benè meritis sanè providè benefica. Cùm enim Henricus pater licèt tres liberos haberet, multa è Regio *Domanio* profusè elargiretur; Edwardus etiam & Maria, cùm liberos non haberent: illa licèt nullos haberet, paucissima è *Domanio* donavit, nec quicquam aliud ferè nisi ea cautione, vt masculis deficientibus, ad Coronam reciderent. Quo nomine & regnum & successores hanc providam curam grata memoria prosequi debent.

Op-

M. D. LXI.

*Arma comparant.**Agriculturam acriùs exercent.**Edictum in gratiam Poloni. Et religiosorum.**Commissiones Provisorum revocata.**Stipendia Iustitiarijs aucta.**Provida Regine cura.*

M. D. LXII

*Templum
Paulinum
deflagrat.*

Optimis his Reginae & populi studijs, dum respublica communi omnium lætitia reviviscere videretur, hoc triste intervenit. Pyramis pulcherrima Cathedralis Ecclesiae S. Pauli Londini, quæ singulari urbis ornamento in suspiciendam edita altitudinem, D. X X. scilicet pedes à solo, & C C. L X. à turre quadrata, cui imposta erat, è materia lignea plumbo vestita, de cœlo propè fastigium tacta deflagavit, tantaq; violentia magno civium terrori vorax ignis descendit, vt totam vnà cum tectis Ecclesiae illius longè amplissimæ omnibus, quæ plumbo etiam obtectæ, quinq; horarum spatio penitus hauserit, fornicibus tamen (qui è saxo solido) integris. Munifica autem Reginae benignitate quæ vim magnam pecuniæ, materiamq; largè suppeditavit, & collatitia Ecclesiasticorum atq; aliorum stipe tecta breui tempore instaurata sunt, pyramis solummodò desideratur.

*Bathonia
Comitis
obitus.*

E vita hoc anno emigravit Ioannes Burchierus, vir antiquæ nobilitatis, secundus huius cognominis Bathoniae Comes, & Baro *Fitz-Warinus*, qui ex Eleonora filia Georgij Baronis Roffi numerosam progenit sobolem. Successit è filio primogenito nepos Guilielmus adhuc superstes.

M. D. LXII.

*Primum
bellum civile
in Gallia.*

Motus iam in Gallia exardescere cœperant, dum in minori Caroli Noni ætate privata Principum æmulorum ambitioni speciosum religionis nomen vtrinq; prætexeretur, & reformatæ religionis cultores gravissimè premerentur. Cumq; inde Pontificij in Anglia nescio qua vana spe Protestantes itidem in Anglia opprimendi, multa & magna per circulos occultis colloquijs mustitarent, omnia suspicionibus erant plenissima. Margareta Comitissa Lenoxiæ, Henrici VIII. è sorore maiore neptis Richardo Sackvillo, maritusq; Comes Lenoxiæ, qui cum Regina

*Lenoxia &
maritus cu-
stodie dati.*

gina Scotorum literarum commercium occultè habuit, Custodi Rotulorum in custodiam traditi, & aliquandiu detenti. Arthurus Polus & frater pronepotes Georgij Ducis Clarentiæ fratris Regis Edwardi IIII. Antonius Fortescuus qui eorum sororem duxerat, & alij in iudicium tracti, quòd conspirarint ad Guisium in Galliam se subducere, inde cum exercitu in Walliam redire; Scotam Angliæ Reginam, & Arthurum Polum Clarentiæ Ducem declarare. Quæ singula pro tribunali ingenuè sunt confessi, protestati tamen non hæc suscepturos, Elizabetha superstite, quam anno vertente morituram illicitis ariolorum artibus seducti crediderant. Vnde capitis damnati, vitæ tamen ob regij sanguinis reverentiam parcitum. At feuerè, vt multi existimarunt, cum Catharina Greia Henrici Greij Ducis Suffolciæ filia, quæ Reginæ agnatione multò propinquior, actum. Illa enim Henrici VIII. ex altera sorore proneptis, Henrico filio natu maximo Comitis Penbrochiæ enupta, & mox legitimè repudiata, diu neglecta, iam grauida & ad parandum vicina in arcem Londinensem conijcitur, professâ se cum Edwardo Seimoro Hertfordiæ Comite legitimo matrimonij nexu coniunctam esse, & ab eo grauidatam. Ille è Gallia revocatus quo animi gratia, bona cum Reginæ venia profectus erat, idem palam professus, in eadem arce conditur. Archiepiscopus Cantuariensis, & alij ad causam cognoscendam & determinandam, *omni appellatione remota*, delegantur. Cumq; testes matrimonij intra præscriptum tempus producere non posset, *definitiva sententia* ab Archiepiscopo pronuntiatur, *illum illicitam & illegitimam carnalem copulam cum illa habuisse, & pro huiusmodi excessu & illum & illam debite puniendos*. Hanc sententiam vt iniustam, iniquam, & nullam Ioannes Haleus homo opinosissimus, sed eruditione multiplici impugnauit, eos legitimos esse coniuges ex solo ipsorum consensu argumentatus. Vnde & ille in custodiam datus. Illa mox filium primogenitum in carcere peperit, posteaq; & alterum, corruptis custodibus, ex Hertfordio

L

pro-

M.D. LXII

*Poli in iudicium vocati.**Catharina Greia incarceratur.**Et Hertfordia Comes.**Sententia in eos.*

M.D. LXII

*Ille mulctatur.**Ille moritur.**Guifis in Elizabetham machinantur.**H. Sidneius in Galliam missus.**Et in Scotiam.*

progenuit, quod Edwardus Warnerus arcis Præfectus quasi conscius luit, loco emotus custodiaq; traditus. Et ipse Hertfordius in *Camera Stellata* triplici de crimine accusatur, quòd Virginem Regia stirpe natam in Regia vi-tiarat, carcerem effregerat, & iterum compresserat. Ille protestatus se matrimonium cum ea legitime contraxisse, non dissimulauit quin per fores carceris patentis eam adierat vt de sententia pronuntiata merentem solaretur, debitumq; coniugale soluisse; Vnde pro singulis criminibus quinq; millibus librarum mulctatus, & novem annos in custodia detentus. Non destitit tamen à Iurisconsultis persuasus contra Archiepiscopi sententiam, *Appellationem* interponere & clandestinò continuare, quam tamen his temporibus sponte & publicè renuntiavit. Illa post aliquot annos (vt quæ tempore disparata, hîc semel coniungam) gravi morbo correpta; coram Hoptono Arcis præfecto culpam à Regina, quòd matrimonium, ea inconsulta, contraxerat, deprecata, liberofq; & Hertfordij libertatem eius fidei obtestando commendans, piè & placidè in Christo obdormivit.

Recrudescente iam in Gallia inter Principes è Regio sanguine & Guifios bello, religionis fucò, vt dixi, ad partium firmamentum vtrinq; quæsito: Elizabetha vereri coepit ne vicini belli incendio Anglia etiam involueretur. Acceperat enim Guifios Antonio Borbonio Navarrae Regi, vt in partes allicerent, Navarrae regnum & Reginae Scotorum connubium, vnà cum Angliæ regno in dotem occultè ostentasse, idq; Hispani opibus & Pontificis Rom. autoritate qui matrimonium Navarri cum hæretica vxore dissolueret, simulq; Elizabetham ob hæresim regno abdicaret. Hinc illa Henricum Sidneium virum spectatissimum eò misit, vt hæc certius edisceret, & ad pacem partium duces hortaretur. Verùm eò res devenerat, vt vtrinq; aures paci occluderent. Sidneius è Gallia reversus, illicò amandatur ad Scotorum Regiam, vt colloquium quod illa cum Elizabetha in Anglia expetierat, in annum insequentem prorogaretur, vel donec bellum Gallicum deferuesceret. Iam

Iam consultatum an ex usu foret, ut hæ principes in colloquium descenderent. Quod Scotorum Regina prima expetijt, suspicione non caruit illam suis commodis seruire, & temporibus insidiari, vel ut ius in Angliam sibi firmaret, vel Pontificijs in Anglia, & Guisijs cognatis in Gallia spem præberet, & animos augetet. Contra alijs visum erat, hinc firmissimam inter eas amicitiam posse conglutinari, foedus inter Gallos & Scotos paulatim labefactari, & Scotorum Reginam ad Protestantium religionem prolectari. Alij adnotarunt ex eiusmodi colloquijs semina æmulationis potius, quàm amoris spargi, inuidiosam semper alteri opum & potentia ostentationem esse, præsentiam opinioni, & famæ de corporis pulchritudine, oris venustate, animique dotibus non respondere, & reprehensioni locum alterutri relinquere. Nec Scotorum Regina iam tutum videbatur se Elizabethæ potestati, quacum de regni iure concertauerat, committere. Ancipiti etiam cogitandi cura hæbitauit cum iam audisset Elizabetham à Protestantibus Gallia aperte stare, in quam partem propenderet, *Dum secum (ut ipsa scripsit) perpenderet, se paternum genus ex Anglia, maternum è Gallia ducere, in Gallia coronatam Reginam fuisse, & Dotariam esse, in Anglia certissimam esse heredem, & regnum expectare; plurimum se auunculis in Gallia, qui educarunt, debere, plurimum etiam amori sororis Elizabethæ velle debere.*

Timuit tamen, qua fuit perspicaci intelligentia, ne si ad amicitiam arctiorem cum illa se applicaret, malam gratiam à Rege Galliarum iniret, à Guisijs auunculis destitueretur, pecuniamque è Gallia dotalem amitteret, dum certum Gallorum amorem incertæ Elizabethæ amicitia posthaberet, quæ (ut ipsius verbis utar) *personam non transgreditur.* Hinc colloquium de quo pluribus mensibus agitatum, etiam articulis propositis, tandem in nihilum recidit, maximè cum illa datis literis omninò interuisere recusauerit, nisi hæres regni Anglici Parliamentaria autoritate designaretur, aut in filiam ab Elizabetha adoptaretur, ad certissimam pacem, & vnionem reg-

M. D. LXIJ.

*De colloquio
cum Scota
deliberatur.*

*Quæ etiam
dubitat.*

*Nisi certis
conditionibus*

M. D. LXij.

norum toties expetitam, fundandam. Hæc si concederentur, se Elizabethæ deuotissimam futuram, etiam Guisij avunculis neglectis, pollicetur. In his etiam literis innuit se vehementius hæc vrgere, quòd accepisset nonnullos occultè cogitare de alio successore subornando, nec alio quàm religionis nomine, etsi illa Protestantium in Scotia toleraret religionem.

Card. Lotharingus nuptias Scotæ proponit. Elizabetha deterret.

Verùm cùm Cardinalis Lotharingus eodem tempore ageret cum Ferdinando Imperatore vt illa nuberet Carolo Archiduci filio, qui Elizabethæ nuptias tunc ambiuit; Elizabetha per Thomam Randolphum denuntiauit, si Cardinali capitali Anglorum hosti de illis nuptijs auscultaret, & amicitiam inter Angliam & Scotiam posse dissolui, & forsitan spem regni Angliæ intercludi. Quæ ne excideret, amicè monuit vt eiusmodi maritum in Anglia deligeret, in quo ipsa sibi in primis placeret, deinde suis, & Anglis in pace colenda satisfaceret, sibi quæ viam ad successionem certam in Anglia præmuniret, quæ declarari non possit, nisi prius constaret, quem in maritum illa adscisceret.

Pactum cum Protestantibus Gallie init.

New hauen.

Rationes pacti reddit.

His curis etsi Elizabetha non nihil suspensa, tota tamen in Gallicum bellum ne è Normannia Angliam afflaret, fuit intenta; & post maturam deliberationem, subditos Regis Gallie in Normannia opem implorantes, in patrocinium recipit, pactione cum Principe Condæo, Rohano, Colinio, & alijs confecta, vt illis c. millia Aureorum numeraret, VI. C. I. militum in Galliam transmitteret, quorum III. C. I. ad Diepam, & Rothomagum defendenda adhiberentur. Illi autem Franciscopolim ad Sequanæ ostium à Rege Francisco Primo constructam, quam Angli *Novum Portum*, Galli *Portum Gratie* vocitant, in cautionem traderent, quam III. C. I. præfidiarij Angli Regis Gallie nomine tuerentur, donec Caletum restitueretur. Ipso die quo hæc pactio inita, illa rationem consilij sui edito scripto explicat; Nimirum se in Normanniam exercitum mittere, non vt prouinciam illam auitum Regum Angliæ patrimonium, quo iure,

re, quæ iniuria ereptam recuperaret, sed vt Gallorum Regi ætate nondum adulta conseruaret, & à Guisiorum tyrannide vindicaret, qui in purioris religionis cultores immaniter sæuire, ipsam suo in Caletum iure iniuste spoliare, & iam Normanniæ portus occupare incoeperant, vnde Angliæ proximæ imminerent, quam iam spe deuorarent. Adeò vt illorum conatibus non posset non obuiam ire, nisi Regi iuueni, fratri, & confœderato, eiusque subditis oppressis deesse, orbis Christiani tranquillitati inuidere, quodque maximum, suam religionem, securitatem, & salutem ignauè prodere videretur. Cùmq; Paulus Foixius Galli Orator in Anglia apud illam ageret, vt Carnutum Vicedominus, Haijus, & alij qui pacti-
oni subscripserant, quasi patriæ proditores ex Castellii Cameracensis Tractatu, Regi dederentur; literis ad Regem excusauit, culpamque ab illis in turbida Guisiorum ingenia reiecit, qui Regis patrem, fratrem, & eum ipsum bellorum turbine inuoluerant.

Mense Septembri exercitus Anglorum pars altera ad Franciscopolim appulit, Adriano Poiningo ductore, qui Marefcallus designatus, & ab incolis lætanter admissa. Altera pars ad Diepam. Comes Warwici, qui exercitui præfectus, ferius Franciscopolim aduenit, aduersantibus ventis bis in Angliam reiectus. Excursionem deinde nonnullam in agrum vicinum factam, ad quas prohibendas Rhingrauius propius accessit, & castrametatus est. Angli & Galli nihilominus leuia certamina subinde seruerunt, & classiarum toto mari prædantes opima spolia intulerunt, naues Gallicas è vicinis stationibus indies abripi-
entes.

Vitam hoc anno naturæ reddidit Ioannes *Verus* Comes Oxoniæ ex hac illustri prosapia decimus-sextus, qui ex vxore priore filia Radulphi Neuilli Comitis Westmorlandiæ Catharinam Edwardi Baronis Windesoriæ coniugem tulit, ex secunda Margareta Goldinga Edwardum Oxoniæ Comitem, qui patrimonium profligauit, & Mariam Peregrino *Berty* Baroni Willoughbæio enuptam.

M. D. LXij.

*Gallos profugos excusat.**Milites in Galliam mittit.**Oxonia Comes.*

Ex

M.D.LXij.

*Shanus O-Neal in Angliam venit.**Causam suam defendit.*

Ex Hibernia iam venerat *Shanus O-Neal*, ut quod ante annum promiserat, præstaret, cum securigero *Gallo-glassorum* satellitio, capitibus nudis, crispatis cincinnis dependentibus, camisijs flavis croco, vel humana vrina infectis, manicis largioribus, tuniculis brevioribus, & lacernis villosis: quos Angli non minori tunc admiratione, quàm hodie Chineses & Americanos, prosequerentur. Ille omni cum humanitate exceptus, & ad Reginae pedes prouolutus, rebellionis crimen eiulando confessus veniam impetrauit. Comiter interrogatus quo iure Hugonem Matthæi fratris filium auita hæreditate excluderet, ferociter respondit, ut iam antea in Hibernia, optimo. Scilicet, se certum & legitimum Coni filium & hæredem, utique ex vxore legitima natum, paternam adijisse hæreditatem, Matthæum fabri ferrarij Dundalkiensis fuisse filium, à fabro genitum, natum post nuptias eiusdem cum Alifona vxore, à matre tamen pro filio Cono subdolè obtrusum, ut hæreditatem & dignitatem *O-Neali* interuerteret; quod licet ille pateretur, alium tamen neminem ex *O-Nealorum* familia vnquam perpeffurum. Cessionem quam pater Henrico VIII. & redhibitionem quam ille eidem per Diploma fecerat, instar nihili esse, cum Conus nihil iuris haberet in ijs quibus cesserat, nisi ad vitam suam; nec sine consensu procerum & populi à quibus ad *O-Neali* honorem electus erat, cedere potuisse. Diplomata etiam eiusmodi nihil valere, nisi certus familiæ hæres iureiurando XII. virorum prius comprobetur; quod hac in re minimè factum. Se verò iure diuino & humano certum esse hæredem, primogenitum scilicet patris legitimo matrimonio procreatum, atque vnanimi procerum populiq; consensu *O-Neal* designatum ex patria *Tanistria* lege, qua vir matura ætate puero, & patruus illi nepoti, cuius auus patri superuixerit, præferendus. Nec quicquam authoritatis in Ultonia proceres sibi arrogasse, quam maiores retroactis temporibus, ut prolatis tabulis probare poterat, iure suo exercuerant. Sed de his alibi dixi. Quæ cum fidem apud

Reginam

Reginam invenissent, ille cum honore domum remis-
sus, contra prædones Hebridianos strenuam & fidelem o-
peram aliquandiu nauavit.

M. D. LXiiij
Domum re-
mittitur.

M. D. LXIII.

Mense Ianuario regni Ordines Westmonaste-
rij convenerunt, legesq; salutare tulerunt ad
pauperes sublevandos, rem nauticam, & a-
griculturam adaugendam, erroneos, falsarios,
nummorum adulteratores, hariolos, Necromanticos
Sodomitas, periuros coercendos, Biblia sacra, & Litur-
gias in Cambro-Britannicam linguam convertenda. Nec
non ad Reginae regniq; maiestatem conservandam, &
detrimenta cum dedecore, quæ ex usurpata Pontificis
Romani authoritate obvenerunt, avertenda: atq; ad pro-
rumpentem eorum, qui eandem propugnant, audaciam
comprimendam, eos læsæ maiestatis reos esse sanxerunt,
qui scripto, typis, verbo, factovè externi cuiuscunq; Prin-
cipis, Prælati, aut *Status* authoritatem in Spiritualibus in
Anglia vel alijs Reginae ditionibus tertio asseuerabunt,
quiq; iuramentum de suprema Reginae in causis Spiri-
tualibus, vel in personas Ecclesiasticas potestate secundo
oblato recusabunt. Ita tamen, vt neq; *sanguis corrup-*
patur, nec bona fisco cedant, nec hoc iuramentum ab ali-
quo regni Barone, aut eminentioris dignitatis (cùm de
fideli eorum obsequio Regina minimè dubitaret) exigat-
ur, nec ab alio quopiam, nisi qui est, erat, aut erit ex ordine
Ecclesiastico, aut munia Ecclesiastica nunc gerit, gerebat, aut
geret: aut moniti ritus Ecclesie Anglicanae non observabunt, aut
eosdem verbo aut facto publico depravabunt, aut Missas celebra-
bunt, vel audient, & cætera, quæ in lege videre est. Ordi-
nes prætereà temporum foelicitati congratulantes, Regi-
nae ob religionem reformatam, pacem restitutam, An-
gliam cum Scotia ab externo hoste liberatam, pecuniam
repurgatam, classem restauratam, apparatus bellicum
&

Parlamen-
tum habetur.

Leges latae.

M. D. LXiiij

Quindena
& Decima.

Subsidium.

Throcmor-
tonus captusAngli auxi-
liares in
Gallia.Elizabetha
Hispanum
de auxilijs in
Galliam mis-
sis docet.Quid ille re-
sponder.

& nauticum supra expectationem comparatum, & laudatum in Gallia inceptum ad securitatem Angliæ, iuveni- que Galliarum Regi præstandam, atque Caletum recuperandum, concesserunt Ecclesiastici unum *Subsidium*, Lai- ci itidem alterum cum duabus *Quindenis*, & *Decimis*. *Quindena & Decima* (vt in exterorum gratiam adnotem) taxatio certa est, olim imposita singulis Civitatibus, Bur- gis, & Oppidis non viritim, sed generatim pro ratione decimæ-quintæ partis facultatum locorum. *Subsidium* vocamus quod singulis capite census viritim pro ratione bonorum & agrorum imponitur. Verum nec hæc, nec illa taxatio vnquam imponitur nisi ex Ordinum consen- su in Parlamento.

Interim Princeps Condæus dum ad auxiliares Anglos in Normania festinato itinere contendit, memorabili il- lo Druidensi prælio interceptus, à Guisio captivus abdu- citur, & vnà inter alios Nich. Throcortonus, qui sponte à Protestantibus antea captus (vt occulta quædam confi- lia cum illis communicaret) prælio interfuit. Ille autem paulò post dimissus, pecuniam pactam Colinio represen- tavit, qui cum auxiliaribus Anglorum cohortibus ad Castrum Cadomense quòd tunc obsedit, profectus, eo- rum ope Cadomum, Baiocassas, Falesiam, & S. Laudi Fanum ad deditionem facilius adegit.

Dum hæc in Gallia geruntur, Elizabetha per Chalo- nerum in Hispania Legatum Regi significat, se exercitum in Galliam transmisisse, vt Guisij in ipsam insultantibus, & exitiosa meditantibus tempestiuè occurreret; prius- quam in Angliam bellum transferrent; & Franciscopoli- m in manus traditam detineret, donec de Caletto satis- fieret. Respondet ille, Si Caletum tantummodò repeta- tur, hoc se primis votis optare, sin religionis causa bellum suscipiatur, religionem auitam se non posse negligere: *Quod ad Guisios, quantuli sunt, inquit, illi, vt potentissima Angliæ Regina ab illis timeat, quibus nulla iam, vt prius, cum Gallo intercedit affinitas.* In Anglia etiam Episcopus A- quilanus Hispani Legatus Hispanum nec velle, nec posse

se Gallum fratrem hoc bello deserere, sæpiùs Reginae denuntiavit. Cui illa nihil aliud, quàm Adagio illo Anglico respondit. *Sua cuiq; domus tuenda est, & mihi mea.* Nec Hispanum latuit, Reginam, eodem tempore sedulò agere cum Protestantibus Germaniæ Principibus per Henricum *Knolles*, & Christophorum Montium de Condæo subleuando, & communi religionis causa propugnanda. Vnde & ille infensor causas in eam occultè religionis etiam nomine quæsiuit.

Inter hæc, obsides Galli, qui in Angliam dati pro quingentis millibus *Coronatorum* de Caleto restituendo, cum omnia ad bellum spectare viderent, fugam adornarunt; sed navem conscensuri, retracti sunt cum Ioanne Ribaldo Nauarcho illo celebri, qui ad eos subducendos in Angliam clam aduenerat. Pax intereà in Gallia inter Regem, & Condæum spe summæ rerum in Gallia administrationis & matrimonij cum Scota lactatum, atq; Protestantes convenit, nulla habita Reginae Angliæ ratione. Qui omnes vno ore protestati sunt, nisi Angli mox Franciscopoli abscederent, pactum in Tractatu Castelli Cameracensis de Caleto restituendo irritum fore, publicaq; præconis voce omnibus Gallis facta erat potestas omnes Anglos invadendi, capiendi, & deprædandi dum Franciscopolim tenerent. Eandem potestatem Regina Anglis itidem concessit, vt hostium loco omnes Gallos (præter Londini incolas) haberent, dum illi Caletum detinerent. Hinc incredibile est quanta classe Angli maria invaserint & Gallis præcluserint, imò & Hispanis, vt necessarium fuerit Reginae prædatoriam eorum in Hispanos insolentiam per Legatum excusare, & edicto cohibere.

Warwicensis Franciscopolis Præfectus cum vacillantem Gallorum incolarum fidem perspiceret, qui iam ex tenui pacis rumore de oppido prodendo, & excludendis Anglis clandestina consilia, & inter se, & cum Ringrauius qui cum copijs in vicina egit, agitabant; omnes Gallos tam Protestantes quàm Pontificios sine discrimine ex oppido emouet, eorumq; nauigijs manum iniicit, quod

M

æger-

M. D. LXIIJ

*Obsides pro
Caleto fugam
adornant.*

Pax in Gallia.

*Protestantes
Galli Anglos
desistunt.*

*Bellum v-
trinq; indici-
tur.*

*Galli incola
Portu Notto
eiciuntur.*

M. D. LXIIJ

*Pro Caletō
offertur.**Pestis inter
milites.*

ægerrimè Galli tulerunt quiritantes Anglos non tam afflictorum Gallorum protectionem, quàm loci possessionem cogitare, & eos vt exteris iniquiores fugillarunt. Certè nihil olim Normannos, Aquitanos, Pictones, & reliquos Anglici iuris in Gallia magis abalienavit, quàm quòd eos non alio quàm exterorum loco habuerint. Iam ad oppidi oppugnationem Galli omnia sedulò comparant, simulque Rex & Condæus per Briquemotium & D'aluium de Franciscopoli reddenda solerter in Anglia agunt, nec Regina abnuuit hisce legibus. *Si Hispanus fide iuberet de Caletō ad præfixum tempus restituendo, Tractatus ad Castellum Cameracense interpositis Regis, Reginae parentis & Principum è sanguine Regio iuramentis confirmaretur, singulisq; Galliae Parliamentis comprobaretur, & obsides è primaria nobilitate traderentur.*

Interim Franciscopoli pestis in præfidiarios grauissimè grassatur, & è subsidiarijs eò missis ducenti cum ductore Thoma Fincho viro Ordinis Equestris, & duo Baronis Wentworthij fratres naufragio perierunt. Vnde cum spes tenuis esset oppidi retinendi, Thom. Smithus Ordinarius in Gallia Legatus iubetur proponere de restituenda Franciscopoli pro Caletō, vtque res, vel Hispano, qui Galli sororem duxerat, arbitro componeretur. Illi autem prorsus abnuerunt, dictitantes *Gallum superiorem agnoscere nullum, nec res suas cuiuscunq; Principis arbitrio permissurum.* Nicholaum verò Throcmortonum cum mandatis & documentis ad hæc missum comprehenderunt, suspicati hominem rebus miscendis gnarum ad turbas concitandas rediisse, causati illum sine fide publica in Galliam venisse, cum tamen & literas fiduciarias, & alias à Gallico in Anglia Legato haberet. Nec audire quidem illum voluerunt, certo persuasi Franciscopolim pestis sæuitia breui expugnata iri. Eò iam accesserat Momorantius Constabularius cum primaria nobilitate, & paulò post ipse Condæus cum flore Protestantium. Anglis mutatam Gallorum Protestantium mentem summo perè demirantibus responsum fuit, non de religione, sed

sed de patria iunctis viribus, pace iam confecta, dimittendum. Tubicinem ad Warwicensem Momorantium mittit, qui deditioem imperaret, ille cum remittit cum Hugone Powletto, qui ostendit Anglos paratos extrema quæque subire, potius quàm Reginæ iniussu locum dedere. Excitatis itaque aggeribus, continuata per plures dies machinarum disposure, ruinis apertis, aquæductibus interclusis, & aqua è fossa quæ mari altior deriuata, expugnationi instant Galli, animosa fide pro viribus obfistunt Angli, pluribus quotidie vi pestis, quàm hostili gladio pereuntibus.

Hæc vt Elizabetha comperit, afflictissimæ fuorum sorti illachrymans, ne diutiùs pesti & cædi viros fortissimos exponere videretur, ductorum & militum virtute publico scripto laudata, Warwicensi mandat vt honestis conditionibus cum Gallo de deditioe transigeret, qui Powlettum, Mauritium Dennis præsidij Quæstorem, Horseium, & Pelhamum ad Momorantium de deditioe delegat, breuique in has condiciones conuenerunt. *Vt oppidum cum vniuerso apparatu bellico, & nauibus & bonis, quæ ad Gallia Regem eiusq; subditos spectabant, redderetur, maior oppidi turris illico in manus Momorantio traderetur, capti vtrinq; sine pretio dimitterentur, & Angli cum omnibus, quæ ad Reginam & ipsos spectant, liberè intra sex dies, si venti permitterent, exirent.* Obsides dati Oliuarius Manours Comitiss Rutlandiæ frater, Leightonus, Pelhamus, & Horseius. Vltimus mansit Edwardus Randolphus Tribunus militum, qui pietate nunquam satis laudata misellos milites ægros & peste laborantes suis humeris in naues conuehere non destitit. Ita Franciscopolis grauiùs peste quàm ab hoste oppugnata, Gallis relicta, postquam Angli x i. menses tenuissent. Quo tempore præter gregarios milites, Somersettus, Ioannes Zouchus, Albericus Darcus, Drurius, Entwessellius, Ormesbeius, Vaghanus, Crokerus, Cocksonus, Proudus, Saulus, Kemisus, egregij militum ductores, peste absumpti. Interfecti duo fratres Tremaini, Sanderus, Bromfeldus, machinarum præfectus,

M.D.LXiiij

Obsidetur.

Deditur.

M. D. LXIIJ

*Publica inde
in Gallia la-
titia.**Pestis Lon-
dini sanit.**Scota nuptia
denuò propo-
nuntur.**Angla Dud-
leium in ma-
ritum com-
mendat.*

præfectus, Robinsonus oppidi Ballius, Strangwaius, nauali laude clarus, & Goodalus in cuniculis agendis vir longè peritissimus.

Ob hoc oppidulum receptum Rex Galliaë immortales Deo gratias publicè egit, Pontificij per Galliam præ gaudio exultarunt, gloriantes Anglos Protestantium eorundem ope è Gallia esse eiectos, à quibus in Galliam vocati, & inde femina diffidij inter Anglos & Protestantes Galliaë sparsa esse. Hospitalius Cancellarius copiosa oratione hanc foelicitatem Gallis congratulatus, vt amplificaret, ex falso rumore retulit Anglicam classem cum auxiliaribus copijs in conspectum oppidi postridiè quàm dederetur, aduenisse; & pronuntiauit Anglos hoc bello iure suo ad Caletum repetendum omninò excidisse. Milites peste laborantes in Angliam reuecti, ita contagiosa lue vim morbi disperferunt, vt vniuersum regnum grauiter afflixerit, & vna vrbe Londino quæ cxxi. Parœcijs constat, intra annum xxi. c. i. d. i. d. xxx. plus minùs cadauera elata fuerint.

Cùm bello ciuili in Gallia flagrante, Guisus Reginaë Scotorum auunculus cecidisset, dotalis pecunia è Gallia non solueretur, Hamiltonius Dux Castri Heraldi Ducatu exueretur, & Scoti præfectura satellitij in Gallia excluderentur; illa sanè ægerrimè tulit. Cardinalis Lotharingus alter ex auunculis veritus ne hinc illa Gallis relictis, ad Anglorum amicitiam se applicaret, per Crocum iterum nuptias cum Carolo Austriaco, Comitatu Tirolis in dotem oblato, proponit. Illa rem Elizabethæ impertit, quæ per Randolphum, eadem, quæ priùs dixi, de marito adsiscendo monuit, & deinde explicatiùs Robertum Dudleium in maritum commendauit, (cuius vxor Robferti hæres iam pridem præcipitio perierat) promisitque, si illum duceret, eam Parlamentaria auctoritate declarandam esse sororem, aut filiam, Angliæq; hæredem, modò ipsa improles obiret. Quamprimùm hoc per Foixium Gallicum in Anglia Legatum Regina parens, & auunculi comperissent, coniugium cum Dudleio adeò dedignati

dedignati sunt, quasi omninò impar, regio genere, regia-
que Maiestate prorsus indignum, vt promiserint non
modò dotalem pecuniam rependendam, sed Scotis om-
nes pristinas libertates, imo & ampliores, si illa in Galli-
ca amicitia firmiter persisteret, & oblatum illud coniu-
gium respueret. Suggesterunt etiam Elizabetham non
feriò, sed simulatè has nuptias proponere, quasi ipsa
Dudleium sibi in maritum destinarat; nec esse cur illa
in Parlamentaria authoritate spem poneret, cum in An-
glia quod alterum Parlamentum sanxit, alterum refigat.
Præterea Anglorum consilia nihil aliud spectare, quàm
quauis arte ne omnino nuberet, distingere. Hanc tamen
rem illa ad colloquium refert, grauibus molestijs domi
interim conflictata, dum Morauus Archiepiscopum S.
Andreas in carcerem conijceret, quia Missis celebrandis
non abstinuisset, cui veniam lachrymis profusis ægrè ex-
orauit, & feruidi Ecclesiæ Ministri, Morauij authoritate
suffulti, vim facerent impunè Sacerdoti qui Missam in
aula (quod lege permissum erat) celebrarat. Nec tumul-
tuantes illa cohibere potuit, quamuis tota in Reipublicæ
curam incumberet, Amnestiam concedendo, stipendia
Iudicibus adaugendo, salutare leges sanciendo, capitali
poena adulteris inflicta, & in tribunali sæpè causas audi-
endo, vt æquabili iure summos cum infimis contineret.

Funesto hoc anno magno cum Protestantium dolore
obiit Guil. Baro Greius *de Wilton*, Berwici Præfectus, vir
militari gloria florens, patrimonio admodum acciso ex
gravi redemptionis pretio quod captus in Gallia perfol-
uit: cui in Berwici Præfectura Franciscus Bedfordiæ Co-
mes suffectus.

Obijt etiam non minore Pontificiorum desiderio Al-
uarus à *Quadra* Episcopus Aquilanus Hispani in Anglia
Legatus, qui eorum spes de Romana religione restau-
randa fouerat, & Polos, quos dixi, sibi intimos habuerat.
Vnde adeò suspectus, quasi rebus in Anglia turbandis,
& amicitia inter Reginam & Hispanum discindendæ
totus incumberet, vt Regina de homine reuocando apud
Hispanum

M. D. LXiiij

*Galli disua-
dent.*

*Scoti Regina
sua insultant.*

*Baro Greius
moritur.*

*Et Episcopus
Aquilanus.*

M.D.LXiiij

*Hispanus in
Anglos commo-
tior.**Baro Page-
tus moritur.**Summi hono-
rum gradus.*

Hispanum egerit. Ille autem pietatis nomine excusauit, & incommode cum Principibus agi rescripsit, si ex quolibet offensa Legati domum reuocarentur. Indignabatur sanè hunc ipsius Legatum, ipso inconsulto, fuisse domi conclusum, interrogationibus subditum, & publicè reprehensum, nec alia de causa, quàm quòd Italum qui in alterum bombardulam disploserat, in ædes fugientem admiserat, & clam emiserat. Iam inde Hispanus in Anglos commotior erat, arrepta occasione quòd Angli piratæ Gallos in ora Hispaniæ infestarent, & nauigationem in Indiam occidentalem cogitarent: iramque conceptam manifestò prodidit Richardum Shelleium Anglum religionis nomine profugum auersissimo à suo Principe animo honorifica legatione Maximiliano Romanorum Regi designato, congratulatum mittendo, & in quasdam Anglorum mercatorum naues in Boeticæ portibus manus iniiciendo, quia Angli dum Gallos persequerentur, Hispanorum naues intercepissent.

Vitam etiam cum morte commutauit hoc anno, ætate iam ingrauescente, Guilielmus Baro Pagetus, quem ad amplissimos honores sua virtus extulit; præclara enim eruditione & prudentia meruit, vt Henricus VIII. in Secretarium adsciuerit, Legatum ad Carolum Imperatorem, & Franciscum primum Galliarum Regem miserit, & inter regni curatores tenella filij ætate nominauerit; Edwardus Sextus Ducatus Lancastriæ Cancellarium, Aulæ Regiæ Censorem siue *Contrarotulatore* constituerit, ad Baronis honorem euexerit, & Georgiana periscelide donauerit, (quam tamen Dudleius Northumbrius ignominiosè detraxit, & Maria, cum honore vt *prudencia & consilio optimè de Repub. promerito*, restituit) Custodiæque Priuati Sigilli præfecerit, qui inter summos ciuilium honorum gradus quartus. (Henricus enim VIII. ex lege Parliamentaria primum locum Cancellario, secundum Thesaurario, tertium Regij Consilij Præsidi, & quartum Priuati Sigilli Custodi detulit, & supra quidem omnes Duces, Regum filijs, fratribus, patruis & nepotibus

tibus exceptis.) Elizabetha negotijs iam præ ætate imparrem, publicis curis, quod expetijt, laxavit, charissimumque habuit, licet Romanæ religioni deditissimum. Filios reliquit Henricum, & Thomam qui invicem in Baronis honore successerunt, & Carolum sæpius dicendum, filias etiam aliquot in clariores familias elocatas.

Illum ad meliorem vitam comitatus est Henricus *Manours*, siue *de Manerijs* Rutlandiæ Comes, Thomæ primi ex hac familia Comitis filius, Georgij Baronis *Roos*, nepos ex filia Thomæ à * *S. Leodegario*, Annæq; uxoris quæ soror Regis Edwardi Quarti plurimum splendoris attulit, & pronepos Roberti, qui ducta filia & hærede perantiqui Baronis *Roos* opimos reditus; & titulum Baronis *Roos* in familiam intulit. Progenuit Henricus ex Margareta Neuilla Radulphi Comitis Westmorlandiæ filia, duos filios, Edwardum & Ioannem suo ordine Rutlandiæ Comites, & filiam Guilielmo Courtenæio de *Pouderham* enuptam.

Miseram etiam vitam exiit Francisca Ducissa Suffolciæ filia Caroli Brandoni Ducis Suffolciæ ex Maria altera Henrici Octavi sorore, & Dotaria Galliæ Regina, cum primùm Ianam filiam Reginam Angliæ promulgatam, & paulò post capite obtruncatam, mox maritum suum eodem supplicio sublatum, Catharinam secundam filiam Comitis Penbrochiæ filio nuptam, repudiatam, & iam carcere conclusam, Mariamq; filiam tertiam impari coniugio cum Keio * aulico aleatorum arbitro coniunctam vidisset, & ipsa generis oblita Adriano Stokes minorum gentium nobili, suo dedecori, sed tamen securitati, nupfisset.

M. D. LXIII

Comitis Rutlandiæ obitus* *St. Leger*, siue *Sellen-ger*.*Et Ducissa Suffolciæ.**Sergeant*
* *Croon-Por-ter*.*A. os Prario*

M. D.

M. D. LXIV

M. D. LXIII.

 Allia iam exultabat domestica pace recupera-
 ta, quam quodammodo Reginae Angliæ de-
 bebat. Eam enim libentiùs inter se concilia-
 rant, vt influentibus Anglis viam obstruerent,
 non immemores quantas olim strages dederint, à Bur-
 gundo ex privata simultate in Galliam euocati. Cùm
 hinc inter Gallos & Anglos potiùs belli ardor restrinçt⁹,
 quàm pax coaluerit, Regina à Protestantibus Gallis malè
 gratis neglecta, statuit non ampliùs rem alienam suo pe-
 riculo curare, sed deliberatè ad pacis cogitationem se re-
 cepit, quam per Thomam Smithum virum prudentem
 & apprimè eruditum tentauit, & Galli perlibenter audie-
 runt. Throcmortonus, qui libera quasi custodia in Gal-
 lia tunc egit, illi in pace procuranda adiunctus. Gallia
 Moruillerio Episcopo Aurelianensi, & Iacobo Burdino
 à secretis rem commisit, qui in has pacis leges Trevis
 Campaniæ mense Aprili consenserunt. *Neuter inuadet al-
 terum: Inuadenti alter non auxiliabitur. Priuatorum facta so-
 lum eos tenebunt. Commertium liberum erit. Proditores & re-
 belles non recipientur. Literæ Reprisalium non concedentur. In-
 iuriæ obliuione sepelientur. Reseruatio iurium, Iura, Actiones,
 Petitiones, Prætensiones quæ inuicem respectiuè habent, aut ha-
 bere prætendunt, remanebunt eis saluè & integrè, & pari modo
 Defensiones & Exceptiones reseruabuntur.* Postridiè seor-
 sim de his convenerunt. *Certa pecuniæ summa statis tem-
 poribus Reginae rependetur, obsides ex Anglia DCXX. milli-
 bus Coronatorum numeratis, liberabuntur, & Throcmortonus
 liber in patriam post fæderis confirmationem reuertetur.* Læti-
 tiam ex hac pace Gallus accensis publicè pro more pyris
 testatus est. Eam Regina Angliæ coram Gonoro &
 Foixio iureiurando confirmauit, & paulò post Gallus iti-
 dem coram Barone Hunsdonio, qui eum in Georgianum
 Ordinem adscitum eodem tempore periscelidè, trabea
 honoraria, torque rosato cùm S. Georgij imaguncula
 dependente & cæteris ritè inuestiuit.

*Pax inter
 Gallum &
 Anglam.*

*Pacis Arti-
 culi.*

*Gallus in
 Ordinem
 Garterij
 adscitus.*

Diegus,

Diegus, siue Didacus Gusmanus de Sylua, Canonicus Toletanus, his diebus in locum Episcopi Aquilani, qui ante aliquot menses obierat, Legatus in Angliam venit grauitate & Sacerdotali habitu venerandus. Hoc temporis intervallo durius cum Anglis in Hispania, auctore Roderico Gomezio de Sylua, odio religionis actum, sed temperauit Dux Albanus, an studio quod præ se ferebat in Anglos, an æmulatione in Gomezium non facile quis dixerit. Duriter etiam agebatur cum Anglis in Belgicis Hispani Provincijs, dum ex religionis itidem odio Granuellanus Cardinalis Anglos & Belgas mutuo commercio beatos committere studet. Eò enim curante, Belgæ anno superiori per Assonuilium querebantur vectigalia solito maiora mercimonijs in Anglia esse imposita (quod tamen Philippo & Maria regnantibus factum) necnon plurima mechanica Belgarum opificia Parlamentaria autoritate esse interdicta. Querebantur vicissim Angli sua in Belgio bona pro rebus minutissimis confiscari ex autoritate quorundam novorum edictorum, quibus etiam quædam merces exportari vetantur; transitum per Belgicas Provincias cum equis, nitro, puluere tormentario, ex Italia & Germania prohiberi; grauiissima vectigalia, nec prius audita pro cibarijs, anchoris, ædibus, &c. rigidissime exigere; & hæc omnia contra fœdus Commercij (*Intercursum Magnum* vocant) olim initum.

Interea Ducissa Parmensis Belgij Gubernatrix primum vetat materiam prohibitarum in Anglia mercium è Belgio in Angliam euehi, & mox pannos Anglicos in Belgium inuehi, colore quæsito à peste quæ in Anglia nuperrime grassabatur, reuera subdolo Granuellani Consilio, vt pannarij Angli, & qui ab ijs magno numero dependent, ad tumultus concitarentur, cum panni non exportarentur, & res pannaria interim in Anglorum detrimentum in Belgio constitueretur. Angli stomachantes, arrepta hac occasione, quasi ab Inquisitione Hispanica iam in Belgium illata sibi temerent, & tumultus in

N

Belgio

M.D. LXIV

*Angli duriter in Hispania habiti,**Et in Belgio.**Querela mutua Belgarum & Anglorum.**Anglica merces in Belgio prohibita.*

M. D. LXIV
*Angli Empo-
 rium Emdæ
 constituunt.*

Gusmannus
*conciliare
 studet.*

*Anglica lana
 Vellus Aureū
 Burgundie.*

*Opulentum
 inter Anglos
 & Belgas
 commercium.*

*Gusmanni
 opera restitu-
 tum.*

Belgio futuros præuidentes, Emdæ ad Amasim fl. in Fri-
 sia Emporium pannorum & mercium Anglicarum con-
 stituunt. Contra Gubernatrix Belgij edixit ne quis Bel-
 ga commercium cum Anglis Emdæ aut alibi exerce-
 ret, aut merces ab ijs emptas in Belgium sub confisca-
 tionis poena importaret.

Hæc vt acria & vtrinq; dāmnosa censuit Gusmannus.
 Vir ille prudens novit quantæ opes ex Anglorum com-
 mercio in Belgium redundarint, ex quo Lodouicus *Ma-
 lanus* Flandriæ Comes, circa annum M. CCC. XXXVIII.
 Anglos immunitatibus amplissimis concessis ad Empo-
 rium lanæ Anglicæ Brugis Flandriæ constituendum il-
 legerit. Iam inde enim ex concursu omnium ferè gen-
 tium in Flandriam ad pannos ex Anglica lana, aliasque
 Anglicas merces emendas, & suas distrahendas, incredi-
 bile est quantum res mercatoria, institoria, naualis, & pis-
 catoria apud Belgas floruerit. Adeò vt lana Anglica ve-
 rum fuerit Belgis *Vellus Aureum*, cui inclytus ille Militaris
Ordo Kelleris Aurei, suam originem & Burgundiæ Duces
 magnas opes debuerunt. Certè hoc nostro tempore (ex
 rationum tabulis loquor) commercium inter Anglos &
 Belgas XII. Milliones Aureorum in singulos annos su-
 perauit, & panni Anglici (vt plumbum, stannum, & cæ-
 tera taceam) Antuerpiam quotannis exportati v. Millio-
 nibus Aureorum sunt æstimati. Hinc ille ad rem com-
 ponendam enixus, effecit vt commercium interclusum
 in pristinum statum restitueretur, & quæcunq; à Calen-
 dis Ianuarij anno primo Elizabethæ vtrinq; contra de-
 creta & instituta, suspenderentur, donec à Delegatis v-
 trinq; plenius prouideretur.

Anno autem insequente, cum Vicecomes *Montifacuti*,
 Nicholaus Woottonus, & Gualterus Haddonus, à Sup-
 plicum libellis pro Anglis; Montignius, Assonuilus, &
 Ioachimus Egidius pro Belgis hæc Brugis semel atque
 iterum tractare inciperent, tumultus Belgici in crudel-
 centes colloquium interruperunt, postquam conuenisset
 vt commercium liberè exerceretur, donec Princeps alter
 alteri

alteri contrà denuntiaret, mercatoribus quadraginta antè diebus vtrinque præmonitis, vt sibi & mercibus confulerent.

His foràs compositis, ruris amœnitates quæsiuit Regina, & Cantabrigiam Academiam alterum Britanniaë lumen inuifit, vbi à studiosis nullo non honoris genere excepta, Comœdijs, Tragœdijs, & Scholasticis digladiationibus oblectata, fingula Collegia perlustrauit, & habita Latinè oratione propensam eorum beneuolentiam agnouit, multiplicem eruditionem laudauit, exhortata vt in pietatem & bonarum literarum studium omni cogitatione incumberent, de quibus se benè merituram spondit.

Rèuerfa Robertum Dudleium Hippocomum summa gratia apud ipsam florentem, quem maritum Reginaë Scotorum, vt dixi, tacito consilio destinauerat, vt ad tantas nuptias commendatior esset; Baronem Denbighiaë (data illi Denbighia cum latifundijs) creat, & postmodùm Leicestriaë Comitem, *sibi & heredibus masculis de corpore legitimè natis*. Cuius etiam in gratiam fratrem eius natu maiorem Ambrosium titulo Baronis Infulæ, siue *Lisle*, & Comitis Warwici antea ornauerat, *sibi & heredibus masculis legitimis, Robertoq; fratri ac heredibus suis masculis legitimè de corpore procreatis*. Dudleius his honoribus auctus, vt gratiam apud Regnam Scotorum, quam omnibus officijs ambiuit, & demereri studuit, iniret, illicò Baconum Magni Sigilli Custodem apud Regnam infimulauit, quòd in causa successionis se contra Scotorum Regnam immiscuerit, consciusq; fuerit libelli quo Halesius, quem dixi, ius Coronæ Angliæ, si Regina improles obiret, Suffolcensi familiaë asserere conatus. Vnde ille in carcerem coniectus, Baconum verò (licèt inficiaretur) agrè & ferius apud Regnam in gratiam restituit Cecilius, qui suum hac de re iudicium sepositum & reconditum apud se habuit, & semper habere statuit, nisi quod professus est, ipsa Regina expromere imperaret: quæ sanè nihil magis auersis auribus vnquam audiuit,

M. D. LXIV

Elizabetha
Academiam
Cantabrigiam
inuifit.

Rob. Dudleium
ad honores
euehit.

Ille Baconum
subaccusat.

Aca

M. D. LXIV

*Diversa de
successione
studia.**Scota Leno-
xium in Sco-
tiam renocat.**Lenoxij ge-
nus.*

quàm ius successionis in disceptationem vocari. Prudentiores autem & opulentiores nulla cura magis exercuit, dum in Religionis discidio, Protestantes efferuescentes Scotorum Reginam, quia alterius religionis, etsi iuris minimè dubitati, ex apicibus & versutijs legum reijciendam, Pontificiorum alij, & plerique omnes æqui bonique illam, vt veram & certam ex iure hæredem admittendam censerent: & nonnulli Margaretam Scotæ amitam vxorem Matthæi Stuarti Comitis Lenoxiæ, & eius liberos præferrent, vtique de quibus in Anglia natis optima quæque sperabant. Hæc Scotorum Reginam non latuere, vtque quantum poterat, præuenteret, ex consilio Comitissæ Lenoxiæ amitæ, Matthæum Comitem Lenoxiæ in Scotiam accersijt specie in auitum patrimonium restituendi, reuera vt de his rebus consulendi, qui vxoris opera & veniam, & etiam literas commendatitias ab Elizabetha impetrauit, cum patria iam totos x x. annos exulasset.

Ille (vt ad maiorem perspicuitatem altius rem repetam) ex eadem *Stuartorum* stirpe qua regia Scotorum familia, & etiam regio eorum sanguine natus erat. Maria enim, Iacobi Secundi Regis Scotorum filia, peperit Iacobo Hamiltonio Iacobum primum ex hac stirpe Araniæ Comitem, & Mariam filiam vxorem Matthæi Stuarti Comitis Lenoxiæ, huius prænominis primi. Iacobus Comes Araniæ primæ vxori repudiatæ & superstiti superinduxit Ienettam Betoniam Cardinalis Betonij amitam, è qua Iacobum Castri-Heraldi Ducem suscepit, quem hinc pro illegitimo æmuli habuerunt. Maria soror Comitis Araniæ enixa est Matthæo Ioannem Comitem Lenoxiæ, qui ab Hamiltonijs dum Regem Iacobum IIII. in libertatem asserere voluit, occisus, reliquit hunc, de quo agitur, secundum Matthæum Stuartum Lenoxiæ Comitem Iacobo Quinto patris nomine longè charissimum. Matthæus autem Rege defuncto, & Hamiltonijs rerum potentibus, in Galliam se subduxit: vnde in Scotiam ab Henrico Galliarum Rege, ne quid detrimenti

detrimenti Respublica Scotica per Hamiltonium Proregem caperet, remissus, operam strenuè præstitit. Ille tamen vir verè bonus & apertus Cardinalis Betonij & Hamiltonij versutijs irretitus, Galli fauore breui excidit. Cùmq; nec domi manere, nec in Galliam redire potuerit, in Angliam venit, & Henrici Octauæ fidei se permisit, qui eum clientelis in occidua Scotiæ parte potentem gratanter excepit, vt proximum hæredem Regni Scotiæ post Mariam tunc infantulam agnouit, (etsi Hamiltonij possessionibus in fiscum redactis damnauerint) Margaretamq; *Douglasiam* suam è sorore natu maiori neptim in matrimonium dedit, cum latifundijs in Anglia quæ annis singulis valerent M D C C. *Marcis*, stipulatione facta vt ille Castrum Dunbritonium, Insulam Butham cum Castro Rothsaio Anglo in manus traderet. Quæ fortiter suscepta successu caruerunt.

Hunc Scotorum Regina, foemina prudens & prouida, quæque in spem Angliæ incubuit, in Scotiam, vt dixi, accersijt, exilium remisit, & in bona auita restituit, tum vt Iacobi Nothi fratris, quem Comitæ Morauiaæ honore auxerat, conatibus opponeret, tum vt de successione in Anglia per huius filium Henricum Darlium alijs spem præcluderet. Si enim ille iuuenis regio sanguine in Anglia natus, Anglisq; admodum charus, potentiori alicui familiae Anglicæ coniungeretur, subtimuit ne ille Anglorum viribus subnixus, in iure successione in Anglia obstaculo esset, cum plurimorum opinione secundus ab ipsa regni Angliæ hæres haberetur. Nec illa quicquam magis in votis habuit, quam vt Scotiæ & Angliæ regna ad aliquem Scotici generis per ipsam deuoluere-
tur, & in auito *Stuartorum* cognomine per illum posteris propagaretur.

Hoc Elizabethæ subolet, vtque anteuertere, per Randolphum Scotorum Reginam edocet illas nuptias adeò ab Anglis vniuersis improbari, vt Parlamentaria Comitæ, Consiliarijs inuitis, in aliud tempus prorogarit, ne regni Ordines irritati, contra ipsius ius in successione,
vel

M.D.LXIV

*Renocandi
Lenoxium
causæ.*

*Angla ante-
uerrere stu-
det.*

M.D.LXIV

*Leicestrium
denuò com-
mendat.**Colloquium
de nuptijs
cum Leice-
strio.**Scotæ proci.*

vel hac de causa, statuerent. Quod ne postea fieret, utq; Anglis satisficeret, monuit ut de alijs nuptijs cogitaret: iamque denuò Leicestrium in maritum maiorem in modum commendavit, quem ad Comitis honorem hoc præcipuè nomine euexerat.

Hinc Berwici mense Nouembri de nuptijs cum Leicestrio Bedfordius & Randolphus, Moravius & Lidingtonius delegati egerunt. Angli inconcussam amicitiam, perpetuam pacem, & spem certam successionis polliciti sunt, si illa Leicestrio nuberet. Hac enim lege promiserat Elizabetha illam filiam adoptiuam, aut sororem auctoritate Parliamentaria declarare, simul ac ipsa Elizabetha nupserit. Scoti contenderunt non è dignitate esse Reginae à Carolo Ferdinandi Augusti filio, Rege Galliarum, Principe Condæo, & Duce Ferrariæ in vxorem expetitæ, ad nuptias nuperi Comitis, & subditi Angliæ descendere, spe sola sine vllis dotalitijs proposita; nec ex honore Reginae Angliæ eiusmodi maritum tantæ Principi proximæ agnatæ commendare. Hoc autem fore certissimum amoris argumentum, si permitteret illam pro arbitrio virum sibi qui pacem cum Anglia colet, eligere, simulque annuam pecuniam assignaret, & ius successionis Parliamentaria auctoritate confirmaret. Toto hoc negotio percupijt Elizabetha ut his nuptijs vtriusque regni successio in Anglico genere constabiliretur, licet lentè festinaret. Scotorum Regina, cum toto biennio res produceretur, & iam Darlium in maritum sibi destinaret, suspicata est dolo malo secum agi, & Elizabetham non alio consilio has nuptias proponere, quam ut illa è procis potissimum sibi præeligeret, vel excusatiùs Leicestrio nuberet, si ipsa Regina absoluta in Leicestrij nuptias priùs consentiret. Delegati verò Scoti suis rationibus consulentes, ad suam apud Reginam potentiam tuendam, quascunque nuptias quouis modo interturbare statuerant. Ut illas cum Darlio impedirent, monuerat Elizabetha; ipseque Leicestrius spe potiundæ Elizabethæ plenus, clandestinis literis Bedfordium sub-

monuit,

monuit, ne rem vrgeret, & in spem istam Darlio occultè fauisse creditur.

M. D. LXV.

M. D. LXV.

Darlius intereà matre sedulò & suppliciter apud Elizabetham intercedente, veniam ad eundi Scotiam, & ibi tres menses manendi ægrè impetrauit; quæsito colore, vt particeps esset paternæ restitutionis. Hyemeq; illa acerrima, qua Tamisis ita gelu constrictus, vt pervius esset, Edenburgum venit mense Februario. Iuvenis forma imperio dignissima, aptissima membrorum compositione, ingenio mitissimo, & moribus suavissimis. Scotorum Regina vt vidit, statim adamare coepit, vtq; amorem occultaret, cum Randolpho Anglo in Scotia Legato de nuptijs cum Leicestrio subinde colloquia miscet, simulque Roma Dispensationem quærit, cum Darlius & illa eo gradu se attingerent, vt ex iure Pontificio dispensatione opus esset. Cum hæc diluxissent, Lidingtonium ad Elizabetham mittit, vt ipsa consentiente nuptiæ cum Darlio contraherentur, nec diutiùs vana expectatione à nuptijs detineretur.

*Darlius
Scotiam adit*

*A Scota
adamatur.*

*Que Angla
adsensum ad
nuptias petit.*

Illam intimis consiliarijs rem proponit, qui ex occultis Morauij suggestionibus facilè crediderunt Reginae Scotorum consilium, per has nuptias, ad titulum, & ius suum in regnum Angliæ suffulciendum, & denuò asserendum; simulq; ad religionem Romanam reducendam spectare; aliosq; ex certitudine successionis per liberos ex his nuptijs, alios ex studio Romanæ religionis illi adhæfuros; quandoquidem longè plures per Angliam Eirenarchas Romanæ religioni devotos esse certò comperissent. Ad hæc præuertenda, maximè necessarium censuerunt, primum vt Regnam exorarent aliquem in matrimonium sibi quamprimùm assumere, vt ex certitudine successionis per eam, & eius sobolem, & non aliunde res & spes

*De his deli-
beratio.*

An-

M. D. LXV.

Anglorum dependerent. (Timuerunt enim si Scotorum Regina prius nuberet, & prolem susciperet, ne plures in illam propenderent ob successionis certitudinem & securitatem) secundo ut professio Romanæ religionis, quantum poterat, per Angliam infringeretur, reformatæ autem sedulo promoueretur, & constabiliretur: hoc moderatius agendo cum præferuidis quibusdam Protestantibus de Adiaphoris, illud revocando Episcopos Pontificios abdicatos ad custodias, qui peste grassante per rura dispersi erant, deferendo Episcopis ampliorem auctoritatem leges Ecclesiasticas exercendi contra terriculamentum illud *Præmunire* (quod Iurisperiti obiectarunt) supprimendo libros è Belgio in Angliam ab Hardingo & Theologis profugis emissos, submouendo quosdam Scotos Sacerdotes per Angliam latitantes, priuando profugos Anglos Beneficijs Ecclesiasticis, quibus hactenus fruebantur, & adigendo Iudices regni, qui plerique omnes erant Pontificij, ad supremam Regiam auctoritatem iureiurando agnoscendam. Ad nuptias autem cum Darlio disturbandas visum est, ut in terrorem delectus militum per limites Scotiam versus haberentur, & Berwicus maiori præsidio firmaretur. Comitissa Lenoxiæ Darlij mater, Carolusq; filius custodiæ traderentur, Comes Lenoxiæ, & Darlius filius è Scotia sub poena amissionis bonorum in Angliam reuocarentur, priusquam aliquod foedus cum Gallo aut Hispano iniretur. Scoti nuptijs aduersantes sustentarentur, & Catharina Greia cum Herefordiæ Comite in aliquam gratiam reciperetur, à qua sola ut ab æmula in regni successionem Scotorum Regina anxie timuisse credebatur. Nec aliud videbatur quod maiorem moram & impedimentum istis nuptijs inferre poterat.

Throc-
mortonus ad im-
pediendum
mittitur.

Hinc ad Scotorum Reginam mittitur Nich. Throc-
mortonus, qui diu deliberandum, quod semel statuen-
dum moneret, nuptias præcipitatas poenitentiam comi-
tem subsequi, & nuptias cum Leicestrio iterum atq; ite-
rum commendaret; illas cum amitæ filio iuri Pontificio
omnino

omninò aduerfari. Percupijt enim Elizabetha vt per illam aliquis Anglici generis in vtroq; regno succederet, etfi non defuerint qui in rem religionis, & vtriusq; regni fore existimarunt, si sine prole obiret. Illa respondit, rem iam reuocari non posse, nec esse cur Elizabetha succenderet, cum ex eius consilio non externum, sed Anglum elegisset: eumq; regio vtriusq; regni sanguine prognatum, & totius Britannia longè nobilissimum. Lidingtonius inter hæc in Anglia agens, subinde Reginae Scotorum matrimonium simulatè Leicestrio proposuerat, necnon Norfolkia Ducis vt Regijs nuptijs longè digniori, qui tunc temporis modesta recusatione declinavit.

Regina Angliæ, vt aliquod impedimentum his festinatis nuptijs interponeret, Lenoxium, & Darlium filium, tanquam subditos iuxta formulam licentiæ concessæ, reuocat. Pater modestissimè literis se excusat, filius ne suo honori aduerfetur orat; innuit fieri posse vt Angliæ patriæ charissimæ vsui esse possit, atq; se Scotorum Reginae amatorem & cultorem præ cæteris omnibus esse deuotissimum palam profitetur. Quæ vt amori responderet, eum mox Equitis aurati dignitate, titulis *Baronis Ardmannock, Comitæ Rossia, & Ducis Rothesia* exornat. Et quinto postquam in Scotiam venerat mense, in maritum cum plurimorum procerum assensu assumit, Regemq; declarat, Morauio qui suæ seorsim ambitioni incubabat, & sub specioso religionis prætextu Ducem Castri-Heraldi, hominem minimè malum in partes traxerat, fremente, & alijs tumultuantibus, quæstionesq; agitantibus, *An Pontificius in regem admittendus? An Scotia Regina maritum pro suo arbitrio sibi eligeret? An regni proceres ex sua auctoritate non imponerent?*

Regina Angliæ, quæ mollissimum Darlij ingenium, probumq; & apertum patris animum nouerat, miserta iuuenis cognati, & Reginae adolescentulæ, quibus res erat cum turbulentissimis hominibus, qui Regio imperio annos iam ampliùs viginti soluti, Reges ferre nescierunt, placatiùs tulit. Nec ab ijs metuit, cum æmulæ Reginae

O

poten-

M.D. LXV.

*Illi respondetur.**Lenoxius & Darlius è Scotia reuocantur.**Se excusant.**Scota Darlio nubit.**Morauius & alij hinc fremunt.**Anglia moderate fert.*

M. D. LXV.

*Scoti nonnulli arma sumunt.**Fugantur.**In Anglia fouentur.**Angla ut nubat suadetur.**Imperator fratrem commendat.**Hinc similitates in Aula*

potentiam tam mediocri conditione minimè adauctam videret, Darlij matrem in sua potestate haberet, & turbas in Scotia hinc orituras præuideret, quæ statim concitatae. Nonnulli enim Scotiae proceres, Hamiltonius in primis, & Morauius, nuptijs indignantes, hic quòd contractæ essent Angliæ Regina non consentiente, ille ex æmulatione in familiam Lenoxiam, sed vterque religionis conseruandæ obtentu, ad disturbandas nuptias signa extulerunt, vt Regina necessariò copias conscriberet ad nuptias securè celebrandas. Adeoque acriter ope Regis mariti rebelles persecuta est, vt in Angliam fugaret, priusquam cohortes Anglorum in eorum auxilium promissæ aduenerint. Regina verò Angliæ Morauio, qui Anglis erat addictissimus, coniuenter latebras concessit, & clam per Bedfordium pecuniam suppeditauit, donec postridiè quàm Dauid Rizijs trucidaretur, in Scotiam (vt suo loco dicemus) redierit. Causæ cur Morauium & Scotos rebelles in Angliam admisit, huiusmodi erant, quòd Regina Scotiae Yaxleium, Standonum & Walshum, Anglos profugos in Scotiam, & O-Nealum Hibernicum in patrocinium receperat, consilia cum Pontifice contra Anglos agitauerat, & iustitiam in prædones & piratas non exercuerat.

His nuptijs confectis, nihil consultius visum illis qui Euangelicæ religioni & Angliæ saluti maximè studuerunt, quàm vt ad Scotorum Reginae spem de Angliæ regno labefactandam, Elizabetha iam seriò animum ad nuptias applicaret. Commodumque iisdem diebus Maximilianus II. Imperator per Adamum Smircoritum Legatum honorificas proposuit condiciones de nuptijs cum Carolo fratre contrahendis. Quo tempore, nescio quibus de causis, nisi hisce de nuptijs, similitates in aula exortæ sunt grauiissimæ inter Suffexium, qui nuptijs impensè fauit, & Leicestrium qui in spem suam clam obstitit. (Spes sanè maximas & improbas amplectuntur, qui insperata sunt consecuti.) Sanè Suffexius illum vt hominem nouum iniuriosè contempsit, qui duos tantum, vt ille

ille detrahendo dicere solebat, ciere poterat maiores, patrem scilicet & auum, eosque patriæ hostes & perduelles. Vniuersa hinc aula in partium studia abiit, & Comites si quando prodirent, agmina asseclarum cum machæris & parmis ferratis prominentibus ex umbone cupidibus, quæ tunc in usu, quasi vltima experturi, secum traxerunt. Sed post pauculos dies in gratiam pristinam Regina reduxit, odiumque sepeliuit, potiùs quàm sustulit. Vt omninò tamen tolleret, nihil non egit. Dissensiones enim procerum, & illud diuerbium, *DIVIDE, ET IMPERA*, à nonnullis inculcatum damnauit, vim Imperij in obedientium consensu esse rata. Muliercularum autem æmulatione, & simulatibus subinde, nec inutiliter quidem se oblectauit.

Inter hæc, illa rerum Scoticarum non immemor, post vnum & alterum mensem à nuptijs in Scotia celebratis, Tamworthum è priuato cubiculo nobilem ad Scotorum Reginam misit, vt de pace non violanda admoneret, de præcipitato cum natiuo Angliæ subdito matrimonio sine suo consensu expostularet; simulque Lenoxium & Darlium filium in Angliam remitti ex fœderis formula, & Morauium in gratiam recipi postularet. Illa rem subodorata, hominem non admisit, sed articulis scripto traditis, verbo Principis pollicetur, nec se, nec maritum quicquam molituros, quod fraudi sit Regina Angliæ, aut legitimis ex eius corpore liberis, aut regni tranquillitati, vel profugos admittendo, vel fœdus cum exteris sanciendo, vel quauis alia ratione; imò libentissimè eiusmodi fœdus cum Regina & regno Angliæ contracturos, quod vsui sit & honori regno vtrique, nec quicquam in religione, legibus, & libertatibus Angliæ innouaturos, si quando Angliæ regno potirentur. Hac tamen lege, vt Elizabetha eadem vicissim erga se & maritum plenè præstaret, & successionem Coronæ Angliæ in sua persona & legitima sua sobole, eaque difficiente, in Margareta Comitissa Lenoxiæ, matre mariti, & ipsius liberis legitimis Parlamentaria autoritate constabiliret. Quod ad cætera, se de nuptijs cum Darlio (quamprimùm nubere certò statuisset) Reginam certiore fecisse, re-

M.D.LXV.

Quas Elizabetha composuit.

Anglicus Legatus in Scotia neglectus.

Scripto respondetur.

M.D.LXV.

sponsum autem tulisse nullum. Se Reginae postulatis satisfecisse, quandoquidem non alienigenae, sed Angligenae nupsisset, quo non alium genere nobiliorem, nec se digniorem, in vniuersa Britannia nouerat. Illud autem nouum videri, vt Darlium apud se non detineret, quem sibi maritum sacro matrimony foedere iunxerat; aut Lenoxium in Scotia non retineret, qui sit natiuus Scotiae Comes. Quod ad Morauium, quem experta est hostem infestissimum, blandè rogat vt suos subditos suo ipsius iudicio relinqueret, cum ipsa in causis subditorum Angliae se minimè intermiscet. Hoc responso redijt Tamworthus parùm pro dignitate, vt ipse putauit, acceptus, vtique ille homo procax Reginae Scotorum existimationem obloquio nescio quo læserat, & maritum Regis titulo non dignatus.

Cecilia Suecica in Angliam venit.

Eodem tempore hæc honori Elizabethæ accesserunt, quòd ex consentiente omnium de virtute eius fama, Cecilia soror Errici Regis Sueciæ, vxor Christophori Marchionis Badensis iam grauida, ex vltimo Septentrione longo per Germaniam itinere ad eam inuisendam venerit, quam cum marito magnificè excepit, pensione annua assignata, filioque ex sacro fonte suscepto, cui Edwardi Fortunati nomen indidit: & Donaldus Mac Carty More, præpotens Hiberniæ Dynasta, supplex territoria amplissima in manus tradiderit, vt ab ea recepta, iure feudali sibi & heredibus masculis legitimè natis teneret. Deficientibus autem illis, Coronæ Angliæ addixit. Illa eum pro humanitate benignissimè complexa, (Princeps ad beneuolentiam hominum alliciendam nata) ex prudentia honore Comitum Glencar, & Tegum filium titulo Baronis Valentiae solemnè ritu inuestiuit, muneribus affecit, itineris expensas persoluit, vt instrumenta contra Desmonium rerum nouandarum iam suspectum haberet.

Glencaria Comes creatus.

Res Hiberniæ.

Præfuit Hiberniæ hoc anno Iustitiarij titulo Nicholaus Arnoldus, vir Ordinis Equestris è Comitatu Glocestrensi, nec plures quàm M D X C. milites in præsidijs habuit; sed ille breui reuocatus, prouinciam tradidit Henrico Sidneio, qui regnante Maria aliquandiu Hiberniæ fuerat

fuerat Iustitiarius & Thesaurarius, & iam Walliæ Præses. Primi Hiberniæ Præsides, quos *Proreges* hodie Latine dicimus, vt obiter adnotem, à primo Anglorum sub Henrico Secundo ingressu, vsque ad Edwardi Tertij tempora, dicti erant *Iustitiarij Hiberniæ*, & *Iustitiarij atque Custodes terræ Hiberniæ*; deinde *Locum-tenentes*, & eorum *Vicarij Deputati*. Postea pro Principis arbitrio, nunc *Deputati*, nunc *Iustitiarij*, nunc *Locum-tenentes*, (qui titulus honoris plenissimus) sed plerumque vna eademque auctoritate. Et proculdubio primi illi Hiberniæ Iustitiarij (vt Iustitiarius Angliæ, qui etiam *Iustitia* in abstracto illo æuo dictus) *constituti erant ad pacem conseruandam & iustitiam vniuersis & singulis exhibendam*: vt Proprætores & Proconsules olim apud Romanos summo cum imperio in Prouinciam missi.

Sidneius Prouincia suscepta, Momoniam Australem Hiberniæ partem confusissimam inuenit, Giraldo Comite Desmonia, qui omnia officia fidelis subditi sanctè promiserat, & Thoma Comite Ormondia, alijsque atrociter inter se tumultuantibus, & in intestina bella prorumpentibus. Adeò vt Regina Desmonium in Angliam ad lites dirimendas acciuerit, & Præsidem ad iustitiam administrandam per prouinciam illam constituerit, cum Adessore, duobus Iurisconsultis, & Scriba, primumque Præsidem nominauit Warhamum à *S. Leodegario*, siue *S. Leger*, virum in rebus Hibernicis longo vsu versatissimum.

Medio Octobri hoc anno animam Deo reddidit Thomas Chalonerus, ex Hispanica legatione iampridem reuersus, vir clarissimus, patria Londinensis, educatione Cantabrigiensis, qui tam Musis quàm Marti se deuouerat. Iuuenis sub Carolo Quinto in expeditione Algeriana meruit, vbi naufragus cum nataisset donec vires & brachia deficerent, tandem rudente mordicè apprehensa, non sine dentium aliquot iactura euasit. Regnante Edwardo Sexto, in prælio Musselburgensi adeò strenuè pugnauit, vt Dux Somersetensis equestri dignitate ornauerit.

M.D.LXV.

Proreges & Iustitiarij Hiberniæ.

Discordia inter Desmonium & Ormondium.

Primus Momonia Præsides

Th. Chaloneri obitus.

M.D.LXVI

nauerit. Sub Elizabetha honorifica legatione ad Ferdinandum Imperatorem, & ordinaria in Hispania toto ferè quadriennio perfunctus, vbi *De Republica Anglorum instaurando* terfo & erudito carmine quinque libros composuit, dum, vt ille dixit, hieme in furno, æstate in horreo degeret. Elatus est ad S. Pauli Londini, insigni, pro dignitate, funere, cui primario inter atratos loco interfuit Cecilius, cum filius eius Thomas, qui postea Henrici Walliæ Principis pueritiæ admotus, nondum adoleuisset.

M. D. LXVI.

Nno auspicante, Carolus IX. Rex Galliaë Rambouletum cum insignibus Ordinis conchiliati S. Michaelis, in Angliam ad Reginam misit, vt duobus pro suo arbitrio Angliæ proceribus donaret. Selegit illa Ducem Norfolciæ, & Comitem Leicestriæ, hunc vt charissimum, illum vt longè nobilissimum; quos Rambouletus, postquam pro Rege suo inter S. Georgij Equites auratos honorificè Windsoræ collocatus esset, ritè in Regia Westmonasterij inuestiuit. Quod instar magni honoris tunc habuit, quæ meminerat nullos ex Anglis præter patrem Henricum VIII. fratrem Edwardum VI. & Carolum Brandonum Ducem Suffolciæ in illum ordinem fuisse adscitos; quem illa, omnium, quæ ad honorem spectant, obseruantissima, postea euiluisse indoluit, cum cuilibet sine discrimine quasi prostitui vidisset. Nec honorarijs rebus tantum vacauit, sed ante omnia ciuium saluti studiosissimè. Cum enim ex cœli intemperie annonæ difficultatem rerum periti timerent, non solum rem frumentariam ex Anglia euehi vetuit, sed magnam vim inuehi prouidè curauit.

Dum hæc aguntur, Henricus Comes Arundeliæ inter proceres regni præpotens, postquam vana spe matrimonij

Norfolcius
& Leicestrius
Ordine
Gallico donati.

Rei frumentaria
prospectum.

Arundelius
peregrinè
profectus.

monij

monij cum Regina magnas opes profudisset, spesq; illa, Leicestrio iam apud Reginam potentissimo, & amicis in Aula fidem fallentibus, omnino infracta esset, impetrata venia, specie valetudinis recuperandæ, revera doloris minfendi causa solum sponte mutavit. At alij ex Anglorum gente, qui pro innata fortitudine se ad arma non ad otia natos existimarunt, cum nobiles ex omnibus Europæ partibus ad famam belli in Turcas essent excitati, in Pannoniam profecti sunt. Inter quos melioris notæ erant Ioannes Smithus Regis Edwardi Sexti consobrinus, scilicet ex sorore Ianæ Seimoræ Regis matre natus, Henricus Champernounus, Philippus Butshidus, Richardus Greenvillus, Guil. Gorgeus, Thomas Cottonus, & alij.

Iunio subsequente Scotorum Regina faustis auspicijs ad perennem Britanniaë foelicitatem, filium Iacobum (qui iam Britanniaë Monarcha) peperit, quod mox per Iacobum Meluinum Elizabethæ significavit. Illa etsi matris honorem ab æmula præreptum indoleret, Henricum Killegræum statim misit, qui partu leuata, & filio nato congratularetur, eamq; moneret, ne Shano O-Neal in Hibernia tunc rebellanti amplius faueret, aut Christophorum Rokesbeium ex Anglia profugum foueret, utq; in prædones quosdam limitaneos animaduerneret.

Elizabetha in agros iam exspatiata animi relaxandi causa, ut se non minus propitiam Musis Oxoniensibus, quam Cantabrigiensibus candidè inter se æmulis præberet, ad Academiam Oxoniam deflectit, ubi magnificè excepta, septem dies substitit loci amænitate, Collegiorum pulchritudine, studiosorum ingenijs, & doctrina exquisitissima inprimis oblectata, qui noctem ludis theatricalibus, dies eruditis dissertationibus protruserunt, de quibus singulari Orationis suavitate Latine gratias cumulatè egit, & benignissimè valedixit.

Quamprimùm Londinum redijt, Ordines Regni ad Cal. Nouembris diem scilicet indictum, frequentes convenerunt, & postquam vnam & alteram legem rogassent, de successione acriter agitare cœperunt, cum iam

toto

M. D. LXVI

*Et Angli in
Hungariam.*

*Iacobus VI.
Rex Scoto-
rum natus.*

*Angla con-
gratulatur.*

*Oxonienfem
Academiam
invisit.*

*Parlami-
entum habetur.*

M.D.LXVI

*Ordines Re-
ginam de
nuptijs, vel
successore
urgent.*

toto octennio Regina quasi virginitati deuota de marito nihil seriò cogitaret, & hinc Pontificij Scotorum Regi-
nam quæ modò filium pepererat, illinc Protestantes di-
uisis studijs alij alios sibi proponerent, & singuli suæ se-
curitati, & religioni seorsim consulentes, tempestates
formidolosissimi temporis, si illa sine certo successore
diem obiret, ominarentur. Et eò vsq; acria & feruida
ingenia proruperunt, vt Reginam quasi patriæ & poste-
ritati deesset, incusarent, Cecilium vt prauum hac in re
consultorem conuictijs & libellis famosis proscinderent, &
Huicum Reginæ Medicum, vt matrimonij disuasorem
ob nescio quam muliebrem impotentiam, diris devoue-
rent. Penbrochiæ etiam & Leicestriæ Comites alijq; pa-
lam, & Norfolcius occultissimè censuerunt Reginæ ma-
ritum imponendum, aut successorem publicè Parlamen-
taria authoritate, vel Regina invita, designandum. Vndè
illi *Camera Prasentiali*, quam vocant, exclusi, & Reginam
accedere prohibiti; sed culpam cum submissione statim
deprecati, veniam exorarunt.

*Proceres
moderatè.*

Illi tamen cæteri q; in superiori confesso de successore
soliciti, per Baconum Magni Sigilli Custodem ipsorum
Oratorem pro officio, quod Deo, fide quam Principi, &
charitate quam patriæ debent, omni animorum conten-
tione Reginam obsecrarunt, vt (quandoquidem per eam
omnibus pacis, iustitiæ, & clementiæ beneficijs iam pla-
cidè gaudeant) iisdem & ipsi & posteris securè & semper
per eandem fruerentur. Frui autem non posse ostendunt,
nisi ipsa nubat, & simul successorem designet. Itaq; pri-
mis votis optant, & orant, vt cuicumque, vbicumque, &
quamprimùm libuerit, se sacro connubij vinculo coniun-
geret, quo liberos regni adminicula haberet: & simul
certum successorem, si ipsa, vel liberi ex ipsa suscepti
(quod absit) sine sobole obirent, cum regni Ordinibus
constitueret. Vt hoc tantoperè quod summè necessarium
efflagitarent, innuunt plures causas subesse; scilicet, ti-
morem recentem, qui omnes inuasit, cum nuperrimè ya-
letudo eius tentaretur, temporis opportunitatem, cum
Ordines

Ordines regni iam convenissent, qui de rebus tantis mature deliberarent, terrorem quem inde adversarijs incuteret, & immortalem lætitiã, qua vniverfos subditos perfunderet. Exempla maiorum qui in huiusmodi rebus posterorum securitati prouidè consuluerunt, laudant, damnata illa Pyrrhi voce qui dixit, se regnum illi relicturum qui gladium habuerit acutiorem. Præterea proponunt quanta malorum tempestas Angliæ impendeat, si illa successore certo non designato, mortalitatem exeret, Seditiones & intestina bella, in quibus ipsa victoria est miserrima, proruptura; religionem eliminandam, iustitiam obruendam, leges proculcandas, cum non fuerit Princeps certus qui legis est anima, regnum in prædam exteris cessurum. Et alias id genus calamitates enumerando exaggerant, quæ, illa sine sobole defuncta, omnes omnium penates penitus involuerent. Ex sacris etiam literis præcepta, consilia, & exempla modestè adiungunt.

Tumultuosius autem nonnulli in inferiori confessu hæc egerunt, Bellus & Monsonus magni nominis Iuriconsulti, Duttonus, Paulus Wentworthius, atq; alij qui nimio plus Regiæ Maiestatis authoritatem convellerunt, & inter alia differuerunt, Reges ad successorem designandum teneri, subditorum amorem esse validissimum, imò inexpugnabile Principum propugnaculum, vnicum fulcrum & firmamentum. Principes autem amorem illum conciliare non posse, nisi efficiant, vt cum subditis bene agatur, non solum dum ipsi Principes vivunt, sed etiam post obitum. Hoc autem nullo modo fieri posse, nisi de successore liquidò constet. Reginam successorem non designando, & iram numinis provocare, & animos civium abalienare. Vt verò numen propitium habeat, & ciues amantissimos & obstrictissimos, statuasq; sibi in animis hominum nunquam perituras erigat, successorem designet. Sin minus, non nutrix, non patriæ parens, sed noverca, imò patriæ parricida audiat, quæ Angliam eius spiritu iam spirantem simul cum ea expi-

P

rare

M. D. LXVI

Plebei acerrime.

M.D.LXVI

rare mavult, quàm superesse. Principes nullos nisi ignavos, suis exosos, & meticulosas mulierculas à successoribus vnquam timuisse, & pericula à successore designato, illi Principi, qui civium charitate circumseptus erit, minimè esse formidanda.

Regina agrè fert.

A successore designato pericula.

Hæc illa auribus iniquissimis audivit, aliquandiu tamen aut sprevit, aut occultè tulit. Nôrat enim vsu edocta quantum immineat à successore designato periculum, quando quidem Maria regnante, plures è nobilitate & plebe oculos animosq; in eam successuram coniecerant, quæcunq; in Sanctiori Reginæ penetrali, aut intimo consilio dicta & facta, mox ei enuntiaverant, & Wiatus, alijq; sua sorte minùs contenti, & rerum novandarum avidi contra Mariam coniurarant, vt eam ne cogitantem quidem in solio collocarent. Nôrat competitorum spes meliùs cohiberi, eosq; officio contineri, dum singulos expectatione suspensos teneret, & nullum declararet. Nôrat liberos ex præpropera regnandi cupiditate arma in parentes sumpsisse, nec mitiora à consanguineis posse expectari. Obseruarat inter legendum, & hac de re differendo subinde memorabat, Successores in linea collateralis rarò fuisse declaratos; Lodovicum Aurelianensem Carolo Octavo, & Lodovico Franciscum Angolismensem successores in regno Gallico nunquam fuisse declaratos, successisse tamen sine strepitu. Designationem etiam in Anglia, designatis semper fuisse exitiosam. Rogerum enim de *Mortuomari* Comitem Marchiæ, regni hæredem à Regi Richardo Secundo designatum, breui fuisse extinctum, eius filium Edmundum, non alia de causa in Hibernico carcere conditum totos viginti annos contabuisse; Ioannem *De-la-Pole* Lincolnæ Comitem, à Richardo Tertio, cum filius obiisset, successorem designatum ab Henrico Septimo, semper fuisse suspectum, & demum nova molientem prælio occisum; fratremq; eius Edmundum capite sub Henrico VIII. obtruncatum. Sed hæc extra rem videantur.

Et etiam designatis.

Verùm cum ista quæ dixi, & magis aculeata, nonnulli animis

animis incitatis & acri contentione indies magis magisque declamitare non destiterint : illa x x x. è superiori confessu, & totidem ex inferiori seligi iussit, & coràm comparere, quos leni obiurgatione demulsi, & sua Maiestate, cui plurimum inerat authoritatis, ab incepto deflexit, prolixè pollicita non modò Principis sollicitudinem, sed & matris affectum. Cùmque subsidiariam pecuniam multò maiorem quàm solebant, ea conditione Ordines obtulerint, vt certum successorem designaret; oblatam illam supernumerariam omninò respuit, ordinariam, laudato illorum studio, accepit, quartamque Subsidij concessi solutionem omninò remisit, dictitans pecuniam in subditorum arculis esse perinde ac in suis.

Postremo horum Comitiorum die Ordines in hanc sententiam paucis affata est, quæ paucioribus perstringam. *Cum Principum verba in aures & animos hominum sæpe altiùs penetrent, hæc ex me audite. Ego simplicis veritatis cultrix, vos etiam ingenuos eiusdem cultores itidem fuisse semper existimaui. At frustra fui. Dissimulationem enim sub Libertatis & Successionis laruis in his Comitijs obambulasse deprehendi. Ex vestro numero sunt, qui libertatem de Successione disputandi, eandemq; constabiliendi protinùs vel concedendam vel negandam censuerunt. Si concessissem, hi votis potiti de me triumpharant. Sin negassem, meorum in me odium, quod hostes infestissimi hæctenus non poterant, concitare cogitarunt. Verùm intempestiua horum fuit prudentia, consilia præpropera, nec exitum prospexerunt. Hinc tamen qui mihi æquiores, qui iniquiores, ego facile perspexi : & vniuersum confessum vestrum quadrifariam diuidi posse video. Alij enim fuerunt architecti & authores, alij actores, qui verborum lenocinijs suaserunt, alij qui lenocinijs seducti annuerunt, alij qui huiusmodi audaciam demirati siluerunt ; & hi sanè sunt excusatiores. An existimatis me vestram salutem & securitatem per Successionem negligere, aut Libertatem velle infringere? Absit. Ne cogitaui quidem. Verumenimverò mihi visum vos in foueam ruentes reuocare. Sæ cuiq; rei inest tempestiuitas. Forteàn Principem post me prudentiorem habeatis, sed nunquam vestri*

M.D.LXVI

*Blandè mitigat.**Subsidij partem remittit.**Ordines oratione perstringit.*

M. D. LXVI

amantiozem. An huiusmodi Comitiam iterum videam, nescio; vos autem caute ne Principis patientiam ledatis. Nihilominus hoc vobis ad veritatem persuadete, me de plerisque vestrum præclare sentire, & singulos pristina benevolentia ex animo complecti.

Scota in successione iure aperte fauet.

Ita mulieris prudentia hos motus cohibuit, quos dies adeò leniuit, quæ semper serenior illuxit, vt præter seditiosos aut meticulosos, admodum pauci de successore angerentur. Nec certè homines plerique omnes, quicquid præ se ferunt, plus in publicis sentiunt, quàm quantum ad res priuatas pertineat. Vt tamen certius constaret de successore quem illa ex iure minimè ambiguo cogitauit, Thorntonum iuris in Collegio Lincolnienfi Londini hoc tempore prælectorem, de quo Scotorum Regina conquesta erat, quòd inter legendum ius suum in desceptionem vocauerit, in carcerem coniecit.

Episcoporum ordinatio confirmatur.

In hoc Ordinum conuentu (præter alia in vsum Reipublicæ) declaratum est vnanimi omnium consensu, Archiepiscoporum & Episcoporum Angliæ electionem, consecrationem, confirmationem, & inuestituram (quæ nonnulli calumniando in quæstionem vocarant) legitima esse, eosdemque ritè, & ex Actis, Statutisque regni, electos & consecratos fuisse. Sanctum etiam, & eos, & iam inde itidem consecrandos, rectè & ritè esse, & fore consecratos, quacunq; Lege & Canone non obstante. Pontificij enim illis tanquam Pseudoepiscopis obrectarunt, forsan eò quòd vnctio, annulus, pedum pastorale, cum benedictionibus, non adhibita; & quasi à tribus Episcopis non essent ritè ordinati, qui suam ascendendo ordinationem ad Apostolicam authoritatem à Christo acceptam referre possent. Quod tamen, vt ex Regestis patet, verissimè poterant, pijs precationibus, deuota Spiritus Sancti inuocatione, manuum trium eiusmodi Episcoporum impositione, concione habita, & Eucharistia celebrata, consecrati.

Promotores cohibentur.

Sub hoc tempus, cum salutaris seueritate insolentia quorundam prauorum, qui passim delatoribus illis (quos *Promotores* vulgus vocat) vim inferebant, cædebant, & vociferationibus per plateas exagitabant, compressa

pressa esset, dies Baptismo Principis Scotiae constitutus aduenit, ad quem è sacro fonte suscipiendum Regina rogata, Comitem Bedfordiae cum Baptisterio ex solido auro in donum honorarium misit, iussitque expressè, ut nec ille, nec Angli illum comitati, Darlium regio titulo dignarentur.

Cæremonia peracta, Bedfordiae Comes quæ in mandatis habuit cum Scotorum Regina agit, scilicet ut domesticæ inter eam & maritum lites componerentur (iucundissimam enim inter ipsos vitæ & amoris societatem maleuoli quidam iurati utriusque hostes subdolè diremerant) & Tractatus Edenburgensis ratus haberetur. Hoc illa pernegauit, causata in Tractatu nonnihil inesse, quod suo ipsius, & liberorum iuri ad Coronam Angliæ derogaret. Promisit tamen se delegatos in Angliam missuram, qui de confirmando, quibusdam immutatis, agerent, scilicet, ut titulo & Insignibus Angliæ abstineret dum Elizabetha superesset, & qui ex illa nascerentur, quasi in Tractatu conciperetur, ut omninò abstineret: necnon edocerent, quàm insigni iniuria fuerit affecta pessimis eorum artibus qui ingenua mariti credulitate nimio plus abutebantur. Iamque illa afflictæ valetudine, filiolum Elizabethæ fidei & tutelæ per literas commendauit, in quibus (*etiamsi nouerit, literarum verbis utor, se indubitati iuris esse heredem Angliæ post Reginam, & multos multa contra ius illud comminisci*) promisit se nolle aliquam iuris sui declarationem amplius urgere, sed summo cum studio contra omnes ipsi adfuturam & semper adhæsura.

Hoc anno, vno eodemque die, vitam cum morte commutarunt duo à sanctiori consilio, Ioannes Masonus Regiæ Camerae Quæstor, vir grauis atque eruditus, Ecclesiasticorum Beneficiorum incubator maximus; & Richardus Sackvillus ærarij Proquæstor, vir providè prudens, ex matre Bolenia Regiæ cognatus. Huic suffectus Walterus Mildmaius, vir integer & consultissimus; illi Franciscus Knolles, qui Catharinam Cariam Regiæ ex Maria Bolenia consobrinam duxerat.

M. D.

M. D. LXVI

*Bedfordij in
Scotiam le-
gatio ad
Principis
Baptismum.*

*Scotia Prin-
ceps Angliæ
fidei com-
mendatur.*

*Ioannis Ma-
soni & Rich.
Sackuilli o-
bitus.*

MDLXVII.

M. D. LXVII.

V Erum priusquam delegati illi à Scotorum Regina aduenerint, vno & altero mense post Scotiae Principem baptisatum, Rex eius maritus altero & vicesimo ætatis anno, intempesta nocte, atroci & horrendo scelere, quod boni omnes sunt detestati, in lecto strangulatus est, & in hortum proiectus, ædibus puluere sulphureo subrutis. Rumor illicò latè per Britanniam sparsus, crimen in Mortonium, Morauium, & confœderatos contulit, illi imbelli sexui insultantes, in Reginam transtulerunt. Quid Georgius Buchananus hac de re cum in *Historia*, tum in libello, cui *Detectio* titulum fecit, prodidit, ex libris impressis nemo non nouit. Cum autem ille partium studio, & Morauij munificentia abreptus, ita scripserit, vt libri isti falsitatis damnati fuerint ab Ordinibus regni Scotiae, quorum fidei plus tribuendum; & ipse ingemiscens coram Rege, cui fuit pædagogus, subindè se reprehenderit (vt accepi) quòd tam virulentum calamum in Reginam benè meritam strinxisset, moriensque optauerit vt tantisper superesset donec maculas, quas maledicentia falsò asperferat, reuocata veritate, vel sanguine elueret; nisi (quod ipse dixit) hoc vanum esset, cum præ ætate delirare videretur. Liceat mihi (vt altera etiam pars audiatur) rem omnem tum ex aliorum scriptis quæ eo tempore prodierunt, sed in Morauij gratiam & Reginae odium in Anglia suppressa, tum ex Legatorum atque fide dignissimorum literis, quantum intelligere possum, sine omni amoris aut odij furore, paucis explicare.

Darlius Rex
Scotorum occiditur.

Buchananus
ab Ordinibus
Scotiae falsi
damnatur.

Ad Scotica
digressio.

Iacobus Prior
S. Andreae.

Anno MDLVIII. in nuptijs Francisci Delphini & Mariae Reginae Scotorum, Iacobus frater nothus Reginae, vulgò dictus *Prior S. Andreae*, (Religiosis enim in Metropolitana Ecclesia Andreopolitana præpositus erat) religiosam illam appellationem dedignatus, splendidiorum honoris titulum ambiuit, quem cum illa ex Guisio-

rum

rum auunculorum consilio non concederet; ille animo offenso in Scotiam reversus, sub spetioso religionis reformatæ, & Scoticæ libertatis asserendæ prætextu, res turbare cœpit, effecitq; vt religio in confœderatorum conventu, Regina inconsulta mutaretur, & accitis Anglorum auxilijs Galli è Scotia emoverentur, Francisco Gallia Rege defuncto, ille in Galliam ad sororem aduolauit, quæcunq; contra eius rem, aut existimationem in Scotia facta, à se amolitus, omnia officia quæ à fratre soror expectare possit, Deum contestans religiosè promisit. Spe etiam concepta eam Gallicis delicijs à tenella ætate innutritam in Scotiam non reversuram, cum Guisij egit vt aliquis è Scotica nobilitate *Regens Scotia* designaretur, & se vt maximè idoneum quasi digito demonstravit. Cum autem in Scotiam remissus esset, non alia cum auctoritate quàm cum Diplomate, quo Regina regni Ordinibus conveniendi, & in Reipub. vsum consulendi ius fecerat. Ille spe deiectus animo percito per Angliam rediens Anglis suggessit, vt si Religioni in Scotia, tranquillitati in Anglia, & Elizabethæ securitati consultum vellent, quovis modo transitum Reginae in Scotiam impedirent. Illa tamen sospes Anglorum naues coelo nebuloso prætervecta in Scotiam appulit, fratremq; omni benevolentia complexa, summam rerum ei quadammodo detulit. Hæc tamen ambitionis sarmenta non amputarunt, quæ indies magis dictis & factis pullularunt. Nec enim continere se poterat, quin subindè apud suos deplangeret bellicosam Scotorum gentem non minùs quàm Anglorum muliebri subijci imperio, & ex doctrina Knoxi, quem pro Patriarcha habuit, sæpiùs differeret Regna virtuti non generi deberi, foeminas regnorum successione esse excludendas, & earum imperium esse *monstruosum*. Per suos etiam cum Regina egit, vt quatuor è regia *Stuartorum* familia substitueret, qui, si illa sine prole obiret, sibi invicem in regno succederent, nulla habita ratione siue legitimi siue illegitimi; spe persuasus, se ex illis futurum, cum filius Regis esset, etsi illegitimè procreatus.

Regina

MDLXVII.

Administrationem regni Scotia ambit

Frustratus Regina Scot. se clam opponit.

Ambitionem prodit.

MDLXVII.

Moraviæ
Comes creatur.

Proceres
Scotie persequitur.

A nuptijs
dissuadet.

Regina autem cum pro prudentia perpenderet huiusmodi substitutionem iuri Regni adversari, rectis hæredibus fraudi fore, exemplo perniciosissimum, & ipsis substitutis periculosum, sibiq; obstaculo ne iterum nuberet; blandè respondit, se maturè cum regni Ordinibus de re tanta deliberaturam. Utq; se benignam & beneficam fratri præberet, illum titulo Comitis Marriæ, & postea Comitis Moraviæ (quia Marria controversi iuris erat) ornavit, & ad splendidas nuptias promovit, interim ignara illum, venditando se legitimum esse Regis Iacobi Quinti filium sibi regnum affectare. Ad quod, quò viam sibi faciliùs præstrueret, gratia qua apud Reginam pollebat, Gordoniam familiam nobilissimam, clientelis præpotentem, à qua dum sibi, & religioni reformatæ timeret, oppressit, Hamiltonium Ducem Castri-Heraldi (qui proximus regni hæres reputatus) aula exclusit, Aranium eius filium carcere conclusit, Bothwellium in Angliam relegavit, & quos sibi adversari posse putavit, singulos de gradu deiecit. Ipsam etiam Reginam tanquam tutor pupillam in sua potestate habuit, ante omnia anxie sollicitus ne de nuptijs cogitaret.

Quamprimùm autem comperisset, hinc Imperatorem pro fratre, inde Hispanum pro filio eam ambire, ab utroq; omninò dissuasit, utiq; libertatem Scoticam Principem externum nec posse nec velle ferre; & quando cunque sceptrum ad fæmellas devolutum fuerit, illas non alios quàm ex Scotica gente maritos assumpsisse. Verùm postquàm omnibus omnium Scotorum votis expeti videret ut illa nuberet, & præsentisceret effectum esse providentia Comitissæ Lenoxiæ ut in nuptias Darlij propenderet, ille etiam eum in maritum commendavit, sperans juvenem facillimo ingenio ad eius nutum futurum. Ut tamen sensit Reginam Darlium vnicè amare, & suam gratiam apud illam elanguescere, consilij poenituit, monuitq; Elizabetham ut quacunque posset ratione nuptias impediret.

Nuptijs iam confectis & Darlio Rege declarato, quum
Regina

Regina donationes illi & alijs contra legem in minori ætate factas revocaret, arma cum alijs in Reges induit, caufatus novum Regem Protestantium religioni adverfari, & nuptias sine affenfu Reginæ Angliæ contraxiffe: Sed ne tentata quidem Martis alea, in Angliam, vt dixi, fugit, omnique auxiliij fpe ibi frustratus, egit per literas cum Mortonio homine profunda verfusia, qui quafi alter idem, vt cum nuptiæ diffolui non poffent, faltem amor inter coniuges occultis artibus diffolueretur. Et commoda quidem occasio fe obtulit, cum illa domesticis fimulatibus exortis, vt tumentem iuvenis animum cohiberet, & Maieftatis iura fibi integra conferuaret, mariti nomen in actis publicis pofponere, & in nummis figmandis omninò omittere cœpiffet.

Mortonius accendendis offenfionibus artifex in Regis iuvenis animum blanditijs influit, perfuadetq; vt regni Scotiæ Coronam, vel invita Regina, fibi imponeret, & foeminæ dominatu fe emanciparet, cum foeminarum fit parere, virorum imperare. Hoc confilio fperavit ille non folùm Reginam, fed etiam proceres & plebem à Rege omninò abalienare. Vt Reginam abalienaret, primum varijs calumnijs Regem in Daudis Rizij Pedemontani cædem inflammat, ne ille fagax ipforum confilia anteyerteret. (Hic professione Muficus anno fuperiori in Scotiam cum Moretto Legato venerat, & à Regina in familiam & gratiam ob folertiam receptus, ad Gallicas Epiftolas & intima confilia, Secretario abfente, adhibitus erat.) Deinde, vt eandem infeftius abalienaret, perfuadet Regi vt ipfe cædi præfens cum Reuueno, & percufforibus intereffet. Qui vnà cum illo in Reginæ conclaue intercoenandum irrumpentes, dum illa cum Comitiffa Argatheliæ menfæ adfideret, hominem ad repositorium è fublatis è regia menfa cibis delibantem (vt miniſtri interioris admiſſionis folent) ſtrictis gladijs aggreſſi coram ipſa grauida, trepidante, ſclopeto in pectus intentato, vt parùm abfuerit quin abortum fecerit, in antithalamum rapuerunt, crudeliſſimè trucidarunt, ipſamq; Reginam

MDLXVII.

Nuptias ex-
*agitat.**In Angliam*
*fugit.**Discordiam*
inter coniu-
ges diffemi-
*nare ſtudet.*David Ri-
zius necatur.

Q

in

MDLXVII.

*Morauus
renocatur.**Mortonijs
in Angliam
profugit.**Regina à
marito aba-
lienatur.*

in conclaue concluderunt, Mortonio omnes aditus interrim obsidente.

Hæc cædes perpetrata est pridie eius diei, qui Morauio dictus, vt in Ordinum conventu iudicio de rebellione se sifteret, qui postridie se stetit, cum nemo expectaret, & in tanta rerum perturbatione, nemo ex aduerso appareret. Vt cædes Dauidis compositò maturata in Morauij salutem & securitatem videretur. Regina tamen, marito exorante, eum gratanter excepit, & in fraterno eius amore tota acquieuit. Regem verò, facinoris magnitudine perspecta, & Regina iam iratissima, temeritatis poenituit, ad eius clementiam cum lachrimis lamentisq; supplex confugit, culpamq; deprecatus ingenuè fatetur se, Morauio & Mortonio authoribus, tanto scelere adstrinxisse, Morauiumq; iam inde ita odio habuit (Mortonijs enim, Reuenus, & alij, ob Dauidis cædem in Angliam profugerant cum commendatitijs Morauij literis ad Bedfordium) vt de illo tollendo cogitaret. Sed cum ex iuuenili ardore nec cogitationes celare possit, nec qua fuit in Reginam coniugem obseruantia, exequi auderet, illam edocet in Reipub. vsum, regiaq; familiae securitatem futurum, si Morauius è medio tolleretur. Illa rem detestata ab eiusmodi consilijs etiam minando deterruit, spe iniecta gratiam inter ipsos componendi. Ille tamen cum potentiam nothi apud Reginam ægris oculis intueretur, præ impatientia idem consilium cum alijs agit, quod vbi Morauio innotuit, vt præuerteret, simulatione officij occultiores insidias iuueni opponit, Mortonio, consultore, licet absente, vsum.

His visum ante omnia Reginae animum à Rege, amore nondum redintegrato, prorsus auertere, & Bothwellium nuper Morauio reconciliatum, atq; apud Reginam gratia pellentem in societatem pellicere, proposita spe diuortij ab vxore, & nuptiarum cum Regina simul ac esset vidua. Et ad hæc præstanda, eumque contra omnes defendendum ob signatis tabulis se obligarunt, persuasi, si res succederet, se posse vna opera Regem tollere, Reginae

næ existimationem apud proceres & plebem labefactare, Bothwellium pessundare, & ad se summam rerum atrahere.

Bothwellius homo nequam, ambitione obcœcatus, & inde ad audendum proiectus spem propositam facile arripuit, & cædem sceleratè perpetravit, cum Moravius vix ante x v. horas se ad sua longius subduxisset, ne qua suspitione perstringeretur, utque inde coniuratis, si opus, subueniret, & suspitio tota in Reginam caderet. Simul ac in aulam redierat, & ille, & coniurati Bothwellium ex familiæ splendore, opera contra Anglos fortiter nauata, fide spectata, ut eius amore dignissimum in maritum commendarunt. Suggesterunt illam solam & solitariam non posse tumultus excitatos compescere, insidias antevenire, molemq̃ regni sustinere; in societatem igitur lecti, periculi, & consilij illum adsumeret, qui possit, velit, & audeat se opponere. Eoque adegerunt, ut mulier trepida duabus tam tragicis cædibus perculsa, & Bothwellij erga se & matrem suam fidei & constantiæ memor, quæ quò confugeret quàm ad fratris fidem non habuit, assensum præbuerit. His tamen legibus, ut tenelli filij saluti ante omnia consulere, deinde ut Bothwellius tam à Regis cæde, quàm à prioris coniugij vinculo legitimè liberaretur.

Quid hac de re statim publicè protestati sunt Georgius Comes Huntleius, & Comes Argathelius, inter Scotiæ proceres facile principes, libet hîc ex autographo ad Elizabetham, quod vidi, subtexere. *Quandoquidem Moravius & alij, ad obuelandam rebellionem contra Reginam, cuius auctoritatem sibi arrogant, illam tanquam cædis mariti consciam apertè calumniantur; nos hæc publicè protestamur & attestamur. Mense Decembri MDLVI. cum Regina Cragmillaria ageret, Moravius & Lidingtonius coram nobis agnouerunt, Mortonium, Lindseium, & Reuenum non alio consilio Davidem Rizium trucidasse, quàm ut Moravius saluti consulere, qui eodem ipso tempore erat proscribendus. Ideò ne male grati viderentur, sibi in votis esse, ut Mortonius & reliqui ob Davidis cæ-*

MDLXVII.

*Ille occiditur.**Bothwellius
in maritum
commenda-
tur.**Protestatio
de cæde Dar-
lij.*

MDLXVII.

dem exulantes reducerentur. Hoc autem fieri non posse innuerunt, nisi Regina à marito diuortio separetur; quod se effecturos sponderunt, modò nos assensum præberemus. Postea Moravius mihi Huntleio promisit auitum patrimonium restituendum, & æternam gratiam apud exules ineundam, si diuortio fauerem. Itum deinde ad Bothwellium, vt ille vnà consentiret. Postremò ad Reginam accessimus, & Lidingtonius omnium nomine maiorem in modum orauit, vt exilium Mortonio, Lindseio, & Reuueno remitteretur, Regis errata & offensiones in Reginam & Regnum verborum atrocitate exaggerauit, monstrauitq; & Regina & Reipub. omninò interesse, vt diuortium quamprimum fieret, quandoquidem Rex & Regina non possent simul cum securitate in Scotia versari. Illa respondit se malle ad tempus in Galliam secedere, donec maritus ætatis errata agnosceret; nolle enim quicquam fieri quod fraudi sit filio, aut sibi de honestamento. Ad hæc Lidingtonius, Nos qui tibi à consilio sumus, hæc cauebimus. At impero, inquit illa, ne quid faciatis, quod vel honori meo, vel conscientia maculam inurat. Res sit in integro donec Deus desuper medeatur. Quod vos mihi bonum futurum existimatis, in malum cedat. Cui Lidingtonius, Rem nobis committas, & nihil videbis nisi quod bonum, & Parliamentaria auctoritate comprobandum. Hinc, cum post pauculos dies Rex nefaria cæde fuerit extinctus, Nos ex interno conscientia testimonio pro certissimo habemus Moravius & Lidingtonium fuisse authores, machinatores, & suasores huius regicidij, quicumque fuerint regicida. Hæc illi.

Bothwellius
Regicidij ab-
solvitur.

Confœderati iam toti in hoc erant, vt Bothwellius regicidij absolueretur. Protinus igitur Parliamentaria Comititia nulla alia de causa indicuntur, & edicta prodeunt vt regicidij suspecti apprehenderentur. Cùmque Lenoxius Regis cæsi pater Bothwellium vt regicidam accusaret, vehementiusque instaret vt priusquam Ordinum conuentus haberetur, ille iudicio sisteretur; hoc etiam concessum est, iussusque Lenoxius vt intra vicesimum diem se contra sisteret. Quo die cùm ille nihil ab Angliæ Regina intelligeret, & in vrbe hostium plena adesse sine vitæ periculo non posset, Bothwellius pro tribunali si-
stitur,

stitur, & Mortonio causam eius sustinente, Iudicium sententijs absoluitur.

Hoc negotio confecto, coniurati effecerunt, vt plurimi è nobilitate nuptijs adsentirent, chirographis scripto appositis, ne ille promissis nuptijs exclusus, eos vt totius sceleris architectos insimularet. Ex his nuptijs cum Bothwellio (qui Orcadum Dux creatus) suspicio Reginam cædis fuisse consciam apud omnes inualuit, quam coniurati missis literis passim auxerunt, & occultis coitionibus Dunkeldiæ, in Reginæ abdicationem & Bothwellij exitium statim conspirarunt. Morauius tamen vt totius coniurationis expers videretur, exorauit Reginam licentiam in Galliam proficiscendi, vtque omnem diffidentiam tolleret, res suas vniuersas in Scotia, Reginæ, & Bothwellij fidei commendauit. Vix ille ex Anglia transferat, ecce qui Bothwellium à reatu cædis absoluerant, & chirographis in nuptias consenserant, in eum arma sumpserunt, quasi apprehensuri; reuerà submonuerunt, vt sibi fuga consulere, non alio consilio, quàm ne apprehensus totam machinationem renudaret, & ipsius fugam in argumentum ad Reginam regicidij accusandam arriperent. Illam autem interceptam contumeliosissimè indignis modis exagitarunt, & vili palla amictam in carcerem ad *Locum Leuinum* contruferunt, sub custodia matris Morauij, quæ Iacobi Quinti pellex incarceratæ Reginæ calamitatem petulantissimè infectata est, gloriando se legitimam fuisse Iacobi v. vxorem, filiumque Morauium prolem esse legitimam.

Quamprimum hæc certis nuntijs Elizabetha comperisset, detestata ex animo hanc effrænem in Principem sororem & vicinam subditorum insolentiam, (quos perfidos, rebelles, ingratos, & crudeles subinde appellauit) misit Nicholaum Throcmortonum in Scotiam, vt apud confœderatos de hac in Reginam insolentia expoſtularret, & rationem iniret quomodo illa in pristinam libertatem & authoritatem restitueretur, supplicium de regicidis sumeretur, & Princeps tenellus in Angliam, quo securius

MDLXVII.

Reginam ducit.

In eum & Reginam conspiratio. Morauius in Galliam secedit.

Bothwellius fugatur.

Regina in carcerem traditur.

Elizabetha de hoc expoſtulat.

MDLXVII.

curius eius saluti confuleretur, & non in Galliam mitteretur. Quæ hac de re deinceps dixero, dum ille in Scotia hæreret, ex illius in literis fide, quæ sanè sanè optima & spectatissima, habe.

Quid de Scotia captiva fiat consultur.

Ille plures in Scotia Reginae infensissimos inuenit, qui ipsi, vt etiam *Villeroio* & *Croco*, Legatis Gallicis, aditum ad Reginam planè negarunt. Quid tamen de illa ageretur, coniurati neutiquam inter se conuenire poterant. *Lidingtonius* & pauculi alij in auctoritatem restituendam censuerunt his legibus, vt Regicidæ ex lege punirentur, Principis saluti prospiceretur, *Bothwellius* diuortio separaretur, & religio constabiliretur : alij vt in Galliam aut in Angliam perpetuo exilio relegaretur, modò Rex Gallia, aut Regina Angliæ fide-iuberent, quòd illa omnem regiam auctoritatem in filiolum & quosdam è proceribus, regno eiurato, transferret. Alij vt iudicio fisteretur, damnaretur, in perpetuo carcere conderetur, & filius in Regem inauguraretur. Alij denique vt regia auctoritate & vita semel simulque extremo supplicio spoliaretur. Et hoc *Knoxus* & aliquot verbi Ministri è suggestis intonarunt.

Throcmortonus Scotia causam tuetur.

Scoti contra differunt, ex argumentis Buchanani.

Contra *Throcmortonus* è sacrarum literarum auctoritate de obsequio præstando *supereminentiore potestati- bus gladium gestantibus* multa proposuit, acriterque disse- ruit *Reginam nullius iudicio, præterquam cælestis Iudicis subiacere, pro nullius Tribunali in terris posse sisti, nullam esse magistratus auctoritatem in Scotia quæ à Reginae auctoritate non est delegata, & ab ipsa reuocabilis.* Illi peculiare ius regni apud Scotos opposuerunt, & in causis extraordinarijs extra ordinem esse decernendum, rationibus à *Buchanano* acceptis, qui tunc temporis, *Moravio* suafore, damnatum illum *Dialogum De iure regni apud Scotos* scripsit, quo populo ius esse Reges creandi & abdicandi contra *Historiæ Scoticæ* fidem astruitur. Nec destitit ille pro Regina restituenda, & accessu ad eam importunè interpellare, etsi à *Lidingtonio* subinde responsum erat, accessum non posse illi concedi, cum Gallis negaretur. Gallo non

non

non displicendum, vt Angliæ Reginae placerent, quam suis solummodo rationibus inferuire experti erant non ita pridem, cum Gallos in rem suam à Scotia demoueret, & nuperrimè cum Scotis exulibus ob cædem Daudis Rizij tantillum fauoris, & parca quidem manu præberet. Ad hæc, cauendum ne ex importunitate ista Scoti ad Gallorum amicitiam, Anglis neglectis, se reciperent; submonuitq; Gallico prouerbio: *Il perd le ieu, qui laisse la partie*, ne Angli Scotos amicos distituerent.

Deinde verbofo scripto quod Throcmortono sine aliquius subscriptione tradiderunt, protestati sunt se non alio consilio Reginam in secessum seclusisse, quàm vt à Bothwellio, quem perditè in ipsorum perniciem adamauit, seiungerent; donec impotens amor in illum, & muliebris iracundia in ipsos deferuesceret; & hoc responso vt acquiesceret, iusserunt, donec reliqui proceres conuenirent. Reginam tamen indies arctiori custodia concluderunt, etsi lachrimis oppleta demissimis precibus obtestaretur vt mitius cum ea ageretur, si non vt Regina, tamen vt Regis filia, & Principis matre, quem, vt semel miiseret, sæpius frustra supplicauit. Sed ne figillatim iniurias in illam persequare, tandem blandè aggressi sunt, vt regno sponte cederet, excusatione quæsitâ vel ex aduersa valetudine, vel regnandi molestia, vel quod alij subtilius monuerunt, vt cessione facta, illa negligentius custodita facilius euaderet. Cum hæc non succederent, minitati sunt illam publico iudicio ream peragere vitæ incontinenter actæ, Regicidij, & Tyrannidis hoc nomine, quòd leges & patria iura violasset, nominatim quæ Randanus & D'Oiselius Regis Galliarum & ipsius nomine confirmarant. Tandem mortis terrore iniecto, eam inauditam compulerunt tribus Diplomatum chirographum apponere, quorum primo regnum cessit filiolo vix xiiii. menses nato, altero Morauium Proregem constituit dum filius in minori esset ætate, tertio, si Morauius onus recusaret, hos rectores filio nominauit Iacobum Castri-Heraldi Ducem, Matthæum Lenoxiæ, Gillespicum

MDLXVII.

/con

Regni resignationem extorquent.

MDLXVII.

lespicum Argatheliæ, Ioannem Atholiæ, Iacobum Mortonij, Alexandrum Glencarniæ, & Ioannem Marriæ Comites. Nec mora, illa Regina Angliæ per Throcmortonum significauit se coactam cessisse, & cessionis instrumento inuitam subscripsisse, ex consilio Throcmortoni, qui persuaferat cessionem in carcere, *qui iustus est metus*, extortam, planè irritam esse. Sed de his plura anno sequente, ex vtriusq; partis accusationibus & defensionibus coram cognitoribus Eboraci.

Iacobus
Sextus in
Regem inaugu-
ratur.

Quinto à cessione die, Iacobus Reginae filiulus in Regem inungitur, & coronatur, Ioanne Knoxo concionante; protestatione ab Hamiltonijs interposita ne præiudicio esset Duci Castri-Heraldi in iure successionis contra familiam Lenoxiam. Elizabetha verò Throcmortonum interesse vetuit, ne illa tam iniustam Reginae abdicationem legati sui præsentia approbare existimaretur.

Moræuius
in Scotiam
redit.

Die vicesima à cessione, Moræuius ipse in Scotiam è Gallia redijt, tertia post die, cum nonnullis è coniuratis Reginae accessit, crimina plurima obiecit, & tanquam confessor religiosus pluribus egit, vt vera poenitentia ad Deum se conuerteret, & illius misericordiam imploraret. Illa de antea actæ vitæ peccatis doluit, ex obiectis alia agnouit, alia extenuauit, alia ex humana fragilitate excusauit, & plura prorsus denegauit. Illum obsecrauit vt gubernacula rerum pro filiolo susciperet, vtque suæ existimationi & vitæ parceret iterùm atq; iterùm obtestata est. Ille hoc sibi integrum esse negauit, sed à regni Ordinibus efflagitandum. Si tamen illa vitæ & honori consultum vellet, hæc obseruanda præscripsit, Ne regni & Regis tranquillitatem interturbaret, ne è carcere se subduceret, ne Regina Angliæ, aut Regem Galliæ excitaret ad Scotiam externo vel interno bello infestandam, ne ampliùs Bothwellium adamaret, aut de vlciscendis Bothwellij aduersarijs cogitaret.

Regina præ-
scribit.

Regens siue
Prorex con-
stituitur.

Iam Prorex siue *Regens* declaratus, se ob signatis tabulis obligat nihil acturum quod ad bellum aut pacem, Regis personam, & matrimonium, aut Reginae libertatem spectet,

spectet, sine coniuratorum assensu. Throcmortonum per Lidingtonium monet ne amplius pro Regina interpellat, se & cæteros malle omnia perpeti, quàm pati vt illa liberata Bothwellium retineat, filium in pericula, patriam in turbas conijciat, & ipsos proscribat. Nouimus, inquit, quid vos Angli bello possitis, nostros limites vastetis, & nos vestros; certoq; scimus Gallos pro antiquo inter nos foedere nos minimè derelicturos. Lignerolio tamen Gallico Legato aditum ad Reginam denegat, donec Bothwellius apprehenderetur; miseramq; Reginam asperius quàm pro meritis erga eum indies tractat, contra quàm Regi Gallorum promiserat. Hæc hæctenus ex Throcmortoni literis.

Mox Morauus supplicium sumit de Ioanne Hepburno, Paride Gallo, Daglisho, & alijs Bothwellij famulis, qui Regis cædi intererant. Sed illi, quod minimè expectauit, ad patibulum coram Deo & Angelis protestati sunt, se ex Bothwellio intellexisse Morauum & Mortonium Regicidij authores fuisse, Reginam ab omni suspicionem exemerunt: vt & ipse etiam Bothwellius captivus in Dania, & viuens & moriens Reginam minimè consciam fuisse religiosa asseueratione sæpenumerò contestatus est. Et decimo quarto post anno, cum Mortonius extremum supplicium subiturus esset, fassus est Bothwellium secum egisse, vt in Regicidium consentiret, quod cum omninò abnueret, nisi Regina sub chirographo mandaret; Bothwellium respondisse, hoc neutiquam fieri posse, at facinus, ipsa inconsulta, perpetrandum esse.

Hanc præcipitatam Reginæ abdicationem atque coniuratorum in legatos peruicaciam & Elizabetha & Gallus, vt cum Regiæ maiestatis probro coniunctam ægerimè tulerunt, & Hamiltonijs qui à Regina steterunt, fauere cœperunt, Pasquierus etiam à Gallo Legatus egit cum Regina Angliæ vt vi & armis restitueretur, quæ consultius existimauit, vt commercia tum in Gallia tum in Anglia Scotis interdicerentur, donec liberaretur: vt ea ratione populus à proceribus disiungeretur, qui con-

R

iunctim

MDLXVII.

*De regicidis
quibusdam
supplicium
sumit.*

*Reginam
suspicionem
eximunt.*

*Angla, &
Gallus libe-
rare student.*

MDLXVII.

*Caletum re-
petitur.**Contrà disse-
ritur.*

iunctim in Reginam coniurasse videbantur. Sed hæc Scotica paulisper omittamus.

Cùm iam octo annis expletis, Caletum ex Tractatu apud Castellum Cameracense, Anglis reddendum esset, Thomas Smithus in Galliam cum Guilielmo Wintero classicarum machinarum præfecto missus, clarigante tuba ante maritimam Caleti portam, oppidum Caletum cum territorio, & quibusdam machinis bellicis clara voce Gallicè ex Tractatu repetijt, & hoc in acta à Notario mox relatum, Germanis quibusdam mercatoribus, & Belgis qui fortè aderant, in testimonium adhibitis. Mox Regem Galliae accessit ad Castrum Fossatense, vbi cum Henrico Norrisio legato ordinario denuò repetijt. Rex rem ad Consiliarios reiecit, è quibus Mich. Hospitalius Cancellarius graui & composita oratione in hanc sententiam differuit. *Quo iure Angli repetunt Caletum, eodem etiam Lutetiam Parisiorum repetere posse; hanc enim perinde ac illud bello acquisierant, & vtrumq; bello amiserunt. Anglos ius nouum in Caletum prætere, Gallorum ius ipsi regno esse coeuum. Quamuis Angli CC. XXX. plus minus annos possiderint, ius tamen penes Galliae Reges fuisse non minus quàm Ducatum Aquitaniae & Normaniae, quos Angli diu armis detinuerant. Gallos Caletum, vti etiam Ducatus illos non bello acquisiuisse, verum recuperasse. Præscriptionem temporis quam allegant, inter Principes locum habere nullum, sed ius semper valere, & ex XII. Tabulis Adversus hostem æternam esse authoritatem, Anglos in negotijs contrahendis admodum esse consultos, in recenti tamen Tractatu Trecensi, postquàm bellum de Caletum potissimùm inchoassent, ne Caleti quidem meminisse, vt agnoscere viderentur se suo in Caletum iure omninò cessisse. Tractatum equidem Trecensem nouationem fuisse, ita vt Tractatus planè tunc fuerit renouatus; Nec obstare clausulam illam de reservationibus iurium; cùm tantum minutiora respiciat, & hoc de Caletum inter potissima censendum. Quicquid in Scotia Franciscus II. attentauerit, iuri Caroli IX. fraudi esse non posse. Quæ quis priuatus attentauerit, in quibusdam causis legibus subijci; in Principum autem causis aliter se res habere. De attentatis in Scotia dotali regno, cum*

Scotorum

Scotorum Regina Angli ex postulent, qui de Francisci & Regine consilio ex coniecturis augurantur, cum Angli Franciscopolum in Gallia specioso obtentu Regi eam conseruandi ingressi, valido imposito praesidio, & bellico apparatu longè instructissimo, armis tenuerint, & Condao, fœderatisq; pecuniam suppeditarint; ideoq; suo in Caletum iure sua ipsorum culpa excidisse. Diuino numini visum esse vt Caletum à Gallis recuperato, bella inter Gallorum & Anglorum gentes consopirentur, quas interfluente pelago diuiserat, vt ille canit.

Et penitus toto diuisos orbe Britannos.

Reginam etiam Angliæ magis suo commodo consulturam, pacem cum Gallo colendo, quàm Caletum recuperando. Deniq; neminem vel audere Regi authorem esse, vt Caletum Anglis restitueretur; si quis autem sit illum extremo supplicio esse dignissimum, imo infra inferos amandandum.

Ad hæc, Smithus, Se non expectasse vt tam obsoletum Gallorum ius ad Caletum ex profunda antiquitate repeteretur. Iam tandem autem perspicere quicquid Galli quo iure qua iniuria in possessionem semel attraxerint, id pro suo, iure deputare, tanquam ius ijs solum esset in armis, & nihil interesset bona an mala fide possideant. Gallos existimare se Caletum postliminij iure tenere, quod ex Conuentione tenent, nullam posteriorem Conuentionem admittere, & apud animum statuisse pactam de Caletum restituendo fidem nequiquàm præstare. Hæc verò omnibus omnium rationum momentis præponderare. Laudem quam tribuit Anglis quasi consultis in pactationibus faciendis, Gallos sibi semper arrogasse, & Anglis detraxisse, Nouationem contractus planè Antistrophon esse, & in Gallos verè posse retorqueri, scilicet quia Regina Caletum repetijt, eò quòd Galli innouando & attentando armis in Scotia, iure in Caletum exciderint. Galli contra Anglos iure in Caletum excluderent, eò quòd postea ad Franciscopolum armis Regina Angliæ attentauerit. Cum in his alter alteri nihil concederet, inquit, in pacem Trevis conuenimus, quæ si Nouationem induxerit, Nouationem illam ius Gallorum in Caletum extinxisse, & Anglorum confirmasse, quorum dies non lum venerat, quia Caletum vendicare non poterant, o-
ctennio tunc temporis non exacto. Hic assurgens, & ad Galliæ

MDLXVII.

Smithus
respondet.

MDLXVII.

Confiliarios conversus; *Vestram, inquit, fidem qui adfuitis, appello, cum nos ius nostrum ad Caletum disertis verbis reseruandum vrgeremus, vos omittendum, quia tempus nondum venerat; annon inter nos conuenerit, vt tacitè reseruaretur sub clausula illa. Omnes aliæ petitiones, & demandæ invicem remanebunt saluæ & integræ: & pari modo exceptiones & defensiones hinc inde reseruabuntur. Quod ad Franciscopolim, eam Anglos ingressos esse pacificè ab incolis & nobilibus Normanniæ rogatos, protestatione facta, se in vsum Regis Galliæ conseruatuos. Ita vt nihil armis contra Regem Gallorum attentauerint, aut innouarint in Tractatus præiudicium; tenuisse autem non aliquo proprietatis iure, sed in vadimonium, vt æqua sibi fierent de Caleto detento, cuius ius tam quoad possessionem quàm proprietatem ad Reginam deuolutum erat ex Gallorum in Scotia attentatione, planè contra Tractatum. Quod ad pecuniam illam, Condeo & fœderatis non alio consilio mutuò datam fuisse, quàm vt Germanis militibus de stipendio tumultuantibus satisfaceret, ne Regis agris & vicis vastitatem inferrent. Quæ etiam Rex Edicto agnouit facta fuisse, A bon fin. Et pour nostre seruice. Hæc & eiusmodi Smithus.*

Cùm de instructissimo apparatu bellico Anglorum in Franciscopoli, multa loqueretur Momorantius Constabularius, gladio cum vagina Liliata (qui Officij est Insigne) sublato, quasi non ad vnum opidulum propugnandum, sed ad vniversam Normanniam expugnandam sufficeret. Non est, inquit Smithus, cur hoc quis demiretur, cum Angli gens maritima sciat se in ventos maris dominos imperium non habere, & igitur tempestiuè & plenè in posterum providere. Galli postea grauissimè conquesti Protestantes è Gallia profugos Legato Gallico reposcenti, non fuisse ex pactis redditos; in aliud tempus rem prorogauerunt, quæ bello intestino in Gallia illico incrudescente, quasi sensim silentio expirauit. Et proculdubiò Galli apud se statuerant Caletum nunquam reddendum. Statim enim atq; captum erat, vetera propugnacula subruerant, noua inchoarant, ædes & fundos alios in quinquaginta annos elocarant, alios in perpetuum donarant.

Dum

*Res dilatione
evanescit.*

Dum hæc in Gallia tractantur, Comes Stolbergenfis à Maximiliano Imperatore in Angliam venit de nuptijs cum Carolo Archiduce acturus, quo nomine Regina Comitem Suffexiæ ad Imperatorem, cum Georgiani Ordinis insignibus paulò antè miserat, qui ex charitate in patriam, cum æmulatione in Leicestrium coniuncta, nulum non mouit lapidem vt Regina Principi alicui externo matrimonio coniungeretur, & Leicestrius spe depelleretur. Nec quicquam Suffexio crebrius in ore, quàm siue *Honor*, siue *Potentia*, siue *Opes* in Reginae matrimonio spectentur, externum Principem vel nobilissimo Anglo præponendum. Adeò vt quidam qui contrà sensit, coràm lepidè dixerit, *Vbi tria illa; Honos, Potentia, & Opes in nuptijs spectantur: Diabolum & Mundum auspices esse & pararios.* Leicestrius in suam tamen spem pronus Baronem Northum, quem sibi itineris Comitem Suffexius adiunxerat, subornauit, vt quid diceretur subauscultaret, quid ageretur obseruaret, & quantum Suffexius nuptias cum Archiduce promoueret, tantum ille clam impediret, subinnuendo Reginae animum à nuptijs esse auersissimum, quicquid præ se ferret, & Suffexius ostentaret. Nec ipse domi destitit omnia externi coniugij incommoda auribus ingerendo, Regnam deterere.

Proposuit illud recens Mariæ sororis cum Philippo Hispano coniugium, quo illa in perpetuum mœrorem & Anglia in Hispanicæ seruitutis periculum fuerat coniecta: Dissertuit exterorum mores, mentem, & ingenium perspicere non posse, quæ in marito qui indiuiduo nexu sit vna caro, perspicere inprimis interest. Cum lingua, moribusq; peregrinis assiduè versari, molestissimum esse & miserandum. Liberis ex peregrino coniugio procreatis insolens, & peregrinum quiddam innasce, exterorum consortio novos mores, noua instituta in Rempub. inuehi, Mulieres Principes externis nuptijs non suum sed alienum regnum plerumq; augere, se suosq; alieno imperio subicere, necnon regni arcana exteris prodere. Exterum maritum pro innata in patriam charitate Anglos suis posthabiturum. Angliæ externo auxilio

MDLXVII.

*Suffexius ad
Imp. de nup-
tjjs mittitur.*

*Leicestrius
se opponit.*

*Ex coniugij
externi in-
commodis.*

MDLXVII.

auxilio nihil opus esse, quæ ad se suaq; tuenda, & vim externam propulsandam satis habet in se præsidij, alterius regni accessione nihil nisi maiores expensas, curas, & sollicitudinem accedere; utq; corpora humana, ita & imperia mole sua laborare. Illud autem in nobilitatis contumeliam à nonnullis usurpari, domestico coniugio aliquid à Regia dignitate detrabi, cum Regia Maiestas quæ ad tantam sublimitatem viam sibi virtute aperuit; à nobilitate ortum repetat, nobilesq; familia Regiæ stirpis quasi radices existant, indeq; esse quòd Reges Angliæ, Duces, Marchiones, Comites, & Vicecomites Consanguineorum titulo in literis semper salutarunt.

Cum magno & splendido apparatu Suffexius interim per Antuerpiam, Coloniam, Moguntiam, Wormatiam, Spiram, Ulmam, Augustam Vindelicorum, in Austriam venit. Vbi honorificè exceptus, Imperatoris sumptibus quinque menses hæsit, de rebus grauissimis, & Caroli nuptijs cum eò assiduè collocutus: & statò die eum Georgiani Ordinis insignibus investiuit ad preces vespertinas; cum Missæ Sacrificio interesse ex conscientiæ scrupulo recusaret. In hoc negotio occurrerunt difficultates de religione, Ducis sustentatione, titulo Regio, & successione, de quibus multa vtrò citroq; agitata. De titulo conuenit vt Carolus Archidux Regis Angliæ titulo & nomine frueretur. De successione, ex iure regni non posse succedere, id enim liberis fraudi futurum, quorum tamen tutelam vt haberet, conuenit. Nec ampliora Philippo Hispano cum Mariam duceret, concessa fuere. De sustentatione, si aulicos quos secum adducet, & retinebit, suo ære alere voluerit, Reginam cætera, & illud etiam si requirat, prolixè pro Regia dignitate suppeditaturam. Verum de religione scrupulus refedit. Postulauit Imperator, necnon ipse Carolus, vt templum concederetur publicum, quo sibi & suis sacra Romano ritu celebrarentur. Cum hoc non audiretur, medium quiddam excogitauit Imperator, vt loco aliquo priuato in Regia suis sacris pacificè vteretur (quod Pontificiorum Principum Legatis in suis ædibus permissum) idque his legibus, vt
Angli

*Articuli de
coniugio.*

*De religione
scrupulus.*

Angli non admitterentur, nec ipse aut famuli religioni in Anglia receptæ contrauenirent, aut contrauenientibus fauerent. Si propter sacra aliqua suboriretur offensa, ad tempus intermitteret, necnon, vt cum Regina sacris Ecclesiæ Anglicanæ ritu celebrandis adesset. Hac re maturè in Anglia deliberata (ne multis immorer) respondit Regina. Quod si hoc concederet, conscientiam suam læderet, & publicas regni leges apertè violaret non sine maximo tum dignitatis, tum salutis periculo. Sin autem Carolo placeret Angliam adire, vt præsentem videret, itineris suscepti dignos fructus relaturum. Ita Suffexium summo cum honore dimisit Imperator, & ille Gretzium deflexus Carolo valedixit, qui commodius responsum à Regina frustra sperauit. Iam inde enim dies hæc paulatim extenuauit, quæ toto septennio honorificis internuntijs adoleuerant. Necessitudinis tamen, & tanta mutæ beneuolentiæ inter Principes charitas permanfit, vt Imperator Pontificis Romani in Elizabetham molitiones semper impedierit. Carolus Archidux haud multò post in vxorem accepit Mariam Alberti v. Ducis Bavarie filiam, quæ illi Hispaniæ & Poloniæ Reginas præter alios peperit.

Venerunt sub hoc tempus in Angliam Stephanus Twerdico, & Theodorus Pogorella, à potentissimo illo Ioanne Basilide Rufforum & Moscouiæ Imperatore, cum pretiosis pellibus Zibellimis, Luserinis, & alijs quæ illo tempore, & superioribus seculis ab Anglis in ornamentum & salubritatem imprimis expetitæ; Omneque studium & operam Regiæ & Anglis prolixè detulerunt, quæ Imperator ille, iam ante cumulatè præstiterat ex his initijs.

Dum quidam Mercatores Londinenses, quorum primarij Andreas Iuddus, Georgius Bamesus, Guilielmus Gerardus, & Antonius Huseius, Anno M D L III. viam in Cathaiam per mare illud glaciale siue Hyperboreum quærerent ductu Hugonis Willoughbæi, qui rigenti frigore enectus, Richardus Chancellerus ab illo secundus auspicator

MDLXVII.

Legati à Mosco.

MDLXVII.
*Angli viam
 per mare in
 Moscoviam
 aperuerunt.*

*Moscouitica
 mercatorum
 societas.*

*Arcana à
 Mosco Le-
 gatio.*

auspicatò in Russiam aditum priùs ignotum aperuit, delatus in ostium Duinæ flu. sub latitudine Poli Borealis L X I I I I. vbi Monasteriolum S. Nicholao sacrum. Hinc trahis pro more regionis Moscuam Imperator accersijt, gratanter excepit, & benignè demisit amplas immunitates Anglis pollicitus, si in suo Imperio mercaturam exercerent, ex animo lætatus merces exoticas mari in Russiam posse invehì, quas Russi antea per Naruam & hostiles Poloni regiones difficulter acceperant. Cùm Chancellerus reuersus hæc docuisset, & quanti pretij Anglici panni in illo tractu essent, & quàm vili spartum, linumq; ad rudentes, cæra, & pelles pretiosæ venundarentur: Mercatores illi in Collegium siue Societatem, annuente R. Maria coaluerunt, quam *Moscouiticam* vocamus, & multis immunitatibus à Basilide indultis, iam inde classe quotannis eò missa, quæstuosam mercaturam exercuerunt: quæstuosissimè autem postquàm Elizabethæ apud Basilidem gratia anno M. D. L X I X. impetrassent, vt nulli præter Anglos ex illa Societate in Septentrionali Russiæ parte negotiarentur, & illi soli per amplissimum eius Imperium merces distraherent, vt suo loco dicemus.

Cum his legatis Russicis reuersus est in Angliam Antonius Ienkinsonus qui Russiam diligentissimè perlustrauit, tabula Geographica descripsit, primus Anglorum mare Caspium nauigauit, & ad Bactros penetrauit. Huic Imperator arcana mandata, quæ suis non communicauit, dedit. Silicet vt cum Elizabetha sedulò ageret de mutuo defensionis & offensionis foedere contra omnes, ineundo, & naupægis, nautis, & bellico apparatu in Russiam mittendis. Vtq; iureiurando præstito Regina se obstringeret ad eum cum vxore & liberis humaniter excipiendum, si vel à rebellibus vel hostibus imperio eijceretur. Ita Tyrannus à quo nihil cuiquam tutum, ipse sibi minimè tutus videbatur. Et iniquè sanè tulit quòd Regina ad hæc circumscriptè responderit. Nec tamen destitit hæc literis etiam & legatione, vt suo loco dicemus, vrgere, subinde requirens, vt Antonius ille remitteretur, quasi in tanti momenti arcanis mala fide egerat. Primo

Primo huius anni mense animam Deo reddidit Nicholaus Wottonus vtriusq; Iuris D. Ecclesiæ Cantuariensis, simulq; Eboracensis Decanus, vir natalibus clarus, sed prudentia domi forisq; longè clarior: Regibus enim Henrico Octauo, Edwardo Sexto, Mariæ & Elizabethæ ab intimis consilijs, ad Imperatorem, Galliæ & Hispaniæ Reges, aliosq; Principes nouies legatus, ter pacis reconciliatæ inter Anglos, Gallos, & Scotos delegatus, & ob Henrico Octauo inter sedecim supremi testamenti curatores electus.

MDLXVII.
Nich. Wottoni obitus.

Diem etiam supremum obiit Elizabetha Leiburna Tho. Ducis Norfolciæ vxor tertia, quæ vidua Baronis Dacrei ante annum enupta liberos illi peperit nullos, sed priori marito Georgium Baronem qui adolescentulus perijt equo ligneo defultorio oppressus dum insilire disceret, & tres filias tribus Ducis filijs de futuro desponsatas.

Ducissa Norfolciæ mors.

Shanum *O-Neal* filium legitimum Coni-*O-Neal* agnomine *Bacco* .i. Claudi potentissimum in Septentrionali Hiberniæ plaga, quæ *Ultonia* dicitur, Dynastam, in Angliam venisse, & supplicem rebellionis culpam deprecatum anno MDLXI. diximus. Ille domum reuersus eam Hiberniæ partem contra Scotos ex Cantira & Hebridibus irruentes fortiter defendit, eorū ductoribus Iacobo *Mac-Conello*, cui gener erat, & Angno eius fratre cæsis. Qua victoria insolentior, in minores *Ultoniæ* regulos tyrannidem exercere cœpit, *Armacham* Hiberniæ Metropolim in odium Archiepiscopi incendio deformavit, *O-Donellum*, qui in hoc tractu secundus ab eo, bonis spoliavit, captivum abduxit, & vxorem rapuit, *Mac-Guirum* ex auita hæreditate deturbauit, *Mac-Genissum*, & alios deprædatus. Quorum patrocinium cum Angli susciperent, rebellionis signum in Reginam sustulit, quod Thomæ Cufaci ex Ordine Equestri suasu mox deposuit, & filio in obsidem dato, in ordinem redijt. Utq; in officio contineretur, statuit Regina, Henrici Octauo Diplomate refixo, quo Matthæum falsò Coni filium creditum pa-

Shanus O-Neal tumultuatur.

Rebellat.

MDLXVII.

tris successorem declarauerat, huic Shano vt certo filio & hæredi titulum honorarium Comitis Tir-Oeniæ & Baronis *Dungannoni* conferre. Sed vir ingenio irriquieto cum videret se potuisse conscribere ex suis cIo. Equites, pedites 1111 cIo, & stipatores iam haberet septingentos; huiusmodi honorarios titulos præ *O-Neali* nomine, barbarico tumore dedignatus, pro Ultoniæ Rege inter suos se venditavit, Rusticos ad bellum exercuit, Hiberniæ regnum Scotorum Reginæ obtulit; eoq; odio in Anglos exarsit, vt Castrum quod in Lacu *Eaugh* construxit, *Feoghnegall*, i. *Odiu Anglorum* nominaverit, & quosdam è suis strangulaverit, quod Anglico pane vescerentur, de Regina tamen nunquam nisi cum honore locutus.

In hunc Henricus Sidneius Prorex iussus est mouere, & Edwardus Randolphus egregius Ordinum ductor in Septentrionalem Ultoniæ oram cum ala equitum, & septingentis peditibus per mare missus ad *Dirriam* exilem sedem Episcopalem prope *Logh-Foyl*, vt illum à tergo premeret, quodocunq; Prorex ex altera parte aggredere-
 tur. Shanus his cognitis Dundalkiam furibundus adortur, sed à præfidiarijs magna clade accepta repellitur, nec minori apud *Whites-Castle*. Comitatum *Louth* ferro flamma postea vastaturus à parua Anglorum manu, multis suorum desideratis, in fugam conijcitur. *Dirriam* deinde profectus agrum circumvicinum prædatur, Anglos præfidiarios ad pugnam provocat, qui acie instructa, incompositam multitudinem facile perrumpunt, fundunt, fugantq;. Victoria autem tristis ex infœlici fato Randolphi ductoris qui inter medias hostes magnanimè pugnans occubuit, Vir sanè nostra memoria eximius; nec fuit alius qui maiorem authoritatem cum maiore charitate apud milites conciliavit. Illi suffectus Edw. à *S. Laudo* siue *S. Lo* rebelles hac in parte gravibus afflixit damnis, donec fortuito igne præsidium cum re annonaria & pulvere nitrato, qui plures milites difflavit, deflagraverit. Tunc enim peditibus in naviculas, quas habuit, impostis, ipse cum ala equitum, cui Georgius Heruæius præfuit,

Profligatur.

fu. t, per medios hostes insultantes, quatuor dierum itinere ad Proregem penetravit, qui Randolpho ob virtutem exequias ipse atratus soluit.

Prorege iam in Ultoniam movente, Shanus cum suis in sylvas & saltus se abdit, semel atque iterum extrema agmina prope *Clogher*, & *Salmon Turloghi Leinighi* Castrum, qui tunc à Shano defecerat, carpit. Postquam autem Prorex præsidij dispositis & *O-Donello* in sua restituto, ad lites inter Ormondia & Desmonia Comites sedandas, qui infestis signis concurrerant, rediisset; Shanus animo resumpto, agris latè populatis, Dundalkiam iterum obsidione incingit, quam, plurimis suorum caesis, magno cum damno & dedecore mox solvere adactus. Vnde furore quasi quodam percitus barbara crudelitate in suos sæuijt, vsq; adeò vt plures eum deseruerint, & ipse cum numeros attenuatos (etenim præter desertores, IIII CIO. caesi fuerant) aditus interclusos, perfugiaq; ab Anglis occupata videret, animum induxit, capistrò collo alligato ad Proregis genua se aduoluere & culpam deprecari. Dissuasit autem qui illi ab Epistolis, monuitque vt prius amicitiam Hebridianorum Scotorum tentaret, qui ardente bello in *Clandeboiam*, vnde ille eos paulò antè deturbarat, redierant, ducibus *Alexandro Oge .i. iuniore*, & *Mac-Gillespico*, quorum fratres *Agnum* & *Iacobum Mac-Conellum*, ipse in pugna interfecerat. Ad hos præmisso eorum fratre *Surleyo Boio .i. Surleio Flavio*, quem captivum diu detinuerat, ad gratiam redintegrandam., accessit cum rapta *O-Donelli* coniuge.

Illi in vindictam fratrum, & cognatorum quos occiderat, exardentes, simulata comitate exceperunt, & mox in tentorium admissum inter pocula ad iurgia prolapsi de probrosis Shani in eorum matrem verbis, strictis machæris aggrediuntur, ipsumq; & è comitibus plerosque contrucidarunt. Hunc cruentum vitæ exitum habuit medio Iunio Shanus qui patrem dominatu, fratrem notum vita spoliauerat, homicidijs & adulterijs contaminatissimus, helluo maximus, ebrietate adeò insigni, vt ad

MDLXVII.

In suos sauit.

De submissione cogitat.

Occiditur.

MDLXVIII

Hugo qui
postea Comes
Tir-Oenia.

Momoniam
turbatur.

corpus vino, & *Aqua vite* immodicè hausta inflammatum, refrigerandum, sæpius mento tenus terra condere-
tur. Liberos ex vxore reliquit Henricum & Shanum, ex
O-Donelli vxore & concubinis plures. Possessiones, &
bona Parliamentaria regni Hiberniæ autoritate in fis-
cum redacta, Turloghus *Lenigh* ex *O-Neali* familia poten-
tissimus, vir sedato ingenio, Regina volente, populari e-
lectione *O-Neal* salutatur. Hugo tamen Baro *Dungannoni*
vulgo dictus, Shani ex Matthæo fratre notho nepos, iu-
venis tunc dispectus, qui postea patriæ turbo, imo pestis,
Reginæ in gratiam recipitur, vt haberet quem Turlogho
opponeret, si forte ab officio recederet.

Pax ita Ultoniæ reddita, at interim in Momonia, res
turbidæ ex praua inter Ormondia & Desmonia Comi-
tes cognatos æmulatione, & litigijs de finibus, vsq; adeò,
vt prælium iuxta Dromelinum confererent, & in Angli-
am ad causam in Regio Consistorio dicendam evoca-
rentur. Cùm tamen res implicatior esset, ad Proregem
in Hiberniam remissi, vbi testes & notoria præstò. Illi
autem numerosis & bellicosus clientelis, animis, amicisq;
in Aula pares, spreta legum autoritate, ferro rem decer-
nere statuerunt. Prorex se autoritate & armata manu
interposuit. Ormondus verò qui causa potior videri vo-
luit, effecit vt Prorex tanquam in Desmonium pronior
increparetur; & Desmonium intercipere iuberetur,
quem ex improvise apud Kilmalocum cum Ioanne
Desmonio patruo interceptum in Angliam misit, vbi in
custodiam traditi.

M. D. LXVIII.

Papista ab-
solunt.

DVm Thomas Hardinus, Nicholaus Sande-
rus, & T. P. Theologi ex Anglia profugi stre-
nuè exercerent *Episcopalem potestatem* à Pon-
tifice Romano nuper acceptam, *absolendi in*
foro conscientia omnes Anglos qui ad Ecclesiæ gremium reuerte-
bantur,

bantur, & dispensandi etiam in causa irregularitatis, exceptis ex homicidio voluntario prouenientibus, seu deductis in forum contentiosum; etiam ab irregularitate ratione hæresis, dummodo absoluendi abstineant per triennium à ministerio Altaris: ex altera parte Colmanus, Buttonus, Hallinghamus, Benfonus, & alij, qui synceriores religionem ardenti cum zelo professi, nihil nisi quod è sacrarum literarum fontibus haustum probarunt, siue ex purioris disciplinæ, novitatis, aut dissensionis studio, receptam Ecclesiæ Anglicanæ disciplinam, Liturgiam, Episcoporum vocationem in quæstionem palam vocarunt, imo damnarunt, vt quæ Romanam religionem plus nimio sapiant, quacum aliquid habere commune, impium esse declamitarunt; omnia versantes, vt ad Genevensis Ecclesiæ amussim singula in Anglica Ecclesia reformarentur. Hos quanquam Regina in custodiam dari iusserit, incredibile tamen est, quantum, consecranei, qui inuidioso Puritanorum nomine statim innotescere cœperunt, obstinata quadam pervicacia, Episcoporum vecordia, & occulto quorundam nobilium Ecclesiæ opibus inhiantium fauore, vbiq; succreverint.

Cùm Galli qui religioni reformandæ itidem incubuerunt, veriti sacrum fœdus à Pontificijs in ipsos initum esse, paulò antè Regem armata manu ex iusto metu cum supplice libello accessissent, secundum ciuile bellum erupit, ad quod dirimendum, Regina Norrisium Legatum intercedere iussit; & pax sanè simulata, insidiarum plena subsecuta est. Quo tempore Regina mater Regis Galliæ blanda & benigna humanitate erga legatum & alios Anglos vsa, tectè & quasi aliud agens de nuptijs inter Elizabetham & filium Henricum Ducem Andium vix xvii. annos natum verba facere cœpit; nec alio, vt plures existimarunt, consilio, quàm vt illam à sublevandis Galliæ Protestantibus distineret in tertio bello civili quod imminere augurabatur.

Inhumanius autem cum Manno Anglico in Hispania Legato actum, qui insimulatus minus reverenter de Pontifice

MDLXVIIIJ

Nonatores
prodeunt.Secundum
ciuile bellum
in Gallia.Andius Eli-
zabethæ in
maritum
cōmendatus.Legatus in
Hispania
durius habe-
tur.

MDLXVIIJ

Et Hawkinsus in America ab Hispanis.

tifice Rom. loquutum fuisse, aula exclusus, postea Madriddo in viculum rusticum extrusus, famulis Missæ ad stare coactis, religionis suæ cultu vetito, odio maiori in Reginam, an religionem, non dixerim; cum interea illa Gusmano Hispani Legato, permissa sua sibi religione, omnem contulerit benignitatem. Hoc in legatum, ut in suam contumeliam ægre tulit, nec minus iniuriam Iohanni Hawkinso ab Hispanis hoc tempore illatam. Ille cum mercibus & Nigritis mancipijs quorum frequens iam erat per Hispanos, & eorum exemplo, per Anglos in Africa venatio, & in America venditio (nescio quam honesta) quinque navibus ad commercium ad portum S. Ioannis de Ullua in sinu Mexicano exercendum appulerat. Postridie ibidem etiam appulit Regia Hispani classis, quam licet portu facile prohibere posset, pacta tamen sibi & suis sub conditionibus securitate, admisit, ne foedus violasse videretur. Hispani admissi, qui conditiones sibi in suo dari dedignati, capta opportunitate in Anglos irruerunt, plures trucidarunt, tres naves occuparunt, bona diripuerunt: Victoria tamen haud incruenta. Hinc viri militares & natio nautica per Angliam fremuerunt, contra Hispanos bellum expoposcerunt, eos foedifragos esse clamitantes, quandoquidem foedere inter Carolum v. Imp. & Henricum viii. convenerit, ut liberum esset commercium inter subditos utriusque Principis *in omnibus & singulis Regnis, Dominijs, Insulis,* (America quidem quæ tunc ad Carolum spectavit, ne excepta.) Sed Regina his aures occlusit rebus Scoticis avocata.

Regina Scottorum è carcere evadit.

In Scotia etenim captiva Regina sub hoc tempus die secundo Maij è custodia in Lacu Leuino opera Georgij Douglassij, cuius fratri commissa erat, evasit ad Castrum Hamiltonium, ubi auditis Rob. Meluini, & aliorum testimonijs, lata est *Sententia Declaratoria* unanimi consensu omnium nobilium qui frequentes convenerant, Cessionem à Regina in carcere metu extortam, ab initio *nullam* fuisse; eandemque extortam fuisse ipsius Reginae præsentis iureiurando confirmatur. Hinc tanta multitudo

do

do vndiq; ad eam vno & altero die confluit, vt exercitum VI CLO. hominum bellicosorum conseripferit, quos tamen pugna conferta, cum impetu magis, quam confilio pugnarent, Moravius facile profligauit. Hoc trifti fucceffu pauida mulier perterrita fuga fibi confuluit, confecto eò die LX. milliarium itinere, & poftèa nocturnis itineribus ad ædes Maxwelli Baronis Herifij deuenit: maluitq; fe mari & Elizabethæ tutelæ, quàm civium fidei committere. Præmifit tamen ad eam Ioannem Betonium cum adamante, quem in mutua benevolentia fymbolum ab ea prius acceperat, qui fignificaret fe in Angliam venturam, opemq; imploraturam, fi fubditi vterius bello perfequerentur. Cui Elizabetha amorem & omnia fororis ftudia cumulatifsimè promifit. Sed priufquam nuntius rediret, illa amicis omninò diffuadētibus, navigiolo confcenfo, cum Herifio, & Flemingo Baronibus, & pauculis alijs ad Wirkintonam in Cumberlandia prope Derwentionis flu. oftium die xvi. Maij appulit, eodemq; die literas Gallicè fua manu ad Elizabetham fcripfit. Quarum fuma capita (cum hiftoricam rerum in Scotia contra ipfam geftarum narrationem plenius, quàm dixi, complectantur) vifum eft ex ipfo autographo proponere, quod ita fe habet.

Non te latet, Soror Optima, quomodo nonnulli ex meis fubditis quos ad fummum honoris fastigium extuli, ad me & maritum opprimendum & incarcerandum confpirarint; quomodo etiam ego eofdem vi & armis è regno eliminatos, te intercedente, in gratiam receperim. Ifti tamen in cubiculum irruerunt, famulum meum, me fpectante & grauida; vita crudeliter fpoliarunt, & in custodiam me incluferunt. Cum iterum ignouiffem, ecce nouum crimen, quod ipfi machinati funt, & chirographis fubfignarunt, in me affinxerunt, & iamiam in ftructa acie adorturi: Ego autem innocentia freta, vt humano fanguini parceretur, me illis in manus dedidi. Eueftigio in carcerem contruferunt, famulos omnes præter vnam & alteram ancillam, cocum, & Medicum amouerunt, regno cedere minis & mortis terrore adegerunt, & in Ordinum conuentu ex ipforum authoritate

con-

MDLXVIIJ

Vincitur.

In Angliam venit.

Ad Elizabetham fcribit.

MDLXVIIJ

conuocato, me aut procuratores audire abnuerunt, omnibus bonis penitus exuerunt, omniq; omnium colloquio excluderunt. Postea Deo duce è carcere euasi, & nobilitatis flore stipata; quæ vndiq; ad me lætanter aduolauit, inimicos officij, & fidei datæ admonui, Veniam obtuli, & proposui vt in Ordinum conuentu pars vtraq; audiretur, ne Respublica intestinis malis diutiùs conuelleretur. Binos hac de re nuntios misi, ambos in carcerem coniecerunt, qui mihi erant auxilio, proditores denuntiarunt, & edixerunt vt quamprimùm derelinquerent. Rogavi vt Baro Boidus publica fide cum ijs de rebus componendis ageret, sed & hoc prorsus negarunt. Speravi tamen te intercedente ad obsequium potuisse reuocari; Sed cùm viderim mihi aut mortem aut carcerem denudò subeundum, Dunbritonium cogitavi. Illi in via se obiecerunt, pugna meos fuderunt, fugaruntq;. Ego ad Baronem Herisium me contuli, quocum in regnum tuum perueni, spe certa in tua spectatissima beneuolentia, te mihi præstò adfuturam, & alios tuo exemplo excitaturam. Maximoperè igitur rogo vt ad te quamprimùm deducar, quæ in maximis iam versor angustijs, quod pleniùs edocebo quando tibi placuerit mei misereri. Deus tibi vitam longam & incolumem concedat, mihi patientiam, & consolationem, quam ab illo per te consequi spero & comprecor.

Elizabetha literis per Fr. Knolles & alios, consolata patrociniùm ex æquitate causæ promisit, accessum tamen negavit, eò quòd multorum criminum vulgò insimularetur, iussitq; vt Carleolum tanquam in locum tutiorem, si aduersarij quid in eam molirentur, à Loudero loci præfecto & nobilibus in eo tractu deduceretur. Hoc responso accepto, accessuq; negato, & per literas, & per Maxwellum Baronem Herisium iterùm summopere obsecrat, Vt tùm iniurias illatas proponeret, tùm crimina obiecta coràm elueret. Æquissimum esse vt Elizabetha sanguine coniunctissima eam exulem coràm audiret, & in regnum restitueret contra illos, quos ob scelera in eam exulantes, Elizabetha intercedente, in integrum restituerat, & in suum quidem ipsius nisi tempestiuè auertatur, exitium. Obtestatur itaq; vt vel ad colloquium admitteretur, & adiunaretur; vel ex Anglia discedere ad opem aliunde implorandam bona cum venia quamprimùm per-

Iterùm scribit.

permitteretur, nec tanquam captiua diutiùs in Castro Carleoli detineretur; quandoquidem sponte in Angliam venerit freta amore toties literis, nuntijs, & symbolis honorificè promisso.

Ex his literis & Herisij verbis Elizabetha videbatur (abditos enim Principum sensus quis assequatur? & prudentes tacito sinu cogitationes coercent) Principis cognatæ & afflictissimæ seriò misereri, quæ à subditis vi & armis capta, in carcerem contrusa, in extremum vitæ discrimen deducta, inaudita condemnata, regno spoliata (cùm ne in priuatum inauditum sententia non ferenda) in Angliam spe certa auxiliij ad ipsam confugerat. Ad hæc permouebatur quòd misera Regina causam coram ipsa disceptandam sponte obtulerit, atq; in se receperit aduersarios reos omnium criminum peragere, quorum ipsam innocentem accusauerant.

Qualiscunq; autem fuerit Elizabethæ in illam misericordia, Consiliarij Angliæ maturè deliberant, quid de illa agendum. Si in Anglia detineretur, verebantur, ne illa quæ quasi Suadæ medulla, plures iuri quod ad Coronam Angliæ prætendit, faventes in suas partes indies pertraheret, qui ambitioni faces subijcerent, & nihil intentatum relinquerent, quo regnum illi assererent. Exteros legatos illius consilij adfuturos, nec Scotos tum defuturos, cùm prædam tam opimam oblatam viderint. Prætereà ambiguum esse custodum fidem, & si vel morbo diem in Anglia obierit, in calumniam raperetur, & Regina novis quotidie molestijs conflictaretur. Si in Galliam transmitteretur, timebant ne cognati Guisij, ius quo illa Angliam vendicarat, denuò persequerentur, ex quadam opinione illam multum posse in Anglia, apud alios religionis nomine, apud alios probabilitate iuris illius quod dixi, & apud plerosq; infano rerum novandarum studio. Porro amicitia inter Angliam & Scotiam, quæ in primis est vsui, dirumperetur, & antiquum inter Galliam & Scotiam foedus renovaretur, quod maiori iam esset periculo, quàm olim, cùm Burgundia firmo foedere Angliæ colligaretur, quæ hodiè amicos certos

T

præter

MDLXVIIJ

Illam misere-
*tur.**Consiliarij*
deliberant.

MDLXVIIJ

*Detinendam
censent.**Lenoxia in
eam conquere-
ritur.**Herifius pro
ea intercedit.**Moravius
iubetur ra-
tiones Regi-
nam abdi-
candi red-
dere.*

præter Scotos habuit nullos. In Scotiam si remitteretur, metus oboriebatur, ne qui Anglicarum partium de gradu deijcerentur, qui Gallicarum ad summam rerum attollerentur, tenellus Princeps periculis exponeretur, religio in Scotia mutaretur, Galli & alij exteri admitterentur, Hibernia à Scotis Hebridianis grauius infestaretur, & illa ipsa, in vitæ discrimen ab aduersarijs domi devocaretur. Detinendam hinc pleriq; omnes vt iure belli captam censuerunt, nec dimittendam donec de titulo Angliæ arrogato satisfecerit, & de morte Darlij mariti, qui subditus Angliæ natus responderit. Darlij enim mater Comitissa Lenoxiæ iampridem lachrimis oppleta, suo, maritiq; nomine apud Elizabetham grauem instituerat querimoniam, vtque in iudicium de filij cæde vocaretur, obsecrarat. Illa autem benignè solata, monuit, *ne tantæ Principi, cognatæ coniunctissimæ crimen inferret, quod certis indicijs probari non posset; tempora esse iniqua & maligna, inuidiam cæcam, quæ innocentibus crimina affingit; cæterùm Iustitiam oculatam esse, quæ scelerum vindex Deo assidet.*

Contra Baro Herifius, Reginam obtestatur ne quid contra veritatem, contra Reginam inauditam temerè crederet, nec Comitiam in Scotia præcipitarentur à Moravio in expulsa Regiæ præiudicium, & bonorum civium perniciem. Quod licèt illa summoperè vrgeret, Regis tamen nomine Moravius Prorex Comitiam indixit, nonnullos, qui à Regina steterant, proscripsit, & in eorum prædia & ædes sæuijt. Regina Angliæ hinc indignata, per Midlemorum Proregi verbis asperioribus significauit, se non posse pati vt perniciosissimo Regibus exemplo sacrosanctæ Regiæ Maiestatis authoritas apud subditos euilesceret, & pro factiosorum libidine conculcicaretur. Quomocunque autem illi subditorum officium & fidem erga suam Principem obliti erant, se nullum nec studij, nec pietatis munus erga sororem & vicinam Reginam posse obliuisci. Veniret itaque ipse, aut homines idoneos delegaret, qui Regiæ Scotorum in ipsum & confœderatos querelis responderent, & iustas abdicandi rationes

rationes redderent; fin minus, se illam liberam protinùs dimissuram, & viribus quibus poterat maximis in regnum restitutura. Simulq; monuit ne Regina mundum muliebrem, & ornamenta pretiosa divenderet, etsi Ordines hoc permiserint.

Obsecundavit Moravi⁹ cum nō aliunde quàm ex Anglia suspensas regendi rationes haberet, & regni proceres ad hoc delegari recusarent. Ipse igitur Eboracum urbem huic negotio destinata venit, & septem ex intimis, vt delegati pro Rege infante, sc. Iacobus Comes Mortonij, Adam Episcopus Orcadum, Robertus Commendator Dunfermelini, Patricius Baro Lindseius, Iacobus MacGillius, Henr. Balnauus. Et hos comitabantur, Lidingtonius pollicitationibus Moravij pellectus (nec enim domi relinquere ausus) & G. Buchanānus in Moravij verba iuratissimus. Eodemque ipso die eò accesserunt Thomas Howardus Dux Norfolciæ, Th. Ratcliffus Comes Suffexiæ, paulò antè Præses plagæ Borealis constitutus, & Radulphus Sadleirus Equestris dignitatis, & à sacris consilijs, cognitores dati ad causam abdicationis audiendam. Pro Regina Scotorum (quæ indignissimè tulit quòd Elizabetha ipsam coràm audire noluerit, subditos tamen contra ipsam audiri coràm cognitoribus iusserit, quandoquidem illa absoluta Princeps subditis accusantibus respondere nisi ex suo arbitrio non teneretur) comparuerunt Ioannes Lestæus Episcopus Rossensis, Guil. Baro Leuingstonius, Robertus Baro Boidius, Gawinus Commendator Kilwinini, Ioannes Gordonius, & Iacobus Cocburnus.

Postquàm convenissent die vti. Octobris, & Diplomata quibus authoritas ipsis delegata, invicem exhibuissent. Lidingtonius adstans ad Scotos conversus mira orationis libertate monuit. *Quandoquidem ex autoritate cognitoribus delata nihil aliud Regina Angliæ propositum esse videretur, quàm vt illi existimationem Reginae matris Regis inuaderent, famamq; dilaniarent, & illa vt arbitra honoraria sententiam ferret; vt pensiculate secum cogitarent, quantum*

MDLXVIII

*Delegati pro
Scotorum
Rege.*

*Cognitores
ab Elizabetha
dati.*

*Delegati pro
Scota.*

*Lidingtonij
ad Scotos
admonitio.*

MDLXVIIJ

cum periculo odium sibi attraherent eam criminose accusando, atq; in existimationis discrimen adducendo in hac publica & iuridica forma coram Anglis professis Scotici nominis hostibus, non solum apud Scotos Reginae deuotos, sed apud ceteros Orbis Christiani Principes, eiusq; in Gallia cognatos; & quam rationem huiusmodi insolentis accusationis non sine fraude Regni Scotici, Regi redderent, cum ille annis maturior hoc cum suo, matris, patrieq; dedecore coniunctum existimarit. Consultissimum itaq; videri odiosa hac tantae Principis accusatione superseedere, nisi Angliae Regina mutuam defensionis & offensionis foedus cum illis inierit contra omnes qui hoc nomine negotium faceserint. Et haec, vt inquit ille, amice ex officio admonuit qui Scotiae Secretarius. Illi obuersis inter se oculis conuidentes, obmutuerunt.

*Scotorum
protestatio.*

Reginae Scotorum delegati, (primus enim honoris locus illis delatus) priusquam iuramentum praestarent, protestati sunt, quamvis Scotorum Reginae visum fuerit, vt causae inter se & infideles subditos coram Anglis disceptarentur, non tamen inde agnoscere se alicuius imperio subesse, cum libera sit Princeps, & in nullius fide & clientela. Angli itidem protestati sunt, se nullo modo illam admittere Protestationem in fraudem iuris illius quod Angliae Reges iam olim vendicarunt, vt *Superiores Domini Regni Scotiae.*

*Delegatorum
pro Regina
Declaratio.*

Postridie delegati Reginae Scotorum scripto declarant, *Quomodo Iacobus Comes Mortonij, Joannes Comes Marriae, Alexander Comes Glencarniae, Humius, Lindseius, Rethuenus, Sempillus, &c. exercitum nomine Reginae contra Reginam conscripserant, illam interceptam & indignissime habitam in carcerem apud Lochleuinum contruserant, in officinam monetariam irruerant, typos monetarios, aurum argentumq; factum & infectum rapuerant, filiumq; infantem in Regem inaugurarant, cuius auctoritatem Iacobus Comes Morauiae sub Regentis siue Proregis nomine usurpauerat, & omnia regni munimenta, opes, & prouentus occupauerat. Deinde exponunt. Quomodo illa, vbi primum e carcere post vndecimum mensem euaserat, publice declarauerat iuramento adhibito, quicquid in car-*
cere

cere fecerat, vi, minis, & terrore mortis ab inuita extortum fuisse. Vt publicæ tamen tranquillitati consulere, auctoritatem Comitibus Argatheliæ, Eglingtoniæ, Cassiliæ, & Rothesiæ dedisse, vt res cum aduersarijs cõponeretur, qui tamen eam per auia Dumbrittonium cogitantem armata manu aggressi, plurimos fideles subditos occiderunt, alios captiuos abduxerunt, alios proscripserunt, nec alia de causa quàm quòd Principi fidelem operam nauauerant. His indignissimis eorum iniurijs adactam, in Angliam se recepisse ad opem ab Elizabetha sæpius promissam implorandam, vt in patriam & pristinam dignitatem restitueretur.

Pauculis diebus interpositis, Morauius Prorex & Delegati pro Rege infante (ita se vocabant) respondent. Henrico Darlio Regis patre sublato, Iacobum Hepburnum Bothwelliæ Comitem (qui cædis author habebatur) eam apud Reginam gratiam inijsse, vt illam non inuitam rapuerit, Dunbarrum abduxerit, & priore vxore abdicata in vxorem assumpserit. Proceres inde permotos, nihil se dignius existimasse, quàm vt in Bothwellium cædis authorem animaduertetur, (quandoquidem cædes illa coniurationi plurium nobilium passim imputaretur) Regina in libertatem vindicaretur, ab iniustis nuptiis exsolueretur, & tenelli Regis saluti, regniq; tranquillitati prospiceretur. Cum iam ferè ad pugnam res deuenisset, Reginam Bothwellium amandasse, in proceres minas effulminasse, vindictam spirasse, vsq; adeò vt necessarium fuerit illam in custodiam dare, donec de Bothwellio inuento supplicium sumeretur. Illam autem regnandi molestijs lassatam regno sponte cessisse, & in filium transtulisse, Morauio Prorege constituto. Hinc filium ritè in regem inunctum & inauguratum fuisse, & hæc omnia ab Ordinibus Regni in Parlamento fuisse comprobata & confirmata, Scoticamq; Rempublicam iustitia æquabiliter administrata reuixisse, donec quidam publicæ quietis impatientes Reginam (contrà ac iurauerant) astute è custodia eduxerint, atq; fide erga regem violata, arma sumpserint: De quibus licèt (diuino numine fauente) Rex victoriam retulerit, illos tamen in patriam, & Principem nihil non hostili animo præfidenter audere. Inprimis igitur necessarium esse, vt Regis auctoritas facta tecta contra huiusmodi tumultuantes ciues conseruetur.

MDLXVIIJ

Responsio delegatorum
pro Rege.

His

MDLXVIIJ
 Replicatio
 pro Regina.

His iterata actione (Replicationem vocant) Reginae Scotorum Delegati occurrunt, priore protestatione demò repetita. Quòd Moravius (inquiunt) & coniurati arma se sumpsisse dicant contra Reginam, eò quòd Bothwellius quem vt regicidam insimulant, gratia & auctoritate apud illam pollebat, perfidorum ciuium notam inde abstergere non possunt, cum illum Regem sustulisse Reginae minimè esset compertum; imo contra, illum Parium iudicio cædis fuisse absolutum, eamq; absolutionem auctoritate Parliamentaria fuisse confirmatam cum consensu etiam eorum qui iam accusant, & tunc temporis Reginae authores fuerunt, vt illum in maritum acciperet: Vtiq; imperio gerendo, præ cæteris omnibus, parem; illiq; fidem Chirographis obligarunt, Nec nuptias vel verbo improbarunt, donec Præfectum Castræ Edenburgi, & Urbis Præpositum in suas partes pellexissent. Tunc enim nocte intempesta Castrum Borthwicum (vbi Regina egit) hostiliter adorti sunt, cumq; illa per tenebras euafisset, statim conscripto exercitu, specie ad Reginam defendendam, ipsi Reginae Edenburgum cogitanti signis explicatis se obiecerunt, Grangioq; præmisso monuerunt vt Bothwellium dimitteret, donec iudicio sisteretur; quod illa vt humano sanguini parceretur, libens fecit. Grangius autem Bothwellium discedere clam monuit, fidemq; dedit neminem persequuturum, adeò vt ipsis volentibus ille discesserit, quem facile postea comprehendere possent. Verùm Regina iam capta, eum neglexerunt, vt suis ambitiosis rationibus consulerent. Cum illi subditi essent & Reginae fidem deuouissent, asperius autem quàm pro Regia Maestate tractassent, haud mirum videatur, si illa asperius istos alloqueretur. Cum causam ad vniuersos regni Ordines illa lubens referret, idq; per Lidingtonium Secretarium significaret, ne audire quidem voluerunt, sed noctu ad Lacum Leuinum secretò abduxerunt, & carcere incluserunt. Quod dixerunt illam regnandi molestijs lassatam regno cessisse, à veritate omninò alienum est; quandoquidem illa nec erat ætate affecta, nec valetudine infirma, sed animo & corpore par maximis negotijs. Hoc certissimum, Comitem Atholia, Tullibardinum, & Lidingtonium (qui & ipsi à consilijs) monuisse vt Diplomati cessionis subscriberet, quo mortem certò intentatam subterfugeret, nec hoc captiue,

ue,

MDLXVIIJ

uæ, vel hæredibus fraudi futurum, cùm carcer sit iustus metus; & promissum ab incarcerato factum, ex Iurisprudentum sententia; non valeat. Nicholaum etiam Throcmortorum idem scheda sua manu scripta suasisse, quem & illa rogauerat, vt Regina Angliæ significaret se inuitam atq; coactam cessione subscripsisse. Ad hæc Lindseium, cùm Diploma cessionis subscribendum exhiberet, terrores mortis denuntiasse, & adegisse vt Diplomati ne lecto quidem lachrimans subscriberet. Dominumq; Castri Lochleuini testimonium subsignare abnuisse, quod illam inuitam subscribere viderit, & certò nouerit. Iniquissimam etiam esse illam cessionem qua nihil vnde vueret assignatum, nec libertas concessa, nec vitæ securitas promissa; vt æquis rerum æstimatoribus huiusmodi iniqua cessio Regiæ Maiestati præiudicasse non videatur, quam statim atq; libera fuit, vt coactam coram multis regni Proceribus Declaratoria facta, renuntiauit. Nec quæ Parliamentaria auctoritate se fecisse gloriantur, Regine præiudicio esse debere. Cùm enim centum plus minus Comites, Episcopi, & Barones suffragia in Scotiæ Parliamentis habeant, in tumultuario isto Parlamento non plures quàm quatuor Comites, vnicum Episcopum, vnum & alterum Abbatem, & sex Barones interfuisse, atq; ex tantillo numero nonnullos protestationem interposuisse, ne quid in fraudem Regine aut Successorum fieret, quia illa captiua. Nec Legatum Anglicum nec Gallicum admissos, vt ex ipsa cognoscerent an sponte regno cesserit, quamuis hoc iterum atq; iterum efflagitauerint. Tantum autem abesse, vt sub vsurpante Prorege Respub. æquabiliter fuerit administrata, vt impietas nunquam impuniùs grassaretur sacras ædes subruendo, clarissimas familias euertendo, plebemq; miseram affligendo. Maximoperè igitur rogarunt, vt Angliæ Regina cognatæ Regine indignissimè oppressæ, gratia, consilio, & auxilio quamprimum opitularetur. Hactenus ex ipsis Delegatorum autographis quæ vidi.

His auditis, cùm cognitores postularent vt Moravius causas eiusmodi seueritatis in absolutam Reginam in medium produceretur, & solidiùs probaret; quandoquidem quæcunq; hactenus prolata, testibus non essent munita, sed suspectæ fidei literulis; & Lidingtonius clam in-

nuisset

MDLXVIIJ
Morauius
rationes Re-
ginam abdi-
candi redde-
re recusat.

Authoritas
cognitorum
reuoatur.
Norfolciæ
latante.

Noni cogni-
tores dati.

nuisset se sæpius Reginae characteres ementitum esse. Ille sororem apud externos ulterius accusare defugit, nisi Regina Angliæ repromitteret infantis Regis tutelam suscipere, & Reginam Scotorum penitus derelinquere. Cum illi ex autoritate delegata hæc promittere non possent, accersitur vnus & alter ex vtriusq; partis Delegatis Londinum, quibus Elizabetha denuntiavit se nondum posse subditos à culpa contra Principem eximere, velle tamen pro illis apud eam intercedere, & audire si quid amplius habeant, quo se excusent. Morauius qui illos subsequutus est, sororem accusare planè abnuuit, nisi ex ea lege quam Eboraci dixerat. Iam cognitores reuocantur & autoritas abrogatur, Duce quidem ex animo lætante qui Reginae Scotorum in successione iuri semper impensè fauerat, & existimauit nihil aliud nunc agi, quàm vt æternæ infamiæ nota ei inureretur, indeque cum filiolo omni iure successionis in Anglia vt indigna excluderetur, seq; duplici periculo defunctum putavit. Verebatur enim si contra eam pronuntiaffet, ne conscientia vim inferret, eamq; pessumdaret, sin pro illa, ne implacabilem Reginae indignationem, & omnium qui à Scotorum Regina religionis nomine, aut alijs de causis averfi erant, odium subiret.

Verùm cum ab amicis Reginae expulsæ res in Scotia turbarentur, & Morauij præsentia ibidem opus esset, ille coram Regina, Bacono Magni Sigilli Custode, Duce Norfolciæ, Comitibus Arundeliæ, Suffexiæ, Leicestriæ, Clintono maris præfecto, Guil. Cecilio, Radulpho Sadleiro, qui cognitores nouo Diplomate constituti, accusationem instituit, articulos coniecturales, quorundam testimonia, & decreta in Ordinum conventu facta in medium producit, imprimis autem amatorias quasdam Epistolas, & carmina Reginae manu (vt asseruit) conscriptas, vt eam cædis mariti consciam probaret, & Buchanani libellum (cui titulus *Detectio*) legèdum exhibet, qui parum fidei apud maiorem partem cognitorum inuenit, vt hominis partiarij, & fide promercali. Epistolis verò & carminibus

minibus

minibus (cùm nomina, subscriptiones, notatio temporis deessent, & vbiq; plures sint falsarij qui aliorum characteres tam scitè assimilare & exprimere norunt, vt veri ab ementitis non internoscantur) Elizabetha vix fidem adhibuit licèt muliebris æmulatio (quæ illum sexum transverissimum agit) intercesserit; satisq; habuit quòd ex his accusationibus aliquid probri Scotorum Reginae adhæresceret.

Vbi autem, illius Delegati accepissent illam contumeliosissimè à Morauio accusari, respondere paratissimi erant, sed illa delegatam auctoritatem iam abrogauerat, à Iurisperitis nonnullis Anglis clam edocta hoc ex iure licere, quando quidem prior cognoscendi auctoritas Duci & cæteris esset abrogata. Novosq; cognitores, quorum vnum & alterum sibi iniquiores existimauit, planè recusauit, nisi Galli, Hispaniq; Legati adiungerentur & ipsa coram Regina, & illis ad suam innocentiam tuendam publicè admitteretur, Morauius detineretur, & iudicio fisteretur, quem cædis Darlij architectum probari posse affirmavit. Quæ cùm Norfolcius, Arundelius, Suffexius, Leicestrius, & Clintonus non iniqua censerent, Elizabetha subirata palam dixit, Advocatū Scotæ nunquam defuturum dum Norfolcius superesset. Satisq; habuit crimina à Morauio obiecta singulis à sacris consilijs, & etiam Comitibus Northumbriæ, Westmorlandiæ, Salopiæ, Wigornia, Huntingdoniæ, & Warwici convocatis impertiri sub Sacramento silentij, ne alterutri parti præiudicarent. Cumq; Morauius domum revocaretur: & Boidus (quod vulgò ferebatur) Scotorum Regiam è carcere subducere moliretur, res in aliud tempus dilata est, Elizabethâ Scotorum insolentiam in abdicanda Regina ex animo, vt videbatur, averfatâ.

Aduenerat hoc tempore è Gallia Hamiltonius Dux Castri Heraldi à Guisijis submissus, vt quæstionem contra Morauium de regno Scotiæ administrando, in pupillari Regis ætate moueret, qui coram Elizabetha, ex patriæ institutis se vt Regi genere proximum Morauio no-

MDLXVIII

His Scota causam non submittit.

Nisi conditionibus.

Res in nihilum recedit.

De administratione Scotiæ quæstio.

MDLXVIIJ

tho in administratione præponendum contendit. Contrà Moravius & Regis Legati edocuerunt regni gubernaculum non genere coniunctissimis, sed maximè idoneis Ordinum consensu electis committendum. Iniustissimum autem esse tenellum Regem ei in manus tradere, qui ex generis propinquitate regno ambitiosè inhians facile regnandi cupidine ius violaret. Id imprimis in Hamiltonijs verendum, qui grauissimas cum Regis maioribus Lenoxiæ Comitibus exercuerant inimicitias, Regis proavum paternum nefariè occiderant, Matthæum avum inopem è Scotia expulerant, & hic ipse Hamiltonius Henricum Regis patrem acerbo odio exagitauerat, matremq; vt regno faciliùs potiretur, Gallo tradiderat. Quibus auditis, Elizabetha Hamiltonio denunciât iniquissimum esse quod petebat, simulq; iussit ne ex Anglia discederet, priusquam Moravius in Scotiam rediisset.

Moravius
nuptias cum
Scota Nor-
folcio propo-
nit.

Rumores ta-
men contra
eam spargit.

Moravius paulò antè discessum, subdolè Norfolkio nuptias cum Regina Scotorum, & ipsi etiam Reginae spem restituendi in regnum per Melinum clam proposuerat (vt mox dicemus) simulq; vt Elizabetham à Scotorum Regina magis abalienaret, sparserat rumores illam transcripsisse ius suum in Angliam in Ducem Andinum, transcriptionemq; Romæ fuisse confirmatam. Literas etiam ostendit (veras an eumentitas non dixero) quas Scotorum Regina ad suos scripserat, in quibus & Elizabetham arguit, quasi contrà ac promiserat, ipsam tractasset, & aliunde spem auxiliorum ostentauit. Hoc sanè Elizabetham sollicitam habuit, nec coniectare poterat, vnde spes illa nova affulgeret, cum in Gallia bellum intestinum adeò recrudesceret, vt Episcopus Rhedonensis ad eam missus à Rege fuisset rogatum ne Gallicis rebus se intermiseret; & Ducem Albanum qui anno superiori in Belgium ad profligandam Protestantium religionem venerat, res admodum turbidæ distinerent.

Verum, vt postea eluxit, (& Hieronymus Catena Alexandrino Cardinali ab Epistolis prodidit) Robertus Ridolphus Florentinus, qui diu institorem Londini egerat,

rat,

rat, subornatus erat à Pio Quinto Pontifice Rom. (quum *Nuntium* palam mittere non auderet) qui Pontificios in Anglia contra Elizabetham clandestinò concitaret, quod sedulò fanè & secretò fecit. Suspicio etiam, sed leuis illa quidem, enata erat ex occultioribus colloquijs Eboraci inter Lidingtonium, Episcopum Rossensem, & Norfolcium, quem illi obtestati sunt vt consilium & studium ad afflictissimæ Reginae salutem conferret, etiam eiusdem nuptijs oblatis, quas ille vt periculo plenas, modesto responso reiecit. Quantum tamen per honorem, fide in Principem & patriam integra liceret, afflictæ Reginae non defuturum pollicitus. Suspicionem admodum auxit Ligonus Norfolcij famulus, vir summè Pontificius crebris ad Boltonam (Baronis Scropi Castrum) itationibus, vbi Scotorum Regina sub custodia Fr. *Knolles* detinebatur, quæsito colore ad inuisendam & salutandam Scropi vxorem quæ Norfolcij soror. Quamvis hinc nihil certi adhuc eluceret; Scotorum Regina à Boltona vbi omnes circumvicini erant Pontificij, in regni interiora ad Tutburiam abducitur, & Georgio Salopiæ Comiti in custodiam traditur.

Elizabetha autem de Religionis, Reipub. & sua ipsius salute curam iam adhibuit maiorem, eoq; magis quòd cum Guisij in Gallia, tum Albanus in Belgio consilia ad Protestantium religionem excindendam Baionæ inita aetitare inceperant. In Gallia enim pax principio huius anni proposita in fumum abierat, publicatis edictis quibus reformatæ religionis cultus penitus interdictus, eiusdem professores publicis muneribus abdicati, verbi Ministri regno intra statum tempus excedere iussi. Et iam vbiq; ad arma contra eos conclamatum, etiam & sæuitum, licet Elizabetha multis obtestationibus per Norrius Legatum egisset vt pax solida & sincera conficeretur, & subinde Regem monuisset ne intempestiuus remedijs animos accenderet, atq; ante omnia, vt ab illis caueret qui fideles subditos extirpando, Gallia vires ita labefactare student, vt alijs in prædam exponeretur. Verum

MDLXVIIJ

*Suspiciones
de Norfolcio**Regina Scotorum Salopia Comiti commissa.**Tertium civile in Gallia bellum.*

MDLXVIII

Elizabetha
Protestanti-
bus in Gallia
subuenit.

Belgas be-
nignè excipit.

Qui Anglia
benefici.

Belgici belli
initium.

Dux Al-
banus.

cùm ille nullum huiusmodi obtestationibus locum reliqueret, quin ex Italia, Germania, & Hispania pecuniam, & auxiliares copias contraheret, & illa ad Protestantes, ne communi causa coniunctis deesset, qui non iam contra Regem, sed ad sui defensionem arma sumpsisse sanctè protestabantur; centum millia aureorum (quos *Angelos* vocamus) & apparatus bellicum largè submisit, Gallosq; in Angliam confugientes nullo non humanitatis genere prosequuta est, vt etiam & Belgas, quorum magna multitudo, Albano nihil nisi cædem & sanguinem spirante, in Angliam vt in asylum se receperant. Qui Regi- næ permissu Norwici, Colcestriæ, Sandwici, Maidstonæ, & Hamptonæ sedes posuerant magno sanè Angliæ emolumento. Artem enim conficiendi leuidensas quas *Bayes* & *Sayes* vocant, & id genus alia linea & lanea varia textura primi in Angliam intulerunt.

Ab instituto non alienum videatur si paucis hîc perstringam quibus initijs bellum Belgicum hoc tempore proruperit, cuius sæpiùs necessariò meminero; quandoquidem cum rebus & rationibus Anglicis sit colligatum & implicitum.

Cùm Hispanus sanguinaria in re religionis edicta in Belgio nullis precibus mitigaret, sed Hispanica Inquisitione in hominum conscientias grauiùs sæuiret, Concilium Ordinum Belgicarum Provinciarum (quod ad res componendas vnicum & vsitatum erat remedium) haberi vetaret; decretisq; ex Hispania, & non ex indigenarum consilio, Rempub. administraret; pauci è fece plebis excitato tumultu, Imagines passim per templa furenter disturbarunt & comminuerunt. Et licèt tumultus iste statim compositus, ille tamen eorum consilio vsus, qui liberrimæ nationi iugum imponere percuperunt, arrepta occasione ex priuata paucorum temeritate, publicum rebellionis crimen populo vniverso intendit, & (quasi libertas iam esset planè amissa) Ferdinandum *Alvarez* Ducem Albanum, hominem efferum ad dominationem inuadendam misit, qui nullo sanguine Principem

pem

pem attingens, in summa præfectura contra patrios mores constitutus, authoritate ordinarijs tribunalibus erepta, novis auditorijs erectis, proceribus à non suis iudicibus damnatis, & è medio sublatis, Hispanorum præsidijs per vrbes & oppida dispositis, arcibus impositis, vicesima rerum soli, mobilium decima in singulas alienationes per vim exactis, diuturnum & exitiosum bellum excitavit.

Per id temporis magna vis pecuniæ à Genuensibus, & alijs mercatoribus Italis, ex Hispania in Belgium ad rem foenere faciendam in maiore navi Cantabrica, & quatuor minoribus nauigijs (*Zabras* Hispani vocant) mittebatur, quæ Turio Castelerio Gallo persequente, & Guilielmo Wintero Anglo defendente, in Plymutham, Falmutham & Hamptonam Angliæ portus ægrè euaserant. Quod ubi primùm Regina audiuit, portuum Magistratibus imperavit vt Hispanos omni cum humanitate tractarent, nauesque contra Gallos defenderent, Gerardusq; De-Spesius ex ordine Calatrauæ Eques, Hispani in Anglia Legatus à Gallis timens cum Regina egit, quæ ex eius fide Hispani pecuniam esse credidit, vt noua mandata mitterentur ad naves illas contra Gallos imminentes tuendas. Quibus impetratis, denuò egit vt pecunia illa per Angliam, & deinde mari Antwerpiam securè transmitteretur. Annuuit illa, & terra mariq; securitatem promisit. Intereà parùm abfuit quin Galli alteram è navibus abduxissent, nisi Angli repulissent. Consultissimum igitur visum est pecuniam, vt in tuto esset, è navibus in terram exponere. Nec dum tota in terram exposita erat, cum De-Spesius malè credulus significaret Albano Reginam pecuniæ manum iniecisse. Dumque ille hac de re consulit Albanum, Odetus Castillioneus Cardinalis qui è Gallicis tumultibus huc se subduxerat, Elizabethæ innuit pecuniam illam non esse Hispani, sed Genuensium quorundam Mercatorum, quam in suos vsus in Protestantium exitium Albanus, mercatoribus inuitis, attracturus erat. Hinc inter regni Consiliarios agitur, an hæc pecunia detinenda. Pleriq; in Belgium transmittendam

MDLXVIIJ

*Pecunia in
Belgium
missa detenta*

MDLXVIII

*Anglorum
bona in Bel-
gio detenta.**Et Belgarum
in Anglia.**Rogeri Af-
chami obitus*

tendam censuerunt: ne Hispanus potentissimus Princeps iam satis superq; Anglis infensus, irritaretur. Elizabetha autem certò edocta ab vno & altero pecuniæ proprietario (qui malè metuerunt ne Albanus involaret) illam vniuersam ad mercatores & nihil ad Hispanum spectare, qui tantum ex Hispania exportari permiserat, statuit fiduciaria cautione interposita, à mercatoribus mutuò sumere, quod Principes de bonis in ipsorum portibus deprehensis assolent, & Hispanus ipse nuper factitarat. Et hoc Legato Hispani literas Albani de pecunia illa transmittenda tradenti protestata est, sanctè pollicita se reddituram simul ac certò constaret propriam esse Hispani pecuniam. Quo ipso quidem die, v. z. x x i x. Decembris, Albanus furenter impatiens in Anglorum bona passim per Belgium inuolauit, Anglosq; captos militari manu asservauit; vt cuiuis ex temporis obseruatione innotescere potuerit Albanum hoc contra Anglos in terrorem statuisse, quomodocunq; Regina de pecunia satisfaceret. Illa imperterrita, nihilo segnus Belgas, & eorum merces & naves in Anglia capi iussit, quæ longè plures erant quàm Anglorum quas Albanus in Belgio deprehendit, vt illum seriùs incepti poenituerit, qui vulnus quod principio facilè sanari poterat, intempestiuè exulceravit.

Penultimus huius anni dies (digressiunculæ in boni viri memoriam ignoscite) vltimus erat Rogero Aschamo, qui in Eboracensi Comitatu natus, & Cantabrigiæ educatus, inter primos nostræ nationis literas Latinas & Græcas, stiliq; puritatem cum eloquentiæ laude excoluit, Elizabethæ studijs aliquandiu præfuit, eidemq; Reginae ab Epistolis erat Latinis: Cùm tamen alea & Alectryomachia plus nimio oblectaretur, re tenui vixit & obiit, relictis duobus libris elegantissimis ingenij monumentis lingua vernacula, quorum alterum *Toxophilum*, alterum *Scholarcham* inscripsit. Sed ad rem redeamus.

M. D.

M. D. LXIX.

M. D. LXIX

Die sexto Ianuarij Programma Londini editum est de bonis Anglorum ab Albano detentis, in quo pleraq; iam dicta explicantur, & culpa in De-Spesium conijcitur. Ille Antigramma opponit, in quo innuit Programma illud non à Regina emissum, sed Reginae nomine à nonnullis qui Hispano iniquiores, & Belgis rebellibus æquiores. Pristinam Reginae erga Hispanos benevolentiam collaudat, eandem immeritò abalienatam deplorat, non maiorem fidem sibi legato, & Albani literis adhibitam stomachatur, pecuniam illam detineri demiratur, cum magis interesset Reginae (vt ipse dixit) pecuniam Hispano contra rebelles suppeditare, quàm detrahere. Deniq; eam, quasi prima iniuriam intulerit, taxat, Albaniq; factum & se excusat. Nec his contentus libellos famosos spargit, in quibus Reginae existimationem contumeliosè atterit, sub nomine *Amadis Orianae*. Vnde reprehensus, custodes ad vnum & alterum diem dati, & illa hæc, & huiusmodi fusè, sed frustrà apud Hispanum queritur.

*Programma de bonis detentis.**Antigramma.*

Ex hac pecunia detenta nonnulli Angliæ proceres, inter quos Marchio Wintoniæ, Dux Norfolciæ, Comites Arundeliæ, Northumbriæ, Westmorlandiæ, Penbrochiæ, Leicestriæ, & alij in Ceciliam causas vt semel atque iterum iam antea, de pecuniâ ad Galliæ Protestantes missa, quærebant, reverà autem quòd ægris oculis eius apud Regnam potentiam intuerentur, Suffolciensi familiæ in regni successione favere suspicarentur; & ne ipsorum conatibus viam obstrueret, vererentur. Occultumq; consilium inibant eum in carcerem conijciendi, Thromortonæ æmulo suggerente, semel incarceratum pessundandi rationes fore expeditissimas. Sed nescio cuius indicio, Regina hoc opportunè rescivit, & Cecilius structas insidias animosa Principis fortitudine, quæ ipso temporis articulo interveniens nutu eos cohibuit, facile superavit.

In Ceciliam coniuratio.

Simul-

M.D.LXIX

Simulq; illa infregit aliud occultius eorum consilium publicè declarandi Reginam Scotorum indubitatum Angliæ hæredem (contra libellum pro iure Suffolcienfis emissum) si quid humanitùs Elizabethæ accideret.

*Pecunia re-
petita.*

Ad detentam pecuniam repetendam iam venit ab Albano D'Assonvilius, cumq; literas ab Hispano haberet nullas, Elizabetha ad Consiliarios remisit, quos ille primùm adire recusavit; mox tamen adiit, & auditus, post mensem re infecta redijt.

*Emporium
Anglorum.
Hamburgi.*

Mercatores Angli Hamburgũ in Germania tanquam ad nouum Emporium merces conuehunt, Albanus omnia omninò commercia cum Anglis interdicit, & nequid in Belgium ab illis inuehatur vel euehatur, exploratores instituit, inter quos, I. Storius profugus Anglus Legum Doctor erat sagacissimè diligens, qui prius in Principis vitam Prestallum impostorem Magicum consuluerat, & de patria inuadenda Albano consilia suggesserat. Sed ille dolo composito in nauem quæ merces Anglicas & libros hæreticos intulisse ferebatur, illectus, expansis mox velis in Angliam erat abductus, vbi postea vltimo supplicio (vt suo loco dicemus) affectus.

*D. Storius
interceptus.*

*Albani in
Anglos furor.*

Albanus non his contentus, imperat vt nullæ nisi armatæ naues è Belgio prodirent, & Anglis, vbicunq; inuenerint, manus inijcerent. Quod etiam in Hispania fieri curauit, vbi Angli Mercatores & nautæ, bonis fisco addictis, in Inquisitionem abrepti, & in triremes damnati. Iussitq; Hispanus literis ad Comitem Montis Agundi Bœticæ præfectum, ne oleum, alumen, saccharum, aromata, & id genus alia in Angliam exportarentur, ratus si hisce Angli distituerentur, facilè in rebellionem prorupturos, simulq; per clandestinos internuntios cum Duce Norfolciæ, & Ormondia Comite agit, vt hic in Hibernia, ille in Anglia Reginæ negotiũ facerent, quod illi (qua fuerant in Principem fide) ingenuè aperuerunt. Quamprimùm maritimi Angliæ populi hæc comperissent, incredibile est quanta alacritate maria insiluerint, & quàm latè piraticam in Hispanos exercuerint, adeò vt ad eos cohibendos

*Hispanus re-
belliones in
Reginam
concitare stu-
det.*

cohibendos edicta prodierint, in quibus prohibitum ne quis à deprædatoribus merces emeret.

Nec minùs impeditæ erant hisce diebus in Russia quàm in Belgio res mercatoriæ Anglorum, tam ex falsa institorum fide, & praua ipsorum inter se, quàm Germanorum & Russorum in eos æmulatione; dum hi de dolo malo & mercium pretio adaucto, Angli qui è societate Moscovitica non erant, & Germani de Monopolio conquererentur. Ad hæc sananda, superiori anno missus erat Thomas Randolphus, qui licèt minùs gratus Imperatori Russico, cum sedulo de re mercatoria & nihil de fœdere, cuius anno MDLXVII. meminimus, egerit. Illo tamen intercedente, Imperator pro singulari sua in Reginam & gentem Anglicam benevolentia, concessit Anglicæ in Russia societati immunitatem à vectigalibus, libertatem quacunq; vellent per amplissimi Imperij sui Regiones merces distrahendi, & in Persiam, Mediamq; per Mare Caspium exportandi; cum cæterarum gentium Mercatoribus non liceat mille passus ultra urbem Moscuam proficisci, domosq; dedit ad funes nauales torquendos, & territoriolum quinq; mill. pass. in ambitu cum syluis ad ferrum conflandum, Anglosq; in *Opprisney*, i. in *delectum semen populi sui* suscepit.

Nunc illi confidentiùs regiones illas perlustrare cœperunt, per Dwinam aduerso flumine remigio & helcario opere nauigijs monoxylis merces Vologdã devehere, inde terrestri septem dierum itinere Yeraflauiam, deinde per Volgam (qui latitudine mille plùs minùs passus patet, & argillaceo solo quercubus & betulis redimitus defluit) ad Astracanam xxx diebus totidemq; noctibus flumine secundo. Ab Astracana verò vbi nauigia construxerunt, magno sanè & memorabili anflu Mare Caspium quod admodum vadofum, sæpiùs traiecerunt; & per vastas Hircaniæ & Bactrianiæ solitudines ad *Teuerin*, & *Casbin* Persiæ vrbes penetrarunt, spe certa Cathaiam tandem apperiendi. Sed bella quæ inter Turcas & Persas mox flagrarunt, & barbarorum latrocinia hoc lau-

M. D. LXIX

*Pirata cohibiti.**Negotiatio in Russia impedita.**Anglorum in Russia libertas.**Eorum in Russia mercatura.**Et per mare Caspium in Persia.*

M. D. LXIX
Legatio Russica in Angliam.

Fœdus Russicum,

Russi in Anglos indignatio.

Placatur.

dabile Londinensium institutum interruperunt. Imperator autem Randolphum cum lautijs remisit, & cum eo Andream Gregoriwitzium Savienam splendida sanè pro more gentis legatione, qui lautè à Londinensibus, & honorificè à Regina exceptus.

Proposuit ille fœdus quoddam lingua Russica conscriptum, quod iisdem planè verbis, arcanis literis faciendum ipso præsentem, atque in linguam Russicam cum omnibus literis transferendum, Reginaeq; manu, Sigillo, & iureiurando muniendum postulavit: necnon ut Regina suum legatum in Russiam mitteret, qui iisdem verbis literas arcanas Imperatoris sigillo & crucis osculo coram confirmatas vicissim acciperet. Regina fœdus paciscitur cum clausula *reservationis*, quoad sibi per fœdera cum alijs Principibus prius contracta licuerit, ad mutuam opem contra hostes communes præstandam, ita ut nihil contra ius fasq; fieret. Quod si ille quocunque casu solum mutare, vel à domesticis, vel externis hostibus adactus fuerit, illum, uxorem, & liberos omni honore tanto Principe digno excipere & tractare, locum perendinationi commodum assignare, suæ religionis cultum libere permittere, & facultatem discedendi pro arbitrio sanctissimè verbo Principis Christiani coram Legato, & intimis Consiliarijs promisit & sigillo confirmavit. Hæc enim ille arcanis illis literis summoperè efflagitauerat. Tantum autem abfuit ut hæc homini feroci, cui suus animus, sua libido ius erat, satisfacerent, ut longis literis omnia sua in gentem Anglicam beneficia enumerando indignanter exprobaret, Reginam, quod legatum cum suo non miserit ad iusiurandum recipiendum, stomachatur, eam quasi sui negligentem, & mercatorum negotijs Principe indignis nimio plus intentam arguit: quos suis rationibus adversari suspicatus, ut sordidos & lucro potius inhiantes, quàm Principum honori cōsulentes contempnim, & contumeliosè perstringit, priuilegia indulta reuocare atrociter minatus. Quod tamen blandis Reginae literis per Ienkinsonum placatus non fecit; sed eam dum vixit

vixit vt sororem diligentiffimè obferuauit, de foedere illo folidiùs confirmando fubinde interpellauit, Anglofque præter cæteros eximiè dilexit.

Iam Morauius qui fpe reftituendi Reginam Scotorum ipfi Reginæ, Norfolcio, & alijs in Anglia propofita, fecurum fibi in Scotiam reditum parauerat. (Illa enim Scotos eius vitæ infidiantes cohibuerat, & ne reditum impedirent, iufferat.) Vbi primùm Edenburgum venit, nobiles Reginæ addictos quæfiro colore confultandi de eadem reftituenda convocat. Quò cum primi adueniffent Hamiltonius Dux Caftri-Heraldi Vicarius Regni à Regina conftitutus, & Herifius perfuafi credulæ Reginæ literis, ille eos dum fraudes timet, circumvenit, cæterisque quidem ne expectatis, in carcerem condit, & illicò Reginæ fautores omnibus belli iniurijs graviter exagitat.

Hinc rumores per Scotiam latè contra Morauium diffeminati, fcilicet eum in pactionem cum Elizabetha veniffe vt tenellus Scotorum Rex in Angliam educandus traderetur, Caftro Edenburgi & Sterlinij Anglorum præfidijs firmarentur, Dunbrittonum in Anglorum vsum expugnaretur, Morauius legitimus regni Scotiæ fucceffor, fi Rex fine fobole obiret, promulgaretur, regnumque vt Elizabethæ beneficiarius teneret. Hæc ita increbuerunt, & probabilitate quadam animos hominum per vniuerfam Britanniam perculerunt, vt Elizabetha & fuæ exiftimationis, & etiam Morauij intereffe putauerit has maculas abftergere. Scripto itaque edito hæc à veritate alieniffima effe *verbo regio* declarat, & ab ijs conficta qui vtriusque regni tranquillitati invident, nec vllam inter fe aut fuos adminiftros, & Morauium (quam nouit) pactionem verbo aut fcripto interveniffe, ex quo poftremò in Angliam venerit. Comitem autem Lenoxiæ avum tenelli Regis rogaffe vt Rex, fi ab improborum machinationibus in Scotia tutus effe non poffet, in Angliam mitteretur. Prætereà affeuerat fe pro falfo reputare, quicquid de pactione inter Morauium & Hertfordiæ Comitem perhibetur, fcilicet illos mutuam operam ad vtriusque

M.D.LXIX

Morauius
Scota ami-
cos opprimit.

Rumores
contra Mo-
rauium.

Eos Eliza-
betha refellit

M. D. LXIX

*Scota miseretur.**De ea restituenda agit.**De nuptijs
Norfolcijs
cum Scota
clam deli-
beratur.*

regni Coronam occupandam præstituros. Denique per se non stetisse quo minùs res inter Scotorum Reginam & filiolum nondum sit transacta, vt verò transigatur elaboraturam. Et certè elaborauit, licèt conflictaretur hinc metu ex æmulatione inveterata quæ inter Principes mulieres nunquam moritur, inde miseratione ex humanæ fragilitatis subinde repetita recordatione.

Miserationem hanc Scotorum Regina magis concitavit, metumq; minuit crebris literis amore plenissimis, in quibus sanctè promisit & pro humanitate quam fuerat experta, & arctissima quæ intercedit cognatione, se nihil in illam molituram, nec cuiquam alteri Principi restitutionem velle debere. Adeò vt Elizabetha cum Morauio, alijsq; Scotis per Woodum qui ab Epistolis Morauio, maximoperè egerit de ea in pristinam regiam dignitatem restituenda, sin minùs, vt regio titulo coniunctim cum filiolo vteretur: si nec hoc concederetur, vt tanquàm privata, domi apud suos liberè, securè, & honorificè dies degeret. Verùm Morauium iam summâ rerum potitum nequaquam permouere poterat.

Ferebatur his diebus rumusculi aura inter homines melioris notæ, Ducem Norfolciæ Scotorum Reginam in vxorem ducturum, quod pro partium studijs variè expetitum, dum Pontificij hinc suæ per illam religioni, alij per illum Reipublicæ consultum iri sperarent. Certè plurimi qui Reginam à coniugio alienam viderunt, & exteros Principes Angliæ hostes oculos, & animos in Reginam Scotorum, tanquam certissimam Angliæ hæredem conijcere: existimarunt magis ad quietem fundandam, & Scotorum Reginam intra terminos continendam, vt illa Norfolciæ Duci inter Angliæ proceres longè maximo, & nobilissimo, gratia apud plebem pollenti, & in Protestantium religione innutrito coniungeretur, quàm Principi extero qui per eam vtriq; regno periculum faceretur, & vtriusq; hæreditatem adiret, quam in Anglici sanguinis Principe consolidari primis votis exoptarunt, si quid humanitùs Scotorum Regi infantulo accideret.

Quem

Quem etiam in Angliam abducere proposuerunt, ut ille verus Angliæ hæres apud Anglos educatus Anglis charior esset, omnis de successione scrupulus tolleretur, Elizabetha nihil à Duce & Scotorum Regina timeret, cum illum in potestate haberet. Præterea ne quid Dux in illum attentaret, sed chariùs adamaret, statuerunt ut Margareta vnica Ducis filiola eidem de futuro desponderetur. Inter hos fuerunt Arundeliæ, Northumbriæ, Westmorlandiæ, Suffexiæ, Penbrochiæ, Southamptoniæ Comites, Baronesq; complures, & ipse etiam Leicestrius, an falsò & infidiosè in Ducis perniciem, incertum, qui tamen omnes rem priùs Regiæ communicandam, eiusq; arbitrio permittendam censuerunt. Utque leges illa præscriberet, quibus suæ ipsius, religionis, & regni saluti atq; securitati plenissimè consuleretur. Sed rem habe summatim, si placet, ab ipsa origine, ex ipsius Ducis scripta confessione quam vidi, & Commentarijs Episcopi Rossensis, qui huius negotij pars maxima fuit.

Cùm Delegati anno superiori Eboraci convenirent, Lidingtonius, & Episcopus Rossensis, inter aucupandum cum Duce egerunt de nuptijs inter eum & Reginam Scotorum contrahendis, ut postea Moravius ipse apud Hamptonam Regiam. Hic in privato cum Duce colloquio, & etiam cum alijs nonnullis, simulavit se nihil magis in votis habere, quam ut rebus in Scotia compositis, Scotorum Regina soror sibi charissima in pristinam auctoritatem restitueretur, modò illa subditos in pristinam gratiam verè & ex animo reciperet, omnibus vtrinq; offensionibus oblitteratis: Vereri tamen, si illa pro suo arbitrio virum sibi adscisceret è Gallia, Hispania, vel Austria, ne iniurias acceptas vlcisceretur, religionem in Scotia receptam mutaret, & magnum Angliæ periculum conflaret. Ad hæc præuertenda, omnem operam pollicitus est, ut illa quæ primùm puero, postea iuveni improvido, & deinde furioso nupserat (ita enim se verba habuerunt) nunc tandem Duci, viro maturo iudicio, matrimonij vinculo coniungeretur, quod vtriusque regni tran-

M. D. LXIX

Prima harum nuptiarum mentio.

Moravij propositio ad Norfolcium.

M.D.LXIX

tranquillitati, vtriusque Principis securitati, & religionis firmamento imprimis cederet, cum ille, qua fuit in Regnam Angliæ observantia, foelicius Scotiam in amicitia Anglorum contineret, & Regnam Scotorum facilius ad veram Religionem, quam ille fuerat amplexus, perduceret.

Hæc eadem Moravius etiam Reginae Scotorum per Robertum Meluinum occultè impertijt, & ad eadem conficienda operam perofficiosè detulit. Dux autem respondit, nihil se posse de nuptijs illis statuere, priusquam illa crimina obiecta elueret. Rossensis tamen sedulo quantum poterat quodammodo nolentem pertraherere non destitit.

Throcmorton
coni
siliu.

Paucis post diebus Nicholaus Throcmortonus in Regiâ Westmonasterij Ducem conuenit, cui singulare studium in omni officij genere professus, significat se intellexisse Leicestrium cum Duce acturum de matrimonio inter eum & Regnam Scotorum, quod nouum sibi Throcmortonus dixit, cum easdem nuptias ipse Leicestrius non ita pridem ambiisset. Ducem verò amicè monuit, si id ageretur, vt Leicestrio, qui antea ambierat, huiusmodi nuptiarum honorem deferret, sin ille vehementius instaret, vt abnueret, eò quòd Scoti illâ plurimum criminum insimularint. Ego tamen, inquit Throcmortonus, imprimis opto vt illa tibi connubio coniungatur, tum vt veræ religioni consulatur, tum vt non aliunde quam à Regina nostra illa tota dependeat. Hoc tamen præmoneo, si quid hac in re egeris, Leicestrius tibi consilio præeat, tu enim per te haud faciliè Reginae assensum consequaris.

Vno & altero post die Leicestrius rem Duci proposuit, qui iuxta ac Throcmortonus præmonuerat, respondit, cumque ad crimina peruentum, Leicestrius illa extenuavit, idque ex fide Richardi Candishi, cuius operam etsi suspectam, Duci commendavit. Leicestrius deinde rem Penbrochio communicat, & Dux Arundelio. Illi unà cum Throcmortono literis suis Ducem Reginae Scotorum

rum in maritum (quod & Moravius antè fecerat, commendant) Ipse etiam Dux datis literis amorem suum singularem testificatus omne studium amantissimè defert. Iam inde quascunque ad illam scripsit, & ab illa accepit literas, illis impertit, & crebra colloquia de ratione matrimonij ineundi cum Rossensi habent, & per Richardum Candilhum hos articulos Leicestri manu conscriptos Reginaë Scotorum proposuerunt mense Maio MDLXVIII. *Illam nihil moliretur quod sit fraudi Reginaë Angliæ, aut liberis ex ea natis in successione regni Angliæ, fœdus offensionis & defensionis inter regna iniret, religionem Protestantium in Scotia constabiliret, Scotos qui iam adversantur, in gratiam reciperet, assignationem regni Angliæ Duci Andium factam reuocaret, aliquem è nobilitate Anglica in virum adsumeret, nominatim Ducem Norfolciæ inter Procere Angliæ longè nobilissimum.* His si assentiret, promiserunt se effecturos vt Regina Angliæ etiam consentiret, illa in regnum propediem restitueretur, & in successione Angliæ confirmaretur. Hæc illa promptè admisit, nisi quod de fœdere nihil respondere posset, Galliæ Rege inconsulto. Assignationem verò nullam Andium Duci factam esse protestatur, curaturam tamen (si hoc postularent) vt Andinus renuntiaret. Monuit vt, ante omnia, assensum Reginaë procurarent, ne res in suum & Ducis detrimentum verteret, quod in Darlianis nuptijs sine eius assensu contractis illa prius experta. Illi tamen prius animos plurimum nobilium tentandos censuerunt, quorum plerique assensum ita præbuerunt, *modò Regina non adversaretur,* Nec improbarunt quidem Gallus & Hispanus, solummodo à Morauio timebant, ne qui primus rem proposuerat & omnem operam pollicitus erat, primus impediret. Veruntamen in hanc sententiam convenerant, vt Lidingtonius, qui tunc expectabatur, Elizabethæ animum primus tentaret. Interim Dux quicquid hac de re actum Baroni Lumleio impertit, agrèque à Leicestrio obtinuit, vt alios quosdam amicos de hac re consuleret, paulò tamen post cum Penbrochij assensu etiam Cecilio rem aperit.

M.D.LXIX

Articuli de nuptijs Scota propofiti.

Illam dimittit.

Quo

M, D, LXIX
De Scota li-
beranda con-
siliū.

Regina de
his nuptijs
edocta.

Leicestrius
rem aperit.

Ducem de-
terret.

Quo quidem tempore Leonardus Dacræus suscepit cogitationem captiuam Reginam è custodia qua tunc Whinfeldiæ in Comitatu Derbiæ sub Comite Salopiæ asseruabatur, subducendi. Northumbrius consilij particeps hoc Duci significavit, sed ille fieri prohibuit dum timeret ne illam Hispano in vxorem traderent, & speraret Elizabethæ assensum breui elicere.

Mox harum nuptiarum rumor per mulierculas aulicas quæ statim amatoria sagaciter odorantur, ad Reginæ aures clariùs peruenit. Quod cum Dux comperisset, obnixè ipse cum Leicestrio, & per Penbrochium & Throcmortonum agit, vt Reginæ protinùs res proponeretur. Ille moras nectit & procrastinat quasi opportunum tempus præstolaturus. Cecilius autem Ducem iam animo anxium admonet vt ipse rem Reginæ explicaret, quò & ipsi & Reginæ omnis scrupulus quamprimùm eximeretur. Leicestrius contra, qui promittit se rem propositurum Reginæ rusticanti; sed dum in alium atque alium diem blandè differt, Regina ad Farnhamiam Ducem mensæ adhibet, & falsè submonet vt caueret, cui puluino caput inclinaret. Tichfeldiæ tandem Leicestrius malè se habuit, vel certè simulauit. Reginæ invisenti, consolatione permulcenti, & deprehendenti spiritum & sanguinem ex timore intrà retrahi, cum suspirijs & lachrimis culpam deprecatus, rem totam ab origine explicauit.

Quo tempore Regina Ducem in ambulacrum aduocauit, grauissimeque reprehendit, quòd, ipsa inconsulta, Scotorum Reginam in matrimonium postulasset: iussitque pro fide quam Principi debuit, vt incepto absisteret. Promisit ille libens lubensque, nec dubitauit asserere (quasi eam planè negligeret) proventus suos in Anglia non multò esse minores quàm Regni Scotorum iam miserè bellis exhausti; necnon cum in Sphæristerio suo Norwici esset, se nonnullis regibus quodammodo æqualem sibi videri. Verùm iam inde animo fractiori esse cœpit; cumque Reginam vultu & voce indies infensio-rem, Leicestrium quodammodo abalienatum, & plures nobiliores

nobiliore falutatione vix reddita, & fermone ftatim abrupto, à familiaritate fenfim fe fubducere perfpiceret; venia non impetrata Londinum cogitans diuertit ad Penbrochium, qui bene fperare iuffit, & nonnihil folatij præbuit. Et eodem ipfo die Elizabetha Scoticum Legatum de Regina captiua liberanda interpellantem indignanter reiecit, iuffitq; vt illa tranquillè fe gereret, ne eos quibus maximè innititur, fine capite truncos propediem videret.

Cùm iam rumor ille de nuptijs magis magisq; cale-
ret, & Regis Galliarum Orator Reginae Scotorum liber-
tatem (magis fuafu quorundam Anglorum, quàm iuffu
Regis Gallorum, vt mox compertum) maximoperè vr-
geret; fufpitiones novæ vndiq; arreptæ fuere, & Cecilius
qui rei publicæ & religioni fedulò femper excubavit, in-
tentum animum habuit, vt rem indagaret. Egit itaq; per
literas cum Suffexio Septentrionalis plagæ Præfide qui
Duci intimus & neceffitudine coniunctiffimus, vt fi quid
de Ducis nuptijs intelligeret, Regina faceret certio-
rem. Quid responderit, me latet. Cumq; obfervatum fuiffet
Ducem cum Moravio Scotiæ Prorege secreta colloquia
ad Hamptonam Regiam fubinde conferuiffe, Georgius
Carius Baronis Hunfdonij filius fubmiffus eft ad Mora-
vium, vt eliceret fi quid Dux illi de his nuptijs impertij-
fet. Dux intereà territus rumore falfo diffipato rebello-
nem in Septentrionali plaga concitatam effe, & certior à
Leiceftrio factus illum incarcerandum fore, in Norfol-
ciam feceffit, dum tempeftatem impendentem amici au-
lici interim auerterent, (qui hoc promiferunt) & ipfe fup-
plicibus literis infenfum Reginae animum emolliret. Ad-
hibiti autem erant qui eius motus & conatus, etiam &
nutus obferuarent. Cùm nihil folatij apud fuos reperiret,
& Heidonus, Cornwallius, alijq; è primarijs eius tractus
virifuaderent, vt ad Reginae mifericordiam fi fibi malè
confcius effet, confugeret, in ancipites curas diftractus
fluctuauit. Aula interim fufpiciofo metu ne ille in rebel-
lionem prorumperet, tota erat fufpenfa, deliberatumque

Y

ferunt

M.D.LXIX

*Ille ex aula
fe fubducit.**Cecilius rem
expifcatur.**Norfolcius
in Norfol-
ciam fe con-
fert.**Hinc in aula
trepidatur.*

M.D.LXIX

ferunt si hoc faceret, Reginam Scotorum illico è medio tollere.

Ille autem ex innata bonitate & optimæ mentis conscientia in nullam Maiestatis legem peccasse, (Illam enim Henrici VIII. de non ducendis Regis fororum, aut fratrum, aut amitarum liberis clam Rege, sub poena læsæ Maiestatis, Edwardus VI. refixerat) necnon ex timore ne durius cum Regina Scotorum ex suspitione ageretur: amicis in Aula dat literas quibus metu carceris subduxisse se domum significat, vt tempore & absentia remedium contra malignos rumores, qui pronis in aula auribus semper excipiuntur, compararet; culpamq; demissimè deprecatus, illico se itineri aulam versus accingit.

*Ad aulam
redit.*

In reditu, ad S. Albani, Owenus Arundellix Comitiss famulus clam à Throcmortono, & Lumleio qui iam in custodia, missus; admonet vt ipse culpam in se omninò fusciperet, nec in Leicestrium, aut alios derivaret, ne ex amicis inimicos redderet. Ibi Edwardus Fitz-Girald Comitiss Kildariensis frater (cohortis nobilium stipatorum subpræfectus) obuius excepit & Burnhamam ad III. à Windesora milliare (vbi tunc Regina egit) abduxit. Quarto post die, Abbas Dunfermelini literas à Morauio Scotix Prorege Reginae tradit, in quibus significauit Ducem ad Hamptonam Regiam secretò cum ipso egisse, vt eius cum Scotorum Regina connubio faueret, nisi verò faueret, interminatum fuisse; se fauturum promississe, vt insidias in vitam à Nortono quodam dum rediret, structas anteveniret, à quo & alijs Dux securitatem redeundi sponndit; & paulò post Ducem per literas furtiuus notis conscriptis ab ipso petijisse vt connubio assensum præberet suum. Ad hæc Ducem per Boidium significasse quòd nunquam Scotorum Reginam desereret; insuper eiusdem Reginae ministros Proregi quodammo do persuasisse Elizabetham in connubium consensisse, necnon spem regni Angliæ proposuisse. Deprehendit etiam Elizabetha, illam quibusdam Angliæ Proceribus intimasse vt in suas partes pelliceret, se id moliri quod

Regi-

*Morauius
rem aperit.*

Reginæ sit securitati, & vtriusque regni salutis certissimæ.

Dux, qui occultè & cautè literarum commercia (quæ submissæ in lagenis cervisiarijs) cum Episcopo Rossensi, Leicestrio, & Throcmortono habuit, sub hoc tempus de hoc cum Scotorum Regina connubio, & clandestinis cum Episcopo Rossensi colloquijs examinatus, pleraque confessus, ad arcem Londinensem sub custodia Henrici Nevilli Equitis aurati mittitur, asperius reprehensus quòd venia non impetrata aulâ discesserat, & insimulatus quasi rebus novis studeret. Biduò post Episcopus Rossensis itidem examinatur, & Robertus Ridolfus patritius ille Florentinus quo Rossensis & alij familiariter utebantur, Francisco Walsinghamo custodiendus traditur. Penbrochiæ Comes domi suæ se continere iubetur & privatæ examinationi subijcitur. Eius tamen nobilitati & senectuti datur ne confessio in scripta redigeretur, cum hoc peteret eò quòd scribere nesciret. Proceres aliquot è Regia submoventur, quasi conscij, qui supplices confessi se cum Duce in nuptias consensisse, quas Moravius primùm proposuerat; ita tamen vt Dux, Regina Scotorum, & ipsi rem ad Reginam referendam senserint, priusquam contraherentur, delicti veniam petierunt: Similiter Northumbriæ & Westmorlandiæ Comites huius consilij participes, se Suffexio Septentrionalis plagæ Præsidi submiserunt, & vt pro ipsis apud Reginam intercederet, obsecrarunt. Varij etiam libelli prodierunt contra has nuptias, contra Reginam Scotorum, & ius quo illa Angliam vt proxima hæres vendicabat: tanta ingeniorum proccitate, vt Regina statuerit seверо edicto prohibere, & Rossensi Episcopo respondere connivens permiserit. Qui librum ad Reginæ suæ honorem, ius succedendi, & muliebri imperium (nam & hoc impugnabatur) asserendum statim opposuit sub nomine Morgani Philips. Argumenta verò pro successionis iure se ab Antonio Browno Primario in *Communibus Placitis Iustitiario*, & Carello iuris Anglorum consultissimis clam hausisse postea in *Commentarijs* ingenuè agnovit.

M. D. LXIX

Norfolcius
custodia da-
tur.

Et alij.

Conscij culpã
deprecantur.

Libri aduer-
sarij de his
nuptijs.

M. D. LXIX
Chapinus
Vitellius in
Angliam cur
venit.

His diebus venit ab Albano Chapinus Vitellius Marchio Cetonæ cum obsoletis Hispani literis specie componendi lites de commercijs, revera ut observaret successum rebellionis iam futuræ, militibusque præesset, quos è Belgio Albanus clam promiserat; qui etiam ad portus explorandos *La-Mottum* Dunkirkæ præfectum (quod ipse postea testatus) nauicularij habitu præmiserat. Cum autem deprehensum esset hunc Marchionem tantum substitutum ab Albano, qui & ipse vicaria potestate substitutus, dubitatur an cum eo tanquam Legato ageretur. Attamen ut Hispani legatum se velle agnoscere Regina significavit. Verum cum non aliam ille ostenderet auctoritatem, quam pecuniam detentam repetendi, illa pacis percupida monuit, ut ampliorem auctoritatem ad res componendas compararet. Quam dum expectat, fama de rebellionem in Septentrionali plaga regni proruptura increbescit.

Rebellio Septentrionalis.

De hac, ut rem altiùs repetam, Autumno ineunte, per tenuis rumor exortus erat, qui primùm neglectus quòd sine capite, mox auctus ex frequentibus Comitum Northumbriæ, Westmorlandiæ, & aliorum coitionibus, adeò ut Suffexius Præses eos accersitos de rumore isto sciscitaretur. Qui se inaudisse non diffitebantur, verum confcios esse pernegabant, vitamque contra quoscunque rebelles pro Regina multis magnisq; obtestationibus devovebant. Hinc domum remissi, etiam cum potestate in Authores huiusmodi rumoris inquirendi. Nihilominus adeò rumor ille rursus invaluit, ut Regina de tantis viris nihil temerè credendum rata, illos per Suffexium iuberet Londinum quamprimùm accedere ad omnem suspicionem dimovendam. Suffexius tamen, nescio quo consilio, ipsum adire iussit tanquam de provinciæ negotijs cum illis consulturus. Illi primùm tergiversantur, mox planè adire abnuunt. Hinc Regina festinatò literis peremptorijs omni excusatione deposita, statim coràm comparere iubet, ut vel à rebellionem omninò absterreret, vel in rebellionem protinùs proruerent, priusquam

quàm copias contraherent, & res maturefceret: Cohortes enim auxiliares tum à Scotis coniuratis, tum ab Albano ad *Hertilpolum* in Dunelmensi Episcopatu portum exponendas operiebantur, vt postea innotuit.

Quamprimùm Northumbrius literas perlegerat, homo facili ingenio, sibi malè conscius, Romanæ religionis perquàm studiosus, iniuria, quam ille interpretabatur, de diuite æris vena in suo solo ex iure Maiestatis, siue *Prærogatiuæ in fodinis Regalibus abiudicata* exacerbatus; & eximia tamen Regiæ clementiæ spe sustentatus, ancipiti cura fluctuabat, an Reginam adiret, an fuga sibi consulere, an in rebellionem prorumperet. Fluctuantem & pavidum vt amici & famuli in rebellionem iam parati fenserint, intempesta nocte ex improviso interpellant, clamitantes *Oswoldum Vltropum*, & *Vaughanum* inimicos adesse cum armata manu qui captivum abriperent, Ne sibi, ne suis, ne religioni patrum deesset, obtestantur, Catholicos per vniversam Angliam ad Romanam religionem asserendam iam esse accinctos asseuerant, campanas per pagos tumultuariò ordine præpostero ad multitudinem concitandam pulsant. Ille trepidus è lecto ad pergulam in viuario iuxta *Topcliffum* se recipit; & nocte insequente *Branspethum*, ædes Comitis *Westmorlandiæ*, vbi plures rei non ignari iam conuenerant.

Etenim vt multitudinem imperitam contraherent, alijs imperarunt vt armati se coniungerent ad Reginam tutandam, alijs innuerunt vniversos Angliæ Proceres fecum ad Romanam religionem restaurandam conspirasse, alijs se necessariò adactos vt arma sumerent ne prisca Angliæ nobilitas à novis hominibus conculcicaretur, & patria exteris in prædam proderetur. Hinc apertè in rebellionem prorunt, & publicam regni pacem iam annos vndecim sub Elizabetha inconcussam primi turbant, *Nicholao Mortono Presbytero strenuè impellente*, qui à Pontifice R. missus vt denuntiaret Elizabetham hæreticam esse, & inde *omni Dominio & Potestate excidisse*.

Pro-

M.D.LXIX

*Rebellium
prætextus.**In rebellio-
nem prorumpunt.**Eorum De-
claratio.*

M. D. LXIX

*Ad Pontificios litera.**In libros sacra.**Vexilla.**Numerus.**Recedunt.**Bernardi Castrum capiunt.*

Protinusq; scripto proposito declarant, *Se arma sumpſiſſe non alio conſilio, quàm vt maiorum religio reſtitueretur, Conſiliarij prauj à Regina ſubmouerentur, Dux, & alij proceres fideles de gradu deiecti in libertatem & gratiam reducerentur; in Regnam autem nihil moliri, cui obſequentiſſimos ſubditos ſe eſſe, & ſemper fore deuouent; literaſq; ad Pontificios circumquaq; per regnum miſſitant, vt vires coniungerent. Tantum autem abſuit vt ſe confociarint, vt pleriq; acceptas literas cum latoribus ad Regnam tranſmiſerint, ſuaque ſinguli ex omnibus regni partibus operam, & opes contra illos, & ipſe etiam Norfolcius, certatim obtulerint. Adeò vt ſummam certè & ſingularem ſubditorum fidem in ipſam perſpexerit, & hoc nomine diuinam benignitatem gratiſſimo animo agnouerit.*

Rebelles Dunelmum Episcopalem ſedem vicinam primùm adeunt, vbi ſacra Biblia, & Liturgiæ libros lingua Anglica in Eccleſijs repertos dilacerant & proculcant. Inde Miſſam vbiq; celebrantes, paruis itineribus ſub ſignis, in quorum alijs depicta erant quinque vulnera Chriſti, in alijs Calix Eucharisticus, Richardo Nortono ſene nobili & venerabili canicie Crucem cum labaro præferente, turmatim vſque ad *Cliffordmore* haud procul à *Wetherbeia* progreſſi. XII. rebellionis die exercitum recensent; nec plures quàm ſexcentos equites, & IIII cIo pedites numerant. Vbi cum certò comperiſſent Scotorum Regnam (ad quam liberandam arma potiſſimum induerant) à *Tutburia* Couentriam urbem munitam eſſe abductam ſub custodia Comitum *Salopiæ*, & *Huntingdoniæ*, *Suffexium*, à latere validum in eos conſcripſiſſe exercitum, *Georgium Bowes* à tergo delectum habuiſſe, & *Bernardi Caſtrum* firmiſſe, *Baronem Scropum*, *Cumbriæq;* *Comitem Carleolum* communiuiſſe, & manum militarem contrahere; ſigna retulerunt, & eandem ferè viam remenſi, ad *Rabiam* Comitum *Westmorlandiæ* ædes primarias deuenerunt. Vnde digreſſi, *Caſtrum Bernardi* arcta obſidione incinxerunt, quod, fame vrgente, deditioe breui cœperunt, *Georgio Bowes*

cum

cum fratre Roberto, & præfidiarijs militibus cum armis ex pacto dimissis.

Quo ipso die, cum iam antea patriæ proditores voce præconis declarati essent, Suffexius in eos cum VII CIO militum/signa mouet, Edwardo Comite Rutlandiæ, Hunfdonio, Euero, & Willoughbeio Parhamio Baronibus comitatus. Cum ad Aclandiam ventum esset, rebelles trepida fuga ad Hexhamam se proripuerunt, & protinus per avia palantes, ad Castrum *Naworthum*. Vbi audito, Comitem Warwici, Clintonumq; Maris Præfectum cum XII millibus ex australi Angliæ parte festinanter insequi; duo Comites cum pauculis (cæteris inficijs) in Scotiam vicinam illico se subdixerunt. Northumbrius ad *Harclawe* in tuguriolis delituit inter *Graibamos* famosos prædones, à quibus Morauio postea proditus. Westmorlandius latebras apud Carrum Fernihurstium, & Buchluium invenit, tandemque in Belgium cum alijs Anglis euasit, vbi exili ab Hispano pensione, vitam satis inopem ad senectutem traxit. Reliqui dissipati fuga & latibulis salutem consuluerunt. Ad terrorem sexaginta sex pedanei Magistratus, & alij Dunelmæ suspensi, inter quos Plomtreus Sacerdos fuit notissimus. Eboraci supplicio affecti erant, Simon Digbeius, I. Fulthropus, Thomas Bishopus, Robertus Penemanus; & Londini post aliquot menses Christophorus & Thomas Nortoni, & nonnulli alij alibi.

Postea qui ex rebellibus clarissimi læsæ Maiestatis conuicti & proscripti fuerunt, nominatim Carolus Comes Westmorlandiæ, Thomas Comes Northumbriæ, Anna Comitissa Northumbriæ, filia Henrici Comitis Wigornæ, Edwardus Dacræus *de Morton*, Io. Neuillus *de Leuersege*, Ioannes Swinbornus, Thomas Markenfeldus, Egremondius Ratcliffius Comitis Suffexiæ frater, Christophorus Neuillus, Richardus Nortonus *de Norton Coniers*, Christophorus Marmeducus, & Thomas è familia Nortonorum, Robertus & Michael Tempesti, Georgius Staffordus, & quadraginta plus minus alij, natalibus

M. D. LXIX

Fugiunt.

Nonnulli
supplicio affi-
ciuntur.Alij proscri-
buntur.

M.D.LXIX

talibus clari. Horumq; convictio & proscriptio proximo Parlamento confirmata. Reliquis qui fundos non habuerunt, & è regno non profugerant, noxa erat remissa. Ita huius rebellionis flamma breui tempore extincta est, Chapino Vitellio qui conscius, vt dixi, apud Regnam & Proceres palam demirante; tacitè verò indignante, tam subito & tam facile extinctam fuisse, eiusq; in Angliam adventum irritum cecidisse.

Nova rebellio.

* Piets Wall

Ex obruto huius rebellionis incendio novus quasi de cineribus igniculus *Naworthi* in Cumbria iuxta * *Valium Seueri* prorupit, à Leonardo Dacreo, Guilielmi Baronis Dacrei *Gilleflandij*, filio secundo-genito accensus. Hic (cùm Baro Dacreus nepos è fratre natu maiore adolescentulus, vt dixi, expirasset) iniquissimo animo tulit opimum patrimonium neptibus quas Norfolcius focer suis filijs desponderat, ex lege obvenisse: litem contra neptes intenderat, quæ, cum ex voto non procederet, clam cum rebellibus consilia sociavit, & Scotorum Regnam custodia eripere frustra tentavit. Cùm autem illi rebellionis signa sustulissent, priusquam putaret, & patriæ hostes declarati, dum ille in aula; ad Regnam salutandam admissus, omnem operam contra rebelles detulit, eoq; nomine domum remissus. In itinere (vt postea deprehensum est) consilia cum illis per internuntios impertijt, animumq; addidit, multa à Legatis exterorum Principum pollicitus, & inter alia se (collectis Reginae nomine militibus) Baronem Scropum Limitis Occidui Præfectum, Episcopumq; Carliolensem è medio sublaturum. Quod cùm efficere non posset, fugientes Comites literis cõmendatitijs ad Scotos persequutus, Castrum *Greistochum*, aliasq; Dacreorum ædes occupavit, Castrum *Naworthum* tanquam sui iuris communiuit; contraxitq; obtentu sua defendendi, & rebellibus obsistendi, tria millia limitaneorum prædonum, & alios qui Dacreorum nomini eo tractu longè clarissimo erant devotissimi.

Contra hos Baro Hunsdonius cum Veteranis præfidiarijs

diarijs Berwici signa mouet : Illi munimentis non confisi obuiam procedunt, & triquetra acie equitibus circumpositis ad *Geltum* fluuiolum excipiunt. Pugnatum sanè vtrinque acriter, & Leonardus (gibbosus licèt) nihil non fecit quod in duce fortissimo requiratur, sed plurimis suorum cæsis, victoriam haudquaquam lætam Hunsdonio reliquit, & in Scotiam proximam se recepit. Vnde breui in Belgium transmisit, & Louanij diem supremum inops obiit : Vt pater qui moriens ei tristitia propter inobedientiam imprecatus erat, non falsus videatur. Hunsdonius castra recepta Norfolcij famulis custodienda commisit, & Regina multitudini quam in rebellionem excitarat, criminis gratiam publicato edicto fecit.

Quamvis illa hac rebellionem domi implicata, Protestantibus tamen Gallia non defuit, rebus eorum iam propè deploratis. Principes enim eiusdem professionis ad communem causam tutandam hortata, pecuniam, Navarrea Reginae monilibus pignori acceptis, suppeditauit, permisitque Henrico Champernouno (cuius patruelis Gawinus Comitis Montgomerij filiam in uxorem coeperat) in Galliam turmam centum equitum volonum nobilium ducere, qui vexillo inscripsit *FINEM DET MIHI VIRTUS*. Inter quos erant Philippus Butshidus, Franciscus Barcleius, & Walterus Raleghus, admodum adolescens iam primum fati monstratus. Hæc Gallum non latuerunt, qui vt Angliæ opes in Protestantium subsidium redundantes vel exhauriret, vel saltem aliorum deriuaret, statuit novum belli incedium contra Angliam in Scotia excitare, sublevando Scotos qui pro Scotorum Regina Dunbritonium arcem tenuerunt. Et ad hoc Sebastianum Martiguium bellica laude florentem destinavit, sed illo in obsidione *S. Ioannis D'Angeli* sclopeti ictu extincto, hoc consilium prorsus evanuit.

Nec Hibernia hoc tempore rebellionibus vacavit. Edmundus enim & Petrus *Boteleri*, Comitis Ormondiaë

Z

fratres,

M.D.LXIX

*Pugna fusi.**Elizab. reformatis in Gallia auxiliatur.**Rebellio in Hibernia.*

M.D.LXIX

fratres, qui vicinos in Momonia iniuriosius tractauerant, legibus parere recusarunt, deprædationibus, & incendijs bonos ciues infestarunt, & cum Iacobo *Fitz-Morris* è familia *Desmonia*, *Mac-Arti-More*, *Fitz-Edmundo* Seneschallo *Imokellia*, & alijs qui cum P.P. Romano & Hispano de afferenda religione & deturbanda *Elizabetha* *Hibernia* regno fategerant, fœdus inierunt. Vnde perduelles denunciati, & *Petrus Carew* senior eos varia fortuna velitationibus exercuit. Nihilominus contractis perditorum numeris *Kilkenniam* obsiderunt, ciuesque uxorem *Warrhami S. Legeri* in manus tradere iusserunt, sed à præfidiarijs erumpentibus repulsi, misère regionem circumquaque deuastarunt. Ad hanc seditionem inflammandam, venit occultè ab Hispano *Ioannes Mendoza*, & ex Anglia ad extinguendam Comes *Ormondia* qui persuasit fratribus vt se submitterent. Illi tamen in carcerem coniecti, verùm ne iudicio sisterentur, quod eorum scelera efflagitarunt, impetrauit apud *Reginam* assidua *Comitis* intercessio, qui ægerrimè tulit eiusmodi maculam per eos nobilissimæ familiae esse aspersam, & sanguinis etiam necessitudo inter eos & *Reginam*, quæ subinde illibatam huius familiae nobilitatem in suam gloriam trahere gaudebat. Rebellionis autem reliquias *Prorex* per *Humfredum Gilbertum* acriter persequutus, brevi dissipauit.

Sedatur.

In *Ultonia* etiam tumultuatum *Turlogho Leinigh* modò in bellum, modò in pacem pro sua leuitate, & administratorum lubidine præcipite. Verùm eum in officio continuerunt non tam Angli præfidiarij, quàm *Hebridiani* subinde ex macris illis *Insulis* in eius agros effusi. Contra quorum in illa parte incurfiones magna vis pecuniæ ad oram maritimam communiendam ex Anglia subinde mittebatur: sed frustra, ex infœlicitate quadam tam Angliæ quàm *Hibernia* communi, vbi ad publica opera eiusmodi homines plerumq; se ingerunt, & admittuntur, qui publica privatis sordidè postponunt.

Hibernia infœlicitas.

ELI-

M. D. LXX.

ELIZABETHA
ANGLIÆ, &c.
REGINA.
PARS SECVNDA.

M. D. LXX.

REBELLIONE iam in Anglia
extincta, Moravius Scotiæ Pro-
rex sedulo egit, vt Scotorum
Regina sibi in manus tradere-
tur, eoque nomine & obsides
obtulit, & Northumbrium,
Westmorlandiumq; restituere
promisit; effecitque, vt Rossen-
sis Episcopus tanquam rebelli-
onis author, in custodiam apud

Episcopum Londinensem traderetur. Deinde vt Eliza-
betham beneficio demereretur, Mense Ianuario in limi-
taneas Scotiæ versus Angliam provincias cum exercitu
ingressus ad Anglos rebelles indagandum, pauculos, il-
losque nullius notæ interceptit; tandemque Northum-
briæ Comitem apud limitaneos prædones latitantem
hospitis indicio invenit, ad Lacum Leuinum custodien-
dum misit, limitaneosq; graviter afflixit.

Eodem autem mense, cum iam magnis laboribus
perfunctus, securo animo videretur, Limnuchi (Lith-

Z 2

quo

Moravius
Scotam sibi
tradi petit.

Rebelles An-
glos persequi-
tur.

Occiditur.

M. D. LXX.

quo vulgus vocat) ex insidijs globulo plumbeo infra umbilicum dum per plateam equitaret, transfossus occubuit. Percussor erat Hamiltonius, qui in Galliam mox evasit, & annos aliquot superfuit, subinde protestatus se privatam de Moravio vindictam sumpsisse, postquam patientia ad iniurias diutius obdurescere non potuisset. Moravius enim hominem quod à Regina steterat, proscripserat, & carcere condiderat, patibulum subinde minatus, donec prædiolo quod per uxorem obvenerat, Moravij clienti cederet. Vnde vxor mente capta, & ille in furorem versus, carcere effracto, cædem admisit. Nec persuaderi postea poterat in Gallia cum homo ad facinus promptus videretur, vt in Admirallum Colinium idem auderet, dictitans, se iusti sui doloris fuisse vindicem, cuius poenituit; alieni verò, nec prece ne pretio vnquam futurum.

*Varia de eo
iudicta.*

Multus hinc de Prorege sublato per Britanniam sermo, plurimis vana mirantibus; vtique somnium matris eius, postquam furtiuo congressu à Rege Iacobo v. compressa, de Leone & Dracone in eius vtero cõfligentibus. Apud prudentiores pro partium studijs, ab alijs ob religionem Rom. è Scotia profligatam, Regem puerulum conservatum, iustitiam æquabiliter administratam, & munificentiam in viros doctos, & Buchananum in primis, laudatus. Contrà ab alijs culpatus, quasi religionem integumento sumpsisset, vt ex Ecclesiæ spolijs se suosque expleret, atque in sororem Reginam optimè meritam iniuriosissimè ingratus, muliebri imbecillitati inhumanè insultasset. Et hi ex suis suspicionibus & coniecturis, pravoque multorum Nothorum ingenio augurabantur, quasi filio minimè parciturus esset qui matrem regno exuerat. Ipsa Scotorum Regina indoluit illum tam repentina & violenta morte præreptum fuisse, priusquam vt dixit, peccata in Deum, patriam, & Principem seria poenitentia expiasset. Angli verò quotquot Norfolcio studuerunt, vt vasrum simulandi & dissimulandi artificem, quantum ausi incusarunt.

Nocte

Nocte quæ Proregis cædem subsequuta est, Thomas Carrus Fernihurstius, & Walterus Scotus Buchluus, viri inter limitaneos Scotos fortissimi, Scotorum Reginae devotissimi, quique ab illa usque ad exilium & fortunarum everfionem steterant, ultionem contra Reginam Angliæ spirantes, quòd Prorex in eius gratiam limitaneos afflisset, in Angliam cum Scotis & quibusdam Anglis rebellibus irrupentes, pace violata, finitimum agrum ferro flammaq; quasi solitudinem facturi, devastarunt. Unde in Scotiam illicò missus Thomas Randolphus ut Scotiae Proceres in publico conventu de iniuria tanta doceret, quòdque si illi (Scotia tunc tumultuante) pacis perturbatores cohibere non possent, Reginam suo milite illatas iniurias persequuturam, nec quempiam immerentem damno affecturam. Huic nullum datum responsum, eò quòd Prorex nondum fuerat designatus. Suffexius tamen ut iniuria à limitaneis Anglis propulsaretur, & hostium insolentia comprimeretur, iussus est copias conscribere, & contra Buchluum & Fernihurstium mouere; eos autem solos bello persequi qui nuper cum Anglis rebellibus Angliam prædabundi incurfarant, aut Anglos rebelles contra foedera foverant, aut fovebunt. Nec sisti poterat, quamvis qui Scotorum Reginae studebant Argathelius & Huntleius, misso Trebono, inducias postularent, donec res Scoticas Elizabethæ significarent; quam cum ab incepto dissuadere non possent, primùm minas quodammodo iactarunt, & mox ad preces conversi rogarunt, ut quædam superiori biennio in Scotia scita, & sancita, illa arbitra, refigerentur.

Nihilominus medio Aprili Suffexius cum Barone Hunfdonio, Drurio Berwici Marefcallo, & Anglorum exercitu Scotiam ingreditur, per *Tiuidaliam* vicos, & villas Buchluij & Carrorum incendit, agros depopulatur, *Fernihurstium* & *Cralingum* propugnacula Thomæ Carri subruit. Ex altera parte Henricus Baro Scropus eodem ipso tempore occiduum Scotiae limitem intrat, Ionstoni & aliorum agros qui rebelles Anglos foverant, per Anandiam

M. D. LXX.
Scotorum &
rebellium in
Angliam in-
curso.

Angli ulciscuntur.

M.D.LXX.

diam latè devastat. Viculi trecenti incensi, propugnacula quinquaginta plùs minùs hoc tempore subversa fuerunt.

Pauculis interiectis diebus, Suffexius iterùm Scotiam ingressus cum Barone Hunsdonio, Humium Castrum rebellium Anglorum receptaculum admotis machinis obsidet, & deditione capit, in quo nisi vnus & alter ex rebellibus fuerunt deprehensi; quibus suspendio sublatis, Præsidioque imposto, Drurio imperat, vt *Fast Castle* alterum etiam Baronis Humij munimentum oppugnaret, quod mox etiam deditiorem fecit.

Cum rebelles Angli in interiores Scotiæ partes iam se recepissent, & alijs id genus hominibus confociati ferum flammamq; limitaneis in Anglia, & Regijs in Scotia minarentur: Suffexius Drurium reversum septimo post die in Scotiam remisit cum mille ducentis peditibus, equitibus quadringentis, qui apud Coldinghamam obsides recepit pro Comitibus Angusiæ, Mortonij, Mariæ, & Glencarniæ; atque pro Baronibus Reuueno, & Lindseio qui multis precibus Anglos evocarant. Postea Suffexius ipse comitatus Georgio Cario, Thoma *Manours*, Roberto Constabulo, quos simul cum Drurio dignitate equestri ornaverat, Hieronymo *Bowes*, Guil. *Knolles*, Thoma *Brickwello*, Roberto *Gamo*, *Elingtono*, *Caruillo*, & alijs ordinum ductoribus *Edenburghum* profectus, cum Comitibus illis, & *Lenoxio* ex Anglia iam recens reuerso, copias coniunxit, licet suspectior illis quasi in *Norfolciæ* & *Scotorum Regiæ* partes pronus. Hi per *Limnuchum Glascuam* accedunt, vnde *Hamiltonius Dux Castri-Heraldi* se subduxerat, inde ad *Hamiltonium Castrum* deflectunt, quod maioribus machinis diuerberatum, breui deditum, & semirutum. *Hamiltoniorum* etiam *Villæ magnificæ* ignis iniectus, & in eorum prædia passim per *Cluidsdaliam* sæuitum, vt in reditu, in palatium *Hamiltonij ad Limnuchum*.

Iam Scotiæ Proceres qui à Rege, (submotis *Hamiltonijs* & reliquis qui à Regina abdicata steterant) de eligendo

Regijs in Scotia auxiliantur.

Hamiltonium Castrum capiunt.

gendo novo Prorege conventuri Elizabethæ consilium exquirunt. Illa in Prorege creando se nolle interponere respondit, ne Scotorum Reginae, cuius causa nondum iudicata, præiudicium afferre videretur. Illi autem Matthæum Lenoxiæ Comitem regis avum primùm Interregem, & mox Proregem crearunt, Elizabetha non refragante. Illum enim & tenelli nepotis ex natura amantissimum, Anglorumq; ex beneficijs studiosissimum fore cognovit, & ad nutum futurum non dubitavit, cum eius uxorem in potestate haberet.

Dum Regijs in Scotia partibus Elizabetha ita aderat, Hispanus captivæ Reginae non defuit, sed curante Hamiltonio Dunbarrensis Ecclesiæ Rectore, è Belgio magnum armorum apparatus, pulveris nitrati copiam, VII. tormenta maiora, & aliquantum pecuniæ ad Huntleium Reginae in Borealibus Scotiae partibus Præfectum submit. Interim ille, Dux Castri-Heraldi, & Argathelius Locumtenentes Reginae communi consilio, & Reginae consensu Georgium Baronem Setonum ad Albanum legarunt, qui hæc coràm persequutus est. *Se missum è regno pace publica, & Principe optima infidelium subditorum perfidia orbato. Legationis summam in his constare, Ut supplicia ferrentur ad redimendam Regiam ex misera in aliena terra captivitate, & regnum ab aliena oppressione. Ut Scoti rebelles à commercijs in Hispani ditionibus exercenda prohiberentur, & x millia aureorum Scotorum Reginae assignata dependerentur. Regiam ad Hispani sinum confugisse, cui nihil aliud quàm, Honor, Iustitia, & Pietas (obiecta Principe Catholico dignissima) animo obuersantur, Albanum verò intercessorem adhibere, qui totus in hoc excubat ut salutaria illa Catholici Regis cogitata perficiantur. Utilitatem hinc Hispano se proponere nullam, hoc enim esse tanta Maestate indignum; sed perpetuam Serenissimæ Reginae, fortissimæq; gentis amicitiam & certum obsequium animis gratissimis deferre. Caroli v. patris gloriam Duce Florentino, & Mahumetano Rege in pristinam dignitatem restituti, longè lateq; inclaruisse. At si ille restituat Regiam Christianam, Christianæ religionis cultricem constantissimam,*

M.D.LXX.

*Lenoxius fit
Scotia Pro-
rex.**Hispanus
fert opem
contra Re-
gios.**Setoni ad
Albanum
Legatio.*

M.D.LXX.

mam, Principem absolutam, maximis orbis Christiani Principibus sanguine & fœdere coniunctam, duorumq; florentissimorum regnorum hæredem certissimam, quàm gloriosum fuerit, & quàm incomparabile pietatis argumentum? Posse hinc non solum de Gallia, Dania, Lotharingia, Guisys, Sanctissimo Patre, & vniuersa Ecclesia Catholica optimè mereri; sed etiam vestigijs paternis insistendo, Principes iniuste solio turbatos subleuando, & restituendo paternam celebritatem æquare, imò longè superare. Ut perniciosum autem hoc abdicandi hæreditarios reges exemplum vindicetur, illius in primis interesse, quandoquidem maximus sit Europæ Monarcha; eiusq; ditiones longè distitæ eiusmodi insolenti arrogantia facillimas præbeant occasiones. Nec aliud præclarior aut fructuosius Iustitiæ exemplar posse extare. Eam enim restituendo arctissimo amicitia & fœderis vinculo deuinciet Reginam Franciæ Dotariam, Scotiæ absolutam, Angliæ hæredem indubitatum, & nationem Scoticam cuius inconcussa fides in fœdere Gallico obseruando, iam inde à Caroli Magni temporibus vniuerso orbi est testatissima. Hinc prætereà (modo animum se dignum gerat) patere viam ad vlciscendas acceptas ab Angla iniurias, quæ rebellibus in Belgio fauet, pecuniam interceptit, legatum male tractauit, & subditorum bonis manum iniicit. Torpere vltra donec Scotia se Anglæ submiserit, ignaue & supina esse socordia. Fœminam illam tanto imperij incremento, & securitate domestica parta, vicinis formidabilem futuram, animumq; masculum & sexum imperandi audum, Hispaniam diuturno bello inuoluendi rationes facillè excogitaturum. In quo si præuertatur, illam sua ipsius formidine facillè coerceri posse, quandoquidem pauci in Scotia captiua Regina aduersentur, Nobiles pleriq; & vniuersi vtriusq; regni Catholici faueant, omnes Scotiæ portus in ipsius sint potestate; inq; hoc tam sacrum bellum Pontificem Romanum Ecclesiasticis bonis haud parciturum. Nihil igitur reliquum esse, quàm vt Rex Catholicus in causa tam iusta, pia, & salutari vires suas exerat. Ab illo vno vniuersos Britannia Catholicos solatium, vel exitium iam expectare.

*Albani
responsum.*

Albanus se pronum promptumq; ad hanc causam apud Hispanum quoquo modo promouendam respondit.
Com-

Commercia verò Scotorum rebellium (cùm sit contra libertatem Belgicam) interdicere non posse, pecuniam autem quamprimum repræsentandam pollicitus. Setonus interim, vt Hispanum & Albanum magis demeretur, ementito habitu ad confœderatos Belgas profectus, Scotos apud eos merentes verborum lenocinijs, conviuijs, & corruptelis cæteris ad defectionem traxit, & ægrè cum summo vitæ periculo tormentis admovendus, ad Albanum evasit, qui decem millibus militum in sex menses stipendia frustra promisit, cùm rebus in Belgio turbatissimis, milites in Scotiam mittere non posset.

Intereà Episcopus Rossensis (qui res Reginae Scotorum in Anglia grauitè procurauerat, & Londinensi Episcopo eò quòd rebellionem faces clam subiecerat, in custodia datus) iam liberatus, effecit vt Gallus per Oratorem, & Montlucium sedulò cum Elizabetha de Scota liberanda ageret, qui illam arctiori custodia detineri, idque sub Huntingdoniæ Comite adversario acerrimo & æmulo, (cùm non minùs ac illa, ius in regnum Angliæ non obscure præ se ferret) grauitè conquerebantur. Idem etiam, curante Rossense, Hispani Legatus Regis sui nomine summoperè vrget. Respondet Regina (postquam subdolas quorundam machinationes pro Scotorum Regina liberanda memorasset, (quam rebellionis nuperæ affinem fuisse tectè innuit) *Inconsideratæ & imprimis periculose esse imprudentiæ illam dimittere, quæ adeò apertè malis artibus ad Regnum Angliæ aspirat, vt necessario adaucta fuerit arctiori illam custodiæ mandare, è famulis quos plures attraxerat, nonnullos amouere, & Huntingdoniæ Comitem (in quo ius in Regnum agnouit nullum, cognitionem verò cum ipsa aliquam) Salopiæ Comiti, quem custodem constituerat, adiungere, qui iam pridem de suorum fide suspicari cœperat, & plures indies in Scotorum Reginae fauorem pellectos senserat, Huntingdoniæ tamen Comitem iamdudum ab illa submotum fuisse. Promittit prætereà se nihil omissuram, quod ad rem inter Scotorum Reginam & Scotos componendam faciat, simulque protestatur, se iniurias acceptas non persequuturam.* Ver-

M. D. LXX.

*Rossensis liberatus.**Scota libertatem querit.**Angliæ responsum.*

M. D. LXX.

runtamen per Gallum, Hispanum, & Scotam sibi licere sperat suæ & suorum tranquillitati & securitati consulere, quod Natura, Ratio, & Regia sua existimatio siue Honor suo iure exigunt. Si quis eorum magis explicatam ~~rationem~~ periculi amolendi rationem excogitauerit, se libentissimè audituram & amplexuram.

*Consultatio
de Scota li-
beranda.*

*Comitis Pen-
brochia mors.*

Posthæc crebrò agitantur in Aula consilia, an Scotorum Regina sit ad suos remittenda, an in Anglia detinenda, & quomodo Regni, Reginae, & Religionis incolumitati optimè consulatur. Inter hæc Guilielmus Herbertus Penbrochiæ Comes, natus ex Richardo filio Gulielmi Herberti senioris Comitis Penbrochiæ, mali sibi præfagus, ex hac vita anno Climacterico demigravit, tribus liberis Henrico, Edwardo & Anna relictis, magnifico funere specioso monumento in Templo Paulino conditus. Vir eximius, qui quodammodo fortunam sibi finxit suam, magnam apud Henricum VIII. gratiam iniit cui fuit à cubiculo, opes prudentia adauxit, maximè postquam Rex Catharinam Parram sororem vxoris eius in coniugem accepisset. Sub Edwardo VI. dum factionibus Aula distraheretur, Georgiani Ordinis periscelidem, Hippocomi Regij dignitatem, titulum Baronis *Herberti de Caerdiff*, honoremque Comitis Penbrochiæ consequutus. Sub Maria copijs contra Wiatum, & ad S. Quintini, exercitui Anglorum summo cum Imperio præfuit, Walliæ Præses, & Caleti bis Præfectus. Sub Elizabetha Magnus Aulæ Magister constitutus, cuius gratia aliquantisper excidit, quòd nec mala mente, nec malo animo nuptias Norfolcij cum Scotorum Regina in primis promoverit, parùmque abfuit quin mortuus proscriberetur ex indicijs quibusdam prolatis & præsumptionibus arreptis.

*Bulla contra
Reginam
publicata.*

Pius V. Pontifex Romanus, qui hætenus infidias abstrusas Elizabethæ posuerat, atq; illam non priùs admonitam, nec citatam per *Bullam Declaratoriam* anno superiore clam Anathemate innodaverat, & rebellionem concitarat, eandem nunc valuis Palatij Episcopi Londinensis noctu affixam, in hæc verba publicari curavit.

S. D. N.

M.D.LXX.

S. D. N. PII PAPÆ V. SEN-
 TENTIA DECLARATORIA CON-
 TRA ELIZABETHAM PRÆTEN-
 sam Angliæ Reginam, & ei
adhærentes hæreticos.

Qua etiam declarantur absoluti omnes subditi
à iuramento fidelitatis, & quocunque alio debito.

ET DEINCEPS OBEDIENTES
 Anathemate illaqueantur.

PIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM
 DEI, AD FVTVRAM REI MEMORIAM.

REGNANS in excelsis, cui data est omnis in cælo, & in
 terra potestas, vnam sanctam Catholicam & Apostolicam
 Ecclesiam, extra quam nulla est salus, vni soli in terris, vi-
 delicet Apostolorum Principi Petro, Petrique successori Romano
 Pontifici, in potestatis plenitudine tradidit gubernandam. Hunc
 vnum super omnes gentes, & omnia Regna Principem constituit,
 qui euellat, destruat, dissipet, disperdat, plantet, & ædificet:
 vt fidelem populum mutue charitatis nexu constrictum, in v-
 nitate spiritus contineat, saluumque & incolumem suo exhibeat
 Saluatori. Quo quidem in munere obeundo, nos ad prædictæ
 Ecclesiæ gubernacula Dei benignitate vocati, nullum laborem
 intermitimus, omni opera contendentes, vt ipsa vnitas, & Ca-
 tholica religio (quam illius author ad probandam suorum fidem,
 & correctionem nostram, tantis procellis conflictari permisit) in-
 tegra conseruetur. Sed impiorum numerus tantum potentia in-
 valuit, vt nullus iam in orbe locus sit relictus, quem illi pessimis
 doctrinis corrumpere non tentarint: adnitente inter cæteros,
 Flagitiorum serua Elizabetha prætensa Angliæ Regina, ad quam
 veluti ad asylum omnium infestissimi profugium inuenerunt.
 Hæc eadem, regno occupato, Supremi Ecclesiæ Capitis locum in
 omni Anglia, eiusque præcipuam authoritatem atque iurisdictio-

M.D.LXX.

nem monstrosè sibi vsurpans, regnum ipsum iam tum ad fidem Catholicam, & bonam frugem reductum, rursus in miserum exitium reuocauit. Usu namque veræ religionis, quam ab illius desertore Henrico Octauo olim euersam, claræ memoriæ Maria Regina legitima, huius sedis præsidio reparauerat, potenti manu inhibito, secutisq; & amplexis hæreticorum erroribus, regium consilium ex Anglica nobilitate confectum diremit: illudq; obscuris hominibus hæreticis compleuit, Catholicæ fidei cultores oppressit, improbos concionatores, atq; impietatum ministros reposuit. Missæ sacrificium, Preces, Ieiunia, Ciborum delectum, Cælibatum, Ritusq; Catholicos aboleuit: Libros manifestam hæresim continentes, toto regno proponi; impia mysteria, & instituta ad Caluini præscriptum à se suscepta, & obseruata, etiam à subditis seruari mandauit: Episcopos Ecclesiarum, Rectores, & alios Sacerdotes Catholicos, suis Ecclesijs, & beneficijs eijcere, ac de illis, & alijs rebus Ecclesiasticis, in hæreticos disponere, deq; Ecclesiæ causis decernere ausa: Prælati, Clero, & Populo, ne Romanam Ecclesiam agnoscerent, nèue eius præceptis, sanctionibusq; Canonicis obtemperarent, interdixit: plerosq; in nefarias leges suas venire, & Romani Pontificis auctoritatem atque obedientiam abiurare, seq; solam in Temporalibus & Spiritualibus Dominam agnoscere, iureiurando coegit: pœnas & supplicia in eos qui dicto non essent audientes, imposuit, easdemq; ab ijs, qui in vnitæ fidei & prædicta obedientia perseuerarunt, exegit: Catholicos Antistites, & Ecclesiarum rectores in vincula coniecit; vbi multi diuturno languore & tristitia confecti, extremum vitæ diem miserè finierunt. Quæ omnia cum apud omnes nationes perspicua & notiora sint, & grauissimo quamplurimorum testimonio ita comprobata, vt nullus omninò locus excusationis, defensionis, aut tergiuersationis, relinquatur: Nos multiplicantibus alijs atq; alijs super alias impietatibus, & facinoribus, & præterea fidelium persecutione, religionisq; afflictione, impulsu & opera dictæ Elizabethæ quotidie magis ingrauescente: quoniam illius animum ita obfirmatum atq; induratum intelligimus, vt non modo pias Catholicorum Principum de sanitate, & conuersione preces, monitionesq; contempserit, sed ne huius quidem sedis ad ipsam hac de causa Nuncios in Angliam trajcere

traijcere permiserit, ad arma iustitiæ contra eam de necessitate conuersi, dolorem lenire non possumus, quod adducamur in vnam animaduertere, cuius maiores de Repub. Christiana tantopere meruere. Illius itaq; auctoritate suffulti, qui nos in hoc supremo iustitiæ throno, licet tanto oneri impares, voluit collocare, de Apostolica potestatis plenitudine declaramus prædictam Elizabetham hæreticam, & hæreticorum fautricem, eiq; adherentes in prædictis, anathematis sententiam incurrisse, esseq; à Christi corporis vnitæ præcisos: Quinetiam ipsam prætenso Regni prædicti iure, necnon omni & quocunq; dominio, dignitate, priuilegioq; priuatam: & item Proceres, subditos, & populos dicti Regni, ac cæteros omnes, qui illi quomodocunq; iurauerunt, à iuramento huiusmodi, ac omni prorsus dominij, fidelitatis, & obsequij debito, perpetuò absolutos, prout nos illos præsentium auctoritate absoluimus: & priuamus eandem Elizabetham prætenso iure Regni, alijsq; omnibus supradictis: Præcipimusq; & interdiciamus vniuersis & singulis Proceribus, subditis, populis, & alijs prædictis, ne illi eiusve monitis, mandatis & legibus audeant obedire. Qui secus egerint, eos simili anathematis sententia innodamus. Quia verò difficile nimis esset, præsentibus quocunq; illis opus erit perferre, volumus vt earum exempla, Notarij publici manu, & Prælati Ecclesiastici, eiusve curiæ sigillo obsignata, eandem prorsus fidem in iudicio, & extra illud vbiq; gentium faciant, quam ipsæ præsentibus facerent, si essent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo nono, Quinto Kl. Martij, Pontificatus nostri anno quinto.

M.D.LXX.

CÆ. GLORIERIVS.

Hinc

M.D.LXX.
*Rebellio in
Norfolcia
incepta.*

Hinc novæ suspitiones increbuerunt aliquid monstri ali, & illico fanè altera rebellio in Norfolcia eruptura erat, sed quæ in primo ortu intercepta. Nobiles quidam Norfolciani Ducem liberaturi (in quem singularis erat omnium amor) consilia agitarunt, vt cum populus ad nundinas Harlstoniæ conflueret, clangente tuba multitudinem cogere, quæsito colore expellendi ex Anglia Belgas, qui magno numero propter Albani Tyrannidem in illam oram se receperant. Ex his aliquot in iudicium tracti, & læsæ Maiestatis damnati, de tribus tantum (quæ erat Elizabethæ clementia) supplicium sumptum. Notissimus erat Ioannes Throcmortonus qui pro tribunali mutus substitit, ad patibulum autem reliquos excusaturus se primarium authorem & suasorem agnovit.

*Feltonus
supplicio
affectus.*

Ioannes Feltonus qui Bullam Pontificiam valuis Palatii Londinensis Episcopi affixerat, iam deprehensus cum fugere nollet, in iudicium vocatus, intrepido animo factum confessus, quod tamen crimen fuisse agnoscere noluit, suspendio iuxta locum quo affixerat, periit, inanem gloriosi Martyrij vmbra[m] consecutus. Cæterum hanc Bullam Pontificij pleriq; modestiores tacitè improbabant, quòd nulla ex iure admonitio præcesserit, & prævidentes mole[m] malorum inde sibi impendere, qui prius privatim sua sacra intra parietes satis securè coluerunt, vel recepta in Ecclesia Anglicana sacra, sine conscientia[rum] scrupulo adire non recusarant. Multiq; illorum in debita deinceps obedientia firmi permanserunt, cum vicinos Principes & Catholicas Provincias assuetis cum Regina commercijs minimè abstinere, & Bullam tanquam vanum verborum fragorem contemni viderent.

*Bulla à Pon-
tificijs im-
probata.*

*Et à plerisq;
spreta.*

*Dux ex Ar-
ce liberatur.*

Quo die Feltonus in iudicium vocatus, eodem Dux Norfolcius (qui per imprudentiam se lapsum confessus, poenitentiamq; tantam præ se tulerat, vt non solum animus à nuptijs, sed aures à commemoratione abhorrent; fidemq; scripto obligarat de matrimonio cum Regina Scotorum, inconsulta Elizabetha, nihil iam inde sibi futurum) ex Arce Londinensi, in qua pestis sæuire coepit,

cœpit, ad suas ædes magna cum omnium lætitia emittitur, vbi sub libera Henrici Neuilli custodia ageret. Nec fanè ex lege Maiestatis læsæ anno x x v. Edwardi Tertij in illum agi poterat, vt monuit Cecilius, qui Ducis studiosus fategit, vt ille aliquam aliam matrimonio sibi coniungeret, quò minus ab eo iam inde timeretur, & publicæ tranquillitati consuleretur. Non deerant tamen, qui illum compositò iam liberatum existimarunt, vt in maius discrimen impelleretur. Plura certè quàm ille suspicabatur, postea indies diluxerunt, & fides eorum, qui illi ab intimis consilijs, spe, aut corruptelis erat labefactata.

Tempora iam erant suspicionibus, & coniurationibus plenissima. Conspirarunt enim ad Scotorum Reginam è custodia liberandam, Thomas & Edwardus Stanlæi, filij iuniores Comitis Derbiæ, ex filia Thomæ Ducis Norfolciæ, Thomas Gerardus, Rolstonus, Hallus, & alij in Comitatu Derbiensi. Sed Rolstoni filius qui ex cohorte erat nobilium stipatorum, conspiracyem aperuit; & illi in carcerem coniecti præter Hallum, qui in Manniam Insulam evasit, & inde Episcopi Rossensis cõmendatione transmissus ad Dunbritonium, vbi, castro postea expugnato, deprehensus, Londini tandem extremo supplicio affectus. Ipseq; etiam Rossensis Episcopus nuper custodia emissus, iterum Londinensi Episcopo in custodiam traditur, quòd clandestina colloquia cum Southamptonio Romanæ religioni devotissimo conseruisset.

Suffexius interea comitatus Barone Scropo, & expeditis cohortibus Scotiam iterum ingressus, Viculos per vallem Annandiam incendit, Annandiam Heirisij, & *Caer-Laueroc* Maxwelllij castra qui in Angliam prædatorias fecerant incursiones, subvertit; eosq; qui pro Scotorum Regina steterant, eò adegit, vt Dux Castri-Heraldi, Huntleius, & Argathelius Syngrapham suis subscriptionibus, & Sigillis firmatam ad eum miserint, qua se & à bello abstinere, & Anglos rebelles deserere obligarunt. Suffexius iam reversus Edwardum *Hastingum*, Franciscum

M.D.LXX.

*Cecilius ad nuptias suadet.**Multi incarcerati.**Expeditio in Scotiam.*

M. D. LXX.
*Suffexius in
 Sanctius con-
 silium adsci-
 tus.*

*Tractatus
 cum Scota.*

*Anglorum
 propositiones.*

cum Ruffellum, Valentinum Brownum, Guil. Hiltonum, Robertum Stapletonum, Henricum Curwenum, & Simonem Musgravium equestri ordine ob fortitudinem decoravit, & ipse postea ob spectatam prudentiam & virtutem, in sanctius Reginae consilium admissus.

Elizabetha (animo varijs suspicionibus, ex illa Bulla, & Norfolciensi coniuratione suspenso) Cecilium, & Walterum Mildmaium ad Scotorum Regnam, quae Chatterworthi in agro Derbieni tunc agebat, misit (qui eò difficili itinere, aquis ubique supra modum intumescensibus, mense Octobri pervenerunt) vt cum ea consulerent, qua ratione commodissime diffidium in Scotia componeretur, ipsa in pristinum statum restitueretur, & Elizabethae securitati, atque filioli incolumitati consuleretur. Illa nihil nisi conditionem suam afflictissimam deplorare, de dolosis Morauij artibus conqueri, Norfolcium excusare, in Elizabethae benignitate spem omnem collocare, penes quam rerum summam in Scotia non minus, quam in Anglia esse acceperat. Proposuerunt illi, vt ad syncerum pacis foedus inter duo regna firmandum. *Tractatus Edenburgensis confirmaretur, illa titulo & iuri in Angliam, dum Elizabetha & ex ea liberi legitime nati superessent, renuntiaret. Cum nullo Principe contra Angliam foedus renouaret, aut obseruaret. Exteros milites in Scotiam non admitteret. Cum Anglicis aut Hibernicis nulla, inconsulta Regina, consiliorum haberet commercia: Profugos Anglos & rebelles redderet. Damna Anglis limitaneis illata resarciret. In caedem tam Darlij mariti, quam Morauij, ex lege inquireret. Filium in Angliam obsidem traderet. Cum nullo Anglo, nisi Regina Angliae consulta, nec cum quouis alio, Ordinibus Scotiae iuris, matrimonium contraheret. Scoti in Hiberniam, nisi impetrata ex Anglia licentia, non transmitterent. Ad haec firmanda, Regina & Delegati constituendi syngraphas & sigilla apponerent. Sex obsides quos Regina Angliae nominaret, in Angliam mitterentur. Si Regina Scotiae aliquid contra Elizabetham per se aut alium moliretur, ipso facto omni iure, quod in Angliam vendicat, excideret. Castra Humium & Fast Castell*

stell in tres annos ab Anglis tenerentur. Munimentum itidem aliquod in Gallovidia, vel Cantira Anglis in manus traderetur, ne Scoto-Hiberni inde Hiberniam infestarent. Postremò Ordines Scotiae hæc singula Parliamentaria auctoritate confirmarent.

Ad hæc illa primùm pro sua prudentia prouidè sanè extemplò respondit, sed pleniorẽ responfionem retulit ad Episcopum Rossensem suum in Anglia legatum, Alexandrum Gordonium Episcopum Gallovidensem Comitis Huntlæi patrum, & Guilielmum Baronem Levingstonium à suis in Scotia Locumtenentibus delegatos. Qui postea ex his articulis alios admiserunt, alios reiecerunt. Responderunt, Tractatum Edenburghensem confirmandum, titulum Elizabetha superstite renuntiandum, de antiquo illo cum Gallis fœdere considerandum, Quod si non obseruarent, Regina dotem amitteret, gens Scotica, è qua centum cataphracti Equites, centum viginti quatuor Sagittarij Satellites aluntur. Mercatores, studiosi, plures qui hæreditates in Gallia adierant, & sacerdotia tenent, pensionibus & immunitatibus, quibus gaudent maximis exuerentur, & eijcerentur; Scotiaque potentissimæ gentis amicitia & subsidio nudaretur. Quæ nisi Angli cumulatè resarcirent, nullo modo se fœderi Gallico posse renuntiare, Milites autem exteros nolle admittere, nisi eiusmodi rebellio proruperit, quæ domestico milite comprimi non poterit, Reginam Scotorum nulla cum subditis Angliæ consiliorum commercia in Angliæ damnum habituram, si modò Regina Angliæ vicissim cum Scotiae subditis nulla in damnum Scotiae habuerit. Si qui sint profugi Angli & rebelles in Scotia, illos pene Scotos rebelles esse, & ab iisdem repetendos, damna illata à delegatis examinanda, in Darlij & Morauj cædem ex legibus Scotorum inquirendum. Regem obsidem in manus tradere non posse, cum ille sit penes illos, qui Regis nomen rebellionem contra Reginam obtendunt. Novum & inauditum esse vt liberæ Principi in matrimonio contrahendo à Principe extero & suis subditis præscriberetur. Scotos in Hiberniam in damnum Reginae Angliæ, sine licentia non transmittendos, si reciprocè Hibernici eadem lege teneantur, ne in Scotiam transmittant. Ad securitatem firmandam, consen-

B b

serunt

M. D. LXX.

Scotorum re-
sponfa.

M. D. LXX.

serunt obsides dare, quoscunque Regina Angliæ nominaret, præter Ducem Castri-Heraldi, Huntleium, Argathelium, & Atholium. Præterea, Scotorum Reginam omni successione iure in Angliâ excludendam adenserunt, si aliquid contra Regiâ Angliæ ius moliatur; modò Regina Angliæ pari aliqua pœna vicissim teneatur, si illa quid contra Scotiâ Reginam moliatur. De Castro Humio, & Fast-Castello rogant, vt Baroni Humio proprietario Domino restituerentur, nec diutiùs ab Anglis tenerentur. Munimenta in Gallouidia, aut Cantira exteris tradere, nihil aliud esse quàm nouam bello materiam suppeditare.

Conuenire
non possunt.

Cùm de his conuenire minimè possent, nec Delegati à Scotiâ Prorege venirent, & interea auxilia ad Scotorum Reginam liberandam à Pontifice Romano, Gallo, & Albano efflagitari sparsis rumoribus divulgaretur; Anglique rebelles Westmorlandius, Northumbriæ Comitissa, & reliqui è Scotia subducerentur (quibus Pontifex Romanus per Episcopum Rossensem x i i. millia aureorum suppeditarat) planè nihil ex hoc Tractatu provenit: nisi quòd Elizabetha (quæ tanquam honoraria arbitra ad clauum totius Britannia fedit) Conuentum Ordinum Scotiæ prorogari, & inducias sæpiùs agitari, pro sua auctoritate iusserit. Partium enim Duces Scotiam grauissimè vbique afflixerunt.

Rossensis o-
pem ad Sco-
tam liberan-
dam petit.

Articulos huius Tractatus Rossensis ad Pontificem, Gallum, & Hispanum misit, innuitq; Scotorum Reginam his necessariò consensuram, nisi auxilio & consilio tempestiuè adiuuarent, quæ vehementiùs, sed frustra efflagitavit. Illi enim alijs curis erant occupatissimi, & Hispanus totus in nuptijs apparandis cum Anna Austriaca Maximiliani Imperatoris filia, sua ipsius è sorore nepote, quæ hoc tempore è Zelandia Hispaniam versus solvit. Ad quam per mare Britannicum in Hispaniam deducendam Elizabetha Carolum Howardum cum bellicosa classe, & selectis nobilibus misit summa cum honoris & amoris in Austriacam familiam testificatione.

Anniversari-
um Regni E-
lizabetae ce-
lebrari cep-
tum.

Anno iam regni Elizabethæ duodecimo foeliciter exacto, in quo aureum, vt vocarunt, diem creduli Pontificij sibi

fibi ex ariolorum prædictione expectabant, boni omnes per Angliam lætanter triumphabant, & xvi. Novembris anniversarium regni inchoati diem, gratiarum actionibus, concionibus per Ecclesias, votis multiplicatis, lætifona campanarum pulsatione, hastiludijs, & festiva quadam lætitia celebrare cœperunt, & in obsequiosi amoris testimonium, dum illa viveret, non destiterunt.

Inter hæc fatis concessit Henricus Cliffordus, secundus huius cognominis Cumberlandiæ Comes, filius Henrici, quem Henricus viii. ad Comitis honorem Anno MDXXV. evexerat; Sed ex perantiqua & nobili familia, cui plurimum honoris accessit è coniugijs cum hæredibus tum *Vesciorum*, tum *Vipontiorum*, siue de *Veteri ponte* qui olim hæreditarij Westmorlandiæ Vicecomites. Genuit ille è priore vxore Eleonora filia altera Caroli Brandoni Ducis Suffolciæ è Maria Henrici octavi sorore Margaretam magna spe, & pompa enuptam Henrico filio Comitis Derbiæ vt vnicam familiæ hæredem. Sed hæc spes evanuit, cum ille è secunda vxore Anna Dacrea duos procreasset filios, qui in paterno honore invicem successerunt.

Debitum etiam naturæ persolvit Nicholaus Throcmortonus iam sæpius dictus, filius quartus Georgij Throcmortoni Equitis Aurati ex Catharina Nicholai Baronis Vaulxij filia. Vir magna rerum usu, iudicio acerrimo solertiaque singulari; qui multa movendo ægrè sub Maria, prudentia diserta vitæ consuluit, & sub Elizabetha indefessa opera, multis legationibus magna cum laude defunctus, nisi ad exiguas opes, & tenues illas dignitates, licet nomine speciosas, Primarij *Pincernæ Angliæ*, & *Camerarij Fisci Regij*, emergere non poterat, dum Cecilio æmulatorem in Leicestrij gratiam se obiiceret. In cuius ædibus inter coenandum dum acetarijs affatim vesceretur, vt alij perhibent Peripneumonia, vt alij vehementi Catarrho oppressus, non sine suspitione veneni, mortem tempestivè sibi & suis oppetijt, in magno vitæ & fortunarum discrimine ex irriquieto ingenio positus.

M.D.LXX.

Comitis
Cumberlandiæ
mors.N. Throcmortoni
mors.

M. D. LXX.
Hibernica.

*Rebellio ori-
tura occidit.*

In Hibernia, Connogherus *O-Brien*, Twomundiae Comes, cum Edwardum Fittonum Connachtiae Praefectum ferre non posset, qui paulò seuerius Provinciam administrare, & spem expilandi subditos Hiberniae Dynastis praecidere coeperat, clandestina rebellionis consilia cum nonnullis inierat; cumq; iam iam eruptura, forte fortuna difflata fuit. Pridie enim quam arma essent sumpturi, Fittonus totius rei omninò ignarus, Twomundio comiter significavit se die crastino apud eum ut hospitem cum aliquot amicis diversurum. Ille conscientia convictus, metuq; pessimo in dubijs augure correptus, consilia patere ratus, & Praefectum ut hostem, non ut hospitem adventurum, illicò in Galliam soluit, quid de illo factum omnibus demirantibus. Coniurati in Angliam ad rem aperiendam profectum subveriti, in obsequio permanserunt. Quod cum ille certò comperisset, seriò resipuit, & rem totam Norrisio in Gallia Legato ingenuè confessus, eoq; deprecatore usus, eam apud Elizabetham gratiam invenit ut ad sua restitueretur.

*Stucleius ex
Hibernia
fugit.*

Thomas verò Stucleius Anglus, ganeo, profligator, & ostentator insignis, qui rebus accisis in Hiberniam profugerat, spe Seneschalciae Wexfordiae excussus, cum indignissimas contumelias in Principem benè meritam euomisset, & homo contemptus res mouere non potuisset, ex Hibernia in Italiam ad Pium v. Pontificem Rom. elapsus, incredibile est, in quantam gratiam assentatiunculis apud senem perniciem Elizabethae anhelantem influxerit, magnificè ostentando, & pollicitando se cum tribus Italorum millibus Anglos ex Hibernia deturbaturum, & classem Anglicam incensurum. Quae, postea sceleratè suscepit, sed suo exitio, ut dicemus.

M. D.

M. D. LXXI

M. D. LXXI.

PRimo anni mense Elizabetha Regia pompa Londinum ingressa, Peristyllium pulcherrimum (*Bursam* vocant) quod Thomas Greshamus Eques auratus civis Londinensis, regi usq; mercator in mercatorum usum extruxerat, inuifit, & *Excambium Regium*, voce præconis tubis clangentibus quasi dedicando nominauit.

Post aliquot etiam dies, illa quæ in honoribus dispensandis admodum parca (totis enim duodecim annis non plures quàm quatuor ad Baronis honorem extulerat) Guil. Cecilium à Secretis trabea Baronica investitum, huiusmodi formalibus verbis literis honorarijs Baronis Burghlæi titulo ritè exornauit. *Tam ob diutina seruitia tempore Progenitorum nostrorum Regum Angliæ, quàm etiam fidele & gratissimum obsequium semper ab ipsis regni nostri primis auspicijs non solum eximijs & grauibus consilij negotijs: sed prætereà omnibus etiam alijs generaliter pro regno expeditionibus multipliciter impendit, indiesq; impendere non desistit: Nec non ob circumspèctionem, strenuitatem, prudentiam, dexteritatem, vitæ integritatem, prouidentiam, curam, & fidelitatem de gratia speciali, ac ex certa scientia & mero motu ad statum, gradum, dignitatem, & honorem Baronis de Burghley ereximus, præfecimus, & creauimus, eidemq; nomen, stilum & titulum Baronis de Burghley imposuimus, & dedimus, & præbuimus, &c. Habendum & tenendum sibi, & hæredibus suis masculis de corpore suo exeuntibus in perpetuum, &c. Huius & aliorum quos ad Baronum statum prouexit libentiùs memini & meminero, quòd sit inter amplissimos honoris gradus. Parlamentarij enim Angliæ Barones sunt Regni Procères, Magnates, & Consiliarij nati, plurimisq; gaudent immunitatibus, & privilegijs, quæ non est huius loci commemorare, & alibi nonnulla notavi.*

Paulò antè Florentinus ille Ridolfus iam dictus, qui mercaturam quindecim annos Londini exercuerat, occultè

Roiall Exchange.

Baro Burghleius creatur

Barones creandi forma.

Eorum dignitas.

M. D. LXXI
Pij v. ad
Scotam lite-
ra.

cultè literas Pontificis Rom. ad Reginam Scotorum sub-
mifit, in quibus omnia summa studia, opem, operamq;
ad religionem Catholicam, & ipsam promovendam
pollicetur, petitq; vt fauor & fides Ridolfo adhibeatur
in omnibus, necnon vt per illum intelligat, qui iam Ita-
liam cogitat, qua ratione Catholicæ religioni, & cõmu-
nibus malis in Britannia mederi possit. Ridolfus etiam
fuis seorsim literis Reginam rogat, vt illa Ducem Nor-
folciæ, & amicos hæc edoceret; & iisdem ipsum com-
mendaret. Illa autem responsum distulit (licet Gallus,
Hispanus, & Albanus in eandem sententiam scripissent)
donec videret, quò tractatus iam incoeptus euaderet.

Venerant enim de rebus Scoticis nomine Regis Sco-
torum Comes Mortonius, Petcarnius Abbas Dunfermi-
lini, & Iacobus Mac-Gillius, qui Elizabethæ iubenti vt
causas Reginam abdicandi clariùs explicarent, & iustas
esse probarent, Commentarium prolixum exhibuerunt.
Quo insolenti quadam libertate, & verborum asperitate
populum Scoticum Regibus esse superiorem ex veteri
regni Scotici iure, exemplis obsoletis & nouis vndiquaq;
conquisitis, imo & ex Caluini authoritate, populares vbi-
que Magistratus ad libidinem regum moderandam con-
stitutos esse, ijsq; licere malos Reges carceribus coerce-
re, & regno exuere probare conati. De sua autem erga
Reginam abdicatam lenitate gloriosè prædicabant, quòd
filium in suum locum subrogare, tutoresq; dare permise-
rint. Ex populi misericordia, non ex ipsius innocentia
fuisse, quòd superfit, & alia multa quæ tumultuantia in-
genia contra Regiam Maieftatem petulanter comminif-
cuntur. Hunc non sine indignatione legit Elizabetha,
atque vt in Regum iniuriam scriptum, tacitè damnauit.
Delegatis verò respondit: Se nondum videre iustam
causam ita exagitandi Reginam, velle itaque vt ad dif-
cordiam in Scotia extinguendam rationes quamprimùm
inirent.

Scotorum
contra Regi-
am potesta-
tem scriptum

Ab Anglia
damnatum.

Hinc apud ædes Baconi Magni Sigilli Custodis, Epi-
scopo Rossensi, Episcopo Gallovidiensi, & Baroni Le-
uing-

uingstonio Delegatis Regina Scotorum proponitur ad securitatem Regno, Reginaeque Angliæ, & nobilibus Scotia à Regis partibus præstandam, vt priusquam Regina Scotorum liberaretur, Dux Castri-Heraldi, Huntleia, & Argathelia Comites, Humius, Herifius, & alter è Baronibus obsides darentur, & Castra Dunbritonium, & Humium in Anglorum manus ad triennium traderentur. Illi responderunt: *Non dubitandum quin Regina Scotorum, quæ se Regina Anglorum patrocinio sponte commiserat, etiam in omnibus quæ commodè fieri possent, lubentissimè satisfaceret. Tantos verò viros & munimenta tradere nihil aliud esse, quàm miseram Reginam omnium fidelissimorum amicorum, & tutissimorum locorum præsidio orbare, & aduersarijs in prædam exponere.* Obtulerunt autem duos Comites, quorum alter esset è tribus iam dictis, & duos Barones in obsides ad biennium. Munimenta autem ex fœdere Anglis non posse tradi, nisi alia Gallis itidem tradantur. Atqui, inquit Baconus, *uniuersum Scotia Regnum, Princeps, Proceres, & munimenta ad securitatem Reginae, florentissimoque Angliæ regno præstandam minimè sufficiunt; & ideò Reginam Scotorum non dimittendam ob quamcunq; securitatem à Scotis proponendam.*

Hinc illi statim collegerunt, palamque dixerunt se planè iam tandem intelligere certum deliberatumque esse Anglis Reginam in Anglia perpetuò detinere, & simul tractatum interrumpere, cum eiusmodi securitatem, quam Scotia præstare nullo modo posset, tam rigidè exigent. Cæteri tamen Angliæ Consiliarij protestati sunt, se Scotorum Reginam liberari percupere, modò sufficiens præstetur securitas. Et hoc quidem nomine postea egerunt cum Mortonio & collegis de his rebus, & rege in Angliam tradendo, qui planè responderunt, se nullam habere consultandi auctoritatem, vel de Regina in Scotiam recipienda, vel rege tradendo. Reginae verò Scotorum delegati hanc vt friuolam tergiversationem reiecerunt, vtique illis satis auctoritatis esse consultandi de Regina liberanda, qui authores fuerunt Reginam abdicandi. Nec esse cur à cæ-

teris

M. D. LXXI
*Postulata
 Anglorum
 de Scota li-
 beranda.*

*Qui Scoto-
 rum oblata
 reijciunt.*

*Altercatio
 inter Scotos.*

M.D.LXXI

*Querela in
Anglia consi-
liarios.*

*Scota partia-
rij oppressi.*

* Dunbrit-
ton Frith.

*Archiepisco-
pus suspensus*

*Scota ad
Norfolcium
cōmentarius.*

teris coniuratis auctoritatem requirerent, quandoquidem Facinus quos inquinat, æquat. Quod ad Principem, cum iam dixit quinquennis, illum auctoritatem deferre non posse, quod ad Proregem, illum rem omnem Elizabethæ arbitrio permisisse. Obsecrarunt igitur ut isti ad consultandum adigerentur vel sine istis, res æquis conditionibus transigeretur. Verum Elizabetha cum perspiceret nihil posse confici in suam, Regis, Reginaeque securitatem, nisi utraque factio consentiret, æquum putavit ut Ordines Scotiae iam conventuri certos homines seligerent qui paci componendæ operam darent. Hinc Rossensis & Collegæ palam quiritabantur, nonnullos Angliæ Consiliarios abusos esse Reginae Angliæ prudentia, & Reginae Scotorum patientia; Principes externos dolis delusisse, Scotosque spe damnosa lactasse. Et ipsa sanè Scotorum Regina stomachi & querelarum plena, eiusmodi moras pertæsa Gallovidiæ Episcopum, & Levingstonium reuocat. Rossensem, quem Regina Angliæ Londino abire iusserat, manere Londini ex Legati iure iubet, quod suspicione non caruit. Suis in Scotia præscribit ut arma capefferent, nec ulterius damnosis inducijs aut colloquijs confiderent.

Dum enim hæc in Anglia agerentur, illi grauibus damnis fuere affecti, multi supplicio sublatis, plures cæsi, Dunbritonium ad * Glottæ siue Cluidæ æstuarium, munitissimum Scotiae propugnaculum captum, & I. Hamiltonius Archiepiscopus S. Andreae, Ducis Castri-Heraldi frater, ut regicidij conscius, ne in iudicium quidem more patrio vocatus, ad patibulum suspensus, ex indicio sacrifici qui hoc quondam ex regicidis inter confitendum se audiuisse affirmârat.

Cum iam captivæ Reginae spes esset nulla, sed dolor longè maximus, famuliq; omnes præter decem, & Sacerdotem, qui sacra faceret, essent amoti, omnisque ratio expediendæ salutis & libertatis, quæ duce natura, honestissima, præclusa videretur, non poterat non recludere, quod diu animo presserat. Commentarium igitur prolixum de consilijs suis, quem iam antè scripserat, & quasdam

dam amatorias literas ad Ducem Norfolciæ, priuato inter ipsos caractere, latenter mittit, aliasq; literas ad Pontificem & Hispanum deferendas per Ridolfum, quem vt sui studiosissimum, maximeq; necessarium commendat. Higfordius Duci amanuensis, qui hunc Commentarium & literas vsitato caractere descripsit, iussus igni tradere, sub storea in Ducis cubiculo occultauit, & composito, vt videtur. Ridolfus ille semel cum Duce præsens, sæpius per Barkerum hæc disseruit. *Se obseruasse plures esse tam nobiles quàm plebeios in Anglia qui rebus nouandis student, & hos triplici esse genere, alios qui regnante Maria authoritate & gratia floruerunt, & nunc nullo sunt numero, alios qui Pontificiæ religioni addicti, eandem pro arbitrio colere non posse indignantur, alios qui in spem nouam proni sortem suam permolestè ferunt. His ad quoduis audendum nil deesse præter ductorem ex genere illustri, pecuniam, & externum auxilium. Ductorem verò genere illustriorem & magis idoneum quàm Ducem apud omnes hominum ordines gratiosissimum, reperiri posse neminem. Par etiam esse vt ille iniurias acceptas vlcisceretur, qui tam diu in carcere contra ius patrium fuisset detentus, & nunc in contumeliam ad Comitum Parliamentaria non vocatus, in quibus habet locum & suffragium, vt Princeps inter Procures, & Comes Marescallus Regni Angliæ. Vt hæc efficacius persuaderet, exhibuit catalogum nobilium qui se & fortunas Duci deouerant, si hoc susciperet. Quod ad externum auxilium, asseuerauit Pontificem velle (modò Catholica religio promoueretur) totius belli expensas facere, qui deposuerat centum millia aureorum superiori anno cum Bulla publicaretur, quorum duodecim millia ipse Ridolfus inter Anglos profugos distribuerat. Promisit Hispanum Anglorum iniurijs irritatum auxiliares copias submissurum, Equitum scilicet quatuor millia, Peditum sex millia, qui transmitti possent ad Harwicum Essexiæ portum (in cuius vicinia Dux habet magnas & multas clientelas) commodissimè, & sine suspitione ineunte æstate, cum Dux Medinæ Celi iusta cum classe in Belgium sit aduenturus. Denique conclusit eiusmodi temperamentum posse adhiberi, vt omnis suspicio regni affectati à Duce amoueat, & Regine Angliæ saluti consulatur,*

M. D. LXXI

Ridolfi dissertatio.

Promissa.

M.D.LXXI

Rossensis
consilium.

tur, si modò illa religionem Romanam amplecteretur, aut toleraret, & nuptijs Reginae Scotorum cum Duce assensum præberet.

Hæc Dux vt verisimilia audivit, literis tamen fidei, vt vocant, quas Ridolfus discessurus exhibuit, subscribere recusavit. Nec audire voluit consilium quod multis cogitationibus Rossensis evigilauerat, & per Barkerum suggestit. Ut Dux cum selecto nobilium numero Reginam ex improviso interciperet, & Parlamentaria Comitia interturbaret. Quod facile fieri posse monuit ex temporis opportunitate, cum tot nobiles Duci deuoti hæc alacri animo iam aggressuri essent, quot aliàs vno in loco sine suspitione non iterum conuenirent. Causas verò iustas subesse, quòd Dux diu contra patrias leges in carcere fuisset detentus, nec ad Parlamentum admissus, quòdque asperiores leges contra Pontificios fuerint excogitatae. Nec exempla deesse, Castrutium enim in Italia, aliosque passim magna ex inopinato aggressu fæliciter effecisse, quinque Nobiles in Scotia nuperrimè Parlamentum quo Morauius proscribendus erat, disturbasse, & Reginam in ipsorum potestatem redegissee, eademque ratione & facilitate (si oblata occasio arripiatur) Elizabetham posse intercipi, nuptias cum Regina Scotorum confici, & Pontificiæ religioni in Anglia caneri sine magno strepitu, sine externis auxilijs.

Aliorum in-
cepta.

Hoc consilium Dux (qui pro innata bonitate longè à scelere abfuit) vt perniciosum & periculosum ex animo averfabatur. At iisdem diebus Henricus Percius operam suam Rossensi detulit ad Reginam Scotorum è carcere liberandam, modò Grangius, & Carrus Fernihurstius eam ad Scotiæ limites exciperent, & frater eius Northumbriæ Comes è Scotia liberaretur. Sed cum ille suspectior esset ob intimam cum Burghleio familiaritatem, & rem longius differret, hoc consilium labavit; vt etiam Powelli Sandfordiani è Nobilium stipatorum cohorte, & Oweni è clientela Arundellij qui hoc idem suscepturi erant, nisi Rossensis, vt tãto negotio impares, cum minoris essent notæ, inhibuisset. Cætera quæ occultissimè in hoc negotio acta, paulisper omittamus donec dies detexerit.

Dum

Dum hæc Londini occultè agitantur, prodigiosus terræmotus in Orientali Comitatus Herefordensis parte ad *Kinnaston* viculum factus est. Duodecimo enim Cal. Martij vesperi, hora sexta, terra decessit, monsque cum subiecta caute (ingenti mugitu primùm & stridore vt à vicinis longè exaudiretur) tanquam si ex diuturno somno consurrexisset, se extulit, & in superiorem locum, relicto cubili profundo ascendit, secum vna deferens arbores infixas, caulas, & ouium greges. Arborum quædam terra obrutæ iacuere, aliæ monti accedendo adiunctæ ita coaluerunt, ac si eo loco primùm radices egissent. Quo loco discesserat, hiatum quadraginta pedes latum, longum octoginta vlnas reliquit. Ager omnis, viginti iugerum plus minùs erat, inter eundem Sacellum obvium evertit. Taxum in cœmeterio sitam ab Occidente in Orientem transtulit. Eadem vi publicas vias cum caulis, sepibus & arboribus infitis protrusit. Ex culta pascuam, ex pascua rursus cultam effecit. Terram eminentiorem, cui obviàm occurrit, provolutam, & vi maiori actam, in montem celsiorem tanquam aggere factò, redegit. Ita cum à Vespere die Saturni vsque ad meridiem die Lunæ obambulasset; tanquam ex itinere fessus, & mole sua laborans, substitit.

In Gallia paulò antè magna & regia pompa nuptiæ celebratæ fuere, Maseriæ ad Mosam fl. inter Carolum I X. Regem Galliarum, & Elizabetham Austriacam Maximiliani Imperatoris filiam, quas vt honorifica gratulatione Elizabetha prosequeretur, ex interno animi affectu erga Imperatorem, quem parentis instar observavit, amore erga Gallum vicinum & foederatum, atque sui honoris ergò, Thomam Sackvillum Baronem Buckhurstium in Galliam misit, qui pro principis & sua dignitate magnificè fuit exceptus. In eius comitatu erat Guido Caulcantius Patricius Florentinus, vir plurimo rerum usu, quicum Regina mater Regis Galliæ, quæ & ipsa Florentina, in rem suam & filiorum provida de nuptijs inter Elizabetham filiumque Henricum Ducem Andium a-

M. D. LXXI
Terræmotus.

*Buckhursti
Legatio.*

M.D.LXXI
Nuptia inter
Elizabetham
& Andium
proposita.

Spes ex his
concepta.

pertè egit, articulos aliquot per eum ad Elizabetham de iisdem protinus misit; & postea Rex Galliarum rem pro fratre sedulo prosequutus est per Maueserum assiduum eius Oratorem, La-Motham-Fenellonum, Archantum, & Foixium qui seorsim & iunctim toto ferè anno Elizabetham sollicitarunt.

Has nuptias non nihil promovit spes concepta religionem Romanam non tam altas radices in Ducis mente egisse, tum quia adhuc iuuenis, tum quia sub Carvaletto à Protestantium religione non alieno fuerit educatus; eumque ad Protestantium professionem paulatim allectari posse. Quod si fieret, utilitates magnas, & multas ex his nuptiis, bono reformatæ religionis, consecuturas augurabantur; iuvenem utique militari ingenio, coniunctis Germanorum & Anglorum viribus, Pontificiorum debellatorem futurum, pacem æternam inter Angliam & Galliam fundaturum, Scotæ, Hispani, Pontificis, & rebellium Hibernicorum conatus infracturum: præterea Coronæ Angliæ opimos Andium, Borboniæ, & Averniæ Ducatus, & probabiliter maiora adiuncturum. Denique nunquam honorificentius connubium, si hoc negligatur, oblatum iri.

Articuli.

Responsum.

Post varias dissertationes Galli tres articulos proposuerunt, de Ducis Coronatione, de coniuncta regni administratione, & de toleranda eius religione. Responsum his tandem, *Reginam sine assensu Ordinum regni non posse concedere, ut post nuptias coronaretur, verum ratione matrimonij, ut matrimoniali (quam vocavit) Corona ornaretur sine præiudicio suæ Maiestatis, aut hæredis, aut successoris, si regni Ordinibus ita videretur, se lubentissimè assensuram; & nullo modo defuturam, ut marito honor decernatur quàm amplissimus. De coniuncta administratione, non iniquum censet ut quem Regis & mariti titulo dignata fuerit, eundem in regnis administrandis in consortem & adiutorem etiam assumeret. De religione autem toleranda, ob graves quasdam causas nondum posse assensum adhibere. Causæ illæ, ut ex Elizabethæ literis observavi, huiusmodi fuere. Quamvis externus religionis Christianæ*

ne

ne cultus diuersis ritibus inter eiusdem regni subditos tolerari posset, tamen diuersus, imo planè contrarius inter Reginam populi sui caput, & maritum, non solum periculosus, sed etiam omninò absonus videatur. Regem Galliarum & Reginam matrem rogat vt æqua lance perpenderent, hinc sui ipsius discrimen, inde Andini honorem. Eius religionem tolerando, leges sancitas violaret, optimis ciuibus offensam crearet, pessimis animum adderet; quæ sanè Andini honori præponderarent. Galli autem retulerunt minimè consentaneum esse, vt ille sine religionis cultu viveret, hoc enim irreligiosum planè videretur: nec Elizabetham pro honore velle vt Athei nota Duci inureretur. Elizabetha contrà, Si Dux insita religionis purioris semina plenius rigaret, & plura inseri pateretur, propediem videret sibi honori futurum longè maximo. Eò tandem deuentum, si modò Dux sacrorum celebrationi cum Regina adesse vellet, neque recusaret religionis Protestantium institutiones audire & ediscere, ipsa assentiret quòd neq; Dux neque domestici cogerentur vti ritibus Ecclesiæ Anglicanæ, nec molestarentur propter vsurpationem aliorum divinorum rituum Verbo Dei non apertè repugnantium; modò certo loco & privato fieret, & nulla occasio Anglis ad leges constitutas violandas præberetur. Foixius ad illud, Verbo Dei, hæsit, cui vt Elizabetha satisfaceret, iussit pro Verbo Dei reponi Ecclesiæ Dei. Quod cum illi minùs placeret, & substitui voluit Ecclesiæ Catholicæ, Elizabetha prorsus noluit, & hinc res paulatim deferbuit.

Crediderunt nonnulli hoc non serio à Gallo & eius matre incoeptum, verùm eo consilio vt mentio matrimonij cum Principe Protestante, synceræ suæ erga Protestantes voluntatis pignus esset, & occultum quem suspicabantur, tractatum matrimonij impediret inter Elizabetham & Regem Nauarræ, quem Gallus forori suæ maritum expetebat. Nec in Anglia creditum erat, serio ab Elizabetha susceptum; verùm vt Protestantes Gallia haberent Regem, eiusque matrem & fratres æquiores, Scottorum Reginae spes infringeretur, Hispani & Hibernicorum per Cardinalem Lotharingum in Angliam machinationes

M.D.LXXI

Quo consilio hæ nuptiae propositæ.

M.D.LXXI

nationes contunderentur, & fulmina Pontificis, Gallo curante, difflarentur. Scripsit enim eo tempore, ad Walsinghamum in Gallia Legatum Leicestrius (quo non alius in intimos Elizabethæ sensus erat perspicacior) *studium nubendi Reginae inesse, sed illud quidem satis remissum; illamq; animum ita induxisse, magis in usum esse ut nuberet, quam quod velit ultrò nubere. Præterea si illud de toleranda religione Andinus in tractatu omitteret, Elizabetham tamen eiusmodi cautione eum astricturam, ut nec deinceps postularet.*

Nuptia Scotæ accelerantur.

Non maiorem curam & operam ad has nuptias faciendas adhibuerunt Galli, quàm Angli nonnulli ad alias accelerandas inter Scotorum Reginam & Norfolcium, quem pravis consilijs eò retraxerant, ut contra quàm promiserat, de nuptijs cum illa denuò cogitare cœperit, quod primum his initijs deprehensum est.

Quo casu hoc deprehensum.

Ridolfus Florentinus, quem in exterarum regiones ad Reginae Scotorum negotia obeunda missum diximus, impertierat Carolo Bailifo Belgæ, famulo Reginae Scotorum, quæcunq; cum Duce Albano egerat; eidemque literas furtivis notis ad eam, Legatum Hispanicum, Norfolcium, Rossensem, & Baronem Lumleium vno fasciculo compactas tradiderat; quas Bailifus, etsi Rossensis iusserat ut apud Caleti Præfectum transmittendas relinqueret, ipse secum attulit. Verum simul ac in portu Dubri siue *Douer* appulerit, apprehensus, & incarceratus erat; literarum verò fasciculus ad Baronem Cobhamum v. portuum Præfectum missus. Quod primus omnium Rossensis rescivit, adeoq; accuratè & callidè cum Cobhamo, à Ducis consilio non alieno egit, ut fasciculus ille ipsi traderetur, & alter cum alijs obsoletis literis complicatus, regni Consiliarijs; & hoc etiam Bailifo significaretur. Ille tamen eculeo admotus, quædam confessus est, & inter alia fasciculum literarum ad Rossensis manus pervenisse. Nec hoc Rossensem latuit, qui mox cautè Cuthbertum amanuensem amandavit, furtivas notas, & quæcunq; officere possent, apud amicos seposuit; adeo ut cum Suffexius, Burghleius, Mildmaius, & Sadleirus ædes

ædes diligentissimè rimarentur, nihil invenerint, nihil interrogationibus ab ipso exprimere potuerint, qui pertinaciter contendebat, rationes à Legato non alteri quam suo Principi reddendas esse. Perendie tamen Rossensis Episcopo Eliensi in custodiam traditur, & aliquantò post in insulam Eliam traductus. Thomas etiam Stanleius, Thomas Gerardus viri Ordinis Equestris, & Rolstonus (de quibus dixi) in arcem Londinensem coniecti. Et Henricus Howardus qui ad Eboracensem Archiepiscopatum aspirauerat, ex suspicione, Archiepiscopo Cantuariensi in custodiam datus.

Miserat iisdem diebus Regina Scotorum certam pecuniæ summam ad legatum Gallicum transmittendam ad suos in Scotia, ille Barkero & Higfordo tradidit, qui re Duci communicata, tradiderunt Brownò civi Salopiensi è Ducis clientela, perferendam per Banisterum & Lowderum in Scotiam ad Baronem Herisium. Brownus, homo suspicax, cum ex pondere deprehendisset nummos aureos pro argenteis sibi traditos, eam Consiliarijs cum literis in manus dedit. In hoc, prudentiores observarunt Ducem primùm in Maiestatem peccasse, quòd Herisio & Scotis denuntiatis hostibus, qui Angliæ limites depopulati erant, opem tulerit. Hinc in carcerem ducitur Higfordus, qui statim rem omnem de pecunia vitrò confessus est, simulq; indicavit quibus in locis literas, & occultos characteres, necnon Commentarium, quem dixi, Reginae Scotorum sub storea & tegulis absconderat. Illa in isto Commentario hæc fusè differuit. *Gallos colloquium cum Scotis institutum approbare, nuptias autem Andini cum Elizabetha non alio consilio proponere, quàm ut auxilia ad ipsam restituendam promissa speciosius negarent. Eisdem nuptijs cum Ioanne Austriaco tacitè aduersari, illis cum Norfolkio impensius favere, in Hispanorum odium. Albanum ita damnare cõsiliu remittendi Reginam Scotorum in Scotiam, ut coniunctum existimet cum ipsius Reginae, & Catholica religionis in Britannia exitio. Eò quòd Reginae in Scotiam reuerse aut obsidionis periculum, aut Martis alea necessariò cum rebellibus*

M.D.LXXI

Rossensis in
custodiam
datus.
Et alij.

Pecunia in
Scotiã missa.

Commentarij
Scotæ breui-
arium.

M.D.LXXI

bellibus sit subeunda, qui eam in suam potestatem Anglorum auxilijs facile redigant, priusquam externa copia aduenerint. Cum itaq; in Scotia tuta esse non possit, & nihil spei è Gallia intestinis bellis implicata affulgeat; consultissimum videri, vt ipsa ad Hispani opem confugeret, qui nuptias cum Ioanne Austriaco obtulerat, quas recusatura tamen erat, fide data, quòd per Norfolcium Pontificia religio in Britannia restitueretur. Nec non vt filius quamprimum è Scotia subduceretur, & in Hispaniam mitteretur. Ita enim ille incolumis conseruaretur, in religione Romana à teneris imbueretur, & simul Scotis, qui eius nomen rebellionis prætextum, omnis prætextus adimeretur. Ad hæc obeunda, & auxilia externa procuranda Radolfum protinus amandandum; qui submonendus erat, vt ante omnia, Gallos hæc celaret.

Cum Consiliarij hunc Commentarium, literas quas dixi, & alias à Pontifice Romano missas accepissent, & Barkerus interceptus hæc singula confessus esset, Radolphus Sadleirus iussus est ad Ducis ædes Londini (quæ olim Carthusianorum fuere) armata manu excubare. Perendie Dux ipse examinatus (ignarus quid sui confessi erant, & ratus Commentarium illum cum literis conflasse) omnia inficiando reiecit, quæ illi confessi erant. Hinc vno & altero die interiecto, ad Arcem Londinensem (vnde ante annum liberatus erat) à Radolpho Sadleiro, Thoma Smitho, Henrico Neuillo, & D. Wilsono v i i die Septembris magno cum populi mœrore reducit. Banisterus deinde quo iurisperito Dux vsus erat: Comites etiam Arundeliæ, & Southamptoniæ, Baro Lumleius, Baro Cobhamus, & Thomas frater eius, Henricus Percius, Lowderus, Powellus, Godierus, & alij in custodiam traduntur, qui singuli spe veniæ indicarunt quæcunque norunt.

Vbi primùm Consiliarij horum confessiones, Reginae Scotorum, & Rossensis literas cum Commentario coram Duce in medium protulerunt; ille vehementer quidem erat percussus, sed Commentarium & literas intuens, quas malè credulus flammis absumptas credidit, obstupuit,

Norfolcius
in carcerem
reducitur.

Et alij.

puit, & in hæc verba prorupit. *A meis proditus & perditus sum, dum nescirem diffidere, quod nervus est sapientiæ.* Confiliarios autem submissè rogavit, vt deprecatores apud Reginam intercederent, pollicitus se nihil celaturum quod norit, & sanctè protestatus, se nihil approbasse, quod Reginæ esset fraudi aut regni detrimento, imo consilia intercipiendi Reginam, occupandi arcem Londinensem & liberandi Reginam Scotorum è custodia ex animo damnasse: nec cogitasse quidem de externis copijs in Britanniam accersendis, nisi ad cohibendos Scotos in Reginam rebellantes. Eodem die, de quinquaginta plus minùs articulis examinatus, nihil dissimulavit. Series deinde totius rei in *Camera Stellata* frequenti nobilium conventu, Prætore & Senatoribus vrbis Londini præsentibus enarratur, & postea vniversis civibus in Prætorio Londinensi, à Guilielmo Fleetwoodo qui vrbi à memoria.

Cùm autem omnibus omnium confessionibus, & ipsius etiam Ducis, Episcopus Rossensis tanquam rei machinator argueretur, quid de illo ageretur, qui legatus erat, seriò deliberatur. Ille enim dum (quod id genus hominum assolet) sibi licere res Principis sui quovis modo promovere, & ex sacro & inviolabili Legatorum iure se alieno foro non subijciendum existimaret, multa iam pridem turbulentè fecerat rebellionem accendendo, & cùm Comite Southamptonio alijsque nocturna consilia agitando; & nunc demùm cum profugis Anglis in Belgio, Duce Albano, Hispano, & Pontifice Romano de Anglia invadenda: Proponitur itaque Daudi Lewiso, Valentino Dalo, Guil. Drurio, Guil. Aubreio, & Henrico Iones Iuris Cæsarei consultissimis; Primùm, *An Legatus qui rebellionem contra Principem ad quem legatus, concitat, Legati priuilegijs gaudeat, & non vt hostis/pœnæ subiaceat?* Responderunt, Eiusmodi Legatum iure gentium, & ciuili Romanorum, omnibus Legati priuilegijs excidisse, & pœnæ subijciendum. Secundò, *An Minister, aut Procurator Principis, qui publica authoritate abdicatus, & in cuius lo-*

M. D. LXXI

Ille rem agnoscit.

De Legato consultatio.

De Legato questiones & responsa.

M.D.LXXI

cum alter est inauguratus, Legati priuilegijs gaudeat? Responderunt, Si eiusmodi Princeps legitime fuerit abdicatus, eius Procuratorem Legati priuilegia non posse vindicare, quandoquidem nulli, nisi absoluti Principes & qui Maiestatis iura habent, Legatos constituent. Tertio, An Princeps qui in alterius regnum venerit, & sub custodia habeatur, suum Procuratorem habeat, & an ille Legatus habeatur? Responderunt, Si eiusmodi Princeps Principatu non exciderit, Procuratorem habeat: Verum an Procurator ille Legatus reputetur, hoc ex autoritate Delegationis dependere. Quarto, An si Princeps eiusmodi Procuratori, & Principi sub custodia denuntiet, Procuratorem istum non amplius iam inde pro Legato habendum fore, an Procurator iste Legati priuilegia ex iure vindicet. Responderunt, Principem posse prohibere Legatum ne Regnum intret, & iubere vt regno exeat, si intra terminos Legato praescriptos se non contineat; interim tamen ille Legati priuilegijs pro autoritate delegata fruatur.

Legati responsum.

Ex his Iuris prudentum responsis, Rossensi ex Eliensi infula revocato, & acriter reprehenso, denuntiatur à Consularijs illum non amplius pro Legato agnoscendum, sed vt perniciosè meritum male mulctandum. Ille respondit, *Se Legatum esse Reginae absolutae, & iniuste abdicatae, Principis suae libertati, & vtriusque regni saluti studiosè pro officij ratione inuigilasse, in Angliam ex fide publica (quam exhibuerat) cum amplissima Legati autoritate aduenisse, & sacra Legatorum iura nullo modo esse violanda. Burghleius grauissimè docet, nec iura Legationis, nec literas fidei publicae posse patrocinari Legatis, qui in publicam peccant Maiestatem, sed eos poenalibus actionibus teneri, aliter scelestis Legatis liceret in Principum vitam impunè grassari. Ille contra pertinax contendit iura Legatorum nunquam *Via iuris, sed Via facti* (vt eius verbis vtar) violata fuisse, & falsè monet vt non asperius secum agatur quàm vel cum Legatis Anglicis, Throcmortono in Gallia, Randolpho & Tamwortho in Scotia, qui rebelliones excitarant, & apertè fouerant; nec aliud grauius perpeffi erāt, quàm iussi*

iussi vt intra statos dies discederent. Cum testimonijs Anglorum eum vrgere coepissent, ne facerent, blandè rogavit, quandoquidem consuetudine receptissima quæ in Legem invaluit, vt ille dixit, *testimonium Angli in Scotum, aut Scoti in Anglum non admittendum*. Post aliquot altercationes, an hoc locum habeat, nisi inter vtriusque Regni limitaneos, idque in causis limitaneis, & an Legati Anglici rebelliones excitaverint; Rossensis in arcem Londinensem deducitur, vbi arctissimè custoditus, breui ad omnia interrogata respondit, ea cautione, vt responsa nemini essent præiudicio. Excusavit Reginam Scotorum quòd illa captiua, & ætate optima, non poterat non omnes se expediendi rationes quærere, cum Elizabetha omni aditu excluderet, omnem libertatis spem præcluderet, & apertè aduersarios sublevaret, Ducem excusavit, quòd nihil egisset de nuptijs cum Regina Scotorum, nisi cum consensu plurium è regio consilio, nec potuisse eam derelinquere, quamvis chirographo hoc promiserit, quandoquidem mutua repromissio futurarum nuptiarum prius intercesserit. Deniq; se excusavit, quòd cum legatus & minister esset, non potuerit sine piaculo ab officio decedere, & Principi suæ in rebus afflictis deesse. Consilium autem intercipiendi Elizabetham proposuisse non alia de causa, quàm tentandi, an Ducis animus ad facinus armatus esset. Cæterorum verò crimina solerter extenuavit, sed nullo modo induci poterat, vt nobilium nomina, qui Duci operam in Regina intercipienda devouerant, enuntiaret. Confessus autem erat, se Reginae Scotorum iussu consuluisse Ducem, Arundelium, Lumleium, & Throcmortonum per famulos intermedios, & Vicecomitem *Montis-acuti* per Lumleium de Castris in Scotia, obsidibus, & Scotorum Rege in Anglorum manus tradendis, de titulo renuntiando, & rebellibus Anglis reddendis. Hactenus de his rebus hoc anno, & singula ex Ducis confessionibus, & ipsius Rossensis Commentario autographo ad Scotorum Reginam misso.

Matthæus Comes Lenoxiæ Scotiæ Prorex, Regis

D d 2

auus

M. D. LXXI

*Anglorum
testimonia
declinat.*

*Ad articulos
respondet.*

*Lenoxius
Prorex occi-
ditur.*

M. D. LXXI

Comes Maria
Scotia
Prorox.

Leges in tur-
bulentos.

auus hac ipsa tempestate Sterlinij Ordinum conventum nomine Regis indixerat, vbi (dum securus agebat) à Proceribus adversæ factionis, qui Reginae nomine Comitibus Edenburgi habuerunt, ex improvise oppressus. Et postquam se Davidi Spenfio Wormestonio dedidisset (qui dum eum sollicitè protegere satagebat) vna cum eo à Bello & Cauldero interemptus, cum XIII. plus minus menses pro Rege nepote regnum laboriosè administrasset: dum hinc Gallus Reginae partes, illinc Elizabetha Regis foveret, non tam vt sui vincerent, quàm ne vincerentur, Elizabetha spe quadam vt Rex tenellus sibi in manus traderetur, Gallus vt Dunbritonium, & Edenburgus ipsi dederentur, qui Mercatores Scotos interdictis in Gallia commercijs grauitè afflixit, & plures vt commercijs fruerentur, in Reginae Scotorum partes subinde pertraxit. In Lenoxij locum communibus Regionum suffragijs, Prorex electus erat Ioannes Areskinus Comes Marriæ, qui cum non minus turbidis suorum consilijs, quàm adversariorum insultibus conflictaretur, vir animo tranquillissimo & patriæ amantissimus, præ mærore postquam tredecim menses præfuisset, fatis concessit.

Horum temporum iniquitas, & Ordinum Angliæ qui cõvenerant Westmonasterij, erga Principem & Patriam charitas Legem extorsit ad seditiosorum machinationes prævertendas, qua cautum erat ex veterum Legum auctoritate: *Si quis Reginae perniciem aut plagam moliatur, bellum moueat, aut alios ad bellum contra illam excitet: si quis affirmet, illam non ex iure regno potiri, sed regnum alteri iustius deberi, aut pronuntiet illam esse hæreticam, schismaticam, aut infidelem, ius regni illa superstite usurpet, aut in alio quopiam, ius ad Coronam inesse asserat; aut leges, & Statuta non posse definire & astringere ius Coronæ, & eiusdem successionem, læsæ Maiestatis reus esto. Si quis superstite Regina, libro scripto vel impresso expressè affirmet quempiam esse, aut esse debere heredem aut successorem Reginae præter naturalem ex ipsius corpore sobolem, aut in eam sententiam libros vel schedulas publicet, aut typis imprimat, aut distrabat: ille eiusq; fautores prima*

Vice

vice annum integrum carcere, & altera bonorum parte luant: si iterum idem peccent, pœna Præmunire, i. omnium bonorum amissione, & perpetuo carcere, plectuntor.

Hoc graue nonnullis visum, qui certò designato hærede censuerunt regni tranquillitatem constabiliendam. Incredibile autem est quos iocos improbi verborum aucupes sibi fecerunt ex clausula illa, præter naturalem ex ipsius corpore sobolem, cum Iurisperiti liberos extra nuptias quæritos, quos sola natura non coniugij honestas genuit, Naturales dicant, legitimos verò ex formula iuris Anglici, vocent *liberos ex corpore legitime procreatos*. Adeò vt tunc iuuenis audiuerim dictitantes verbum illud à Leicestrio in legem ingestam eo consilio, vt aliquem ipsius filium spurium pro Regina sobole naturali Anglis tandem aliquando obtruderet.

Sancitum etiam vt qui per Bullas, aut alia Pontificis Rom. rescripta aliquem Rom. Ecclesiæ reconciliauerint, & qui reconciliati fuerint, læsæ Maiestatis pœnam subirent. Qui reconcilians sustentauerint, *Agnos Dei, Grana, Crucifixos*, aut alia à Rom. Pontifice consecrata in Angliam importauerint, pœnæ *Præmunire* subiacerent. Qui reconcilians non detexerint, proditiōis celatæ (*Misprision of Treason* vocant) crimine tenerentur. Præterea convictio & proscrip̄tio rebellium in Septentrionali plaga confirmatur, & eorum bona & possessiones intra Episcopatum Dunelmensem, contra Iacobum Pilkintonum Episcopum, qui *iura regalia* intra flumina *Teisam & Tinam* vindicauit, Regina & successoribus adiudicantur, quandoquidem illa, & Episcopum, & Episcopatum magnis impensis à rebellibus liberasset, ita tamen, vt hoc iuri Ecclesiæ Dunelmensis in posterum non sit præiudicio. Contrà eorum etiam insolentiam, qui Pontifici Rom. devoti, spreta legum autoritate, & in Principem obsequio, se in exteras regiones sine Regina venia, ad res novandas magno numero indies subduxerunt, cautum est pœna amissionis bonorum, vt intra statum tempus redirent, & se submitterent, fraudulentæq; transcriptiones quas fecerant,

M.D.LXXI

*In Pontificios**In Rebelles.**In Fugitios*

M. D. LXXI

*In Ecclesiasticos auaros.**In Puritanos.**In Scotam.**I. Storius damnatus.**Lites inter Anglos & Lusitanos compositae. Guinea.*

fecerant, rescinderentur. Hæc contra Pontificios.

Ex altera parte salutaribus etiam legibus coercetur tum Ecclesiasticorum quorundam auaritia, qui quasi sibi nati, insigni erga successores malitia Ecclesiæ bona dilapidarunt, & fundos in plurimos annos elocarunt, tum aliorum petulantia qui Articulis Synodi Londinensis ad schismata tollenda, anno M D L X I I sancitis studio novandi se opposuerunt. Propositum etiam erat, vt, si Scotorum Regina denuò contra leges Angliæ peccaret, in ipsam ageretur ex lege tanquam in vxorem *Paris regni Angliæ*, verum Regina sua authoritate intercessit, quo minùs hoc sanciretur.

Simul ac Iunio ineunte, regni Ordines dimitterentur, de Ioanne Storio Legum Doctore, Albani exploratore (cuius supra memini Anno M D L X I X) consultatur. An ille natione Anglus, qui in Brabantia cum Principe extero consilia de invadenda patria contulerat, & rationes invadendi monstraverat, Maiestatis læsæ tenebatur. Affirmarunt Iuris-consultissimi: Vnde in iudicium vocatus, Maiestatis postulandus, quòd Prestallum hominem Magicis præstigijs deditissimum in Principis vitam consulisset, in eius, Regisq; Scotorum perniciem coniurasset, eandem diris in gratiarum ad mensam actione quotidie deuouisset, & Albani Secretario rationes Angliam invadendi, Hiberniam in rebellionem concitandi, & Scotos in Angliam simul immittendi monstrasset. Ille iudicio, & Angliæ legibus se submittere recusavit, iudicesq; nullam in se potestatem habere affirmavit, eò quòd non Regina Angliæ, sed Regi Hispaniæ fuerit subditus iuratus. Verum ille damnatus ex formula *Nihil dicit* (quandoquidem nemo patriam in qua natus sit, exuere, nec solum natale, aut Principem pro arbitrio eiurare possit) & proditorum supplicio affectus.

Controversiæ iam aliquot annos inter Lusitanos & Anglos mercatores intercesserant, dum hi lucrosam pro puro auro mercaturam in illa ora Africae quam *Guineam* vocant, cum Nigritis ab anno M D L I I exercerent, & illi

illi qui primi ea littora aperuerant, vi & armis, quantum poterant, prohiberent; adeo ut nonnunquam nauali bello depugnarent, & naves utrinque detinerent. Sebastianus autem Rex Lusitaniæ qui iam ex ephebis excefferat, ut paci consuleretur, Franciscum Gerardum in Angliam misit, qui cum Regina foedus in hæc ferè verba iniit. *Vt perfecta esset amicitia & liberum utrinque commercium. Neuter quicquam in alterius præiudicium attentaret, nec hostibus, rebellibus, aut proditoribus alterius auxilium præstaret. Merces, pecunie, naues sub arresto detentæ restituerentur. Et ad gratificandum Regi Lusitaniæ, Elizabetha Anglos prohiberet, ne quis navigationem institueret in maria & terras Conquestus Portugalliæ. Quod si aliter fecerint, istorum periculum esto, si bonis aut vita à Lusitanis priuentur. Excipiebantur Regna Portugalliæ & Algarbiæ, item Insulæ Azores, Madera, & littus Barbariæ, in quibus libera permissa negotiatio.*

Supremum vitæ diem hoc anno placidè egit Guilielmus Parrus, Marchio Northamptoniæ, amœnioribus studijs, Musicis, amatorijs & cæteris Aulæ iucunditatibus versatissimus, qui ab Henrico VIII primùm ad dignitatem Baronis *Parr de Kendalia*, deinde ad nuptias Annæ Bouchieræ Comitis Essexiæ vnicæ hæredis, & simul ad Comitis Essexiæ titulum, cum Rex eius sororem duxisset; atque ab Edwardo Sexto ad Marchionis Northamptoniæ *stylum & honorem* prouectus. Sub Maria, quod pro Iana Greia Regina subornata arma sumpserit, Maiestatis dånatus, ab eadem tamen mox condonatus, & ad patrimonium, ut postea ab Elizabetha ad honores restitutus. Liberos genuit nullos, sed Henricum Herbertum Penbrochiæ Comitem, ex altera sorore nepotem reliquit hæredem.

Animam etiam cælo reddidit Ioannes Iuellus vix quinquagenarius, vir singulari ingenio, exquisita in Theologicis eruditione, & summa pietate. Ille honesto loco in agro Deuoniensi natus, Academia Oxoniensis in Collegio *Corporis Christi* alumnus laudatissimus, sub Maria in Germania exulauit, ab Elizabetha ad Episcopum Sarisburiensem

M.D.LXXI

*Marchionis
Northamptoniæ
obitus.*

*Et Ioannis
Iuelli Episcopi.*

M. DLXXII

burienfem promotus, *Apologiam Ecclesiae Anglicanae*, Anno MDLXII. edidit, Protestantiumque doctrinam contra Thomam Hardingum qui ab eadem defecerat, vno & altero volumine doctiffimè noſtra lingua aſſeruit, quæ Latinè converſa extant.

Res Hibernica.
Ioannes Perottus.

Guil. Fitz-Williams
Hiberniae
Prorex.

Hibernia hoc tempore ſatis pacata, Iacobum enim *Fitz-Moris* qui Kil-Malocum diripuerat, Ioannes Perottus Momoniæ Præſes ita exagitauit, vt in luſtris iuxta *Ardagh* ſe occultauerit; & tandem, vt ſuo loco dicemus, eò adegit, vt ſupplex veniam expoſceret. Sidneius Prorex in Angliam redijt, & Guil. *Fitz-Williams* qui eius ſorem duxerat, ei ſuffectus.

M. D. LXXII.

Norfolcius
in iudicium
vocatus.

Pares in hoc
iudicio.

NOui anni principium nouum & triſte ſpectaculum Londinenſibus in Prætorio Weſtmonaſterienſi exhibuit. Pegma enim ligneum per medium Prætorij à porta ad partem ſuperiorem erectum, & ibi Tribunal ſedibus vtrinq; circumpoſitis, cuiuſmodi totis octodecim annis viderant nullum. Ad hoc, die Ianuarij xvi. Thomas Howardus Dux Norfolciæ inter Owenum Hoptonum Arcis Londini Præfectum, & Petrum *Carew* Equites Auratos, funeſta ſecuri, acie averſa, prægeſtata, ducitur. In Tribunali ſedit Georgius Talbottus Comes Salopiæ, ſummus Angliæ Senefchallus ad illum diem conſtitutus, vtrinq; proceres qui cognitores dati, quos *Pares* dicimus, Reginaldus Greius Comes Cantij, Thomas Ratcliffus Comes Suffexiæ, Henricus Haſtingus Comes Huntingdoniæ, Franciſcus Ruſſellus Comes Bedfordiæ, Henricus Herbertus Comes Penbrochiæ, Edwardus Seimorus, ſiue à *Sancto Mauro* Comes Hertfordiæ, Ambroſius Dudleyus Comes Warwici, Robertus Dudleyus Comes Leiceſtriæ, Walterus D'evereux Vicecomes Herefordiæ, Edwardus Baro Clintonus Admirallus, Guil. Baro Howardus

wardus Effinghamius, Camerarius, Guil. Cecilius Baro Burghleius Secretarius, Arthurus Baro Greius de *Wilton*, Iacobus Blountus Baro *Montioius*, Guil. Baro *Sandes*, Thomas Baro *Wentworthus*, Guil. Baro *Bourroughus*, Lodovicus Baro *Mordantus*, Ioannes Powlettus Baro à Sancto Ioanne de *Basing*, Robertus Baro *Richus*, Rogerus Baro *Northus*, Edm. *Bruge* Baro *Chandos*, Olivarius Baro à Sancto Ioanne de *Bletnesho*, Thomas Sackvillus Baro *Buckhurstius*, & Guil. Westus Baro *De La-Warus*.

Indicto silentio, legitur Diploma quo Seneschallo auctoritas delata, deinde bacillum album à *Gartherio* Armorum Rege illi in manus traditur, quod ipse paulo post primario atriensi porrexit, ille iuxta adstans toto iudicij tempore erectum tenuit: Deinde Comites & Barones nominatim cientur, & ad suum quisque nomen respondet. Silentio iterum indicto, Præfectus Arcis iubetur *Præceptum* suum redhibere, & Ducem pro Tribunali sistere. Mox sistitur, latera clausurunt hinc Præfectus Arcis, illinc Petrus *Carew*, proximus adstitit securiger, acie à Duce averfa: Indicto iterum silentio, Actuarius ad iudicia Coronæ, Ducem ita affatus est, *Thoma Dux Norfolciæ, nuper de Kenninghale in Comitatu Norfolciæ, manum attolle.* Cùm ille manum sustulisset, Actuarius crimina de quibus in iudicium erat vocatus, clara voce legit, Scilicet. Quòd anno Reginæ Elizabethæ vndecimo & postea, Dux perfidè confilia agitauerit eam de solio deturbandi, & è medio tollendi, belloq; concitato, & externis copijs inductis, Regnum invadendi. Quòd cùm certò cognouerit Mariam nuper Scotorum Reginam diadema Angliæ cum titulo & insignibus arrogasse, cum illa tamen (Regina inconsulta) de nuptijs contrahendis egerit, magnamque vim pecuniæ mutuò ipsi dederit, contra ac sub suo chirographo promiserat. Quòd cùm illi compertum fuerit, Comites Northumbriæ, & Westmorlandiæ, Markenfeildum, & alios rebellionem contra Reginam excitasse, & in Scotiam fugatos, illos pecunia sublevarit. Quòd anno Regni Reginæ decimo tertio

MDLXXII

*Formula Iudicij.**Accusationis capita.*

Ee

auxiliares

MDLXXII

auxiliares copias à Pio Quinto Pontifice Romano, professore Reginae hoste, Hispano, & Duce Albano ad Scotiam liberandam & Pontificiam religionem in Anglia restaurandam per literas petierit. Postremò, quòd Herisio Scoto alijsq; in Scotia Reginae hostibus auxilium tulerit. His perlectis, Actuarius Ducem fiscitatur, an horum criminum sit reus?

*Patronum
dari rogat.*

Ille obsecrauit vt, si per legem liceret, patronus sibi ad causam defendendam constitueretur. Catelinus Primarius Iustitiarius respondit, hoc per legem minimè licere. *Sententiae Iudicum (inquit Dux) vt me submittam par est, verum plurimae sunt in hac causa ambages, nec ante quatuordecim horas me iudicio sistendum intellexi; à libris fui imparatus, mihi sine armis pro vita iam dimicandum video. Audiui tamen, Humfredo Staffordo (regnante Henrico Septimo) in causa laesae Maiestatis patronum assignatum fuisse. Dierus in Communibus Placitis summus Iustitiarius, respondit, Patronum assignatum fuisse Staffordo, de iure asyli, vnde ille vi extractus; de crimine verò laesae Maiestatis, se sine patrono causam egisse suam. Mihi igitur, inquit Dux, pro vita, facultatibus, liberis, & quod instar omnium pro honestate (faceat autem Honor) hodie dicendum est. Si innocens peream, Deus ultum non dimittet. Hoc tamen vnum percunctari liceat. An enumeratio illa criminum pro vera habenda sit qualibet in parte, & cui parti mihi sit respondendum?* Catelinus inquit, Cum causae verae sint, etiam enumeratio illa pro vera habenda est. *Edoceri cupio (inquit Dux) si singula illa sint crimina laesae Maiestatis. Fando enim accepi, in causa Baronis Scropi regnante Henrico Quarto. Plura loquuturum Actuarius interrupit, clamitans, Thoma Dux Norfolciae, reus ne es horum criminum? Negavit ille. Rogavit iterum Actuarius, Quomodo vis iudicari? Respondit, Deo & his Paribus causam commendo meam. Horum criminum atrocitas me percellit, Regia autem Maiestatis benignitas reficit, à qua plura expectare non poteram: A te verò, Domine Seneschalle, contendo, vt ex iure mecum agatur, & memoria quae sanè fluxa, tam confusa rerum varietate non obruatur. Quòd vos Pares & Iudices*

ces

ces habeam, beatum me agnosco, quorum plurimum integritati vitam sanè libens lubensq; committerem. Ego innocentia fretus fuga mihi non consului. Non possum tamen non ingenuè fateri me officium erga Reginam deseruisse; at in rebus quibus Maiestas minimè lædatur. Obtestor ne leuiora illa, cum læsæ Maiestatis criminibus intermisceantur.

Iam Barhamus Regius ad Legem Seruiens, Crimina, inquit, læsæ Maiestatis quorum postularis, hæc sunt. Reginam regno & vita spoliare machinatus es, cum Scota nuptias cogitasti, externas copias in regnum evocasti, rebelles sustentasti, & Scotis Reginae hostibus opem tulisti. Dux interponit, *Barhame, noli quæso obijciendo nuptias illas, & alia quæ inter Maiestatis crimina non sunt, rem verbis exasperare.* Barhamus ad Pares conversus vrget. Qui eam, inquit, uxorem vult ducere quæ regnum vendicat, idem regnum affectat. Hoc autem Dux incepit cum inter cognitores esset Eboraci ad Scotæ causam audiendam: quo tempore iureiurando astrictus erat, accusationes & defensiones vtrinque ex æquo perpendere. Dux ait, *Causa illa varias habet partes quæ sunt extra crimina læsæ Maiestatis.* Seneschallus Angliæ iussit Ducem ne digressiunculis à re proposita aberraret. Qui, Barhamo clamosè insistente, agnovit Scotam regnum Angliæ sibi vendicasse, sed iam diu à vendicando abstinuisse. Barhamus contra, illam non desisse ostendit, quoniam hæctenus iuri quod prætendit, non renuntiaverit; graviterq; Ducem accusat, quòd Scotæ Delegatos quid responderent, edocuerit, & hoc ex Rossensis Episcopi confessione. Dux fatetur Lidingtonium illi mentionem de nuptijs iniecisse, se tamen recusasse, & nihil edocuisse: rogauitq; vt Rossensis coràm in medium produceretur.

Multa deinde quæ ante diximus, Barhamus de nuptijs fusè persequitur, vt probaret Ducem regnum affectasse, & sæpius repetita instat interrogatione. Quid aliud poterat Dux sibi proponere, dum, Regina inscia, statueret Scotam in uxorem ducere, mulierem sine re, sine regno (filio in Scotiæ regno iam constabilito) quàm vt per eam

MDLXXII

Primus accusationis articulus.

Secundus accusationis articulus.

MDLXXII

Arx Londinensis.

Angliæ regno potiretur, & consequenter Reginam, & regno, & vita spoliaret? *Hæc altè repetita, inquit Dux, vt conuincas me Reginae abdicationem & perniciem cogitasse.* Vt propiùs accedam, inquit Barhamus, non incomper- tum est, te de Arce Londinensi (quæ certè regni Angliæ Acropolis) occupanda consilia inijsse, vt necessarium sit te Reginae perniciem tunc molitum esse, cùm regnum consortis sit impatiens. Dux non diffitetur, Hoptonum quendam de Arce occupanda consilium suggestisse, se ta- men reiecisse. Cur itaque, inquit Barhamus, de eadem re Penbrochiæ Comitem consulueris, qui dissuasit?

Pergit Barhamus, & vrget, quòd cùm Regina postu- lauerit Regem Scotiæ infantem, quædam castella, & An- glos rebelles è Scotia sibi in manus tradi, Dux Scotos submonuerit, ne adsentirent. Accusat etiam, quòd moli- tus sit Scotorum Reginam è custodia subducere, idque postquam religiosè sub Chirographo promisisset nihil si- bi cum illa futurum.

Candishus in medium iam producitur testis, Ducem obfirmato animo de nuptijs cogitasse, ipsumq; interro- gasse, an si Regina Elizabetha diem obierit, pertraheret patrum in suas partes. Hæc Dux omninò negavit, il- liusq; testimonium vt hominis indigi & testis proletarij reiecit. Porrò demonstratur Ducem submisisse famu- lum ad Northumbriæ & Westmorlandiæ Comites, qui moneret, ne rebellionem excitarent, vtique summè peri- culosum futurum. Prolatæ etiam erant Reginae Scoto- rum ad Ducem literæ, quibus illa interceptum Nor- thumbrium indoluit priusquam ille arma ad rebellionem induerat. (Hoc enim ad illam rumore perlatum fuerat, an compositò, non dixerim.)

Exteri testi-
monium non
admittendū.

Ad hæc Dux respondit, *His rationibus non posse probabi- liter confici, se in Reginae perniciem incubuisse, & nihil quod hætenus prolatum, alicuius esse contra ipsum momenti, præter Rosensis Episcopi testimonium: & hoc quidem, cùm ille sit ex- terus, ex Bradzoni iuris nostri consultissimi autoritate, neuti- quam admittendum. Northumbrium & Westmorlandium nun- quam*

quam eo loco habuisse, ut illis vitam committeret. Suam innocentiam adeò tutum sibi fuisse præsidium, ut nunquam fugam meditaretur.

Gerardus Regius Procurator, Ducem, inquit, meditato de nuptijs cum Scotorum Regina ad Reginæ exitum cogitasse, satis superq; constat. De regno invadendo eum deliberatè etiam consultasse ex literis ad Pontificem Romanum, Hispanum, & Albanum liquet. Quæ cum Ridolfo egit, iam notuisse ex obscuris notis Characteristicis sub tegulis tecti in Howardianis ædibus occultatis; necnon ex literis (quas comburi ille iusserat) sub storea in vestibulo cubiculi repertis, hæc omnia facile probari posse ex eorum examinationibus, qui nec tormentis territi, nec perduellionis convicti. Ad hæc Dux, *Consultationum illarum cum Pontifice & Hispano ego nec author, nec fautor fui, imò semper improbauit. Qui culpam commiserunt, culpam præstent; nec in me transferant, ut se excusent.*

Gerardus porrò Ducem accusat, quòd cum Ridolfo tractaverit de decem millibus militum è Flandria ad Harwicum Essexiæ portum exponendis, & hoc ex Barkeri examinatione; per Ridolfum etiam literas ad Hispanum & Albanum scriptas esse, quibus etsi Dux non subscripserit, eum tamen ex Rossensis consilio Barkerum amanuensem ad Hispani Legatum misisse qui suas ipsius literas esse, fidem faceret. *Memoria mea, inquit Dux, vacillat, nec tam implexam rerum varietatem consequi potest. Vos Iuridici vestras habetis notulas, mihi ex tempore respondendum est. Hoc sanè improbable, me cum Pontifice Romano egisse, qui à Pontificia religione semper fui auersus. Malim equis discerpi, quàm à religione quam profiteor desciscere. Ipse Harwici situs omnem hanc accusationem facile diluat. Quis non videt quàm difficile sit exercitum per illam regionem ducere, quæ tota sepimentis clausa, & angustissimis vijs impeditissima? Si bellum in Principem cogitassem, me ab armis proculdubio instruxissem: Atqui toto iam decennio non plures quàm octo thoraces ferreos comparavi, nec quicquam omninò pulveris bombardarij. Eius-*

MDLXXII

Tertius accusationis articulum.

Norfolcius à Pontificia religione auersus.

modi

M. DLXXII

modi literas Barkeri fidei nunquam commiseram, sed potius Banisteri qui mihi instar multorum Barkerorum.

Iam in medium prolatae erant Rossensis Episcopi literae à carcere ad Scotorum Reginam, interceptae, è quibus quae dicta confirmata. Postulavit Dux ut literas illas videret; e mentitas enim esse subvereri videbatur. Seneschallus autem Angliae, Non dubites, inquit, propria Rossensis manu literae sunt scriptae. Prolata est & alia literula ocrea exarata, à Duce ad famulum ut fasciculum literarum in loco certo occultatum igni traderet, et culpam in Rossensem conferret, qui Legati privilegio, legem facile eluderet. Ad hæc ille, *Certior factus vulgo divulgari me plures accusasse, literula illa respondi; & cum omnia curiosè excuti viderem, fasciculum illum comburi iussi ut periculum à nonnullis depellerem.*

Bromleius Regius Solicitator siue Procurator secundus Ridolfi literas exhibet, in quibus Albanum consilium approbasse significavit, necnon Pontificis Romani literas I I I I. Nonas Maij ad Ducem datas. Wilbrahamus deinde elegantem de fide testimoniorum Episcopi Rossensis, & famulorum Ducis habuit orationem. Ad quam Dux, *Facultatis sanè non est meae orationem tam compositam, & perpolitam refellere. Orator tamen ille quantumcumque est, inquit, interim omisit, quanta sit vis formidinis, quae firmum animum loco & statu sæpè dimouet, & Bractonum iterum contra exterorum testium fidem laudat & urget.* Catelinus summus Iustitiarius respondet: In huiusmodi causis exterorum testimonia valere, & penes Pares esse, ut eiusmodi testimonijs fidem adrogent, an derogent.

Exteri testimonium.

Tertius accusationis articulus.

Quartus articulus.

Iam perventum erat, ut probaretur, Ducem, rebelles fugatos sustentasse, quod apparuit ex literis Comitissae Northumbriae, quibus illa Duci gratias egit de pecunia marito & sibi subministrata. Quod postremò obiectum de Scotis Reginae hostibus subleuatis, probatur ex literis Ducis ad Banisterum, ex Banisteri confessione, & pecunia Brownò Salopiensi tradita. Hic Dux Iudices rogavit,

uit,

uit, *An subditi alterius Principis cum Regina confæderati in loco hostium Reginae sint habendi.* Catelinus habendos respondit, Regnamque Angliæ bellum posse gerere cum aliquo Gallia Duce, & tamen interim cum Galliarum Rege pacem colere.

Cum iam advesperasceret, Seneschallus Ducem rogavit si quid amplius haberet quod pro se diceret? Respondit ille, *In legum æquitate fidem colloco.* Seneschallus iussit ut Præfectus Arcis Ducem seorsim submoveret, & silentio indicto, ad Pares conversus, inquit: *Audiuistis quomodo Thomas Dux Norfolciæ læsæ Maiestatis postulatus, nec se reum agnoscens, Deo & vobis causam submitit. Vestrum itaque est inter vos considerare, an reus sit peragendus, & ex conscientia & honore sententiam ferre.* Simulque iussit ut se seorsim subducerent, & invicem consultarent. Breui tempore interiecto, ad sua sedilia revertuntur. Tunc Seneschallus ab infimo exorsus, inquit, Domine *De-la-Ware*, Estne Tho. Dux Norfolciæ reus criminum læsæ Maiestatis de quibus in iudicium vocatur? Ille assurgens, manumque adpectus apposita, respondit, *Reus.* Itidem & singuli suo ordine rogati. Tunc Tribunali Dux denuò fititur, quem Seneschallus ad hunc modum alloquitur, *Thoma Dux Norfolciæ, tu de diuersis læsæ Maiestatis criminibus in iudicium vocatus, Deo & his Paribus te submitisti, qui singuli te reum pronuntiarunt. Ecquid habes cur iudicium non pronuntietur?* Dux respondet, *Fiat voluntas Dei, qui inter me & falsos accusatores iudicabit.*

Silentibus iam omnibus, securis acies adversa in illum convertitur. Mox Barhamus nomine Reginae, Seneschallum, ut iudicium pronuntiaret, postulat, quod ille in huiusmodi verba lachrimis obortis ex formula pronuntiauit, *Quandoquidem tu Thoma Dux Norfolciæ, criminum læsæ Maiestatis postulatus, te reum negaueris, teq; Parium iudicio qui reum declararunt, submiseris, hic confessus iudicat te hinc in Arcem reducendum, inde crati impositum per mediam urbem ad furcas trahendum, ibi suspendendum, semimortuum deponendum, euiscerandum, capiteq; abscisso, in quatuor partes disseccandum.*

M.DLXXII

Pares inter se consultant.

Sententia funesta pronuntiat.

MDLXXII

dum. De capite, & corporis partibus fiat, quod Regina visum fuerit: Anima autem tua misereatur Deus. Dux hoc iudicio audito, animo presenti, In me, inquit, vt in proditorē sententia lata est, in Deo & Regina confido, vestro consortio exclusus me cœlesti fruiturum spero. Ad mortem subeundam me comparabo. Hoc vnum peto, vt Regina liberis & famulis propitiam se præbeat, & nomina dissoluenda curet. Hæc quæ præsens audiui, exquisitiùs explicauit, cum in rebus magnis, & minima memorari posteritatis intersit.

Barneius & Matherus supplicio affecti.

Comites creati.

Barones euocati.

Lex ne quis incarceratis liberare machinetur.

Paucis post diebus Barneius, & Matherus morte affecti sunt, qui cum Herlo conscelerato de Consiliarijs quibusdam è medio tollendis, & Duce liberando coniurauerunt. Rem autem statim aperuit Herlus, cui Barneius (cum accusatorem productum videret) arridens, inquit, *Herle me vna horula anteuertisti. Aliàs ego tuo loco accusator, tu meo reus & suspendendus hic stetisses.* Hæc coniuratio, & variæ ad incarceratos liberandos in causa fuerunt, vt Comitibus Parliamentaria haberentur. Ad quæ Regina Walterum D'euereux Vicecomitem Herfordiæ honore Comitum Essexiæ, eò quod à Bourchieris Essexiæ Comitibus per proauiam genus duxerit; & Edwardum Baronem Clintonum qui opimos redditus in Comitatu Lincolnia habuit, honore Comitum Lincolnia ornauit. Ioannem verò Powlettum de Basing filium Marchionis Wintonie, Henricum Comptonum, Hen. Cheneium, & Hen. Norisium Barones per *Summonitionem* euocauit. Quo tempore Regni Ordines sanxerunt eos *Feloniae obnoxios esse, qui aliquod Reginae munimentum intercipient, diruent, aut comburent. Lesæ autem Maiestatis reos, qui eadem contra Regnam per vim detinebunt, naues incendunt, aut portus obstruent.* Item, *Si quis machinabitur liberare quemcunq; ob lesam Maiestatem, vel lesæ Maiestatis suspicionem expresso Reginae mandato incarceratum, nec dum criminis postulatum, bonorum amissione ad vitam & carcere ad Reginae libitum luet. Si postulatum, capite; sin damnatum, perduellionis tenebitur.* Harum legum seueritas vt tempori necessaria, ita Ordinibus visum vt non nisi temporaria esset, vtique dum Regina superesset. Cæterum

rum

rùm crebræ huiusmodi machinationes arreptæ fuerunt, ad Ducis supplicium accelerandum, quod tamen menses plùs minùs quatuor dilatatum. Nec antea Reginae misericordiam, inferior in Parlamento confessus, Consiliarij aulici, & concionatores importuni, proposita periculorum magnitudine, expugnare poterant.

Quarto autem Nonas Iunij hora VIII matutina ad tabulatum in colle iuxta Arcem Londini denuò erectum Dux deducitur, cumque conscendisset, & Alexander Nowellus Decanus S. Pauli qui consolaturus aderat, circumfusam multitudinem vt fileret rogasset, inquit. *Homines hoc in loco extremum subire supplicium minimè nouum est, quamuis ex quo Serenissima Regina regnauerit, ego omnium primus, & faxit Deus, sim vltimus, (populus succlamavit, Amen.)* Deinde (vt compendio dicam, quæ illum fusiùs dicentem audiui) *Agnosco, inquit, Pares me morte dignum iustè iudicasse, neq; consilij est mei, vt me excusem. In rebus magni momenti, ingenuè fateor, me cum Scotorum Regina egisse, Regina mea inconsulta, quòd minimè oportuit; vnde in carcerem fui coniectus. Verùm postea emissus, cum supplicem me submissem, fide data, nihil amplius mihi cum illa futurum. Contra tamen fecisse fateor, & hoc quidem conscientiam discruciat. Verùm ad mensam Dominicam (vt vulgò perhibetur) nec promisi, nec iuravi. Ridolum semel conueni, nec in Reginae quidem perniciem. Quamplures enim norunt mihi cum illo rationes fuisse pecuniarias ex obsignatis tabellis. Illum Angliæ tranquillitati inuidere, & ad scelus excogitandum acutissimum deprehendi. Binas à Pontifice Romano literas vidi, quibus haudquaquam assensi, neq; rebellionis quidem in parte Septentrionali. Pontificius non fui ex quo aliquem religionis gustum habui; Sed Pontificiam doctrinam semper auersatus, veram Iesu Christi religionem amplexatus sum, atq; in Christi Redemptoris, & Seruatoris mei sanguine fidem omnem collocaui. Diffiteri tamen non possum me Pontificiæ religionis addictos inter famulos & familiares habuisse. Si in Deum, Ecclesiam, aut Protestantes inde peccauerim, Deum & ipsos comprecor vt mihi ignoscant. Deinde vno & altero Psalmo recitato, clariore voce dixit, In ma-*

MDLXXII.

*Norfolcius
Dux obtruncatur.*

*Morituri
verba.*

MDLXXII

nus tuas, Domine, commendo spiritum meum. Mox Henricum Leium amplexus in aures paucula infusurrauit, necnon Nowello Decano, qui ad populum conversus, Dux vos rogat, inquit, vt vna voce Deum comprecemini, vt illius misereatur, & simul fileatis, ne animus interpelletur. Carnifici petenti veniam concedit, linteum ad oculos obnubendos porrigenti recusans dixit, *Mortem minimè formido*: flexisq; genibus, mente in Deum defixus procubuit, & cum eo Nowellus precibus intentus. Mox in truncum ceruice porrecta, actutum vno ictu caput amputatur, & luctuosum spectaculum ingementi & collachrimanti populo à Carnifice ostenditur.

De eo Iudicia.

Incredibile est quanta charitate multitudo illum complexa sit, quam benignitate & comitate singulari, nec tanto Principe indigna, conciliauerat. Prudentiores variè affecti fuerunt, alij periculi (quod ab eo superstite, & eius factione imminere videbatur) magnitudine perterriti, alij misericordia commoti in virum summa nobilitate, summa naturæ bonitate, conspicua membrorum compositione, & vultu virili, quem nisi ab incepto vitæ cursu subdolæ æmulorum artes, & spes lubricæ specie boni publici proposita deflexissent, patriæ firmamento pariter & ornamento fuisset. In memoriam etiam revocarunt infoelix patris fatum, qui literarum studijs & bellica gloria ornatissimus, eodem loco ante annos x x v obtruncatus leuiculis ex causis, vtique de Insignibus Regis Edwardi *Confessoris*, cum suis coniunctis, quæ tamen Mowbraios Norfolkicæ Duces, à quibus genus traxit, gestasse ex Regis Richardi Secundi permissu legimus.

H. Catena
de hac re re-
latio.

Pij v. PP.
in Elizabe-
tham machi-
natio.

Operæ-præteritum erit hîc paucis attexere, quæ hac de re prodidit Hieronymus Catena in vita Pij v. Pontificis Romani, author ob fidem Civitate Romana donatus, & Cardinali Alexandrino Pij Quinti nepoti à secretis, vt videamus è qua officina prodierit, & à quibus hæc coniuratio fuerit conflata. *Cum*, inquit ille, *Pius v. zelo religionem Romanam in Anglia restituendi, simulq; Elizabetham è regno submouendi flagraret, nec Nuntium Apostolicum, aut publicam*

publicam aliquam personam ad hæc conficienda habere posset ; curavit , vt Robertus Ridolfus Patritius Florentinus (qui in Anglia sub specie negotiationis egit) animos hominum in Elizabethæ perniciem excitaret. Quod ille gnauiter fecit , non solum apud Catholicos , sed etiam Protestantes nonnullos , qui in hoc conspirarunt , alij ex priuato odio in eos qui ad regnum aspirabant , alij rerum nouarum studio. Dum hæc occultè agerentur , lis interuenit inter Hispanum , & Elizabetham de pecunia intercepta ; arreptaq; hinc occasione , Pontifex Hispano persuasit vt coniuuratis in Anglia opem contra Elizabetham ferret , quò res Belgicas securius prosequeretur , & Religio Romana in Britannia restauraretur. Idemq; Gallo suadet , quasi hoc deberet cognatæ Reginæ Scotorum cognate , & Scotorum quidem merito , qui Anglorum vires incursionibus retraxerant , quo minùs Protestantes Galliæ adiutarent , necnon Procerum coniuuratorum in Anglia promerito , qui suis artibus obstiterant , quo minùs Regina Angliæ Protestantibus Galliaè apertè opitularetur. Quo etiam nomine Gallus illis auxilia ad liberandam Scotorum Reginam promiserat , & illuserat. Interim Ridolfus effecit vt coniuurati Norfolcium in societatem pertraherent , ipsumq; præficerent , cui coniugium cum Scota (illa consentiente) promiserunt. Pontifex vt rem promoueret , Bulla publicata , Elizabetham regno abdicauit , & subditos omni iuramento & obsequio absoluit , missis exemplaribus impressis ad Ridolfum , quæ per Angliam dispergerentur. Hinc Comites Northumbriæ & Westmorlandiæ arma in Principem induerunt , qui mox , deficiente pecunia , se in Scotiam subduxerunt , Norfolcius & alij in custodiam dati , inter quos Ridolfus , quem Pontifex iusserat c l Millia aureorum coniuuratis subministrare , quod in custodia detentus haudquaquam potuerat. Verùm cum Regina in coniuurationis arcana penetrare non potuisset , ille cum cæteris custodia emissus , aureos illos coniuuratis distribuit , qui eum ad Pontificem miserunt vt significaret omnia domi parata esse , & instructa contra Elizabetham , Hispanumq; rogaret , vt auxilium è Belgio quamprimùm adiungeret. Pontifex inceptum laudat , etsi Dux Albanus minimè probaret , vt difficultatis plenissimum , cum Ridolfus illi rem in itinere communicaret. Eundem Ridolfum ad Hispanum legat , alio quæsito

MDLXXII

Apud Anglos.

Apud Hispanum.

Apud Gallos.

M. DLXXII
Apud Lusitanum.

Albanus se
opposuit.

Quibus de
causis.

Irritus suc-
cessus.
Inde Papa &
Hispani do-
lor.

Expostulatio
cum Scoto-
rum Regina.

colore, & ad Lusitanum cum documentis, eodemq; tempore Norfolcio per literas subsidium promittit. Hispanum vrget vt coniuratis opituletur, vtq; vehementius vrgeret, in eorum subsidium se profecturum, & vniuersa sedis Apostolicæ bona, Calices, Cruces, & sacra Vestimenta oppignaturum, si opus fuerit, pollicetur; difficultatem autem subesse nullam si Chapinum Vitellium, cum armata manu in Angliam è Belgio submitteret. Quod Hispanus alacritate expeditissima fieri iussit, & ipse Pontifex in Belgio pecuniam parauit. Albano hæc non placuere, qui tum Vitellio hanc gloriam inuidit, filiumq; præferri voluit, tum quòd è Gallia impetum hostilem timeret, proposuitq; consideranda an Anglia deuicta Hispano cederet, an Gallus non obsisteret, an Pontifex Rom. satis auxilij ad rem tantam ferre posset. Nihilominus Hispanus expressè iussit vt Angliam aggredereetur, ipso Ridolfo cum pecunia in Belgium remisso. Deo tamen permitte, res tota indicio cuiusdam extra regnum, Elizabethæ diluxit, Norfolcius captus & morte affectus. Quod Pontifex agrè tulit, & Hispanus condoluit, qui coram Cardinale Alexandrino Pontificis nepote, dixit nullam vnquam coniurationem consultius fuisse initam, nec maiore animorum consensu & constan- tia occultatam, quæ tanto tempore à nullo coniuratorum patefacta: copiasq; XXIIII horarum spatio facilè è Belgio potuisse transmitti, quæ Reginam, Urbemq; Londinum ex improviso opprimerent, religionem restituerent, Scotorumq; Reginam in solio firmarent; maximè cum Tb. Stucleius transfuga Anglus in se recepisset eodem tempore cum tribus Hispanorum millibus, vniuersam Hiberniam in Hispani fidem redigere, & cum vna & altera naue exploratoria Anglicam classem incendere. Hæc Hieronymus ille Catena, quorum nonnulla Anglis ignota priusquam ille Anno MDLXXVIII libro Romæ impresso privilegio Sixti v. divulgauerit. Nunc ad rem si hæc extra.

Vix decimus à Ducis supplicio agebatur dies, cum ad Reginam Scotorum in luctu lamentisq; iacentem mitterentur Guil. Baro De-La-Warus, Radulfus Sadleirus, Tho. Wilsonus Legum Doctör, & Tho. Bromleius Procurator Regius secundus, vt cum ipsa criminosè expo-
stularent

stularent quòd titulum & Insignia regni Angliæ vsurpasset, nec iisdem vt in foedere Edenburgensi convenerat, renuntiasset, ad eadem plenius occupanda, nuptias cum Duce Norfolciæ, Regina inconsulta, ambiisset; ad quas vi armata conficiendas, & Ducem è carcere liberandum per ministros nihil non tentasset. Rebellionem in partibus Borealibus concitasset. Rebelles illos profligatos in Scotia & Belgio subleuasset. Externa auxilia ad Angliam impugnandam à Pontifice Rom. Hispano, & alijs per Ridolfum Italum implorasset. Cum quibusdam Anglis, qui custodia eriperent, & Angliæ Reginam declararent, coniurasset. A Pontifice Ro. literas accepisset, in quibus illam sicut Gallina, pullos futurum, & qui pro illa starent, veros Ecclesiæ filios habiturum promisit. Postremò, quòd Bullam Pontificiam contra Reginam procurasset, & passa esset se à suis in exteris regionibus Reginam Angliæ publicè nominari.

Ad hæc illa (prius protestata se liberam esse Reginam, & nulli subditam) mente & fronte firma respondet, *Se titulum & Insignia Regni Angliæ non vsurpasse, sed Regem Gallie & maritum sibi tenellæ & sub mariti potestate imposuisse, ideò crimini non vertendum; nec à mariti morte illa gestasse, nec velle arrogare dum Elizabetha aut ex ea liberi superfuerint. De nuptijs cum Duce Norfolciæ in detrimentum Regiæ ne quidem cogitasse, cum sibi persuasum esset Reipublicæ bono futuris: iisdem verò non renuntiasse, quòd fidem coniugalem obstrinxisset. Ducem vt custodia & periculo se eriperet, pro eo ac debuit coniugali amore, monuisse. Rebellionem minimè concitasse, nec eiusdem consciam fuisse, quæ paratissima semper erat molitiones contra Reginam aperire, si illa coràm audire dignaretur. Rebelles Anglos nunquam subleuasse, tantùm Northumbriæ Comitissam Albano literis commendasse. Ridolfum, quem gratia apud Pontificem valere nouerat, in re pecuniaria vsam fuisse, ab eo tamen nihil literarum accepisse, Nullos ad se liberandam excitasse. Audisse libenter qui operam in ea re detulerant, eoque nomine priuatum Characterem Rolstono & Hallo communicasse. Literas subinde à Pontifice Rom. accepisse pietatis & consolatio-*

M. DLXXII

Illius respon-
*sio.**nis*

M. DLXXII

nis plenissimas, quibus nullæ inerant eiusmodi loquendi formulæ. Bullam haudquaquam procurasse, tantum eius exemplar impressum vidisse, perlectumq; igni tradidisse. Si qui aliter quàm debent in exteris regionibus scribant, aut nominent, ipsi culpam præstent. Auxilia à Pontifice Rom. & Hispano ad Anglam impugnantem literis nunquam rogasse, opem verò ut in regnum suum restitueretur ab illis implorasse, idque Regina consulta. Sin de literis illis quæstio fiat, aut de conficiendis nuptijs vi armata, rogat, ut (cùm sit Regio Angliæ sanguine nata) in Angliæ Parlamento quod proximè habendum præsens responderet.

Seditiones in Scotia.

Gallus & Angla componere studēt

Diversa inter se sentiūt.

Scotia interim intestinis dissidijs miserrimè laborabat, dum hinc qui Reginae studebant, Gallorum favore, inde qui Regi, Anglorum ope subnixi, infestis animis & armis concurrerent. Egregium tamen dissidij componendi studium Angli Galli q; missis in Scotiam Legatis præ se tulerunt. Galli non commodiorem esse rationem rati proposuerunt, ut viri aliquot æqui bonique seligerentur, qui regnum Scoticum nec Regis nec Reginae nomine ad tempus administrarent. Illi enim Scotorum Regem pro Rege agnoscere noluerunt, cùm non aliud in regnum ius quàm à matre haberet, & matrem non iustè à subditis potuisse abdicari censerent; Eam itaque iustè Reginam agnoscendam, & foedus antiquum inter eam & Gallorum Regem observandum. Angli contra rationum momentis contenderunt eiusmodi administrationem planè fore Anarchiam, multorum imperijs rempub. geri non posse, in electione eiusmodi administratorum, Scotos qui sub regio imperio semper fuerunt, nunquam consensuros, Regni Ordines Reginam abdicasse, Regem ritè constituisse & inaugurasse, & foedus illud antiquum non inter personas, sed inter regna Gallia & Scotia contractum fuisse; imo Regem Christianissimum ex foederis lege ad Scotorum Regem defendendum teneri. Difertis enim verbis cautum esse, ut Gallia Reges, si quando de successione in Scotia regno controversatur, eum defenderent, cui Scotia Ordines regnum adiudicarent. De causis verò Reginam abdicandi, Scotos qui abdicarunt, consulendos.

Nihil

Nihilominus Gallus Scotorum Regine partibus aperte fauit, & pro ea liberanda sedulo apud Elizabetham intercessit, ne quod Legati eius ingenuè professi sunt, videretur illam, quæ Regis fratris fuerat vxor, & iam Gallie Dotaria, negligere, vetustum inter Gallos & Scotos fœdus violare, familiam Guisiam iam in Gallia præpotentem posthabere, aut perniciosum abdicandi Reges exemplum approbare. Et quod potissimum erat, ne illa à Gallo in aduersis derelicta Hispano adhæreret, & tandem potentissima regna Angliæ, Scotiæ, & Hiberniæ per eam amicitia fœdere cum Hispania in Gallia periculum coniungerentur.

Ad hæc Elizabetha comiter. *Viderit Gallus quo loco Scotam habeat, etsi Regina fuerit Gallia & iam sit Dotaria; ad nuptias tamen cum Andino disturbandas clandestina habuit cum Hispano consilia. Viderit an fœdus illud antiquum non violet si tenellum Regem non defendat. Viderit quid Guisiorum familie debeat Gallia, quorum consilijs & Gallia funestissimo bello fuerit inuoluta, Scotia à Gallis abalienata, & ipsa Scota in has angustias deducta. Abdicandi Principes exemplum sanè perniciosum est, & infra inferos amandandum, sed hac de re responderint Scoti. Ego quidem inuita hæc recolo quæ ex animo improbo. Nescio tamen an Galli olim improbarint cum Pipinus Childericum, & Hugo Capetus Carolam Lotharingum regno auito spoliarent, Sceptro in nouas familias translato, & Philippus ille Bonus Burgundus Iacobam Hannonia & Hollandia exuerit, aut Dani cum Christianum Secundum & filias regno eiecerint, aut Hispani cum Vracam Reginam regno exclusam incarcerarint. Minime nouum est vt filij matribus exclusis ad imperium admitterentur. Sic Henricus Secundus Rex Angliæ, Alphonsus Vracæ filiolus Rex Castiliæ, & recenti memoria Carolus v. Hispaniæ & Siciliae & ad sceptrum, matribus superstitis, admissi fuerunt. Reginas etiam incarceratas fuisse plena est exemplorum omnis memoria, & Gallia abundè testetur, quæ trium inuicem succedentium Regum, Lodouici Huttini, Philippi Longi, & Caroli Pulchri vxores incarceratas, ne quid grauius dicam, vidit. Ego, vt verum dicam Scotorum Reginam honesta in custodia*

M. DLXXII
Causa cur
Gallus Scota
fauet.

Angla cum
Gallis differ-
tatiuncula.

de-

MDLXXII.

detineo, in Angliæ, meæq; securitatis tutelam; & à Gallis edo-
cta, qui Chilpericum in Monasterium, Carolum Lotharingum in
carcerem profundum, Lodouicum Sfortiam Mediolani Ducem
in caueam ferratam abdiderunt, vt suis rebus consulere. Alia
id genus ex Hispanica historia repetijt, vt in omnium
gentium historijs erat versatissima. Perorans conclusit,
huiusmodi magna exempla semper aliquid ex iniquo haurire;
Optavit verò, vt Gallus pro eo ac ex fœdere debuit, tenellum
Scotorum Regem legitimè inauguratum defenderet. Hoc enim
maiori gloriæ Gallico nomini cessurum, quàm infœlices Gallorum
in causa famose Ioannæ Neapolitanæ expeditiones.

Et Galli &
Anglia stu-
dium in Sco-
tiam refriget.

Belgæ coniu-
rati Angliam
prohibentur.

Illi Briellam
capiunt.

Albani incu-
ria.

Verum-enimverò cum deprehensum esset, Scotorum
Reginam eodem ipso tempore occultam fœderationem
cum Hispano cogitare per Baronem Setonum qui in
Essexia appulsus, ementito nautæ habitu, per Angliam
in Scotiam redierat, atque auxiliares copias ab Albano
Scotis, qui à Regina partibus erant, promiserat; & illa
arctiori custodia attinebatur, & Galli erga illam studium
paulatim refrigebat. Albanus certè nihil omisit, vt in-
clusum contra Elizabetham odium subdolè profunderet,
& illa non minori solertia vt repelleret, & eius conatus
disturbaret. Itaq; primis huius anni mensibus, cum ille
per Hispani Legatum in Angliam conquireretur, Belgas
rebelles apparatus bellicum ex Angliam comparare, &
in portus vbique recipi; illa seверо mox edicto, Bel-
gas in quos rebellionis suspitio caderet, ex Angliam disce-
dere, armatasq; eorum naves in portibus detineri iussit.
Quod Albani damno imprimis vertit. Comes enim Mar-
canus Lumæus, & alij Belgæ hoc edicto vel perterriti, vel
clam præmoniti, quasi desperatione adacti ex Angliam se
subdlexerunt, Briellam ad Mosæ ostium occuparunt, mox
Flushingam, & alia oppida, expulsis Hispanis, cum iam
arces libertatis compedes imposituri essent, ad defectio-
nem taxerunt, breuiq; Albanum mari quodammodo ex-
cluserunt. Vnde illi maris opportunitate tam diuturno
bello Hispanum distinuerunt, & exercuerunt, non sine
insigni quadam (vt militares viri censuerunt) & indigna
tanto

tanto Duce incuria, qui maritima Belgij totos quatuor annos supinè neglexerat.

Iam post celeberrimum Londinensium armilustrum, & ludicrum prælij spectaculum coram Regina apud Greenwicum, viri militares qui domi desides otio marcebant, ex Anglia in Belgium confluere cœperunt, alij pro partium studijs ad Albanum, alij & longè plures ad Principem Aurasionensem, qui religionis & libertatis nomine Albano se opposuit. Primus autem omnium Thomas Morganus ccc Anglos ad Flushingam deduxit, quorum adventus fama distinuisse Albanum creditur, cum in procinctu esset ad Flushingam recuperandam. Postea, curante Morgano, eò appulerunt novem Anglorum vexillationes sub Humfredo Gilberto, qui cum Gallis associatis primùm Sclusam & Brugas tentavit, & deinde *Tergoam* in *Suithbeuelandia* adortus. Sed cùm scalæ essent breuiiores, Galli & Angli malè inter se convenirent, & Mondragonius subsidio obsessis veniret, non sine clade, se Flushingam receperunt, quam & hi, & illi sibi occupare subdoli fategerunt, sed æmula similitate, Aurasionensis artibus, diuisi, non potuerunt.

In Gallia Protestantibus blanda hoc tempore illuxit serenitas, animusque Caroli Regis in bellum Belgicum, quasi vnicum belli intestini remedium, vt præ se tulit, totus conversus erat, & hoc quæsito colore, cum Germaniæ Principibus & Angliæ Regina in argumentum propensæ suæ erga Protestantes (quos tamen occultè exitio destinarat) benevolentia se velle foedus inire simulavit. Quod inter illum qui tum à Protestantibus Gallia, tum ab Hispano timebat, & Elizabetham quæ ab intestinis malis, Albaniq; insidijs sibi metuebat, per Franciscum Ducem Momorantium, Renatum Biragum, Sebastianum L'aubespinum, Episcopum Lemouicensis, Paulumq; Foixium Regis nomine; Tho. Smithum, & Franciscum Walsinghamum Reginae nomine delegatos, Blæfis III Idus Aprilis in hos articulos initum, qui compendio ipsissimis ferè verbis subiunguntur.

G g

Articuli.

MDLXXII.

*Angli in
Belgicam
militiam
profecti.**Galli simula-
tio.**Fœdus Bla-
sense.*

MDLXXII
Eiusdem ar-
ticuli.

Articuli in hoc fœdere non erunt recessus à præcedentibus Tractatibus, inter prædictos Principes, & prædecessores, quatenus non sunt contrarij præsentis fœderi. Hoc fœdus erit inter dictos Principes confederatio, Liga, atq; vniio ad mutuam defensionem aduersus omnes cuiuscunq; sint ordinis, qui sub quocunq; prætextu, aut quauis de causa, nulla excepta, inuadent aut inuadere conabuntur personas, aut territoria ab illis possessa. Fœdus hoc permanebit firmum, non solum inter Principes dictos, dum vixerint, verum etiam inter successores, si successor superstiti significet intra annum per legatos & literas, se easdem conditiones accipere; alias superstes omni huius fœderis obseruatione solutus intelligitur. Hoc fœdus valebit contra omnes qui etiam affinitate coniuncti erunt alterutri Regi aut Principi, & contra omnia fœdera contracta, & contrahenda. Regina Angliæ post requisitionem per literas manu Regis Gallie subsignatas opem requirentis intra duos menses in Galliam transmittere tenebitur VI. M. peditum armatorum, vel D. equites, pro eius optione, quibus ille stipendium persoluet ex tempore quo in Galliam appulerint. Pro bello & defensione nauali, Regina Angliæ mittet octo naues iustæ magnitudinis, in quibus MCC milites imponet cum necessarijs omnibus. Nautæ & milites solummodo erunt Angli, ille stipendium illis persoluet, & necessaria præbebit, prouidebitq; alimenta à tempore, quo seruire sibi incipiunt; parebunt tamen Admirallo Gallie. Regina Angliæ in suas naues alimenta imponet ad duos menses, pro quibus Gallus intra duos menses soluet. Rex Gallie post literas acceptas & subsignatas manu Regine Angliæ bello petite, intra duos menses in Angliam, vel Hiberniam transmittere tenebitur, VI. M. peditum; vel si ipsa maluerit D. cataphractos milites, qui equitum mille quingentorum, & peditum circiter trium millium numerum adimplebunt, equis validis, & armis more Gallico, quibus illa stipendium persoluet, ex quo in Dominia sua peruenerint. Pro nauali bello ille instruet octo naues quibus MCC milites imponantur, eo quo ante dictum, modo. Inseruient quàm diu Principes inuasus eos tenere placuerit. Forma auxiliorum & stipendiorum in schedula subiecta continebitur, Inuasos alteruter arma & cætera vendere tenetur. Nihil innouabunt in Scotia, sed

sed aduersus externos defendēt, nec externos ingredi patiantur, nec fouere factiones Scoticas; sed liceat Reginae Angliæ armis prosequi eos Scotos, qui fouebunt vel receptabunt Anglos rebelles nunc existentes in Scotia. Hoc fœdus illum intellectum habeat, quem solum verborum vis & proprietates præ se fert. Uterque Princeps hos singulos Articulos literis Patentibus confirmabit, & legatis vtrinque intra tres menses bona fide realiter, & cum effectu tradet.

Vt Gallus hoc fœdus ratum haberet, Edwardus Clintonus Lincolnia Comites Maris Præfectus, in Galliam missus cum numerofo nobilium agmine, inter quos erant Barones, Dacreus, Richus, Talbottus, Sandius, & alij. Gallus itidem Ducem Momorantium, Paulumque Foixium in Angliam splendido apparatu misit, vt coram ipsis, & Bertrando Salignaco Mota-Fenelonio Oratore assiduo, Regina interposito iureiurando vicissim confirmaret. Quod Westmonasterij factum xvi. Kalendas Iunij. Postridiè Elizabetha Momorantium, patris Annæ Constabularij Franciæ in se benevolentiam grata memoria prosequuta, in Georgiam Ordinis societatem Galli permissu adscripsit. Quo honore Annam Henricus viii dignatus erat amoris ergo in illam familiam quæ *Primi Franciæ Christiani* titulum gerit, & in Gallia longè nobilissima habetur.

Momorantius dum in Anglia hæreret, paucis Galli nomine egit, vt fauor erga Reginam Scotorum quantus poterat, sine periculo exhiberetur, vt armorum esset in Scotia cessatio, & Parlamento ibidem concordia firmaretur. Sin Parlamentum commodè haberi non posset, vt quidam à Scotis vtrinque delecti de rebus componendis Londini convenirent, vnà cum Regis Galliarum & Reginae Angliæ Delegatis. Responsum verò erat maiorem Scotorum Reginae fauorem exhibitum fuisse, quàm illa promeruerat, & in Galli gratiam, exhibendum fore; licet Regni Ordines qui iam convenerant, censuerint Reginae nullam posse esse securitatem sine aliqua in eam severitate. De concordia & armorum cessatione Regi-

MDLXXII

*Confirmatio.**Momorantius in ordinem Garterij adscitus.**Ille de rebus Scotis componendis intercedit.**Responsum.*

MDLXXII.

nam sedulò egisse, eoq; consilio Drurium Barwici Mare-
scallum cum Croco Gallico Legato nuperrimè in Scoti-
am misisse: Illos autem nullis rationibus Grangium &
præsidiarios in Castro Edenburgensi spe subsidij è Gal-
lia & Belgio lactatos ad pacem perducere potuisse,
quamvis Huntleius, & Hamiltonius Arbrothius pro pa-
tre Duce se Elizabethæ ad pacem colendam Syngra-
phis obstrinxissent, & reliqui à Regina partibus fidem
dedissent.

*De nuptijs
etiam cum
Andino.*

*Laniena Pa-
risiensis.*

Deinde Momorantius pluribus de matrimonio cum
Andino Duce denuò egit, sed cum de religionis cultu
haudquaquam conveniret, re desperata in Galliam re-
dijt, dum nuptiæ inter Henricum Navarrum & Marga-
retam Galli sororem magno conatu apparantur. Ad has
blandis promissis & credula spe pacis perpetuæ atque a-
moris redintegrandi, cum insigni quadam dissimulatio-
ne pellecti erant Regina Navarra, & ex Protestantium
numero lectissimi quiq;. Invitati etiam ex Anglia hono-
ris specie Leicestrius, & Burghleius, è Germania Palati-
ni Electoris filij, ut in casses induti, & illi & cum illis E-
vangelica religio si non vno ictu iugularentur, certè læ-
thali vulnere conciderentur. Nuptijs enim celebratis
speratam serenitatem illico dispulit sanguinolenta tem-
pesta, Laniena illa Parisiensis, & immanes Protestan-
tium cædes quæ in omnium ordinum homines per Gal-
liæ vrbes execrando scelere passim patrata. Species ta-
men iuris, imò & pietatis imposita, & fraudi impiæ late-
bræ edictis quæsitæ, quasi nefaria coniuratio aduersus
Regem, Reginam parentem, fratres, Navarrum, & Regij
sanguinis Principes à Protestantibus inita fuisset. Num-
mi etenim in rei memoriam signati, in quorum antica
parte cum regis effigie hæc inscripto, VIRTUS IN RE-
BELLES, in altera, PIETAS EXCITAVIT IUSTI-
TIAM.

Paulò antè Galli mater quæ propensæ in Protestantes
benevolentia simulationem egregiè sustinuit, mulier in
futurum curiosula, & Astrologorum prædictionibus cre-
dula,

dula, qui singulis filijs regna ex positu *Fixarum Regiarum* in schematibus natalitijs vaticinati erant, iusserat Mota-Fenelonium Elizabethæ nuptias cum filio natu minimo Francisco Duce Alenconio proponere, vt si posset, Regis titulum illi consequeretur, saltem hoc officio amoris plenissimo Elizabetham distineret, quo minùs Protestantibus in Gallia opem præstaret. Has Mota-Fenelonius Kenelworthi biduò ante Ianienam Parisiensem proposuit, Elizabetha autem *ex religionis diuersitate, & ætatis disparitate* se modestè excusauit. Ille enim vix xvi annum attingerat, illa xxxviii iam superauerat. De re tamen deliberaturam promisit. Nec destitit Alenconius per Fleurium sedulò persequi.

Eodem mense Thomas Percius Comes Northumbriæ, qui rebellis in Scotiam profugerat, à Mortonio, de quo, dum ille in Anglia exularet optimè meritus erat (sed quis calamitosus gratus repertus?) pacta pecunia, Baroni Hunsdonio Berwici Præfecto redditus, paulò post Eboraci obtruncatur.

Vt hoc anno Norfolcium & Northumbrium florente ætate funesta securis, ita duos alios è primaria nobilitate, & à sanctioribus consilijs ætate extrema, placida mors abstulit, Guilielmum Powlettum summum Angliæ Thesaurarium, Wintoniæ Marchionem, Wiltoniæ Comitem, & Baronem à Sancto Ioanne de *Basing*, maximis honoribus perfunctum, cum annos septem supra nonaginta compleisset, & sobolem ex eius corpore ad ciii. numerasset, (cui in Thesaurarij munere Guilielmus Cecilius Baro Burghleius suffectus) & Edwardum Comitem Derbiæ, Baronem Stanleium, & Strangium de *Knocking*, quocum hospitalis gloria quodammodo obdormiuit.

E viuis etiam excessit Guilielmus Petrus Eques Auratus è Sanctiori consilio, & à Secretis Henrico viii. Edwardo vi. Mariæ, & Elizabethæ, Ordinifq; Garterij Cancellarius; multis legationibus cum laude perfunctus, qui ex honesta familia Exoniæ natus, cum prudentia & doctrina magnas opes collegisset, ad doctrinam promovendam,

MDLXXII

*Nuptia cum
Alenconio
Elizabethæ
proposita.*

*Northum-
bria Comes
capite plecti-
tur.*

*Marchionis
Wintonia
obitus.*

*Cecilius fa-
ctus Thesau-
rarius.
Comitis Der-
biæ mors.*

*Et Guil.
Petri.*

MDLXXII

*Regina morbillis laborat.**Reip. invigilat.**Clientelas coercet.**Et Concelatores.**Rebelliones in Hibernia.*

vendam, Exoniense Collegium in Academia Oxoniensi, in quo educatus, fauente Maria Regina, annuis proventibus beneficè adauxit.

Ipsa etiam Regina quæ hæctenus valetudine fuit integerrima, (nunquam enim cibum coepit, nisi cum invitaret appetitus, nec merum gustavit) morbillis ad Hamptonam laboravit. Sed convaluit priusquam vel laborasse auditum, & regijs curis invigilans iussit Portesmuatham novis munitionibus firmari, classem bellicis navibus augeri, delectus militum per Comitatus stasis temporibus haberi, iuventutemque armis exerceri, etiam cum iam pacem agitaret altissimam. Pecuniam etiam quam à subditis mutuò acceperat, gratè & gratanter rependit. Nec minorem hinc benevolentiam apud populum conciliauit, quàm ex duobus salutaribus edictis in anni principio promulgatis: quorum altero ex legibus antiquis in nobiles agi iussit, qui plures quàm debent in clientelam admiserant. Ita enim admissi se publicis Reipub. munijs exemerunt, factiones fouerunt, & multifariam in leges peccarunt, nobilium quibus se in clientelam dederant, potentia freti. Altero rapacissimum hominum genus coercuit (*Concelatores* vocant) eorum auctoritatem reuocando, & ad ablatorum restitutionem adigendo. Hi enim instituti ut rimarentur, si qui agri iuris Regij à privatis celarentur, in agros Ecclesijs Parochialibus, & Ptochodochijs à pijs maioribus olim donatos, nec non in campanas, & plumbea Ecclesiarum tecta sacrilegâ avaritiâ involare coeperant. Verùm enimverò hæc mala quamvis subinde cohibita, subinde repullularunt.

In Hibernia nonnihil turbarum erupit, ex acerbo Edwardi Fittoni Connachtiae Præfecti imperio, quod cum Richardi Comitis *Clan-Richardi* filij è varijs vxoribus progeniti libertate quilibet agendi luxuriantes ferre non possent, rebellionem concitarunt, & Senum flumen transgressi per Midiam Occidentalem prædatoria insolentia in incolas immaniter sunt grassati. Pater ex prisca Anglo-

Anglorum *de Burgo* progenie, vir canicie spectabilis & ingenio temperato Proregem adiit, rebellionis crimen à se abstergit, regnique Hiberniæ Consiliarios qua ratione grassantes liberos cohiberet, consulit. Regina verò, vt publicæ tranquillitati consuleretur, Fittonum sensim submouendum ex Connachtia censet, eumque Hiberniæ Thesaurarium constituit, & haud multò post Comitum filij à Præfidiarijs exagitati Proregi se supplices submiserunt.

In Lagenia item *O-Mori* seditiosum hominum genus turbas dederunt, qui mox rebelles declarati, Comite Kildariæ suafore, in ordinem redierunt. Quo tempore Thomas Smithus Reginæ à secretis vir prudens & eruditus neglectæ Hiberniæ misertus à Regina impetrauit, vt colonia in Chersonesum Hiberniæ, quam *Ardes* vocant, in Ultoniæ ora orientali, sub filio notho quem vnicum habuit, ad imbuendos semibarbaros humanitatis cultu, deduceretur. Sperauit ille locum facile defendi posse præfidijs in Isthmo angusta dispositis, qua reliquæ insulæ adiungitur. Cuilibet pediti c x x. iugera, cuilibet equiti c c x l. iugera, quæ d. iugeribus Anglicis respondent, concessit; pro quibus singulis singulos denarios quotannis dependerent. Sed optato successu caruit. Thomas enim filius cum Coloniam deduxisset, perfidia Neali Briani *Artho* interceptus & occisus erat. Nealum autem Malbeius Anglus qui Lecaliæ vicinæ præfuit, nullam iniustam necem perfido insidiatori afferri posse ratus, illicò occidit, & lupis vorandum reliquit.

Nescio an operæ pretium sit memorare, quòd historici nostri temporis omnes memorarunt, mense Novembri nouam Stellam, aut si mauis, Phænomenum conspectum fuisse in Cathedra Asterismi Cassiopeæ; quæ Iouem etiam in Perigæo Eccentrici & Epicycli, fulgore superauit, vt ipse obseruaui; eodemque loco diurno cœli motu circumlata, totos sedecim menses hæsit. In cœlesti, non elementari regione extisse ex Parallactica doctrina Thomas Digseius, & Ioannes Deius nobiles apud

MDLXXII.

O-Mori.

*Colonia in
Ardes dedu-
cta.*

Stella noua.

nos

MDLXXIII

*Theod. Beza
vaticinium.**Classis His-
panica proflis-
gata.**Negotiatio
inter Belgas
& Anglos
restituta.**Elizabetha
Anglorum
damna resar-
cit.*

nos Mathematici eruditè demonstrarunt, sensimque ascendendo disparere opinati sunt. Post octauum sanè mensem paulatim extenuari omnes senserunt. Theodorus Beza, ad stellam illam quæ Christo nascenti præluxit, & interneccionem infantium sub Herode, ingeniosè accommodauit, Carolumq; **N**onum Gallia Regem qui se Parisiensis lanienæ authorem fassus erat, vt timeret, hoc versiculo monuit. *Tu verò Herodes sanguinolente, time. Nec vana quidem fide. Mense enim post Stellæ huius disparitionem quinto, ille sanguinis profluuio inter longos & graues dolores expirauit.*

M. D. LXXIII.

 Vm res Hispanicæ in Belgio admodū essent impeditæ, Flushinga amissa, Hollandiæ vr-
bibus deficientibus, classeq; Hispanica (qua
Dux *Medina-Cæli* iussus cum Vitellio Cha-
pino Pontificijs in Anglia, opem ferre) à Zelandis proflis-
gata: Albanus animum in Anglos æquiores nolens in-
duit. Mense itaque Ianuario negotiatio, quæ inter Bel-
gas & Anglos eodem mense anno MDLXVIII. inter-
clusa fuerat, nunc tandem in biennium reclusa, capitaq;
de quibus hac in re Bristolie conuenerat, mense Iunio ab
Hispano confirmantur. Inter quæ hæc clausula. *Et si ad
tempus mutua illa intelligentia & arctior amicitia fuerit obsus-
cata, nullo tamen modo vt intelligatur rupta aut dissoluta.*
Quod si res intra præscriptum tempus per delegatos
componi non potuerit, *dictus interkursus finitis dictis duo-
bus annis, cessabit.* Et tumultibus per Belgium incrudescen-
tibus, biennio quidem nondum expleto, paulatim cessa-
uit, nouusque cum Ordinibus Foederatis incoepus. Eli-
zabetha autem (quod summo honori cessit) negotiato-
rum Anglorum damnis ex Belgarum bonis detentis, cu-
mulatè satisfecit, cætera Albano reddidit, & cum Genu-
ensibus Mercatoribus de pecuniâ intercepta, quæ pri-
mam

mam litis causam præbuerat, plenè transegit; cum Albanus ex Anglorum bonis ne assẽm quidem Belgis reddiderit. Quodq; gloriosius, & subditis longè gratius, Angliam sub hoc tempus ære alieno, quod pater & frater apud exteros contraxerant, & fœnebre malo admodum increuerat, liberauit, syngraphis Ciuitatis Londini toties renouatis, iam magna cum ciuium lætitia redhibitis.

Plurimum tamen molestiæ & Regine, & Ecclesiastico ordini facesserunt nonnulli ex ipsorum numero qui zelo feruidi, & nihil nisi puritatem Evangelicam spirantes, non solum Politiam Ecclesiasticam (vt Romana fœculentia impuram) quã publicè, quã priuatim concionando (etiam libros edendo, quos *Admonitionem ad Parlamentum, & Admonitionis Apologiam* inscripserunt) in calumniam rapuerunt: sed etiam sacra recepta adire recusarunt aliosq; sibi cultus diuini ritus efformarunt atq; vsurarunt. Adeo vt Regina istos tanquam homines inquieto ingenio, nouitatis auidos, & ad bene instituta conuelenda paratissimos improbens, ad schisma prævertendum seueritatem *legis de uniformitate publicarum precum* vbique abhiberi mandauerit. Libellosq; istos Episcopis, aut alicui è Consiliarijs Regijs in manus, sub pœna incarcerationis tradi, etsi Ioannes Whitgiftus, qui postea Archiepiscopus Cantuariensis eosdem solidè confutasset.

Prodiit etiam à rebellibus & profugis Anglis liber probrosus *Traçtatus de proditione* inscriptus, in quo Baconum Sigilli Custodem, & Cecilium Burghleium Regni Thesaurarium, proditionis in patriam accusarunt, vt odium apud Principem & populum conflarent illis, qui prudentia & industria sceleratos eorum conatus, & spem prauam præverterant, aut infregerant. Tantumque abfuit vt Regina istis accusationibus fidem habuerit, vt programmate publicato easdem improbables, falsas, merasque calumnias declararit; nec alio consilio à professis veræ religionis & patriæ hostibus malitiosè esse confictas, quàm vt malis & occultis artibus regnum fidelissimis Consiliarijs orbarent. Quare monuit vt singuli libel-

MDLXXIIJ

Patris et fratris debita soluit.

Nonatores Ecclesiam turbant.

Papista Rempub.

MDLXXIIJ
Eorum libel-
lus supprimi-
tur.

Gondij Le-
gatio.

lis istis fidem derogarent, negligerent, igni addicerent; nisi poenam seditionis fautoribus irrogandum subire maluerint. Veruntamen hi libri (infito humanæ curiositatis vitio) quia prohibiti, lectitati; donec (quod fieri assolet) sprete exoleuerint.

Superiori anno, mense Novembri, nata erat Carolo Regi Gallorum filia, quam, vt è sacro fonte Elizabetha fusciperet, Rex rogauit, tum vt illam sibi omni humanitatis officio firmiter retineret, tum vt Protestantibus in Gallia omnem auxiliorum spem ex Anglia præcideret. Ad hæc, & ad pecuniam mutuam sumendam Albertum Gondium Radefianum (vulgò Comitem de Rbetz) aulicum facundum in Angliam misit. Ille Reginae, composita oratione persuadere conatur Parisiensem Ianienam, (quam alij scelus, ipse remedium dixit) non in odium Religionis Protestantium, sed ad dissipandam coniurationem à Colinio Admirallo, & alijs inuicem, exarsisse; Regem verò edicta Religionis sanctissime obseruaturum. Illam obsecrat, ne querulis & pavidis sine causa hominibus aures patefaceret, sed pactum nuper foedus religiose seruaret, illosque ad Regis obsequium hortaretur, quem experirentur clementissimum. Illa se memorem pacti foederis pollicetur, nec Regem quicquam ab ea (quod amantissimam confoederatam deceat) desideraturum; De pecunia mutuò postulata, excusat. Nec ille de pecunia nisi composito egit, scilicet, vt, quam illa Regi negavit, Protestantibus, si rogarent, non suppeditaret. Occasionemq; sanè inde illa arripuit negandi pecuniam illis, non immemor quàm mala fide secum in re pecuniaria primo bello ciuili egerant. Pervicit Radefianus hac legatione, vt Protestantes iam inde minorem gratiam & opem apud ipsam aliquantisper invenerint.

Comitis Wi-
gorniensis in
Galliam.

Paulò post Guilielmus Somersettus Comes Wigornia, cum Baptisterio ex solido auro in Galliam mittitur, vt cum Mariae Augustæ & Ducis Saubaudia procuratoribus, Baptismo filia Gallie, Reginae nomine sponsor interesset. Quod cum comperissent piratae Protestantes, Galli &

& Belgæ (qui eum Catholicæ Religionis cultorem suspicabantur) parùm abfuit quin in traiectu intercoeperint. E socijs fanè navigijs vnum & alterum, vectoribus nonnullis cæsis, diripuerunt. Vnde Regina grauitè indignata Guilielmum Holstockum classis Regiæ* Censorem, cum paucis navibus armatis emisit, qui piratis captis, aut fugatis, & onerarijs nonnullis ab ijsdem liberatis, maria purgavit. Cùm autem plurimi eorum operam Montgomerio, qui in Anglia tunc hæsit, condixissent ad opem Rupellanis obsessis ferendam; effectum est vt ille seriùs ex Anglia soluerit, & cum classe quidem tam exigua, vt nihil omninò præstiterit. Hinc Protestantes Galli in Angliam profugi, nimio plus commoti, in odium adversæ Religionis quosdam Gallos aduenas iniuriosius tractarunt, imò ferro aggressi sunt, & inter hos, famulos Flerij qui occultè in Angliam ab Alenconio de nuptijs venerat; ipsumq; Flerium Vidamus Carnutensis negotij ignarus, apud regios Consiliarios infimulavit, quasi ad tollendum è medio Montgomerium subornatus venisset.

Contra Gallicus apud Reginam Legatus conquerebatur, Montgomerium Anglorum auxilijs contra foedus, ad Rupellam navigationem suscepisse: & mercatores Anglos Rupellanis obsessis rem annonariam subministrasse. Cui illa, se fidem foedere interpositam sanctè servare & servaturam respondit, auxiliares illos, piratas esse & extorres iniussu suo soluisse, signa eumentita prætulisse, atque vt in eos animaduertetur, peroptavit. Ad hæc mercatores Anglos Burdigalæ duriùs tractatos, licentia non impetrata, Rupellam adnavigasse; id genus homines suo lucro vbique velificari: simulq; rogavit vt pro Rupella commodior aliquis portus in Gallia ad eorum negotiationes assignaretur.

Gratissima Gallo fuerunt hæc responsa, Angliæ Reginam fidem servaturam, & à Protestantibus Galliæ iam esse alienam, adeò vt ab ea opem expectarent nullam. Hinc Gallus & mater illam animo magis magisq; amplexi sunt, quam verè amicitiam colere perspexerant, &

MDLXXIIJ

*Piratis mare
purgatur.
* Controu-
ler.*

*Galli Gallos
malè tractāt.*

*Legatus
Gallicus de
auxilijs in
Galliam mis-
sis queritur.
Regina se
excusat.*

*Solicitatur
de nuptijs
cum Alen-
conio.*

MDLXXIII.

*Illa lubens
audit.**Ex duplici
metu.**Aulici con-
trà differunt.**Alenconio
cōmeatus in
Angliam
veniendi
conceditur.**Submonetur
tamen ne
veniret.*

ad illam ab Alenconio plures literæ amatoriæ ex castris ad Rupellam sunt scriptæ, totoq; hoc anno nuptiæ sollicitè ambitæ, Gallo & matre obnixè intercedentibus per Mota-Fenellonium Legatum ordinarium & Castro-Novium siue *Chasteauneuf* eo nomine delegatum. Certè Elizabetham in serias de nuptijs cogitationes impulit duplex ex orbitate metus, hinc domestici contemptus, inde externarum molitionum, contra quæ maritum & liberos firmissima esse munimenta sibi persuaserat, & sæpiùs alijs dixerat. Contrà ab Aulicis in rem privatam intentis differitur. *Religionem & equitatem validissima esse imperij munimenta contra omnia: Nec esse cur illa contemptum à suis timeret, quorum & res & spes in vna ipsa defiguntur, animi longa auorum serie deuinciuntur, oculi virtutum splendore indies magis exhilarantur, & id genus alia Aulicis familiaria. Cùm autem illa sæpiùs illud vsurparet, Plures solem occidentem negligere, palpones isti non destiterunt inculcare. Quis salutes solis clarè splendentis radios negliget, vt funestam & confusam minimarum stellarum simul exorientium (sic Competitores appellitarunt) scintillationem aspiceret?*

Inter hæc Regina parens iterum atque iterum rogavit, vt filius Alenconius in Angliam liberè trajceret ad eam inuisendam, quæ crebris fatigata literis, tandem assensum præbuit, modò nec fraudi, nec probro ille duceret, si re infecta rediret. At quamprimùm Elizabethæ subnotuit, Henricum Ducem Andinum eius fratrem in Regem Poloniae esse electum, & Gallorum regem valetudine esse afflicta, per Edwardum Horseium Insulæ Væctæ Præfectum, Alenconium monet, ne præproperè Angliam adiret, rationesq; subiungit, *ex laniena in Protestantibus Religionis causa per Galliam inter nuptiales festiuitates immaniter commissa, cùm ille primùm nuptias ambiret, suspitionem apud Protestantes in Anglia enatam esse, nuptias has funestas fore. Eoq; magis, quòd ipse Alenconius protinùs ad Rupellam obsidionem profectus, hostili contra Protestantes animo, & literis inde datis scripsisset, se tum demum Reginam inuisurum, cùm Rupellam expugnatam viderit. Ut ira eius in Protestantium Religionem,*

Religionem, quàm amor in Reginam inflammator videretur. Indeque quàm plurimos in Anglia suspicari, quasi venturus sit in Angliam ad nuptias ambiendas gladio eorum cruore intincto, qui eandem quam Angli, profitentur religionem. Quamobrem amicè & amatoricè suadet, vt pacem in Gallia conciliaret, & studium in Protestantes insigni aliquo argumento priùs declararet, quò gratior hospes & procius in Angliam veniret.

Pace postea in Gallia facta, & sua Protestantibus certis in locis religione permessa. Rex Gallia & Regina parens denuò nullam non operam dederunt, vt nuptiæ conficerentur (Alenconium etenim vt ingenio tortuoso, & ad res turbandas præcipiti, è Gallia submotum voluerunt) simulque Elizabetham rogarunt, vt si Andinus per mare Poloniam cogitaret, publica fide interposita, per Britannica maria navigaret. Quod illa non solum lubentissimè concessit, verum etiam classem quæ deduceret, obtulit. Interim variolis laboravit Alenconius, quod mater eius per Gondium Radefianum Elizabethæ significauit, & per valetudinem, quò minus ille in Angliam veniret, excusauit. Gondius Cantuariæ Elizabetham offendit, quæ illum magnificè excepit. Quo tempore Matthæus Parkerus Archiepiscopus Cantuariensis in amplissima Archiepiscoporum aulâ, quam restaurauerat, diem natalem Reginae, septimum scilicet Septembris, celebrauit, inuitauitque Reginam, Gondium, Mota-Fenelonium, tanta nobilium conuiuiarum multitudine, quanta Anno salutis M D X I X Carolus Quintus Imperator, & Henricus Octauus eadem in aula conuiuati fuerant.

In Scotia Iacobus Douglassius Comes Mortonij Scotiae Prorex in Comitibus Marriae locum, curante inprimis Elizabetha, suffectus erat, qui autoritate in Ordinū cōventu constabilita, salutare leges ad religionem contra Pontificios & Hæreticos asserendam Regis nomine sanxit. Regis verò custodiam Alexandro Areskino, cum Comes Marriae (ad quem peculiari iure Regum Scotiae in tenella ætate custodia spectat) minor esset ætate, confirmauit his legibus, vt Pontificij & factiosi omni accessu exclu-

MDLXXIIJ

*Gondius in
Angliam
redit.*

*Conuiuio
excipitur.*

*Mortonijs
Scotia Pro-
rex.*

MDLXXII]

*Eum Gallus
opprimere
studet.**Elizabetha
defendere.**Et res Scoti-
cas compo-
nere.**Quibus con-
ditionibus.*

excluderentur, Comes cum duobus famulis, Baro cum vnico admitteretur, cæteri soli, & singuli inermes.

Gallus interim misso Viriaco, nullam non mouit machinam vt Proregem priusquam invalesceret authoritas, supplantaret, & Atholium, Huntleium, & alios pretio proposito opponeret. Elizabetha contra obnixa, per Henricum Killegræum Scotos edocuit, Atroce illam lanienam Parisiensem ex Pontificis Romani, Galli, & Hispani in Protestantium exitium coniuratione, perpetrata fuisse. Monuit itaque eos, vt nec Gallicis pensionibus corrupti, nec factionibus disiuncti viam externis copijs, quas Strozius ducturus credebatur, aperirent; sed fortiter vno animo se opponerent ad Religionem defendendam, quæ vnicum inter Anglos & Scotos concordia vinculum: & ad Regem prouidè conservandum, vel in Angliam transmittendum, quò minus in Galliam subduceretur. Nihilominus nonnulli è Proceribus in captiua Reginae partes iurati, Regis, Proregisq; authoritatem omnino detrectarunt, donec Elizabetha sua interposita authoritate, Iacobum Hamiltonium Ducem Castri-Heraldi, Georgium Gordonium Comitem Huntleia, qui inter eos erant primarij, opera Killegræi ad satis æquas conditiones perduxerit. Scilicet, vt religionem in Scotia constitutam agnoscerent, Regi se submitterent, nec non regimini Mortonij, & successorum eius in regimine; aliorum omnium authoritatem eiurarent: vt quicumq; contra religionem, Regem, vel Proregem aliquid molirentur, lege Parliamentaria proditores iudicarentur; vt sententiæ contra Hamiltonios & Gordonios latae referrentur, nisi illæ de cæde Morauij & Lenoxij Proregum, quæ Elizabethæ arbitrio relinquerentur. (Illa autem hoc ad Regem reiecit, ampliandumq; censuit donec Rex imperium per ætatem ex iure regni susciperet.) Vtq; singula crimina à xv die Iunij MDLXVII admissa, Lenoxij cæde excepta, veniam petentibus condonarentur. Visum tamen est ad securitatem tam Regis quam Proregis, ne hic cædi exponeretur, ille in Galliam exportaretur,

taretur, vt Regina Angliæ publico instrumento fidem interponeret, nec Hamiltonios, nec alium quempiam de Proregum cæde in questionem, nisi illa consentiente, vocandos, aut bonis mulctandos. Quod etiam in Ordinum conventu ad publicam quietem tempore turbulento fundandam, sancitum. Has autem condiciones Guilielmus Kircaldius Grangianus (quem Castro Edenburgensi Moravius Prorex fide regis nomine accepta, præfecerat) Baro Humius, Lidingtonius, Episcopus Dunkeldensis, & alij qui iniquè cum Scotorum Regina agi existimarunt, nullo modo admittere voluerunt. Sed præfractis animis, Regis & Proregis autoritate sprete, Castrum illud Reginae nomine tenuerunt & munierunt, vti Lidingtonio consultore, & freti prærupta loci firmitate, apparatu bellico (omnis enim regius apparatus ibi asseruatur) & promissis ab Albano & Gallo auxilijs, qui non nihil pecuniæ submiserat (cuius pars maxima ad *Blac-nestum* intercepta) & plus miserat, nisi diutina Rupellæ obsidione distentus fuisset. Cùm hi ad nullas pacis conditiones nec pretio à Prorege proposito, nec Elizabethæ suasu, aut minis induci possent, quin castrum contra Proregem propugnarent, Urbem Edenburgensem iustitiæ sedem eiaculationibus & irruptionibus indies infestarent, & auxiliares copias è Gallia accersirent, Elizabetha quæ Gallos in Scotia nullo modo ferre poterat, tandem à Prorege exorata, copias, machinas, & apparatus bellicum ad Castrum expugnandum his legibus promisit.

Prorex nihil cum obsessis, Anglorum ductore inconsulto, transiget, nec ille vicissim, Prorege & regis Consularijs inconsultis. Si Castrum in Anglorum manus deuenierit, Regi intra decem dies cum omni apparatu bellico, Vtensilibus, regni regisq; Commentarijs, & Archiuis tradetur; cætera oppugnantibus in prædam cedent. Angli nullum in Scotia locum munient, nisi cum consensu Proregis & Procerum. Prorex omnem quam poterit opem & commeatum Anglis præstabit. Obsessi, Castro capto, reseruabuntur, vt ex legibus in illos agatur, Regina tamen Angliæ prius consulta. Si qui Angli fuerint occisi, eorum vxoribus

MDLXXIIJ

Grangius se
opponit.

Edenburgen-
se Castrum
defendit.

Angli ad ex-
pugnandum
missi.

Quibus legi-
bus.

MDLXXIIJ

ribus & liberis stipendia in duos annos è rebellium bonis numerabuntur. Si qui vulnerati, stipendia etiam numerabuntur donec curabuntur. Tormenta Anglica, si qua pereant, sulphureus pulvis, & globi expensi, ex regio in Castro apparatu, aut rebellium bonis resarcientur. Et obsides decem in Angliam mittentur, in securitatem de copijs & tormentis remittendis, nisi fors belli communis interuenerit.

Anglorum
auxilijs ob-
sidentur.

Ex his legibus Guilielmus Drurius Præsidij Berwicensis Marefcallus, cum tormentis aliquot maioribus, & militibus mille quingentis (inter quos fuerunt nobiles volones Georgius Carius, Henricus Carius, Thomas Cecilius, Henricus Leæus, Guil. Knolles, Suttonus, Cottonus, Kelwaius, Guil. Killegreus, & alij) Scotiam ingressus auxiliari Scotorum manu adiuncta, Castrum obsidione incinxit, postquam semel atque iterum deditioem Regis nomine frustra imperasset. Primum è quinque mobilibus aggestis quatuor continuis diebus in arcem effulminatum, & maximè in *Turrim Davidis* quæ post aliquot dies decidit. Impressione postea facta, propugnaculum quod *Spurr* nominant, captum, dum qui ex altera parte eodem momento arcem aggressi, non sine cæde reijciuntur. Postridiè signo dato obsessi colloquium cum Drurio petierunt. Descendunt è castro funiculo demissi ipse Kircaldius, & Robertus Meluinus, Henrico Leæo & Flecco Scoto obsidibus in Castrum itidem acceptis. Postularunt vt vitâ & bonis liberè fruerentur, vt Humius & Lidingtonius, ob privatas quorundam inimicitias, in Angliam secederent, vt Kircaldius in Scotia maneret, sin minus, bona cum venia discederet. Cùm hæc non concederentur, sed tantum permitteretur vt milites inermes cum impedimentis abirent; perendie ob paucitatem Præsidiariorum, qui inter se discordes, vulnerati, vigilijs, & laboribus confecti, sine spe subsidij, necnon ob defectum aquæ (alter enim è fontibus ruinis maceriæ fuit oppletus, alter tormentis maioribus expositus) se suaque Regina Angliæ & Drurio die obsessionis xxxiii. in fidem dediderunt: qui literis ex Anglia acceptis, Proregi
in

Deditur.

in Regis vsum Castrum cum omnibus dedititijs reddidit. E quibus Kircaldius, Iacobus eius frater, Mosmanus & Cokius aurifabri, qui pecuniam in castro adulterarunt, suspendio sublati: etsi ad Kircaldij vitam redimendam centum è familia Kircaldia obtulerint se fore in perpetua Proregis clientelâ, annuam pensionem III M. *Marcarum*, x x M. librarum monetæ Scoticæ propediern numeranda, & cautionem præstandam quòd ille in Regis obsequio iam inde fideliter persisteret. Humio, & cæteris in diversa castella dispersis, Elizabetha non sine clementiæ laude deprecante, parcitur. Lidingtonius Letham missus, vi morbi, nec sine suspitione veneni expiravit, vir inter Scotos maximo rerum vsu, & ingenio splendidissimo, si minùs versatili, quo nomine G. Buchananus æmulus eum viuentem scripto quodam cui *Camæleon* titulum fecit, vt Camæleonte mutabiliorem depinxit, nec non vt Regis auix, matri, Morauio, ipsiq; Regi & Patriæ hostem versicolorem asperrimè perstrinxit. Iam inde à bello intestino Scotia respiravit, & tam partium Duces, quàm milites in Sueciam, Galliam, & Belgium profecti magnam bellicæ virtutis laudem retulerunt.

Vt Anglia etiam ab internis (pro Regina Scotorum) molitionibus securior esset, Ioannes Lessæus Episcopus Rossensis, qui spectata fide, sed cum nonnullorum pernicie, & plurium periculo, Regine suæ inseruierat, è custodia liberatus, & ex Anglia exire iussus, in Galliam se recepit malè sibi metuens à Southamptonio, quem in vitæ periculum suo iudicio vocaverat, & ab Henrico Howardo Ducis Norfolciæ fratre, ad cuius iram leniendam, Apologiã pro se scripsit. Vix dum ille discesserat, cum occultus illius tabellio H. Cokinus apprehensus, & eius iudicio Morganus detectus, qui ad occulta pro Regina Scotorum consilia erectus & agendi percupidus, mox aufugit. Atflous Pontificiorum archiater, Goodus Medicinæ Doctores, & Fran. Bertius, quòd clandestina litterarum commercia cum ea habuerint, aliquot menses

MDLXXIIJ

*Grangius
suspenditur.**Lidingtonius
moritur**Pax Scotia
parta.**Rossensis E-
piscopus ex
Anglia ex-
pellitur.*

MDLXXIIJ

*Absens res
nouas molitur.**Albanus è
Belgio reuocatur.**Requesenius
succedit.**Burchettus
morte afficitur.*

in carcere erant detenti; & eadem de causa Henricus Godierus & Richardus Louderus in suspicionem vocati.

Rossensis interea nullum erga Scotorum Reginam fidelissimi subditi officium apud Imperatorem, Pontificem Romanum, Gallum, & Germaniæ Principes Pontificiis, prætermisit, qui singuli spem fecerunt, nihil tamen prorsus præstiterunt. Sed hac in re incommodissime accidisse querebatur, quòd Albanus in quo spem maximam collocarat, iam è Belgio discessurus erat, honesta missione impetrata, sub fucata incommodæ valetudinis reparandæ specie. Verùm enimverò illum ad victoriam crudeliter progredientem, Hollandia ferè vniuersa in potestatem redacta, revocarat Hispanus, persuasus à Granvellano Cardinale, & Roderico Gomezio de Sylua hominis potentiam nimio plus invalescere, nomenque supra Principis attolli, & violenti imperij asperitate Belgas ad defectionem, imo desperationem adigi. Etsi sanguinarij nonnulli in Hispania non alium magis idoneum ad hoc bellum conficiendum, & Belgium in Prouinciæ formam subiugandum reperiri potuisse censerent. Qui, homines immites, misereri Regis videbantur si Aurasionensem & foederatos obfirmatis animis ad libertatem retinendam pervicaces, ab opibus firmos, & locorum situ tutos, in ordinem mansuetudine redigi speraret. Successor datus Lodovicus Zuniga Requesenius, Magnus Castiliæ Commendator, vir mitiori ingenio, qui omnibus officijs Elizabetham demerendi cupidus, suis intentus, rebus Scoticis aut Anglicis se immiscere noluit.

Vesanam Petri Burchetti opinionem, qui sibi persuaserat, licitum esse Euangelicæ veritati adversantes occidere, nescio an memorem. Eò vsque hominem huius opinionis error abripuerat, vt Hawkinsum classiarium illum celebrem in publico pugione aggressus fauciarit, ratus Hattonum esse gratia tunc temporis apud Reginam florentem, & ab intimis consilijs, quem nouatoribus adversari audiuerat. Regina ad hoc facinus supra quam solebat,

lebat, ita excanduit, vt in hominem ex Iure Militari siue Castrensi, protinùs animaduerti iusserit; donec à prudentibus fuisset edocta, ius illud non nisi in castris, aut temporibus turbulentis adhibendum; domi autem & in pace ex processu iudiciarij formula agendum. In iudicium itaq; vocatus affirmavit quod fecerat, literis sacris consonum esse, ideoque licitum. Vnde hæreticæ prauitatis damnandus, opinionem renuntiare promisit, tergiversatus tamen noluit. Deinde in Arcem Londinensem coniectus, alterum è custodibus ligno è foco arrepto & in cerebrum impacto occidit, homicidijq; damnatus, dextra præcisa & ad patibulum affixa, reluctans, & silens, suspenditur.

Principio huius anni supremum spiritum edidit Guilielmus Baro *Howard Effinghamius*, Privati Sigilli Custos, Thomæ Howardi bellicosi illius Norfolciæ Ducis è secunda vxore Agnete Tilneia filius, vir fidei spectatissimæ & animi invicti, qui primùm Caleti Præfectus, in Baronum numerum à Regina Maria adscitus, & Magnus Angliæ Admirallus constitutus. Cui postea Cubicularius erat, vt etiam Elizabethæ, donec ætate fractus, Suffexio paucis ante obitum mensibus, cesserit, Privati Sigilli Custos factus, qui in Anglia quartus est, vt dixi, honoris gradus. Successit in Baronix honore Carolus filius, qui postea Reginæ Cubicularius & Magnus itidem Angliæ Admirallus.

Obijt etiam haud ita post Reginaldus Greius, Comes Cantij; quem Regina, ante annum, è privato in honorem Comitis Cantij evocaverat, postquam ille titulus à morte Richardi Greij Comitis Cantij, qui patrimonium profligarat, maiorq; frater huius aui erat, annos quinquaginta iacuisset: successit verò in eo honore Henricus frater.

Nec tacendus Ioannes Caius Medicus celebris, patria Norwicensis, educatione Catabrigensis & Patauinus, hisce diebus defunctus, qui multa Galeni & Celsi Latine convertendo, & plura commentando, assiduam operam rei medicæ, & vniuersas opes Reipub. literariæ contulit,

MDLXXIIJ
Ins Castrense
siue Militare.

Guil. Baro
Howardus
Effinghamius
obijt.

Reginaldus
item Comes
Cantij.

Caius Medicus.

A Celso en

MDLXXIIJ
Gonwelli
& Caij Col-
legium.

Turba in Hi-
bernia.

Perottus re-
belles coerct.

Comes Des-
monia è car-
cere euadit.

Comitis Esse-
xia in Hi-
berniam ex-
peditio.

adiungendo nouum Collegium veteri *Gonwelli Aula* Cantabrigiæ, & *XXIII*. studiosos perpetuò alendos. Vnde *Gonwelli & Caij* nominibus in vnum Collegium coaluerunt, in quo ille tumulatur cum hac Epigraphe, *FVI CAIVS*.

In Hibernia *O-Conori*, & *O-Mori* familiæ quietis impatientes contractis prædatorijs turmis, atrociter grassati, *Athlonum* ad *Sineum* flumen diripuerunt, & incendunt. Sed quò minùs copias cum rebellibus in *Momon*ia coniungerent, obstitit *Io. Perottus* *Momon*ia Præfes, qui *Iacobum Fitz-Moris & Fitz-Edmunds* *Imokellia* Seneschallum rebellantes ita assiduis incurfibus exagita- uit, pluribus cæsis, & *Castello Maino* cum præfidiarijs Gallis expugnato, vt adigeret in templo ad *Kilma* locum i. *S. Malachia Cella*, criminum gratiam submississimè exposcere. Eodemque tempore Comes *Desmonia* cum *Ioanne* fratre, qui rebellionis illius authores, in Hiberniam ab *Edwardo Fittono* ex Anglia reducti, in carcerem *Dublinia* conijciuntur, è quo tamen breui eruperunt.

In *Ultonia* *Brianus Mac Phelimus*, qui magnam partem regionis *Clandeboia* vsurpauerat, oppidum *Knoc-Fergus* i. *Fergusij rupem* incendit; & alij eo tractu tumultuari cœperunt. Contra hos *Walterus Deuereux* (quem *Elizabetha* nuper *Essexia* Comitem crearat,) expeditionem postulat; illis vsus consultoribus qui eum longiùs abesse, & in pericula, specie honoris, præcipitare primis votis habuerunt. Quod illum haudquaquam latuit. Verùm vir impiger, & qui animum ab ineunte ætate bellicis studijs imbuerat, propositi tenax cum Regina transigit, vt, quibusdam cautionibus, pars altera *Clandeboia*, si rebelles submoveret, sibi & suis commilitonibus cederet: ad quam tuendam Equites *c c*. Pedites *c c c* & suis sumptibus aleret, & in belli apparatus decem millia librarum monetæ Anglicæ à Regina, prædijs in *Essexia* oppigneratis, mutuò sumit. *Guilielmus Fitz-Williams*, *Hibernia* Prorex, veritus ne tanti Comitis splendor suo in Hibernia lumini officeret, Reginam monet ne mittatur, nescio quam

vniversæ Ultoniæ defectionem sibi comminiscens. Veruntamen Essexius mittitur, atq; vt Proregi suus honos & authoritas constaret, Diploma à Prorege accipere iubetur, quo Ultoniæ fieret Gubernator, quod seriùs, nec sine importunis efflagitationibus impetravit.

Ad *Knoc-Fergus* graui tempestate iactatus, præcipiti Augusto appulit cum *Darcio* & *Richo* Baronibus, *Henrico Knolles*, & quatuor eius fratribus, *Michaele* & *Ioanne Carijs*, *Henrico*, *Guilielmo*, & *Ioanne Norrijs*, & tumultuaria militum manu. Priusquàm appulerat, *Brianus Mac-Phelimus* armenta, opes scilicet suas, in interiora abegerat (pecorum enim, præter oves & porcos, triginta millia numerabat.) Appulso gratulatur, & omne studium benignissimè defert, vti etiam *Mac-Gilespicus*, *Mac-Guilius*, *Hugo Baro Dunganoni*, aliq; Dynastæ circumvicini. Ille *Mac-Phelimo* rebellionis crimen condonare promittit, & beneficentia astringere studet. Verùm iste mox deficit, & ad *Turloghum Leinigh* se cum suis subducit; inde velitationes assiduæ aduersus Anglos. *Baro Richus* privatis negotijs avocatus in Angliam post mensem redijt, *Henricus* item *Knolles* ob valitudinem affectam, pluresq; indies alia atque alia causantes, ex inculta illa regione se sensim subduxerunt. Essexius grauius apud Reginam & amicos literis conqueritur commilitones nobiliores languescere, expeditionem serò fuisse susceptam, annonam seriùs advectam, eamq; corruptam, gregarios milites inconsideratè delectos, eorum plures perijsse, *Mac-Phelimum* defecisse, idq; *Piersij* Angli militum ductoris (qui priùs in hac parte inter Hibernicos dominatus erat) versutiâ, imo perfidiâ. Se belli expensis imparem esse, Proregem nondum Diploma misisse, adeò vt nullam authoritatem in finitimas gentes posset exercere. Reginam itaq; precatur, vt rem suo ipsius nomine & imperio susciperet, quamvis ille alteram expensarum partem refunderet.

Posteà *Suffexium*, *Leicestrium*, & *Burghleium* obsecrat, vt apud Reginam intercederent, vt illa c *Equitibus*,
&

MDLXXIIJ

A suis deseritur.

Difficultatibus affligitur.

MDLXXIIJ

& d c peditibus stipendia numeraret, & *Maiam* peninsulam sibi concederet. Cùmq; Regina Effexium ex Vltonia revocare apud animum statueret, tumultibus in Momonia emergentibus, Leicestrius & alij pervicerunt ne revocaretur. Iussitq; Prorex, vt dum ipse in Desmonium è custodia cõtra fidem datam elapsus moueret, Effexius ad limites Vltoniæ accederet. Quod etiamsi graue erat, qui iam in *Clandeboia* munitionibus firmandis totus erat, paruit tamen, imo & in Momoniam profectus cum Kildario Desmonium ad pacem colendam persuasit, qui haud multò post se submisit.

Iam Effexius authoritatis Diplomate accepto, in Turloghum *Leinigh* longum suscepit iter, & *O-Donellus* se adiunxit. Cono autem *O-Donello* Turloghi genero, qui sub illo merere noluit, Lifferum castrum abstulit, & Hugoni *O-Donello* cõcessit, Turlogho interim tempus colloquijs protrahente, donec Effexio necessariò fuerit redeundum. Qui vt corpus laboribus & curis tota æstate fregerat, ita iam hyeme ingruente, altiùs cum animo reputat, qua ratione Vltonia tam diu neglecta, & efferata ad humanitatem revocaretur. Et re mature deliberata docuit, si tria oppida Reginae expensis, & decem propugnacula collatitia commilitonum pecunia in locis opportunis, quæ designaverat, construerentur, supra septem millia librarum monetæ Anglicæ quotannis colligi posse, nec post biennium regio præsidio opus fore.

Dum his & huiusmodi de re annonaria salutaribus studijs totus vacat, parùm aberat, quin ab Hibernicis opprimeretur. Brianus enim *Mac-Phelimus* qui Morum Anglum militum ductorem ex insidijs nuper peremerat, cum Turlogho & Hebridianis Scotis in eius perniciem coniuraverat. Quod ubi primùm ei innotuit, illos non expectare, sed adoriri consultissimum ratus, tam animosè aggressus est, vt ducentis Hibernicorum cæsis, Brianum, Rorium *Oge* fratrem eius vterinum, & Briani vxorem coeperit. His negotijs in Hibernia annus, nullius bono, sed magno Effexij damno, protruditur: necnon insigni detri-

Mac-Phelimus
capit.

detrimto Chatertoni nobilis Angli, qui certis quibusdam cum Regina conditionibus Colonias Anglorum in *Fues*, & *O-Hanlani* territorium vicinum deducere infœliciter in se receperat.

MDLXXIV
*Chatertoni
irritus conatus.*

M. D. LXXIII.

PRimo anni mense Franciscus Alenconius per literas amoris plenissimas & Mauciseirum Galli Legatum, vehementius quàm antè agitat, vt fide publicâ in Angliam veniret, & Elizabetham, quam absens omni amore & honore prosequeretur, præsens salutaret. Illa efflagitationibus evicta cessit, licet aliud submoneret; fideq; interpositâ concessit, vt quandocunq; libuerit ante xx Maij, veniret, nec quicquam humanitatis desideraturum quod ab amantissima Principe expectari posset, prolixè promisit. Certè ardentiori amore & benevolentia iam prosequuta est, postquam illum infensiori animo in Guisios iuratos sibi hostes, exploratè comperisset. Verùm priusquam hoc responsum Alenconio relatum, Valentinus Dalus Legum D. in Gallia Legatus (qui Walsinghamio iam Secretario suffectus) significavit Alenconium & Navarrum rerum novandarum suspectos teneri. Regina enim parens, vasti animi foemina, suspicari coeperat illum cum Navarro, Momorantio, & alijs occultè moliri, vt si quid humanitus Regi accideret, ipsam à rerum administratione amoverent; suspicionemq; auxerunt Guisij suggerentes, Alenconium filium non ita pridem Colinio, Protestantium in Gallia antesignano intimo amico clam vsum fuisse. Alenconius interrogatus, inter alia vltro confessus est, se iam aliquandiu nuptias cum Regina Angliæ ambiisse, ad quas cum Colinij amicitiam vsui futuram existimaret, subinde de iisdem, & bello Belgico cum eo verba habuisse. Nihilominus ei & Navarro custodes appositi. Thomas autem Wilkesius, Dalo ab Epistolis, clan-

*Alenconius
Elizabethâ
inuisere petit*

Illâ amavit.

*Ille domi
suspectus.*

*Custodia
datur.*

MDLXXIV
Illæ solatur.

Carolus IX.
moritur.

Baronis
Northi ad
Henr. III.
Legatio.

*Ille & mater
Alenconium
Angla com-
mendant.*

*Scotia ta-
men Regina
contra Pro-
regem fa-
uent.*

clandestinò vtrumq; accessit, Reginæq; nomine conso-
latus spondit eam nullam illos leuadi, iuvandiq; occa-
sionem prætermitturam. Quod mox sagax illa vetula
deprehendit, Wilkesiumq; ita exagitavit, vt necessario
in Angliam se subdlexerit, querulisq; literis ita persequu-
ta, vt remitteretur in Galliam, & culpam supplex depre-
caretur. Huius consolationis Navarrus non immemor,
cùm iam Rex Gallia post xxv annos eum in Norman-
nia videret, dignitate equestri exornauit. Deinde Tho-
mam Randolphum Elizabetha in Galliam ad Reginam
matrem legavit, vt si fieri posset, Alenconium filium &
Navarrum in pristinam gratiam reconciliaret. Sed prius-
quàm ille in Galliam appulit, Carolus Rex diem obiit
vltimam, cui exequiarum iusta in Templo Paulino Lon-
dini summo cum honore persoluta.

Vbi primùm Henricus eius nominis Tertius, Rex
Gallarum è Polonia in Galliam successor rediisset, Ro-
gerus Baro Northus in Galliam mittitur qui Regnum &
reditum novo Regi congratularetur, Gallia intestinis
bellis convulsæ condoleret, pacem & edictorum obser-
uationem suaderet, Alenconium in gratiam reduceret,
odium in Momorantium, & Cossæum leniret, & benefi-
centiam in Charlotam Borboniam, Monpensierani Du-
cis filiam, quæ in Germaniam religionis causa se sub-
dlexerat, excitaret. Verùm ille nihil effecit, cùm Gallia
quasi fato impulsæ, in bellum funestum præceps rueret.
Nihilominus Rex & mater iunctis literis Gardam in An-
gliam mittunt, qui matrimonij negotium pro Alenconio
filio prosequeretur. Illum enim iam excandescentem,
quòd indignè tanquam captivus à matre circumducere-
tur, & arcana consilia cum Politicis in Gallia consocian-
tem, in Angliam ablegare spe nuptiarum cogitarunt, vt
iuuenis animum à belli & partium studijs diverterent.

Interea tamen nihil non clandestinis artibus in Scotia
egerunt, vt tenellus Rex in Galliam transmitteretur, &
Mortoni Prorex de gradu deijceretur; Scotis è Galli-
co satellitio ad hæc in Scotiam submissis. Et hoc Scoto-
rum

rum Regina percupijt, persuasa si filius extra periculum in Gallia esset, secum & Catholicis in Anglia mitius actum iri. Hinc enim illa futurum putavit, vt Anglica in Scotia factio, regij nominis authoritate haectenus subnixa, protinus labasceret: & Angli tam è Gallia, quàm è Scotia indies ab eo, vt magis magisq; adolesceret, timerent. Nec minùs Galli hoc exoptarunt, subueriti ne Scotiae Prorex Anglis devotissimus antiquum illud inter Gallos & Scotos foedus dissolueret. Nihilominùs cum ille efflagitaret, vt foedus mutuae defensionis inter Angliam & Scotiam contra exteros iniretur, minimè exauditus erat; forsitan quòd simul efflagitauerit, vt annua pensio sibi & quibusdam Scotis assignaretur. Illi autem exauditi sunt, qui tenui suspicione perstrinxerunt Regnam Scotorum, Salopiae Comitissam, & etiam ipsum Salopiae Comitem, quasi nuptias inter Carolum Regis Scotorum patrum (cui Rex Lenoxiae Comitatum nuper in Parlamento confirmauerat) & Elizabetham Candisham, Comitissae Salopiae ex priore marito filiam, Regina inconsulta, confecissent. Quo nomine vtriusq; mater, alijsq; in custodia aliquantisper detenti, & in Scotorum Regnam culpa omnis conijcitur.

Quò tenderent hae nuptiae, cum variae enascerentur suspiciones, Henricus Comes Huntingdoniae Praeses Concilij in partibus Septentrionalibus cum novis documentis, & arcanis ad hanc rem, constituitur. Hic Magistratus qui iam honoris plenus, ex tenui origine ad tantam magnitudinè brevi emicuit. Vt enim libero breuiq; digressu, quae accepi, posteris tradam. Cum regnante Henrico Octavo, post Septentrionalium de Monasterijs subvertendis rebellionem consopitam, Dux Norfolciae his partibus haereret, multaq; querelae de iniurijs in rebellionem deferrentur; ipse alias composuit, aliasq; sub sigillo suo viris prudentibus componendas commendavit. Quod cum Rex comperisset, peculiare sigillum quo in his causis vteretur, misit; idemque, Duce revocato, Tunstallo Episcopo Dunelmensi comisit, atq; *Assessores*

MDLXXIV

*Angla eum negligit.**Delatoribus contra Scotiam credit.**Comes Huntingdoniae, Praeses Concilij Septentrionalis.**Huius Concilij origo.*

MDLXXIV

constituit cum authoritate *ad audiendum & terminandum pauperum querelas*. Ille tum primus omnium *Præses* nominatus, successorumque authoritas iam inde plurimum invaluit.

Vestium luxus coercitus.

Summus vestium luxus his temporibus in Angliam se infuderat, & patrius cultus peculiari gentis imitatricis vitio ita fordescebat, ut homines nova vestium forma, & apparatu nimis splendido, animorum deformitatem & insolentiam quandam proderent, dum sericati auro & argento, vel intexto vel bracteato rutilantes passim volitarent. In hunc luxum cum Regina observasset magnam vim pecuniæ ad sericum & alias exoticas merces quotannis è Regno, publico Reipublicæ incommodo, evehi; & plures ex nobilitate qui usui essent Reipub. aliosque; ut nobiles viderentur, privato damno non solum patrimonia profundere, sed etiam ita æs alienum conflare, doloque malo uti, ut necessario in laqueos legum inciderent, & rebus novis studerent, cum sua prodegissent; licet ex legibus Henrici VIII. & Mariæ in hos agere posset, & inde magnam pecuniam exigere, ex imperio tamen agere maluit. Edicto itaque; imperat, ut quilibet intra XIII dies vestitum ad præscriptam rationem conformaret, ne severitatem legum evocarent, & ipsa in aula incoepit. Sed temporis malignitate, & hoc edictum, & leges superbo huic luxui paulatim cesserunt, qui semper insolentior renascebatur; unaque; conviviorum luxuria irrepsit, & ædificiorum splendor. Plures enim & Nobilium & privatorum villæ, elegantia, laxitate, & cultu conspicuæ, iam passim in Anglia surgere coeperunt, quam alio quovis seculo, magno sanè regni ornamento, verum hospitalis gloriæ detrimento.

Anglia aedificijs ornatur.

Angli in Hollandia fusi.

Anglis, qui sub Edwardo Chestero & Gainsfordo in Hollandia militabant, hoc anno alijs virtus, alijs successus defuit. Qui enim ad Valkenburgum in præsidio erant, stationem deseruerunt, & postea hosti se dediderunt. Quibus tamen parcitum est, ne Elizabetha classi Hispanicæ Belgium per Mare Britannicum petenti, receptum &

& com meatum negaret. Alij ad Goudæ-Sclufam siue Emissarium, cùm post acre certamen Hispanos animosè repulissent, ex improvisò ab hoste qui flumen transnatarat, oppressi, & de præsidio deturbati, ducentis cæsis & tribus signis captis.

Nescio an operæpretium sit hæc minutiora memorare, piam quorundam ministrorum Londinensium credulitatem hoc anno à puella illusam, quæ se à Dæmone obsessam simulabat; Vastum Cete ad littora Taneti Insulæ aquis destitutum, cuius longitudo xx vlnis nostratibus, latitudo à ventre ad spinam dorsi xiii pedibus, interstitium inter oculos xi pedibus mensurabatur; Tamisim fl. æstu bis intra vnam horam accedente refluxisse, fumantes igne nubes mense Novembri à Septentrione in Meridiem glomerasse, & nocte insequente cœlum ardere visum, flammis ab Horizonte in verticale punctum vndique concurrentibus. Hæc brevi digressionem pauculis memorasse mihi non sit culpæ, cùm etiam historicorum grauissimi huiusmodi pluribus memorarint.

MDLXXV.

Ministri illusi.

Cete cietum

Tamisif fluxus insolitus.

Cœlum ardere visum.

M. D. LXXV.

ENRICVS III. Rex Galliarum è Polonia reversus, & iam Rhemis inauguratus, nihil prius habuit, quàm foedus Blefense inter Carolum fratrem & Elizabetham Anno MDLXXII initum, Sacramento & subscriptione confirmare, & Valentino Dalo Legato Ordinario tradere, quod itidem illa ratum habuit ad S. Iacobi propè Westmonasterium. Paulò tamen post ille literis percunctatus, an *mutua defensio contra omnes* in illo foedere memorata, causam Religionis comprehendat. Cui, cùm illa disertè respondisset, comprehendere, & se præstò futuram ad mutuam defensionem contra omnes, etiam in causa religionis, si ex lege foederis requiratur. Ille ad bella contra Protestantes se accinxit, & Alenconio in aduersas partes tracto,

Fœdus Gallicum renouatur.

Bellum in Gallia accensum.

MDLXXV.

tracto, altum & diuturnum de nuptijs subsecutum est silentium. In Alenconij tamen gratiam Elizabetha grandem pecuniam Casimiro ad Equites Germanos in Galliam ducendos contra publicę quietis perturbatores subministravit.

His Gallicis dum illa intenta, interuenerunt Belgicę, Lodovicus Zuniga Requesenius, qui Albano successit, totus erat vt maritima, si posset recuperaret, quę, Albanus insigni in tanto Duce errore, neglexerat; vnde bellum Belgicum tot annos protractum. Cũ autem à re classaria minũs esset instructus (naues enim Hispanicę, quę Anglorum auxilio in Flandriam paulò antè eo consilio erant perductę, fœda tempestate laceratę perierant) Boisshotum in Angliam misit, vt cum bona Regine veniã naues & classarios contra Hollandos & Zelandos conscriberet, quod non impetrauit. Noluit enim Regina suas naues & classarios aliena in causa periculis obijcere, publiceq; vetuit, ne quis naues armaret, nisi ipsius obtenta licentia, nec classarij Angli sub alijs Principibus mererent. Rogauit itaq; Boisshotus, vt non iniquè ferret, si Angli in Belgio exules navali bello contra Hollandos Hispano militarent, vtq; ijsdem Anglię portus liberè accedere, & commeatum numerata pecuniã accipere liceret. Illa haudquaquã probavit, vt Angli isti rebelles (sic enim vocavit, quos ille exules) Hispano militarent, imo nec Requeseniũ illos gratia profequi speravit, certè ne profequatur, rogavit, nominatim verò Thomam Coplæium. Hunc enim titulis *Magni Magistri Mosę, Domini de Gatten, & Roughtey* oneratum, ad Anglos & Belgas deprædandum Hispani emittere cogitarunt. Portus autem suos rebellibus & iuratis hostibus aperire, nihil aliud nisi extremæ esse dementiæ. Boisshotus vt æquiora ferret, Hispani nomine postulavit, vt Belgę Hispano rebelles ex Anglia eijcerentur. Abnuit illa, quandoquidem quos ille rebelles appellabat, nullius essent notæ, tenues & miselli quidam, qui nihil moliti erant, sed belli terrore patriã & patrimonio spoliati in Angliam confugerant,

quos

Requesenius
naues ex Anglia
frustrà
petit.

quos tortori in manus tradere inhumanum planè esset, & contra ius hospitij. Atq; illi in memoriam revocavit quàm perniciosum fuerit, rebus Hispanicis in Belgio; cùm rogante Albano, Belgas Anglia excedere anno M. D. LXXII. iusserit. Tunc enim Marcanus Comes cum alijs ex Anglia solvere iussi, Brielam coeperunt, & bellum illud suscitarent. Veruntamen ne ab antiquo Burgundico foedere recedere videretur, (quod Hispanus cum illa tamen confirmare abnuerat) publicato programme imperavit, ne armatae Belgarum naves Angliæ portibus egrederentur, neque Belgæ, qui arma in Hispanum induerant, Angliæ portus ingrederentur, expressè Princeps Aurasionensis & qui ex eius familia, Comites Culenbergius, Berghanus, Marchanus, & quinquaginta alij ex ea factione nominatissimi. Et hoc quidem libentius, quandoquidem Requesenius Wilsono Legato Anglico intercedente, Westmorlandiæ Comitem, & alios Anglos ex Belgicis Hispani ditionibus emovisset, atq; Anglorum Duaci Seminarium dissolvisset, pro quo alterum Rhe-mis, Guisij curante Gregorio XIII. Pontifice Romano statuerunt.

Aurasionensis, cùm se Hispani viribus imparem sentiret, & ex Anglia nihil boni speraret, consilium cum suis instituit, ad cuius fidem se conferrent. Cùmq; oculos animumq; ad Gallum conijcere Elizabetha accepisset, primò Danielẽ Rogersium misit, qui dissuaderet. Quod cùm non posset (cum Colinio enim Galliaë Admirallo, & Gallo prius hac de re egerat) Henricum Cobhamum, Baronis Cobhami fratrem, ad Hispanum mittit, qui edoceret, quanti sit discriminis si Hollandia & Zelandia ab ipso ad Gallum deficerent, suaderetq; quantis poterat rationum momentis vt bellum pace mutaret, qui adnuere visus est; simulq; Requesenio per Robertum Corbettum eadem significat. Nec destitit Aurasionensem ab incepto demovere per Ioannem Hastingum, sed Vilerio Gallo Ecclesiaste obnitente, nihil perfecit, qui pauperculus obtrita lacerna in Angliam venerat, sciens dico, & col-

MDLXXV.

*Imperat ne
Foederati
Belgæ in An-
glia portus
admittantur.*

*Anglos re-
belles è Belgio
emouet.
Seminarium
dissoluit.*

*Aurasionensis
ad Gallorum
fidem confu-
gere cogitat.
Angla dissua-
det.*

MDLXXV.
Villerius
suadet.

collatitia stipe ex prælectione Theologica ditatus, veritus ne Aurasionensis Anglos respiceret, inter alia asseruit, quod & scripto prodidit, Elizabetham, virum militarem, cuius virtuti & fidei exercitum committeret, præter Suffexium habere neminem; & eum Protestantium religioni minùs benevolum. Inculcavit etiam quod à Colinio audiuerat, Anglos, si pedem in Belgio figerent, pristinum in Gallos odium resumpturos.

*Fæderati de
Protectore
deliberant.*

Veruntamen intestina apud Gallos bella omnem spem auxiliorum è Gallia Aurasionensi & Belgis præciderunt. Vnde ad cuius fidem & auxilium confugerent, novam instituunt deliberationem. Principes Germaniæ ab Hispanis iam animo esse averso nouerant, sed in commune non consulere, pecuniam parcè dispensare, cum Belgis in Religione non vndiquaque convenire, & Imperatorem Hispano agnatum impedimenta obiecturum. Gallos bello domestico ita implicatos viderunt, vt nullum finem prospicere possent; prætereà inveteratas inter Belgas & Gallos similtates intercedere, Brabantos, Flandros, & vicinos populos Gallis, quantum potuerint, obstituros: eorum Imperium esse acerbum non minùs ac Hispanorum; Galliaq; portus Belgarum nauigationi minùs opportunos. Anglos verò quasi sub eodem Parallelo, eiusdem cum illis esse ingenij, religionem planè eandem, linguam haudquaquam diversam, Regionem esse vicinam, portuosam, nauigationi commodam, mercimonijs copiosam; Reginam terra mariq; præpotentem, mitem, benignam, immunitates conseruaturam, eiusq; Imperium temperatum, nec exactionibus graue futurum, differuerunt.

*Ad Anglam
confugiunt.*

Mittuntur itaq; in Angliam Philippus Marnixius à Sancta Aldegonda, Ianus Douza à Nortwico, Guilielmus Nivellus, Paulus Busius, & D. Melsenus, qui splendida legatione & disertâ oratione Reginae Hollandiam & Zelandiam vel possidendas, vel protegendas offerunt, utiq; Principi ex Hollandiæ Principibus prognatæ, per Philippam Edwardi III. vxorem, filiam Guilielmi Bayari tertij,

tij,

tij, Hannoniæ & Hollandiæ Comitum, per cuius alteram sororem hæreditarium ius illarum Provinciarum ad Hispanum devenerat. Illa hæc libenter & perattentè audijt, primumq; causam quam contra Regem & Dominum susceperant, Hispani inimicitias, Galli æmulationes, expensas belli ingentes & casus ancipites; necnon quanta in offensa sit huiusmodi exempli insolentia, animo deliberatè perpendit. Tum dubitavit an ius sibi per Bauaricum genus in Hollandiam & Zelandiam competeret, atq; an cum alterius Principis subditis protectionis foedus inire liceret. An etiam illi hoc iure possent, sine Cæsaris consensu qui *supremus Feudi Dominus*. Deinde haud credit quod nonnulli auribus inculcarunt, regiones illas ex subditorum electione non iure hæreditario Hispani maioribus obvenisse. Denique re maturè deliberata, respondit postquam de perspecta Aurasionensis, & ipsorum benevolentia gratias egisset; nihil sibi antiquius esse, quam fidem cum honore coniunctam, & Principe dignam tueri; necdum sibi constare, quomodo saluo honore & conscientia integra, possit Provincias illas oblatas in protectionem, multò minus in possessionem accipere. Cæterum apud Hispanum sedulò acturam, ut pax feliciter coalesceret.

Ioannes Perenottus Champignius Cardinalis Granvellani frater, iisdem diebus à Requesenio ad Elizabetham advenerat, qui eam de foedere inter Angliam & Burgundiam observando modestè monet, & ne se rebus Belgicis interponeret, obsecrat. Illa, etsi foedus illud Hispanus confirmare abnuerit, se servaturam promisit: suo tamen honori & incolumitati consulturam, si pristina Imperij Burgundici forma immutetur, & externi milites indies in vicinam provinciam tanto numero admittantur.

Priusquam Champignius domum rediisset, Requesenius diem obierat, & confusa rerum facies in Belgio mox visa; militibus ferro & flamma vbique grassantibus, & Brabantia Flandriæ, &c. Ordinibus pristinam in Re-
publica

MDLXXV.

*Illà de re
meditatò de-
liberat.**Reijcit.**Champignij.
Legatio.**Requesenius
moritur.*

MDLXXV.

*Angla res
Belgicas
componere
studet.*

*Tumultus
in Scotia
limite.*

*Heronus
occiditur.*

*Anglicaptivi
abducti.*

publica administranda auctoritatem resumentibus. Quam Hispanus etiam ex necessitate illis confirmavit, donec Ioannes Austriacus, quem Gubernatorem destinaverat, adveniret. Ad hos Elizabetha Guilielmum Davisonum legat, qui ad studia pacis diligentissimè hortaretur, sedulo sollicita, ne quid incommodi Hispanus pateretur, utque Belgicas Provincias sartas tectas eidem quantum posset, conseruaret. Verum Hispano milite atrociter tumultuante, nihil effectum.

In Anglia placida erat toto hoc anno quies, nisi quod in medio limite Scotiam versus, fortuitus acciderit inter collimitaneos, mense Iulio, hac occasione, conflictus. Ioannes Forsterus vir equestris Ordinis, Medij Limitis Præfectus, necnon hoc tempore Berwici Gubernator, infra dignitatem descendit in colloquium ad *Redsquorum* montem cum I. Carmichello Liddisdaliæ in Scotia Custode. Nec enim Præfecti nisi cum Præfectis, & Custodes cum Custodibus, ut dignitate pares convenire solebant. Vtrumq; comitabantur, præter quosdam nobiles, armata multitudo prædonum & maleficorum ex utroq; limite, pleriq; inveteratis & capitalibus inter se odijs diffidentes. Hi ex more equis circumquaq; ad pabulum dimissis, circumfundunt Præfectum & Custodem; quos cum de prædonibus redhibendis in verba asperiora prorumpere audirent, & ipsi quibus nullum ius nisi in armis, dum singuli malè conscij redhiberi timerent, rixâ de calcari surrepto exortâ, ad arma tumultuariò proruperunt, & quisq; in hostem peculiarem, quem oderat, involavit aut equos in prædam rapuit. Scotus an Anglus incoeperit, incertum est. Primo congressu Angli Scotos repulerunt & Carmichellum coeperunt: sed cum securi ad prædam & nugivendulos diripiendos se cõverterent, auxiliari Scotorum manu è Iedburgo adveniente, Carmichellus evasit, Angli fugati, Georgius Heronus vir Ordine Equestri, Tindaliæ & Rhedefeldaliæ Custos, alijque occisi. Ipse Præfectus Forsterus, Franciscus Russellus Comitæ Bedfordiæ filius & Forsteri gener, Cuthbertus

tus

tus Collinwoodus, Iacobus Oglus, Henricus Fenwickus, & plures alij capti, atq; in Scotiam vsq; ad Dalkeitham, vbi Prorex egit, abducti, qui eos omni humanitate excepit. Sed aliquantisper detinuit, veritus ne mox dimissi, sanguine ob recentem amicorum cædem iam ebulliente, in vltionem exarderent, & belli incendia inter regna excitarent. Nec dimisit, nisi fide chirographis data, se ad diem statum in Scotia sistendi.

Vt certis nuntijs Elizabetha hæc intellexit, illa si vnquam aliàs ira & stomacho plena, indignissimè tulit, Scotos, qui (vt ipsa dixit) sibi & Anglis libertatem & tranquillitatem debebant, pace violata, Anglos in Anglia invasisse, occidisse, Limitis Medij Præfectum, eundemq; Berwici Gubernatorem, & alios cœpisse, in Scotiam captivos abduxisse, nec dimisisse priusquam de reditu chirographis cauissent. Hæc singula vt in Anglici nominis, & sui honoris contumeliam summa cum iniuria facta accepit. Eoq; magis quòd Prorex constituisset vt de hac re intra Scotiæ limites inquireretur, & proposuisset an Delegati convenirent armati. Hoc verò animi hostilis, illud ambitiosi videbatur, scilicet vt Prorex Scotiæ, Regiæ Angliæ locum conveniendi præscriberet, cum illa Moravio Proregi non ita pridem locū conveniendi apud Eboracum præscripsisset. Nec Prorex territus satisfacere poterat, donec inermis ad *Bondenrod* in ipso regnorum colimitio Huntingdonium Angliæ Delegatum conveniret, conceptissimis verbis cicatricem hanc optimis officijs obducere promitteret, & ad Anglici nominis honorem resarciendum, Carmichellum sibi charissimum in Angliam transmitteret, qui Eboraci aliquandiu in libera custodia detentus, & postea domum cum honore, nec sine donis remissus. Culpam enim in Forstero resedisse deprehensum erat, dum ille insigni malefico plus nimio patrocinaretur. Ita redintegrata inter Reginam & Proregem gratia, nec iam inde eius in amicitia constantia; vnquam defuit, qui vtriusque regni commodo limitaneos prædones magna cum laude coercuit.

MDLXXV.

*Angla fere indignissimè.**Res componitur.*

MDLXXV.
Dux Castri-
Heraldi mo-
ritur.

Obijt hoc anno, nobilioris notæ in Anglia nullus, sed in Scotia longè nobilissimus Iacobus Hamiltonius Dux Castri-Heraldi, & Comes Araniæ, qui Iacobi secundi Scotorum Regis è filia pronepos, tutor Mariæ Reginae Scotorum datus erat, regniq; Gubernator & hæres designatus, dum illa in ætate tenella. Deinde cum illam Gallis tradidisset, Dux Castri-Heraldi in Gallia factus; postea primus è tribus Scotiae Præfectis à Maria captiva constitutus. Cuius causam dum constantissimè tueretur, vir apertus & placidissimo ingenio turbidorum iniurijs infidiosissimè fuit exagitatus.

Essexij in
Hibernia
angustia.

Essexius in Hibernia Turloghi & Baronis Dunganoni insidijs petitus, & plurimis ex Anglia difficultatibus obiectis conflictatus, audito deliberatum esse ut revocaretur, miserias in quas per summam iniuriam incidit, tacitus deplorat, perditam suam & suorum fortunam conqueritur, Hiberniam eluget quam in ordinem cum bis mille militibus redigi posse sibi persuadet; iterum atque iterum petit ut rem cum Turlogho pro dignitate componeret. Cumq; iam suum in Ultonia imperium Proregi redhibuisset, quia parva illa militum manu quam Prorex assignavit, incoeptum persequi non valeret, iussus est ut resumeret. Vix autem resumpserat, & in Turloghum moverat, cum literæ intervenirent, ut à bello omninò desisteret, & quàm posset honorificè pacem iniret. Quamox in ita, in Scotos Hebridianos, qui Clandeboiam occuparant, perrexit, in latebras coniecit, Norrisij auspicijs Rachlinam Insulam adortus, c c c c Insulanis cæsis, castrum expugnavit, & præsidium imposuit. Iamq; in medio victoriæ cursu, iterum præter opinionem iussus est autoritate cedere, & quasi gregarius Ductor trecentis militibus præficitur: planeque nihil abstrusis Leicestrij artibus omittitur, ut molestiarum assiduitate mitissimus eius animus contabesceret.

Sidneius
tertiò Hi-
bernia Pro-
rex.
Hiberniam
peragrat.

Henricus Sidneius iam tertio Prorex in Hiberniam mittitur, cum pestis Insulam late popularetur. Ille tamen Ultoniam adiit, pluresque occurrunt supplices & fidem im-

implorantes, *Mac-Mabonus*, scilicet, *Mac-Guirus*, Turloghus *Leinigh*, & alij: itidem in *Lagenia O-Conori*, & *O-Mori* seditiosæ familiæ, quæ in *Leisa* & *Ophalia* avita patrimonia quibus ex lege erant exuti, vi & armis denuò occuparunt. Cùm in *Momoniam* pervenisset *Petri Carewi* Equitis fanè nobilis & spectatæ virtutis (qui *Stephanidæ*, & *Reimundi Crassi* primorum *Hiberniæ* debellatorum, & *Baroniæ Ydroniæ* hæres, partem patrimonij postliminiò recuperaverat) funeri honoris ergò atratus interfuit. *Corcagij Desmonius* Comes eum invisens, promptissima quæq; obsequia magna cum obseruantia detulit. In *Connachtiam* inde profectus, rebelles *Comitis Clan-Richardi* filios demississimè in *Ecclesia Gallwaiæ* delictorum veniam implorantes in fidem accepit, & magna cum laude *Provinciam* administravit.

MDLXXVJ

Petri Carewi obitus.

M. D. LXXVI.

NOuo anno auspicante de matrimonio cum *Alenconio*, pararij illi duo *Mota-Fenelonus*, & *Porta* amatorijs illecebris *Elizabethæ* aures iterum mulcere coeperunt: quibus responsum est, alienum tunc tempus esse, cùm *Alenconius* advenire non posset, *Gallia* bellis civilibus flagrante, & *Alenconio* in ijs occupatissimo. *Vnus* tamen & alter in *Galliam* mittitur ad fraternum inter *Regem* & *Alenconium* amorem redintegrandum, atque ad dehortandum à rebus *Belgicis*, ne *Hispanus* novum bellorum incendium per *Gallias* excitaret. Quàm facilè verò illi fuerit, qui iam à bellico apparatu in *Italia* sit instructissimus, vel *Saluzias* occupare, aut copijs in *Prouinciam* expositis, ora *Mediterranei Maris* potiri, *Gallia* ita opibus exhausta, & id genus alia admonet ad *Gallum* à *Belgio* deterrendum.

Aurasionensis enim *Gallos* ob suas privatas rationes, & spe *Principatus Aurasionensis* qui in *Gallia* situs, retinendi, non destitit *Gallos* in *Belgium* evocare, ^{et} promi-

Galli nuptias Elizabethæ proponunt.

Illa pacem.

A Belgio Gallos auertere studet.

Zelandi Anglos in festant.

MDLXXVJ
Zelandi
Anglos infestant.

Coercentur.

In Belgio
confusio.

Antwerpia
diripitur.

Elizabetha
Belgica componere studet

fitq; Zelandis & Hollandis qui quasi innati mari circum-
quaq; piraticis Mioparonibus maria infestant, mercato-
rias Anglorum naves deprædari, quos causabantur ho-
stibus Dunkerkanis annonam subvehere, Antwerpian-
sium, aliorumq; merces in Hispaniam sub fucatis nomi-
nibus convehere, quas illi suo cum fructu exportare soli-
ti, & iam defectionis sibi malè conscij non audebant. Ad
hos cohibēdos Holstockus iterum armatis cum navibus,
missus supra ducentos piratas cœpit, & in carceres per
oram maritimam dedit. Ad res verò repetendas in Ze-
landiam ablegati sunt Guilielmus Winterus ex Ordine
Equestri, & Robertus Bealus Regio Consilio ab Episto-
lis vt lites æstimarent, & res pactis conditionibus resti-
tuerent. Sed ex Anglorum mercatorum avaritia & Ze-
landorum insolentia lites iterum recruduerunt, quæ v-
triusque gentis damno breui consopitæ.

In Belgio iam omnia confusissima, dum Hispani sine
imperio aliquot Consiliarios Ordinum in carcerem con-
trudunt, & in incolas ita direptionibus & omni iniuria-
rum genere grassantur, vt Ordines arma necessariò su-
merent. Et protinùs nuntijs circumquaque missis, per
Obignium has iniurias & causas arma sumendi, Elizabe-
thæ significarent. Illa per D. Wilsonum, & Ordines, &
Hispanos vt ab armis discedant obnixè hortatur, causasq;
cur Consiliarij Ordinum in custodiam raperentur stu-
diosè investigat. Intereà Antwerpia vrbium ocellus, quæ
inter florentissima Europæ Emporia vix secundis ac-
quievit, miserum in modum ab Hispanis diripitur, An-
glorum mercatorum domus expilatur, & illi, etsi nul-
lius culpæ conscij, coacti sunt redemptionis nomine
magnam vim auri militibus dependere. Obignius hac
occasione arrepta, ingentem pecuniam mutuam ad hu-
iusmodi Hispanorum insolentiam coercendam importu-
niùs ab Elizabetha Ordinum nomine efflagitat. Illa, quæ
eos opem à Gallo prius petijssè certò acceperat, negat,
pro pace verò quamprimum apud Hispanum diligentis-
simè intercessuram pollicita. Eoque nomine Ioannem
Smithum

Smithum Regis Edwardi Sexti consobrinum virum, Hispanico gestu & Hispano benè notum in Hispaniam mittit, qui à Rege benignissimè exceptus contumeliosas Gasp. Quirogæ Archiepiscopi Toletani in Reginam iniurias ex religionis odio, & Inquisitorum Hispalensium, qui attributum *Defensoris fidei*, in Reginæ titulo non admiserunt, tanta prudentia retorfit, vt gratias ab Hispano retulerit, qui Archiepiscopo offensior, Legatum, vt apud Reginam dissimularet, rogauit; & attributum illud admitti seuerè imperauit. Reginæ enim consilium suis rebus ex pedire novit, etsi minimè sequutus, Belgij fato, (si ita loqui liceat,) aliorsum impellente.

Venerat his diebus in Belgium cum summo Imperio, Ioannes Austriacus Caroli Quinti Imperatoris filius naturalis, ad quem Regina itidem Edwardum Horseium Vectæ Insulæ præfectum amandat; vt adventui congratularetur, & opem deferret, si modò Ordines Gallos in Belgium vocarent, verum Sweuinghamo pro Ordinibus importunissimè interpellante xx. m. librarum monetæ Anglicæ ad eos transmittit, ea lege, vt nec religionem, nec Principem mutarent, nec Gallum in Belgium admitterent, nec pacem abnuerent, si Ioannes Austriacus ad æquas pacis conditiones descenderet. Sin pacem ille amplecteretur, vt Hispano militi de stipendijs non numeratis tumultuanti dependerentur. Adeò erat illa studiosa nutantes provincias in Hispani fide & obsequio retinendi, vt nullam benè merendi, & pacis conservandæ prætermitteret occasionem.

In Anglia passim his temporibus læta quies, & negotiatio inter Anglos & Lusitanos, iterum reclusa, quæ ex privata quorundam avaritia nuper fuerat interclusa: permissumq; Anglis in Lusitania, Algarbia, Insulis Madera & Azoris, & Lusitanis in Anglia & Hibernia mutuam exercere mercaturam in triennium. Quo tempore de mercium detentionibus lites disceptarentur; & hoc publica præconis voce promulgatum.

Erudita etiam ingenia accensa honesto studio disiunctissimas

MDLXXVJ

Ioannes Austriacus in Belgium venit.

Ordinibus pecuniam suppeditat.

Vt Belgas in obsequio Regis contineret

Commercium inter Anglos & Lusitanos restitutum.

MDLXXVJ

Via in Cathaiam per Occidentalem Oceanum quaesita. Qua probabilitate.

Forbisherii ad fretum detegendum navigationes.

ctissimas orbis terrarum regiones & Oceani secreta explorandi, excitarunt benè nummatis habendi cupiditate non minùs inflammatis ad detegendum si quod esset fretum in Septentrionali Americæ parte, quo ad opulentam Cathaiam navigaretur, & Orientis Occidentisq; opes mutuo commercio coniungerentur. Eruditi illi probabiliter differuerunt ex ea parte fretum patere, pro concessio assumptis. Quò propriùs ad littus acceditur, eò minorem esse aquarum altitudinem, sed ab occiduo Islandiæ littore navigantibus, experientia teste, mare altius occurrere, ut continuum Mari illi quod *del Sur* nautæ vocant, ex altera Americæ parte videatur. Deinde quòd cum Oceanus diurno primi Mobilis motu feratur, Americæ obiectu repercussus, Septentriones petat ad *Cabo Fredo*, id est, *Promontorium Frigidum*, ubi loci per fretum aliquod in *Mare del Sur* exoneretur, sin minus eadem violentia in Lappiam & Finmarchiam reverberaretur, qua in Australi mundi plaga à Fretto Magellanico in suloso & tantæ molis aquarum incapaci ob insulosas freti angustias, per Orientalia Americæ littora ad *Cabo Fredo* repercutitur. Testes adhibent Antonium Ienkensonum Anglum, quo non alter Septentrionalem mundi plagam plenius novit, qui docuit molem aquarum ex Mari Cronio in *Mare del Sur* necessariò effundi, Bernardum item *Le Torr* Hispanum, qui affirmavit se à Moluccis in Americam revertentem, supra Æquatorem Septentriones versus vi aquarum ab Aquilone in navem irruente in Moluccas fuisse reiectum, aliaq; producunt ut hoc comprobarent. Quibus illi nummati persuasi, Martinum Forbisherum ut hoc fretum detegeret cum tribus aphractis mittunt, qui Harwico soluens xviij. Iunij, ad ix. Augusti vel finem vel fretum intrauit sub latitudine lxxiii grad. ubi homines invenit capillitio nigro, facie lata, naso simo, colore subfusco, phocarum pellibus vestitos, mulieres circa oculos & per genas caruleo colore, ut prisca Britanni, depictas. Sed cum omnia glacie mense Augusto ita constricta essent, ut inceptum cursum persequi

qui

qui non posset, reversus VIII. Kalend. Octobris in Anglia appulit, quinque nautis desideratis quos Barbari intercepterant. Annis tamen duobus sequentibus ut inceptum perficeret, in eadem littora nauigavit, sed glaciales conglomerationes instar montium ubique occurrentes penitus in sinum ingredi prohibuerunt. Tempestatibus igitur, nivibus, ventisque subinde vertentibus hinc inde agitata, collecta magna lapidum copia, quos *Minerales* esse putabat, vela vertit, è quibus cum nihil auri, nec argenti, nec cuiusvis alterius metalli elici potuisset, ad vias munendas proijci vidimus. Sed hæc fusè descripta publice profant.

Maximilianus Augustus his diebus vitam cum morte commutavit, Princeps prudens, iustus, Imperio salutaris & de Elizabetha atque Anglis bene meritus. Quod simul ac illa certo acceperat, summo dolore affecta, Philippum Sidneium ad Rodolphum Regem Romanorum legat, qui & de patris morte dolorem, & de eius successione gaudium officiosissime declararet. Necnon, ut in itinere filijs Electoris Palatini de morte patris Frederici III. condoleret, & Casimirum de pecunia, quam illa in bello Gallico expenderat, obiter submoneret. Bello enim illo pax Galliae reddita, Alenconio Ducatus Andium, Turo-num, & Biturigum in *Apennagium*, quod vocant, assignati, undecim decies centena millia Francorum ad Germanorum Equitum stipendia Casimiro promissa, ex Reginae Galliae monilibus pignori ad aureorum trecenta millia data. Verum Elizabethæ nihil omnino repensum, quæ tamen quod bene bona causa impensum fuerat, cumulatè repensum existimavit. Casimirus ingenuè Germanica synceritate respondit, Gallum promissis defuisse, nec per se stetisse, quò minus pecunia repensa fuerit.

Vt in Germania. Maximilianus Imperator, & Palatinus Elector & Principes Christiana virtute, singulari moderatione, magni sui desiderium reliquerunt; ita non minus in Angliâ & Hiberniâ reliquit *Walterus D'Euereux* Essexiæ Comes, etsi loco longè inferior. Vir certè præcellens,

MDLXXVJ

Maximiliani
Imp. mortis
Eliz. condole-
let.

Et Frederici
Elect. Pala-
tini.

Walteri Co-
mitis Esse-
xiæ mors su-
specta.

MDLXXV)

lens, in quo morum probitas cum natalium claritate certavit, quæ tamen invidiæ obfistere non poterant. Etenim postquam laudabili in Hibernia instituto desistere adactus fuerit, patrimonio admodum imminuto, in Angliam reversus, apertè Leicestrio minaretur, quem iniuriarum suspectum habuit; aulicis eiusdem artibus qui ab illo timuit, & peculiari aulæ mysterio homines per honores ferendi & evertendi, in Hiberniam rursus cum inani *Comitis Marefcalli Hiberniæ* titulo ablegatus erat. Vbi mærore contabescens ex dysenteria cum gravissimis torminibus animam Christo piè reddidit, postquam adstantes rogasset, vt filium vix tunc decennem monerent, tricessimum sextum ætatis annum sibi semper ob oculos proponere, tanquam vitæ metam supremam, quam nec ille nec pater superarunt: & filius quidem ne attigit, vt suo loco dicemus. Hæc nobilissimi viri mors veneni suspicione non caruit apud vulgus (qui semper quos charos habent, veneno extinctos suspicantur) etsi Sydneius Hiberniæ Prorex diligenti facta inquisitione, ad Consiliarios in Anglia scripserit Comitem cum primùm decumberet sepiùs dixisse, hoc sibi peculiare esse, vt quoties animo grauiùs ægresceret, dysenteria laboraret, nec illum quicquam de veneno suspicatum. Eundem corpori colorem in morbo, qui valetudine fuit integerrima, perstitisse; nullam labem, nullam tabem, nullum pilorum, nullum vnguium defluium; exenterato nullum veneni vestigium. Medicis autem malè inter se convenisse, nihil tamen contra vim veneni adhibuisse, Pocillatorem verò de . . . . in aqua intincto, vinoq; admisto, falsò fuisse insimulatum. Vidimus tamen, hominem tanquam venenarium, digito publicè demonstrari. Suspicionem auxit, quòd Leicestrius mox Douglasiam Shefeldiam (amariam an vxorem non dixero) pecunia & ingentibus promissis amouerit, è qua filium procreauerat, & amorem in Lætitiæ Essexiæ viduam apertius præ se tulerit, cui postea iteratis nuptijs se coniunxit. Quamvis enim secretò illam in vxorem duxisse perhiberetur, Franciscus ta-

men

men *Knolles* Lætitiæ pater, qui Leicestrij vagos amores noverat, credere noluit, veritus ne filia illuderet, nisi ipse præsens cum paucis testibus, & Notario publico matrimonij foedus coniungi videret. Sed hæc post vnum & alterum annum.

MDLXXVJ

Hoc tempore vitam in Anglia clausit Antonius Cocus septuagenarius, vir Equestri dignitate, antiqua severitate, & doctrina multiplici, institutor pueritiæ Regis Edwardi Sexti, foelix filiabus quas Græcè & Latinè supra sexum eruditas clarissimis viris Guilielmo Cecilio qui Angliæ Thesaurarius, Nicholao Bacono Magni Sigilli Custodi, Thomæ Hobeio qui Legatus in Gallia obiit, Radulpho Rouletto, & Henrico *Killegrew* elocaverat.

Antonij
Coci obitus.

Ante Essexij obitum, vt paululum regrediar, Comitibus *Clan-Richard* filij, qui vix ante duos menses rebellionis gratiam à Prorege consequuti erant, rursus collecta nefariorum colluvie per Connacthiam immaniter latrocinia & prædas agitarunt, Athenriam quam iam incolæ instauraturi erant, succenderunt, & opifices trucidarunt ex barbaro in incolas odio qui leges & humanitatem colere cœperant. Prorege autem adveniente, prædatoriarum turmarum dissipatarum in latibula suo more convolarunt, & Comes ipse *Clan-Ricardi*, eorum pater quasi scelerum conscius in carcerem Dubliniæ truditur. Prorege reverso ipsi è latibulis emergentes *Balla-Reogh* castrum, primariam patris sedem, cui præsidium sub Thoma Strangio impositum, frustra suorum clade obsederunt, & *Mac-Williami Eughter*, i. iunioris terras, Scotis Insularis sibi adiunctis devastarunt. Sed adventu Proregis iterum disparuerunt, lustris se occultantes.

Tumultus in
Hibernia.

Guilielmus Drurius qui nuper Berwici Marefcallus, Momoniæ iam recens Præfectus, prudentia, & fortitudine provinciam omnem ad legum cultum & obsequium perduxit, præter Kerriam Chersonessum & Comitatum Palatinum, quo quasi in sentinam plures malefici, prædones, obærat, rerumq; capitalium suspecti confluxerant,

Guil. Drurius
Momonia Præfectus.

MDLXXV)

ex immunitate loci, impunitate quadam insolescentes. Concesserat enim Rex Edwardus Tertius Desmonia Comitibus omnes Regales libertates, quas Reges Angliæ in illo Comitatu habuerunt, exceptis incendio, raptu, forstallo, & thesauro inuento. Præfectus tamen, qui libertates illas ad iustitiæ cultum, non ad scelerum impunitatem concessas iudicavit, ingressus lectissimas perditorum cohortes, quas Desmonius in insidijs locaverat, fortiter profligavit, per Kerriam maleficos vndiq; indagavit, atque in plures severè animadvertit, fremente Desmonio, & contra Druarium apud Proregem gravissimè tum de hoc, tum de pensitatione quam *Ceass* vocant, quiritante. Pensitatio illa est exactio rei annonariæ certo pretio (qualis Canon glebæ apud priscos) ad alendam Proregis familiam, militesq; præsidarios. De hac non solum ille, sed in Lagenia cultiore Insulæ parti Vice-Comes Baltinglassus, Deluinius, Hothius, Trimlestonius Barones, & quiq; nobiliores conquerentes solvere abnuerunt, quasi non exigenda nisi ex autoritate Palamentaria. Qui hoc nomine in Angliam ab ijs delegati à Regni Consiliarijs auditi, atque in custodiam dati, & itidem in Hibernia qui delegarunt, donec se submiserint, cum antiquitùs institutam fuisse ex Regni tabularijs constiterit, & ius quoddam esse Maiestatis (*Prærogatiuam Regiam* vocitant) quæ legibus non subijcitur, nec tamen legibus adversatur, ut Iurisprudentes iudicarunt. Regina autem iussit ut Prorex temperamentum in huiusmodi exactionibus adhiberet, veteri verbo, se velle *suos dum tondeantur, non deglubi*. Et dixisse perhibetur. *Ah, quàm malè metuo ne quod de Dalmaticis motibus à Batone olim Tiberio, nobis de Hibernicis obijciatur. Vos, vos in culpa estis, qui greges non pastoribus, sed lupis commisistis.*

*Maleficos
persequitur.*

Ceass, quid.

*Hibernici de
exactionibus
queruntur.*

*Regina mi-
seretur.*

M. D.

M. D. LXXVII.

IOANNES AVSTRIACVS cū se imparē sentiret Belgij Ordinibus à viribus instructissimis, & vicinorum Principum amicitia firmatis, Gastellum ad Elizabetham misit, qui gratias haberet de auxilijs contra Gallos oblatis, & propensum ad pacem studium explicaret. Illa per Edwardum Horseium iam denuò missum, pacis studium laudat, simulq; agit vt Anglorum bona Antwerpiaē de- tenta restituerentur. Lentè respondetur, quia ille alijs curis, vt præ se tulit, distentissimus, *Edicto pacis perpetuo*, vt vocarunt, quod tamen vix annum erat, totus intendit. Elizabetha pacis seriò cupidissima Thomam Leightonum ad Aurasionensem mittit, vt suaderet ne quid contra pacem moliretur, donec Ioannes Smithus ad pacem conciliandam ad Hispanum missus rediret. Aurasionensis qui perpetuum illud edictum ex animo damnauit, iam opportunè audierat Ioannem Austriacum meditari nuptias cum Scotorum Regina, quod libens arripuit, & per Famierum Elizabetham protinùs edocet, vt animum à pace detorqueret. Illa tamen quasi nescia, Austriaco per Danieleum Rogerfium de perpetuo pacis edicto gratulatur, licèt iam certò comperisset Austriacum Comitis Westmorlandiaē & profugorum Anglorum suasu, pro- noq; Pontificis Rom. & Guisiorum favore nuptias illas, & vnà Angliæ & Scotiæ regna spe devorasse; iamque constituisse Manniam Insulam in mari Hibernico occu- pare, vt opportunam ad Angliam invadendam ex Hi- berna, & occidua Scotiæ ora, qua Regina Scotorum plurimos habuit sibi devotos, vti etiam in opposita An- gliæ parte, Northwallia, Cumbriæ, Lancastriæ, Cestriæq; Comitatus, vbi incolæ plerique omnes Pontificiæ reli- gioni addictissimi.

Et certè Austriacus (vt è Perefio, qui Hispano à secre- tis, didicimus) iam antea ambitione abreptus, cum Tu- netani regni spe excidisset, de Elizabetha deturbanda,

M. D.

LXXVII.

*Austriacus
ad pacem
propendet.*

*Elizabetha
ad hanc sua-
det.*

*Aurasionen-
sis eam di-
uertit.*

*Austriacus
nuptias cum
Scota ambit.*

*Et per eam
regnum An-
glia.*

M. D.
LXXVII.

Scotorum Regina in vxorem ducenda, & Anglia debellanda apud Pontificem Romanum clam egerat, & in scio Philippo peruicerat, vt Pontifex quasi ex publico bono studio Philippum ad bellum Anglicum excitaret, ipseque Austriacus in Belgium profecturus hoc ipsum in Hispania persequutus erat; & postea per Escouedum è Belgio missum petierat, vt sibi portus in Biscaia concederetur, vnde classe Angliam invaderet. Verum Philippus consilia hæc averfatus, hominem vt nimio plus ambitiosum negligere coepit. Nec hæc plenè intellexit Elizabetha, donec, vt dixi, Aurasionensis edocuisset.

Suspitione etiam non caruit, quòd Thomas Copleius è primarijs inter profugos Anglos, à Vaulxio Austriaci amanuensi Gallo commendatus, dignitatem Equestrem & Baronis titulum acceperat. Copleius tamen suspitionem de pellere conatus est protestando obsequium erga Principem, nec alio consilio titulum accepisse, quàm vt maior honos vxori exilij conforti, & pensio auctior sibi ab Hispano accederet, quandoquidem nobiles *cum titulo*, potiori sint apud Hispanos loco; Baronisq; titulum sibi iure competere putaret, cui auia erat filia natu maxima Baronis *Hoo*, & proauia primogenita hæredum Baronis *Welles*.

Austriacus interim has nuptias clandestinò persequitur, simulq; ad rem obuelandam, Vicecomitem Gandauensem ad Elizabetham legat, qui pacis leges demonstraret, & laxiorem diem ad pecuniam quam Ordines mutuò sumpserant, dissolvendam postularet. Hoc illa lubens concessit, & per Wilsonum cum illo denuò agit, vt damna Anglis mercatoribus in Antwerpiana direptione illata resarcirentur. Ille eludit, & dum *Perpetuo pacis edicto* vacare videretur, in bellum prorumpit, vrbes & castra versutè intercipit, & ad Hispanum scribit consultißimum esse priùs Insulas Zelandicas quàm Provincias interiores oppugnare, Angliamq; in suam spem pronus faciliùs quàm Zelandiam expugnari posse per Escouedum qui ab Epistolis, persuadere conatur.

Hinc

Copleius à
Gallo factus
Baro.

Austriaci
dissimulatio.

Bellum red-
integrat.

Hinc cum omnia in Belgio ad bellum spectarent, Ordines Marchionem Haureum, & Adolphum Metkerum ad Elizabetham legant, ut e librarum sterlingarum Millia ad VIII menses utenda daret, quibus, illa responderet, si aliunde mutuo sumere possent, se & Civitatem Londinum cautionem libentissime interposituras, modo civitates Belgij quas nominaverit, syngraphis obligarentur ad pecuniam intra annum renumerandam. Fœdus etiam mutui auxilij terra mariq; cum Ordinibus in has leges pasciscitur. Regina Equitum mille, peditum quinque millia Ordinibus auxilio mittet, quibus tertio postquam naues conscenderint mense, stipendium & expensas Londini Ordines persolvent, belloq; confecto suis sumptibus in Angliam remittent. Huius exercitus imperator natione Anglus in Ordinum consilium admittetur. Nihil quod ad bellum aut pacem spectet, Regina, aut illo inconsultis statuatur. Nullum fœdus cum quocunq; inibunt nisi illa approbante; & in eodem, si velit, comprehendetur. Si quis Princeps contra Reginam, aut regnum Angliæ quocunq; prætextu aliquid hostile moliatur, Ordines quantum poterunt resistent, & eodem numero & iisdem legibus auxiliares ad Reginam mittent. Si qua inter Ordines discordia oboriatur, Reginae arbitrio permittetur. Si classis contra hostes à Regina sit apparanda, Ordines XL naues iustæ magnitudinis cum nautis & singulis necessarijs instruent, quæ Angliæ Admirallo parebunt, & Reginae sumptibus merebunt. Ordines neutiquam intra Belgium admittent Anglos quos Regina rebelles declaraverit. Si pacem cum Hispano confecerint, curabunt ut hi Articuli simul, aut seorsim pro Reginae arbitrio confirmentur.

Statim atque hoc fœdus initum, Regina, ne in calumniam raperetur quasi rebellionem in Belgio foveret, Thomam Wilkesium ad Hispanum misit, qui hæc edoceret. Quandoquidem male feriati non desunt qui amicitias inter Principes malis artibus dissuere, labeculamq; existimationi aspergere iniquis suggestationibus student, quasi illa faces Belgico incendio subiecerit, primum Regem & Belgij Gubernatores rogat ut in mentem reuocarent, quoties & quantoperè de malis Belgio impendentibus amicè iampridem præmonuerit, deinde cum

M. D.
LXXVII.

Ordines pecuniam mutuam ex Anglia petunt.

Elizabethæ cum Ordinibus fœdus.

Illam Hispanum causas edocet.

M. D.
LXXVII.

defectionem cogitarent, quàm studiosè operam dederit crebris ad Aurasionensem & Ordines missitationibus, ut in officio & Regis obsequio contineret. Imò cum opulentissima illa Prouincia in possessionem delata fuerint, quàm syncerè ne in protectionem quidem susceperit. Postremò cum nuper omnia essent deploratissima, quàm largè pecuniam suppeditauerit, ne Ordines alteri Principi, urgente necessitate, se subderent, & pacis nuperrimè propositæ consilium turbarent. Cum verò accepisset Aurasionensem nolle pacem initam amplecti, se non solum ut amplecteretur monuisse, sed etiam interpositis minis quodammodo imperasse, sanctissime protestatur. Si hæc Christiana Principe, pacis studiosa, & benè merendi de confœderato Hispano cupidissima sint indigna, ipse Hispanus, orbisq; Christiani Principes iudicauerint. Ut bella autem consopirentur, & ille Belgas haberet obsequentissimos, admonet ut afflictum populum in pristinam gratiam reciperet, priuilegia restitueret, postremæ pacis leges seruaret, alium Governatorem è sua familia substitueret. Quæ fieri neutiquam posse innuit, nisi Austriacus submoueatur, cui Ordines odio plusquàm hostili & implacabili diffidunt; quemq; ipsa ex occultis cum Scotorum Regina machinationibus sibi infestissimum exploratè nouit. Adeò ut nihil nisi certa pericula ex Belgio expectare possit, dum ille Belgio præfuerit. Iam verò cum cerneret quantas copias Austriacus conscripserit, & quot Gallorum auxiliares cohortes in procinctu, profitetur se ad Belgium Hispano conseruandum, & periculum ab Anglia propulsandum opem Ordinibus promississe. Qui reciprocè promiserant se in Regis obsequio perstituros, & in religione nihil nouaturos. Quòd si Regem hæc nolle senserit, sed priuilegiorum & iuris repagulis abruptis, miseris Prouincias quasi iure belli captas in seruitutem trahere statuisse; se non posse & vicinorum defensionem, & suæ securitati deesse. Sin autem Ordines fidem erga Reges exuent, & quid contrà ac promiserint, molientur, in ipsos protinùs signa conuersuram.

Hispanus
bandiniquè
audinit.

Hæc haud lubens audivit. Veruntamen quum in Elizabetha plurimum momenti inesse noverit ad res Belgicas vel componendas, vel disturbandas; & certò sciuerit illam Austriaci infidijs peti, dissimulavit; simulq; rogavit

gavit vt consilium pacis constituendæ persequeretur, nec temerè crederet rumoribus falsò sparsis, aut se quicquam moliri Principe amico indignum.

Dum hæc Wilkesius in Hispania explicat, Ioannes Austriacus apud Elizabetham, quam simul verebatur & perijisse optabat, misso Gastello Ordines grauius accusat & foeda criminum labe aspergit; causasq; cur suos iterum armaverit, fusè explicat. Ita illa quasi Heroïna, & honoraria arbitra inter Hispanos, Gallos, & Ordines sedit, vt illud patris vsurpare potuerit. C V I A D H Æ R E O, P R Æ E S T. Et verum sit quod ille scripsit, *Galliam & Hispaniam esse quasi lances in Europæ libra, & Angliam linguam, siue libripendem.*

Iisdem diebus, dum Iudices ad *Assisas* Oxoniæ sederent, & Roulandus Ienkus procacis linguæ bibliopola de probrosis in Principem verbis in iudicium vocaretur; venoso & pestilenti halitu, siue ex pedore incarceratorum, siue ex solo, ita correpti sunt plerique omnes qui aderant; vt intra quadraginta plus minus dies ferè singuli, præter mulieres & pueros, obierint, nec contagione alij tacti. Inter hos fuere Robertus *Bellus* primarius Fisci Baro, vir grauis & iuris scientia clarus, Robertus D'oilius, Guilielmus Babingtonius ex ordine Equestri, D'oilius Comitatus Oxoniensis Vicecomes, Harcourtus, Wene-manus, Pheteplacius, viri in hoc tractu clarissimi, Barhamus iurisprudens insignis, *Iurati*, quos vocant, ferè omnes, & alij plus minus tercenti.

Hactenus serena tranquillitas Pontificijs in Anglia affulfit, qui quadam misericordi conniuentia sua sacra inter privatos parietes, licèt illa legibus interdicta, pecuniaria mulcta inflicta, quodammodo impunè celebrarant; nec Regina vim conscientie afferendam censuit. Verùm postquam illud fulmen Excõmunicationis Romæ in Reginã fuisset eiaculatũ in nubes & tēpestates serenitas illa paulatim abiit, legemq; elicuit anno MDLXXI. contra eos qui eiusmodi *Bullas, Agnos Dei, & Grana benediçta* Papalis obsequij tesseræ in Regnum intulerint, aut aliquem Ro-

M. D.
LXXVII.

*Anglia libri-
pens in Eu-
ropa.*

*Pestilens ex
pedore mor-
bus.*

ma-

M. D.
LXXVII.

Mainus sacerdos morte affectus.

Baronis Latimeri obitus.

Tho. Smithi Secretarij obitus.

* Saffron Walden.

manæ Ecclesiæ reconciliarint, vt diximus. Toto tamen sexennio in neminem ex ea lege actum, etsi nonnulli deprehensi qui contra commiserant. Primus hac lege tenebatur Cuthbertus *Mainus* sacerdos, qui Pontificiæ contra Principem potentia assertor pervicax, ad *Fanum Stephani* (*Launston* vulgò vocant) in Cornwallia supplicio affectus, & *Trugionus* nobilis qui eum hospitio acceperat, fortunis everfus perpetuoque carceri adiudicatus. Sed hæc & huiusmodi Ecclesiastica leuiter perstringam, cum alij Ecclesiasticam horum temporum historiam moliantur, & fide, spero, optima, licet ab exulceratis animis in hoc religionis discidio vix sperandum.

Hoc anno titulus Baronis *Latimeri*, cum in *Neuillorū* familia ab *Henrici Sexti* temporibus magno honore & opibus florisset, extinctus est in *Ioanne Neuillo*, qui nulla prole mascula suscepta, opimam hæreditatem quatuor filiabus reliquit; quarum prima *Henrico Comiti Northumbriæ*, secunda *Thomæ Cecilio* qui postea *Exoniæ Comes*, tertia *Guilielmo Cornwallio*, & quarta *Ioanni Dauersio* nupta, è quibus numerosa soboles propagata.

Thomas etiam Smithus alter è *Regijs Secretarijs* hoc anno sibi *Climacterico* fati ex *Atrophia* concessit, vir ob multiplicem eruditionem, & prudentiam in multis *Legationibus*, memorandus. Natus ille parentibus honestis * *Waldenæ* à croco denominatæ in *Essexia*, educatus in *Collegio Reginae Margaretae Cantabrigiæ*, annis maturior selectus vt in *Italiam Regijs impensis* mitteretur. (Ad nostra enim tempora nonnulli adolescentes optimæ spei ex vtraque Academia, ad vberiore ingenij cultum *Regū* sumptibus in exteris *Regionibus* alebantur.) Inde titulo *Doctoris Iuris Civilis* auctus redijt, eamque apud *Ducem Somersetti Edwardi Sexti Protectorem* gratiam invenit, vt alter à *Cecilio* factus fuerit *Regis Secretarius*, rei *Stannariæ* *Seneschallus*, *Decanus Carlionensis*, & *Ætonensis Collegij Præpositus*, de quo optimè meruit. *Maria Regina* his dignitatibus eum exiit, pensione

fione annua centum librarum ad vitam assignata, ea tamen lege, ne regno excederet. Quamprimum Elizabetha sceptro potita, ad Rempub. revocatus, adfuit cum Theologis Liturgiæ Anglicæ emendandæ; Legationes deinde quas suis locis dixi, cum laude obivit. Anno MDLXXI. factus alter Reginæ Secretarius filium naturalem quem vnicum habuit, ad deducendam coloniam in *Ardes* Hiberniæ Chersonesum misit, qui infœliciter ut retuli ibi occubuit. Reipub. literariæ in Anglia lege anonaria pro studiosorum Collegijs, quam primus rogavit, inprimis consuluit; & magis sanè quàm scriptis, licèt reliquerit imperfectum opus de Republica Anglorum, librum singularem de Linguæ Anglicæ Orthographia, alium de Græcæ pronuntiatione; & accuratum de re nummaria Commentarium, dignissimum qui lucem aspiciat. In Secretarij Regij munere illi suffectus Thomas Wilsonus Legum D. Sanctæ Catharinæ prope Londinum Præfectus, qui intra quatuor annos è vita emigravit.

In Hibernia *O-Mori*, *O-Conori*, & alij, quorum maiores Suffexius Prorex, Maria regnante, patrimonio in *Leisa* & *Ophalia* ob maleficia exuerat, nec alium in quo viuerent locum assignaverat, in rebellionem *Rorio Oge*, id est, Roderico iuniore, duce proruperunt, *Naasum* opidulum incenderunt, *Lachliniam* adorti fortitudine *Georgij Carew* Præfecti repulsi, *Henricum Harringtonium*, & *Alexandrum Cosbeium* insidioso colloquio interceperunt; quos cùm *Harpolus* militum ductor recuperaturus tuguriolum noctu aggressus esset, in quo *Rorius* cum illis ad postem vinctis egit, *Rorius* tumultu excitatus, *Harringtonium* & *Cosbeium* repetitis ictibus in tenebris fauciat, & audacia præceps, per medios milites qui illum circumfederant, noctis beneficio evasit. Sed post aliquot dies cùm insidias *Baroni Osserie Superioris* posuisset, ipse interceptus, & cœsim trucidatus vicinos formidine liberavit.

*In Hibernia
rebellio.*

Rorius Oge.

M. D.
LXXVIII.

M D L X X V I I I .

Elizabetha
de Belgis so-
licita.

Vanquàm Hispanus quæ Wilkesius propo-
fuit, auribus minùs æquis acceperit, & diffi-
mulaverit, vt modo dixi, Elizabetha tamen
feriò miserta Belgarum, quorum provinciæ
magna situs opportunitate, & mutua necessitudine, An-
glia, quasi maritali amore coniugata, pluribus seculis
adhæserant; ideoq; impatiens vt Galli patrocinium ea-
rum suscipiendo sibi arriperent, eundem Wilkesium ex
Hispania reducem ad Austriacum mittit, vt submoneret
Andium Ducem (ita iam dictus qui priùs Alenconius)
cum Gallorum exercitu ab Ordinibus esse evocatum; &
proinde tutissimum esse inducias pacisci, ne præsentis
discrimini provincias obijceret. Ille autem igneo & bel-
lico ingenio, atq; secundo ad Gemblacum contra Ordi-
nes prælio tumidus, vno verbo respondit, *se nec inducias
cogitare, nec Gallos formidare*: Nihilominùs illa in suam rem
& Belgij attendit Edwardum Staffordum in Galliam mi-
sit, vt exploraret siquid in Gallia limite Belgium versus
agrederentur, & qui militum delectus haberentur.

Angli in
Belgium pro-
fecti.

Ex Anglia iam traiecerant I. Northus Baronis Northi
primogenitus, Io. Norrius filius Baronis Norrij se-
cundus, Henricus Cavendishus, & Thomas Morganus
Chiliarchæ cum plurimis volonibus, vt prima militiæ ru-
dimenta ponerent. Casimirus etiam Palatini Electoris
filius Germanorum equitum & peditum exercitû in Bel-
gium magnis Reginae expensis trahebat. Austriacus Or-
dinum castra ad Rimenantum adoriri, aut ad pugnam la-
cessere ardens, priusquàm vniversa auxilia è Gallia &
Germania convenirent, expectato celerius advolat, cum-
q; excubitores equites protinùs recessissent, quasi victo-
riæ certus involat: Sed illi mox animis resumtis Austria-
cos repulerunt. Qui conversi, sepimenta & senticeta
vbi Angli & Scoti volones dispositi, perumpere conati,
haudquaquam potuere, fortissimè excepti ab Anglis, &
Scotis

Fortiter
pugnant.

Scotis qui vestibus feruente æstu abiectis, indufijs inter femora innodatis pugnarunt. Norrisio Anglorum ductori acerrimè pugnantibus tres equi transfossi, magnamq; hoc prælio bellicæ virtutis laudem retulit, vti etiam Stuartus Scotus, Binghamus Cavendishi *Locum-tenens*, & Guilielmus Markhamus.

M. D.
LXXVIII.

Vt his bellis intestinis afflictæ & iacentes Provinciæ Belgicæ erigerentur, venerunt in Belgium ab Imperatore Comes Swartzenbergius, à Gallo Pomponius Bellieurus, ab Elizabetha Baro Cobhamus, & Walsinghamus ad pacis rationes procurandas, sed re infecta, singuli redierunt, cum Austriacus religionem reformatam admittere, & Aurasionensis in Hollandiam redire planè recusaret.

Legatio ad pacem Belgicam irrita.

Sub id tempus, Egremondius Ratcliffus filius Henrici Comitis Suffexiæ ex vxore secunda, vir turbido ingenio, & in rebellione Septentrionali inter primarios, qui sub Austriaco meruit, à profugis Anglis accusatus quasi percussor ad Austriacum tollendum submissus; in castris ad Namurcum cum Greio Anglo, vt consilij non ignaro, capitur, & ambo morte afficiuntur. Produunt Hispani Ratcliffum supremis verbis sponte confessum se ex arce Londinensi liberatum, magnisque Walsinghami promissis ad hoc patrandum excitatum fuisse. Angli qui aderant confessum fuisse negant, etsi profugi vt huiusmodi confessionem extorquerent, nihil non fecerunt. Sed dissidentes in religione animi & probitatis, & veritatis lumini nimio plus vtrinq; officiant, & profugos ex odio & obtrectandi studio multa comminisci quis ignorat?

Egremondius Ratcliffus & socius morte puniti.

Eodem ipso momento Austriacus ætatis flore, vi pestis, aut vt alij volunt, mœrore, quia à Rege fratre neglectus, stolidam ambitionem cum vita exiit, postquam primùm regno Tunetano vnde Guleta in Africa amissa, deinde Anglico inhiasset; & clàm Gallo Hispanoque, de vtriusq; Coronæ defensione foedus ^{occultum} cum Guisijis pepigisset.

Austriacus moritur.

M. D.
LXXVIII.
*Andinus
nuptias cum
Angla per-
sequitur.*

*Leicestrius
hinc fremit.*

*Comitissa
Lenoxia
moritur.*

Res Scotica.

Andinus interea nuptias, quas, dum Alenconius erat, cum Elizabetha ambire coeperat, persequitur, licet bello Belgico intentus, ut ostenderet se & bellicis, & amatorijs posse simul vacare. Bachervilius primum hac de causa missus Elizabetham accedit ad Melfordam Cordalli ædes in Suffolcia rusticantem, mox à Gallo Rambouletus, & demum post mensem ab Andino Simierus aulicus lectissimus amatorijs levitatibus, facetijs, & aulicis illecebris exquisitè eruditus, multis è nobilitate Gallica comitatus, quos ad Richmondiam adeò amanter accepit Regina, ut Leicestrius iam fremeret longa spe nuptiarum omninò excussus. Equidem paulò antea cum Astleia à Reginae cubiculo tectè Leicestrium in maritum commendaret, illa commotior. *Itane, inquit, me mei dissimilem & regie maiestatis immemorem putas, ut seruulum, quem ego ipsa extuli, maximis Orbis Christiani Principibus mariti honore anteponerem?*

Eodem ferè tempore Margareta Douglassia, Comitissa Lenoxiæ, Henrici VIII è sorore natu maiore neptis, Matthæi Comitis Lenoxiæ vidua, Iacobi Regis Magnæ Britaniæ avia, octo quos suscepit liberis superstes, in celestam patriam anno Climacterico emigravit, magnifico funere Reginae expensis Westmonasterij elata. Matrona eximiæ pietatis, patientiæ, & pudicitia, quæ ter in carcerem coniecta, quod ex ipsa audivi, non ob aliquod Maiestatis crimen, sed ob amatoria. Primum quum Thomas Howardus, Thomæ Howardi eius nominis primi Norfolciæ Ducis filius, ipsius amore captus, in arce Londinensi periret, deinde ob amorem Henrici Darlij filij in Mariam Reginam Scotorum, postremò ob amorem Caroli filij iunioris in Elizabetham Candisham matrem Arbellæ, quacum nuptias conciliasse Scotorum Regina infimulabatur, ut iam antè dixi.

Ut Scotica iam libemus. Sub huius anni initium Thomas Randolphus in Scotiam ab Elizabetha missus erat, ut exploraret quo statu res Scoticæ erant, Regi de progressu in bonis literis (quem ex indole eximia & foelicissima

lima

suma memoria fecerat sanè supra ætatem, maximum) gratularetur, animumq; eius propositis Reginae in illum beneficijs, & materno affectu Anglis conciliaret. Utque cum Argathelio ageret ne Hebridiani opem rebellibus in Hibernia ferrent, & Mortonio Proregi persuaderet, ut susceptas cum Argathelio, Atholio, & alijs inimicitias quamprimùm deponeret, ne Procerum odia in ipsum intenderet, & Reginae animum omninò abalienaret. Ille iam prudentiæ, & fortitudinis laudes avaritiæ sordibus inquinasse subaccusabatur. Et brevi communi odio ita laboravit, ut Ordinum vnanimi consensu rerum administratio ab illo in Regem, licèt præ ætate minùs capacem, (vix duodennis enim iam erat) translata fuerit, atq; duodecim è primarijs proceribus, qui terni singulis tribus mensibus alternatim Regi consilio adessent, nominati; & inter eos ipse Mortonius, ut hominem deducere, non deicere viderentur.

Rex regni administratione suscepta, illico per Dunfermilinium Elizabethæ ~~in ipsum~~ beneficia gratissima recordatione agnoscit, ut profecta non tam à sanguinis coniunctione, quàm communi veræ religionis professione. Rogat ut foedus Edenburgense inter regna anno M D LIX initum rati haberetur, ad limitaneorum deprædationes foeliciùs cohibendas, & veræ religioni adversantium molitiones prævertendas, iustitia inter vtriusque regni incolas ex æquo administraretur, piraticè ablata plenè restituerentur, & avitum in Anglia patrimonium (sc. latifundia Matthæo avo, & Margaretæ aviæ concessa) sibi hæredi proximo in manus traderentur, utiq; pecunia iam opus esse, rebus regni Scotici accisis, ad familiam & satellitium pro regia dignitate apparandum.

Regina priora illa promptè promisit, ad illud de patrimonio difficiliorem se præbuit. Nec tamen eos audire voluit, qui Arbëllam è Carolo regis patruo in Anglia natam, proximã hæredem ad prædia in Anglia asseruerunt, nec Legatum, qui ex historiarum fide docuit Scotorum Reges in Scotia natos, hæreditario iure in Comitatu Hun-

M. D.
LXXVIII.

Mortonius
Prorex loco
monetur.

Rex Legatũ
in Angliam
mittit.

Legationis
summa.

Regina re-
sponsum.

Hun-

M. D.
LXXVIII.

Huntingdonensi in Anglia sine questione olim successisse, & obnixè rogauit vt ciuium ius, quod sæpè ignotis alienigenis indulserat, Principi proximo cognato non denegaret. Illa autem reditus è latifundijs illis à Burghleio pupillorum curatore sequestrari iubet, monetq; vt ex bonis Comitis Lenoxiæ in Scotia Rex auix creditoribus satisfaceret. Iniquè enim tulit, quòd Rex *in feofamentum* Comitatus Lenoxiæ Carolo patruo & hæredibus factum, post Caroli mortem reuocasset, in præiudicium, vt suggerebatur, Arbellæ; licèt ex regio Scotorum iure, donationes regno damnosas, & in ætate minori factas, semper licuerit reuocare.

*Anglorum
postulata.*

Consiliarij Angliæ foedus illud Edenburgense confirmandum non censuerunt, vt quod adhuc ratum firmumque consisteret. Postularunt vt Legatus aliquid proponeret quod aliqua ex parte Reginae in Regem beneficia, (quæ Anglorum sanguini in Rege tutando non pepercerat) compensaret, & amicitiam consolidaret. Hinc ille è documentis proposuit, vt foedus non *Offensionis*, sed *Defensionis mutuiq; auxilij* contra Pontificem Rom. & confederatos, certis legibus contra vtriusq; regni inuadores & rebelles religionis nomine, iniretur. Præter hæc Angli æquum censuerunt, quandoquidem Regina nihil omisit, nec omittet ad Regis defensionem, eaq; de causa in magna sit apud multos offensa, vt Ordines regni Scotiæ cautionem interponerent, ne Rex dum in minori esset ætate, foedus aliquod cum quouis faceret, aut renouaret, matrimonium contraheret, aut è Scotia transmitteretur, Regina inconsultâ. Hæc autem vt magni momenti accuratè & circumspectè consideranda in aliud tempus à Scotis reijciuntur.

*Mortonijs
administrationem
resumit.*

Interea Mortonijs ingenio (quod fanè erat acerrimum) longo rerum vsu, & numerosa clientela fretus, dum nihil rectè factum, nisi quod ipse faceret, putaret, & eundem non esse qui fuerat, ferre non posset; rerum administrationem Collegis, neglectis, & præscripta administrandi ratione posthabita, ad se retraxit, Regem in
potestate

potestate sua in Sterlinij Castro detinuit, & quos voluit pro arbitrio vel exclusit, vel admisit. Vnde Proceres irritati Comitem Atholiæ sibi in Ducem præficiunt, & regis nomine edicunt, vt quotquot ex ephœbis excesserant, & sexagenarijs minores, cum armis & commeatu ad xv dies ad regem liberandum convenirent. Convenierunt sanè plures, & signis explicatis ad *Fawkirk* processerunt, vbi Mortonius cum suis se obiecit. Sed Robertus *Bowes* Legatus Anglicus intercedendo, & æquas condiciones interponendo à pugna continuit. Mortoniusq; statim quasi rerum pertæsus se domum subduxit, Atholiæq; Comes non sine veneni suspitione mox fatis concessit. Quod incensi contra Mortonium animi inter alia in invidiam rapuerunt, nec persequi destiterunt, vt dicemus, donec in exitium præcipitassent.

In Hibernia nihil hoc anno memoratu dignum, verùm de Hibernia & Anglia simul invadenda, & Elizabetha quæ firmissimum erat religionis reformatæ præsidium, deturbanda Hispanus, & Gregorius XIII Pontifex Romanus clandestina habuerunt consilia suis rationibus sub religionis restaurandæ larua inseruientes. Pontifex, vt Iacobo *Boncampagno* filio, quem *Vineola* Marchionem fecerat, Regnum Hiberniæ acquireret. Hispanus vt rebelles Hibernicos occultè subleuaret, perinde ac Elizabetha Belgas, dum amicitia verbis vtrinq; coleatur. Etiam vt Angliæ regno, si fieri posset, Pontificis autoritate potiretur, indeq; Belgas confœderatos faciliùs in ordinem redigeret. Quod desperavit, nisi mari dominaretur, & hoc non posse videret, nisi priùs Angliæ dominaretur. Nec dubium quin vt ille regna Neapolis, Siciliae, & Navarrae Pontificum beneficentiæ debet, ita etiam Angliam libentissimè vellet, vt beneficiarius, debere.

His qui norant maximum Angliæ firmamentum in classe esse regia, & in Onerarijs mercatorum navibus quæ ad belli vsum fabricatæ & instructæ; visum est vt mercatores Itali & Belgæ plerasq; harum onerariarum aliò

M. D.
LXXVIII.

*Proceres in
eum insur-
gunt.*

*Angliam in-
vadendi con-
silium.*

M. D.
LXXVIII.
Thomas
Stucleius
*bellum in pa-
triam susci-
pit.*

* Ciuita
Vecchia.

*Bello Afri-
cano occum-
bit.*

aliò atq; aliò quæsito colore, in longinquas navigationes conducerent, dumq; hæ peregrè abessent, illa regia clas-
sis maiore classe opprimeretur: eodemq; tempore Tho-
mas Stucleius transfuga Anglus, de quo anno M D L X X.
supra dixi, rebellibus in Hibernia cum copijs se coniu-
geret. Ille veterator insignis magnificentissimè se osten-
tando, & regnum Hiberniæ Pontificis filio notho polli-
citando, eam gratiam apud ambitiosum senem inierat, vt
eum titulis *Marchionis Lageniæ, Comitis Wexfordiæ, & Ca-
terlaughæ, Vicecomitis Moroughæ, & Baronis Rosiæ* (infig-
nia hæc sunt in Hibernia loca) ornauerit, & D C C C. Ita-
lis Hispani stipendijs conscriptis in bellum Hibernicum
præfecerit: quibuscum ille è * *Centum Cellis* solvens, tan-
dem in Lusitania ad Tagi Ostium appulit, vbi diuini
consilij vis potentior hæc in Angliam, & Hiberniam de-
stinata difflavit.

Sebastianus enim Lusitaniæ Rex, cui summa huius
expeditionis in Angliam commissa erat (quandoquidem
ille iuuenili ardore & ambitione tumidus, omnem suam
operam Pontifici Romano contra Mahometanos &
Protestantes iampridem condixisset) à Mahomete Ab-
dallæ filio Fessæ Rege magnis promissis in Africanum
bellum illectus, cum Stucleio egit, vt priùs cum Italis il-
lis in Mauritaniam vnà proficisceretur. Ille facilè per-
suasus (quandoquidem Hispanus Pontificis filium Hiber-
niæ Regem designari dedignatus, non abnuerit) cum
Sebastiano in Mauritaniam profectus, memorabili illo
prælio quo tres Reges, Sebastianus ille, Mahometes, &
Abdal-Melechus occubuerunt, solutioris vitæ fabulam
honestâ catastrophe peregit.

Nisi hoc Sebastiani fatum Hispani animum ab An-
glia invadenda ad Regni Lusitaniæ spem deflexisset, ma-
xima belli tempestas (si qua fides profugis Anglis) in An-
gliam incubuisset. Produnt enim illi ingentes copias
quas in Angliam effundendas Hispanus ex Italia iam
conscribere cœperat, ad Lusitaniam occupandam de-
tentas fuisse. Nec adduci poterat ad Lusitaniam occu-
pandam

pandam totus intentus, vt de Anglia cogitaret, etsi profugi Angli maximoperè vrgerent, & Pontifex Romanus *Cruciatam* ad hoc, tanquam in bellum sacrum polliceretur. Cæterùm cùm certis nuntijs compertum esset Stucleium, Italosq; in Mauritania perijsse, & Hispanum nihil nisi Lusitaniam cogitare, classis Anglica quæ Stucleium in Hiberniæ ora præstolabatur, revocatur; & Provinciam Guilielmo Drurio Momoniæ Præsidi Henricus Sidneius tradidit. Cum annos plùs minùs x i. diuisis temporibus Prorex præfuisset: navemq; conscensurus Hiberniæ verficulo è Psalmis valedixit, *In exitu Israel de Ægypto, & domus Iacob è populo barbaro.* Vir fanè ille eximius & inter laudatissimos Hiberniæ Proreges, cuius prudentiæ & fortitudini plurimùm se debere Hibernia non potest non agnoscere, etsi de Proregibus plerumq; querula.

M. D.
LXXIX.

Guil. Drur-
ius Hibernia
Prorex.
Hen. Sid-
neius Hi-
bernia valedi-
cit.

M. D. LXXIX.

I OANNES CASIMIRVS Frederici III. Electoris Palatini filius, qui numerosum Germanorum exercitum in Belgium magnis Ordinum & Elizabethæ impensis superiori anno seriùs duxerat, & nihil præstiterat, à tumultuante plebe Gandavenfi in partes allectus, mense Ianuario acri hyeme & nivosa in Angliam venit, vt irritæ expeditionis culpa in Gallos coniecta, se excusaret. Vbi splendidissimè exceptus in urbem Londinum funalibus magna pompa à Senatu Populoque deductus, in Regiam à Primarijs nobilibus; hastiludijs, monomachijs, convivijs opiparis oblectatus, ordine Sancti Georgij, ipsa Regina Periscelidem tibiæ astringente, ornatus, annua pensione & plurimis honorarijs donis oneratus, medio Februario in Belgium regia nave revectus, mercenarium illum exercitum solutum invenit. Cùm enim Alexander Farnesius Princeps Parmensis qui ad Belgij gubernaculum ab Hispano admotus, Germanis immineret, & stipendia non repræsenterentur, parua clade affecti, pecuniam ab illo

Casimirus
Pal. in An-
gliam venit.

Eius exerci-
tus solutus.

M. D.
LXXIX.

Elizabetha
Ordines pecuniam inuat.

Simierus
Andini nuptias promovet.
Leicestrius cum periculo se opponit.

illo vt è Belgio discederent, postularunt: à quibus cum ille pecuniam vt salua vita discederent, imperiosè sed falsè quidem repostularet; illi accepta securitate contenti, domum non sine famæ dispendio, sed maiori Ordinibus detrimento properarunt. Ordinibus tamen Elizabetha non defuit, sed magnam pecuniam suppeditauit, pro qua Guilielmus Dauisonus ad Gandavensium motus componendos, (qui in Ecclesias & Ecclesiasticos sæuierunt) iam pridem missus, antiqua monilia & vasa pretiosa familiae Burgundicæ pignori à Matthia Austriaco, & Ordinibus opposita in Angliam attulit.

Simierus interim Elizabetham de nuptijs cum Andino Duce amatorie interpellare non cessat, & quamvis illa summoperè nuptias diu deprecaretur, eò tamen pertraxit, vt Leicestrius, qui nuptijs ex animo aduersabatur, & alij illum phyltris & illicitis artibus Reginae animo adrepisse, & in amorem Andini pellexisse rumores sparserint. Et ille contra vt Leicestrium de gradu & gratia apud Reginae deijceret, nihil non fecit, detectis eius cum Essexij vidua nuptijs: vnde Regina ita iracundia efferuit, vt Leicestrium in castellulo *Greenwici* se continere iuberet, & in arcem Londinensem conijcere cogitaret, quod æmuli percuperunt. Sed Suffexius licet æmulo- rum primus, & infensissimus qui totus erat in nuptijs cum Andino promovendis, dissuasit, dum ex recto iudicio & innata nobili animo generositate, nemini molestiam ob legitimas nuptias, quæ apud omnes semper honestæ & honoratæ, exhibendam censeret: gavisus tamen eum his nuptijs omni spe nuptiarum cum Regina excussum iacere. Nihilominus Leicestrius ita hinc irritatus, vt ad acceptam iniuriam vlciscendam incumberet. Nec defuerunt qui eum insimularunt quasi Teuderium è Regio satellitio sicarium ad tollendum Simierum subornasset. Certè Regina edito programme iussit, ne quis dicto factoue Simierum, comites, aut famulos iniuria afficeret. Quo tempore accidit, vt dum Regina cum Simiero, Lincolniæ Comite, Hattono Procamerario in phaselo

phafelo per Tamisim iuxta *Greenewicum* animi gratia de-
veheretur, iuvenis è scapha bombardula effulminata, bra-
chia remigis in Regina phafelo glande traiecerit, qui
mox captus, & ad patibulum in terrorem ductus. Cùm
autem imprudenter se fecisse & nihil malitiosè cogitasse
religiosè affirmasset, dimissus. Nec Regina credere li-
buit, quod quidam infufurrarunt, illum compositò in ip-
sam, vel Simierum subornatum fuisse. Tantum aberat
vt suspicioni contra suos locum daret, vt subinde dicere
soleret, *se nihil de suis credere posse, quod de liberis parentes cre-
dere nolunt.*

Post pauculos dies in Angliam vno & altero comita-
tus clam venit ipse Andinus, & ad Reginam ne opinan-
tem quidem ad Regiam *Greenewicum* accessit, vbi sua
clausa inter se consilia remotis arbitris habuerunt, quæ
indagare non lubet (cùm arcana Principum sit Labyrin-
thus inextricabilis) & paucis conspectus redijt. Verùm
post vnum & alterum mensem illa iussit vt Burghleius
Thesaurarius, Suffexius, Leicestrius, Hattonus, & Wal-
singhamus periculis & commodis quæ ex nuptijs cum
eo emergant, ferio perpensis, de tabulis matrimoniali-
bus cum Simiero consultarent. Pericula videbantur, ne
ille quid contra religionem receptam moliretur, regni
possessionem vel sibi ex Papæ donatione invaderet, vel
Scotæ in manus traderet, eandemque, Regina mortua,
duceret; aut fratre defuncto, in Galliam rediret, An-
gliæq; Proregem imponeret, quod Angli minimè ferant.
Prætereà ne Anglos externis bellis involueret, Scoti an-
tiquo cum Gallis foedere freti, maiores animos in An-
glos fumerent, Hispanus tantæ potentia se opponeret:
postremò ne populus pensitationibus ad eius magnifi-
centiam tuendam oppressus seditiones concitaret. Com-
moda verò videbantur, firma cum Gallis confœderatio
stabiliretur, Pontificiorum rebelliones, si quæ fuerint, fa-
ciliùs comprimerentur, omnis spes Scotæ, & omnium
qui eius nuptias ambiunt, eiq; fauent, intercluderentur.
Hispanus ad rem Belgicam componendam & foedus

M. D.
LXXIX.
*Bombardula
in Regina
phafelum
exonerata.*

*Andinus in
Angliam
venit.*

*Pericula ex
eius nuptijs.*

Commoda;

M. D.
LXXIX.

*Incommoda
si negligan-
tur.*

*Amatus
Stewartus
Aubignius
in Scotiam
venit.*

*Aubignius
unde dictus.*

*Ad honores
euectus.*

*Protestanti-
bus suspectus*

Burgundicum confirmandum perduceretur, & Anglia solida & læta securitate ex Reginae liberis toties optatis tandem perfrueretur. Sin hæ nuptiæ negligenterentur, vererantur ne Galli irritarentur, Scoti abalienarentur, Andinus nuptias cum Hispani filia contraheret, quacum Belgicas Provincias in dotem acciperet, Gallus & Hispanus Scotam adiutarent, Scotorum Regem in suas partes pertraherent, eidem vxorem in rem suam procurarent, religionem reformatam excinderent, & Angli cum nullam liberorum ex Regina spem viderent, Orientem Solem adorarent. Vnde illa non poterat non animo ad mortem vsq; discrucitari, & contabescere.

Vt hisce diebus religionis mutationem ab Andino Angli nonnulli timuerunt, ita & Scoti ab altero Gallo, *Amato*, siue *Esmæo Stuardo Aubignio*, qui hoc tempore in Scotiam ad cognatum Regem invisendum venerat, (Ille enim Ioannis Stuardi fratris Matthæi Comitis Lenoxiæ, qui Regis avus, filius erat, & *Aubignius* ab *Aubignio* in Biturigibus cognominatus, quod Carolus Septimus Rex Galliarum olim largitus erat Ioanni Stuardo è familia Lenoxia, qui exercitus Scotorum in Gallia Constabularius, Anglos ad Baugium profligavit, ab ijs postea in prælio *Des Harrans* occisus; & iam inde ad iuniores ex ea familia spectavit.) Hunc Rex singulari benevolentia complexus opimis prædijs donavit, intimis consilijs adhibuit, Scotiæ Camerarium, Castri Dunbritonij Præfectum constituit (& postquam ritè in Ordinum conventu honorarias literas, quibus, pupillari ætate, Robertum Episcopum Cathanessæ, fratrem avi tertio genitum Lenoxiæ Comitem creaverat, revocasset, & Marchiæ Comitatu compensasset) primùm Lenoxiæ Comitem, & deinde Ducem creavit. Florentissima hæc apud Regem gratia invidiam apud multos conflavit, qui illum Guisij & Romanæ religioni devotum, ad veram religionem subvertendam in Scotiam missum obmurmurarunt. Suspicionem auxit quòd Mortonij adversarijs se applicaret, & de revocando Th. Carro Fernihurstio Scotorum Reginae,

Reginæ, si quis alius, addictissimo intercederet, frustra obnitente Mortonio, cuius potentia iam aperte divergebat, (etsi Hamiltonijs profligatis, & Castro Hamiltonio & Daffranio captis, præclare mereri videretur.) Erant qui hoc tempore Hamiltonijs odium apud Regem concitarunt maximum, eorum nomen quasi terriculamentum obiectando, & ita exagitando, vt ad necessariam sui defensionem contra Regem castra illa propugnauerint, sed ad deditionem coacti, & Parlamentaria autoritate cædis tam Moravij, quàm Lenoxij Proregum rei peracti, & proscripti. Horum nonnulli in Angliam confugerunt, pro quibus Elizabetha per Eringtonium tam ex honore, quàm iustitiæ ratione, sedulo interposuit, cum illa Anno M D LXXIII ad quietem fundandam fidem obligasset, illos in questionem, eas ob causas, nisi ipsa consentiente, non devocandos.

Illa etiam sub hoc tempus in altera Orbis parte intercedente, *Amurathes Cham*, siue Sultanus Turcarum opera Guilielmi Harbourni Angli & Mustaphæ Beg Bassæ Turcici concessit, vt mercatores Angli perinde ac Galli, Veneti, Poloni, Rex Germanorum, & alie vicinæ gentes mercaturam per omne eius imperium liberè facerent. Vnde illi regia autoritate in societatem coaluerunt, quæ *Turcica* dicta, quæstuosissimam iam inde mercaturam Constantinopoli, Angoriæ, Chio, *Petrazzo*, Alexandriæ, Ægypti, Cypro, & alibi in Asia exercuerunt, pro Aromatibus, Cotoneis, Serico impexo, Tapetis, Indica tinctura, viis Corynthis, siue *Curantz*, Sapone, &c.

Execranda Matthæi Hamonti impietas, quæ in Deum Christumq; eius Norwici hoc tempore palam debacchata est, & cum illius viuicomburio, vt spero, extincta, oblivione potius est obruenda, quàm memoranda. Nec ego cum illis iuxtà sentio, qui publicè interesse existimant, vt singula vitia, venena, & impietates propalentur: cum parùm absit à docente qui huiusmodi narrat.

Hic annus supremus erat Nicholao Bacono Magni Sigilli Angliæ Custodi, sub quo nomine, honore & autoritate

M. D.
LXXIX.

*Hamiltonij
desecti.*

*Proscripti.
Ab Elizabetha suble-
nati.*

*Turcica
mercatorum
societas.*

*Hamonti
impietas.*

*N. Baconus
obijt.*

M. D.
LXXIX.

Tho. Brom-
leius *succedit*

Greshamus
obit.

*Eius Londi-
ni Collegium*

*Rebellio Ia.
Fitz-Moris
in Hibernia.*

*A Papa &
Hispano ex-
citata.*

thoritate Cancellarij Angliæ ex Parlamentario decreto vsus erat. Vir præpinguis, ingenio acerrimo, singulari prudentia, summa eloquentia, tenaci memoria, & sacri consilij alterum columen, cui Thomas Bromleius Cancellarij Angliæ titulo suffectus erat.

Baconum sequutus est Thomas Greshamus ciuis Londinensis, Mercator Regius, & ex ordine Equestri, Richardi Greshami ex eodem ordine filius, qui patriæ ornamento, & Mercatorum vsui Peristyllium pulcherri-
mum (*Excambium Regium Elizabetha nominavit*) Londini extruxit, & ædes, quas in vrbe habuit amplissimas bonarum literarum professioni dicauit, constitutis in iisdem Sacræ Theologiæ, Iuris Ciuilis, Medicinæ, Astronomiæ, Geometriæ, & Rhetoricæ prælectionibus cum honestis salarijs.

In Momonia Hiberniæ provincia novam rebellionis flammam accendit Iacobus *Fitz-Moris*, ille qui antea Perotto Momoniæ Præsidi ad genua aduolutus, lugubri eiulatu & supplici oratione veniam precatus, fidem obsequiumq; Reginae sanctissimè voverat. Ille (inquam cui nulla nisi in turbis quies) in Galliam se subduxerat, Regi pollicitus si suppetias ferret, se Hiberniam vniversam Gallico sceptro adiuncturum, & Romanam religionem in insula restauraturum. Verùm dilationibus fatigatus, & demum irrisus, è Gallia in Hispaniam profectus, eadem Regi Catholico promisit. Ille ad Romanum Pontificem transmisit, à quo (Nicholao Sanderò Præsbytero Anglo, & Alano Hibernico Theologiæ Doctoribus maximopere procurantibus) pauxillum pecuniæ, Legatinam Sanderò authoritatem, consecratum vexillum, & commendatitias ad Hispanum literas consequutus, in Hispaniam redijt. Et inde cum illis Theologis, tribusq; navibus & exigua militum manu ad *Sanctæ Mariæ vicum* (*Smerwic* contractè vocant Hibernici) in Kerria Hiberniæ Cherso-nesso circa Calendas Iulij appulit, vbi, loco ritè à Sacerdotibus consecrato, munimentum erigit, & iuxtà naves subducit, quas Thomas Courtneius nobilis Anglus, qui cum

cum bellica naue in statione propinqua fortè hæsit, mox aggressus cœpit & abduxit, marisque beneficio Hispanos exclusit. Ioannes & Iacobus fratres Comitis Desmonia, paucis Hibernicis contractis, affini *Fitz-Moris* se protinùs adiungunt, Comes autem ipse, qui impensè causæ fauit, simulatè suos convocat, quasi obstiturus, Comitem *Clancaria* selecta militum manu contra hostes & rebelles ad eum accedentem subdolè amolitus.

Prorex vt hostes appulso certis nuntijs accepisset, per Henricum Dauilium Anglum virum nobilem & fortem, Desmonijsque per familiarem Desmonia Comiti & fratribus coniunctim imperat, vt munimentum quamprimum adorirentur. Quod cum illi tergiversati abnuerint, tanquam periculi plenum, Dauilium discedentem subsequitur Ioannes Desmonius. Ad *Trallium* opidulum assequitur diversantem in publico hospicio, nocteq; in tempesta, hospite corrupto, cum sicarijs in cubiculum strictis gladijs irrumpit, vbi Davilius securè cum Arthuro Cartero Protribuno Momonia veterano fortissimo altum dormiuit; sed tumultu excitatus, cum Ioannem Desmonium stricto gladio in cubiculo cospexisset, se levans, Quid rei (inquit) mi fili (ita enim illum familiariter compellare solitus) *Non amplius iam ego tibi filius* (inquit ille) *nec tu mihi pater, morieris.* Simulque & eum, & qui vnà dormiuit Carterum, multis vulneribus confossos trucidarunt, postquam Dauilij puer pedisequus obiectu nudi corporis dominum quantum poterat aliquantisper defendisset, & vulnera excepisset. Mox Dauilij famulos, qui hinc inde dispersi cubarunt, interfecit singulos, reversusque cruentatus, apud Hispanos de cæde gloriatur. *Et hoc, inquit, sit vobis pignus meæ in vos & hanc causam fidei.* Hoc Sanderus vt suaue coram Deo sacrificium laudauit, Iacobus *Fitz-Moris* cædis rationem improbavit, qui factum in via potiùs quàm in lecto maluit. Comes vt audiuit, toto animo detestatus damnauit.

Hispani cum pauculos Hibernicos, eosque inermes & misellos se coniungere viderent, contrà ac *Fitz-Moris* promi-

M. D.
LXXIX.

Desmonius
saue.

Dauilius in
lecto occisus.

Sanderus
cædem appro-
bat.

M. D.
LXXIX.

*Conflictus
cum illis de
Burgo.*

*Fitz-Moris
occiditur.*

*Guil. a Bur-
go factus
Baro.
Prae gaudio
moritur.*

*Desmonius
fidem simulat*

promiserat, diffidere, se perijisse inclamare, & fortunam deplorare suam, cum nec mari, nec terra effugium viderent vllum. Ut patienter expectarent *Fitz-Moris* adhortatur, magnas copias auxiliares adventare affirmat, ipseque simulatè iter suscepit ad *Sanctam Crucem Tipporariae*, obtentu votum, quod in Hispania fecerat, solvendi, reverà ut seditiosos ex Connachtia & Ultonia contraheret.

Dum ille cum pauculis equitibus & xii peditibus iter habet per terras *Guilielmi à Burgo* affinis (qui in superiori rebellione ipsi coniuratus) & iumentis iam deficientibus; equos ab aratris iuxta viam abripit. Agricolaë, clamore sublato, viciniam ad equos recuperandos convocant, inter quos filij *Guilielmi de Burgo* iuvenes animosi conscensis equis, adeò acriter persequuntur, ut anteverterent. *Fitz-Moris* conspicatus *Theobaldum de Burgo* & fratres, qui iampridem unà secum fuerant rebelles, amicè affatus, *Cognati*, inquit, *de vno & altero equo strigoso ne concertemus, non dubito quin causa, cur ego in Hiberniam redierim cognita, vosmet mihi comites adiunxeritis.* Respondet *Theobaldus*, Prioris rebellionis & me, & patrem, & meos vehementer poenitet, fidem & obsequium benignissimæ Principi quæ vitam indulgit, iuravimus, & fidem præstabimus. Itaque redde iumenta, aut ut reddas adigam; simulque hasta contorta in illum irruit. Pugnatum est aliquandiu, *Theobaldus*, & alter è fratribus cum nonnullis suorum occubuerunt, simulque *Fitz-Moris* ipse hasta transfixus, & caput plumbea grande transfossus cum plerisque suorum cecidit. Cadaveri caput amputatum, corpus membratim dissectum, membra palis suffiguntur ad portas *Kilmaloci*, ubi prius fidem Principi in Ecclesia coram *Perotto*, ut diximus, magnis obtestationibus astrinxerat. Regina *Guilielmum à Burgo* literis dolore & amore plenissimis de filiis amissis consolata, titulo *Baronis Castri Conelli* ornavit, & annua pensione muneravit, vnde senex inopino gaudio perfusus, haud multò post expiravit.

Drurius Prorex prope Kilmalocum iam advenerat, Comitèque

mitemq; Desmonium accersit, qui coram advenit, fidemque & obsequium in Principem pollicitus, etiam iureiurando interposito, se cum suis contra rebelles militaturum obligat. Vnde dimissus vt suos colligeret, & ad Proregem rediret. Ioannes Desmonius Comitiss fratrem qui in *Fitz-Moris* locum inter rebelles suffectus ex insidijs, Herbertum & Prisium Anglos cum cohortibus quas duxerunt interceptit, & occidit, ipse in facie fauciatus. Numeros verò sexcenti milites e Deuonia supplerunt, Perottusq; cum sex bellicis navibus ad oram tuendam ex Anglia missus.

Quo tempore Prorex morbo vehementius indies afflictatus necessario Waterfordiam, ad valetudinem curandam, recessit, & Nicholaum Malbeium Connachtiae Præfectum veteranæ militiæ gloria clarum bello & Momoniae præfecit. Recedenti Desmonij vxor supplex filium vnicum & hæredem obtulit in obsidem pro patre. Nam postquam ille Kilmaloco discesserat, non comparuit, etsi Malbeius subinde officij, & promissi per literas admoneret, qui nihil cunctandum ratus in *Conilo Syluestrem* regiunculam contra rebelles mouit: vbi Ioannes Desmonius acie disposita, & sacro Romani Pontificis vexillo explicato, illum excepit, signisq; collatis acerrimè vtrinq; dimicatum. Cùm virtuti Anglorum fortuna tandem faueret, Ioannes primus fugam capeffit & suos occidioni reliquit; inter quos repertus est Alanus ille Theologus, qui victoria promissa animos ad prælium incitauerat.

Ea nocte Comes Desmonius qui spectator e propinquo colle aderat, victoriam Præfecto per literas simulate congratulatur, monetq; sub amicitiae specie, vt inde castra moueret. Malbeius nuntio remisso per literas Comitiss iubet vt accederet, viresq; coniungeret, quem cùm quatrimum ibi frustra expectasset, ad *Rekelium* Desmoniae oppidulum promovet. Iam Comes, qui tam diu vultu & verbis simulationem egregiè sustinuerat, personam deponit, & rebellem animum aperte induit, eademq;

Pp

demq;

M. D.
LXXIX.

J. Desmonius
Anglos
cadit.

Nich. Malbeius
Momonia præficitur.

Rebelles
fundit.

Desmonius
aperte rebel-
las.

M. D.
LXXIX.

demq; nocte rebelles Malbeij castra per tenebras aggrediuntur, quæ tamen ita munita invenerunt, vt re infecta recesserint. Præfectus cum locus ille ad disiungendas rebellium copias opportunus videretur, præsidium ibi imposuit, indeq; ad *Askettenum* tendit, castrum Comitis in rupe *Asketteno* flumine circumfusum, & militari manu armatum. Priusquam tamen aggredereetur, literas ad Desmonium iterum dedit, eumq; hortatur proposita Reginae benignitate, prisca familiae Desmoniae dignitate, maiorum gloria, & apud posteros infamia, vt rebellionis maculam non subiret, sed ad officium rediret. Ille contra, vt animum perucacia, ita & castra advenarum Hispanorum & Hibernicorum præsidij circumquaq; obfirmat. Quo tempore, ineunte Octobre, Drurius Prorex Waterfordiae expiravit, vir sanè spectatae virtutis & bellicis studijs ab ineunte ætate in Gallia, Scotiâ & Hibernia in-nutritus.

Drurius
Prorex obit.

Rebelles inde
erectiores.

Prorege mortuo, intermoritur vnà Malbeij in Momonia auctoritas, qui militibus per præsidia dispositis in Connachtiam suam Provinciam recessit. Rebelles ex Proregis morte animos sumunt, & quomodo ab Anglorum imperio se penitus eximerent, deliberant, consultissimumq; visum præsidarios vndique circumfidere, & fame premere. Iacobus igitur Desmonius *Adarum*, vbi Guilielmus Stanleius, & Georgius Carewus stationem habuerunt, obsidet, sed præsidarij famem extremum malorum, metuentes, obsessores tam crebris eruptionibus fatigarunt, vt obsidionem soluerint, & libertatem prædandi in agro vicino reliquerint; quod gnauiter & fortiter fecerunt, ipso Iacobo vulnerato.

Guil. Pel-
hamus fit
Hibernie
Iustitiarius.

Interea Consiliarij Regni Guilielmum Pelhamum in Iustitiarium Hiberniae cum Proregis auctoritate, donec Prorex crearetur, elegerunt, & Ormondiae Comitem Momoniae præfecerunt, qui Desmonij filium, quem penes se obsidem habuit, Dubliniam custodiendum misit. Pelhamus Iustitiarius in Momoniam pergit, Desmoniumq; accersit: sed ille missis per vxorem literis, se excusat.

cusat. Mittitur itaq; Ormondus, qui illum moneret, ut Sanderum Theologum, milites extraneos, castella *Cari-go-Foylum*, & *Askettenum* Iustitiano in manus traderet, absolute se submitteret, viresq; suas contra fratres & cæteros rebelles converteret: quæ si fecerit, rebellionis gratiam consequeretur, sin minus patriæ proditor & hostis declarandus. Cùm ille tergiversatione hæc eluderet, proditor & læsæ Maiestatis reus ineunte Novembri declaratur, quòd de patria debellanda & subvertenda cum externis Principibus egisset, Sanderum & Iacobum *Fitz-Moris* rebelles sustentasset, Hispanos è munimento ad *Smerwick* delapsos fouisset, fideles subditos suspendio sustulisset, Pontificis Romani vexillum contra Reginam explicasset, & exteros in regnum induxisset. Hoc promulgato, Iustitiano Ormondio bellum persequendum cõmisit, Desmonius in aliam Momoniæ partem conversus, *Yoghaliæ* oppidum maritimum satis munitum, nemine resistente, ex improvise occupat & diripit. Ormondus per *Conilo*, vnicum rebellium perfugium, omnia longè lateq; vastat, armenta abigit, & in prædam militibus concedit, Prætorem *Yoghaliæ*, quòd præsidium Anglorum admittere recusasset, suspendi pro foribus iubet, præsidioq; oppidum firmat. Deinde Hispanos in *Strangicallia* obsidere parat. Illi autem se prius periculo subduxerant, Angli tamen persequentes ad vnum interemerunt; rebellesq; ubique per Momoniæ gravissimè exagitarunt. Desmonius verò & fratres, etsi latitantes, Iustitiano literis prolixis significant, se suscepisse Catholicæ fidei in Hibernia patrocinium, idq; Pontificis Romani auctoritate & Regis Catholici auspicijs, ideòque illum blandè submonent, ut in causa tam pia & meritoria ad animæ salutem se socium adiungeret.

M. D.

LXXIX.

*Desmonium officij monet.**Proditorum denuntiat.**Ormondus rebelles persequitur.*

M. D.
LXXX.

M. D. LXXX.

*Iustitarius,
& Ormondus rebelles
exagitant.*

IUSTITIARIUS hæc suaviter irridens in Momoniam reversus, nobiles convocatos prudenter apud se detinet, nec demittit, nisi obsidibus datis, promitterent operam contra rebelles cum ipso & Ormondio navare. Qui mox divisis cohortibus, rebelles indagant, Baronem *Lixnavum* ad deditonem adigunt, *Carigofoylum* castrum obsidione incingunt, quod Iulius Italus cum paucis Hispanis defendit, macerieq; mœnium, vi maiorum tormentorum disiecta, irrumpunt, præsidarijs cæsis vel suspensis vna cum Iulio. Deinde castrum *Balliloghbum* à præsidarijs, cum Anglos adventare viderent, incensum & derelictum; vti etiam *Askettenum*, cui cum novo Anglorum præsidio Petrus *Carew*, & Georgius frater præficiuntur. *Mac-Aulei* territorium devastatur, & inde per vliginosum montem *Slewlongher* in Kerriam Iustitarius ingreditur, magnam vim pecorum abigit, rebellesq; plurimos perimit. Iacobus Desmonius Comitis frater *Muskeroyam* regiunculam Cormaci *Mac-Teg* (quem Iustitarius ea lege dimiserat, vt de patria contra rebelles benè mereretur) deprædatus, incidit in Donellum Cormaci fratrem, qui prædam pluribus cæsis, recuperavit, Iacobum vulnere lethali fauciatum coepit, Warhamoq; *Sancto Legero* Marescallo Momoniæ, & Waltero *Ralegho* (qui nunc primum ordines duxit) tradidit. Illi in iudicium vocarunt, & Maiestatis reum peractum vfitato proditorum supplicio affecerunt, capite *Corcagij* portæ in spectaculum præfixo. Desmonius ipse omnibus miserijs afflictissimus nusquam tutus, loca subinde mutat, vxorem ad Iustitarium mittit, ad veniam exposcendam, & cum Wintero qui armata classe Hispanos illa ora expectavit, per suos sedulo agit, vt in Angliam transveheretur, ad Reginae misericordiam implorandam.

*Iac. Desmonius captus
& morte affectus.**Desmonius miserijs oppressus.**Arthurus Baro Greius
Hibernie Prorex.*

Iam Iustitarius certior factus Arthurum Baronem Greium

Greium Hiberniæ Proregem designatum in Hibernia appulisse, Momoniæ exercitum Georgio Bouchiero Ioannis secundi Comitis Bathoniæ filio committit, ipseq; Dubliniam, modicis itineribus vt Prouinciam successori traderet, revertitur. Greius vbi primùm appulerat, antequàm gladium & Imperij insignia accepisset, audito rebelles quosdam sub ductu *Fitz-Eustatij*, & *Pheogi Mac-Hugh* principis numerosæ familiæ *O-Brinorum* latrocinia agitare, & perfugium sibi in *Glandilough* vicesimo quinto à Dublinia milliari ad Austrum habere, vt famæ instaret, & acrioribus initijs terrorem incuteret, iussit ordinem ductores qui salutatum hinc inde venerunt, vt contracta militum manu contra rebelles cum ipso pergerent. Isti illicò in *Glandilough* se recipiunt. Vallis illa est grammosa, faginandis pecoribus idonea, & magna ex parte subvuida, saxosa crepidine, & declivi præcipitio, arboribus arbutisq; densis vndiq; circumfita; tramites verò vix incolis cogniti. Cùm ad locum ventum, Cosbeius Hibernicorum peditum expeditorum (quos *Kernes* vocant) Ductor, qui penitus loca novit, monuit reliquos quanti periculi esset vallem illam insidijs opportunam ingredi; audendum tamen virili animo suadet, ipseq; septuagenario maior præit, cæteri subsequuntur. Simul ac in vallem descendissent, ex arbutis, glandium quasi grandine à rebellibus circumquaque dispositis, quos ne viderunt quidem, obruuntur. Pars longè maxima cecidit, cæteri per crepidines impeditissimis vijs eluctati, ægrè ad Proregem evaserunt, eventum in colle expectantem cum Comite *Kildariæ*, & *Iacobo Wingfeldio* machinarum præfecto, qui non ignarus periculi, Georgium *Carew* alterum nepotem apud se detinuit invitum, ad maiores honores reservatum. Desiderati fuerunt *Petrus Carew* iunior, *Georgius Morus*, *Audleius* & ipse *Cosbeius* viri militari laude florentes.

Brevi tempore interiecto, appulerunt ad *Smerwicum* in *Kerria* sub Imperio *San-Iosephi* Itali septingenti plus minus Itali & Hispani à Pontifice Romano & Hispano sub-

M. D.
LXXX.

*In rebelles
monet.*

Angli cast.

*Itali & Hispani in
Hibernia appul-
sunt.*

M. D.
LXXX.

*Munimen-
tum erigunt.*

Obsidentur.

submissi, specie Romanæ religionis restituendæ, revera vt Elizabethæ vires diducerent, & animum à rebus Belgicis retraherent. Terram nemine prohibente conscenderunt, Winterus enim qui in illa ora eos cum armatis nauibus aliquandiu præstolatus erat, in Angliam Æquinoctio Autumnali iam præterito, redierat. Illi locum munitionibus firmant, & *Fort del Or* nominant. Sed simul ac Ormondium Momoniæ Præfectum accedere nuntiatum, Hibernicorum suasu, munimentum reliquerunt, & in *Glaningelliam* vallem præruptis montibus & syluis conclusam se receperunt. Nonnullos Præfectus interceptit, qui interrogati de numero & suscepto consilio, fassi sunt septingentos advenisse, arma verò quæ quinque millibus sufficerent attulisse, pluresq; ex Hispania indies expectari. Pontificem & Hispanum statuisse Anglos ex Hibernia exturbare, ad eam rem grandem pecuniam misisse, quam Sanderò Pontificis *Nuntio*, Comiti Desmonia, & Ioanni eius fratri in manus tradiderant. Eadem nocte Itali & Hispani, quò se verterent ignari, cum lustris latitare nescirent, per tenebras ad munimentum repedarunt, iuxtaque castrametatus est Ormondus. Sed à machinis, & cæteris ad oppugnationem necessarijs, destitutus, Proregis adventum expectat. Ille brevi advenit comitatus Zouchæo, Ralegho, Denio, Mac-wortho, Achino, & alijs militum ductoribus, eodemq; tempore Winterus cum bellicis nauibus ex Anglia non inculpatus redierat.

Prorex tubicinem ad munimentum misit percunctatum quinam essent, quid rei illis in Hibernia, quis miserat, cur munimentum in Elizabethæ Regno posuerant? simulq; imperaret, vt quamprimùm abscederent. Illi responderunt, alios à sanctissimo Patre Pontifice Romano, alios ab Hispano Rege Catholico missos esse, cui Pontifex Romanus Hiberniam donaverat, quando quidem, iure in Hiberniam Elizabetha ob hæresim iustè exciderat. Itaq; se velle parta tueri, nec non plura si potuerint quærere. Cum de ratione obsidionis inter Proregem & Winterum consultatum esset, classarij *Colubrina* quædam è nauibus

navibus nocte silente educunt, aggereq; iuxta littus per-
fosso, compendiò pertrahunt, & disponunt. Milites iti-
dem ex altera parte muralia tormenta librant, simulque
infesta pulsatione in munimentum quatuor continuis
diebus effulminant. Hispani semel atq; iterum suo dam-
no erumpunt, ex Anglis verò ne vnus quidem perijt,
præter Ioannem Checum iuvenem spetiosum & animo-
sum, Ioannis Checi Equitis eruditissimi filium.

San-Josephus qui munimento præerat, homo imbellis
assidua pulsatione territus, statim de deditioe cogitavit,
cumq; Hercules Pisanus, & alij Ductores enixè dissuade-
rent vt viris militaribus indignum, instarentq; vt ad de-
fensionem se pararent, ne sua ignavia animos Hiberni-
cis qui iam opem laturo, minuerent. Ille insigni ignavia
per suos, militum animos tentavit, effecitque, vi seditiosè
ductoribus intentata, vt deditioe adsentirent. Vnde die
quinto, cum nihil subsidij neq; ex Hispania, neq; à Des-
monio viderent, candido sublato vexillo, colloquium
petierunt. Quod negatum quia cum rebellibus se con-
iunxerant, quibuscum non fas sit aliquod colloquium
habere. Petierunt deinde vt cum impedimentis liceret
descedere; nec hoc concessum. Postea vt Præfecto, &
primarijs quibusdam viris hoc permitteretur, nec hoc
maximo perè rogantibus datum. Iussitq; Prorex (asper-
rimè in Pontificem Rom. inuictus) vt nulla adiecta con-
ditione, se dederent. Cumq; nihil aliud exorare possent,
sublato iterum candido vexillo, *Miserericordia, Misericordia*
conclamitarunt, & se Proregis misericordiæ absolute
submiserunt, qui illicò quid de illis ageretur suos consu-
lit. Cum autem dedititij Anglos numero æquarent, pe-
riculum à rebellibus qui plures quàm mille quingenti,
imminerent, Angli victu & vestitu ita destituerentur vt
tumultuaturi essent, nisi ex munimento spolijs hostili-
bus sublevarentur, navesq; deessent, quibus hostes ave-
herentur: in hanc sententiam, Prorege invito & lachri-
mante, itum est; vt servatis ductoribus, reliqui in terro-
rem promiscuè occiderentur, Hibernici autem suspen-
derentur,

M. D.

LXXX.

*Se dedunt.**In eos senti-
tur.*

M. D.
LXXX.

derentur, quod mox factum. Infectum tamen maluit Regina, sæuitiam etsi necessariam, in dedititios ex animo averfata, & rationes cædis commiffæ ægrè admisit. Hæc in Hibernia, quæ coniunxi, ne series narrationis interrupteretur, licet alia pro temporis ratione prius memoranda intervenerint.

*Vestium lux-
us coercetur.*

In Anglia, hoc anno inchoante, collaria ornamenta, quæ supra modum ampla erant & involucris voluminosa, palliaq; ad talos ferè vsque promissa, non minùs indecora quàm magnæ impensæ, edicto coercentur. Gladij item ad IIII pedum, pugiones ad XII, pollicum extra manubrium, & cuspides ex parmarum vmbone prominentes, ad duorum pollicum longitudinem revocantur. Itidem, cum populosa multitudo ad Londinum vndiq; confluente, vrbs & suburbia ædificijs plus iusto, iam adeò intumuisse (dum reliquæ Angliæ vrbes & oppida contabescerent) vt nisi tempestiuè occurreretur, nec ordinarij Magistratus regendæ multitudini, nec circumvicini agri pascendæ sufficere viderentur: & Epidemica contagio, si qua acciderit, latiùs & graviùs per ædes condensas, & inquilinis refertissimas serperet; Regina edicto vetuit, ne qua ædificia ad habitationem intra tria millia pass. ab vrbs portis de novo extruerentur, sub poena incarcerationis & materiæ ad extruendum convectæ amissionis, nec plures quàm singulæ familiæ singulas ædes incoherent.

*Et nova in
Londini
suburbijs
ædificia.*

*Mechlinia
capitur.*

In Belgio Ioannes Norrius Præfectus Anglis, & Oliuarus Templeus cum aliquot Belgarum cohortibus Mechliniam opulentam Brabantiaæ urbem scalis primo diluculo admotis, multa civium & religiosorum strage coeperunt; aliqua sanè fortitudinis laude, sed quam foeda rapacitatis & sacrilegij macula inquinaverunt. Etenim non solum civium opes omni prædandi insolentia diripuerunt, sed etiam in templa, sacra, & sepulchra sævierunt, vim mortuis inferentes. Vidimus enim (pudet dicere) plures sepulchrales lapides inde in Angliam transmissos, & venum expositos, vt impietatis publicè prostant argumenta.

*Angli sa-
crilegi.*

Terræ-

Terræ-motus, qui iisdem diebus acciderunt, non alienum videatur memorare, cum in Anglia admodum raro accidant, & hi sane potius Terræ-tremores dicendi. Octavo Idus Aprilis hora post meridiem sexta, cœlo sereno & tranquillo, Anglia citra Eboracum & Belgium Coloniā ferè vsque, quasi momento ita tremuit, vt lapides ex ædificijs alicubi dilaberentur, campanæ in sacris turribus agitatae sonitum darent, ipsumq; mare tunc placidissimum vehementius succuteretur. Nocte subsequente semel atq; iterum terra in Cantio contremuit, vt etiam denuò Calendis Maij nocte intempesta. An hoc factum vi ventorum terræ hiatus subeuntium, an aquarum subter terram vndantium, aut aliunde, viderint Physici. Motus verò subsequutus est in Pontificios per Angliam, sed ab ipsis excitatus his initijs.

Sacerdotes Angli, qui in Belgium profugerant, Anno MDLXVIII curante Guilielmo Alano Oxoniensi inter eos doctissimo, Duaci convenerunt, & ad Collegij rationem in disciplinam communem se tradiderunt, quibus Pontifex Romanus pensionem annuam assignavit. Belgio deinde tumultibus agitato, & Anglis profugis iussu Requesenij Belgio eliminatis, alia eiusmodi iuventuti Anglicæ Rhemis à Guisjs Reginae Scotorum cognatis, & Romæ à Gregorio XIII instituta. Quæ cum dies Pontificios Sacerdotes in Anglia absumeret, semper novos suppeditarent, qui Romanæ religionis semina in Anglia spargerent. Vnde *Seminaria* dicta, & qui in ijs educati vulgò *Seminary*.

In his, dum inter alia de potestate Ecclesiastica & Politica disputaretur, Zelus in Pontificem fundatorem, odium in Reginam, & spes religionem Romanam per Scotorum Reginam restaurandi, nonnullos eò proriperunt, vt sibi ad veritatem persuaserint, & definierint Pontificem Rom. iure divino plenitudinem potestatis in vniversum Orbem terrarum tam in Ecclesiasticis, quàm Politicis habere; eumq; ex hac potestatis plenitudine posse Reges excommunicare, & excommunicatos, (subditis à fi-

Qq

delitatis

M. D.
LXXX.
Terræ-motus

*Pontificiorū
afflictionis
principium.*

*Seminariorū
Anglicorum
initium.*

M. D.
LXXX.

*Quo consilio
Seminarij in
Angliã missi.*

*Iesuita in
Angliam
subrepunt.*

*In Semina-
rios & Iesui-
tas edictum.*

delitatis sacramento absolutis) solio deturbare. Hinc anno MDLXIX. *Bulla illa Declaratoria* Pij v. publicata, & ex illa rebellio in Boreali Angliæ parte, & ista Hibernica, quam modò dixi, exarserunt, plures à receptis sacris, quæ antea sine scrupulo frequentarant, abstinuerunt. Hanfius, Nelsonus, Mainus Sacerdotes, Sherwoodusque Reginam Schismaticam & hæreticam esse, ideoq; abdicandam obfirmatè docuerunt, quod morte luerunt.

Ex his *Seminarijs* primùm pauci iuvenes, mox plures, ut succreverunt, sacris præproperè initiati, & huiusmodi dogmatibus instructi, in diversas Angliæ & Hiberniæ partes emissi, ut ipsi præ se tulerunt ad Romanæ religionis sacramenta administranda, & conciones habendas. Regina autem & Consiliarij deprehenderunt, submissos fuisse ad subditos à debita erga Principem fide & obsequio abstrahendos, eosdem ad Pontificis mandata præstanda per *Reconciliationem* obstringendos, intestinas seditiones sub *Confessionis Sigillo* concitandas, & planè ad sententiam Pij Quinti contra Reginam exequendam. Quò via præmuniretur Papæ & Hispano iampridem Angliæ expugnationem cogitantibus.

Ad hæc *Seminaria* cum pueri & adolescentuli plurimi omnis generis à Pontificijs, sprete legum autoritate, ex Anglia indies submitterentur, in eadem voto redeundi suscepto, admitterentur; atque inde alij clanculùm in Angliam irreperent, pluresque cum Iesuitis qui hoc tempore primùm Angliam ingressi expectarentur, prodijt mense Iunio Edictum, ut quicumque liberos, pupillos, cognatos, aut alios in transmarinis partibus habent, post decem dies eorum nomina Ordinario exhiberent, & infra quatuor menses domum revocarent, reversos Ordinario statim significarent, Non revertentibus pecuniam directè aut indirectè non suppeditarent, Sacerdotes ex *Seminarijs* emissos, & Iesuitas nemo hospitio exciperet, foueret, aut subleuaret, qui secus fecerit, rebellium & seditiosorum fautor habeatur, & Regni legibus teneatur.

Priusquàm hoc promulgatum, Pontificij se incommoda

moda

moda ex Bulla illa serò perspexisse, emissamq; ægerrimè ferre simularunt. Defensionem eiusdè à Nic. Sanderò cōscriptam, versutè (vt exit' docuit) suppresserunt, & quæstionem de Pontificis Rom. in excommunicandis & deponendis Principibus potestate, in disputationibus agitari vetuerūt; quæ tamen in vetitum nitendo (ita natura cōparatum est) magis magisq; indies inter eos exarsit. Robertus item *Personius*, & Edmundus Campianus Angli è societate Iesu, ad rem Romanam in Anglia promovendam iam adventuri, ad temperandam asperam illam Bullam, *Facultatem*, à Gregorio XIII. Pontifice Rom. impetrarunt, in hæc verba. *Petatur à summo Domino nostro explicatio Bullæ Declaratorie per Pium Quintum, contra Elizabetham & ei adherentes. Quam Catholici cupiunt intelligi hoc modo, vt obliget semper illam & Hæreticos, Catholicos verò nullo modo, rebus sic stantibus. Sed tum demùm quando publica eiusdem Bullæ executio fieri poterit. Has prædictas gratias concessit Summus Pontifex Patri Roberto Personio, & Edmundo Campiano in Angliam profecturis, die XIII Aprilis MDLXXX præsentè patre Olinerio Manareo Assistente.*

Personius ille erat Somersfettensis, vehemens, ferox natura, & moribus incultioribus, Campianus Londinensis, vir suavis & politissimus; ambo educatione Oxoniensis, quos æqualis istorum temporum in Academia no-
ui. Hic è Collegio Sancti Ioannis, Procuratoris Academiae munere anno MDLXVIII. perfunctus, Protestantium religionem Diaconus factus simulavit, donec se ex Anglia subduxerit. Ille è Collegio Balliolensi, in quo Protestantium religionem palàm professus, donec ob improbitatem cum ignominia expulsus, in Pontificiorum castra profugit. Hi clam in Angliam ingressi ementito nunc militum, nunc nobilium, nunc Ministrorum verbi, nunc apparitorum habitu, per rura, & Pontificiorum nobilium ædes occultè perambularunt, quæ in mandatis habuerunt, strenuè verbis & scriptis peragentes. Personius qui *Superior* constitutus, seditioso & turbulento ingenio, audacia armatus, eò vsque prorupit inter Pontificios, de Re-

M. D.
LXXX.*Personius &
Campianus
Iesuita in
Angliam ve-
niunt.**Facultas
Pontificijs
concessa.**Quales hi
Iesuita.*

M. D.
LXXX.

gina deturbanda, vt nonnulli (ex ipforum fide loquor) eum Magistratui in manus tradere cogitarint. Campianus etsi modestior, scripto tamen proposito Ministros Ecclesiæ Anglicanæ ad disputationis certamen prouocauit, & librum *Decem rationum* tersum & politulum ad Rom. Ecclesiæ doctrinã afferendam Latinè edidit, vt Personius alium Anglicè virulentum in Charcum, qui sobriè contra Campiani prouocationem scripserat. Sed Campiani rationibus Whitakerus solidè respondit, & ille post annum captus, equuleo admotus, & postea ad disputandum productus, expectationem concitatam ægrè sustinuit.

Nec defuere alij ex Pontificia factione (Religio enim iam in factionem transierat) qui omnes neruos contenderant Romæ, & alibi per Principum aulas, bellum in patriam concitare, imo & typis publicarant, Pontificem Romanum & Hispanum conspirasse ad Angliam debellandam, prædæq; exponendam. Et consultò quidem, vt suis animos augerent, cæteros à fide in Principem & patriam deterrerent. Regina iam palam his Pontificis, Hispaniq; & armis & artibus impetita, scripto edito, quo (postquàm diuini numinis bonitatem agnoscendo prædicasset,) declarat *se nihil in quemcunq; Principem tentasse, nisi ad suum regnum conseruandum, nec alterius cuiuscunq; prouincias inuasisse, etsi subinde fuerit & iniurijs lacescita, & oportunitate inuitata. Si qui Principes oppugnauerint, non dubitare, quin (numine fauente) suos propugnare valeat; eoq; consilio vires terra mariq; lustrasse, & contra hostiles insultus iam apparasse. Subditos fideles hortatur, vt fide & officio erga Deum & Principem Dei ministrum immoti persistant. Cæteris qui charitatem in patriam & obsequium in Principem exuerant, imperat vt modestè se gerant, nec iustitiæ seueritatem irritent; se etenim nolle ampliùs committere, vt parcendo malis in se & bonos ciues sit crudelis.*

*Profugi ex-
teros in pa-
triam conci-
tant.*

In eos edictũ.

*Seclarij ex
Hollandia.*

Nec solùm hi perfidi cives, sed etiam advenæ ex Hollandia (feraci Hæreticorum Provincia) per id temporis, pacem Ecclesiæ & Reipublicæ Anglicanæ turbare cœperunt, qui in imperitum vulgus singularis integritatis &

& sanctitatis specie se insinuarunt, & deinde damnatas hæreses fidei Christiana aperte adversantes in animos instillarunt, portentoso & novo loquendi genere, à Christiana professione alienissimo, quod homines potius mirarentur, quàm intelligerent. Hi è *familia Amoris*, siue *Domicilio Charitatis* se nominarunt. Sectatoribus persuaserunt solos in illam familiam adscitos electos esse & salvandos, reliquos omnes reprobos & damnandos; illisq; licitum esse negare iureiurando quicquid lubet coram Magistratu, aut quovis alio, qui non sit ex ipsorum familia. Huius fanaticæ vanitatis libellos è lingua Belgica in Anglicam conversos inter sectatores disperferunt, quibus titulos fecerunt *Euangelium Regni*, *sententias Documentales*, *Prophetiam Spiritus Amoris*, *Pacis supra terram publicationem Authore H. N.* Nomen authoris vt efferrent, induci non poterant, fuisse tamen Henricum Nicholai è Lugduno Batavorum postea compertum, qui *se Dei, Deumq; suæ humanitatis esse participem* blasphemio ore prædicavit. Ad hos maturè ex lege comprimendos edixit Regina, quandoquidem Religio sit prima Principum cura, vt civiles Magistratus Ecclesiasticis adessent, & libri isti igni traderentur.

Sub id tempus in Angliam redijt Franciscus Dracus magnis opibus, & maiori gloria circumfluens, orbe terrarum foeliciter circum nauigato, omnium vtiq; si non primus qui hanc gloriam sibi asserat, certè primus à Magellano, quem in medio cursu fata præripuerunt. Hic, vt non alia referam, quàm quæ ab ipso audiui, natus est loco mediocri in Comitatu Deuoniæ, è sacro lauacro à Francisco Russellio, postea Bedfordiæ Comite, susceptus qui prænomenq; pro more indidit. Dum adhuc in annis teneris, pater Protestantium doctrinam amplexus, ex lege *Sex Articulorum*, ab Henrico Octauo contra Protestantes lata in quæstionem vocatus, solum vertit, & in Cantium se subduxit. Henrico demortuo apud Classarios in classe regia locum invenit, vt preces prælegeret, & mox Diaconus ordinatus, factusq; Vicarius Ecclesiæ

Vpnoæ

M. D.
LXXX.

Familia
Amoris.

In eos edicta.

Fr. Dracus.

Eius origo.

M. D.
LXXX.
Educatio.

Expediitio in
Americam
prima.

Upnoræ ad *Medweagum* flumen (ubi classis statio) præ paupertate filium nauclero vicino tradidit, qui navicula, qua oram legit, & nonnunquam in Zelandiam & Galliam merces deuexit, illum ad nautica officia duriter exercuit. Iuuenis gnavus & sedulus ita seni industriam probauit, vt cœlebs moriens illi naviculam testamento legauerit. E qua cum pauxillum nummorum corrasisset, & accepisset Ioannem Hawkinsum naves aliquot Plimuthæ apparare, atq; Americam, quam *Novum orbem* vocarunt, cogitare, navicula diuendita, eò cum strenuis quibusdam nautis è Cantio profectus, Anno M D L X V I I operam & fortunas Hawkinso in ea expeditione infœliciter contulit. Anglis enim in portu *S. Ioannis de Ullua* ab Hispanis, vt dixi, oppressis, ille fortunis amissis, ægrè evasit. Quinto post anno, scilicet M D L X X I I, cum ex opera nautica & piratica pecuniam satis magnam corrogasset, vt acceptum ab Hispanis damnum resarciret (quod licere Theologus classiarius facile persuaserat) cum naue bellica quam *Draconem* nominauit, & duabus Liburnicis in Americam iterum, socijs tantum conscijs, navigauit, *Nombre de Dios* oppidum in Isthmo Darienæ coepit & mox amisit. Postea à Nigritis transfugis (*Cimarones* vocant) edoctus, magnam vim auri & argenti à mulionibus *Panama* deuehendam, eos in via deprædatus, aurum ad naues detulit, argentum cum per montes asportare commodè non posset, reliquit, & partem sub terra occultauit. Inde opulentum mercium receptaculum ad *Chiragium* flumen (*Cruæ* vocatur) incendit. Dumq; aliquantisper per vicina loca grassabatur, è montibus *Mare Australe* conspexit. Hinc homo gloriæ, opumque cupiditate inflammatus, nauigandi mare illud tanto flagrauit ardore, vt eò loci in genua procumbens, diuinam opem imploraret ad Mare illud aliquando nauigandum & explorandum, & ad hoc voti religione se obstrinxit. Iam inde noctes diesq; quasi stimulis concitabatur animus, vt votum solueret.

Dum ille abundè iam diues his curis tacitè incubuit,
Ioannes

Ioannes Oxenhamus qui superioribus navigationibus miles, nauta, & cocus sub eo meruerat, *Capitanei* nomen inter nautas ob fortitudinem & opes quas clam comparauerat, assequutus, vt præuerteret & muliones deprædando, & illud Australe mare navigando, cum vnica nave & nautis septuaginta ad eadem loca. Anno M D LXXV nauigat, reque cum Nigritis communicata, cum intelligeret muliones iam cum militari præsidio opes à Panama conuehere, navem in terram subducit, in secessu auio & nemoroso ~~succis~~ frondibus obtegit, maiora tormenta & rem annonariam sub terra sepelit, cumq; suis omnibus, & sex Nigritis ducibus, ad flumen quod Australe Mare influit, profectus, arbores succidit, phaseloq; fabricata ad *Insulam Margaritiferam* in Mari Australi parum distantem traiecit. In qua naues ex *Peru* adventantes x dies præstolatus, vnã cum l x pondo auri, alteram cum c pondo argenti intercæpit, & ad flumen cum captis navibus regreditur. Re iam divulgata per Hispanos quos dimiserat, Ioannes Ortega Hispanus cum c militibus persequitur, cumq; triplex esset fluminis ostium, quæ sequeretur dubius substitit, donec plumæ volatilium quæ Angli comederant flumine delatæ viam ostenderent; Quæ Hispani insistentes, aurum inter arbuſta, & Anglos de præda partienda discordes repererunt, qui tamen in commune consulentes in Hispanos numero multò superiores insiluerunt; sed plurimi cæsi, alij capti, & inter eos Oxenhamus, qui *Limam* ductus & interrogatus an ex Regiæ autoritate Regis Hispani ditiones fuerit ingressus. Cum nullam auctoritatem exhibere potuisset, vt pirata, generisq; humani communis hostis, supplicio vnã cum nauclero & alijs affectus, magno sanè ausu & memorando excidit.

Dracus quid de Oxenhamo factum nescius, Anno M D LXXVII Decembris, die XIII è *Plimutba*, vt Mare illud Australe quod animo semper obversabatur, nauigaret, & fortunarum aleam iaceret, cum quinq; navibus soluit, & classiarijs c LXIII, quorum vix vnus & alter

M. D.
LXXX.
Oxenhamus
in American
cam nauigat.

Isla de Per-
las.

Magno
excidit ausu.

Draci secun-
da expeditio.

M. D.
LXXX.

alter facienda sciuit, quod in expeditionibus tutissimum. Die vicesimo quinto Catinum Barbariæ promontorium pervenit, inde in *Maio* Insula amœna, suavissimis vuis feracissima se refecit. Ad *San-Iacobinam*, navem Lusitanam vino onustam coepit, quam nautis dimissis abduxit, cum Nonnio Sylva Nauarcho qui vsui esset ad stationes, & aquationes in Brasiliæ littore, quas apprimè novit. Inde prætervectus est Insulam *Fogo*, sulphureas flammæ evomentem, & *Brauam* sub qua mare esse altissimum nautæ perhibent. Iam prope Æquatorem, Dracus suorum salutem impensè fouens, singulis in classe ipse venam secuit, magnamq; ibi maris malaciam inter crebra tonitrua & fulgura expertus, tres ferè septimanas nihil aut parùm promovit, totosque quinquaginta quinque dies terram conspexit nullam, donec *Brasilia* se oculis obtulerit.

Die *xxvi.* Aprilis, ostium fluminis *Plata* ingressus, infinitam Phocarum copiam conspexit. Inde in Portum *Sancti Iuliani* delatus patibulum invenit, à Magellano (vt creditur) erectum, cum seditiosos quosdam puniret. Hoc eodem loco Ioannes Doughteius vir gnavus & animosus, & ab ipso secundus in crimen concitatae in classe seditionis vocatus, à *xii.* viris more Anglorum reus peractus, & ad mortem damnatus est, quam intrepidè capite abscisso subiit, postquam vnà cum Draco in sacra Synaxi participasset. Tumultuosius sane illum egisse, æquiores in classe iudicarunt, Dracumq; quasi suæ gloriæ æmulum amovisse, dum aspexit non tam quos navali laude superaret, quàm qui ipsum æquarent. Non deerant tamen qui nasutiores sibi visi, ferebant Dracum in mandatis habuisse à Leicestrio, vt Doughteium, quia Effexium Leicestrij artibus sublatum dictitaret, quovis quæsito colore, è medio tolleret.

Vicesimo die Augusti, cum tribus navibus (nam duas minores armamentis & viris in alias translatis iam antè vndis reliquerat) ad *Fretum Magellanicum*, quod vocant, pervenit, Mare scilicet insulis refertum & editis montibus cōclusum, cœlo nivoso, & frigore rigenti: sexto Sep-

Doughteii
morte afficit.

Magellani
fretum transiit.

tem-

tembris freto superato, in apertum mare Australe, (quod *Pacificum* vocant) ingressus, turbidum verò supra modum expertus est; horridaꝫ; tempestas classem in Occasum plus minus C. Leucas abripuit & disiunxit: Quo tempore observavit deliquium Lunare x v. Septembris hora vi. post meridiem, (in Mathematicorum gratiam noto.) Observavit etiam, contra quam alij prodiderant, partem cœli Austrino Polo proximam pauculis ijsque minoris magnitudinis stellis ornari, tresque tantum primæ magnitudinis in illo Hemispherio conspici quas Anglia non vidit: Nubeculas autem duas eiusdem cum *Via Lactea* coloris à Polo non admodum remotas, quas nostri *Magellani nubeculas* vocarunt.

Ex abreptis tempestate navibus, altera cui Ioan. Winterus præfectus, per Fretum revectora, in Angliam redijt incolumis, primaꝫ; omnium per Fretum illud remeavit. Ipse Dracus iam cum sua sola nave ad l v. Grad. Australis Latitudinis iactatus, ad Freti Latitudinem ægrè eluctatus, littus legit, deprehenditꝫ; littora contra quam in Tabulis depinguntur, in Orientalem plagam magno recessu retroagi.

Ad *Moucham* Insulam littori vicinam pridie Calendas Decembris appulsus, è nautis quos aquatum miserat, vnus & alter ab incolis intercepti. Hinc solvens incidit in barbarum cimbula piscantem, qui nostros Hispanos ratus, significavit magnam navem Hispanicam onustam in statione ad *Villa Parizo* subsistere, & eò direxit. Nautæ Hispani Anglos accedentes suos esse rati, tympano pulsato, & vino Chilino deprompto plenis poculis invitant. Illi autem nauem ingressi, Hispanos infra foras illico detrudunt, oppidulum *Sancti Iacobi* adiacens diripiunt, vnà cum Sacello, cuius præda Fletcherero classario verbi Ministro cessit. Hispanis in terram expositis (qui non plures quàm octo cum duobus Nigritis) Navarchum natione Græcum, & navem secum abduxit, in qua c c c c. pondo auri Baldiuij, ita à loco dicti quod verè obrizum.

Ad *Taurapasam* deinde terram conscendit, vbi Hispanum

M. D.
LXXX.

*Eclipsim
Luna obser-
uat.*

*Stellasque
Austrinas.*

*Et Magella-
ni nubeculas.*

*Io. Winterus
primus omnium
per Fretum
redijt.*

*Dracus terra
marique præ-
datur.*

M. D.

LXXX.

*In opes fortuito incidit.**Cacofogam capit.**De reditu cogitat.*

num securè dormientem in littore reperit, & iuxtà, XIII. *barras* siue massas argenti ad c c c c m. Ducatorum valore, quas auferri iussit, homine ne expectato quidem. *Portum Aricæ* postea ingressus, tria ibidem navigia nautis vacua reperit, & in ijs præter alias merces, LVII. lateres argenteos, quorum singuli x x. pondo pendebant. Hinc *Limam* delatus, naves XII. in statione offendit, armamentis in terram subductis, & in illis magnam vim ferici, & arculam signata pecunia plenam, sed ne puerulum quidem, tanta erat in illa ora securitas, vt à pyratis disiunctissima locorum intercapedine, & mari incognito haudquaquam timerent. Nec sanè alius post Magellanum, mare illud ante Dracum, præter Hispanos navigaverat, qui quotquot habent in illo littore navigia, ibidem construxerunt. His navibus Oceano commissis, *Cacofogam* navem opulentissimam, quam inde *Panamam* versus soluisse intellexit, omnibus velis persequutus: obvium habuit mioparonem inermem, è quo LXXX. pondo auri, Crucifixum aureum, smaragdos nonnullos digitali logitudine, & armamenta nonnulla rapuit. Calendis Martij affecutus est *Cacofogam* illam & anteriori malo vi maioris tormenti deiecto, adortus facile coepit, atq; in ea præter gemmas, LXXX. pondo auri, XIII. arcas signato argento refertas, argenti autem vim tantam, quanta navi in saburram sufficeret. Quæ cum in suam navem transtulisset, *Cacofogam* illam dimisit, cuius Navarchus valedicens lepidè dixisse fertur, Nostræ navis nomen tuæ resignamus, sit tua *Cacofoga*, id est, *Ignicaca*, nostra *Cacoplata*, id est, *Argentacaca*. Deinceps nulla præda opima obvenit, vascula Chinensia cum Aquila aurea, & bella Nigrita ab Hispano cuius navi pepercerat, donata, & *Agvatulcum* exiguum viculum direptum præmitto.

Iam se abundè ditatum, & privatae Hispanorum in se iniuriæ ad portum Sancti Ioannis de *Vllua* satisfactum existimans, de reditu cogitavit. Per *Magellanicum Fretum* redire planè periculosum videbatur, tum ob tempesta-

tes

tes creberrimas, & brevia incerta, tum ne Hispani illum redeuntem ibidem in insidijs præstolarentur. Et certè Franciscus Toletanus Pervixæ Prorex Petrum Sarmientum cum duabus navibus eò miserat, vt redeuntem interciperet, & Freti angustias, si quæ essent, communiret. Cursum itaque in Septentriones ad Latitudinem XLII Grad. tenuit vt exploraret si quod fretum esset in illa parte, per quod compendiò domum rediret. Verùm cum nihil nisi spissas nebulas, frigus intensum, littora aperta & niue canescentia videret, ad XXXVIII Grad. descendit, commodamq; nactus stationem, ibi aliquandiu mansit. Incolæ erant nudi, lepidissimi, assidue in orbem saltantes, sacrificia adolentes, quique suis indicijs Dracum in Regem eligere longa oratione videbantur; nec suspicari ille poterat Hispanos huc vsq; vnquam pertigisse. Regionem hanc vberi gleba, damis & cuniculis refertissimam, NOVAM ALBION placuit nominare, inscriptione postea infixâ, quæ annum Domini, nomen Elizabethæ Reginae, & eorum appulsum notaret, nummo argenteo Elizabethæ subfixo.

Hinc oram soluens mense Novembri ad *Moluccas* Insulas delatus, à Rege insulæ *Ternatæ* gratanter exceptus. Inde insulosum & scopulosum illud mare sulcanti, die IX Ianuarij navis scopulo aquis obtecto illata, horas XXVII hæsit, pro deplorata ab omnibus habita, qui in preces iam devotè effusi, quasi certò perituri cum congestis tanto labore opibus. Verùm cum manum admoissent, & tormenta VII. mercesq; aliquot in mare proiecissent, ventus ferens à latere quasi diuinitus incubuit, & scopulo amovit. Appulit deinde *Jauam maiorem* Venerea lue graviter afflictam, quam in aprico contra Solem ad malignum humorem exsiccandum sedentes, curant. Vbi magnam Reguli humanitatem expertus, ad *Bonæ Spei* promontorium cursum tenuit, quod vt longè spectatissimum nautæ Angli, qui iam primùm conspexerant, celebrant. Ad occiduum eius latus, aquatum terram conscendit, sed fontem invenit nullum; iamq; aquæ dulcis defe-

M. D.
LXXX.

Novam Albion detegit.

Ad Moluccas venit.

Periclitatur.

Caput Bonæ Spei superat.

M. D.
LXXX.

*In Angliam
redit.*

*Navis quasi
consecratur.*

*Ille Ordine
Equestri
donatur.*

ctu laboratum esset, nisi providè aquam pluviam vasis exceptam reservasset. Sed hunc defectum ad *Rio grande* tandem supplevit. Vnde vento secundo in Angliam redijt III Novembris M D LXXX ad Portum *Plimutham* è quo soluerat, orbe terrarum tribus plus minus annis circumnavigato cum magna omnium admiratione, nec alia adversariorū criminatione, quàm quòd Doughteium supplicio affecisset, Lusitanum quem in Africæ ora ceperat, ad *Aguatulcum*, Hispanorum crudelitati reliquisset, & Nigritam illam puellam in naue grauidatam in insulam inhumanè exposuisset.

Regina benignè excepit, opes vt præstò essent, si Hispanus repeteret sequestrando seposuit, navem in monumentum orbis tam foeliciter circumnavigati, subduci iuxta Depfordiam ad Tamisim iussit (vbi eius cadauer adhuc cernitur) & in ea insigni ceremonia memoriæ sacra, epulata, Dracum equestri dignitate ornavit. Quo tempore pons contabulatus, quo in navem ascendebatur multitudini cessit, & simul cum c. hominibus cecidit, qui omnes tamen illæsi, vt navis illa salutari syderum conspiratione constructa videatur. In Draci verò laudem hi die illo inter alios affixi erant malo versiculi, à Wintoniensis Scholæ alumnis conscripti,

PLVS VLTRA, *Herculeis inscribas, DRACE, Columnis,*
Et magno, dicas, Hercule maior ero.

DRACE, *pererrati quem nouit terminus orbis,*
Quemque simul mundi vidit vterque Polus.
Si taceant homines, facient te sydera notum.
Sol nescit comitis non memor esse sui.

Digna ratis quæ stet radiantibus in chlyta stellis;
Supremo cæli vertice digna ratis.

Sed hæc puerilia & ex vano hausta videantur, nec pro Historiæ gravitate. Nihil verò Dracum iam reuersum magis

magis sollicitum habuit, quàm quòd primarij aliquot in Aula viri oblatum ab eo aurum respuerint quasi scelere piratico quæsitum. Vulgus hominum nihilominus admiratione & laudibus celebrarunt, qui non minùs gloriosum existimarunt Anglicæ laudis terminos, quàm Imperij promovisse.

Bernardinus Mendoza Hispani in Anglia Legatus fremens, res à Regina vehementiùs repetijt, Oceanum Indicum ab Anglis navigari conquestus. Responsum tulit, *Hispanos iniquitate in Anglos quos commercio contra ius gentium prohibuerunt, hæc sibi mala accersisse. Dracum præstò futurum vt in iure respondeat, si quid contra ius egisse certis indicijs & testimonijs conuincatur. Opes illas eo consilio sepositas esse, vt Hispano satisfiat, licet Regina grandiore pecuniam, quàm Dracus intulerit contra rebelles, quos Hispanus in Hibernia & Anglia excitarat, profuderit. Præterea illam non intelligere, cur sui & aliorum Principum subditi ab Indijs prohibeantur, quas Hispanici iuris esse persuadere sibi non posset, ex Pontificis Romani donatione, in quo prærogatiuam in eiusmodi causis agnouit nullam, nedum auctoritatem, vt Principes obligaret, qui nullam ei obedientiam debent; aut Hispanum Novo illo Orbe quasi infeudaret, & possessione inuestiret. Nec alio quopiam iure quàm quòd Hispani hinc illinc appulerint, casulas posuerint, flumen aut Promontorium denominauerint, quæ proprietatem acquirere non possunt. Vt hæc rei alienæ donatio quæ ex iure nihili est, & imaginaria hæc proprietas obstare non debeat, quò minùs cæteri Principes commercia in illis regionibus excerceant, & Colonias vbi Hispani non incolunt, iure gentium nequaquàm violato, deducant, cum præscriptio sine possessione haud valeat; necnon Oceanum illum vastum liberè nauigent cum maris & aëris vsus omnibus sit communis. Nec ius in Oceanum populo, aut priuato cuiquam possit competere, cum nec natura, nec vsus publici ratio occupationem permittat.*

Nihilominus Petro Seburæ Hispano (qui se procuratorem pro auro & argento recuperando gessit, etsi literas procuratorias habuerit nullas) grandis pecunia postea numerata erat. Quam illum non proprietarijs rependisse,

sed

M. D.
LXXX.

*Hispanus
bona ablata
repetit.
Respondetur.*

Qua Hispano in America proprietates.

*Aliquantum
Hispano re-
penditur.*

M. D.
LXXX.

*Navigatio
per Mare ad
Indiam quaerendam.*

*Comes Arundelia obiit,
qui rbedarū
quas Coches
dicimus v-
sum in An-
gliam in-
duxit.*

sed contra Reginam, & in usum Hispanorum in Belgio militantium convertisse serò fuit deprehensum.

Dum Dracus orbem terrarum tam prosperè circumnavigaret, *Iacmanus* & *Pettus* insignes naucleri cum duabus navibus à Londinensibus emissi, viam compendiarium in Indiam Orientalem per Mare Cronium successu minùs prosperò quæsierunt. Insulas enim *Vaigatz* ad paucas leucas prætervectis tam incerti æstus, tot breuia, & tanta glacies conglomerata occurrerunt, vt ulterius eluctari non potuerint, & difficillimè redierint.

Sub principium huius anni animam Deo reddidit *Henricus Fitz-Alanus* Comes Arundelia, in quo nobilissimæ familiæ cognomen desijt, quæ hoc honore annos tercentos & ampliùs floruerat, à *Richardo Fitz-Alano*, qui ab *Albaneys* antiquis Arundelia & Suffexiæ Comitibus ortus (regnante *Edwardo primo*) ratione possessionis *Castri & Domini Arundelia absq; creatione*, Comitum titulum acceperat. Hic plenus honorum, à Sanctioribus fuit consilijs, omnibus Regibus sub quibus vixit, summisq; muneribus perfunctus. *Henrico VIII* Præfectus Caleti, Marecallus exercitus in obsidione *Bolonia*, & Cameraarius, *Edwardo Sexto* in inauguratione Angliæ Marecallus, *Mariæ* itidem in inauguratione, Constabularius, postea Regiæ Seneschallus, Sanctiorisq; Consilij Præses: & *Elizabethæ* iterum Seneschallus, cuius nuptias annis vergens ambiuit, minusque charus postquam Ducis *Norfolciæ* rebus se immiscuisset, & iam nuptijs cum *Andino* se palàm opponeret. Ille enim homo apertus planè profitebatur, Gallos sibi minimè placere, dictitans se à patre in *Suffexia* Gallis vicina nato edoctum, ne Gallis crederet. Liberos ex vxore *Catharina* filia *Thomæ Greij* Marchionis *Dorsettiæ* tres suscepit, quibus erat superstes, *Henricum* qui iuvenis optimæ spei *Bruxellis* obiit, *Ioannam* vxorem *Baronis Lumlei*, & *Mariam* quæ enupta *Thomæ Howardo* Duci *Norfolciæ* peperit *Philippum* Arundelia Comitem, de quo suo loco.

Arthurus Baro *Greius* *Hiberniæ* Prorex contra *O-Co-*

noros

noros in Ophallia res novas molientes profectus, Hugonem *O-Moloyum* virum seditiosum ex lege morte afficit, regionem illam, etiam *Magobiganorum*, & *O-Caroli* pacat, coniurationemque maximam pullulantem in principio comprimit. Nonnulli enim ex claris in Lagenia familijs, & plerique Anglicæ originis, partim ex Romanæ religionis studio, partim ex odio recentium Anglorum (qui eos tanquam merè Hibernicos præfecturis & Magistratibus contra legis latæ sententiam subinde excluferant) conspirare cœperant, ad Proregem cum familia opprimendum, Castrum Dublinense (vbi omnis apparatus bellicus) ex improvise intercipiendum, & Anglos in Hibernia ad vnum è medio tollendos. Adeoq; tegenda conspiratione obscuri erant, vt nunquam nisi bini sermones inter se hac de re confererent. Verùm inter tot conscios in lucem prodijt, paucorumq; supplicio extincta, è quibus nominatissimus erat, I. Nogentus Fisci Baro, vir vita, famaue egregius, æmulorum fraude (vt perhibent Hibernici) circumventus. Qui innocentia conscientia tutus, cum Prorex vitam, si se fontem profiteretur, sanctè promitteret, maluit insons infamè supplicium subire, quàm innocentiam prodendo, infamem vivere. Quomodocunque veritas hac in re se habet, certè ob horum supplicium magna in offensa apud Reginam Greius fuit, quam Sussexius infensior excitavit (rarus enim inter magnos Duces amor) quasi sævitiâ pridem in dedititios Hispanos, & nunc in cives, & Principis gloriam minuerit, & inimicorum numerum auxerit. Prorex nihilominus Turloghum *Leinigh*, qui in Ultonia tumultuari cœperat, ad pacis condiciones terrore pertrahit. Vnde etiam *O-Brini*, *O-Mori*, & *Cauenaghi* in Lageniâ rebelles, obsidibus oblatis, pacem humilimè petierunt. Hæc Hibernica, etsi tempore non nihil disiuncta, vt ad memoriam magis valerent, coniungenda existimavi.

In Scotia cum nonnulli verbi divini Ministri, Proceresque animadverterent Lenoxium, de quo dixi, vim maximam in amicitia Regis habere; primum æmulum

in

M. D.
LXXX.
Greius rebelles in Hibernia coercet.
Et coniurationem comprimit.

Innocentia certum solamen.

Rebelles coerciti.

Lenoxia Duci Scoti amulantur.

M. D.
LXXX.

*In Anglia
accusant.*

*In eum con-
sultatur.*

*Rumoribus
traducitur.*

in eum excitarunt Iacobum Stuartum è familia *Ocbil-
træa* Satellitij Præfectum, & Arraniæ Comitem (hunc e-
nim titulum occupauerat, ex nescio qua cessione Iacobi
Hamiltonij Comitæ Arraniæ, cui mentis impoti ille tutor
datus.) Verùm Rex inter eos gratiam breui composuit.
Cùm hoc non succederet, & odium quantum poterant,
domi conflagravit, & grauioribus verbis apud Reginam
Angliæ accusarunt, quasi à Guisijis submissum, ad reli-
gionem labefactandam, captiuæ Reginae libertatem pro-
curandam, & amicitiam inter Angliæ & Scotiae regna
dissociandam. His facile creditur, & hac de re seria in
Anglia instituitur deliberatio, licet ille literis se apud Re-
ginam purgauerit, & Protestantium religionem palam
professus fuerit.

Timuerunt enim Consiliarij in Anglia ne Scotos An-
glis amicissimos opprimeret, excursions in limitibus
foueret, & Regem Scotorum ad nuptias in Gallia, vel a-
libi clam Anglis pelliceret: quibus iuuenis fretus, nego-
tium Angliæ facefferet, & ætate maturior Regni Angliæ
titulum, vt iam antea mater, sibi assumeret. Quod si fi-
eret, maius quàm à matre periculum immineret, quan-
doquidem ad spem certam vtriusq; Regni natus, plures
sibi conciliaret fautores, & Scoti bellis internis & Belgi-
cis innutriti, ad bellica munia iam essent exercitiores.
Hinc visum est Lenoxij gratiam & authoritatem quouis
modo apud Regem infringere, aut eum Scotia exturba-
re; idque nullâ morâ interpositâ. Quandoquidem ru-
mores ferebantur illum cùm ad opprimendum Morto-
nium, Balfourium è Gallia (qui nescio quam Mortonij
syngrapham nactus erat, qua Mortonium regicidij in
Regis patrem, convinci posse sperabatur) accersisse, tum
Præfecturam Castri Dunbritonij obtinuisse non alio con-
silio, quàm ad externas copias in Britanniam admitten-
das, vel ad Scotorum Regem inde in Galliam transve-
hendum. Ferebatur etiam, illum Regi suafisse, vt Reg-
num matri cederet, quasi illa iniuste, & pessimo exem-
plo à subditis fuisset abdicata, fide accepta, vt ab illa legi-
tima

tima resignatione mox reciperet; qua regnum sibi solidissimè confirmaret, & factionibus extinctis, Rex legitimus ab omnibus agnosceretur.

Hinc Robertus *Bowes* Berwicensis præsidij Quæstor in Scotiam mittitur, qui de his Lenoxium coram Rege, & Consiliarijs postularet, & de malis impendentibus moneret. Statim atque ille admissus, rogauit vt Lenoxius tantisper loco amoveretur. Hoc Consiliarij omninò negarunt, vtique nouum & inauditum esse, vt Consiliarius regius (indicta causa) consilio amoveretur. Dubitarunt etiam, an Regina hæc expressè mandauerit, & documenta ad fidem faciendam exhibere iusserunt. Ille nisi Regi, & vni aut alteri exhibere abnuit. Vnde non auditus, statim domum revocatur, & Regi ne opinanti quidem valedixit, conquestus salutaria Reginae benè meritæ monita esse reiecta.

Mox è Scotia missus est Alexander Humius, qui hæc excusaret, & impendentia illa mala edisceret, verum ad Reginam ille non admissus, sed ad Burghleium Thesaurarium remissus, qui senili oratione, graui & breui significavit: *Non visum esse Reginae illum coram admittere, non quòd illum negligeret, quem veræ religionis, Principis, patriæ, & vtriusque regni pacis studiosissimum experta erat; sed ex iusto dolore, quòd eius Maiestas negligentius & Legati fides contemptius sit habita, qui intra præscriptos Legationis limites se continuerat; & tamen (quod inauditum) Legationis documenta exhibere iussus. Culpam omnem in Consiliarios novos, & minus consultos confert, Regem ex atate nondum usu edocta excusat, optatque vt ille sanis & salubribus Reginae Consilijs, quæ animo in illum verè materno, auscultet, & non eam posthabeat cognato Gallico, Regis Gallorum subdito, Gallicæ mulieris connubio implicato, religione Pontificio; & qui forsan ambit (Hamiltonijs iam exultantibus) vt secundus à Rege designetur. Meminerit (inquit) Rex, non alium esse affectum ambitione flagrantiorum, & meminerint Scoti quas turbas Galli in Scotia dedissent, nisi Regina prudentia ac potentia prævertisset.*

M. D.
LXXX.

Rob. Bowes
ad eum accusandum missus, non admissus.

Scoti se excusant.
Eorum Legatus non admissus.

Burghlei ad eum monita.

M. D.
LXXX.

Mortonius
incarceratur.

Ita Humius in Scotiam remissus, & hæc omnia com-
positò ad terrorem Regi incutiendum, & fidem fa-
ciendam Lenoxium perniciofa in Regem & re-
gnum consilia suscepisse. Nihilominus
non ita post, Mortonius Anglis addi-
ctissimus, ab Arranio læsæ Ma-
iestatis accusatus, in
carcerem con-
ijcitur.

ELIZA.

M. D.
LXXXI.

ELIZABETHA

ANGLIÆ, &c.

REGINA.

PARS TERTIA.

M. D. LXXXI.

IN C Ianuario ineunte, Thomas Randolphus, Equorum dispositorum Præfectus in Scotiam mittitur cum mandatis, ut ad Religionem & amicitiam cum Anglis conseruandam, nihil non ageret, ne qua vis Mortonio inferretur, Lenoxius è Scotia submoueretur, & Proce-

res Anglicæ factionis ad spem erigerentur. Ille deprecatorem diligenter pro Mortonio agit, ex hominis erga Regem meritis, ex Elizabethæ honore, ne illa tam benè merita repulsam in tam iusta causâ pateretur, & ex delatorum invidia. Rex respondet, se pro munere regio non posse hominem Maiestatis postulatum non iudicio subijcere, se autem Reginae exploratam benevolentiam agnoscere, nec velle quicquam committere, quod quovis modo offensionem iustè concitare poterit.

Posteà Randolphus in Ordinum conventum admissus, enumeratis Elizabethæ in Scotiam, & ipsum Regem beneficijs,

Randolphus
pro Mortonio & contra
Lenoxium
intercedit.

Eius ad Scotos
querela.

M. D.
LXXXI.

neficijs, scilicet, Regnum à Gallis Anglorum sanguine libera-
se, religionem, Regemq; propugnasse, de eodem subducendo (quod
falsò perhibetur) vel de iugere terræ in Scotia occupando, ne se-
mel quidem cogitasse; cùm tamen occasiones non defuerint Sco-
tiam debellandi, Rege in cunis vagiente, matre in Anglia cap-
tiuâ, & Proceribus inter se discordantibus. Verùm contrà, il-
lam omnem curam impendisse, ut Regem cum regno, qui sibi arc-
tissimis sanguinis, vicinitatis & religionis vinculis erat coniun-
ctissimus, conseruaret incolumem: cuius amorem, ut omnium
Proregum habuit perspectissimum, priusquàm Aubignius ille
Lenoxius in Scotiam venisset. Iam inde illum in Regem impe-
rium exercuisse, animum ab Anglorum amicitia ad Gallos auer-
tisse, qui ipsum ne Regem quidem hætenùs agnouerant: fidissi-
mos Regi subditos amouisse, alios minùs fidos induxisse, cum ex-
teris de Anglia inuadenda per literas, (quas protulit) egisse.
Ministris verbi diuini odium apud Regem tanquam turbulentis
& conuicatoribus concitasse, nec de iustitia inter Limitaneos ad-
ministranda curasse. Quæ Elizabetha non poterat non ægerrimè
ferre, cùm tantæ virtutis Principem, eundemq; necessitudine
coniunctissimum, malis artibus abreptum & abalienatum videret.
Nihil tamen tunc effectum vel pro Mortonio, vel
contra Lenoxium, in quem crimina falsa, & literas pro-
latas eumentitas fuisse, pleriq; suspicabantur.

*Seditionem
excitare
studet.*

Ad alias igitur artes Randolphus se convertit. Apud
Lenoxij æmulos & Mortonij amicos, infœlicem Scotiæ
conditionem deplorat, pericula Regi, Reipub. & ipsis
impendentia proponit, Reginae Angliæ intercessionem
ingratè neglectam conqueritur, utq; armis experiren-
tur, quod alijs rationibus non possent, clam submonet;
& copias, & pecuniam ex Anglia pollicitus. Et certè Ar-
gathelium, Montrossium, Angusium Mortonij ex fratre
nepotem, Marrium, Glencarnium, Ruthuenum, Lind-
seium, & alios in partes pertraxerat. Verùm illi statim
dissentientibus inter se animis, cùm viderent Regem in
Lenoxium prono fauore totum propendere, nec Anglo-
rum copijs ad litem terreri, qui etiam suas opposuerat:
pleriq; regiam Maiestatem etiam in adolescente reueriti
nihil

nihil in Lenoxium audebant, fatifq; putabant Mortonij misereri. Angufius tamen & Marrius cum Randolpho occultè pro Mortonio, & contra Lenoxium moliebantur, quod cum Regi per Wittinghamum innotuiffet, Angufius iuffus eft ultra *Speam* flumen fecedere, Marrius Sterlinium Castrum protinus Regi reddere. Randolphus fibi malè metuens, Berwicum fe clam subduxit, monuitque Angufium & Marrium, rebus iam deploratis, vt sibi confulerent, vel Regis gratiam conciliando, vel ad Reginae Angliæ patrociniũ confugiendo. Copiæ verò Anglicæ iam à limite revocatæ, & non ita poft Mortonius confcius cædis in Regis patrem patratae convictus obtruncatur. Confessus enim erat, vt perhibent, Bothwellium & Archibaldum Douglafium confilium tollendi Regem impertiffie, fe verò tempore tam ambiguo non aufum aperire. Nec diffiteri poterat fe (cæde peracta) Douglafium regicidam inter intimos habuiffe, fidemq; chirographo dediffe ad Bothwellium defendendum, fi quis regicidij accusaret. Angufius & alij, qui Mortonio ftudebant, in Angliam mox confugerunt.

In Belgicis Provincijs contra Comitem Renebergium pleno gradu victorijs pro Hispano progredientem, & Steenwicam Frifiæ arctè obsidentem, Ordines confœderati Norrifium Caſtrorum præfectum cum Anglis, & alijs miserunt, qui fortiter & foeliciter commeatum ſemel atq; iterum intulit, Renebergicos profligauit, & obſidionem ſoluit. Sed poſteà conferto cum Verdugo Hispano prælio ad Northornam, cum victoria iam eſſet in manibus, hoſtium turmis à Rogero *Williams* fugatis, mutata Martis alea, profligatur, ipſe vulneratur, plurimi cæduntur, & inter eos, vt alios taceam, Cottonus, Fitz-Williamus, & Biſhopus ſtrenui ductores. Quomodo Thomas Epirotarum ductor Norrifium ad ſingulare certamen hoc tempore provocauit, & Rogerus *Williams* eius Vicarius conditionem accepit, cum ipſi ſupremo duci per leges militares non liceret, nescio an memorandum: cum tantummodò, utroque exercitu ſpectante, aliquandiu con-

M. D.
LXXXI.

*Se è Scotia
ſubducit.*

Mortonius
obtruncatur.

*Amici in
Angliam fu-
gunt.*

Norrifius in
Frifiã vincit.

Vincitur.

*Duellum
ridiculum.*

M. D.
LXXXI.
*Ebrietatis
vitium e
Belgio in
Angliam
deductum.*

*Hispanus
Lusitaniam
occupat.*

Quo iure.

*Titulus
Reginae
Franciae ad
Lusitaniam
explosus.*

confluxerint, & neutro læso, haustis plenis poculis comiter discesserint. Hoc tamen non prætereundum, Anglos qui ex omnibus Septentrionalibus gentibus minimè fuerant bibaces, & ob sobrietatè laudati, ex his Belgicis bellis didicisse immodico potu se proluere, & aliorum saluti propinando suam affligere. Adeoq; iam inde ebrietatis vitium per vniversam gentem proserpsit, vt legum seueritate nostro tempore primùm fuerit cohibitum.

Dum de oppidulis in Belgio inter Ordines & Hispanum decertatur, ille opulentum Lusitaniæ regnum sibi arripuit. Anno enim superiori Henricus Rex Lusitaniæ ætate devexa fatum complerat, pluresq; *Competitores* regnum vendicarunt, & inter eos Philippus Hispaniarum Rex è sorore Regis Henrici primogenita natus, si non iure, armis potior. Nec sine specie iuris, quod ex omnibus *Cõpetitoribus* defuncto Regi fuerit genere proximior, ætate maior, & sexu virili, ideoq; fœmellis, ætate minoribus, & genere remotioribus in regni successione præponendus sibi & suis videbatur: Sabauda excluso, quod è sorore natu minore procreatus, Rainutio item Farnesio Principis Parmensis filio, qui ex prima Edwardi fratris Henrici Regis filia natus, & Catharina Bracantia altera eiusdem Edwardi filia; quandoquidem beneficio *Representationis* solummodo innitebantur. Quæ cum nihil aliud sit quàm fictio, veritatem perimere non posse contenderunt Hispani. Antonius verò *Prior Crati* filius Ludovici alterius fratris Regis Henrici quasi illegitimus, planè reiectus. Hæc tamen Hispanus Theologis & Iurisconsultis semel atq; iterum discutienda proposuit, per Deum & Fidem obtestatus, vt liberè quid sibi iuris dicerent. Cumq; omnes vno ore affirmarent, misso Albano invasit, Antonium à populo electum fugavit, & LXX diebus Lusitaniam totam subiugavit. Ius autem quod Catharina Medicea, Franciæ Regina in Lusitania ab Alphonso Tertio per Bononiæ Comites ante annos CCCXX sibi asseruit, tanquam obsoletum, ab Euandri matre repetitum & tot Lusitaniæ iam inde Regibus, vt malæ

malæ fidei possessoribus iniuriosum, ab Hispanis & Lusitanis quodammodo erat explosum. Vnde illa commotior, & crescentem Hispani potentiam, Lusitaniæ, Indiæ Orientalis, & Insularum plurium accessione tam longè lateq; locupletatam ægrè intuens, sibiq; ac suis posteris metuens, tum alios Principes, tum Elizabetham commonefecit de eius ambitione cum potentia nimio plus se diffundente intra terminos tempestivè coercenda. Nec illa quidem, sibi & subditis consultrix, quæ præviderat quàm periculosa sit immodica Principum vicinorum potentia, averfis auribus audivit. Sed Antonium è Lusitania in Galliam fugatum, indeq; in Angliam transmissum & commendatum benignè sublevavit, quod citra offensionem fore existimavit, cum illum è regio Anglorum sanguine & stirpe Lancastria agnosceret cognatum, & nullo vnquam inter Hispanos & Anglos foedere de Lusitanis in Angliam non admittendis cautum fuisset.

Simulq; Regina illa Franciæ & Rex filius in maioris amicitiae cum Elizabetha firmamentum, nuptias cum filio Andium Duce vehementiori quàm hactenus studio persequuntur. Ad quas procurandas missi sunt in Angliam honorificentissima legatione, Franciscus Borbonius Princeps Delphinatum, Arthurus Cossæus Comes Segondinus Marecallus Franciæ, Lodovicus Lusignianus, S. Gelasij, Dominus à *Lansac*, Tanergius Venator *Carcongius*, Bertrandus Salignacus à Mota-Fenellonum, Michael à Castello-novo Dominus *Mauuissier*, ^{bas} *Barnardus* Brissonius à Granela Senatus Parisiensis Præses (literatæ hominum nationis Princeps,) Claudius Pinartus primus Baro Valesiorum, Petrus Clausius, Curatiarum & Marcho-montis Dominus, & Iacobus Vraius ærarij Ducis Andium Secretarius. Hi viri honoratissimi, summo honore excepti, opiparis convivij in ampla domo huic vsui Westmonasterij subitario opere extructa, & regio apparatu instructissima, hastiludijs à Philippo Comite Arundeliæ, Frederico Barone Windesoro, Ph. Sidneio, & Fulcone Grevillo contra omnes promulgatis, & profuso sumptu

M. D.
LXXXI.

Elizabethã
teçtè contra
Hisp. concit-
tat.

Antonium
Lusitania
eieçtum, in
Angliam
mittit.

Ad nuptias
cum Andino
quosdam
delegat.

M. D.
LXXXI.

*Et Elizabetha
alios.*

*Matrimonij
pacta.*

sumptu celebratis, vt alia aulica oblectamenta, quæ Historici non est memorare, taceam.

Qui cum his de matrimonio conferrent delegati sunt Guilielmus Cecilius Baro Burghleius summus Angliæ Thesaurarius, Edwardus Clintonus Comes Lincolnæ Angliæ Admirallus, Thomas Ratcliffus Comes Suffexiæ, Franciscus Russellius Comes Bedfordiæ, Robertus Dudleyus Comes Leicestriæ, Christophorus Hattonus, & Franciscus Walsinghamus Secretarius. Inter hos in matrimonialibus tabulis in hæc ferè verba conventum est.

Dux Andinus & Regina Angliæ infra sex hebdomadas post ratificationem harum conuentionum matrimonium de præfenti in Anglia contrahent. Dux & sui, modò non sint natiui Angliæ subditi, suam religionem liberè exerceant, in constituto aliquo loco in suis ædibus sine impedimento. Ille nihil mutabit in religione iam in Anglia recepta. Post matrimonium consummatum gaudebit titulo & honore regio, sed omnimodam rerum dispositionem Regiæ integram relinquet. Quod petijt, vt statim à matrimonio Rex coronetur, & gaudeat eo honore, tam constante, quàm soluto matrimonio, durante gubernatione regni in minoritate liberorum suorum; Regina promittit se petitionem Regni Ordinibus in primo Parlamento, quod infra xv dies post ratificationem conuocabit, proposituram, & quantum potest promoturam. Literæ Patentes & cætera vtriusq; nomine emanabunt, vt tempore Philippi & Mariæ. Regina ordinabit annuam pensionem Duci ex auctoritate Parlamenti, sed quanta illa fuerit suo arbitrio relinquetur, & efficiet vt Parlamentum ei pecuniam notabilem annuam assignet, si Regina supervixerit. Constituet ille Regiæ dotem ad annum valorem x l m. Coronatorum solarium, ex Ducatu Bituricensi, & mittet eam in possessionem statim. Quod de liberis in Angliæ Parlamento statuetur, in acta redigetur in Parliamentis Franciæ, ad hunc modum, Masculi siue fœminæ in maternam Angliæ hereditatem succedent. Si duo fuerint masculi, primogenitus succedet in regno Franciæ, secundo-genitus in hereditate materna. Si vnus masculus, si ad vtrasq; coronas peruenerit, morabitur in Anglia singulis biennijs VIII menses, & si Dux non peruenerit ad ius regni Franciæ,
liberi

liberi in Appanagium succedent; Si supervixerit Reginae, habebit tutelam liberorum, si masculi non excefferint XVIII annum, & foeminae XV. Si antea Dux moriatur, tutela relinquetur authoritati Parlamenti. Dux nullum extraneum ad aliquod officium in Anglia promouebit. Nihil in iure mutabit, sed omnes consuetudines conseruabit. Non abducat Reginam nec liberos extra fines regni Angliae, nisi ipsius & Magnatum regni consensu. Si nullis relictis liberis Regina moriatur, Dux nullam sibi proprietatem vindicabit in regno Angliae. Localia Regalia ex regno non transportabit; loca singula, & regna per natiuos Anglos custodiri faciet, nec inde apparatus bellicum amonebit. Non miscebit Angliam aliquo externo bello. Pacem inter Angliam & alia regna curabit. Regina solummodo gaudebit superioritate, absq; omni titulo qui obuenire poterit Duci, tanquam tenenti per Angliae consuetudinem. Dux hoc matrimonio non intendit praerudicium facere iuri suo in successione Regni Franciae. Praesens contractus legetur, promulgabitur, & in acta referetur in omnibus Curijs Franciae & Angliae, post VI menses à die matrimonij, accedente authoritate Regis Christianissimi pro ratificatione horum articulorum.

Fiet tractatus separatus de foedere & liga inter Angliam & Franciam. Haec omnia ratificabuntur intra duos menses in fide ex parte Regis Galliae & medio iuramento pro se & haeredibus, &c. ac quamprimùm poterit, literas Ratificationis tradet, quibus cauebitur, quòd hic conclusa bona fide conseruabuntur. Reseruatio etiam seorsim addita fuit omnium delegatorum Chirographis consignata; Elizabetham verò non obligari ad nuptias consummandas, donec illa & Dux Andinus in quibusdam rebus sibi inuicem explicatè satisfecerint, & de yisdem intra sex septimanas Regem Galliae scripto certiozem reddiderint.

Priusquam sex illae septimanae expletæ, missus est hac de re in Galliam I. Somerus sacri consilij ab Epistolis, Rex audire abnuuit, vrget vt nuptiae iam contractæ actutum celebrentur, nec quicquam aliud iam superesse. Somerus contra Fædus defensiuum & offensiuum prius ineundum ex tabulis demonstrat, Gallus reclamatur. Walsinghamus ad hæc componenda amandatur, qui iunctim

M. D.
LXXXI.

Reseruatio
addita.

Gallus nup-
tias vrget.

M. D.
LXXXI.
Elizabetha
differt.

Differendi
causa.

Andinus
iterum in
Angliam ve-
nit.

cum Henrico Cobhamo ordinario in Gallia Legato, & Somero, hæc & huiusmodi doceat.

Quamuis vulgus hominum nuptias protelatas minùs æquè interpretaretur, Elizabetham tamen non alio consilio ad nuptias propendisse, quàm ut populo suo importunè ut nuberet, suadenti satisfaceret, ad certam in suis liberis successionem firmandam. Andinum autem Ducem nuptias ambientem, ob virtutem & Regij generis splendorem cæteris omnibus meritò in amore prætulisse, quem adhuc erga ipsum profitetur esse summum. In conubio tamen paciscendo eò usque assensum cohibere, donec populo suo rem gratam esse persentisceret, ne serò sapere videretur. Multa enim interuenisse impedimenta, scilicet internum illud in Gallia bellum, afflictas Andini fortunas, qui Regis gratia immeritò exciderat; in Anglia optimi cuiusque animum ab huiusmodi nuptijs esse aversum, ut hinc fuerint dilatae: cum tamen Reginae in eum amor idem constet. Gallum nuptias in præsentiarum consummandas intempestivè urgere, cum ab Andino iam bellum in Hispanum fuerit susceptum, quod sine honoris macula, & utriusque Regni Galliae & Angliae incommodo, Belgijq; pernicie, deponere neutiquam poterat, Hispani potentia nimio plus indies augefcente. Ad hæc cum populus Anglicus nihil maius in votis habeat, quàm regnum per has nuptias tranquilla pace conseruari, in funestum bellum è latissima pace præcipitatum iri, cum Regina mariti bello necessariò implicaretur. Quare de nuptijs non agendum ulterius, donec Andinus bello suscepto explicaretur, & Fœdus mutuæ defensionis & offensionis inter Angliam & Galliam sanciretur. Quod Elizabetha sanè in primis optavit. Gallus mutuæ defensionis Fœdus se lubenter initurum promisit, de offensivo fœdere, priusquam nuptiæ celebrarentur, plura audire planè recusavit.

Haud multò post in Angliam venit ipse Andinus, (qui Belgij Gubernator ab Ordinibus designatus) postquam Cameraci obsidionem Elizabethæ pecunia foeliciter soluisset. Grandem enim pecuniam illa per Henricum Seimorum, Palavicinum, & Bexium Gallum clam suppeditauerat. Spe ille certus erat si nuptias præfens non conficeret, saltem efficeret, ut Elizabethæ gratia subnixus, Bel-

gis

gis qui illam tanquam Divam sospitam colebant, gratior esset. Except⁹ erat humanitate quam sperare poterat maxima, nullaq; erant honoris & amoris argumenta, quæ illa non exhibuit cumulatissimè. Usq; adeò vt mense Novembri quamprimùm regni anniversaria magnificè celebrasset, vis pudici amoris inter amatoria colloquia eò provexit, vt annulum suo digito detractum Andini imposuerit, certis quibusdam legibus inter ipsos adhibitis. Adstantes nuptias sponfione iam contractas interpreta- bantur. Inter quos Aldegondius vrbis Antwerpianę Pręfectus, missis illico in Belgiũ nuntijs hoc significavit. Antwerpiaq; festis ignibus, tormentorumq; tonitru publicã lætitiã testata est. Aulicorum animos domi varij affectus occuparunt, alij lætitiã gestierunt, alij obstupuerunt, alij mœrore deiecti. Leicestrius qui ad nuptias impediendas coniurationem clandestinam inire coeperat, Hattonus Vicecamerarius, & Walsinghamus, quasi de regno, de Regina, de religione iam conclamatum, fremuerunt. Mulierculæ, quibus Regina familiariter utebatur, eiularunt, animumq; obiectis terroribus ita angoribus implicarunt, vt illa ancipiti cura noctem insomnem inter suas flebilibus modis concinentes, traxerit. Postridiè Andinum convenit, arbitrisque remotis, longos conferunt sermones. Ille tandem in cubiculum se recipiens, proiecto annulo illo, & mox resumpto, vno & altero dicitio muliebrem leuitatem, & insularium inconstantiam perstrinxit.

Illam anxiam animo recoluit, quæ à Burghleio & Suffexio audiverat: nisi Andino nuberet offensionis foedus à Gallo non posse sperari, Hispani magnitudini solam & solitariam, imparem esse; qui filia Scotorum Regi in nuptias oblata, omnes in Anglia Pontificios, profugos, rebelles, rerum præsentium pertæsos, & perdita fide homines, quorum magnus vbique numerus, in Scoti partes facile pertraheret; Spem bonorum, qui sobolem regiam ex his nuptijs sperarunt, infractam iri, qui ipsã posthabita, iam in *Competitorum* aliquem oculos conijcerent. Prætereà

M. D.
LXXXI.

*Illi annulum
trahit Regina*

*Varij animo-
rum in Aula
habitus.*

*Regina animi
anceps.*

*Incommoda
ex nuptijs
neglectis co-
gitat.*

M. D.
LXXXI.

ipsam in maximam offensionem apud Gallum, Andinumque non posse non incurrere, qui tanto tempore tot consultationibus habitis, tam honorificis legationibus missis, & tanta pecunia effusa, eludi ægerrimè ferant; ut cunque simulatione obtegant, quò sibi consulant, vel consequendo pecuniam præsentem Andino in bellum Belgicum, vel annuam in futurum pensionem. Nec minor hæsit in animo scrupulus, si Andinus neglectus uxorem ex Hispania assumeret quod aliqui insufurrarunt, tunc periculum vtrinque è Gallia & Hispania imminere, illa præfagijt.

Inter difficilimas has de nuptijs cogitationes, in quas temporum ratio ex quadam necessitate eam subinde coniecerat, illam apud animum certò constituisse opinati sunt nonnulli, quòd cælibatu magis quàm nuptijs, & Reipub. & suæ gloriæ posset consulere. Vtique prævidit, si subdito nuberet, sibi ex disparitate dedecus contracturam & ad domesticas similtates & turbas faces accensuram; si extero, & se & populum externo iugo subiecturam, religionemq; in periculum devocaturam; non oblita quàm infœlix fuerit Mariæ sororis cum Philippo extero connubium; & quàm infœustum illud proavi Edwardi IIII. qui primus Regum Angliæ à Normanica victoria, subditam in uxorem acceperat. Gloriam etiam quæ sibi innuptæ integra & indelibata mansit, in maritum nuptijs transcribendam timuit. Præterea pericula ex conceptione & puerperio à medicis & mulierculis ex abditis causis obiecta, quæ sæpè animo obversabantur, admodum deterruerunt.

Vrebat insuper animum liber stilo aculeato contra has nuptias, ex formidine ne religio immutaretur, editus & inscriptus, *Vorago qua Anglia Gallico connubio absorbenda.* In quo Consiliarij qui nuptijs faverunt, quasi ingrati in patriam & Principem sugillantur, ipsa Regina, inter medias adulationes, quasi sui dissimilis, obliqua insectatione perstringitur, Andinus convitijs indignis dilaceratur, Gallica natio odiosè proscinditur. Ipsæ nuptiæ ob religio-

nis

*Cur cælibatū
nuptijs præ-
tulit.*

*Liber contra
nuptias edi-
tus.*

nis discrepantiam (vt filia Dei cum filio Antichristi) tanquam profana, Ecclesiae exitiosa, & Reip. perniciofa è sacris literis miserè detortis, virulentis verbis damnantur. Nec persuaderi voluit Regina, authorem libri sibi aliud proposuisse, quàm vt subditorum odium in ipsam concitaret (quæ semper non minorem amoris apud populum, quàm authoritatis rationem habuit, & quodq; Principes solent, præcipuam curam ad famam direxit) & viam occultè aperiret ad aliquam prodigiosam innovationem: cum ad securitatem Reginae & Regno præstandam, & pericula propulsanda ne verbum quidem scriptor ille addiderit; & regni Ordines iam antea nuptias, vt certissimum contra impendentia mala remedium, maximoperè efflagitassent. Hæc publico scripto declarat, in quo libelli authore, vt seditionis præcone, damnato, propensum Andini in se & Protestantium religionem animum prædicavit, tantam iniuriam tanto Principi & optimè merenti, qui nihil vel in republica vel in religione immutari postulauerat, illatam doluit: simulq; Simierum Andini administrum quem calumnijs nonnulli onerabant, ob prudentiam & modestiam collaudavit; populum autem monuit libellum illum nihil aliud esse quàm commentum proditorum, ad concitandam foris invidiam, domiq; seditionem; & coram Magistratu igne absumi iussit.

Iam inde Puritanis, siue Novatoribus paulò infensior esse cœpit, à quibus hæc profluxisse facillè credidit; & post pauculos sanè dies, Ioannes Stubbus ex Lincolnienfi Iuris Collegio feruidus religionis professor (cuius sororem Thomas Cartwrightus inter Puritanos antesignanus duxerat) huius libelli author, Guilielmus Pageus qui exemplaria disperfit, & Singletonus Typographus apprehensi. In hos sententia lata, vt dextræ præciderentur, ex lege Philippi & Mariæ *contra seditiosorum scriptorum authores & disseminatores*. Quamvis sententiam fuisse erroneam & irritam ex falsa notatione temporis quo lex illa lata, legemq; fuisse temporariam & (Maria moriente)

vna

M. D.
LXXXI.*Ille contra
edicit.**Author libri
deprehensus.
Et dispersor.*

M. D.
LXXXI.

*Dextra præ-
ciduntur.*

*Edm. Cam-
pianus &
Iesuita morte
affecti.*

vnà interijsse Iurisperiti nonnulli obmurmurarent. E quibus Daltonus qui hoc clamitabat, in carcerem datus, & Monsonus in *Communium Placitorum* foro Iudex ita verbis asperis exagitatus, vt loco cesserit; cum Wraius Summus Angliæ Iustitiarius in temporis notatione errorem fuisse nullum, & ex legis verbis docuisset, legem in eos qui Regem seditioso scripto violabunt, sancitam esse, Regemq; Angliæ nunquam intermori: imo legem illam anno primo Elizabethæ ad eius vitam & hæredum ex eius corpore revocatam fuisse. Inde ad pegma in rerum venalium foro Westmonasterij Stubbo & Pageo dextræ cultro lanuario vi mallei in carpum adacto, præciduntur. Typographo autem parcitur. Memini qui præsens aderam, cum Stubbus, dextra abscissa, sinistra caput nudaret; & clara voce diceret, *Vivat Regina*, multitudo circumfusa omninò obticuit, siue ex huius novi & inuitati supplicij horrore, siue ex commiseratione in hominem famæ integerrimæ, siue ex odio nuptiarum quas religioni exitiosas futuras pleriq; præfagierunt.

Hæc primis diebus post Andini in Angliam adventum, dumq; hîc hæreret, Regina, vt formidinem demeret quæ multorum animos occuparat, religionem immutatam iri, & Pontificios tolerandos, importunis precibus evicta permisit, vt Edmundus Campianus, quem dixi, è Societate Iesu, Radulphus Sherwinus, Lucas Kirbius, Alexander Briantus Sacerdotes iudicio sisterentur, qui accusati ex lege Maiestatis xxv Edwardi III. Reginae Regnoq; perniciem struxisse. Pontifici Romano Reginae hosti adhæsisse, ad res novandas, virosq; colligendas in Angliam venisse: capitis damnati erant. Cumq; perniciter Papalem contra Reginam authoritatem defenderent, extremo supplicio affecti. Campianus enim iam damnatus, interrogatus primùm an Elizabetha esset Regina legitima, & de iure, respondere abnuit, deinde an à Regina vel Papa staret si ille copias contra Reginam miserit, à Papa se staturum palàm professus est, & chirographo testatus. Postea & alij nonnulli morte ijsdem de causis

causis mulctati, cum toto decennio à rebellionē, de quinque tantum Pontificijs supplicium sumptum fuisset. Sed hæc Historiæ Ecclesiasticæ scriptori relinquo. Liceat tamen mihi bona cum eius venia paucula quæ cum Re- pub. colligata summatim hîc adnotare. Eiusmodi certè hæc tempora fuerunt, vt Regina, quæ vim conscientijs afferendam nunquam censuit, subinde quereretur se ad hæc necessariò adactam fuisse, nisi sub quæsito conscientia & Catholicæ religionis prætextu sibi & subditis perniciem inferri maluisset. Plerosq; tamen ex misellis his sacerdotibus exitij in patriam conflandi conscios fuisse non credidit. *Superiores* autem hos vt sceleris instrumenta habuisse, quandoquidem, qui mittebantur, plenam ac liberam sui dispositionem *Superioribus* relinquerent. Cum enim qui nunc, & postea deprehensi, interrogati essent, *An ex auctoritate Bullæ Pij v. P. R. subditi à Sacramento fidei erga Reginam ita soluerentur, vt arma in Principem induerent? An illam legitimam Reginam esse censerent? An Sanderi & Bristoi sententiæ de Bullæ illius auctoritate subscriberent? An si Pontifex Romanus in Reginam bellum moueret, huius vel illius partibus se adiungerent?* Responderunt alij adeò ambigüe, alij adeò ferociter; nonnulli prævaricando, aut silendo ita eluserunt, vt eos aliquid perfidiæ alere nonnulli ingenui Catholici suspicari cœperint; & I. Bishopus Pontifici Rom. devotus contra hos scripserit & solidè docuerit. Constitutionem illam Concilij Laterani nomine obtrusam, ex qua tota subditos à fidelitate absolvendi, & abdicandi Principes auctoritas fundatur, nihil aliud esse quàm Papæ Innocentij IIII decretum, nec vnquam in Anglia admissum; imo Concilium illud planè nullum fuisse, nec quicquam omninò à Patribus ibi decretum.

Suspiciones etiam, magis magisq; excitatæ, ex maiore numero Sacerdotum indies in Angliam subrepentium, qui hominum animos clam tentarunt, Principes excommunicatos deturbandos prædicarunt, Romanam religionem non profitentes titulo, regiaq; auctoritate excidisse, sacris initiatos Ecclesiastica quadam libertate

M. D.
LXXXI.

*Necessaria
hæc in Catho-
licos animad-
uersio.*

*Suspicio in
eos aucta.*

*Tergiver-
sando.*

ab

M. D.
LXXXII.
*Perniciosa
dogmata
proseminādo.*

ab omni Principum iurisdictione liberos esse, nec eorum legibus teneri, aut maiestatem revereri debere mussitarunt; Pontificem autem Rom. summum imperium & plenissimam potestatem in vniversum orbem, etiam in Politicis habere, Angliæ verò Magistratus, minimè esse legitimos: ideoq; pro Magistratibus neutiquam habendos. Imò quæcunq; Reginae auctoritate acta fuerint, ex quo *Bulla Declaratoria Pij v* publicata, iure divino & humano omninò irrita esse & instar nihili existimanda. Nec dissimularunt eorum nonnulli se non alio consilio in Angliam rediisse, quàm perinde vt *Bulla* ista omnes semel simulq; generatim, ita illi singulos seorsim ab *omni fidelitatis & obsequij erga Reginam Sacramento*, reconciliando inter confitendum absoluerent: & hoc factu facilius videbatur, cum ab omni mortali peccato simul absolutionem promitterent, & tutiùs quia occultiùs, & sub *Sigillo Confessionis*.

M. D. LXXXII.

*Novæ in
Pontificios
Leges.*

 Æc & huiusmodi extorserunt à Regni Ordinibus qui Westmonasterij mense Ianuario convenerunt, novas & seueriores in Pontificios leges, quibus *Maiestatis rei declarantur*, quicunq; subditos ab obsequio in Principem & à religione in Anglia constituta dissuaserint, aut Rom. Ecclesie reconciliauerint; necnon qui ita dissuasi, aut reconciliati fuerint. Qui Missam celebrabunt, ducentis Marcis, & incarceratione per annum, & ampliùs donec persoluerint, mulctantur: qui Missæ sponte intererunt, centum Marcis & incarceratione itidem per annum: quiq; sacra in suis Parochijs adire recusabunt, viginti libris in singulos menses. Quod de Lunaribus mensibus iniquè interpretatum clamitarunt Pontificij, qui hæctenus absentiam diebus Dominicis & Festis vno solido in egenorum vsum redemerant. Sed Ecclesiasticus historicus hæc fusiùs persequatur.

Andinus

Andinus, postquã tres totos menses in Anglia hæsisset, mense Februario in Belgium iter suscepit. Ipsa Regina Cantuariam vsq; honoris ergo deduxit, Comitemq; Leicesterium, Carolum Howardum, Hunsdonium, Willoughbeium, Windsorium, Sheffeldium Barones, Philippum Sidneium, Franciscum Russellium, Georgium Bouchierum, aliosq; nonnullos ex equestri ordine clarissimos Antwerpiam vsq; comitari iussit: vbi in Ducem Brabantia, Limburgi, Lotharingia, &c. inauguratur. Ordines enim foederatorum Belgarum Hispanum ob leges violatas Principatu excidisse iam antea pronuntiauerant, sigilla fregerant, Insignia vbiq; deiecerant, & fidei sacramento populum ita absoluerant, vt liberum esset alium Principem sibi deligere. Ille Romanae religionis cultum omnibus qui sibi fidei iusiurandum praestarent, & Hispanum eiurarent, permisit. Deinde bello se accinxit, Aldenardam amisit, Alostum coepit; sexcenti Angli imperiosam Norrisij severitatem causati, ab illo ad Hispanos Thomæ Norrisio, Barneio, Cornilho, & Gibsono ductoribus transfugerunt, qui omnibus periculis expositi & cõtemptissimè habiti, sera poenitentia & infinitis miserijs perfidiae poenas solverunt. Norrisius tamen cum trecentis Equitibus & cohortibus reliquis singularem & fortitudinis & militaris scientia laudem apud omnes retulit. Parmensem maioribus copijs irruentem animosè excipiendo, & consideratè ad moenia Gandavi se recipiendo, Andino & Aurasionense è moenibus virtutem militarem admirantibus. Sed quid his immoror? Andinus cum ingentem pecuniam ex Anglia suppeditatam nullo successu in Belgio profudisset, & deprehendisset vmbra- tiles titulos sibi tantum delatos, rerum summam penes Ordines esse, praecipiti consilio Antwerpiam, aliasque vrbes armata manu frustra, non sine suorum caede tentavit, & brevi inglorius Belgium reliquit.

Cometam Mense Maio in XII. Geminorum Gradu propè *Capellam* conspectum, radiante cauda supra & ultra *Humerum dextrum Ericthonij* proiectâ, & horrendam in

Vu

Nor-

M. D.

LXXXII.

Andinus in
Belgium na-
vigat.

Brabantia
Dux, &c. in-
auguratur.

Angli ali-
quot ab eo dif-
ficiunt.

Norrisius
strenuè se ge-
rit.

Andinus in-
glorius è Bel-
gio discedit.

Cometa.

M. D.
LXXXII.

*Rex Dania
fit Eques
Garterij.*

*Mercatorum
Anglorum
querelas
negligit.*

*Tractatus
cum Scot a in
aliud tempus
reijcitur.*

Norfolcia tempestatem crebro fulmine, tonitru, impetuoso ventorum furore, & densissima grandine trium pollicum crassitudine, stellularum in calcaribus figura efferatam, satis sit vel verbo memorasse.

Elizabetha, vt se foràs firmaret contra Hispanum, quem ex subsidiaria illa pecunia Andino subministratam, exacerbatum noverat, Fredericum Secundum Daniæ Regem, iam olim sibi charissimum, in Georgiani Ordinis societatem cooptavit, & Peregrinum Bertium, quem illa in deferendis honoribus admodum parca, ad honorem Baronis *Willoughbei de Eresby* ægrè admisit priusquam virtutis specimen dedisset; (etsi mater eius *Ducissa Suffolciæ* vnica esset filia & hæres Baronis *Willoughbei*) ad eum legavit, qui insignibus investiret. Danus torque rosato collum circumdari, & periscelide tibiam substringi lætanter admisit; cætera insignia reponenda accepit, Induere verò quia exotica, & iuramentum præstare omninò recusavit, cum idem iam antea fecisset, quando in S. Michaelis Ordinem à Gallo conscriberetur. *Willoughbeius* dum in Dania ageret, Mercatorum Anglorum querelas Regi proponit: Graviter enim illi conquesti erant, vectigalia fuisse nimio plus adaucta, cum olim in transitu Freti Danici siue *Oresundi* pro singulis navibus *Rosatum Nobilem*, sc. quartam partem vnciæ auri, dependerint, & tantundem pro mercibus, cum pauculis nummis in nocturnos ignes, ad cursum dirigendum, & doliola ad breuia & tæneas denotanda. Egit etiam Mercatorum nomine, vt pensitationem *Lastgelt* remitteret, qua tricesima pars omnium mercium mutui nomine, ardente inter Danū & Suecū bello, exacta fuit, cum promisso, vt bello finito, refunderetur. Sed hæc vt magni momenti in aliud tempus reiecta fuere. Principes enim vectigalia, quæ semel intenderunt, vix vnquam relaxant, qui huiusmodi *Regalia* (vt vocant) ad cuiusque regni ius & libertatem spectare, nec externæ moderationi subiacere iudicant.

Illa etiam vt domi securior esset, cum Scotorum Regina rem componere per *Walterum Mildmaium* cogitavit.

vit.

vit. Verùm deprehenso, Guisium ad eam liberandam consilia arcana cum quibusdam profugis Anglis agitare, & copias contrahere, specie quidam, vt Andino in Belgio militarent, reverà vt in Angliam ex *Auco* siue *Eu* obscuro portu Guisiani iuris in Normania, transmitterentur; (Quod Gallus primus edocuit, & pro suo erga Elizabetham amore impedivit) res in aliud tempus reijcitur, & illa negligitur.

Veruntamen, vt Guisij molitionibus in Scotia obviam iretur, qui Lenoxij opera, ad avertendum Scotorum Regem ab Anglis, abuti credebatur, Guilielmus Ruthuenus, quem Rex nuperrimè Gouriæ Comitem creaverat, turbas dedit. Ille, ne à patre degeneraret, qui infesto erat in Regis matrem animo, & alij coniurati, omnes ingenij vires in hoc contulerunt, vt Lenoxium & Arranium à Rege amoverent, sub obtentu vt religioni, Regis securitati, & amicitia cum Anglia caveretur; & hac techna vsi. Lenoxio, qui Scotiæ Camerarius constitutus, persuadetur, vt obsoletam Camerarij iurisdictionem rigidè exerceret; nec alio cõsilio, quàm vt ille odium sibi imprudens apud multitudinem accenderet, verbi divini Ministri idem inflammarent, declamitando è suggestu contra eum tanquã Pontificium, Guisianum, & rigidum iuris exactorem, exitiumque palàm prædicerent. Cum itaq; Lenoxius à Pertho, vbi Rex tunc egit, Edenburgum profectus esset, ad Iurisdictionem illam exercendam, & Arranius peregrè abesset; Gourius, Marrius, Lindseius, & alij, arrepta opportunitate, Regem ad Castrum Ruthuenum invitarunt, ibiq; invitum detinuerunt, nec in agros exspatiari, terrore iniecto, permiserunt. Fidissimum quemque ex ministris amoverunt, Arranium in custodiam abriperunt, Regemque adegerunt, vt Angliæ Regina (quæ à consilio non aliena) intercedente, Angusium exultantem domum revocaret. Lenoxium in Galliam remitteret, qui homo ingenio placidissimo vt publicæ quieti consuleretur, (Regis suasu ex eorum impulsu.) Dunbritonio, quod facile defendere poterat, cessit,

M. D.
LXXXII.

Gourius &
alij turbas in
Scotia exci-
tant.

Regem inter-
cipiunt.

Lenoxium è
Scotia emo-
vent.

M. D.
LXXII.

& in Galliam redire non abnuit. Nec his contenti, Regem invitum compulerunt, hanc sui interceptionem literis ad Reginam Angliæ comprobare, & Conventum Ordinum ab istis indictum, iustum esse decernere. Buchananum tamen inducere non poterant, ut hoc eorum factum vel scripto libello, vel persuasione per nuntium approbaret, qui se factiosorum causam contra Principes iam antea suscepisse, dolenter ingemuit, & paulò post obiit. Vir qui *nec cælo, nec solo, nec seculo erudito*, ut ille cecinit, *natus*; ad summum tamen Poeticæ facultatis culmen tam foeliciter ascendit, ut Poetarum huius seculi Princeps meritò habeatur.

*Gallus ad
Regem liberandū mittit.*

Cum hæc Gallus certis nuntijs comperisset, *Motta-Fenellonum* per Angliam & *Manninguillum* per mare cum iisdem documentis in Scotiam amandat, scilicet, ut rationes liberandi Regem quovis modo expedirent, factionem Gallicam confirmarent, Regis animum in Gallorum amicitiam pellicerent, & gratulantes significarent, Reginam matrem eius ex materna pietate regium titulum ei indulgere, atq; in regni societatem iam libentissimè admittere, scilicet, ut verus & legitimus Rex à Christiani Orbis Principibus, Scotisq; omnibus agnosceretur, & partium studia penitus tollerentur. Illa interim tota suspenso & sollicito animo, miseris oppressa, & diuturni carceris calamitate sine vlla libertatis spe intabescens, grave suum fatum, afflictissimamq; filij conditionem longis literis Gallicè conscriptis, quas maternus amor & animi anxietas extorserunt, apud Elizabetham deplorat, in hanc sententiam, ut ex ipso Autographo in pauca contraham.

*Scota filij interceptionem,
& suam conditionem deplorat.*

Cum certò acceperim filium meum à rebellibus interceptum (sicut & ipsa ante aliquot annos) ex iusto timore, ne communem mecum infelicitatis sortem subeat, non possum luctuosas meas querimonias non egerere, & easdem in tua, si fieri posset, conscientia insculpere; ut mea apud posteros constet innocentia, & eorum ignominia, quorum iniquitate in has miseras indignissime fui coniecta. Verum cum istorum artes & machinationes (quan-
tum-

M. D.
LXXXII.

tumuis nefariæ) hætenùs plus apud te valuerint, quàm querelæ meæ iustissimæ, potentia tuæ ius & æquum iam cedant, visq; veritatem apud homines opprimat; ad Deum immortalem provocabo, cuius solius in nos pari iure & honore Principes Imperium agnosco. Eundemq; invocabo, (apud quem, nec fuco, nec fraudi locus erit) vt nouissimo die, pro nostris inter nos meritis retribuatur, quomodocunq; aduersarij mei insidiosas versutias apud homines (& forsân apud te) obvelare norunt. In eius igitur nomine, & quasi pro eius Tribunali, tibi in memoriam revoco, quibus artibus quidam tuo nomine emissarij Scotos mihi subditos in rebellionem contra me, dum in Scotia agerem, traxerunt, & omnia mala quæ iam inde ibi acciderunt, concitarunt. Quod (vt alia taceam) certò constat ex testimonijs prolatis & confessione ex Mortonij ipsius ore qui eo nomine ad honores euectus. In quem si ex iure egissem, & tu opem rebellibus non tulisses, contra me & meos haudquaquam tam diu subsistere potuerant.

Dum in carcere, in Lacu-Levino detinerer, Nicholaus Throcmortonius tuo nomine mihi author fuit, vt signato Diplomate, regno cederem (quod irritum futurum ille asseueravit, irritumq; orbis vniversus habuit) donec tu prono fauore & armata manu istius Diplomatis authoribus auxilium tuleris. Et dicas bona fide, an eiusmodi subditorum tuorum in te authoritatem & potestatem agnoscas? Inde tamen mea Regia authoritas tuo consilio & auxilio mihi ablata, & Regnum in filiolum per ætatem incapacem translatum. Cumq; ipsa non ita pridem Regnum illi legitime confirmare statuerim, à nonnullis proditoribus vi abreptus est, qui illum, perinde ac meipsam Regno spoliare, si non etiam & vita, proculdubio destinarunt. Postquam ego è Lacu-Levino elapsa, & iam rebelles prælio aggressura, opem tuam imploraui adamante illo remisso, quem à te in amoris pignus iam antea acceperam, cum proluxa auxilij contra rebelles pollicitatione subinde repetita; etiam fide data, vt si me ad te reciperem, te ad limites accessuram & in persona adiuturam. Ego hæc tua pollicitatione toties iteratâ freta (etsi tui mihi sæpe verba dederint) ad te tanquam ad Anchoram Sacram in aduersis confugere statui. Et confugissem sanè, si tam facilis aditus mihi patuisset, ac contra
me

M. D.
LXXXII.

Lidingto-
nius &
Grangius.

me rebellantibus semper patuit. Verum priusquam accedere potuerim, intercepta fui, custodibus stipata, in loca munita conclusa, & ipsa morte grauiora iam inde perpessa.

Scio te obiecturam quod mihi cum Norfolciæ Duce intercessit, illud tamen tibi, aut regno tuo fraudi fuisse pernego. A primarijs enim Regni Angliæ Consiliarijs fuit approbatum, & eorum subscriptionibus, quæ proferri possunt, confirmatum, qui etiam tuum assensum affirmatè promiserunt. Et qui (quæso) potuerunt tanti viri assensum tuum ad illud promittere, quod te vita, honore, & Diademate spoliaret? Hoc tamen tu ab omnibus credi velis.

Cæterum cum nonnulli ex illorum rebellium numero fera penitentia resipiscerent, & plenius perspicerent è colloquio inter Delegatos nostros Eboraci, quam iniquè mecum egerint, illi statim tuis copijs in Castro Edenburgensi obsessi, & è primarijs alter veneno, alter suspendio miserè sublatus. Et hoc quidem postquam tuo rogatu effecerim, vt semel atq; iterum arma posuerint spe pacis, quam Deus norit, an aduersarij mei vnquam cogitauerint.

Iam inde mihi deliberatum erat experiri, an patientia rigorem emollirem, perferendo singula quæ captivæ imperata. Omne tamen colloquium cum filio per literas, aut internuntios hoc anno iam vertente penitè interclusum erat, vt filius à matre tristissima animorum disiunctione, si fieri posset, diuelleretur.

Conditiones pacis & concordie inter nos ineunda sæpè proposui, Chatesworthiæ ante annos vndecim, cum Delegatis, atq; tecum per Legatos Regis Christianissimi; & meos, & superiori hyeme cum Bealo sincerè egi. Sed conditiones illæ semper reiectæ, moræ quæsitæ, & interpositæ, consilia mea suspecta, & omnes animi mei sinceri affectus semper damnati. Nec alium ego fructum ex diuturna patientia tuli, quam quod præscriptione quadam inualuerit, vt asperius indies tractarer; nec quidem vt captiua, sed vt infimæ conditionis seruula. Certè hæc diutiùs perferre non potero, & quomodocunq; res cadat, si moriar, mortis meæ authores manifestabo, sin viuam, efficiam (spero) vt nefariæ in me molitiones & calumniæ intermorianur, vt maiore tranquillitate, quod vitæ reliquum sit, transigam.

Quare ad tollendas omnes inter nos offensiones, proferantur
Hispa-

Hispanorum qui in Hibernia nuper capti, in me testimonia, producantur Iesuitarum examinationes, permittatur cuilibet licentia me publicè accusandi, modò itidem & mihi me defendendi libertas concedatur, nec inaudita condemner. Malefici & incarcerati vilissimi, ad sui defensionem admittuntur, & accusatores coràm sistuntur. Cur non ita mecum agitur, quæ Regina inuncta, tibi cognatione proxima, & Regni hæres post te legitima? At hoc postremum illud est, quod aduersarios meos, qui nos inter nos committere student, imprimis angit, vritq;. Hei mihi, non est cur hoc eos angat, Deum & Honorem meum testor, me non aliud regnum quàm cæleste illud, iam diu cogitasse. Tu tamen religione obligaris, officij & iustitiæ ratione teneris, ne post mortem meam certissimum filij mei ius interturbes, nec illorum occultas molitiones promoueas, qui cum in Anglia, tum in Scotia gnauiter in meam filijque perniciem incumbunt. Quod satis superq; elucet ex documentis nuntiorum tuorum in Scotia, qui seditiosissimè egerunt (te proculdubiò ignorante) sed Huntingdonio diligenter satagente.

Hocine æquum, vt ego mater prohibear non solùm filio oppresso consulere, sed etiam quo in statu sit intelligere? Si missi fuissent filij bono, forsitan consilio meo vsi, illi gratiores eo nomine aduenissent, certè tu me tibi arctiùs obstrinxisses. Nec erat cur profectiõnem tantoperè celares, aut mihi tunc temporis libertatem omnem planè adimeres. Vt liberè tamen loquar, obsecro vt eiusmodi ministris in rebus Scoticis non ampliùs vtaris. Etsi enim credam * Carium nihil se & suo honore indignum suscepturum, de Huntingdonio tamen, propter mala in me merita, nihil boni mihi promittere possum.

Per necessitudinem igitur inter nos coniunctissimam magno-
perè rogo, vt filij saluti seriò prospicias, vt Scoticis rebus, me inconsulta, aut Rege Gallia, non ampliùs te interponas; eos qui filium in custodia detinent, & quò volunt, inuitum cogunt, non alio quàm proditorum loco habeas. Deniq; per Christi Redemptoris Crucem & Passionem obtestor, vt æquis legibus post tot annos libertati restituta, alicubi extra Angliam, tantillo vitæ tempore quod supererit, post diuturnum carceris squalorem, corpus extenuatum refocillem. Ita me & meos, & imprimis filium in
æternum

M. D.
LXXXII.

* Huntingdonium.

M. D.
LXXXII.

eternum tibi deuincies. Nec hoc omni contentione petere cessabo, donec annueris. Vt tantoperè petam, afflictissima valetudo cogit. Efficias igitur vt humaniùs iam inde mecum agatur, alias perpeti planè non potero: nec me ad alterius cuiuspiam quàm tuum ipsius arbitratum remittas. Quaecunq; vel bona vel mala posthac mihi obtigerint, tibi vni accepta referam. Hoc me dignere fauore, vt quæ velis, à te vel per literulam, vel Legatum Gallicum intelligam. Acquiescere in illis quæ Salopiensis mihi significat non possum, quandoquidem indies immutentur. Cùm ad tuos Consiliarios nuperrimè scripserim, iussisti vt tibi vni res meas impertirem. (Illis verò tantam auctoritatem ad me affligendam detulisse haud æquum erat.) Hinc tamen non possum non vereri nonnullos ex illis mihi aduersantes hoc procurasse, ne cæteri, postquam iustissimas meas queremonias exaudierint, se tam pro ratione tui honoris, quàm sui erga te officij, opponerent. Iam mihi restat inprimis efflagitandum, vt alteram vitam cogitans, aliquem reuerendum Sacerdotem Catholicum habeam, qui me in mea religione ad animæ salutem dirigat. Hoc supremum officium nec misellis infimæ conditionis denegandum. Tu exterorum Principum Legatis suum religionis cultum permittis, & ego meis subditis diuersæ religionis vtrò permisi. Si hoc mihi negetur, apud Deum me excusatam iri spero, & aduersarios non impunè laturos timeo. Certè exemplo erit alijs Orbis Christiani Principibus eiusmodi in suos diuersæ religionis seueritatem exercere, si hæc exerceatur in me Principem absolutam & cognatam proximam. Ita enim sum, atq; tibi ita ero dum vixero, velint nolint aduersarij, & quantumuis stomachentur. Familiam augeri non exopto, duas autem famulas quæ mihi in hac valetudinis imbecillitate sint vsui, ex quadam necessitate peto: nec liceat aduersarijs suam in me crudelitatem in tantillo humanitatis officio explere. Quod à Salopiensi subaccusor, me contra ac Bealo promiserim, egisse cum filio de meo in Scotia iure in eum transferendo, te inconsulta. Ne Beali suggestionibus credas velim, nihil nisi sub certis conditionibus promisi, quibus non obstringor, nisi à vobis præstentur. Iam inde responsum accepi nullum, altumq; de illis subsequutum est silentium; sed machinationes in Scotia in mei, filijq; exitium non cessarunt. Silentium illud tam diuturnum nihil nisi repulsam in-

interpretari potui; quod tibi & Consiliarijs per literas significavi. Quæ Gallus & eius mater mihi impertierunt, ego tibi candidè impertij, & consilium exquisivi; sed à te ne verbum quidem. Consilio tuo de rebus meis & mea de patria, priusquàm quale illud sit nouerim, me submittere ne cogitavi quidem. Hoc enim extremæ imprudentiæ videretur. Quos triumphos de me & captiuo filio aduersarij mei in Scotia agunt, non te latet. Ego nihil ibi tentavi quod tibi sit fraudi, sed ad solidam pacem in illo regno conciliandam, quod mihi non minori sit curæ quàm tuis Consiliarijs; quandoquidem hoc meâ, multò magis quàm illorum intersit. Filio meo Regis titulum gratificari, & confirmare, & discordias consepelire ex animo percupij. Hoccine est filio Diadema detrahere? Verùm aduersarij mei & meâ familiæ confirmari nolunt. Hoc illi inuident, dum suum contra se testem in pectore gerunt, & male conscij malè sibi metuunt.

Ne liceat istis & alijs meis aduersarijs tibi oculos ita perstringere, vt te viuente videnteq̃, proximis cognatis funus ducant, & vtramq̃ Coronam subruant; eoq̃ consilio, scelera contra me, contra filium meum, & fortè contra temetipsam concipiunt. Poteritne tibi bono, vel honori esse, vt illorum opera ego, & filius, & nos inter nos tam diu secludamur? Te ad innatam lenitatem reuoca, te tibi obliga, Princepsq̃ cum sis, animum ad deponendam omnem offensionem erga me Principem sanguine coniunctissimam, & tui amantissimam placabilitate emollias, vt rebus inter nos compositis, placidiùs ex hac vita emigrem; & afflictissimæ animæ meæ gemitus & suspiria ad Deum non penetrent. Cuius numini assiduas preces offero, vt hæ iustissimæ meæ querelæ & luctuosa lamenta locum apud te iam tandem aliquãdo inueniant. Sheffieldiæ die VIII Nouemb. M D LXXXII.

Subscripsit.

Vostre tresdesoleé plus proche
parente & affectionéé seure Marie R.

Xx

M. D.

M. D.
LXXXIII.

M. D. LXXXIII.

Is literis Elizabetha variè cōmota (postquam Mot-Fenellonum Galli Legatum vnà cum Dauifono suo Legato in Scotiam proficisci permisisset, observato tempore ex composito, vt Lenoxium è Scotia redeuntem ille præter opinionem obvium haberet, & ipsa Lenoxium benignè exceptum leniter de erroribus in rebus Scoticis culpasset) ad Scotorum Reginam Robertum Bealum Sacri Consilij ab Epistolis, hominem vehementem & austerè acerbum misit, qui de querulis illis literis acriùs expoſtularet, iunctimque cum Salopiæ Comite de illa liberanda ageret, quandoquidem iam pridem etiam atq; etiam alijs literis rogaverat, vt præstita Elizabethæ securitate, libertate tandem aliquando frueretur, & cum filio in Scotia administranda consociaretur.

Lenoxius
per Angliam
redit.

De Scota
liberanda
consultatur.

His de rebus seriò in facto Angliæ consistorio deliberatur, & plerisq; placuit vt his legibus liberaretur. Si illa & filius sponderent se nihil molituros quod Regina Elizabethæ, aut Regno Angliæ sit fraudi, si illa quæcunq; à Francisco II. Rege Gallie marito contra Elizabetham facta fuerant, se inuita facta fuisse fateretur, eademq; vt iniusta omninò improbaret, confirmando fædus Edenburgense, cæterasq; iam inde machinationes ingenuè renuntiando damnaret. Si obligaret se nihil directè aut indirectè contra regni Angliæ administrationem in Ecclesiasticis aut Ciuilibus machinaturam, aut facturam, sed quouis modo machinaturis, tanquam publicis hostibus obstituram; ius nullum in Angliæ regno sibi Elizabetha superstite arrogaturam, & postea ius successionis indicio Ordinum Angliæ subiecturam. Ne præuaricationi sit locus, & se captiuam & coactam in has condiciones descendisse postea causaretur, non solum ipsa in eas iuraret, sed etiam curaret vt Ordines Scotiæ easdem publica authoritate confirmarent, Rex ipse iureiurando & scripto ratas haberet, obsidesq; darentur. Quod ad consociationem cum filio in rerum administratione, non visum est vt Angliæ Regina se interponeret. Hoc ad ipsum Scotorum Regem & Scotiæ Ordines retulerunt. Si verò consociarentur, vt iunctim cum

cum illis de fœdere ageretur, sin minùs, seorsim.

Hæc deliberata fuerunt, sed nullo successu, cùm Scoti Anglicæ factionis prorsus reijcerent, clamitantes, Scotos nonnullos Anglico nomini hostes infestissimos Reginae Scotorum consilio è Gallia esse revocatos, & Holtum è Societate Iesuitica Anglum ad ineundam rationem Angliam invadendi in Scotiam submissum.

Certabatur iam in Scotia inter Mot-Fenellonũ, & Maninguillum Gallicos, Bowes, Davisonumq; Anglicos Legatos, quis penitiùs Regis animum in amorem suæ nationis insinuando alliceret, pluresq; in suas partes ambiendo attraheret, dum vtrinq; consilia consilijs transverfis solerter exciperent. Rex se medium gessit, nec factionum fluctibus, quos componere studuit, se commiscuit, gnarus vtilia honestis temperare, nec interim religioni aut Reipub. deesse. Ministri autem verbi in Scotia ita contra Gallos zelo quodam excanduerunt, vt quo die Mot-Fenellonus à civibus Edenburgensibus ad convivium invitabatur, illi ieiunium indixerint, & tota die Gallum, Guisium, & Legatos convitijs ex ambone lacerarint; parumq; abfuerit, quin omnes convivas excommunicaverint. Sicut Ministri apertè, ita & Proceres nonnulli Anglorum partiarij tectè Gallicos Legatos persequi non destiterunt, donec primùm Mot-Fenellonus, & postea Maninguillus discesserint, discordiæ tamen seminibus inter Regis interceptores subdolè sparsis.

Statim atq; discesserint, Rex per Guilielmum Stuartum Chiliarcham, & I. Coluilium omne studium Reginae Angliæ detulit, consiliumq; turbas componendi & matrimonium contrahendi quæsiuit. Iam, qui Regem interceperant, Gallicis Legatis è Scotia amotis, magnos animos sumpserunt, & mox maiores Lenoxij morte audita. Ille enim cùm apud Gallum intestinis malis implicatum parum solatij inveniret, & Elizabethæ obsequio se occultè applicaret, Lutetiæ obiit, & in mortis articulo, vt antea, Protestantium religionem palam professus, eorum malitiam qui eum vt Papicolam falsò suggillarant, confutavit.

M. D.

LXXXIII.

*Anglo-Scoti
se opponunt.*

*Angli &
Galli Scoto
se insinuant.*

*Angli per
partiarios
prævalent.*

*Rex Eliza-
bethæ se
applicat.*

*Lenoxius
obiit.*

M. D.
LXXXIII.
*Rex se libera-
rat.*

*Cum inter-
ceptoribus
leniter agit.*

*Suos in Au-
lam reuocat.*

*Walsingha-
mus in Sco-
tiam venit.*

*Cui Rex li-
berè respon-
det.*

Ex huius morte dum interceptores quasi certi & securi de Rege in potestate retinendo exultarent, ecce illis ne opinantibus quidem, Rex etsi XVIII ætatis annum vix compleisset, dedignatus cum Rex esset absolutus, trium Comitum imperio subesse; vt tempori prudenter antea cesserat, ita tempus nactus opportunum, se in libertatem vindicavit, & in Castrum Andræopolis cum paucis selectis subduxit. Occasione arrepta ex rumore nobiles animis inter se infestissimis, armatas cohortes in eas partes ad Conuentum quem indixerat, trahere; atq; ex iusto inde timore ne inter tumultantes periculo exponeretur. Et in hanc sanè sententiam literas ad Elizabetham dedit, quibus etiam promisit se in amicitia cum ipsa colenda constantissimè permanurum, & consilia in rebus constituendis amplexurum. Hoc autem ita ex inopinato accidisse, vt illam nullo modo consulere potuerit. Postea nonnullos à quibus interceptus erat, bonis verbis & benigno vultu ad turbas vitandas ex Aula secedere monuit, veniamque, si modò rogarent, promisit. Solus autem Gourius rogavit, & se submisit distinctiuncula vsus se non *materia*, sed *forma* peccasse. Deinde Arranium ad Aulam reuocauit, & inter intimos habuit; operamque ad amicitiam inter nobiles componendam, & regnum domumque intestinis discordijs purgandam diligenter adhibuit.

Dum his curis ille assiduus, intervenit Franciscus Walsinghamus à Regina Angliæ missus ex amore sollicito, ne vtriusque regni damno ab Anglorum amicitia malefanis consilijs in ipso ætatis flexu averteretur. Ille Regem flore nobilitatis stipatum, & aliam quàm putarat rerum faciem in Scotia invenit. Admissus, eadem quæ Regina literis prius ex Isocrate paucis monuerat (scilicet *Imperantis esse ita veritatem colere, vt plus fidei eius affirmationi, quàm aliorum deierationi habeatur*) vtq; à malis consultoribus providè caueret, & sibi constaret, pluribus admonuit. Rex cordatè respondit. *Quòd si aliàs scripserit quàm senserit, invitum, recusantem, & à coactoribus impulsus scripsisse.*

Se

Se liberum Principem in has angustias non redigendum, ut alij sibi Consiliarios quos nolit imponant; Nihil fecisse nisi quod sibi honori & securitati. Amicitia suæ primitias charissimæ sorori Reginae Angliæ pridem vouisse, iam libens meritò offerre; & vberiores amicitia fructus proferre posse, cum omnes proceres sibi paruerint, quàm cum ipse vni & alteri pareret, & quasi precariò imperaret.

Egit deinceps cum eo Walsinghamus, ut quæ modò in Scotia acciderant, Elizabethæ non imputaret, ostendit quàm salutaris ei, & vtriq; Regno amicitia hæctenus fuerit, & in posterum futura sit, modò non negligatur; & quæ solidè firmaretur, si lites inter Scotiæ proceres *Amnestia* quadam ex authoritate Parliamentaria oblitterentur, nobiles ab Aula amoti in gratiam reciperentur, religio facta tecta conservaretur, & firmum deinde fœdus inter Regna sanciretur. Nec deerat Walsinghamo pecunia inter Regis administratos, ut hæc efficerent, distribuenda. Rex modestè, *se amicitiam cum Angliâ amplexurum, in nullo erga Reginam officio defuturum, & religionem receptam constantissimè defensurum, respondit.* Walsinghamum deinde etsi sibi matriq; iniquiorem esse putaret, benignè demisit, rebusque suis suprâ ætatem providè intentus, magna cum clementiæ laude veniale rescriptum proposuit singulis qui interceperant, si intra tempus præscriptum veniam exposcerent. Verùm tantùm aberat ut exposcerent, ut occulta consilia de eodè denuò intercipiendo inirent. Hinc intra statum tempus regno excedere iussi, è quibus Marrius, Glamius, Commendatarij Driburgius, Pasletensis, & alij in Hiberniam; Boidius, Zester-Wemius, Lochelvinus in Belgium, Dunfermelinus in Galliam se contulerunt. Angustus intra limites præscriptos in Angustia se continere iubetur. Solus Gourius nova parturiens, vltra præfixum tempus, suo, ut dicemus, exitio substitit.

Ita qui Lenoxium invitum expulerunt, anno vertente, ipsi inviti è Scotia expulsi. Rex ut Lenoxium viventem amore, ita mortuum grata memoria prosequutus, famam

M. D.
LXXXIII.

Walsinghami monita.

*Interceptoribus veniam offert.
Recusantibus regno exire imperat.*

M. D.
LXXXIII.
Lenoxio famam restituit
& liberos in Scotiam vocat.

Ministri Regis auctoritati se opponunt.

Elizabetha pacem Sueco à Mosco impetrat.

Moscos uxorem ex Anglia & foedus absolutum petit.
Hier. Bowes ad eum Legatus.

mam eius à malevolis obfuscatam, libellis famosis suppressis, in integrum restituit, liberos è Gallia evocavit, Lodovicum filium in paterno honore successorem constituit, filiasq; suo tempore Huntleio, & Marrio matrimonio elocavit. Utq; se Regem ostenderet, Regiamq; auctoritatem tempestivè exerceret, cum coniurati isti in Conventu ipsorum auctoritate convocato, hanc Regis interceptionem iustam fuisse decrevissent, & in acta publica retulissent; ille contrà eandem proditoriam fuisse frequenti Ordinum conventu declaravit. Etsi Ministri quasi supremi in Regno Iudices, in Synodo sua auctoritate convocata, iustissimam esse pronunciarent, & non approbantes, excommunicandos censerent.

His diebus, quòd oblivione minimè tegendum, bello inter Moscum & Suecum sub Climate Arctoo exardente Ioannes Rex Suecorum tanti Imperatoris potentiaè impar, Ericum Wisimbrugensem cognatum suum, Andræam Richeum Consiliarium, & Raschium Secretarium insigni Legatione ad Elizabetham misit, & per literas rogavit, ut per Legatum de pace cum Mosco intercederet. Quod quidem nulla mora interposita, præstitit, & Moscum ad pacem æquis conditionibus induxit. Ille enim de foedere cuius subinde memini, cum Regina, perfugioq; in Anglia si quid adversi sibi acciderit, iam denudò egit, & uxorem ex Anglia sibi ambivit. His de rebus Hieronymus Bowes ex ordine Equestri Legatus missus ægrè satisfacere poterat, cum Moscos foedus absolutum suis ipsius verbis descriptum importuniùs exigeret, atq; audire nollet, Christiani non esse, nec iure gentium licere indictas inimicitias exercere, & bellum gerere priusquam ille à quo iniuria sit orta, moneatur illatam iniuriam resarcire, & ab iniuria absistere. In uxorem Regina A. sororem Comitis Huntingdoniæ destinavit, sed cum certò comperisset, illi licitum esse ex patrijs legibus uxores pro arbitrio repudiare, excusavit per virginis invaletudinem, parentis amorem, quæ filiaè absentiam in dis-iunctissima Regione ferre non poterat, quodq; sibi nulla esset

esset potestas subditorum filias in matrimonium elocandi, nisi cum parentum cōsensu. Nihilominus Legatus effecit, vt Mercatorum priuilegia constabilire annuerit, sed mors eius anno insequente intervenit, simulque res Anglorum in Russia paulatim conversæ, & Legatus remissus non sine vitæ periculo redijt, cum laude à Regina exceptus, primusque (si rem tantillam historico bona cum venia memoria liceat) *Machlin* animal non prius in Anglia visum Alci simile, sed nullo propaginum flexu velocissimum; damasq; nonnullas mirandæ velocitatis, quæ iugatæ hominem in traha sedentem concitato impetu trahebant, in Angliam intulit.

Successit (vt Moscovitica coniungam) in vasto illo Imperio Theodorus Ioannides Ioannis Basilidis filius, Princeps ingenio tardiori, qui tamen recta consulentibus parere nouit. Ille omnibus omnium gentium mercatoribus liberum in Russiam aditum aperuit, sæpiusque à Regina interpellatus, vt priuilegia à patre Moscouiticæ Anglorum societati concessa confirmaret, Scilicet vt nulli præter Anglos ex illa societate ad Septentrionalia Russiae littora appellerent, & Mercaturam exercerent, idque sine vectigali bus, quandoquidem primi viam per mare aperuissent; ille subindè rogavit vt omnibus Anglis per illam liceret in Russia mercaturam facere. Iniquum enim esse alios permittere, alios inhibere. Principibus ius æquabile inter ciues conservandum, & commercium quod iure gentium omnibus commune esse debet, non in Monopolium & privatam pauculorum quæstum convertendum. Quod ad vectigalia, promisit se altera parte minora à societate illa, quàm à cæteris exacturum, quandoquidem primi viam per mare aperuerint. In cæteris, priuilegia priora confirmavit, & pauca adiecit in Reginae gratiam, non aliquo societatis, vt dixit merito, è qua multos mala fide cum suis egisse deprehenderat. Nec aliud responsum retulit Ægidius Fletcherus Legum Doctor hoc nomine postea Legatus, qui de Politeia siue Tyrannide Russica libellum, in quo plurima observanda, edi-

M. D.
LXXXIII.
Moscus *mo-*
ritur.

Machlis *ani-*
mal.

Theodorus
Moscus *An-*
glorum Mo-
nopolium in
Russia impro-
bat.

M. D.
LXXXIII.

Albertus
Alasco Po-
lonus in An-
gliam venit.

Terra-motus

Obitus Co-
mitis Sus-
sexie.

edidit; sed qui mox interdictus, ne offensam Principi amico crearet.

E Polonia Russia vicina hac æstate venit in Angliam, ut Reginam inviseret, Albertus *Alasco* Palatinus Siradiensis, vir eruditus, corporis lineamentis, barba promississima, vestitu decoro & pervenusto, qui perbenignè ab ipsa, nobilibusq; magno honore & lautitijs, & ab Academia Oxoniensi eruditis oblectationibus, atq; varijs spectaculis exceptus, post quatuor menses ære alieno oppressus clam recessit.

Non minus ostentum in Comitatu Dorsettensi hoc anno visum, quàm M D L X X I. in Herefordensi. Ager enim trium iugerum in *Blackmore* cum arboribus & sepimentis è suo loco emotus, super alium transgressus est, hiatu ingenti relicto, & viâ publicâ, quâ ad *Cernam* itur, interclusâ. An hoc factum ex eiusmodi subterraneo turbine, quo Seneca Deorum capita in Iovis lectisternio in contrarias partes conversa fuisse prodidit; an ex multo humore, fontibus vberius scaturientibus, cum ager ille in declivi fuerit positus, alij investigarint.

Ultimus fuit hic annus Thomæ Ratcliffo tertio ex hac familia Suffexiæ Comiti, viro eximia animi & consilij magnitudine, fide erga patriam singulari, magno generis splendore, utiq; cui mater filia Ducis Norfolciæ, avia filia Henrici Ducis Buckinghamiæ Constabularij Angliæ. Qui summis decursis honoribus, Legatus à Maria Regina ad Carolum Quintum Augustum de connubio, cum Principe Philippo contrahendo in Germaniam missus, postea in Hispaniam ad Philippum de eiusdem pactis rati habendis, & ad Maximilianum Augustum de nuptijs Elizabethæ cum Carolo Austriaco: Hiberniæ *Locumtenens*, Præses Provinciarum Septentrionalium Angliæ, Camerarius regius, *Protoforestarius* Angliæ ultra Trentam flumen, clarus victorijs contra Hebridianos, & Scotos qui limites infestarunt, diuturno morbo conflictatus, Londini sine prole obiit, etsi duas vxores duxerit Elizabetham Wriothesleiam, & Franciscam Sidneiam; fratremque

tremque Henricum habuit successorem.

Fato etiam functus est Henricus Wriothesleius Comes Southamptoniæ, Romanæ religioni, & Scotorum Reginæ, si quis alius, devotus, quod & Principis indignatione & carcere luit. Ille filius erat Thomæ Wriothesleij, (quem ob spectatam virtutem Henricus Octavus ad dignitatem Baronis *Wriothesley de Tichfield*, Ordinem Periscellidis, summam Cancellarij Angliæ amplitudinem provexit; & inter supremi testamenti curatores constituit: Edwardusq; Sextus ad honorem Comitis Southamptoniæ extulit.) Reliquit verò ex vxore filia Anthonij Vicecomitis *Montis-acuti* Henricum filium vnicum successorem, & filiam Thomæ Baroni Arundello *de Wardour* enuptam.

Iisdem ferè diebus Oceano absorptus est Humfredus Gilbertus Eques auratus, vir acer & alacer, belli pacifq; artibus clarus, in reditu ex parte Boreali Americæ, quam *Newfound-land* dicimus, quò paulò antè patrimonio divendito, spe Coloniam collocandi, cum quinq; navibus navigarat. Verùm postquam regionem illam Anglici iuris esse voce præconis publicasset (Sebastianus enim Cabota auspicijs Henrici VII. anno MCCCCXCVII. primus aperuerat) & terras socijs viritim assignasset; naufragijs & rerum defectu afflictus, incepto desistere coactus, serò didicit, & alios doceat, maioris esse difficultatis, Colonias privatorum opibus in disiunctas regiones deducere, quàm ipse, & alij credulo errore, & suo damno sibi persuaserunt.

Expiravit quoq; sub id tempus Edmundus Grindallus Archiepiscopus Cantuariensis, Metropolitanus, & totius Angliæ Primas, cæcus & sexagenario maior. Vir pius & gravis, qui ex exilio sub Maria reversus, primùm Londinensis Episcopus, postea Eboracensis Archiepiscopus, & tandem Cantuariensis, summa apud Reginam gratia diu floruit, donec subdolis artibus omninò excidit, quasi turbulentorum Ministrorum conventiculis, & *Prophetijs* (quas vocarunt) favisset; reverà quod Iulij medici Itali

M. D.

LXXXIII.

Comitis
Southamp-
toniæ obitus.Humfredus
Gilbertus
demersus.Colonia in
regiones re-
motas à pri-
vatis agrè
deducuntur.Grindalli
Archiepisco-
pi Cantua-
riensis mors.

M. D.
LXXXIII.

* S. Bee.

Tamaricum
in Angliam
primum
translatum.

I. Whitgiftus
Archie-
piscopus
Cantuarien-
sis.

Vnitatem in
Ecclesiam
Angl. indu-
cere conatur.

illicitas cum alterius vxore nuptias, Leicestrio frustra obnitente, damnasset. Opes quas parauit tenues, ad Scholam apud * *S. Bega* in Cumberlandia, vbi natus, fundandam, & bonas literas in vtraq; Academia promouendas contulit. Eiusq; curæ (si rem tantillam memorare liceat) *Tamaricem* Angli debent, quam induratum lienis passionem eximiè iuvare expertus, primus in Angliam transtulit.

Successit Ioannes Whitgiftus, à Sede Wigornienfi translatus, vir optimus & eruditissimus, qui & iustitia in Walliæ Propræfectura, & doctrina in Ecclesiastica Angliæ politeia propugnanda singularem laudem consequutus; quam fortitudine, prudentia, & patientia indies adauxit. Huic Regina, (quæ vt in Politicis, ita & in legibus Ecclesiasticis nihil vnquam laxandū censuit) mandavit, vt ante omnia disciplinam Ecclesiæ Anglicanæ & vniformitatem in sacris authoritate Parliamentaria sancitam restauraret, quæ Præfulum conniuentia, novatorum pervicacia, & nobilium quorundam potentia luxata iacuit, dum quidam è Ministris regiam in Ecclesiasticis authoritatem tectè impugnarent, Sacramentorum administrationem à verbi prædicatione seiungerent, novos ritus pro arbitrio in priuatis ædibus vsurparent, Liturgiam, Sacramentorum administrationem constitutam, vt sacris literis in quibusdam contraria; & Episcoporum vocacionem omninò damnarent; ideoq; templa adire recusarent, & planè schisma facerent, Pontificijs plaudentibus, multosq; in suas partes pertrahentibus, quasi nulla esset in Ecclesia Anglicana vnitas. Ad hæc tollenda, & vnitatem reducendam ille hos articulos à Ministris subscribendos proposuit. Primum, *Reginam summam & supremam potestatem in omnes intra sua regna natos cuiuscunq; sunt conditionis habere, nec alium quempiam Principem exterum aut Præsulem, vllam potestatem Ciuilem aut Ecclesiasticam in eiusdem regnis aut Dominijs habere, aut habere debere.* Secundum, *Librum precum publicarum, & alterum de Episcopis, & Sacerdotibus ordinandis nihil verbo Dei contrarium continere, sed*

sed posse legitime usurpari; quodq; illa, & non alia vel precum, vel Sacramentorum administrandi formula vterentur. Tertium, Articulos Synodi Londinensis M D L X I I. Regia auctoritate publicatos approbarent, & eosdem verbo Dei consonos crederent. Incredibile est quantum hinc controuersiarum, & disputationum exortum, quantum ille odium, quantum conuictorum à Ministris factiosis, & quantum molestiarum imo & iniuriarum à nobilibus qui promovendo minùs idoneos in Ecclesia rem fecerunt, aut in Ecclesiæ bona spem extenderant, pertulerit. Constantia tamen, fortitudine, & patientia tandem evicit, & Ecclesiæ pacem restituit, vt non temerè pro Symbolo usurpasse videretur. VINCIT QUI PATITVR.

Nec hi solum domi Ecclesiam exagitârunt, sed etiam foras qui ex his prodierunt, Robertus Brownus Cantabrigensis in Theologia tyro, à quo noui sectarij *Brownistæ* dicti, & Richardus Harrisonus è triuio pædagogus. Hi enim ex suo spiritu de re religionis iudicare ausi, libris hac tempestate in Zelandia editis, & per Angliam dispersis, Ecclesiam Anglicanam quasi nullam damnarunt, multosq; novi schismatis laqueis irretierunt; quamvis eorum libri Regia auctoritate prohibiti & ab eruditis neruosè confutati, vnusq; & alter è sectarijs ad *S. Edmundi*, extremo supplicio affecti.

Ex altera parte Pontificiorum quorundam contra Reginam & Principes excommunicatos libelli, nonnullos Papalis potentia admiratores ab obsequio abstraxerunt, & inter alios, Someruillum nobilem ita dementarunt, vt iter clam ad Regiam arriperet, & nihil nisi sanguinem contra Protestantes spirans, vnum & alterum in via stricto gladio furenter aggredereur. Apprehensus, professus est se Reginam sua manu occisurum. Vnde ille, & ex illius indicio, Edwardus Ardernus socer, vir antiquissimæ in agro Warwicensi nobilitatis, Arderni vxor, eorum filia Someruilla, & Hallus Sacerdos in iudicium rapti & damnati quasi conscij. Post triduum Someruillus in carcere strangulatus reperitur, Ardernus damnatus postridie

M. D.
LXXXIII.

Brownistæ
Schismatici.

Someruillus
se strangulat

M. D.
LXXXIII.
Ardernus
suspenditur.

Angli Alo-
stum Hispano
produnt.

Proditorum
infelix exitus.

Desmonia
Comes truci-
datur.

ad patibulum suspenditur & membratim diffecatur; mulieribus & Sacerdoti parcitur. Tristis hic exitus nobilis viri, qui Sacerdotis insidijs illectus, & eiusdem testimonio percussus, Leicestrij invidiæ vulgò vertebatur. Certum enim est illum Leicestrij invidiam, nec immeritò incurrisse, cui in omnibus quibus poterat se temerè obiecerat, quasi adultero obtrectaverat, & vt homini novo detraxerat.

Hæc domi, foràs verò postremo huius anni mense, Angli qui in præsidio erant Alofti Flandriæ oppido, neglecti, stipendijs non solutis, nec re annonaria subministrata, in eas angustias redacti erant, vt Pigottus qui præfuit & cæteri Centuriones fide violata oppidum pacta pecunia Hispanis prodiderint, & infamiam apud suos veriti se Parmensi coniunxerint; à quo tamen, cum nullam fidem invenerint, sensim diffugerunt. Singuli autem proditoris authores infelicem exitum sortiti, Pigottus in Hispaniam spe præmij profectus, irrisus, in Belgium reversus à suis captus, & in Angliam remissus, in carcere miser expiravit, Daltonus ex proditore factus pirata suspendio in Anglia, & Vincentius in Brabantia sublatus, Taylorus à Comite Westmorlandiæ transfossus, & Walthus mille miserijs iactatus in Gallia occisus. Ita proditores vltor à tergo Deus insequitur. Quod exemplis illustrioribus Hibernia hoc anno vidit.

Famosus enim ille rebellis & patriæ Proditor Giraldu *Fitz-Girald* siue *Giraldides*, vndecimus ex hac familia Desmonia Comes, cum suis ferro & fame absumptis (qui barbarè voverant se prius Deum eiuratos, quam illum deserturos) cum incertis latibulis victores Anglos toto ferè biennio frustratus esset, nunc à gregario milite in casula deprehensus & ignotus, donec abscisso ferè brachio se prodidisset, multis vulneribus confossus trucidatur. Caput in Angliam transmissum, & palo ad pontem Londinensem affixum.

Hunc vitæ finem habuit vir in Hibernia præpotens, qui genus à Mauritio filio *Giraldi à Windesora* Anglo inter

ter

ter primos Hiberniæ expugnatores anno MCLXX. celeberrimo deduxit, Latifundia, imò provincias integras, cum *Kerria* Comitatu Palatino, & plurima Castella, Clientelas magnas, & ex sua ipsius stirpe & cognomine quingentos plùs minùs nobiles ad nutum habuit. Quibus omnibus, & vita intra triennium spoliatus, pauculis è familia relictis, postquam fidem in Principem suafu Sacerdotum quorundam, violasset. Inter quos facile primus erat Nicholas Sanderus Anglus, qui fame eodem ferè momento miserrimè perijt, cum derelictus, & ex aduerso rebellionis successu mente motus, per sylvas, saltus, & montes errabundus nullum reperiret solatium. In eius pera deprehensæ erant orationes quædam & Epistolæ ad rebelles confirmandos conscriptæ, amplis à Pontifice Rom. & Hispano promissis refertæ. Ita divina iustitia (si fas iudicare) os illud ad rebelliones concitandas & calumnias cum mendacijs eructandas semper apertum fame obstruxit. Ille enim primus omnium horrendum illud (vt alia taceam) contra matris Elizabethæ natales mendacium conflavit, quod nemo temporibus illis, recenti in eam Pontificiorum odio novit, Anglia totis quadraginta postea annis non audivit, temporum ratio falsitatis & vanitatis liquidissimè convincit, & ipse sui immemor, quod mendacem non oportuit, planè coarguit. Sunt tamen malefani qui hoc tam impudenti mendacio chartas fœdare nondum erubescunt.

Infœlici horum fato Iacobus *Fitz-Eustace*, id est, *Filius Eustachij*, Vicecomes Baltinglasius magnæ inter Hiberniæ Proceres existimationis, perterritus, in Hispaniam fugit, vbi miser mœrore contabuit. Qui zelo religionis Romanæ arma in Principem paulò antè cum rebellibus induerat, & obscura brevitæ ad Comitem Ormondium vicinum (qui genus à S. Thoma Cantuariensis sorore trahit) vt idem pro religione Rom. faceret, inter alia his verbis falsè hortatus. *Nisi B. Thomas Cantuariensis pro Ecclesia Romana mortem oppetijisset, ne tu quidem Comes Ormondia vnquam extitisses.* Ad expiandam enim Thomæ cædem ampla

M. D.
LXXXIII.

Nich. Sanderus fame perit.

Baltinglasius ex Hibernia fugit.

M. D.
LXXXIII.
Perottus
Hibernia
Prorex.

Coloni in
Momoniam
missi.

Perotti res
gesta.

pla in Ormondia prædia eius antecessoribus Henricus Secundus olim donaverat.

Ioannes Perottus ex ordine Equestri, qui Momonia cum laude præfuerat, Hiberniæ Prorex siue *Deputatus* hoc anno constitutus, simul ac gladium accepisset, Ordines Regni ad Parlamentum evocavit, in quo leges nonnullæ sancitæ & Desmonius iam pridem cæsus, læsæ Maiestatis damnatus, & latifundia omnia, tam eius quàm aliorum rebellium in Momonia fisco addicta. Quæ cum Regina satis vili pretio locare constituisset, ut colonos eò invitaret, ne agri feracissimi inculti iacerent (rebellio enim ista miseram vastitatem intulerat) nonnulli eorum qui in rebellium professiones inquirere iussi, & alij qui agros conduxerunt, fideles subditos possessionibus tanta violentia exturbare cœperunt, ut necessarium fuerit Regi næ istos edicto coercere, ne violenta privatorum avaritia novam rebellionis flammam excitaret. Qua in re Prorex operam laudabilem navavit, licet subinde ab Anglis insimulatus, tanquam Hibernicis indulgentior, & Anglis durior. Verum ille ius æquabiliter distribuendo, & Hibernicos æquè ac Anglos fovendo, pacem optatissimam provinciæ infudit, & incolarum immanissimos tranquilla potestate legibus subiecit, Scotos Hebridianos, qui in Hiberniam ex insulis irruerant, graviter exercevit. Donellum *Gormi*, id est, *Ceruleum*, & fratrem eius Agnum *Mac-Conell*, qui *Glinnes* regiunculam occuparant, & *Surleium Boy*, id est, *Flauum*, eorum patrum, qui *Rout* tractum vicinum iuxta insulam *RICNEAM*, nunc *Racchlin* invaserat, eò adegit: plurimis ex ea familia fortitudine Merimani Centurionis occisis, ut in Regi næ fidem iurarent, & precario quædam terras in eo angulo ab ea acciperent, sub conditionibus, solis Regibus Angliæ militandi, nec alijs sine eorum licentia; aliquot Equites, & pedites in expeditiones mittendi, & certum numerum bouum & accipitrum in singulos annos dependendi. Hæc in Hibernia.

M. D.

M. D. LXXVIII.

M. D.

LXXXIV.

X Hibernia autem primo vere Scoti quidam domum latenter redierunt ex pacto cum Gourio, qui de Rege rursus intercipiendo noua cōsilia cum nōnullis susceperat. Hi palam professi sunt se nihil sibi proposuisse quàm Dei gloriam, religionis veritatem, Regis, Regni, & amicitia cum Anglis securitatē contra illos qui Regem ætate nondum firmata malis artibus transversum egerunt. Rex his auditis, protinùs Chiliarchæ Stuardo mandat, vt ante omnia Gourium coniurationis architectum interciperet, qui simulanter ad Dundeiū portum quasi Regno abiurus se iam receperat. Ille malè sibi conscius, spreta Regis authoritate, obstinatè restitit, ædesque pugnando defendit, sed post vnam & alteram horam captus, in carcerem abducitur.

Coniurati interim Sterlinium ex improvise irruptione, castrumque deditioe capiunt, & mox relinquunt, cum Rex præsens in procinctu signa extulisset, pauciores quàm Gourius promiserat, convenissent, frustra que opem ex Anglia expectassent. Et dum quisque trepidè sibi consulit, Marrius, Glamius, Angufius qui se coniunxerat, & alij in Angliam per avia profugerunt, Reginae supplices vt fortunam afflictam sublevaret, & pro illis apud Regem intercederet, quandoquidem suis fortunis, & Regis gratia non alia de causa exciderint, quàm quòd ipsi, Angliæq; bono studuerint. Contra, Rex eos de atrocibus apud Reginam accusavit, & ex foedere sibi in manus tradi postulavit. Sed erant in Aula, qui Reginae persuaserunt homines esse Regi obsequentiſſimos, eiusque salutis perquam studiosos, quandoquidem in Regem, dum in potestate haberent, nihil tentarint. Legem autem illam de rebellibus reddendis in foederibus expressam iam pridem inter Principes exolevisse. Hi etiam Regi Scotorum persuadere conantur, vt cum tot tantisque viris

*Turba in
Scotia.*

*Comes Gouria
capitur.*

*Coniurati
dissipantur.*

*Elizabetha
aliquos sub-
leuat.*

*Rex ex fo-
edere repetit.*

Sed frustra.

mitius

M. D.
LXXXIV.

Walsinghamus fauet.
* Holy Ilād.
Hunsdonius
aduersatur.

De Secreta-
rij authorita-
te discepta-
tur.

Gourius
reus sistitur.

mitiùs ageret, ne desperatione in peiora deturbarentur. Terrorem & violentiam infirma & infoelicia esse potestatis vincula, tristibus ex historia Scotica exemplis repetitis, ipsiusq; matre & Francisco marito laudatis, quòd ciuili bello Gallico exoriente, iniurias & offensiones potentum conniuenter præterierint.

Cùm Walsinghamus, qui profugis impensè fauit, literis datis iusserit vt in * Lindisfarnensem siue *Sacram Insulam* in securitatem admitterentur, Hunsdonius, quo non alter Regi Scotorum amicitior, se opposuit. Nec locum munitum Scotis qui hostes esse possent, aperiendum, nec Secretario in hoc satisfaciendum, nisi Regina suis literis expressè imperauerit, censuit; cùm loci iurisdictio ad ipsum Orientalis limitis Præfectum iure spectaret. Hinc altercatio, an Secretarius ex sua authoritate non posset Principis negotia in singulis locis sine speciali Principis mandato, & locorum Præfectis inconsultis, dirigere & exequi. Quid determinatum non comperi, certè illi in insulam non admissi. Visum tamen aliquo fauore profequi vt aduersæ in Scotia factioni opponerentur, cùm Verbi Ministri passim rumores spargerent, Regem iamiam à religione defecturum, nec alio probabili argumento, (etiamsi plura finxerint) quàm quòd filiali amore in matrem totus propenderet, & eos quos matri addictissimos novit, in intimam amicitiam admitteret.

Gourius intereà *Parium* iudicio Sterlinij sistitur. Accusationis hæc erant capita. Quòd cùm Rex eum ad summos honores, opes, & munia extulisset, & in loco cognati habuisset, novam in Regem, quem antea in suis ædibus captivum detinuerat, coniurationem inijsset. Quòd nocturna consilia cum famulis Angusij de Pertho & Sterlinio occupando contulisset, Regiæ authoritati apud Dundeiū vi & armis restitisset, cōiurationem in Regis matrisq; perniciem reticuisset, postremò *Maclenam* sagam consuluisset. Ille innocentiam & sincerum in Regem animum professus, beneficia agnovit, Arranium Comitem vt aduersarium & virum sanguinarium asperius perstrinxit,

strinxit, conquestus eius artibus, cum iam discessurus, apprehensum esse; & vitæ veniēq; spe propofita in fraudem illectum vt obiecta confiteretur, quæ ex æquitate obijci non debeant cum dolo malo fuissent extorta. Se ideò restitisse dixit, quòd codicillos de apprehensione Arranij manu conscriptos minoris momenti putarit, quàm literas quas habuit *protectionis* sub magno Regis Sigillo, Cōiurationem in regem matremq; tantisper reticuisse, non tam crimini vertendum, quàm laudi, eandem aperuisse. Postremò Magos & Sagas ex animo odisse protestatus, palam dixit, si qui sint, se credere eos in Principum Aulis plerumq; versari. *Pares* verò postquàm ritè iurassent, se non fuisse authores Regio Advocato vt accusaret, reum læsæ Maiestatis pronunciarunt, vesperique capite obtruncatur, quod à suis corpori mox adsutum sepulturæ traditur.

Quo tempore Scoti hæc contra suum Regem pro Elizabetha (vt præ se ferebant) tam adverso fato susceperunt, eodem Angli nonnulli non minora, nec meliori quidem successu, contra suam Reginam pro Scotorum Regina moliti sunt. E quibus primus erat Franciscus Throcmortonus, filius natu maximus Ioannis Throcmortoni *Iustitiarj Cestriæ* (qui non ita pridem Leicestrij artibus de gradu deiectus, & mulctatus eò quod (si in his Iurisperitorum non me fallo) *Finem*, siue transactionem iudicalem ex Authentico siue *Originali* carie corrupto descriptam in quibusdam suppleffet, & non cum omnibus in eodem lacunis exhibuisset. Franciscus ille in suspitione inciderat ex literis ad Scotorum Reginam interceptis. Simul ac ille in custodiam datus quædam fateri cœperat, Th. Baro Pagettus, & Carolus Arundellus aulicus solum clam verterunt, & in Galliam se subdixerunt, qui cum alijs Romanæ religioni devotis graviter ingemiscentes inter se conquerebantur Reginam malis Leicestrij & Walsinghamij artibus ab ipsis immeritò abalienari, se contumelijs & ignominijs indignis affici, singularia fraudis genera excogitari, tendiculas occultas poni,

M. D.
LXXXIV.*Obtruncatur*Fr. Throcmortoni
*proditio.**Baro Pagettus in Galliam
se subducit.**Catholicorū
querela.*

M. D.
LXXXIV.
*Emissarij
subornati.*

*Multi suspe-
cti.*

*Pontificiorū
in Reginam
malitia.*

*Regina in
eos clementia*

vt laqueis læsæ Maiestatis, velint nolint, improvidi irretirentur, nec domi spem salutis superesse vllam. Et certè ad explorandos hominum animos subdolæ artes fuere adhibitæ, literæ eumentitæ sub Regina Scotorum & profugorum nominibus clam submissæ, & in Pontificiorum ædibus relictæ, emissarij vbiq; ad colligendos rumores & verba captanda dispersi, vana deferentes admissi, plures in suspicionem vocati, & inter eos Henricus Comes Northumbriæ, & filius eius, Philippus Comes Arundelliaë domi se continere iussus, eius vxor, Th. Shirleio in custodiam data, Guilielmus Howardus Comitis frater, & Henricus Howardus eorum patruus Ducis Norfolciæ frater, de literis à Regina Scotorum, à Carolo Pagetto, & de Mopo quodam tunc ignoto sæpissimè examinatus, cui vix præsidio erat innocentia prudens. Nec huiusmodi quidem artes, & prona credulitas vana censenda, cum de Principis salute timeatur. Nefanda sanè Pontificiorum in Reginam iam proruperat malitia, libris enim editis exhortati sunt Reginaë famulas idem in Reginam cõmittere quod Iuditha in Holofernem cum laude fecerat. Author non deprehensus, suspicio incidit in Gregorium Martinum Oxoniensem, virum Græcè, Latineq; perquam eruditum, de Cartero librariolo qui imprimendos curauit, supplicium sumptum.

Cumq; isti Reginam vt crudelem passim traducerent, illa quæ prosperam sui memoriam relinquere inprimis studuit, cognitoribus in Pontificiorum causis vt efferatè immanibus, & honori suo iniuriosis indignanter succensuit. Vsq; adeò vt illis visum fuerit necessarium, se scripto divulgato excusare. Quo protestati sunt *mitiùs cum Sacerdotibus quàm pro meritis actum fuisse, nullam de religione questionem factam, sed tantummodò de perniciosis in patriam & Principem machinationibus ex vehementi suspitione, argumentisq; & indicijs probabilibus. Campianum nunquam ita tortum fuisse quin protinùs ambulare, & confessionibus subscribere valuerit, Brianto verò peruicaciter detrectanti dicere aut scribere, quisnam arcana apud eum deprehensa scripserit, cibum negatum*

gatum

gatum fuisse donec scripto peteret. At hæc Reginæ minimè satisfecerunt, quæ cognitores tormentis & Iudices supplicij abstinere iussit; & non ita post septuaginta Sacerdotes, quorum aliqui capite damnati & singuli legum periculis illaqueati, ex Anglia deportari mandavit. Inter quos præcipui nominis erant Gaspar Heywoodus insignis illius Epigramatarij filius, qui primus Iesuitarum Angliam ingressus, Iacobus Bosgravius etiam è Societate Iesu, Ioannes Hartus præ cæteris doctissimus, & Edwardus Rishtonus ille qui impiè ingratus, in Principem cui vitam debuit, publicatis scriptis malitiæ virus illicò evomuit.

Baronem Pagettum, & Arundellum in Gallia appulso sedulò observavit Edw. Staffordus, Reginæ apud Gallum Legatus; quæ tamen moliebantur rimari non poterat. Egit ille nihilominus cum Gallo vt illi, Morganus, & alij Angli in Principem & patriam machinantes è Gallia submouerentur. Responsum autem tulit, *Si quid in Gallia machinarentur, Regem ex iure in illos animaduersurum, sin in Anglia quid machinati fuerint, Regem non posse de ysdem cognoscere, & ex iure agere. Omnia regna profugis esse libera, Regum interesse vt sui quisq; regni libertates tueatur, imò Elizabetham non ita pridem in suum regnum Montgomerium, Principem Condaum & alios è gente Gallica admisisse, & hoc ipso tempore Segurium Nauarri Legatum nouis rebus in Gallum studentem in Anglia hæere.*

Dum hæc aguntur, Bernardinus Mendoza Hispani in Anglia Legatus, latenter in Galliam traiecit, fremens furensq; quasi violato Legati iure ex Anglia exturbatus fuerit, cum ipse homo violento & turbido ingenio, sacræ sancto legationis iure ad prodicionem abusus, antiqua severitate igni & ferro (vt multis visum) persequendus, è regno excedere iuberetur. Intermiscuit enim se sceleratis machinationibus cum Throcmortono, & alijs ad externos in Angliam inducendos, & Reginam deturban- dam. Illisq; de rebus leniter reprehensus, tantum abfuit vt modesta responsione obiecta elueret, vt Reginam &

M. D.
LXXXIV.
*Sacerdotes
relegati.*

*Profugi à
Gallo repe-
titi.*

*Gallus profu-
gos submo-
uere recusat.*

*Legatus Hi-
spanicus ex
Anglia di-
missus.*

M. D.
LXXXIV.

*Waadus in
Hispaniam
missus & non
admissus.*

Confiliarios reclamationibus de pecunia Genuensium detenta, suppetijs Belgij Ordinibus, Andino, & Antonio Lusitano latis, & Draci deprædationibus oneraverit. Veruntamen ne Hispanus non scelera Mendozæ vindicari, sed Legati iura violari existimaret, Guil. Waadus Regio Consilio ab Epistolis missus est in Hispaniam, qui liquido edoceret, quàm malè legationis munus ille obierit. Simulq; significaret, ne Regina hunc relegando, antiquæ inter regna amicitia renuntiare videretur, omnia humanitatis officia esse præstanda, si quem alium amicitia conservandæ studiosum legaret, modò eadem suo in Hispania Legato itidem exhibeantur. Cùm autem Hispanus Waadum alloquio non dignaretur, sed ad Confiliarios reijceret. Ille indignè ferens intrepidus declaravit more receptissimum esse, etiam bello flagrante, vt Legati vel ab hostibus coràm admitterentur. Carolumq; v. Augustum Hispani patrem coràm admisisse foecialem qui bellum à Gallo denuntiavit; & Legationis suæ mandata Confiliarijs communicare planè abnuvit. Cumq; nulla versutia Idiocius Hispani Secretarius quænam essent expiscari posset, à Mendoza in Gallia latitante rem totam tandem accepit. Tunc ille publica persona deposita, familiariter Waado significat se indolere, quosdam esse qui vafre amicitiam inter Principes dissociare, & inimicitias fouere satagunt, iniuriam ipsi Regi Catholico, non eius Legatis, Dispectio iam antea, & nunc Mendozæ esse illatam; nec esse cur Mendozam amplius apud Regem accuset, qui culpam, si quam admiserit, ignominiosa ex Anglia relegatione iam satis luit; aut conqueratur se non admitti. Regem verò Catholicum nihil nisi par pari retulisse, cùm Mendoza inauditus à Regina fuerit dimissus; vtq; illa Mendozam ad Confiliarios reiecerat, Regem itidem eum ad Cardinalem Granuellanum reijcere. Cùm Waadus responderet plurimum interesse inter ipsum qui Regem Catholicum nunquam offenderat; & Mendozam qui in Reginam gravissimè peccaverat, longo tempore accedere insolèter dedignatus, & Legato indigna

indigna patrauerat; admitti tamen non poterat, inauditusque domum redijt. Crimina pleraque quæ in Mendozam obiecturus erat, è Throcmortoni confessione deprompta fuerunt.

Etenim cum ille apprehendendus, arculam arcanorum ad Mendozam submiserat. Reliquis arculis excuffis, inventi erant duo Catalogi, in quorum altero nomina portuum Angliæ qui ad copias exponendas opportuni, altero nomina nobilium qui passim per Angliam, Romanam amplexabantur religionem, erant descripta. Hos ille ut prolatos vidit, supposititios esse nec sibi prius visos, & in eius perniciem ingestos clamitavit, etiam cum facta in eculeo quæstio. Iterum autem eculeo admotus, non abnuuit ad interrogata quæ sciret respondere. Interrogatus de catalogis illis, & quo consilio conscripti, huiusmodi historicam contexit narrationem. *Se ante paucos annos ad Spadanæ aquas profectum cum Ieneio, & Fr. Englesfeldio consilia instituisse quomodo Anglia per externos oppugnaretur, & Imperij forma immutaretur; eo consilio portuum, & nobilium nomina descripsisse. Morganum per literas ex Gallia sibi significasse deliberatum iam esse Catholicis Principibus, ut Anglia invaderetur, Scotorumque Regina in libertatem vindicaretur auspicijs Guisij, cui nihil deerat nisi pecunia, & auxiliaris in Anglia manus. Ad hæc procuranda Carolum Pagettum sub ementito Mopi nomine in Suffexiam, ubi Guisius terram conscendere statuit, submissum esse. Se rem Mendozæ communicasse, portuumque, & nobilium nomina indicasse, qui à coniuratis hæc plenè iam intellexerat; nec diffitetur se suam operam promississe, simulque monuisse Mendozam quibus cum nobilibus de hac re ille publica persona tractaret, quod ipse priuatus sine periculo non poterat: rationemque cum illo inisse quomodo primarij aliquot viri Catholici simul ac externæ copię appellerent, milites Regiæ nomine conscriberent, qui exteris se conuincerent. Hæc sponte fassus est.*

Pro tribunali tamen in Prætorio Londinensi de his accusatus, singula præcisè negavit, asseruitque vana esse ipsius commenta, ne eculeo denuò subijceretur, Regiamque;

M. D.
LXXXIV.

Throcmor-
toni confessio

Ab ea recedit.

M. D.
LXXXIV.
*Effugium
querit.*

*Damnatus
pleniùs confi-
tetur.
Moriturus
inficiatur.*

*Novus cum
Scota tracta-
tus.*

namq; crudelitatis, quæsitores falsitatis palam accusavit, effugium sibi comminiscens ex temporis intervallo, quod inter crimen admissum & iudicium intercessit. Quandoquidem anno Elizabethæ x i i i. quædam crimina læsæ Maiestatis criminibus accensebantur, de quibus nemo in iudicium vocaretur, nisi delinquens intra sex menses à crimine admissio postularetur, & crimen testimonio atq; iureiurando duorum, aut spontanea confessione sine violentia probaretur. Hoc autem tempus iam pridem elapsum, ideoq; in iudicium se non vocandum. Iudices autem docuerunt crimina illi obiecta non id genus esse, sed illum antiqua lege læsæ Maiestatis regnante Edwardo i i i. lata teneri, quæ nullam temporis aut probationis circumscriptionem admittit; & ex ea funesta in eum pronuntiata erat sententia. Persuasus postea ad Reginæ misericordiam confugit, scriptoque pleniùs omnia quodammodo quæ priùs, denuò confessus est, quæ sibi parùm constans ad patibulum iterum inficiari frustra coepit.

Guilielmus Waadus ex Hispania reversus, ad Scotorum Reginam sub hoc tempus mittitur, de tractatu inter eam & Gualterum Mildmaium habendo, qui ante biennium propositus, & interruptus, ut iam dictum. Cui illa quàm sincerè de isto tractatu egerit multis protestatur asseverationibus, simulque se, & omnem suam operam Reginæ devovet, & ex ipsa totam dependere spondet, si modò tanto amore & honore dignaretur: Ad hæc sanctè promittit, modò ille tractatus procedat, se intercessuram, imò effecturam ut filius Angusium, & cæteros nobiles Scotos in gratiam reciperet, tum ut Rossensis & Glasculensis Episcopi, sui in Gallia administri, nihil contra Reginam, aut Regnum Angliæ machinarentur, nec quicquam ipsis iam inde futurum cum Anglis rebellibus, & patria profugis.

Hæc Elizabetha lætanter audivit, cumq; eodem ferè momento Angusius, Marrius, I. Hamiltonius, & Glamius in Angliam fugissent, illa oblata vsa opportunitate, Bea-
lum

lum ad Scotorum Reginam misit, qui vnà cum Salopiæ Comite significaret, si in eadem persisteret sententia quam Waado impertierat, Mildmaium mox aduenturum, & de eius libertate tractaturum: deinde cum illa ageret, vt interim apud filium Regem intercederet de Scotis profugis restituendis, eosq; nihil contra Regem cogitasse doceret, sed contra violentos quosdam Confiliarios qui eum pravis consilijs corrumpunt, denique vt Guisij conatus quantum posset, ex illa investigaret. Illa prudens foemina respondet. *Se percupere vt tractatus ille procederet, idq; ab Elizabetha, tanquam à sorore natu maiore cui omnem defert honorem efflagitare. Nihil Waado nisi conditionibus circumscriptum proposuisse; nec illum aliter dicturum quem virum ingenuè probum credit. Ad Scotos verò restituendos, operam suam perquam necessariam fore, nec defuturam si quid boni sibi & filio inde prouenturum certò sciret; atq; illi semet supplices Regi submitterent, & obsequerentur; sin minus Regina non illis, sed filio opem ferret vt in ordinem redigerentur. Prætereà non dissimulat, Cùm valetudinaria esset, se semet, filiumq; in Guisij charissimi cognati fidem commisisse, de eius conatibus nihil omninò intelligere, nec si intelligeret, velle aperire, nisi de libertate certa securitas præstaretur, quandoquidem parùm prudentis esset amicos certos spe incerta deserere. Rogauit vt non inhumanius in ipsam Principem liberam ageretur, quam Maria quondam in Elizabetham tum subditam & incarceratam, & Gallus in Navarrum etiam subditum armatum nuper egerint. Petijt etiam vt tractatus ad finem perduceretur, priusquam aliquis in Scotia ea de re legaretur. Cùm autem Rex Christianissimus agnouisset ordinarium eius Legatum, & Setonum à filio in Galliam transmissum, tanquam Legatos à Principibus eiusdem authoritatis, & associatis, eum Reginae detulit honorem, vt illa hanc ipsius & filij Associationem in Scotia publicaret, & ne eidem præiudicaret, obsecrauit. Hæc audita, sed illicò obiectis terroribus elusa eorum opera qui odia inter infensas mulieres alere norunt, maximè ex indicio chartarum, quas Chreitonus Scotus è societate Iesu in Scotiam navigans, à piratis Belgis interceptus laceravit. Laceræ autem schedulæ*

M. D.
LXXXIV.
*Propositiones
ad eam facta*

Responsa.

*Associationē
in regno cum
filio petit.*

*Terrores tra-
ctatum rum-
punt.*

M. D.
LXXXIV.

*Associatio
in Anglia
inita.*

*Hinc Propo-
sitiones à
Scota facta.*

læ è nave proiectæ, reflante vento in navem fortè fortuna reiectæ non sine miraculo, (vt ipse Chreictonus dixit) & à Waado multo labore & singulari artificio conglutinata, nova Papæ, Hispani, & Guisiorum consilia de Anglia oppugnanda detexerunt.

Hinc, & ingruentibus vndiq; periculorum rumoribus, vt pravis seditiosorum consilijs insidijsq; occurreretur, & Reginæ salutis à quo & Regnum & religio dependit, consuleretur: plurimi, Leicestrio authore, ex omni hominum ordine per Angliam ex communi charitate, dum non illam, sed de illa timuerunt, se *Associatione* quadam mutuis votis, subscriptionibus, & sigillis obstrinxerunt ad eos omnibus viribus ad mortem vsq; persequendos qui in Reginam aliquid attentauerint.

Scotorum Regina quæ facile intellexit perniciem sibi hac *Associatione* præstrui, diuturnæ miseræ pertæsa, & graviora formidans, hæc per Nauum Secretarium Reginæ & Consiliarijs proponit. *Si libertas concederetur, & de sincero Elizabethæ animo & amore certò constaret, se velle arctissimam cum Regina amicitiam contrahere, eam præ cæteris orbis Christiani Principibus officiosissimè colere & obseruare, offensas omnes obliterare, veram & iustissimam Angliæ Reginam agnoscere, nullum ius ad Angliæ coronam, ea superstite, sibi assumere, nihil contra eam directè vel obliquè moliri, titulo & Insignibus Angliæ quæ iussu Francisci mariti arrogauerat, planè renuntiare, necnon Bullæ Pontificiæ de illius abdicatione: imo & Associationem illam, ad Reginæ securitatem, & fœdus defensuum (saluo antiquo illo inter Galliam & Scotiam fœdere) inire. Ita tamen vt nihil fiat Regina viuente, aut mortua, quod fraudi sit sibi, filio, & heredibus in successione, priusquam in conventu Ordinum Angliæ audiantur. Ad hæc confirmanda, se in Anglia ad tempus tanquam obsidem permansuram, sin Anglia exire licuerit, obsides daturam. Porrò in Scotia nihil immutaturam, modò sibi & familia suæ suus religionis cultus permittatur, iniurias etiam omnes sibi in Scotia illatas obliuione deleturam, (ea tamen lege, vt quæ in eius infamiam sancita, refigantur) Regi Consiliarios pacis cum Anglia studiosos commendaturam, eidem*

dem nobiles profugos, quantum posset, reconciliaturam, si culpam demisse agnouerint, & Regina fidem interposuerit, Regi contra illos opem ferre, si quando ab obsequio resilierint. De filij coniugio clam Regina nihil acturam, utq; filio inconsulto nihil erat factura, ita postulat, ut filius in hoc tractatu coniungatur, quo solidius confirmetur. Regem Galliae velle intercedere non dubitat, & fidem vna cum Lotharingicæ familia Principibus de pactis præstandis obligare. Ut his maturè respondeatur obsecrat, ne qua interim interveniant incommoda. Postremò obtestatur ut laxiori habeatur custodia, quo Reginae erga eam amor paulò clariùs elucescat.

Ex his, ut multi & officij & honoris, Elizabetha voluptatem magnam capere videbatur; nec aliena tunc putabatur à consilio illam liberandi, quamvis non defuerint in Anglia qui novis terroribus propositis deterruerint. Verùm rem propemodum explicatam maximè perturbarunt & impedierunt Scoti adversæ factionis, qui clamitarunt, actum esse de Elizabethæ salute, si illa liberaretur, actum de utroq; Regno si illa in consortium regni cum filio admitteretur, actum de vera religione in Britannia, si Romanæ religionis cultus vel intra Aulæ parietes ipsi permitteretur.

Nec hoc contenti, Ministri nonnulli in Scotia, è Pulpitis, & per circulos Reginam indignissimis calumnijs infectati, ipsi Regi & Cõsiliarijs asperrimè obtrectarunt, & coràm comparere iussi, fastidioso quodam contemptu abnuerunt, quasi Pulpita à Regum authoritate essent exempta, & Ecclesiastici non Principis imperio, sed Presbyterio subessent; planè contra leges hoc anno in Ordinum conventu latas, quibus Regia authoritas in omnes subditos tam Ecclesiasticos quàm Laicos in perpetuum confirmata. Regem scilicet, & Cõsiliarios idoneos esse Iudices in omnibus causis; qui autem iudicium declinarent læsæ Maiestatis teneri. Presbyteriorum confessus (ut etiam Laicorum conventus) tam generales quàm speciales prohibiti, qui infinitam authoritatem & pro arbitrio, Rege inconsulto, conveniendi, & leges ipsi Regi & reg-

M. D.
LXXXIV.

*Anglo-Scoti
adversantur.*

*Ministorum
Scoticorum
insolentia.*

*Contra Le-
ges.*

*Leges Eccle-
siasticae in
Scotia.*

M. D.
LXXXIV.
Buchanani
scripta im-
probata.

no præscribendi, sibi arrogaverant, Popularis etiam Ministrorum æqualitas sublata, Episcopis sua dignitas & iurisdicção restituta, quorum vocationem vt Antichristianam Presbyteria condemnauerant. Et probrosa in Regem, eius Matrem, & Consiliarios scripta, nominatim verò Georgij Buchanani Historia, & *De iure regni apud Scotos Dialogus*, interdicta, vt quæ multa culpanda & delenda contineant.

Hæc quidam è Ministris tam impatienter tulerunt, vt solum sponte verterint, & in Anglia omnia querimonijs complerint, quasi vera Christi religio è Scotia iam esset profligata. Sed Elizabetha hos vt novatores surda aure neglexit, nec in Anglia concionari permisit; eorum tamen opera subinde vsa, ne religio in Scotia quid detrimenti caperet. Quinimò cum Arranius qui summo loco & gratia apud Regem, operam suam cum omni abseruantia ad amicitiam cum Anglis conservandam officiosissimè detulisset; illa opportunè vti cogitavit, vt nec Scoti profugi in Comitijs quæ instabant, proscriberentur, neq; Rex ab Anglorum amicitia averteretur. Vnde colloquium inter Arranium & Hunsdonium Berwici Præfectum in collimitio regnorum indicitur. At priusquam haberetur, profugi, & quotquot expeditioni Sterlinensi interfuerant, Comitijs festinatis, proscribuntur; eosque in colloquio quod statim subsequutum est, Arranius gravissimis criminibus oneravit, & inter alia perniciem Regi nuperrimè struxisse. Cæterum sanctissimè in se recepit nihil omissurum quo Reginae satisfaciat; nec quicquam facturum quod sit præiudicio dum ille fuerit in fide & gratia apud Regem. Nihilominus intra mensem Scoti limitanei occultis Hispani artibus qui Elizabetham à bello Belgico avertere sategit, in *Rhedesdaliam* immissi hostilem in modum sæuiunt; iniuriamq; acceptam limitanei Angli haud multò post per *Liddesdaliam* cædibus & incendijs atrociter vlciscuntur.

*Colloquium
simulatum.*

*Incurfiones
inter Scotos
& Anglos.*

Patricij
Graiij Le-
gatio.

Iam venit Legatus è Scotia Patricius Graius hæres familiae, iuuenis comptus, & qui par maximis negotijs, si
non

non supra, sibi videbatur. Capita legationis erant, de incursionibus vtrinque; cohibendis, bonis piraticè ablatiis restituendis, & de profugis Scotis vel ex fœdere remittendis, vel longius à Scotiæ collimitio submovendis, quandoquidem nova in Regem consilia cum alijs in Scotia indies commiscerent. Ad hæc facilius consequenda, & Reginæ animum Regi plenius conciliandum, spem fecit occultas in Reginam molitiones manifestandi. Quæ voluit, ad primum & secundum caput retulit responsa. De Scotis remittendis, respondit Regina, *sibi esse persuasissimum, nobiles illos nihil mali vel cogitando concepisse. Quæ in Scotia nuper acciderunt, non ex aliqua in Regem malevolentia, sed ex mutuis inter nobiles dissidijs tenella Regum ætate semper emergentibus profluxisse, quæ Regis interest quamprimùm conspire, & subditos vno obsequij vinculo, factionibus suppressis, sibi devincire.* Ut tamen iustæ Regis petitioni aliqua ex parte satisfaceret, & occultas illas, quas dixit, molitiones intelligeret, iussit vt Scoti profugi se longius à collimitio submouerent. Quæcunq; ille manifestaverit, Regina præ se tulit singula prius rescisse; & plures Graium insimularunt, quasi pretio delinitus nonnihil in Regis, matrisque fraudem effutijisset; & impedijisset quo minùs conditiones illæ æquissimæ à Regis matre per Navum propositæ admitterentur.

Vnde illa, patientiâ sæpius iam læsâ, in dolorem & indignationem exardere cœpit, & præ libertatis studio tam insidiosis adversariorum, quàm perniciosis amicorum consilijs animum auresq; aperuit. Eoq; magis, quòd, vt *Associationem* in suum caput initam fuisse sibi persuaserat, ita iam inaudierat se quorundam artibus è custodia Salopiensis Comitis (qui homo rectus eorum cœptis minime fuit) abducendam, novisq; custodibus committendam. Quod vt speciosius fieret, & Salopiensis fides quæ spectatissima erat, minimè suspecta videretur; (nec enim visum est tanti viri existimationem palam lædere, quam tamen occultis calumnijs ex importunæ vxoris criminationibus minuerant) suspiciones quasi consilium eam li-

M. D.
LXXXIV.

Ille mala fide agit.

Scota patientia læsa.

Suspiciones in illam arrepta

M. D.
LXXXIV.

*Illa novis
custodibus
committitur.*

*Libertatem
acrius querit*

*Insidijs peri-
tur.*

*Consultatio
inter Catho-
licos.*

berandi iam initum esset arreptæ sunt, ex quibusdam Emblematicis ad eam transmissis. Hæc erant: Argus multoculus, omnibus oculis consopitus Mercurio tibias modulatè inflante, cum hæc sententiola E L O Q V I V M T O T L V M I N A C L A V S I T: Mercurius Argo Iö custodienti caput obtruncans. Surculus trunco insitus ligaminibusq; constrictus, tamen efflorescens, & circumscriptus P E R V I N C V L A C R E S C O. Palma oppressa sed refurgens cum P O N D E R I B V S V I R T V S I N N A T A R E S I S T I T. Anagramma etiam V E R I T A S A R M A T A ex eius nomine M A R I A S T E V A R T A, literis transpositis, in peiorem partem acceptum. Præterea prolatae sunt literæ quasi interceptæ, quibus amici captivæ Reginae conquerebantur omnem spem illam liberandi penitus præcisam esse, si modò illa in Puritanorum custodiam traderetur. Hoc quæsito colore, illa à Salopiensi qui hoc sæpius efflagitarat, abducta, Amicio Powletto, Drugoniq; Drurio custodienda cõmittitur: & compositò, (vt aliqui opinabantur) vt in desperationem adacta, abruptis consilijs, & insidijs esset opportunior. Salopiensis etenim totis quindecim annis tam cauta providentia custodierat, vt nullus locus fuerit insidijs ab illa, vel in illam. Iam autem & illa importunius egit cum Pontifice Rom. & Hispano per Fr. Inglefeldū, vt inceptum primo quoq; tempore maturarent, quicquid de ipsa fieret, & Leicestrius (qui credebatur de præuertenda legitima successione cogitare) sicarios submisit (vt perhibent nonnulli) qui illam e medio tollerent. Drurius autem recti honestiq; cultor scelus ex animo perosus, omni accessu prohibuit. Subreperunt tamen emissarij, & submissæ sunt tam fictæ quàm veræ literæ, quibus muliebris impotentia in perniciem impelleretur, vt postea dicemus.

Vt Elizabetham totam ab ea auerterent, in aures suffurratur Alanum pro Catholicis Angliæ Ecclesiasticis, Inglefeldum pro Laicis, & Episcopum Rossensem pro Scotorum Regina communibus suffragijs cum Pontificis Rom. & Hispani consensu, decreuisse Elizabetham regno

regno spoliandam, Scotorum Regem regno Angliæ ex-
hæredandū vt hæreticæ pravitatis manifestos, Scotorum
Reginam Catholico nobili Anglo enubendam : hunc ab
Anglis Catholicis in Angliæ Regem eligendum, electio-
nem à Pontifice Ro. confirmandam; huius ex Scotorum
Regina liberos legitimos in regno successores declaran-
dos; & hæc singula ex fide Harti Sacerdotis. Quis verò
fuerit hic Anglus sagacissimè indagavit Walsinghamus,
sed non invenit. Suspicio verò incidit in Henricum Ho-
wardum Ducis Norfolciæ fratrem, qui imprimis nobi-
lis, cælebs, summè Pontificius, & gratia apud Pontifi-
cios florentissimus.

Huius anni curriculo vitam in misero exilio obscure
clausit Carolus Nevillus, perfidus ille in Principem &
patriam rebellis, postremus ex hac familia Westmorlan-
diæ Comes. E qua nobilitatis fœcunda, præter sex West-
morlandiæ Comites, effloruerunt duo eiusdem cogno-
minis Comites Sarisburia & Warwici, Comes Cantij,
Marchio Montifacuti, Dux Bedfordiæ Baro *Ferrers* de
Ousley, Barones Latimeri, Barones Abergevennæ, vna
Regina, quinque Ducissæ; vt Comitissas & Baronissas,
Archiepiscopum Eboracensem, & numerosam nobilium
propaginem omittam.

In Anglia nemo è vivis excessit memoria dignior,
quàm Edmundus Plowdenus, qui vt in iuris Anglici
scientia, de qua scriptis benè meruit, facile primus: ita
vitæ integritate inter homines suæ professionis nulli se-
cundus.

Cæterum in Gallia extinctus est Franciscus Dux An-
dinus morbo ex animi angore contracto. Et in Hol-
landia Guil. Princeps Aurasionensis tribus è sclopeto
glandibus à Balthasare Gerardo Burgundo insidiosè
transfixus.

Ex graui horum fato magnum dolorem percepit Eliza-
betha, misitq; in Galliam B. qui Regi significaret quàm
acerbè Ducis Andini mortem tulerit, quem fidissimum
& charissimum experta fuerat amicum; simulq; mone-
ret

M. D.
LXXXIV.

*Westmorlan-
diæ Comes
obit.*

*Plowdeni
mors.*

*Andinus
moritur.*

*Aurasionen-
sis occiditur.*

M. D.
LXXXV.
Hispani potentia formidata.

ret quàm afflicta sit Belgarum conditio, Aurasionense sublato, & quàm formidabilis Hispani potentia nimio plus invalescens, cum in Italia Principes singuli eius nutum observent, Pontifex Romanus sit addictissimus, Cardinales quasi clientes, præstantissimi quique & belli & pacis studijs, eius stipendiarij; in Germania, familia Austriaca longè latèque diffusa, aliæque eidem connubijs coniunctæ quasi famulentur; opes etiam & vires ex recenti Lusitaniæ & Orientalis Indiæ accessione terra marique adeò augeantur, vt patre Carolo Quinto sit longè potentior & formidolosior, nihilque absit si Belgium in potestatem redegerit, quin cæteri orbis Christiani Principes eius magnitudini necessariò cedant, nisi tempestivè occurratur.

M. D. LXXXV.

Gallus in ordinem Garterij adscitus

LIZABETHA, vt firmiori amicitia vinculo sibi Gallum astringeret, quem superiori anno in Georgianæ periscellidis ordinem cooptaverat, Henricum Comitem Derbiæ cum insignibus in Galliam misit, qui eum ritè inuestiret. Ille cum summo honore accepit, ad preces vespertinas inuestitus, (cum Angli Missæ interesse recusarint) sanctèque promisit leges eiusdem Ordinis observare, quæ legibus Ordinis *S. Spiritus & S. Michaelis*, in quas prius verbis conceptis iurarat, non aduersantur.

Patrius pro Iesuitis intercedit.

Hoc tempore habebantur Comitæ Parliamentaria, & Guilielmus Patrius natione Wallus, loco obscuro, tenuisque ortus fortuna, titulo Iuris Doctor, licet semidoctus, homo elatè tumidus, comptus, & calamistratus, cum in inferiori confesso lex contra Iesuitas rogaretur, solus intercessit; declamando legem illum esse *seuam, sanguinariam, desperatione plenam, & Anglorum genti perniciosam*. Rogatus vt rationes redderet, obfirmatè recusavit nisi coram Regijs Consiliarijs: vnde in custodiam datus, sed rationibus auditis, & submissione facta, in confessum iterum

terum admissus. Mox idem delatus est ab Edmundo Nevillo (qui hæreditatem Nevillorum Comitum Westmorlandiæ, titulumq; Baronis *Latimeri*, vt proximus hæres masculus vendicavit) arcana consilia de Regina è medio tollenda agitasse.

Parrius iste, vt rem altiùs repetam, ante biennium ex Italia reversus, ad gratiam apud Reginam aucupandam, fidemq; præstruendam clàm indicaverat quæ Morganus, & alij profugi de ipsa nefariè tollenda tractarant, præ se ferens non alio consilio cum illis egisse, quàm vt occultos eorum conatus rimaretur, & Reginæ salutem confuleret. Hinc illa Nevillo delatori haud facilè credidit, iussit tamen vt Walsinghamus Parrium interrogaret, an tentandi gratia cum aliquo infenso & suspecto illa de re egerit. Ille planè negavit, nec vir alioquin perspicax, effugium vidit quod Reginæ lenitas aperuit. Si enim vel innuisset se tentandi gratia cum Nevillo egisse, quem suspectum & infensum fuisse virum iam antea Reginæ denuntiaret, periculum proculdubiò declinasset. Sed scelus semel conceptum etiam perspicacissimis animi aciem perstringit. Cùm autem Nevillus nullo teste niteretur, Parrius cum eo componitur, qui post aculeata vtrò citròq; verba, paulò succubuit, & in Arcem Londinensem coniectus, sponte hæc confessus est quæ paucis complectar.

Anno (inquit) M D L X X. inter Reginæ famulos iureiurando præstito admissus, Maiestati eius deuotus permansi ad annum M D L X X X. quo tempore in vitæ discrimen, cum summa ignominia incidi. (Irruerat enim in cubiculum Hugonis Hari cuius in ære erat, illumq; vulneraverat, vnde ex lege damnatus, sed vitæ gratiam Regina fecerat.) Iam inde animo discruciatus vixi, licentiâ impetratâ, in Galliam me recepi; nec animo quidem reuertendi, quia Catholica religioni me addixeram. Lutetia Parisiorum Romana Ecclesia reconciliatus, Venetijs cum Benedicto Palmio Iesuita de afflictis in Anglia Catholicis sermones contuli, & subinnui me rationem illis subueniendi excogitasse, si Papa, vel aliqui eruditi Theologi licitam esse

M. D.
LXXXIV.
*Proditionis
accusatur.*

*Effugium
non videt.*

Eius confessio

*De Regina
perimenda
consuluit Ie-
suitam*

M. D.
LXXXV.
Et Pape
Nuntium.

Et Mor-
ganum.

Et Sacerdo-
tes.

Atq; ipsum
Papam.

Rem Regina
aperit.

Animo
fluctuat.

esse edocerent. Ille hoc ut pius laudavit, Campegio Pontificis apud Venetos Nuntio me commendavit. Campegius Pontifici. Per literas, ut Romam fide publica venirem, petij. Literæ fidei publicæ ad me à Cardinale Comensi missæ sed minus amplæ, & postea aliæ ampliores: Verùm iam tum ego Lutetiam redieram. Ibi in Morganum incidi, qui mihi significavit expectari à nonnullis ut egregiam aliquam operam Deo & Ecclesiæ Catholicæ navarem. Respondi, me paratissimum esse vel maximum Angliæ subditum trucidare. At, inquit ille, Cur non ipsam Reginam? Et hoc inquam, facile fiat, modò licere constaret. Wattus enim Sacerdos (quocum de hoc personas reticens egi) minimè licere asseruit. (Et Chreictonus etiam Scotus Iesuita, docendo mala non perpetranda ut inde bonum proveniret, Deum magis Aduerbis, quàm Nominibus delectari, magisq; quod benè & legitimè factum, quàm bonum ei placere; nec vnius exitio multas animas redimendas sine expresso Dei mandato.) Nihilominus, mihi qui fidem meam literis & promissis in Italia obstrinxeram; ab incepto desistere piaculum visum, si modò Pontifex literis approbaret, & plenariam indulgentiam mihi concederet, quam per Ragazonium Pontificis in Gallia Nuntium literis ad Pontificem efflagitavi, ille inceptum laudavit literasq; Romam misit. In Angliam reuersus accessum ad Reginam mihi paravi, cui, remotis arbitris, coniurationem totam explicavi, arte tamen quàm potui maxima, obuelatam. Audiuit illa imperterrita, ego territus discessi; nec obliuisci possum quod tum dixit, Catholicos nullos de religione vel Pontificis Primatu in quæstionem vocandos dummodò se bonos ciues præstent. Interea dum Præfekturam S. Catharinæ assiduus in Aula ambirem, literas à Cardinali Comensi accepi, in quibus inceptum laudatum, & ego Pontificis nomine absolutus. Has Regine impertij. Quid apud illam effecerunt nescio, mihi sanè animum addiderunt, & scrupulum omnem exemerunt. Nec tamen in animo erat vim ullam afferre, si qua ratione persuaderetur mitius cum Catholicis agere: Ego autem ne cædem perpetrarem, pugionem deposui, quotiescunq; ad illam accesserim. Cùm in ipsam & virtutes verè regias intuerer, ancipiti cura distrahebar; vota enim erant in cælis, literæ & promissa

promissa apud homines. Hæc tacitus apud me animo irriquieto voluebam. De me nunquam bene merita est, vitam sanè indulgit; at in illa causa vita spoliasset tyrannicum fuisset. Hinc sorte mea minimè contentus, ab Aula discessi. Incidi in librum D. Alani contra Iustitiam Britannicam, qui docuit Principes propter hæresim excommunicatos, regno vitaq; priuandos, meq; ad inceptum persequendum vehementer excitauit. Hunc Nevillo, quem mensæ meæ adhibui, prælegi, sex integros menses priusquam me detulerit. Postea accessit, & audeamus, inquit ille, aliquid, cum nihil à Regina consequamur; & quædam de Scotorum Regina liberanda in medium proposuit. Ego verò interposui, Atqui maius quiddam in animo ego voluo, & Ecclesiæ Catholicae salutaris. Postridiè accessit, & tactis Biblijs iuravit se velle reticere, & constanter persequi quicquid Catholicae religioni vsui foret, ego itidem iuravi. Constituimus sanè cum denis equitibus Reginam per campos obequitantem aggredi, & perimere. Quæ Nevillus ad hoc vsq; tempus reticuit. Nuntio autem accepto Westmorlandiæ Comitem, cuius hereditatem spe deuorauerat, obijisse, protinùs iureiurando violato, in medium contra me protulit. Hæc confessus est coram Barone Hunsdonio, Christophoro Hattono, & Fr. Walsinghamo à sacris Cōsilijs, & etiam suis ad Reginam, Burghleium summum Thesaurarium, & Leicestrium literis culpam agnoscendo deprecatus est.

Paucis diebus interiectis, in Prætorio Westmonasteriensi iudicio sistitur, capitibus accusationis perlectis, se reum agnovit. Cum ex hac confessione in acta relata, iudicium contra reum fatentem postularetur. Hattonus operæ-pretium existimavit, quò circumfusæ multitudinè satisfieret, vt crimen signatè ex ipsius confessione explicaretur, quam ipse Parrius spontaneam agnovit, vtq; ipse prælegeret, Iudices rogavit. Prælegit autem Actuarius in iudicijs Coronæ, necnon literas Cardinalis Comensis, & ipsius Parrij ad Reginam, Burghleium, & Leicestrium, quas ipsissimas esse fatetur. Negavit tamen vnquam sibi deliberatum fuisse Reginam tollere. Iussus vt iam diceret si quid haberet cur iudicium in eum non feratur, per-

M. D.
LXXXV.Alani liber
animum ad-
dit.
Nevillus o-
peram offert.

Et rem prodit

Parrius in
iudicium
vocatur.

M. D.
LXXXV.

*Morte affi-
citur.*

*In Parla-
mento contra
Episcopos
rogatur.*

*Et non Resi-
dentes.*

*Associatio
sancitur.*

turbatè quasi suscepti sceleris conscientia exagitatus re-
spondit, *Mibi moriendum video, quia mihi ipsi parùm constite-
rim.* Rogatus vt explicatiùs diceret quid vellet: *Sanguis,*
inquit, *meus sit inter vos.* Sententia mortis pronuntiata,
Reginam furenter ad Dei Tribunal citavit. Quinto post
die crati impositus per mediam urbem Westmonasteriũ
trahitur. Ad patibulum cum iactantiùs ostentasset quàm
fidus fuerit Reginae custos, dixit se nunquam animum
induxisse vt Reginam vita privaret. Ita gloriosulus, ne
verbo Deo se commendans, proditorum supplicio ex le-
ge affectus erat in area maioris Palatij Westmonasterij,
vbi tunc frequentes Regni Ordines ad Parlamentum
convenerant.

In hoc Parlamento quidam vel ex novandi vel refor-
mandi studio, ordinem Ecclesiasticum, etsi Regina ve-
tuerit, vehementer exagitarunt leges rogando ad Epif-
copalem iurisdictionem in *Facultatibus* concedendis, in
sacris Ordinibus conferendis, in Censuris Ecclesiasticis,
in *iureiurando ex officio* coercendam: & novum iuramen-
tum Episcopis quod in Cancellaria & Banco Regio susci-
perent, proponendo, sc. ne Ciuili Angliæ iuri contraveni-
rent. *Residentiam* etiam Pastorum exigendo, vt singuli
Pastores singulis Ecclesijs residerent, & declamando
quasi Anglicana Ecclesia eruditus Pastoribus destituta
iaceret, quæ iam proculdubiò plures numeravit eruditos
quàm alia quævis ætas, vel alia reformata Ecclesia. Sed
Regina quæ Ecclesiasticis moderatis inprimis fauit, no-
vatores vt in deterius semper mutantes improbavit; &
hæc vt ad suam *Prærogatiuam*, & summam in Ecclesiasti-
cis authoritatem sibi delatam subruendam excogitata,
prorsus reiecit. Verùm omnibus omnium suffragijs *As-
sociatio* illa quam dixi confirmatur. Et sancitur vt viginti
quatuor, aut plures e *sanctiori Consilio* & *Proceribus* regni Re-
gio *Diplomate selecti* in eos inquirerent, qui regnum inuadent,
rebellionem concitabunt, aut Regiam personam ledere aut per-
dere attentabunt pro quocunq;, vel per quemcunq;, qui ius ad
Angliæ Coronam vendicet. Ille autem pro quo, vel per quem
atten-

attentabunt, Coronæ Angliæ omninò erit incapax, omni omninò iure priuabitur, & ad mortem vsq; ab omnibus subditis exagita- bitur; si eiusmodi inuasionis, rebellionis, aut læsionis conscius ab illis XXIII. viris iudicabitur, & publicè declarabitur.

Leges etiam feruntur in Reginae præsidium contra Iesuitas & Sacerdotes Pontificios, qui nefaria quidem ex Bulla Pij Quinti architectabantur, scilicèt, Vt intra XL. dies regno abscederent. Qui in regnum deinceps aduenerint, & manserint, læsæ Maiestatis teneantur. Qui eos sciens prudensq; receperit, aluerit, & fouerit, Feloniæ teneatur (ita omnia cri- mina capitalia infra læsam Maiestatem vocāt.) Qui in Se- minarijs aluntur, si intra sex menses post denuntiationem factam non redierint, & coram Episcopo, vel duobus Iustitiarijs se Regi- næ non submiserint, læsæ Maiestatis rei habeantur. Qui autem se submiserint, si intra decennium Aulam Regiam accesserint, vel propiùs quàm x. mille passus, submissio sit irrita. Qui studiosis in Seminarijs pecuniam quocunq; modo submiserint, pœna Præmu- nire, i. perpetuo exilio, & omnium bonorum amissione, plectantur. Si quis ex regni Paribus, i. Ducibus, Marchioni- bus, Comitibus, Vicecomitibus, Baronibus Parliamentarijs in has Leges deliquerit, Parium iudicio subijciatur. Qui eiusmodi Ie- suitas & ceteros in regno latère nouerint, & intra XII. dies non detexerint, pro Reginae arbitrio mulctentur, & in carcerem conijciantur. Si quis suspectus fuerit è Iesuitarum vel Sacerdo- tum illorum numero esse, & examinationi se non submiserit, pro contemptu carcere concludatur donec submiserit. Qui liberos vel quoscunq; alios ad Seminaria & Collegia Pontificiæ professionis miserit, c. libris monetæ Anglicæ mulctetur. Qui autem missi in hereditate non succedant, nec bonis fruantur, quacunq; ratio- ne illis obtingant; vt etiam qui intra annum à Seminarijs illis domum non reuertantur, nisi Ecclesiæ Anglicanæ se confirmaue- rint. Si portuum custodes permittant alios præter nautas & ne- gotiatores mare traicere sine licentia Reginae, vel sex Consilia- riorum, locis amoueantur, nauarchi qui euehent, nauigij & bono- rum amissione, & carcere annum integrum luant.

Harum Legum severitate quæ tamen tempori neces- saria videbatur, admodum perterriti erant Pontificij in

M. D.
LXXXV.

Leges contra
Iesuitas &
Sacerdotes.

Felonia.

Præmunire.

Arundelia
Comes fu-
gam cogitat.

M. D.
LXXXV.

Anglia, & inter eos Philippus Howardus Arundeliae Comes Ducis Norfolciae filius primogenitus, adeo ut ne in eas committeret, solum vertere cogitaverit. Hic ante triennium Reginae benignitate natalibus restitutus, & paulo post eius gratia occultis praepotentium quorundam insimulationibus deiectus, religioni Pontificiae se clam devoverat, vitam sane austeram amplexus. Hinc semel atque iterum in Regium consistorium vocatus, obiecta diluit; iussus tamen ut intra suos parietes se contineret. Post sex plus minus mensis iuris sui factus, Comitum Parliamentaria accessit; primo tamen die, dum concio haberetur, e coetu se subduxit. Comitibus finitis, quasi certus abeundi, literis ad Reginam scriptis, quas tamen post abitum tradi iussit, longam & luctuosam instituit querelam *de potentium adversariorum invidia, cui necessario cederet, cum de eius innocentia triumphos agerent, infelicia maiorum fata memorat, proavi scilicet qui indicta causa condemnatus, avi qui de rebus levibus securi percussus, & patris, quem ab adversariis circumventum, nunquam hostilem animum in Principem vel patriam induisse asserit. Se vero ne paternae infelicitatis haeres succederet, ut Deo vacaret, animaeque saluti consuleret, patriam, at non fidem in Principem deseruisse.* Priusquam haec literae traditae, ille in Suffexiam profectus, iamque navigium in obscuro finu conscensurus, suorum perfidia, & naucleri indicio comprehensus erat, atque in Arcem Londinensem conditus.

In eadem Arce tunc temporis attinebatur Henricus Percius Northumbriae Comes, vir vivido ingenio & animo (frater Thomae qui Eboraci capite plexus) suspectus clandestini consilij cum Throcmortono, Barone Pagetto, & Guisijs de Anglia invadenda, & Scotorum Regina liberanda, cui semper impense studuerat. Ille mense Iunio mortuus in lecto repertus, tribus iuxta papillam sinistram glandibus traiectus, pessulo foribus intus obducto. * Quaesitores e vicinia ex more a Coronatore iurati, cadavere spectato, loco considerato, sclopeto cum nitrato pulvere in cubiculo invento, famulo qui sclopetum eme-

Ad Reginam scribit.

Capitur.

Northumbria Comes mortuus repertus.

* Coroners Enquest.

rat,

rat, & venditore examinatis, Comitem sibi mortem conscivisse pronuntiarunt. Tertio post die Proceres Regni frequentes in *Camera Stellata* convenerunt, vbi Thomas Bromleius Angliæ Cancellarius succinctè declaravit, Comitem proditoria in Principem & patriam confilia iniisse, quæ cum iam dilucere comperisset, conscientia sceleris exterritum sibi vim intulisse. Ut verò multitudini in peius semper credulæ satisfieret, iussit ut Regius Procurator siue *Attornatus* & Regij in iure Consiliarij, causas cur Comes in custodia detentus fuerit, & mortis rationem dilucidè explicarent. Hinc Pophamus Procurator Primarius exordio à rebellionem in Septentrionali parte ante annos xvi. ducto, ex Actis publicis edocet illum de rebellionem ista, & consilio liberandi Scotam in iudicium vocatum fuisse, culpam agnovisse, Reginae misericordiæ se submisisse, multamq; illi quinque millium Marcarum inflictam fuisse. Regnam tamen, qua fuit clementia, ne assem quidem exegisse; & post supplicium de fratre eodem de crimine sumptum, in Comitibus Northumbriæ honore confirmasse. Illum nihilominus nova consilia de Scota liberanda, Anglia expugnanda, religione & Regina extinguenda suscepisse, Mendozam Hispanum Throcortonum significasse Carolum Pagettum sub Mopi nomine latenter de his cum illo in Suffexia egisse, Baronem Pagettum Throcortonum ferè eadem innuisse, ex Chreitonis Scoti Iesuitæ chartis eadem etiam constare, Carolumq; Pagettum Guilielmo Shelleio cum redisset, è Gallia, hæc indicasse. Deinde Egertonus Procurator secundus (Sollicitator vulgò dicitur) Comitem horum reum fuisse ex circumstantijs & anxia celandi curâ acutè arguit, scilicet, Quòd Comes, cum nemo in Anglia illum horum insimulare potuisset præter Baronem Pagettum (quo Throcortonus vsus erat familiariter) Pagetto pauculis diebus post Throcortonum interceptum per Shelleium nauigium apparavit, quo ille in Galliam transmisit. Cum Throcortonus quædam confiteri cepisset, Comes Londino Petworthiam secessit, Shelleioq; accersito significavit, se in medium vitæ & fortunarum discrimen deuenisse, rogavit ut rem reticeret, & conscios discessus Baronis Pagetti, & aduentus Caroli Pagetti amandaret, quod mox factum

M. D.
LXXXV.

*Causæ incarcerationis
exposita.*

M. D.
LXXXV.

Etum; ipseq; famulum quo apud Carolum Pagettum vsus erat, procul amandavit. Addit Sollicitator, Illum iam in custodia, cum Shelleio per corruptos custodes sepius egisse, vt quæ & qualia confessus erat, intelligeret. Postquàm per mulierculam occultam inter ipsos internuntiam, Shelleius significasset se diutiùs reticere non posse, disparem esse eorum conditionem, se tormentis subiendum, Comitem pro loci & ordinis ratione nequaquam; & perscripsisset quæ confessus fuerat, Comes ingemuit, subindeq; dixit, quòd Pantinus à cubiculo famulus fassus est, ex Shelleij confessione iam actum de se esse.

Post hæc ratio mortis ex testimonio iuratorum, Præfecti Arcis, quorundam præsidiariorum, & Pantini enarratur, indeque conficitur ipsum ex metu ne familia funditus subverteretur, & labes aspergeretur, in se sua manu sævijisse. Certè boni quamplurimi tum quòd natura nobilitati faveant, tum quòd præclaram fortitudinis laudem retulisset, tantum virum tam misera & miseranda morte perijsse indoluerunt. Quæ suspicaces profugi de Ballivo quodam ex Hattoni famulis, qui paulò ante Comiti custos adhibitus, mussitarunt, vt parum compertum omitto, nec ex vanis auditionib⁹ aliquid intexere visum est.

Vnde hæc malorum semina in Anglia sparsa fuerunt, non latuit Elizabetham, quæ Guisios exitiosam in Protestantium religionem, Gallorum Regem, & ipsam, coniurationem apertè iam fecisse viderat. Illa contra, vt fœdus à Protestantibus ad Religionem tuendam iniretur, Tho. Bodleium ad Danorum Regem, Electorem Palatinum, Duces Saxonix, Wittenbergæ, Brunswici, Luneburgæ, Marchionem Brandenburgi, & Landgrauium Hessiæ mittit, iubetq; inter alia, vt Danorum Regem obiter moneret ipsius in primis interesse, Guisiorum conatibus occurrere, cum cognato Lotharingiæ Duci, Daniæ Regnum asserere non dubitauerint, utiq; Christierni Secundi Regis Danorum è filia nepoti, Nec ipsum Lotharingum hoc dissimulasse, cum Elizabethæ nuptias haud ita pridem ambiret.

In Scotiam autem, ne quid periculi inde quasi per po-
sticum

Fœdus cum
Germaniæ
Principibus
expetitur.

M. D.
LXXXV.

quòd rebellionì & Principis abdicationi quasi color quæsitum. Sin violasset, non inde Principatum amittendi pœna teneri. Etsi verò aliqui putant obedientiam ei tantisper denegandam, donec quod peccauerat, correxerit, alios tamen ex iure diuino, cui humanum cedat, existimare Principibus vt Potestatibus à Deo ordinatis simpliciter propter conscientiam obsequendum. Deum illis summum imperij dedisse, subditis obsequij gloriam reliquisse. Principes optimos exoptandos qualescunq; ferendos. Prouincias illas Hispano non populi electione sed iure hereditario à maioribus, & Imperatorum donatione obuuisse. Ad hæc ipsos Belgas priuilegia quæ habent à Principibus accepisse, eademq; læsæ Maiestatis crimine amisisse, arma in ipsum iam antea sumendo; Qui iam patrocinium petituri, non esse Belgij Ordines, sed plerosq; homines esse plebeios, qui Ordinum laruam induerant. Hi consultissimum iudicarunt, Si Regina se Belgicis rebus non amplius intermisceret, suum autem regnum firmissimè muniret, bonos innata benignitate indies arctius astringeret, malos coerceret, pecuniam coaceruaret, classem ab omni apparatu instrueret, limites Scotiam versus præsidijs firmaret, & veterem militarem Anglorum disciplinam (quasi ea iam Belgico bello corrupta) conseruaret. Ita Angliam futuram inexpugnabilem, illamq; omni parte securissimam & hostibus formidandam. Hanc commodissimam esse belli auertendi rationem ijs qui vicinos habent præpotentes. Neminem enim eos prouocaturum quos à pecunia, & viribus instructos, subditorum beneuolentiâ munitos, promptosq; & paratos ad vindicandum viderit. Præposteræ igitur esse prudentiæ, pecuniam & viros militares, vitales belli spiritus, in aliena causa pro Principibus, aut populis egenis, iisdemq; aliorum subditis prodigere, qui semper sunt subleuandi, aut præ inopia, aut ingratitude tandem in rem suam sibi consulent, & adiutores negligent; Quod Angli in Gallia olim in causa Burgundi, & non ita pridem in Protestantium defensione suo damno experti fuerunt. Sed qui in hac sententia, vt in Hispani partes propensiores, degeneres, & ignavi grauem offensionem apud viros militares incurrerunt.

Ordinum delegati vbi primùm Reginam accesserant, pluribus obtestantur, vt Cõfoederatarum Belgij Prouinciarum

Belga Regi-
na se offerunt

M. D.
LXXXV.

ciarum dominium, populumq; Belgicum indignissime oppressum in protectionem & perpetuam clientelam susciperet. Illa benignè audit, dominium, & protectionem recusat. Ad obsidionem tamen Antwerpiae solvendam, quæ arctissime tum à Parmensi Principe pressa, paciscitur, ut Scusa cum machinis bellicis sibi in manus pignori tradita, 1111 M. militum illico submitterentur. Verùm dum hoc agitur, Antwerpia (Scaldi flumine admirandis operibus intercluso) deditioem fecit.

Ille deliberat

Postquam Reginae curæ & cogitationes in hoc aliquandiu excubassent, ipsaq; gravem Hispanorum in Belgas vicinos sævitiam, & odium in Angliam & religionem quam colit, perspexisset (Hispano enim persuasissimum erat Belgium in ordinem redigi non posse, nisi Angliam prius expugnata.) Ne bellum domum attraheretur (Scotia adhuc nutante,) Hispani potentia plus nimio diffunderetur in regionibus ferè cõtiguis quæ situ sunt per cõmodo ad bellum in Angliam transferendum, ad mercatorum negotiationes, tam per mare, quàm per Rhenum exercendas, & ad omnem nauticum apparatus ne ad hostes devehatur, prohibendum, prætereà quæ à classe validissima & fortissimis classarijs adeò instructæ, ut si Anglicæ classi coniungerentur, facilè foret maris imperio potiri; adeoq; opulentæ, & potentes ut insultantes hostes iam diu sine ope externa cohibuerint; nec non ne Gallorum fidei se permitterent; statuit & Christianæ pietatis esse, afflictis Belgis eiusdem religionis cultoribus subvenire, & prudentiæ, exitiosas hostium machinationes prævertendo, populi sibi commissi incolumitati consulere; idq; non ex gloriæ cupiditate, sed quadam tuendæ salutis necessitate. Hinc Belgarum patrocinium palam suscipit, Orbis Christiani Principibus masculam in muliere fortitudinem demirantibus, quæ potentissimo Monarchæ quasi bellum denunciare ausa. Adeò ut Suecorum Rex dixerit, Elizabetham capiti Diadema iam detraxisse, & dubiæ Martis aliæ exposuisse.

In patrocinium suscipit.

Quibus Legibus.

In huiusmodi Leges inter eam & Ordines confœderatos

ratos

fugi illi Scoti, Angufius, & qui illi ex communi exilio reconciliati Ioannes & Claudius Hamiltonij, Marrius Glamius, & cæteri in Anglia exulantes in Scotiam redirent, pecunia ad Arranium opprimendum fuffulti.

Iam antea Comes Bothwellius, Baro Humius, Humius Goldingknollius, & alij in Scotia auxilia illis polliciti erant; fed inprimis Maxwellius nuper factus Comes Mortonij, ex certa fpe declinandi poenam rebellionis quam in Anandia concitarat, fi Arranius femel opprimeretur. In ipfa etiam Aula Regia Patricius Graius acerrimus Arranij æmulus, Belendenus *Iuftitiarius Clericus*, & Maitlandus Secretarius in partes contra Arranium Wottoni folertia attracti funt.

Illi Scotiam ingreffi, verbofo Programmate omnibus Regis nomine mandant, vt ad Evangelicam veritatem defendendam, Regem à prauis Confiliarijs liberandum, & amicitiam cum Anglis confervandam opem conferrent; *Fawkirkum* locum ad conveniendum edicunt, vbi ad VIII M hominum recensebantur.

Arranius (qui apud *Keneil* ex Regis iuffu ob fufpicionem cædis Ruffelli fe continuerat) his auditis, ad Regem advolat, & Graium, vt huius machinationis architectum accusat, qui fe coram Rege ingeniofè excufat. Dum Arranius omnia ad oppidi defenfionem apparat, ecce, hoftes aderant fcalas mœnibus admoturi. Ille gnarus fuum folius caput peti, & fuorum fidem fufpectam habens (plurimis enim exofus erat) cum vnico famulo per pontem fe latenter fubduxit. Reliqui mox, oppido relicto, in Castrum ad Regem fe receperunt. Profugi forum occupant & adverfus Castrum figna erigunt. Rex per Graium internuncium adventus caufam fciscitatur. Respondent, *Vt fe submitterent, & Regis manus demiffiffimè exofcularentur.* Ille bonorum omnium reftitutionem fi abfcederent, offert. Illi bona ne tantilli præ Regis gratia fe æftimare renuntiant. Obfecrant vt coram admittantur. Annuuit Rex his legibus, *Vt nihil in ipfius personam, aut eorum vitam quos nominabit, attentarent; & nihil in rerum administratione in-*

Ccc nouarent.

M. D.

LXXXV.

Scoti profugi
domum re-
miffi.

Sterlinium
occupant.

M. D.
LXXXV.

Regi conciliantur.

Amnestia.

Maxwellius
Missam erigit.

Bourkorum
*in Hibernia
rebellio.*

nouarent. Illi vitam pro Regis salute devovent, de innovatione ne cogitare quidem protestantur. Orant autem ut adversarij, & munimenta Regni ipsis in securitatem tradantur. Hac de re toto die deliberatur, urgente tamen necessitate, cum in Castro multitudo esset confertissima, & annona nulla, demum ad Regem admittuntur. Protinus Montrosius, Crawfordius, & Rothesius Comites, Stuartus Chiliarcha, Downius, Arranij frater & alij illis in manus traduntur, Arranius qui in Hebridis profugerat, revocatur: illis, ut bonis ciuibus & bene de Rege meritis venia indulgetur. Dunbritonio Hamiltonius Arbrothius, Castro Edenburgensi Coldingknollius, Tomtallano Angusius, Sterlinio Marrius, & Regio satellitio Glamius praeficitur.

Deinde cum fideli obsequio omnia criminose & suspiciose ab adversarijs obiecta ex animo Regis exemissent, in Ordinum conventu omnes omnium proscriptiones quibuscunque de causis a Regis inauguratione usque ad illum diem *Amnestia* oblitterantur, (praeter illas de caede patris Regis, necnon contra Archiepiscopum Glasguensem, Episcopum Rossensem, & Dumblanensem) summaque animorum consensione authoritas foedus cum Regina Angliae ineundi & delegatos assignandi Regi confirmatur. Solus Maxwellius hac singulari Regis clementia abusus est, qui *Amnestiae* beneficio impunitatem cruentae caedis & direptionis contra Ihonstonios assequutus, eò usque audaciae prorupit, ut spreta legum authoritate, Missae sacrificium iam XIX. annos in Scotia non permissum, Dunfrisiae celebrari iusserit. Quod per tres menses postea carcere luit.

Nec Hibernia vicina turbulento hoc tempore a rebellionis tempestate libera fuit. Cum enim reliquae huius insulae Provinciae altam pacem agerent, magna rebellio in Connacthia occidua Hiberniae parte erupit, ex inquietae gentis indole, & odio in Richardum Binghamum Praefectum, quem Imperio acerbitatem adiungere quaerebantur. Ille, cum videret Dynastas Hibernicos ad eò gravem

gravem

gravem in miserum populum exercere tyrannidem, ut non alium Principem quam ipsos agnoscerent: ut hanc coereret, & Regiam authoritatem confirmaret, nihil non omisit, quamvis odiosè apud Reginam & Proregem crudelitatis subinde accusatus. Thomas *Roe-Burke*, ex nobilissima Anglica familia *De Burgo* primus se opposuit, accersitus ad iuridicum conventum in Comitatu *Maio* venire noluit. Præfectus rem aliquantisper simulavit, postea illum vnumq; & alterum turbulentum ex illa familia intercipi iubet, ne in rebellionem prorumperent, Thomas priusquam interciperetur, inter pugnandum occubuit. *Meilerius* & *Theobaldus à Burgo* capti sunt & suspensi, ipsaq; rebellio iam primum erumpens compressa fuisset, nisi Angli quidem Præfecto infesti submonuissent reliquos ex illa familia ut à Præfecto providè cauerent, nec illum quovis modo accederent. Illi ita animati *Ioys* & *Clandonellis*, qui eo tractu clientelis præpotentes, persuaserunt Præfectum non mitius cum illis acturum, sed paulatim eorum potentiam labefacturum. Effeceruntque per amicos ut Prorex Præfecto imperaverit, ne quid asperius iam inde in familiam nobilem, etsi degenerem, se inconsulto ageret.

Interea Præfecto in *Twomundia* absente vbi *Mahonum O-Brean* tumultuantem, Castro capto, occidit, filij *Edmundi à Burgo de Castro Barrio*, & *Richardus filius Richardi*, qui ob scelera *Hamus Diaboli* ab Hibernicis cognominatus, contracta perditorum multitudine duo Castra in *Lacu Mascio* occuparunt & communierunt, è quibus Præfectus eos facile in sylvas, & montes expulit, *Richardum à Burgo Thomæ* fratrem qui supplex accesserat, quasi insidiatorem suspendi iussit. Cumq; cæteros per sylvas palantes ita persequutus esset, ut vix comparerent, iussit Prorex ne ulterius persequeretur, sed obsidibus acceptis, in tutelam reciperet. Breui tempore interiecto, dum Præfectus *Dubliniæ* ageret, & delectus per Hiberniam in bellum *Belgicum* haberetur, denuò rebellionis signa sustulerunt, & plures qui *Belgicam*

M. D.
LXXXV.

Mac-William.

Scoti Hebridi-
diani in Hi-
berniam vo-
cati.

litiam detrectarunt, *Clan-Gibboni Clandonelli*, & *Ioij* magno numero se confociarunt. Iam numero & robore auctiores palam profitentur se velle avito more suum habere *Mac-William*, id est, Dynastam populari electione è stirpe illa de *Burgo* qui Regioni præsit, vel alium quempiam ex Hispania evocatuos; se nolle Vicecomitem admittere, aut iuri in conventibus se sistere. Nec in Ordinem redire voluerunt etsi Archiepiscopus Tuamensis, Birminghamus Baro Athenriæ, & Dillonus à Præfecto delegati æquissimas proposuerint conditiones: sed ex improvise in viculos rusticanos in campestri planitie igne & rapinis sævire atque munimenta subruere cœperunt. Ad Scotos Hebridianos, I. *Itcleaum*, & *Walterum Kittagh* à *Burgo* submiserunt, vt Connachtiam cum auxiliaribus copijs ingrederentur, dum pauci iam essent per provinciam præfidiarij; latefundijs promissis, si Anglos eijcerent, & rebelles defenderent.

Prorex his auditis, tandem Præfectum rebelles persequi iussit, qui copijs contractis misit Comitem *Clan-Richard* principem familię de *Burgo* & Birminghamum qui de pace tractarent, quam cum omninò abnuerent, obsides morte afficit. Et nullâ morâ interpositâ, cum lento bello nihil Anglis damnosius, nihil Hibernicis commodius nôrit, ipse & Comes *Clan-Richard* cum equitatu campestria ab iniurijs rebellium defendit, Ioannes Binghamus frater Præfecti cum peditibus sylvas ingressus eos vestigijs insecutus ita exagitavit, pecorum plùs minùs quinque millibus abactis (quorum pars maxima militibus viritim ex more regionis distributa) vt pòst XL. plùs minùs dies, fame gravissima quodãmodo confecti, è latibulis vix de facie inter se noti, prodierint, & demissimè obsidibus datis, se submiserint. Soli filij Edmundi à *Burgo de Castro Barrio* (quem *Mac-William* creare destinarant) rebelles perstiterunt, donec pater captus & ex lege reus peractus quòd liberos ad rebellionem excitasset, supplicio esset affectus, latifundijs fisco adiudicatis. Quo quidem tempore Præfectus certis nuntijs accepit II M. Scotorum

torum Hebridianorum Kittagho, & Itcleauo à Burgo ductantibus, iam iam in Connachtiam irrupturos. Hos ille tumultuario conscripto milite, & præfidiarijs convocatis sedulo per avia & invia nocte dieq; indefesso labore indagat, dum illi in nemerosis saltibus iuxta lacu Earnum modo se occultant, modo hac illac anfractuosis itinerib⁹ accedendo, & recedendo tempus terunt, & ille à tergo, à frōte, à laterib⁹ sedulo observat, opportunam pugnadi occasionem captans. Tandē simulatē quasi impar numero recedit. Isti statim alacrius versus Ardanariam ad Moin fl. progressi, se Dominos Provinciæ proclamarunt. Ille mox ab exploratoribus iter eorum edoctus, propè Ardanariam invenit, vbi acie disposita, tibijs vtricularijs inflatis, signa efferunt. Ille velitationibus paulisper exercet, donec ex vliginoso solo in firmius retrocedendo attraxerit, & vniversæ copię magno silentio convenerint. Tum acriter invecus, pluribus cæsis, repellit, mox bombardarij à fronte impetunt, & à latere ipse cum Equitibus assultat adeo animosè, vt ipsorum aciem profligari & ad flumen compulerit, vbi cæsi & submersi vniversi præter LXXX. qui in *Tirauliam* tranarunt, & qui pridie aliò prædabundi secesserant, posteaque à I. Binghamo, & incolis Comitatus *Slego* ferè omnes perempti. Perierunt plus minus III. millia hominum, & inter eos præcipui ductores *Donellus Gormi*, & *Alexander Carrogh* filij *Iacobi Mac-Conelli* qui hanc partem diu infestant, atque illi à *Burgo* qui ad hanc infœlicem expeditionem eos excitarunt. Ex Anglis pauculi desiderati, plures autem fauciati. Clara hæc sanè victoria, in præsens & posterum vsui, extincto titulo *Mac-William* in Cōnachtia, & Scotorum insularium insolentia in Hibernia compressa, quæ olim tanta fuit, vt eos in Hibernia hospitio suscipere inter læsæ Maiestatis crimina accenseretur: & Perottus ad eorum rapinas coerendas certum numerum militum bellicis tyrocinijs exercendum, Dynastis in Ultonia iam pridem imposuerit.

Interea Ordines in Belgio, rebus admodum afflictis, consultabant an ad Galli vel Regina Angliæ opem confugerent,

M. D.
LXXXV.

Rebellez profligati.

Titulus Mac-William extinctus.

Ordines Belgici de Protectore deliberant.

M. D.
LXXXV.

*Rationes pro
Gallis.*

fugerent, vterq; enim Hispano infensi, sed sibi invicem suspecti. Nec Gallis Anglos, nec Angli Gallos veteres hostes accessione Belgij potentiores fieri æquo animo ferre poterant. Prunæus Gallicus apud Ordines Legatus, quo minùs Anglos spectarent, differebat, eos mari interfluente, situ esse disianctiores, quàm vt omni occasione adesse possent, eorum dominationem esse intolerandam, ideoq; Gallia olim eiectos, & nunc in Hibernia periclitari; successionem in incerto, atque siue Maria Scotorum Regina, siue Iacobus filius succedat, & hunc & illam Belgium Hispano ad res suas firmandas redditurum. Apud Gallos autem esse vicinitatem opportunam, mitem dominationem, & certam in Nauarro eiusdem cum illis professionis successionem.

Pro Anglis.

Qui Anglis favebant, contra disputarunt, Anglos non ita esse disitos, quin commodè, nemine prohibente, subuenire possent. Qualis fuerit Gallorum olim in Belgio dominatio ex historijs constet, & qualis nuper, Dixmunda, Dunkirca, Teneramunda insidiosè intercepta, Brugæ, Alostum, Neoportus & Antwerpia furenter & perfide impetita: qualisque eorum fides, quæ edictis toties obstricta & semper violata, & immanes per vrbes lanientæ loquantur. Successionem in Anglia certam esse in Iacobo veræ religionis perquam studioso. Præterea Anglos eiusdem esse religionis, antiqui fœderis Burgundici obseruantissimos, eorum negotiationes immensas opes in Belgium intulisse, & portus Belgis longè commodissimos esse. Nihilominùs Ordines splendida Legatione Galli opem implorant, à quo pavidò quodam silentio excepti, & tam ex æmulatione in Anglos, quàm odio in Hispanos, procrastinationibus diu delusi, domum tandem redierunt, & spe ex pristina Regina Angliæ benevolentia concepta, ad eius patrociniū confugere statuerunt.

*A Gallor-
iecti.*

*Angli, an
protegenti,
deliberant.*

Hinc in Anglia etiam consultatur, an illi in patrociniū recipiendi. Erant qui protinùs recipiendos, & suppetias ferendas, ne Hispanus, illis subiugatis, Angliam inde infestaret: erant qui rebellium loco habendos, & auxilio indignos, quasi fidem in Principem exuerant, censuerunt. Imo Hispanum nullos Læti introitus articulos violasse, quòd

sticum in Angliam irrumperet, Edwardum Wottonum misit, qui Regi significaret quàm gratum fuerit eius erga ipsam studium, quod per Patricium Greium & Iustitiarium Clericum iam pridem declaraverat. Præterea ut eius animum ad mutuæ offensiois & defensionis foedus, propositis periculis Evangelicæ professioni iam imminenti- bus, alliceret tantumque annuæ pecuniæ, quantum pater ipsi assignauerat; ei tanquam filio offerret. (Res enim Regni Proregum negligentia erant admodum acci- sæ) & nuptias cum Regis Daniæ filia commendaret. Item ut pro Scotis in Anglia exultantibus Regina nomine ve- hementius intercederet, quos illa si vel minimi erga Re- gem criminis affines comperierit, illico remittendos pol- licetur. Wottonus propensum Regis ad huiusmodi foe- dus animum perspicit (quantumvis Arranius & Gallicæ factionis nonnulli obniterentur) Ordinesq; Scotiæ, ut Religio sacra tecta conservaretur, foederi tractando sub suis Chirographis assensum præbuerunt, dummodo Re- gina certam fidem faceret, Regis iuri in Angliæ succes- sione non præiudicaturam, quamdiu ille amicitia colen- da firmus permanserit. Moram tamen & impedimen- tum huic negotio intulit cædes Fr. Russelli filij Comitæ Bedfordiæ, qui postridiè fatis concessit.

Etenim cum I. Forsterus & Th. Carrus Fernihurstius mediorum limitum inter Regna Angliæ & Scotiæ Præfe- cti, x x v i i. Iunij diem ad conventum de rebus repe- tundis dixissent; & Securitas vtrinq; de more iureiurando firmata esset, promulgatumq; ne quis alterum verbo, fa- cto, aut vultu lederet (ita limitanei loquuntur) Scoti arma- ti, acie instructa, vexillo explicato, tympano pulsato con- tra morem & præter expectationem ad locum accesserunt numero plus minus 111 M. Angli haud plures quàm trecenti aderant. Præfecti vix confederant querelas audi- turi, cum derepentè, Anglo in furto deprehenso, exortus est tumultus, Scotique glandium nymbo emisso Russel- lum cum alijs occiderunt, Anglos in fugam dispule- runt, & 1111. milliaria in Anglia acerrime persequuti, non-

M. D.
LXXXV.
Itidem cum
Scoto.

Russelli ca-
des remora-
tur.

Quomodo
patrata.

M. D.
LXXXV.
Qui suspecti.

*Probationes
Limitaneæ.*

*Fernihur-
stius obiit.*

nonnullos captivos abduxerunt. Quis cædis author incertum. Angli in Arranium iam Regni Cancellarium, & Fernihurstium crimen conijciunt. Regina vt homicidæ sibi in manus traderentur, per literas & Delegatos vrget, quandoquidem Henricus Septimus Rex Angliæ Guilielmum Heronum, & septem Anglos ob cædem Roberti Carri Cesfordij die conventus commissam, Iacobo Quarto Regi Scotorum in manus olim tradiderit; & Mortonius nuper Prorex Carmichelum Scotum ob cædem Georgij Heroni in Angliam miserit. Rex innocentiam suam protestatus, promisit in Angliam protinus transmittere Fernihurstium, imò & Cancellarium si præcogitatè *Securitatem* violasse, vel cædem conscisse liquidis & legitimis probationibus convincerentur. Fenwicus Anglus Fernihurstium coràm facti accusat, ille pernegando confutat, cùm nullum Scotum testem citare posset. In Limitaneis enim his iudicijs ex iure quodam inter Limitaneos rato, nullus nisi Scotus in Scotum, & nullus nisi Anglus in Anglum testis admittatur. Adeò, vt si finguli qui aderant Angli, homicidium factum suis oculis vidissent, eorum testimonium cassum caderet, nisi aliquis Scotus idem etiam testaretur. Arranius tamen se suis in ædibus continere iubetur, & Fernihurstius custodia apud Dundesium committitur, vbi postea diem obiit, vir bellicosus, magnis ausis promptus, & qui ob immotam in Scotorum Reginam, Regemque filium fidem, semel atque iterum omnibus bonis, patriæ complexu & liberorum conspectu eiectus, patienter exilium tulit, totque adversis confluentibus, infractus, & sui similibus semper perstitit.

Dum cædis quæstio comperendinatur, & leniter disceptatur, *An pecunia annua sub Aureorum nomine Regi oblata, ad rationem Anglicam, vel Gallicam numeranda*: Regina, quæ Russellii cædem, & *Securitatem* violatam indignè tulit, persuasa à Scotis Arranij æmulis eum Iesuitas fovere, & in Gallia & Scotia summoperè elaborare, ne foedus cum Anglis contraheretur, conniventer permisit vt profugi

ratos conventum est : Regina mittet fœderatis Prouincijs auxiliares copias v m. Peditum, & m. Equitum sub Gubernatore Generali viro clarioris notæ, & durante bello stipendia soluet, quæ Ordines, pace restitutâ, rependent ; nempe primo pacis anno, expensa in primo belli anno, reliqua quatuor annis subsequentibus : in cautionem interim Flussinga, & arx Ramekana in Walachria, & insula Briela cum vrbe & duobus propugnaculis in Reginae manus tradantur. Earum Præfecti nullam in incolas, sed tantum in præsidiarios exerceant auctoritatem, qui canones & impositiones perinde ac incolæ soluant. Loca illa postquam pecuniæ fuerint repensæ, Ordinibus, non Hispano, aut cuiuscunq; hosti, reddantur. Gubernator, & duo Angli quos Regina nominauerit, in Ordinum consilium admittantur, Ordines nullum fœdus, Regina inconsulta, ineant, nec ipsa Ordinibus inconsultis. Naues ad communem defensionem pari numero, sumptu communi, sub imperio Admiralli Angliæ instruantur. Portus vtrinq; pateant, &c. quæ typis excusa prostant.

In huius memoriam Zelandi gaudio triumphantes nummos cuderunt cum Insignibus Zelandiæ, Leone scilicet è fluctibus emergente & inscriptione LVCTOR ET EMERGO, in altera parte cum Insignibus vrbium Zelandiæ, & AVTHORE DEO, FAVENTE REGINA. Illa edito libello docet fœdera & societatem olim inter Reges Angliæ, Belgij Principes & vrbes seorsim fuisse contracta de mutua fide & defensione præstanda. Efferatam Hispanorum in misellos Belgas crudelitatem, nefarias ipsorum in se molitiones exponit, quæ tantopere pacem componere studuerat, & ne Belgæ omninò deficerent, efficerat. Nec aliud sibi propositum esse auxiliares copias mittendo, quam vt Belgæ pristina libertate, ipsa subditiq; securitate, & vtraq; natio commercijs pacatè gauderet.

Simulq; ne bellum domi expectaret, sed Hispano negotium foras faceretur, Franciscum Dracum rei navali, & Christophorum Carlilum terrestribus copijs Præfectum cum classe xxi nauium, in qua iimccc milites volones, & nautæ ad Indiam Occidentalem misit, qui in

M. D.
LXXXV.

Causas publicat.

Classem, vt Hispanum diuerteret, emittit.

M. D.
LXXXV.
Angli
S. Iacobi
capiunt.

Calentura
morbo labo-
rant.

S. Dominici
capiunt.

Insula S. Iacobi prope Viride Promontorium, oppidum S. Iacobi quod insulae nomen fecit, in depressa valle situm ex improvise occuparunt, anniversariumque inaugurationis Elizabethae diem, sc. XVII Novembris tormentorum dispendione celebrarunt, Oppido direpto, ne tantillum auri repererunt; farinae, vini, & olei vim magnam, Decimoque quarto post die oram soluerunt, multique qui sub dio excubarunt, morbo acuto correpti (*Calentura* vocitant) qui caelo isto infalubri familiaris est advenis sub dio vesperi agentibus, perierunt. Kalendis Ianuarij Hispaniolam appulerunt, ad decimum ab vrbe S. Dominici milliare, milites loco tuto Hispani intercepti indicio, expositi, instructis ordinibus urbem versus progressi, CL Hispanis Equitibus qui se obiecerunt, repulsis; & sclopetarijs qui in insidijs dispositi, fugatis, permixtim vna cum illis, duabus quae ad Occasum patent portis, in urbem irruerunt, simulque incolae omnes ex vrbe per portam Aquilonarem trepidi proruerunt. Angli ad forum iuxta Templum maximum agminatim incedunt, cumque ad urbem amplam tuendam iusto numero non essent, aggeribus communierunt, postea loca alia opportuna occuparunt, iamque vrbe potiti integrum mensem ibi haeserunt. Cum vero cives pro vrbe redimenda tantillam pecuniam offerrent, primum aedes suburbanas, deinde splendidissimas quasque in ipsa vrbe incedere & demoliri coeperunt, donec cives XXV millibus aureorum quae aegre confecerant, aedificia redemerint. Praeda nisi ex bellicis machinis, farina, & saccaro, non magna, Aerei enim nummi, & vascula vitrea atque argillacea ex India Orientali solummodo ibi in usu. In Praetorio spectabantur inter alia, Insignia Regis Hispaniae, Orbisque terrarum subiectus e quo equus pedibus anterioribus extra proiectis exilit, cum hac Epigraphe NON SVFFICIT ORBIS: Quod irrisum & arreptum in argumentum infinitae avaritiae & ambitionis Hispanorum, quasi nihil sufficeret.

Hinc in Continentem Americae delati, ad quintum a Cartagena milliare terram conscendunt, compositumque agmen

agmen nocte silente per littus ducit Carlilus, dum Dracus portum vr̄bis propugnaculo, & catena protensa communitum frustra cum armatis actuarijs aggreditur. Carlilo turma Equitum se ostendit, & mox recedit. Ille insequitur, pervenitq̄ue ad isthmum inter stationem portus interioris & Oceanum lapideo muro munitam, vno tantum aditu, qui vix plastro pervius, dolijs terra oppletis & quinque tormentis maioribus firmatus, quę directe in agminis frontem sæpius in-cassum displosa, dum Carlilus periculi declinandi gnarus, beneficio tenebrarum, & captata opportunitate refluxus Oceani, suos inferius per sabulum duxerit ad ipsum aditum, quem Angli animosè per-ruperunt, licet ex interiori illa portus statione binæ triremes vndecim tormentis maioribus & trecentis sclopetarijs in latus intonuerint. Deinde sepimenta ad singularum platearum introitum providè præstructa, fugatis Hispanis, & Indis qui venenata tela sparserunt, facile superarunt, vr̄beq; potiti sex septimanas ibi egerunt, pacti pro vr̄bis redemptione c x m. aureorum, quæ in præsentiarum soluta, & nautis & militibus maximè indigis viritim distributa. Cæterum præda exilis obtigit. Ciues enim ex Hispaniola præmoniti pretiosa quæque in remotiora loca iam antea transfulerant. *Calentura* illa adhuc grassante, & numeros imminente, consilium expugnandi *Nombre de Dios* abiectum, domumque versus vela verterunt per Cubæ insulæ promontorium S. Anthonio sacrum, vbi è puteis aqua pluuiali aquarunt.

Florida littora deinde legentes, duo opidula S. Anthonij & S. Helene à præsidiarijs Hispanis derelicta occuparunt, & incenderunt, demumque per lancinatum littus pro-vecti, invenerunt Anglos qui VIRGINIAM, ita in honorem Elizabethæ virginis denominatam, infederunt, quos Walterus Raleghus magna apud Elizabetham gratia florens, nunquam satis laudato studio remotas Regiones detegendi, & navalem Angliæ gloriam promovendi eò in coloniam iam pridem miserat. Horum Præfecto Radulpho Lano Dracus omnia humanitatis officia detulit,

M. D.
LXXXV.
*Cartagenam
expugnant.*

*S. Anthonij
& S. Helena
incendant.*

*Virginiam
adeunt.*

M. D.
LXXXV.

*Colonos inde
deducunt.*

*Tabacca
primum in
Angliam in-
ducta.*

Preda relata

*Via in Indi-
am quaesita.*

vnamq; & alteram navem cum re annonaria virosq; non-
nullos, si visum ibi manere & inceptum persequi; sin mi-
nùs in Angliam revehere. Dum autem commeatus in il-
las naves transfertur, tempestas insolita abripuit, & vni-
versam classem ita dissipavit; vt non colligeretur prius-
quàm in Angliam appellerent. Hinc Lanus & deductitij
illi penuria conflictati, & omni spe commeatus ex An-
glia deiecti, numeroque valdè accisi, vna voce à Draco
efflagitarunt vt in patriam reveheret, quod lubens fecit.

Et hi reduces Indicam illam plantam quam *Tabaccam*
vocant & *Nicotiam*, qua contrà cruditates, ab Indis edo-
cti, vsi erant, in Angliam primi quod sciam, intulerunt.
Ex illo sanè tempore vsu cepit esse creberrimo, & magno
pretio, dum quàmplurimi grave-olentem illius fumum,
alij lascivientes, alij valetudini consulentes, per tubulum
testaceum inexplebili aviditate passim hauriunt & mox è
naribus efflant; adeò vt tabernæ Tabaccanæ non minùs
quàm cervisiariæ & vinariæ passim per oppida habeantur.
Vt Anglorum corpora, (quod falsè ille dixit) qui
hac planta tantoperè delectantur, in Barbarorum natu-
ram degenerasse videantur; cum iisdem quibus Barbari
delectentur, & sanari se posse credant. Hac expeditione
desiderati erant septingenti, omnes ferè ex *Calentura*, Pre-
da ad L X M. librarum monetæ Anglicæ æstimata, tor-
menta bellica ænea & ferrea C C X L. ab hoste relata.

Dum hæc sub *Zona Torrida* in America geruntur, Io-
annes Davisius cum duabus navibus, impensis Guiliel-
mi Sanderfoni de Geographicis studijs edendo Globos
benè meriti, & aliorum Londinensium, viam sub *Zona*
Frigida per superiorem Americæ partem ad Orientalem
Indiam indagavit. Ille Septentrionem versus cursum
tenuit, & ad quingentesimam à Notio Hiberniæ Pro-
montorio, Leucam, primùm aspexit *Groenlandia* littora
montibus nive candescentibus edita, & glaciali quasi an-
temurali per duas à terra leucas ita obseptam vt adiri
non posset. Huius igitur tractum primùm in Occasum,
deinde in Septentrionem vergentem ad LXIII. Latitu-
dinis

dinis Gradum sequutus, glaciem prætervectus inter vi-
rentes insulas incidit, incolasque reperit mediocri statura,
oculis exiguis, imberbes & mitiori quàm pleriq; Septen-
trionales, ingenio. Hinc in Caurū mari à glacie libero na-
viganti ad LXVI. Gra. Latitudinem littus se obiecit, quod
sensim in Occasum patuit, freto æquali latitudine: in
quod quadraginta plus minùs leucas ingressus, exeunte
Augusto, spe plenus domum vela vertit. Insequenti
anno in idem fretum ad LXXX. leucas penetravit, ma-
re illud insulis hinc inde interstinctum deprehendit, &
in reditu piscosissimum vidit. Hinc tertium repetita hæc
navigatio cum duabus nauibus ad piscandum, & altero
ad transitum inveniendum, quo ille ad LXXXIII. Gra-
dum in eodem freto quod XL. leucas patere observavit,
delatus, redijt.

Privatorum interim avaritiæ in Anglia edicto cave-
tur, qui arva & feracissima pascua ad ferendam Isatidem
herbam (*Woad* vulgo vocant) in vsum tinctorum conver-
terant, non sine pannariorum & colonorum damno qui
lacticinijs vescuntur. Vnde vetitum ne herbam illam fe-
rerent intra VIII. milliaria ab ædibus Regijs, & IIII.
milliaria ab vrbibus, oppidis Mercatorijs, & alijs vbi-
cun-que pannificium exercetur.

Ad pannos autem Anglicos quæstuosius distrahen-
dos, licentia negotiandi in Mauritania Cæsariensi con-
cessa Ambrosio Comiti Warwici, fratrique eius Leice-
strio, Thomæ Starkio, Gerardo Goro, & alijs quibus-
dam Mercatoribus Londinensibus in duodecennium,
ad refarcienda damna quæ in Africa pertulerant, cæteri-
que omnes prohibiti ne in illa ora negotiarentur. Et hos
Mulleius Hamet Xerifus in suum patrocinium recepit.

Ineunte hoc anno diem obiit Edwardus Clintonus
maris Præfectus siue *Admirallus*, qui Comes Lincolnæ
anno MDLXXII. ab Elizabetha creatus, Windesoræ
sepultus, & *Fines* sepulchrali inscriptione falsò cognomi-
natus, (quod adnoto non vt arguam, sed ne ipse arguar)
Successit in dignitate Henricus filius, in maris Præfectu-
ra

M. D.
LXXXV.

*De glasto E-
dictum.*

*Barbarica
Mercato-
rum societas.*

*Obitus Comi-
tis Lincolnæ.*

M. D.
LXXXV.

*Et Comitis
Bedfordia.*

*Et Doct.
Caldwelli.*

*Comes Lei-
cestria in
Hollandiam
missus.*

*Eius docu-
menta.*

ra Carolus *Effinghamius* Reginae Camerarius. Illi autem eo in munere successit Baro Hunsdonius, Berwici Praefectus, ante aliquot annos Francisco Russello Comiti Bedfordiae suffectus. Qui secundus ex hac stirpe Bedfordiae Comes, religionis virtutisque verus cultor, cum tribus filiis, Edwardo, Ioanni, & Francisco supervixisset, vnicusque superesset filius Guilielmus Baro Russellus de *Thornhaugh*, & tres filiae tribus Comitibus, Warwici, Bathoniae, & Cumbriae elocatae; è gangrena obiit (postri die quam filius Fran. in limite Scotiae fuerit occisus, ut dixi) & Cheneiae in agro Buckinghamiensi cum patre Ioanne contumulatur. Successit Edwardus è Francisco tertio filio nepos aetate pupillari.

Nec inter hos, licet minoris notae, silendus hoc etiam anno fato functus Richardus Caldwellus è Collegio Aenei Nasi Oxoniae, Medicinae Doctor, qui ut de Repub. bene mereretur (adscito in patrem honoris Barone Lumleio) Lectionem Chirurgicam honesto salario in Medicorum Collegio Londini à Thoma Linacro fundato instituit. Iuxtaque ad Sancti Benedicti inhumatur, monumento laqueis plintheis, & charchesijs, scamno Hippocratis, glossocomijs & alijs Chirurgicis ex Oribasio & Galeno machinamentis exornato.

Extremo iam anno, Comes Leicestrius ex titillante imperij & gloriae cupiditate facile ab ijs persuasus qui suae securitati & in aula potentiae, magis quam illius honori consuluerunt, titulo *Generalis Auxiliarium Reginae Angliae* in Hollandiam cum quodam quasi imperio in Angliae Admirallum, & univrsam classem Regiam, magno apparatu & splendore traiecit, Effexiae Comite, Audleio & Northo Baronibus, Guilielmo Russello, Thomae Shirleio, Arthuro Bassetto, Waltero Wallero, Gervasio Cliftono, aliisque ex Ordine Equestri; & delecto quingentorum nobilium agmine comitatus. Discedenti Regina inter mandata dedit ut nihil nisi quod ipsa, & eius loco dignissimum ne cogitaret quidem, ut edisceret diligentia quanta posset maxima, quae, & qua ratione Ordines pra-

præsidia alunt, qua arte rem nummariam intendunt, & remittunt (hoc enim illi præ cæteris callent) ne milites alio valore acciperent, alio expenderent. Monuit vt hosti com meatum omnem intercluderet, vt Dunkirkanos piratas qui mare admodum infestant, cohiberet, nobilesque illarum partium, potissimum Aurasionensis liberos maiorem in modum illius fidei intimè cõmendavit.

M. D.
LXXXVI.

M. D. LXXXVI.

Lle Flussingam appulsus à nepote Philippo Sidneio loci Præfecto, & deinde à Zelandiæ & Hollandiæ vrbibus nullo non honoris genere, faustis acclamationibus, arcubus triumphalibus, tabulis votiuis, conviuijs, & id genus cæteris excipitur. Vbi Hagam Hollandiæ mense Ianuario pervenerat, summum imperium & absoluta authoritas in foederatas Provincias ab Ordinibus Generalibus (vt vocant) Diplomate illi committitur: cum titulo *Gubernatoris, & Capitanei Generalis Hollandiæ, Zelandiæ, Provinciarum vnitarum, & confœderatarum.* Iam splendido satellitio stipatus, *Excellentiæ* titulo ab omnibus salutatus, & assentionibus delinitus, quasi in altissimo amplissimoque honoris gradu positus, Regios spiritus sumere cepit. Ecce autem Regina quæ Ordines tantum honorem detulisse, & illum admisisse, indignissimè tulit, hominem extumescentem, vna quidem literula in hanc sententiam ex improvviso compressit.

*Absoluta
authoritas
illi delata.*

*Hoc Regina
agerrime tu-
lit.*

*Cum eo ex-
postulat.*

Quàm contemptim erga nos te gesseris ex hoc nuntio quem eo nomine ad te misimus, accipies. Ne cogitavimus quidem hominem quem è pulvere excitavimus, & præ cæteris favore singulari complexæ sumus, tanto cum contemptu mandata nostra violaturum in re tanta, & quæ nostra, nostrique honoris tanti intersit. Cuius quamvis tu ne tantillam habes rationem contrà quàm ex fide debes; ne tamen existimes eius resarciendi nos adeò supinè negligentes esse, vt tantam iniuriam silentio aut obliuione inuoluamus. Ita que mandamus vt omni excusatione seposita, protinùs pro fide

M. D.
LXXXVI.

Item cum
Ordinibus.

Illi excusant.

Ille ad Gra-
uiam libera-
dam mittit.

fide qua nobis obstrictus teneris, præstes quæcumq; Heneagius Procamerarius noster nostro nomine declarauerit, nisi maius periculum tibi attrahere malueris.

In alijs ad Ordines Generales literis expoſtulavit, quòd in ſuam contumeliam abſolutum Fœderatarum Provincia- rum imperium Leiceſtrio ſibi ſubdito, ipſa inconſulta, detulerint, cùm ipſa penitùs recuſauerit, & vniuerſo orbi terrarum edito ſcripto declarauerit ſe tantùm ſuppeticas afflictis vicinorum rebus laturam, imperium nullo modo aſſumpturam. Monuit igitur vt authoritate illa abſoluta, Leiceſtrium, cui ipſa terminos circumſcripſerat, exuant; non quòd eorum cauſam non fouendam cenſeat, ſed vt honori ſuo quem vita potiore habet, conſulat. Reſcribunt Ordines ſibi dolori eſſe maximo quòd abſolutam authoritatem Leiceſtrio, ipſa inconſulta, deferendo, offenſionem ſubierint, Vt rei neceſſitas leniat, orant; cùm ad turbas vitãdas eiufmodi authoritas alicui neceſſariò fuerit deferenda; nec illa ſanè tanta ſit, quanta verbum abſoluta præ ſe ferre vidzatur, cùm ipſe principatus, & dominatio ſuprema & dominijs dignitas penes populum integra maneat. Authoritatem autem delegatam reuocare, nihil aliud eſſe quàm in extrema pericula rem Belgicam præcipitare. His Ordinum, & flebilibus Leiceſtrij literis qui lachrimis & ſimulato dolore mitiſſimæ Principis gratiam reconciliare noverat, offenſio paulatim obliterata evanuit.

Ille interim omnes Provinciarum contributiones accipit, leges militares fancit, dumq; negotiationibus, noua imponere vectigalia molitur, magnam apud populum ſibi concitat inuidiam. Iam Grauiam Brabantiaë oppidum ad Moſam fl. Parmenſis Belgij ſub Hiſpano Gubernator per Carolum Comitem Mansfeldiaë circumpoſitis propugnaculis menſes aliquot incinxerat. Ad hanc ſubleuandum Leiceſtrius Comitem Hohenloum Germanum, & Ioannem Norriſium Anglum peditibus Anglicis Præfectum mittit, qui vbi primùm munimentum proximè oppidum erigere ceperant, vndè commeatum, & ſubſidium inferrent, Hiſpani aggreſſi repulerunt: & mox Anglorum numeris ſuperuenientibus illi magna clade

clade repulsi, septem è ductoribus desideratis, Norrisio leuiter fauciato. Hohenlous paulò post perrupto aggere & vndis latè immissis commeatum & subsidiariam manum cymbis invexit. Simul ac Parmensis ipse advenisset & in oppidum tormentis maioribus effulminasset, Hemartus loci Præfectus iuuenis rei militaris ignarus, ne impressione quidem expectata, sibi & ciuibus incolumitatem pactus, locum dedidit; dum intereà Leicestrius Bataviam propriè dictam (hodie *Betow*) insulam amnicam inter Rhenum & Vahalim interfitam Hispanis expulsis liberat, & iuxta *Telonium* propugnaculum firmat. Grauiam deditam Hemartus ille in exemplar capite luit.

Parmensis in Geldriam Profectus ad *Venlonem* castra ponit quæ Skenkius Frisius, & Rogerus *Williams* Cambrobritannus, viri animosi magno ausu perumpere in tempesta nocte, & in urbem ingredi conati, cæsis hostium nonnullis, ad ipsius Parmensis tentorium penetrarunt. Sed reiecti, spe sua, non sine aliqua præcipitis audaciæ inter viros militares laude, exciderunt, & *Venlo* breui dedita. Interim Baro Willoughbeius *Berga* ad *Zomam* Præfectus rem frumentariam hostium intercipit, ex alia parte Philippus Sidneius, & Mauritius Principis Aurasionensis filius *Axelam* Flandriæ oppidum ex improvise capiunt. Sidneius ex hoc successu animo plenus *Grauelingam* à præfidiarijs nonnullis spe inescatus noctu tentat, sed elusus, paucisq; suorum à *La-Motto* Præfecto qui fraudem composuerat, cæsis, cum reliquis incolumis euadit. Guilielmus Pelhamus Anglis Equitibus Præfectus Brabantiam persultat, Parmensis à Venlone *Bercam* iter dirigit, in qua m c c. Angli sub Morgano Chiliarcha, eamque obsidione incingit, ad quam solvendam Leicestrius properat, sed cum se numero imparem, à commeatu minus instructum, nullum in proximo esse receptum, & hostium castra munitissima videret: vt hostem ob obsidione diverteret, ipse Duisburgam obsidet, & postquam mœnium parte tormentis disiecta, oppugnationem institueret, ad deditiois condiciones preventum, & vrbs in

M. D.
LXXXVI.

Qua tamen deditur. Betonia Hispanos expellit.

Audax inceptum.

Venlo amittitur.

Axela capitur. Grauelinga tentatur.

Duisburga obsidetur.

M. D.
LXXXVI.

Ph. Sidneius
occiditur.

potestatem recepta, priusquam Parmensis à Berca retractus subvenisset.

Ille autem Zutphaniam vrbi propinqua metuens, commeatum subvehi iubet, qui dum iterum coelo nebuloso subvehitur, incidunt Angli per nebulam in Hispanos qui commeatum immiserant. Hinc praelium tumultuarium confertum, Angli è loco munito glandium tempestate vna atque altera impetiti, firmi consistunt; Equitum turmam sub Georgia Cressiaco Albano emissam profligant, ipsum equo à Willoughbeio disiectum capiunt, Hannibale Gonzago cum multis alijs interfecto. Ex Anglis pauci desiderati, sed qui instar plurimorum Sidneius equo perfosso dum alterum ascendit, glande femur traiectus, vicesimo quinto post die magno sui desiderio bonis relicto, in flore ætatis expiravit vix quatuor menses patri superstes. Cui Leicestrius avunculus in Angliam reversus, exequias magno apparatu, & militari ritu in Templo S. Pauli Londini soluit, Iacobus Rex Scotorum Epitaphio parentavit, vtraque Academia *Lachrimas* consecravit, & Novum Oxoniae Collegium elegantissimum *Peplum* contexuit. Hæc & ampliora viri virtus, ingenium splendidissimum, eruditio politissima, moresque suavissimi meruerunt.

Leicestrius moestus merensque licet, propugnacula iuxta Zutphaniam acriter oppugnat, atque vt foelicius expugnaret, insulam amnicam, & in ea munimentum primum intercipit, inde propugnaculum minus adortus, virtute Edwardi Stanlei cepit, qui arrepta Hispani lancea qua impetitus erat, adeo firmiter tenuit, vt per eam in ipsum propugnaculum attractus fuerit; vnde Hispani territi trepide se subdixerunt. Stanleium ob fortitudinem Equestri dignitate ornavit Leicestrius, quadraginta libris monetæ Anglicæ in presentarium, annuaque pensione c. Marcarum ad vitam muneravit. Nocte insequente Hispani maius propugnaculum cum omni apparatu reliquerunt, & in Zutphaniam se receperunt. Nec Leicestrio visum est obsidere quæ, summa iam hyeme, præsidij

Edw. Stan-
lei ex illis de
Elford, forti-
tudo.

præfidijs in circumpositis oppidis satis obfessa videbatur, Dauentriæ enim intra vi. milliare Anglicum ad Aquilonem egit Guilielmus Stanleius cum m c c peditibus Anglis, & Hibernicis, in Zutphaniæ propugnaculis iuxta Dauentriam Rolandus Yorcus cum viii c peditibus, & c equitibus, Duisburgi intra vi milliare ad Austrum Ioannes Boroughus cum viii c peditibus, & c c equitibus, & ad Ortum præfidiarij in Lockhamia, Shenberga, & Doetico erant dispositi.

Leicestrius, cum reliquos milites in oppida deduxisset, & Parmensis longius abscessisset, *Hagam* revertitur, ubi querulis expostulationibus ab Ordinibus excipitur, *rem nummariam male fuisse administratam, aures eius prauis patere consilijs, auxiliarium Anglorum numeros non esse completos, extraneos milites nullo Ordinum consensu fuisse conscriptos, disciplinam militarem negligi, currus & cunicularios vi cogi, Prouinciarum priuilegia contemni, nouas contributionum formulas excogitari.* Ut his salutare remedium tempestiuè adhibeat, orant. Ille iam Angliam cogitans spem blandè fecit. Quo autem die iam decessurus, Prouinciarum administrationem Ordinum consilio committit, eodem die alio *Restrictionis* Diplomate secretò confecto, authoritatem omnem in Gubernatores Prouinciarum, Urbium, & Arcium sibi reservat, quinimò solitas iurisdictiones Ordinum consilio & Prouinciarum præfidibus adimit, & in Angliam tertio Decembris die trajicit. Ita toto hoc anno res Anglicæ in Belgio se habuerunt.

In Anglia verò Philippus Comes Arundeliæ, qui toto iam anno in carcere abditus iacuerat, in Camera Stellata accusatus erat, quòd *Sacerdotes contra Leges fouisset, literarum commercium cum Alano & Personio Iesuita Reginae hostibus habuisset, scripto publicato regni iustitiæ derogasset, & regno sine licentia exire cogitasset.* Ille obsequium in Reginam, & charitatem in patriam professus, se ex religionis Catholicæ studio, & legum ignorantia modestissimè excusavit, iudicioq; confessus se submitit, qui eum x millibus Librarum mulctarunt, & carceri quamdiu Reginae visum

M. D.
LXXXVI.

Ordines Leicestrium querulis impetunt

Ille in Angliam redit.

Arundelinus mulctatur.

M. D.
LXXXVI.

*Danus pro
pace interce-
dit.*

*Elizabetha
respondet.*

*Navarro
pecuniam
suppeditat.*

*Paci cum
Scoto studet.*

Quo consilio.

*Profugi &
Iesuitæ Scotæ
diversa sug-
gerunt.*

adiudicarunt. Sed de his anno M D LXXXIX plenius dicendum.

Venerat hoc tempore in Angliam à Frederico II. Danorum Rege Henricus Ramelius in rebus Germanicis Cancellarius, militari apparatu, & sclopetariorum satellitio stipatus, qui propensam Regis Danorum erga Elizabetham & Orbis Christiani pacem fusè declaravit, ad quam cum Hispano conciliandum omnem operam spondit, ne, vt inquit ille, *humani generis hostis sementem bellorum quam in Belgio fecerat, diutius sanguine humano irrigaret.* Illa benignissimè audivit, crebros cum eo sermones habuit, singulari cum humanitate hominem complexa, piúmque Dani animum inprimis laudavit. Respondit autem per Baronem Burghleium Thesaurarium, Carolum Howardum Admirallum, Henr. Baronem Hunsdonium Camerarium, & Fr. Walsinghamum à Secretis, *nihil sibi magis in votis esse, quàm pacem in qua nihil sit insidiarum cum vicinis Principibus colere; perspectis autem Hispani in ipsam molitionibus, non posse suæ saluti non prospicere, veram Christi religionem tueri, & priuilegia confœderatorum vicinorum sarta tecta conseruare.* In eandem ferè sententiam, respondit etiam Bodellano quem Parmensis in Angliam de pace tentanda submiserat.

Navarro interim, per cuius latus Guisiani reformatam in Gallia religionem oppugnarunt, pecuniam per Horatium Pallavicinum largè suppeditavit. In nihil tamen magis intenta, quàm vt firmissimam inter Angliam & Scotiam consolidaret amicitiam, vnoque *mutuæ defensionis & offensionis fœdere* coniungeret, quo spem auxiliij Scotia non solum hostibus externis, sed etiam ipsi Scottorum Reginae præcluderet. Illam enim animo exulceratam periculosa consilia amplecti suspicabatur, ex quo conditiones oblatae reiectæ, *Associatio* inita, atque ipsa in custodiam Amicij Powletti & Drugonis Drurij, vt iam dixi, tradita. Et abrupta sanè consilia hinc Iesuitas, inde nobiles profugos diuisis studijs suggestisse ex adversarijs ipsorum scriptis satis superque constat. Iesuitæ enim cum nullam

nullam spem Romanam religionem restaurandi vel per illam aut filium superesse viderent, ad novas artes conversi, novum & commentitium ius in regni Angliæ successione Hispano (cuius vnus magnitudini amplificandæ incumbunt) procudere ceperunt. Miseruntq; in Angliam, vt Pasquierus prodit, Samierum (si non sit nomen ementitum) ex eorum societate qui nobiles in Hispani partes pelliceret, illamq; ad periculosa impelleret, denuntiando quòd *si molesta fuerit, nec illa, nec filius regnaret*, & Guisios cognatos ne opem ferrent, ad novos motus contra Navarrum & Condæum concitando.

Ad foedus verò conficiendum, quod à Wottono inchoatum Russelli cædes interruperat, & iam Desnevalus è Gallia Legatus, Corcelliusq; homo irrequieti ingenij, nuper ex Anglia ignominiosè eiectus, impedire ceperat, missus est Thomas Randolphus, cuius dexteritas in rebus Scoticis prudens & foelix habebatur, licèt Regi ob turbas quas in Scotia iam antea dederat, minimè gratus. Proposuit ille Regi easdem foederis conditiones quas antea Wottonus. Rex articulos de pecunia annua assignata, & de præiudicio in iure suo ad Angliæ Coronam ipsi non faciendo adijci voluit, & in foederis tabulas referri. Hæc seorsim codicillis cavenda Legatus, vt edoctus erat, promisit, dummodò ille in amicitia colenda constans persisteret. Rex etiam ex charitate in suos proposuit, vt Scoti iisdem immunitatibus in Anglia quibus Angli gauderent. Quod cum Legatus docuisset fieri non posse nisi autoritate Parliamentaria, nec Ordines Angliæ hoc facile concessuros; ille articulis propositis deliberatè assensum præbuit, iussitq; eosdem Regni Proceribus impertiri, vt eorum etiam chirographis firmarentur, licèt Gallicus Legatus primùm obmurmuraret Reginam hoc foedus expetere, non ex aliquo in Regem amore, sed ex iusto timore ne à coniuratis hostibus mox opprimeretur, postea terrores non sine minis iniiceret amicitiam cum Gallis, quæ Scotis fructuosissima, dissolvendam, postremò obtestaretur ne Galliarum Rege inconsulto, aliquid fieret. Sed

M. D.
LXXXVI.

*Galli foedus
impedire con-
nantur.*

*Conditiones
Scotorum
Rex proponit.*

*Nec à Gallis
deterretur.*

M. D.
LXXXVI.

Sed apud Regem qui vana hæc noverat, nec impedimentum nec moram interponere poterat. Noverat enim ille Anglorū vires ex Belgica confœderatione plurimum adauctas, serioque respondit, *Se fiduciam in divina benignitate, & non in eorum amicitia qui Dei gloriæ aduersantur, collocasse. Nec sibi minus licere fœdus cum Regina pacisci, Gallo inconsulto, quàm Gallo nuper cum illa, ipso inconsulto.* Et quamvis Regina tenacior minorem quàm expectabat pecuniam, miserit, ne fœdus emere videretur, & minus expressè de successione caverit: ille tamen pro Zelo in religionem & singulari in illam, & publicam pacem studio, tum fœdus confici, tum *Carros de Russelli cæde suspectos, vt satisfaceret, in Angliam mitti iussit.* Sed illi pridie quàm mittendi, aufugerunt.

Paulò post, Iulio ineunte, Berwici convenerunt Edwardus Comes Rutlandiæ, Guilielmus Baro Everus, & Thomas Randolphus à Regina Angliæ; Franciscus Comes Bothwelliæ, Robertus Baro Boidius, & Iacobus Humius Coldenknollius à Scotorum Rege delegati. Fœdusque (quod *Arctioris amicitiae fœdus* appellatum, cum *offensionis* nomen Scotis displiceret) in hæc verba confecerunt.

Cùm horum Principium regimen & gubernatio in ea dubia, & periculosa tempora inciderint, quibus Principes vicini, qui Catholici dici volunt, Pontificiam auctoritatem agnoscentes, fœderibus mutuis ad veram, puram, & Evangelicam religionem non solum è suis territorijs & dominijs, verùm etiam è regnis alienis extirpandam ac eruendam, amicitias coeunt & fidem astringunt. Ne qui Evangelicam colunt religionem pro eius defensione & patrociniò minus esse solliciti videantur, quàm qui Romanam, pro eiusdem eversione iam seriò nituntur: dicti Principes pro maiori suarum personarum securitate, à quorum salute totius populi salus pendet; & pro conseruanda vera, antiqua & Christiana (quam nunc profitentur) religione, mutui & socialis fœderis arctius vinculum, quàm hæctenus vnquam inter suarum Maiestatum Progenitores coaluit, integrè ineundum censuerunt.

Primò

Fœdus Arctioris amicitiae initur.

Primò igitur, vt hoc tam pium & necessarium vtriusq; Principis propositum in hoc turbulento rerum statu ad vtilitatem publicam, & Euangelicæ veritatis propagationem suum sortiatur effectum: Conuentum, concordatum & conclusum est, quòd ydem Principes de vera, pura & Euangelica quam nunc profitentur religione, aduersus quoscunq; alios qui eiusdem religionis evertendæ causa, contra alterutrum eorum quicquam molientur, attentabunt, vel facient, tuenda ac conseruanda, hoc sociali & sacrosancto fœdere cauebunt, ac omni quo poterunt studio sedulo conabuntur, & operam dabunt vt reliqui Principes qui eandem colunt veram religionem, vnà cum illis, in hoc tam sancto proposito & fœdere conueniant, iunctisq; viribus, verum Dei cultum in suis ditionibus conseruent, ac sub dicta antiqua & Apostolica religione suum populum tueantur & regant.

Item, conuentum, concordatum & conclusum est, quòd hoc sociale fœdus pro tuenda & retinenda Christiana & Catholica religione, quæ hoc tempore ab vtroq; Principe seruatur, ac in Regnis & ditionibus eorundem diuino fauore colitur, & fouetur, sit & Defensionis & Offensionis fœdus contra quoscunq; qui liberum eiusdem exercitium in eorum Regnis & Dominys impediant, seu quouis modo impedire conabuntur: non obstantibus quibuscunq; tractatibus, amicitiarum fœderibus, confœderationibus inter alterutrum eorum & eiusdem religionis infestatores seu aduersarios quoscunq; prius initis. Quòd si vllò vnquam tempore Principem aut Statum quemcunq; cuiuscunq; fuerit conditionis horum Principum alterutrius Regna Dominia, seu Territoria, vllàmue eorundem partem inuadere aut infestare, suarumue Maiestatum personas aut subditos aliquo damno vel iniuria quauis afficere, eauè seu eorum aliqua attemptare contigerit:

Conuentum, concordatum & conclusum est, quòd horum Principum neuter ab inuaso aut iniuriam damnùmue passo certior factus, dictis inuasoribus seu infestatoribus vllum auxilium, consilium, fauorèmue vllò tempore palàm aut occulte, directè aut indirectè dabit vel præstabit, quouis consanguinitatis aut affinitatis vinculo, amicitiarum, vel fœderum necessitudine prius inita, vel in posterum ineunda non obstante: in quocunq; inuasionis genere per quemcunq; in posterum inferendæ, seu attentandæ:

Con-

M. D.
LXXXVI.

M. D.
LXXXVI.

Conuentum, concordatum, & conclusum est, quòd præfati Principes sibi inuicem suppetias ferent, eo quo sequitur modo, videlicet. Rex Scotiæ, si Angliæ Regnum ab externo milite in partibus à regni Scotiæ remotis inuadatur infestetur, post requisitionem à Regina Angliæ factam, bis mille equitum & quinque mill. peditum, aut minorem aliquem militum numerum ad arbitrium & requisitionem dictæ Regine absq; mora mittet, eosdemq; à limitibus Scotiæ Angliæ proximè adiacentibus, in aliam quamcunq; Angliæ partem Regine, sumptibus deduci curabit.

Item, quòd Regina Angliæ, si Scotiæ regnum ab externo milite in partibus à regno Angliæ remotis inuadatur, infestetur; post requisitionem dictæ Regine à Rege Scotiæ factam, ter mille equitum & sex mill. peditum, vel minorem aliquem militum numerum ad arbitrium & optionem dicti Regis absq; mora mittet, eosdemq; à limitibus Angliæ, Scotiæ, proximè adiacentibus, in aliam quamcunq; Scotiæ partem dicti Regis sumptibus deduci curabit.

Item, conuentum, concordatum, & conclusum est, si Regnum Angliæ in Septentrionali plaga infra sexaginta milliaria à limitibus Scotiæ distita à quocunq; inuadatur; quòd illustrissimus Scotorum Rex à Serenissima Angliæ Regina requisitus & interpellatus, vniuersas suas quas poterit vires & copias cogendas curabit, & cum effectu absq; vlla cunctatione coget, easdemq; cum Anglicis copijs coniunget, regniq; Angliæ inuasores eorumq; auxiliatores & fautores quoscunq; per triginta continuos dies, illisq; transactis, occasione vel rei necessitate ita exigente, diutius per illud temporis spatium, quo Scotiæ subditi pro defensione Regni auxilia ferre antiquitus consueuerunt, & hodie iure tenentur, hostiliter persequetur & profligabit.

Item, quòd cum Scotiæ Rex per Angliæ Reginam certior fuerit factus de aliqua inuasionem, aut infestationem quacunq; in regno Hiberniæ, non solum Comitatus Argatheliæ, Insularum, locorumq; eidem Comitatu adiacentium, aliarumq; regni Scotiæ partium quarumcunq; incolis interdicit, ne in Hiberniæ Regnum ingrediantur, eosq; ab ingressu penitus arcebit. Verumetiam in posterum quocunq; tempore contigerit, incolas cuiuscunq; partis Regni Scotiæ contra sententiam huius tractatus cum aliquo ex-

traor-

traordinario, seu inusitato militum numero, more hostili in aliquam Hiberniæ regni partem intrare, idem Rex Reginam de huiusmodi ingressu certioratus, Edicto publico infestatores hostiliter in eo regno grassantes tanquam rebelles, publicæ pacis perturbatores, & perduellionis reos denunciabit & persequetur.

Item, quòd neuter Principum futuris temporibus ulli perduelli, rebelli, seu ei qui ab alterutro Principe publicè defecerit, auxilium, fauorem, subsidiumq; præstabit, aut ab alijs quouis modo præstari permittet, eosdemuè in suis dominijs aperte vel clamoram facere patietur. Sed vterq; à tempore notitiæ seu primæ requisitionis à Principe, à quo ydem defecerint factæ, dictos perduelles seu rebelles sine vlla mora, aut procrastinatione secundum conuentiones in prioribus nostris Tractatibus inter nos, & Prædecessores nostros expressas tradet, seu tradi curabit, vel saltem à limitibus & terminis suorum Dominiorum eosdem recedere coget. Et insuper quamdiu dicti rebelles seu perduelles moram in dictis dominijs traxerint, de omnibus iniurijs damnisq; ab dictis perduellis illatis idoneè satisfaciet.

Item, quòd pro omnibus & singulis iniurijs & controuersijs componendis, quæ à tempore quo Sereniss. Rex Scotiæ Regni gubernaculum in manus suas recepit, & per quadriennij spacium, illud tempus proximè antegressum in limitibus, limitum occasione, aut inter limitaneos contigerunt, & interuenerunt, Principes vtrinq; intra menses sex à conclusione huius fœderis numerandos, Commissarios aliquot idoneos, pacis studiosos, mandatis ad eam rem aptis & sufficientibus instructos atq; monitos, ad aliquem locum commodum, in vtriusq; Regnorum confinio ablegabunt, qui omnes huiusmodi causas & controuersias honorificè, & amica transactione component, & terminabunt.

Item, quòd neuter dictorum Principum cum alio quocunq; Principe, Repub. seu communitate in huius præsentis Fœderis & vniõnis præiudicium amicitiam paciscetur, confœderationem uè inibit vllam, absq; expresso alterius fœderati Principis consensu, per dicti Principis literas vel propria manu subscriptas, vel priuato Sigillo firmatas prius habito & obtento.

Item, quòd vterq; Princeps cum ad hoc per Oratores seu Commissarios alterius Principis, alteruter debite requisitus fuerit, &

M. D.
LXXXVI.

iureiurando & magno suo Sigillo hoc Sanctum Societatis fœdus approbabit & confirmabit; & insuper in maiorem eiusdem stabilitatem, Diplomata Regia seu Literas Patentes, certo quodam tempore de quo mutuo vtriusq; Principis consensu constituetur, tradet, seu tradi curabit.

Item, quòd priores omnes amicitiarum tractatus & fœderum pacta inter prædictorum Principum Prædecessores, eorumq; Regna & Dominia quamuis in desuetudinem abiisse videantur, in suo robore, firmitate & vigore permanebunt. Et itidem quòd hic præsens mutui fœderis & arctioris amicitiae tractatus prioribus, tractatibus & confœderationibus à dictis Principibus cum alijs fœderatis initis nullatenus derogabit, aut eorum pondus & authoritatem vlla ex parte diminuet (purioris Religionis quam in suis Regni dicti Principes nunc tuentur & colunt defensione duntaxat excepta) quo casu præsens fœdus defensionis & offensionis ratum & inconcussum in suo robore intelligimus permansurum.

Item, quòd Rex Scotia, quum vicesimum quintum ætatis suæ annum impleuerit, quamprimum id commodè facere poterit, per publicum Regni sui conuentum dictum Fœdus approbabit & confirmabit, approbari & confirmari faciet. Et item Reginalis sua Maiestas per Proceres & alios Regnorum suorum Angliæ & Hiberniæ status, in Parlamento idem faciet & præstabit fieri & præstari procurabit.

Eodem mense quo hoc Fœdus sancitum, coniuratio perniciosissima in Elizabetham deprehensa est, cuius ortum & progressum ex ipsis coniuratorum spontaneis confessionibus, quàm potero paucissimis proponam. In Anglico Rhemis Seminario quidam, dum omnipotentiam quandam in Pontifice Romano quasi attoniti admirarentur; Pij v. Bullam in Elizabetham à Spiritu Sancto dictatam crediderunt: Principesq; excommunicatos è medio tollere meritorium esse, imò & Martyrium, ea in causa vitam profundere, sibi & alijs Martyrij gloriam aucupantibus persuaserunt. Hæc Giffardus Theologiæ Doctor, Gilbertus Giffardus, & Hodgesonus Sacerdotes, Ioanni Sauagio (nothum fuisse perhibent) homini ma-

nu

Coniuratio
in Elizabethæ
vitam.

nu prompto adeò penitus inculcarāt, vt ille Elizabetham perimere, libens lubensq; vouerit. Eodemq; tempore librum scripserunt (nec alio quidem consilio, quàm vt securitatem Reginae & Consiliarijs speciosè præstarent, viamq; suis sceleribus occultè præstruerent) quo Pontificios in Anglia monuerunt, ne quid in Principem molirentur; sed Christianorum armis, lachrimis, rationibus spiritualibus, assiduis Precationibus, Vigilijs, Ieiunijs, contra aduersarios depugnarent. Simulq; rumorem falsum per susurriones disseminarunt Georgium Giffardum è cohorte Nobilium Reginae stipatorum in cædem Reginae iurasse, & hoc nomine Guisium grandi pecunia emunxisse.

Ad Pascha, I. Ballardus è Rhemenfi Seminario Sacerdos, qui plurimos Pontificios per Angliam & Scotiam inuiserat, & animos tentauerat, in Galliam comitatus Maudò Walsinghami emissario, simulatore vaferrimo, qui illi imprudenti fucum fecerat, redit; & cum Bernardino Mendoza Hispani, iam ordinario in Gallia Legato, & Carolo Pagetto Scotorum Reginae deuotissimo de invadenda Anglia agit; vtiq; iam tempus esse peropportunum, viris militaribus in Belgio absentibus. Nec opportunius posse sperari, quando quidem Pontifici Rom. Hispano, Guisio, & Parmensi Angliam aggredi ad bellum ex Belgio divertendum, deliberatum erat. Et quamvis Pagettus Angliam frustra invadi, Regina superstite, dilucidè doceret, Ballardus tamen in Angliam remittitur iuratus, vt auxilia invadentibus, & libertatem Scotorum Reginae quamprimùm procuraret.

Ad Pentecostem in Anglia appulit ille sericatus Sacerdos militari habitu, & ementito nomine *Capitaneus Foscu* appellatus. Egit Londini hisce de rebus cum Antonio Babingtono à *Dethico* in Comitatu Derbensi, iuvene natalibus claro, opulento, ingenio splendido, & supra ætatem erudito, qui Romanæ religioni addictus, nulla impetrata venia, in Galliam ignotus paulò antea profectus, familiariter vsus est Th. Morgano è Reginae Scotorum

M. D.

LXXXVI.

*Qua arte
obrecta.**Ballardus
in Galliam
redit.**In Angliam
remittitur.**Babingtonū
conuenit.*

M. D.
LXXXVI.

Insidias docet

Babingtonus literis
Reginae Scotorum re-
spondet.

torum clientela, & Episcopo Glascoensi eiusdem Legato, qui cum heroicis tantæ Reginae virtutes assidue prædicando, certam spem magnorum honorum per illam ostentassent; quam ambitiosus iuuenis facile arripuit; eum etiam ne cogitantem quidem literis Scotorum Reginae commendarunt. Etenim ubi in Angliam rediisset, illa eum benigne literis salutavit, & iam inde Morganus eius opera usus erat in transmittendis ad illam literis, donec illa in Amicij Powletti custodiam committeretur. Tunc enim iuuenis perspecto periculo, destitit. Cum hoc, inquam, Babingtono, de rebus quas dixi, egit Ballardus. Ille invasionem Angliæ in nihilum abituram, dum Elizabetha superesset, planè putavit. Cum autem Ballardus illam non diu superfuturam innuisset, quippe Sauagium, qui è medio tollere vouerat, in Angliam iam venisse: non placuit Babingtono ut res tanta vni Sauagio committeretur, ne ausu excideret, sed potius sex viris nobilibus & strenuis, in quorum numerum Sauagium accenseri voluit ne voti suscepti damnaretur. Itaque Babingtonus novam iniurationem de regno per externos invadendo, de portibus ubi appellerent, de auxilijs quæ adiungerentur, de Scotorum Regina liberanda, & de *tragica* (ut ille vocavit) *Reginae cæde* patranda.

Dum huic cogitationi totus incumbit, per puerum ignotum literas familiari Scotorum Reginae inter ipsos caractere accipit, quæ illum diuturni silentij leniter incusat, & iubet ut literarum fasciculum à Morgano missum, & per Legati Gallici amanuensem traditum quamprimum mitteret. Quod fecit, vnaque; per eundem nuntium literas ad illam dedit, in quibus *silentium excusat quòd opportunitate mittendi destitueretur, ex quo illa in custodiam Amicij Powletti Puritani, merè Leicestriani, & Catholicae fidei hostis acerrimi* (ita enim vocavit) *data fuerit. Quæ cum Ballardo contulerat, explicat, docet sex Nobiles selectos esse qui cædem tragicam patrarent, se autem cum centum alijs eodem tempore ipsam liberaturum. Orat ut heroicis in hac re actoribus* (ita enim appellavit) *præmia proponerentur, vel posteris si in*
eadem

eadem interciderint. His Literis die XXVII Iulij respondetur, propensissimum Babingtoni in Catholicam religionem & ipsam studium collaudatur: Monetur autem vt consideratè aggrederetur, vtq; Associatio inter ipsos, quasi à Puritanis timerent, iniretur; nec quicquam moueretur priusquàm de externis auxilijs certò constiterit: vt aliquis etiam in Hibernia tumultus excitaretur, dum in hac parte plaga infligeretur, Arundelius, & fratres, Northumbriusq; in partes pertraherentur, Westmorlandius, Pagettus, & alij domum clam reuocarentur. Ratio etiam liberandi præscribitur, vel currum in porta subuertendo, vel stabula incendendo, vel ipsam intercipiendo, dum per campestria inter Chartleiam & Staffordiam animi gratiã obequitaret. Postremò Babingtonus iubetur sex Nobilibus & ceteris de præmijs fidem interponere.

Ille iam sibi aggregauerat quosdam Nobiles Romanæ religionis studio inflammatos, inter quos primarij erant Edwardus Windesorijs, Baronis Windesorij frater, molli ingenio adolescens, Tho. Salisburius ex Equestri familia in agro Denbighensi, Carolus Tilneius antiqua generis claritate, vnica spes familiæ, è cohorte Nobilium stipatorum Reginae, quem iam pridem Ballardus Romanæ Ecclesiæ reconciliauerat, ambo iuvenes spetiosissimi, Chidiocus Tichburnius ex Comitatu Southamptonensi, Edwardus Abingtonus, cuius Pater Aulae Regiæ fuerat Proquæstor, siue vt vulgò vocant, *Cofferarius*, Robertus Gagæus è Surria, Ioannes Trauersus, & Ioannes Charnocus ex Comitatu Lancastrensi, I. Ionesus cuius pater Vestiarius erat Mariæ Reginae, Sauagius quem dixi, Barnwellus ex nobili Hiberniæ familia, Henricus Dunus inter Rationales Primitiarum & Decimarum scriba. In Societatem etiam se insinuauit Pollius, in Reginae Scotorum negotijs apprimè instructus, simulandi & dissimulandi peritissimus, qui omnia eorum consilia Walsinghamo indies aperuisse, & iuvenes in mala pronos peiora suggerendo præcipites impulisse creditur, licèt Navus Reginae Scotorum Secretarius submonuisset vt ab eo cauerent.

His

M. D.
LXXXVI.
Responde-
tur.

Coniuratio-
nis participes

M. D.
LXXXVI.
*Sua partes
unicuiq;
assignata.*

*Colloquia
inter eos.*

*Eorum vani-
tas.*

His rem communicat Babingtonus, sed non omnia singulis, literas suas & Reginae Scotorum Ballardo, Tichburno, & Duno ostendit, agit cum Tilneio, & Tichburno, ut percussores sint. Illi primum caede Principis manus contaminare abnuunt, Ballardus, & Babingtonus conantur docere, licitum esse Principes excommunicatos è medio tollere, & si ius violandum, religionis Catholicae causa violandum. Hinc aegrè persuasi assensum quodammodo adhibent, Abingtonus, Barnwellus, Charnocus & Sauagius prompti & alacres in caedem iurant. Salisburius ut esset Regicida nullo modo induci poterat, ad liberandam autem Scotorum Reginam operam ultro promittit. Percussoribus supernumerarium Tichenorum designat Babingtonus, de cuius fide & fortitudine sibi persuaserat, sed ille iam peregrè aberat. Iubet Babingtonus ne cuiquam nisi silentij iuramento prius praestito, rem impertiant. Conferunt coniurati subinde de his rebus in S. Aegidij Campis, in Templo Paulino, in tabernis vinarijs, per quas assidue convivia agitârunt spe magnorum honorum inflati; subinde collaudantes fortitudinem nobilium Scotorum, qui non ita pridem Regem Sterlinij interceperant, & Girardi Burgundi qui Aurasionensem è medio sustulerat. Eò etiam fatuae vanitatis processerant, ut percussores designatos ad vivum in tabulis depingi voluerint, & inter eos Babingtonum medium cum hoc versiculo. HI MIHI SVNT. COMITES QVOS IPSA PERICVLA DVCVNT. Sed cum hic versiculus, ut magis apertus minus placeret, pro eo substituerunt QVORSVM HÆC, ALIÒ PROPERANTIBVS? Has tabulas incoeptas ferunt, Reginaeque clam ostensas, quæ nullos de vultu agnovit praeter Barnwellum, qui saepius accesserat in causis Comitis Kildariae, è cuius erat clientela; verum alijs indicijs edocta illa hominem novit. Certè cum prodeambulans Barnwellum cerneret, imperterrita hominem aspexit, & ad Hattonum Satellitum Praefectum, & alios, conversa dixit, Nonne ego pulchrè stipata, quæ ne vnum in comitatu habeo gladio accin-

accinctum. Hoc enim cæteris coniuratis retulit ipse Barnwellus, & quàm facile illa è medio tunc tolli poterat, si coniurati adfuissent, demonstrat. Sauagius itidem hoc asseueravit.

Iam nihil magis anxium habuit Babingtonum, quàm ne fides data de externis auxilijs falleretur. Ad eam igitur firmandam statuit ipse in Galliam trajicere, & Ballardum, eo nomine occultè præmittere, cui numerata pecunia, facultatem proficiscendi sub ficto nomine procurauerat. Utq; omnem suspicionem longè à se amoveret, per Pollium quem dixi, se Walsinghamo insinuavit, maioremq; in modum contendit, ut sibi licentiam proficiscendi in Galliam à Regina impetraret, pollicitus egregiam operam in rimandis & aperiendis abstrusioribus profugorum pro Regina Scotorum molitionibus. Ille iuuenis consilium laudavit, nec solùm licentiam proficiscendi, sed multa & magna promisit si hoc præstaret. Procrastinavit tamen rem totam, quam illi ne Solem quidem scire credebant, sua & aliorum solertia, sed præcipuè Gilberti Giffardi Sacerdotis indicio expiscatus.

Hic è clara familia apud *Chellingtoniam* in agro Staffordienfi haud procul à Chartleia, ubi Regina Scotorum asseruabatur, natus, à profugis missus erat hisce diebus in Angliam sub eментito *Lusoni* nomine, ut Sauagium voti suscepti admoneret, & internuntius lateret ad literas inter eos, & Reginam Scotorum transmittendas: cum in negotium tam periculosum nec Comitissam Arundeliæ, nec Baronem Lumleium, nec Henricum Howardum, nec G. Shirleium pertrahere potuissent.

Profugi, ut periculum facerent an per Giffardum tuta esset transmittendi ratio, primùm paginas albas & yacuas (*Blacks* vocant) in fasciculos instar literarum compactas sapiùs miserunt, quas cum traditas ex responsis comperissent, iam confidentiores etiam alias furtiuis notis de suis negotijs subinde miserunt. Verùm Giffardus siue conscientia discruciat, siue pretio priùs corruptus, siue terrore perterritus, iam antea Walsinghamum clam accefferat,

M. D.
LXXXVI.

Babingtonus de externis auxilijs sollicitus. Ballardum ad id mittere cogitat.

Walsinghamo simulatè se insinuat.

Ille simulatè simulatè fallit.

Giffardus coniurationè aperit.

M. D.
LXXXVI.

*Literas ac-
ceptas ad
Walsingha-
mum mittit.*

*Ballardus
abiturus in-
tercipitur.*

cesserat, qui sit, & quo consilio in Angliam missus edo-
cuerat, omnem operam ex charitate in patriam & Princi-
pem detulerat, & omnes vel à profugis, vel à Regina Sco-
torum literas acceptas communicare promiserat. Wal-
singhamus occasionem oblatam amplexus, hominem
comiter excepit, in Comitatum Staffordiensem misit,
scripsitq; ad Powlettum ut aliquem è famulis à Giffardo
corrumpi conniventer permetteret. Ille quasi nolens
quemq; è famulis *per simulationem proditorem fieri*, ut dixit,
renitens tamen permisit, ut cervisiarium, vel avenarium
qui iuxta habitarent, corrumperet. Giffardus cervisiari-
um pauculis aureis facile corrupit, qui per foramen in
muro, cui lapis demptilis impositus erat, literas submisit
& recepit quæ semper per compositos tabelliones ad
Walsinghami manus devenerunt. Ille resignavit, de-
scripsit, singulari arte Thomæ Phelipps furtivas notas de-
prehendit, & Arthuri Gregorij artificio ita consignavit,
ut nemo resignatas iudicaret, atque ad eos quibus super-
scriptæ erant, misit. Ita interceptæ erant illæ priores Re-
ginæ Scotorum ad Babingtonum, eiusdem ad illam re-
sponsoriæ, & alteræ ad eum (quibus subdolè additum eo-
dem Characterè postscriptum, ut nomina sex nobilium
ederet, si non & alia) necnon quæ eodem die ad Men-
dozam Hispani Legatum, Carolum Pagettum, Baronem
Pagettum, Archiepiscopum Glascuensem, & Franciscum
Inglefeldum conscriptæ, quæ singulæ descriptæ, atque
transmissæ.

Elizabetha, statim atque ex his literis tam horridam
tempestatem hinc à domesticis, inde ab externis sibi im-
pendere intellexit, iussit ad coniurationem maturè op-
primendam Ballardum intercipi. Ex improvise itaq; ille
in Babingtoni ædibus capitur in ipso temporis articulo,
cum iam ad Gallicum iter accinctus esset. Babingtonus
hinc totus animo sollicitus & suspensus inter mille incerti
animi fluctuationes æstuat, mentem huc illuc versat, ad
Tichburnum se confert, & quid agendum consulit. Ille,
ut coniurati protinùs se segregarent, & diffugerent, mo-
nuit.

nuit. Visum autem Babingtono, Sauagium & Charnocum, ad cædem patrandam illicò submittere; priùs tamen, vt facilior pateret aditus, splendidiores & magis aulicas vestes Sauagio apparare, & hac de re sermones cum illis eodem die in Templo Paulino habet. Sententiâ mox mutatâ, intimos sollicitudinis aculeos occultans Walsinghamum in Aula absentem literis & importunis efflagitationibus vrget, vt licentia proficiscendi in Galliam iam tandem concederetur, simulq; interpellat pro Ballardo liberando, qui sibi in negotio suscepto in primis esset vsui. Walsinghamus blandis promissis hominem de die in diem lactat. Quod Ballardus captus, in Youngum sagacem illum Pontificiorum venatorem, & apparitores transfert, atq; Babingtonum vt ab id genus hominum sibi caueret, quasi amicè submonet; facileq; iuueni persuadet, vt tantisper donec Regina licentiæ codicillum signaret, & ipse Londinum rediret, in ipsius Londini ædibus pernoctaret, quò occultius de tantis rebus inter se agerent, & ne qua suspicio ex crebris eò itationibus apud profugos, cum in Galliam veniret, oboriretur.

Interim imperatum est Scudamoro Walsinghami famulo vt eum diligentissimè observaret, & vbiq; comitaretur, scilicet, quò tutior esset ab apparitoribus. Hanc telam Walsinghamus clam cæteris Reginae Consiliarijs hætenus texuerat, & longius protendere voluit. Noluit autem Regina, Ne, vt ipsa dixit, *non cauendo periculum cum posset, Deum magis tentare, quàm in Deo sperare videretur.* Mittitur itaq; ex Aula schedula à Walsinghamo ad famulum, vt intentiori cura Babingtonum obseruaret. Hæc non consignata, ita tradita est, vt Babingtonus in mensa legenti iuxtà adsidens vnà legerit. Hinc malè sibi conscius, & singula diluxisse suspicatus, nocte insequente, cum in taberna vinaria ille, Scudamorus, & vnus & alter è Walsinghami famulis largius cœnassent, quasi symbolum daturus, pallio gladioq; relictis, surrexit, & per tenebras Westmonasterium se proripuit, vbi Gagæus cum illo vestimenta permutavit, qui eadem mox in Charnoci

G g g

cubiculo

M. D.
LXXXVI.*Babingtonus de eo liberando sollicitat.**Et ipse in Nassam incidit.**Ille tamen se explicat.*

M. D.
LXXXVI.

*In syluis la-
tet.*

* Harrow-
hill.

Reperitur.

*Cæteri etiam
capti.*

*Singula de-
tegent.*

*Scotorum
Regina à
suis abduci-
tur.*

cubiculo exiit, & Charnoci induit, simulq; in *Sylvam S. Ioannis* iuxta urbem se subdixerunt, quò Barnwellus & Dunus etiam se receperunt. Publica interim præconis voce proditores per vniversam Angliam declarantur. Illi in syluis & avijs latitantes cum pecuniam mutuan à Legato Gallico, & equos à Tichburno frustra petijissent: Babingtono capillitium tondent, nativam faciei pulchritudinem virentibus iuglandium culeolis siue corticibus devenustant, fameq; adacti Bellamiorum ædes (prope * *Collem Harroum* petunt) qui Romanæ religioni admodum addicti. Ibi in horreis occultantur, aluntur, & rustico habitu vestiuntur. Decimo autem post die reperti, Londinum ducuntur, Urbisq; publicam lætitiâ campanarum pulsationibus, pyris per plateas accensis, Psalmisque cantandis testatur, vsq; adeò vt cives ingentes à Regina laudes, & gratias retulerint.

Cæteri coniurati mox capti, plerique in urbis vicinia, Salisburius in Comitatu Cestrensi equo à persequentibus transosso, & Trauersus cum eo, postquam *Wener* flumen tranassent; & in Wallia Ionesus qui invasionis destinatæ haudquamq; ignarus, eos ædibus suis postquam proditores declaratos cognoverat, occultaverat; & Salisburium fugientem equo, eiusq; famulum (qui sacrificus) pallio permutato instruxerat. Solus Windsorus non repertus. Plures dies in his examinandis insumpti sunt, qui se invicem suis confessionibus iugularunt, nihil veri reticentes.

Toto hoc tempore Scotorum Regina famulique, tam vigili custodia à Powletto obsepti tenebantur, vt hæc ipsam omninò latuerint, etsi per vniversam Angliam notissima. Simul autem ac isti capti, Th. Gorgius missus erat qui eam de his certiore paucis faceret, quod ne opinanti quidem ex composito fecit, cum illa iam equum ad venandum conscendisset; nec redire permissum, sed specie honoris per vicinas nobilium ædes circumducitur. Interea I. Manerius, Ed. Astonus, Rich. Bagotus, & Guil. Waadus, qui totius rei ignarus in has partes iampridem

pridem missus, ex potestate Regijs codicillis delata, Nauum & Curlum Secretarios, aliosque famulos seorsim serandos custodibus tradiderunt, ne inter se, aut cum Regina sermones haberent. Et foribus conclavis effractis, omnes arculas in quibus chartæ repositæ, suis Sigillis munitas ad Aulam miserunt. Deinde Powlettus iussus, in pecuniam omnem inuasit, ne quos illa pretio corrumpere, fidemque restituendi interposuit. Arculis coram Elizabetha excussis, deprehenduntur multorum exterorum literæ, literarum etiam ad multos exemplaria, breuiaria, & occultorum characterum indices plus minus sexaginta; necnon quorundam Angliæ Procerum ad illam literæ amoris & officij plenissimæ. Quod tamen Elizabetha silentio dissimulavit iuxta quod pro simbolo usurpavit (V I D E O, T A C E O) Verum illi rem subodorati, ne eidem fauisse viderentur, deinceps infensè aduersari ceperunt.

Iam Giffordus, cum huic scænæ inserviisset, in Galliam tanquam exul amandatur, relictâ prius apud Gallicum in Anglia Legatum chartula indentata cum documento, ut literas à Regina Scotorum, vel à profugis acceptas non alij cuiquam traderet, quàm qui parilem chartulam exhiberet, quæ ab illo ad Walsinghamum clam submissa. Iste in Galliam reversus, post aliquot menses in carcerem ob vitæ turpitudinem coniectus, & de his suspectus, miserè expiravit, pleraque iam dicta non gravatè confessus, quæ etiam ex scrinijs comperta.

Die XIII Septembris, septem è coniuratis in iudicium vocati, se reos agnoverunt, & læsæ Maiestatis damnati. Perendie alij septem itidem vocati, se reos inficiati, Deo & Patriæ ex more se iudicandos submiserunt, qui ex suis confessionibus rei peracti, & damnati. Pollius solus, etiamsi omnium conscius, cum affirmasset se Walsinghamo quædam indicasse, in iudicium non vocatus. Die mensis XX. priores septem in Campis S. Ægidij vbi convenire soliti, patibulo & tabulato ad id erecto, suspensi, demissi, genitalibus abscissis, vivi videntesque exenterati,

M. D.
LXXXVI.

*Arcule cum
literis ad
Reginam
mittuntur.*

*Giffordus
in Galliam
remissus mi-
serè perijt.*

*Coniurati
iudicio si-
stuntur.*

*Supplicio
afficiuntur.*

M. D.
LXXXVI.

& membratim dissecti, non sine crudelitatis nota, scil. Ballardus architectus sceleris à Deo veniam deprecatus, & à Regina, adiecta conditione, si in illam peccasset. Babingtonus (qui Ballardi supplicium intrepidus spectavit, dum cæteri auersi in genua prouoluti precibus vacarent) peccata ingenuè agnovit; è patibulo dimissus, iam disseccandus clarè subinde exclamavit Latinè, *Parce mihi Domine Iesu*. Sauagius funiculo rupto, è patibulo decidit, & statim à carnifice arreptus, genitalibus abscissis, & vivus exenteratus. Barnwellus crimen religionis & conscientiae obtentu extenuavit. Tichburnus scelere demississimè agnito, magnam apud multitudinem circumfusam commouit misericordiam; itidem Tilneius modesto animo & spetioso corpore. Abingtonus turbido ingenio minas iactans, & terrores intendens de cruore prope diem in Anglia effundendo. Postridiè reliqui septem ad eundem locum pertracti, eodem genere mortis sunt affecti, sed mitiùs ex Reginae iussu quæ superiorem sæuitiam exosa. Singuli enim ex suspendio penitus expirant, priusquam demissi & exenterati. Salisburius primus admodum poenitens, Catholicos monuit ne vi & armis religionem restituere molirentur. Similiter qui eum sequutus Dunus. Ionesus protestatus se Salisburium ab incepto dissuasisse, elatū, præcipitemq; Babingtoni animum, & invasionis consilium omninò damnasse. Charnocus & Trauersius in preces defixi, se Deo & Sanctis commendarunt. Gagæus munificam Reginae in patrem benignitatem prædicans, & perfidam sui ipsius in Principem optimè meritam ingratitude detestatus. Hieronymus Bellamius, qui Babingtonum postquam proditor, publicè declaratus, occultaverat, (cuius frater eiusdem criminis conscius, se in carcere strangulavit) confusus & silens agmen clausit.

*Amanuenses
Scotæ exami-
nantur.*

Supplicio de his sumpto, Navus Gallus, & Curlus Scotus, qui Scotorum Reginae ab Epistolis, examinati de literis, literarum exemplaribus, notulis, & characteribus in Reginae conclavi deprehensis, sponte suis subscriptionibus

nibus agnoverunt, sua ipsorum esse autographa, ab ipsa Gallicè dictata, à Nauo excepta, à Curlo Anglicè conversa, & occultis characteribus descripta. Nec inficiati sunt illam à Babingtono literas accepisse, & se illius iussu in eam quam dixi sententiam rescripsisse. An hi pretio hanc ad rem adducti fuerint, non dixero. Hoc tamen ex literis certum est, cum Curlus promissa à Walsinghamo hoc tempore exigeret; Walsinghamum illum vt immemorem *extraordinariae gratiae* arguisse, vt qui nihil confessus fuit, nisi quod Nauo socio coram premente, diffiteri non poterat.

Mox Edwardus Wottonus in Galliam mittitur, qui Regi coniurationis seriem explicaret, & literarum Reginae Scotorum, & aliorum exemplaria testimonijs nobilium Angliæ ad veritatem asserendam confirmata exhiberet, vt Gallus videret quanta pericula molitionibus Morgani, Caroli Pagetti, & aliorum in Gallia contra Angliæ Reginam struerentur.

Quid de Scotorum Regina fieret, Consiliarij non vnum idemq; senserunt. Alij nihil asperius in eam statuendum censuerunt, sed arctissimè custodiendam tum quòd non criminis author, sed tantum conscia, tum quòd valetudinaria, nec diu superfutura. Alij vt religioni consuleretur, protinus è medio tollendam, & ex lege. Leicesterius veneno maluit, & Theologum submisit qui Walsinghamum hoc licere doceret. Protestabatur autem Walsinghamus tantum abesse vt vim afferri probaret, vt Mortonij consilium iam pridem fregerit, qui suaserat vt in Scotiam remitteretur, & in ipso regnorum collimitio occideretur. Variatum iterum è qua lege in illam ageretur, an ex illa anni *xxv* Edwardi Tertij (qua *Maiestatis laesa tenetur, qui Regi aut Reginae perniciem struxerit, bellum in eius regno mouerit, aut hostibus adhaeserit*) an ex illa anni *xxvii* Elizabethæ, quam dixi. Vicit tandem eorum sententia qui ex hac postrema maluerunt, utiq; ad hanc rem nata, ideoque accommodanda. Ex lege igitur illa superiori anno lata, vt inquireretur, & sententia pronuntiaretur

M. D.
LXXXVI.

*Gallus de his
edocetur.*

*Quid de illa
fiat, variatur*

*Et qua lege
inducetur.*

M. D.
LXXXVI.

*Delegati ad
causam au-
diendam.*

tiaretur in illos qui rebellionem concitaverint, regnum invaserint, aut Reginae vim inferre tentaverint, plures è Sanctiori Consilio & Angliæ Proceribus Diplomate delegati sunt. Quorum nomina (cùm seriem & attributa Procerum Angliæ, posterorum intersit cognoscere) ex ipso autographo subijcere visum. Quod formula forensi ita se habet.

Elizabetha Dei gratia Angliæ, Franciæ, & Hiberniæ Regina, Fidei Defensor, &c. Reuerendissimo in Christo Patri Ioanni Cantuariensi Archiepiscopo, totius Angliæ Primati & Metropolitano, & vni de priuato Consilio nostro, Ac prædilecto & fideli nostro Thomæ Bromley Militi, Cancellario Angliæ, alteri de priuato Consilio nostro, Ac etiam prædilecto & fideli nostro Willielmo Domino Burghley, Domino Thesaurario Angliæ, alteri de priuato Consilio nostro, Ac etiam charissimo consanguineo nostro Willielmo Marchioni Wintoniæ, vni Dominorum Parlamenti, Charissimo consanguineo nostro Edw. Comiti Oxoniæ magno Camerario Angliæ, alteri Dominorum Parlamenti, Necnon Charissimo consanguineo nostro, Georgio Comiti Salopiæ, Comiti Marescallo Angliæ, alteri de priuato Consilio nostro, Charissimoq; consanguineo nostro Henrico Comiti Cantia, alteri Dominorum Parlamenti, Ac etiam charissimo consanguineo nostro Henrico Comiti Derbiæ, alteri de priuato Consilio nostro, Charissimoq; consanguineo nostro Willielmo Comiti Wigornia, alteri Dominorum Parlamenti, Necnon charissimo consanguineo nostro Edw. Comiti Rutlandiæ, alteri Dominorum Parlamenti, Ac charissimo consanguineo nostro Ambrosio Comiti Warwick, Magistro Ordinationum nostrarum, alteri de priuato Consilio nostro, Charissimoq; consanguineo nostro Henrico Comiti Penbrochiæ, alteri Dominorum Parlamenti, Necnon charissimo consanguineo nostro Roberto Comiti Leicestriæ, Magistro Equorum nostrorum, alteri de priuato Consilio nostro, Ac charissimo consanguineo nostro Henrico Comiti Lincolnia, alteri Dominorum Parlamenti, Ac etiam charissimo consanguineo nostro Antonio Vicecomiti Montague, alteri Dominorum Parlamenti, Prædilectoq; & fideli nostro Carolo Domino Howard magno Admirallo nostro Angliæ, alteri de priuato Consilio nostro, Ac prædilecto

prædilecto & fideli nostro Henrico Domino de Hunsdon, Do-
 mino Camerario nostro, alteri de priuato Consilio nostro, Nec-
 non prædilecto & fideli nostro Henrico Domino Abergauennie
 alteri Dominorum Parlamenti, Ac prædilecto & fideli nostro
 Edw. Domino Zouche, alteri Dominorum Parlamenti, Ac
 etiam prædilecto & fideli nostro Edw. Domino Morley, alteri
 Dominorum Parlamenti, Prædilectoq; & fideli nostro Williel-
 mo Domino Cobham, Domino Guardiano Quinq; Portuum no-
 strorum, alteri de priuato Consilio nostro, Necnon prædilecto &
 fideli nostro Edw. Domino Stafford, alteri Dominorum Par-
 lamenti, Ac etiam prædilecto & fideli nostro, Arthuro Domi-
 no Grey de Wilton, alteri Dominorum Parlamenti, Ac etiam
 prædilecto & fideli nostro Ioanni Domino Lumley, alteri Do-
 minorum Parlamenti, Ac etiam prædilecto & fideli nostro Io-
 anni Domino Sturton, alteri Dominorum Parlamenti, Ac præ-
 dilecto & fideli nostro Willielmo Domino Sandes, alteri Domi-
 norum Parlamenti, Necnon prædilecto & fideli nostro Henri-
 co Domino Wentworth, alteri Dominorum Parlamenti, Præ-
 dilecto & fideli nostro Lodouico Mordant, alteri Dominorum
 Parlamenti, Prædilectoq; & fideli nostro Ioanni Domino S.
 John de Bletso, alteri Dominorum Parlamenti, Necnon prædi-
 lecto & fideli nostro Thomæ Domino Buckburst, alteri de pri-
 uato Consilio nostro, Ac prædilecto & fideli nostro Hen. Domi-
 no Compton, alteri Dominorum Parlamenti, Ac etiam prædi-
 lecto & fideli nostro Hen. Domino Cheney, alteri Dominorum
 Parlamenti, Dilecto & fideli nostro Francisco Knolles Militi,
 Thesaurario Hospitij nostri, alteri de priuato Consilio nostro,
 Necnon dilecto & fideli nostro Iacobo Croft Militi, Contraro-
 tulatori dicti Hospitij nostri, alteri de priuato Consilio nostro,
 Ac dilecto & fideli nostro Christophero Hatton Militi, Viceca-
 merario nostro, alteri de priuato Consilio nostro, Ac etiam dilec-
 to & fideli nostro Francisco Walsingham Militi, vni primario-
 rum Secretariorum nostrorum, alteri de priuato Consilio nostro,
 Ac etiam dilecto & fideli nostro Willielmo Dauison Armigero,
 alteri primariorum Secretariorum nostrorum, de priuato Consi-
 lio nostro, Ac dilecto & fideli nostro Radulpho Sadleir Militi,
 Cancellario Ducatus nostri Lancastriæ, alteri de priuato Consilio
 nostro,

M. D.
LXXXVI.

M. D.
LXXXVI.

nostro, Necnon dilecto & fideli nostro Waltero Myldmay Militi, Cancellario Scaccarij nostri, alteri de priuato Consilio nostro, Ac dilecto & fideli nostro Amicio Poulett Militi, Capitaneo Insulae nostrae de Iersey, alteri de priuato Consilio nostro, Dilectoq; & fideli nostro Ioanni Wolley Armigero, Secretario nostro pro lingua Latina, alteri de priuato Consilio nostro, Ac etiam dilecto & fideli nostro Christophoro Wraie Militi, Capitali Iustitiario ad Placita coram nobis tenenda assignato, Dilectisq; & fidelibus nostris Edmundo Anderson Militi, Capitali Iustitiario nostro de Banco, Rogero Manwood Militi, Capitali Baroni Scaccarij nostri, Thomae Gawdy Militi, vni Iustitiariorum nostrorum ad Placita coram nobis tenenda assignato, & Willielmo Periam, vni Iustitiariorum nostrorum de Banco, Salutem, &c. Deinde ne verbatim describam. Post recapitulationem Legis (siue Actus vt nostri vocant) anno superiori sancitae, haec sequuntur. Cum post finem Sessionis Parlamenti, scilicet, post primum diem Iunij Anno Regni nostri vicesimo septimo, diuersae res compassatae & imaginatae fuerunt, tendentes ad laesionem personae nostrae Regiae, tam per Mariam filiam & heredem Iacobi Quinti nuper Scotorum Regis, ac communiter vocatam Reginam Scotorum & Dotariam Franciae, praetendentem titulum ad Coronam huius regni Angliae; quam per diuersas alias personas, cum scientia, Anglice with the priuities eiusdem Mariae, prout datum est nobis intelligi. Cumq; nos intendimus & determinamus, quod Actus praedictus in omnibus, & per omnia foret rite & effectualiter executus secundum tenorem eiusdem Actus, quodq; omnes offensiones supradictae in Actu supradicto, vt praefertur mentionatae & circumstantiae earundem forent examinatae, & sententia siue Iudicium superinde detur secundum tenorem & effectum Actus illius: Vobis & maiori vestrum parti plenam & integram potestatem, facultatem, & auctoritatem secundum tenorem Actus damus, ^{de concedimus.} ad examinandum omnes & singulas res compassatas & imaginatas, tendentes ad laesionem personae nostrae Regiae, tam per praedictam Mariam, quam per quascunq; alias personas, vel quamcunq; aliam personam, cum scientia, Anglice with the priuities eiusdem Mariae, & omnes circumstantias eorundem, ac omnes alias offensiones supradictas, quascunq; in Actu
supra-

supradictō vt præfertur mentionatas, & omnes circumstantias earundem offensas & earum cuiuslibet. Ac superinde secundum tenorem Actus prædicti ad dandum sententiam siue iudicium, prout super bonam probationem materia vobis apparebit. Et ideò vobis mandamus, quòd ad certos dies, & loca quos vos, vel maior pars vestrum ad hoc prouideritis, diligēter super præmissa, in forma prædicta procedatis, &c.

Horum pleriq; Fotheringhainam Castrum in Comitatu Northamptoniæ ad Neni fl. ripam, xi die Octobris accesserunt, vbi Scotorum Regina tunc custodita. Postridie delegati ad eam miserunt Walterum Mildmaium, Powlettum, & Edwardum Barkerum Notarium publicum, qui Elizabethæ literas illi in manum tradiderunt, quas cum perlegisset, vultu ad Regiam dignitatem composito & animo sedato, *Male me habet*, inquit, *Reginam Sororem mihi charissimam perperam de me edoctam esse, & tot annos iam arctè custoditam, membrisq; captam, postquam tot æquas conditiones pro libertate obtulerim, neglectam iacuisse. Quanquam de pluribus periculis plenè præmouerim, fides tamen mihi nulla adhibita, sed semper ego spreta, licet sanguinis vinculo ei coniunctissima. Cùm Associatio iniretur, & lex Parliamentaria inde sanciretur, præuidi quicquid periculi vel ab exteris Principibus foràs, vel à malefanis domi, vel religionis causa acciderit, mihi fore præstandum, cùm in Aula multos habeam infestos aduersarios. Iniquè sane, nec sine causa ferrem fœdus cum filio meo, me inconsulta, in initum esse; sed huiusmodi prætermitto. Quod ad has literas, nouum mihi videtur, vt Regina mihi tanquam subdito imperet vt me iudicio sistam. Regina ego sum absoluta, nec quicquam committam quod Maiestati Regiæ, mei loci, & ordinis Principibus, & filio sit fraudi. Nondum animus decedit, nec calamitati succumbam. Refero me ad ea quæ coram Bromleio nunc Cancellario, & Barone Lawaro protestata sum. Angliæ Leges & Statuta mihi sunt ignotissima, Consiliarijs sum destituta, qui mihi Pares planè nescio; chartæ & notulæ sunt ablatæ, nullus est qui patronum mihi se præbere audeat. Ego omnis contra Reginam criminis expers, neminem in eam concitavi, nec in crimen vocanda, nisi ex verbo meo aut scripto,*

Hhh

me

M. D.
LXXXVI.*Illas literas
exemplò re-
spondet.*

M. D.
LXXXVI.

Responſo ad-
dit.

Comparere
recuſat.

me haudquaquam produci poterunt. Diffiteri tamen non poſſum me memet, & cauſam meam exteris Principibus commendaffe.

Poſtridie ad eam nomine Delegatorum redierunt Powlettus & Barkerus, qui monſtrarunt hoc reſponſum in ſcripta relatum, & an in eodem perſiſteret, rogarunt. Cùm diſtinctè perlectum audiffet, vt probè & verè conceptum laudavit, & in eo ſe perſtituram dixit. *At hoc, inquit, mihi animo excidit quod adijci velim. Quòd Regina ſcripſerit me ſubiectam eſſe Angliæ legibus, & ex illis iudicãdam, quoniam ſub earum tutela vixi. Reſpondeo, me in Angliam ad opem implorandam veniſſe, iam inde verò in carcere detentam, legum Angliæ tutela, vel beneficio frui non potuiſſe, imò nec à quopiam quales ſint leges illæ, hæcenus intelligere licuit.*

A meridie nonnulli ſelecti è Delegatis cum Iuris Cæſarei, & Canonici peritis eam acceſſerunt. Cancellarius verò & Theſaurarius authoritatem ex Diplomate declararunt, nec captiuitatem, nec Regiæ Maiestatis prærogativam poſſe eam à reſpondendo in hoc Regno eximere docuerunt, vtq; obijcienda audiret blandè monuerunt: ſi minus, ſe ex legis authoritate, & poſſe, & velle in eam abſentem agere interminati. Illa reſpondit, *Se ſubditam non eſſe, & malle millies perire, quàm ſe ſubditam agnoſcere: quandoquidem agnoſcendo, & Regiæ Maiestatis ſublimitati præiudicium ferret, ſimulq; ſe omnibus Angliæ legibus etiam in re Religionis teneri fateretur; nihilominus in libero & pleno Parlamento ad omnia paratam eſſe reſpondere, cùm neſciat an dicis cauſa, & ad ſpeciem, hic conuentus contra eam iam præiudicijſ condemnatam iſtituatur. Ut conſcientiam igitur conſulant, & meminerint orbis terrarum Theatrum Regno Angliæ longè ampliùs patere ſubmonet. Cepit deinde de iniurijs ſibi illatis conqueri, & Theſaurarius interrumpens, Elizabethæ in eam beneficia enumerare; ſcilicet, quæ in nonnullos impugnantes ius quod in Angliam vendicat, animadverterat: & impedierat quò minus ab Ordinibus Regni ob nuptias cum Norfolcio expetitas, rebellionem in plaga Boreali, & alia, damnaretur. Quæ cùm illa nihili æſtimare videretur, receſſerunt.*

Poſt

Post aliquot horas per Powlettum & Sollicitatorem capita Diplomatis, & nomina Delegatorum exhibuerunt, ut videret ex æquo & bono, non ex versuto iure, & extra ordinem agendum esse. Illa nullam contra Delegatos exceptionem opposuit, at acerrimam contra legem nuperam, è qua authoritas Diplomatis tota dependit; utiq; iniustam esse, in se compositò excogitatam, exemplo carere, & cui nunquam se subijceret. Rogavit ex quo iure procederent, si ex Cæsareo vel Canonico, interpretes è Papia, vel Pictonibus, alijsq; externis Academijs accersendos dixit, cum idonei in Anglia non reperiantur. Addidit etiam ex disertis verbis in Reginae literis constare se criminis ream iam præiudicatam esse, etsi inauditam; ideoq; non esse cur se coram illis sisteret, postulavitq; ut satisfieret de nonnullis in istis literis scrupulis, quos confusè, & raptim sibi seorsim annotaverat, sed discriptos tradere noluit, cum è dignitate Regia non sit, ut dixit, scribæ partes agere.

Hac de re selecti illi Delegati rursus eam adierunt, quibus significat se non satis percipere quid velint illa verba, *Cum sit sub Reginae protectione.* Cancellarius respondit, *Hoc cuius intelligenti clarè patere, subditorum tamen non esse interpretari quid Regina sibi vellet, nec ad hoc se delegatos esse.* Postulavit illa deinde Protestationem quam quondam fecerat, ostendi, atq; approbari. Responsum, eam nunquam approbatam fuisse, nec iam approbandam, cum sit fraudi Coronæ Angliæ. Rogavit qua authoritate procederent. Responsum, ex authoritate Diplomatis & Iure Civili Anglorum. *At, inquit, vos pro lubito Leges sancitis, quibus non est cur ego memet submittam, quandoquidem Angli olim Legi Salicæ Gallorum se submittere recusarunt. Quòd si ex iure Civili Anglorum procederent, exempla cierent, cum ius illud ex exemplis & consuetudine magnam partem constet. Sin ex iure Canonico, non alij quàm eiusdem conditores interpretari debeant.* Responsum est, quòd procederent nec ex iure Cæsareo, nec Canonico; sed ex Anglico. Ex Cæsareo tamen & Canonico demonstrari posse, quòd co-

M. D.
LXXXVI.*Contra no-
uam Legem
excipit.**Protestationē
admitti ro-
gat.*

M. D.
LXXXVI.

ram illis comparere debeat, si hoc audire non recusaret. Nec recusavit illa quidem audire, sed *interlocutoriè*, vt dixit, non *iudicialiter*.

Hinc in alios sermones incidit, scilicet, se nihil in exitium Reginae cogitasse, iniurijs & indignitatibus succensuisse, se in offensionis lapidem futuram si tam indignè habeatur; per Nauum operam obtulisse de Pontificis Rom. Bulla revocanda, voluisse innocentiam per literas tueri, sed nec hoc permissum: deniq; singula quæ detulerat x x annis benevolentiae officia, reiecta fuisse. Huiusmodi digressiunculis longius propectam revocarunt, & rogarunt vt dilucidè diceret, an coram Delegatis responderet. Illa retulit, *Authoritatem illam delegatam esse ex nupera Lege ad ipsam illaqueandam sancitam: se Reginae Leges quas meritò suspectas habet, non posse ferre. Se boni animi hactenus plenam, nolle iam in maiores suos Scotorum Reges committere, agnoscendo se Anglicae Coronae subditam esse. Hoc enim nihil aliud esse quàm illos rebelles & perduelles palàm profiteri. Non recusare tamen respondere, modò in subditæ ordinem non redigatur. Malle verò funditùs perire, quàm vt Criminalis respondere.*

Hattonus
comparere
suadet.

Ad hæc Hattonus Elizabethæ Procamerarius. *Accusaris (at non condemnaris in perniciem Dominae nostræ, Reginae inunctæ coniurasse. Reginam te esse dicis. Esto. At Regium fastigium nec iure Casareo, nec Canonico, nec Iure gentium, nec Naturæ, à non respondendo in huiusmodi crimine eximitur. Omnis enim iustitia vacillaret, imò iaceret, si id genus flagitia impunè designarentur. Si innocens sis, tuæ existimationi vim infers, iudicium declinando. Innocentem te protestaris, verùm Elizabetha aliter sentit, nec sine causa, & dolenter quidem. Ad innocentiam itaq; examinandam, viros honoratissimos, prudentissimos, & integerrimos delegavit, qui ex equitate cum favore te audituri, & ex animo gaudebunt si hoc crimen dilueris. Crede mihi, ipsa Regina magna letitia afficietur, quæ mihi discedenti affirmavit, nihil sibi accidisse tristius, quàm te huiusmodi criminis insimulari. Quare superuacaneo Regij fastigij priuilegio seposito, quod nulli iam*
sit

fit vsui, iudicio te sistas, innocentiam ostendas, ne subterfugiendo, suspicionem attrahas, & æternam existimationi labem aspergas.

Non recusò, inquit illa, respondere pleno Parlamento coram Regni Ordinibus legitime conuocatis, modò successioni proxima declarer; imò coram Regina & Consiliarijs, modò Protestatio admittatur, & proxima Reginae consanguinea agnoscar. Aduersariorum iudicio, apud quos scio omnem innocentiae defensionem fore interclusam, memet submittere planè nolo. Cancellarius interrogavit an responderet, si Protestatio admitteretur. Nunquam, inquit, Legi nuperæ in Diplomate memoratæ me subiiciam. Hinc intulit Thesaurarius, Nos nihilominus die crastino licèt absens fueris & contumax permanferis, in causa procedemus. Conscientiam, inquit illa, excutite, honori consulite, Deus vobis & hæredibus pro vestro in me iudicio retribuat.

Die crastino, qui Mensis XIIII. accersuit quosdam è Delegatis, rogauitque vt Protestatio admitteretur & approbaretur. Thesaurarius interrogauit an iudicio se susteret, si Protestatio solummodò reciperetur, & in scripta redigeretur, sine approbatione. Annuit tandem, gravatè tamen, ne, vt dixit, prædecessoribus aut successoribus derogare videretur, sed percupidam esse obiectum crimen diluendi, persuasa Hattoni rationibus quas cogitatè perpenderat.

Mox convenerunt in Camera Præsentali Delegati qui aderant. Solium in superiori Camerae parte, pro Regina Angliæ positum erat sub Vranisco. E regione inferius & remotius, iuxta transtrum Cathedra pro Regina Scotorum, ad parietes vtrinque sedilia, in quibus hinc confederunt Cancellarius Angliæ, Thesaurarius Angliæ, Comites Oxoniæ, Cantij, Derbiæ, Wigornię, Rutlandiæ, Cumberlandiæ, Warwici, Penbrochiæ, Lincolnæ, & Vicecomes Montifacuti; inde Barones Abergauennius, Zouchæus, Morleius, Staffordus, Greius, Lumleius, Sturtonus, Sandius, Wentworthus, Mordantus, de S. Ioanne à Bletsho, Comptonus, & Cheineius. Iuxta hos federunt Equites

M. D.
LXXXVI.

Comparere
contenta est.

Forma sessio-
nis.

M. D.
LXXXVI.

Equites aurati à Sanctiori confilio, Iacobus Croftus, Christophorus Hattonus, Franciscus Walsinghamus, Radulphus Sadleirus, Walterus Mildmaius & Amicius Powlettus. Antrorsum ante Comites sederunt Iustitiarij duo primarij, & Capitalis Baro Scaccarij: ex altera parte Barones duo, alij Iustitiarij, Dalus, & Fordus Iuris Ciuilis Doctores; ad mensulam intermediam Pophamus Procurator Regius, Egertonus Sollicitator, Gaudius Regius ad Legem Seruiens, Clericus Coronæ, & duo Actuarij.

*Cancellarius
illam affatur.*

Cum illa aduenisset & in sede se composuisset, silentio indicto, Bromleius Cancellarius ad eam conversus, in hanc sententiam pauca verba habuit. *Serenissima Angliæ Regina certior non sine summo animi angore facta, te in suam, Angliæq; perniciem, necnon in Religionem machinatam fuisse, ex officio, ne Deo, sibi, & populo defuisse videretur, & ex nulla planè animi malitia, hos Delegatos constituit, qui audiant quæ tibi obijcientur, quomodo obiecta diluas, & innocentiam demonstras tuam.* Illa assurgens dixit, *Se in Angliam ad promissum auxilium implorandum venisse, nihilominus iam inde in carcere detentam fuisse. Protestata est, Se subditam Reginae non esse, sed Reginam liberam & absolutam fuisse & esse, nec adigendam vt coram Delegatis sistatur, aut quocunq; iudice, quacunq; de causa, nisi vno Deo, Iudice supremo: ne Regiæ suæ Maiestati, filio Scotorum Regi, successoribus, aut cæteris Principibus absolutis præiudicaret. Cæterum se iam præsentem comparere vt obiecta crimina refelleret. Suos autem rogauit vt hoc testarentur.* Cancellarius non agnoscens auxilium fuisse promissum, respondit, *Protestationem hanc inane esse, eò quòd quicunq; cuiuscunq; loci, & ordinis sit, contra Leges Angliæ in Angliæ deliquerit, iisdem subiiciatur, & ex nupera Legge examinetur & iudicetur.* Protestationem igitur illam in præiudicium Legum & Reginae Angliæ factam, minimè admittendam esse. Delegati tamen iusserunt tam illius Protestationem, quàm Cancellarij respõsionem in acta referri. Deinde Diplomate quod ex lege sæpius iam dicta fundatum, publicè perlecto, illa animosè contra eam legem, vtiq; contra se directè & compositò sancitam, Protestationem

Illam protestatur.

*Protestatio in
scripta relata.*

tionem interponit, & hac de re eorum fidem appellat. Cum responsum esset à Thesaurario, singulos in hoc Regno legibus etiam nuperrimis teneri, nec eam debere legibus obloqui: Delegatos verò ea ex lege iudicatu-
ros, quascunq̃ue illa interponet *Protestationes*, aut *Appel-
lationes*; demum se ad audiendum & respondendum de quocunq̃ue contra Angliæ Reginam factò paratam dixit.

Gaudius legem iam sigillatim explicavit, illam in ean-
dem peccasse asseruit, & hinc historicam *Babingtoniæ* con-
iurationis narrationem contexit, conclusitq̃ue illam, hanc consciuisse, comprobasse, assensisse, opem promississe, viam &
rationem monstrasse. Illa animo erecto respondit, Se *Babingtonum* non nosse, literas ab eo nunquam accepisse, nec ad eum scripsisse, perniciem Regine nunquam struxisse: & ad hoc euincendum suam ipsius propria manu subscriptionem in me-
dium producendam. Se nunquam hac de re vel fando audiuisse, *Ballardum* nesciuisse, nunquam fouisse; à nonnullis verò intelle-
xisse Catholicos in Anglia multa ægerrimè ferre, & hoc Regi-
nam suis literis edocuisse, utq̃ue eorum misereretur, efflagitasse. Plures etiam omninò ignotos sibi operam detulisse, se tamen ne-
minem ad scelus concitasse: atq̃ in carcere conclusam quid isti moliantur nec scire, nec impedire potuisse.

Hinc ex *Babingtoni* confessione vrgetur commercium per literas inter eam & *Babingtonum* intercessisse. Agnouit colloquium per literas cum multis interces-
sisse, non inde tamen posse colligi, se omnia praua eorum consilia conscisse. Postulauit vt sua ipsius manu subscri-
ptio in medium produceretur, & rogauit, cui damno esset, si literas toto ferè anno detentas repetiisset. Exem-
plaria deinde literarum *Babingtoni* ad eam perlecta, in quibus tota machinatio descripta. Quod ad has litteras, *Fieri*
possit, inquit, vt *Babingtonus* scriberet, at probetur me acce-
pisse. Si *Babingtonus* aut alij hoc affirmarint, eos aperte men-
tiri aio. Aliorum crimina non in me conijcienda. Fasciculus litera-
rum, qui toto ferè anno detentus, sub id tempus ad manus perue-
nit, sed per quem transmissus, planè nescio.

M. D.
LXXXVI.*Processus.**Obiecta ne-
gat.**Literarum
exemplaria
prolata.*

M. D.
LXXXVI.
*Et quadam
ex Babing-
toni confes-
sione.*

*Illa perne-
gat.*

*Ex Sauagij
& Ballardij
confessionibus
urgetur.*

*Et ex literis
ad Babing-
tonum.
Inficiatur.*

*Walsingha-
mum per-
stringit.*

Ad comprobandum illam Babingtoni literas accepisse legebantur ex Babingtoni confessione capita literarum, quas illam rescripsisse sponte confessus fuerat. In quibus, cum mentio fieret de Arundeliæ Comite, & fratribus, Northumbriisq; lachrimis prorumpentibus, dixit, *Hei mihi, quæ & qualia meâ causâ pertulit nobilis illa Howardorum familia?* Pauloq; post lachrimis absterfis, respondit, *Babingtonum posse, quæ lubuit fateri. Apertum autem esse mendacium se eiusmodi euadendi rationes excogitasse. Cyphras, quibus apud alios vsa erat, aduersarios facile potuisse nancisci, & iisdem multa falsò perscribere. Verisimile non esse ut opera Arundelij, quem carcere conclusum nouerat, vteretur, aut Northumbrij qui admodum iuuenis, & sibi ignotus.*

Lecta erant itidem excerpta è Sauagij & Ballardij confessionibus, qui facti erant Babingtonum illis impertijisse literas à Scotorum Regina acceptas. Illa Babingtonum nullas à se accipisse affirmavit, imò alijs consilia de inuadenda Anglia clam suggerentibus indignatam esse, & monuisse ut cauerent. Prolatæ iam literæ in quibus machinatio Babingtoni laudatur & comprobatur. Harum exemplum requisit, affirmavit, non à se prodyisse, sed forsan ex suo Ciphrarum in Gallia Alphabeto, se ad libertatem recuperandam, quod ipsa natura fert, incubuisse, & cum suis ut liberarent, egisse; nonnullis tamen, quos nominare non lubuit, operam ad liberandum deferentibus ne verbo quidem respondisse. Percupijisse tamen ut persecutionis procellam à Catholicis auerteret, & hoc summo perè à Regina rogasse. Regnum se nolle sanguine vel infimi ex fœce plebis, nedum Reginae, comparare; multos esse qui perniciofa, ipsa ignara, moliuntur, & recentissimis quas acceperat, literis, veniam à quibusdam petitam fuisse, si ipsa inconsulta, quid aggredierentur. Facile esse aliorum caracteres & Cyphras ementiri, quod iuuenis qui se fratrem nothum filij venditarat, nuperimè in Gallia fecit. Vereri etiam ne hoc in suum caput iam factum per Walsinghamum, quem in suam & filij vitam machinatum fuisse inaudierat. Protestatur in Reginae perniciem ne cogitasse quidem, se malle lubentissimè vitam profundere, quàm ut sua causa Catholici in odium sui ita affligerentur, & ad dira

sup-

supplicia raperentur. Simulq; lachrimas vbertim effudit.

At, inquit Thesaurarius, Nemo qui se ciuem obsequentem præstiterat, Religionis causa fuit morte affectus, sed nonnulli ob proditionem, dum Pontificis Bullam, & authoritatem contra Reginam assererent. Ego tamen, inquit illa, aliter audiui, etiam & in libris editis legi. Eiusmodi librorum authores, retulit ille, etiam Reginam Regia dignitate excidisse scribunt.

Walsinghamus, qui se modò verbis perstrictum fense- rat, occasione arrepta, assurgens & animum nulla male- volentia suffusum protestatus. Deum, inquit, testor me, vt priuatum nihil probo viro indignum, nec pro publica quam gero persona, nihil quod meo loco nõ dignum fecisse. Fateor me anxie sollicitum de Regina & Regni salute machinationes in eam cu- riosè indagasse. Si operam suam Ballardus mihi detulisset, non recusaram, operamq; nauatam compensaram. Si quid ego cum illo machinatus sim, cur non enuntiauit, vt vitæ consuleret? Illa hoc responso se acquiescere dixit. Rogavit, ne succenseret quòd liberè dixerit, quæ fando acceperat. Vtq; non magis crede- ret illam calumniantibus, quàm illa suggillantibus eum. Explora- tores ambiguae esse fidei homines, qui aliud simulant, aliud di- cunt: vtq; nullo modo crederet illam in Reginae exitium consen- sisse. Iam rursus in lachrimas effusa. Animæ, inquit, nau- fragium coniurando in perniciem charissimæ sororis nunquam fecerim. Responsum est à Iurisperitis, hoc testimonijs mox evincendum. Hæc ante meridiem.

A meridie, vt hoc evinceretur, prolatum est exemplar literarum quas Carolus Pagettus scripsit, & eam accepisse Curlus alter ex Amanuensibus testatus est, de colloquio inter Mendozam & Ballardum de Consilio Angliam in- vadendi, eamq; liberandi. Hoc nihil ad rem esse, respondit, nec probare se in Reginae perniciem consensisse. Perrexerunt porrò Iurisconsulti, vt eam & coniurationis consciam fuisse, & in Reginae cædem coniurasse ex Babingtoni confessione, atq; literis inter eam & Babingtonum com- probarent, in quibus ille eam Dominam Reginamq; suam Serenissimam salutarat: obiterq; meminerunt consilium initum esse de Regno Angliæ in Hispanum transcriben-

M. D.
LXXXVI.

Ille se defen- dit.

Caroli Pa- getti literæ proferuntur.

Et Babing- toni.

M. D.
LXXXVI.

*Et Amanu-
ensium testi-
monia.*

*Illæ eorum
fidem elenat.*

do. Illa agnovit Sacerdotem adijisse & dixisse, *si non interueniret*, quòd & ipsa & filius hæreditate excluderentur. Sacerdotis autem nomen edere noluit, addidit Hispanum ius sibi in regnum Angliæ arrogare, nec alijs quàm ipsi cessurum. Testimonijs deinde Nauui & Curli Amanuensium presserunt ex Babingtoni confessione, & mutuis inter eam & Babingtonum literis, omniscq; probationum fides eorum testimonio nitebatur; nec tamen illi coràm producti. Curlum virum probum esse agnovit, sed non idoneum in se testem, Nauum quondam ab Epistolis Cardinali Lotharingo, à Galliæ Rege sibi cõmendatum, facile aut pretio, aut spe, aut metu pertrahi posse, vt falsum perhiberet testimonium, vtpote qui iureiurando temerè se subinde obstrinxerat, Curlumq; ita facilem habuerat, vt ad eius nutum, quæ iussit, scriberet. Fieri posse vt isti literis insererent, quæ non dictarat; fieri etiam posse eiusmodi literas ad eorum manus pervenisse, quas tamen nunquam vidit; & in huiusmodi verba prorupit. *Omnis omnium Principum & Maiestas & salus iacet, si ex Amanuensium scriptis & testimonio dependeant. Ego illis nihil dictavi nisi quod natura mihi dictavit, vt libertatem tandem aliquando recuperarem. Nec ego nisi ex meo ipsius verbo, aut scripto sum conuincenda. Si quid illi scripserint, quod Regine sorori sit fraudi, me planè insciente, scripserunt, & inconsiderate audaciæ pœnas luant. Certò scio, si coràm adessent, me extra omnem hanc culpam causamq; ponerent. Et ego si chartulæ meæ ad manus essent, singulatim ad hæc responderem.*

*De Regno
transferendo
arguitur.*

Inter hæc, Thesaurarius obiecit quòd filium in Hispaniam mittere, iusque quod in Anglia regno vendicat, in Hispanum conferre destinârat. Cui illa *Regnum sibi nullum esse quod deferre posset, licitum tamen esse sua pro suo arbitrio donare, nec rationem cuiquam reddere.* Cùm Cyphrarum Alphabetæ Babingtono, D. Lodovico, & Fernhurstiæ transmissa è Curli testimonio obijcerentur, non negavit, quin illa plura descripserat, & inter alia, illud pro D. Lodovico, cùm illum, & alium ad Cardinalis dignitatem commendasset; & citra offensam, vt speravit, quandoquidem non minùs sibi sit licitum

licitum

licitum literarum commercia habere, & res suas cum hominibus suæ religionis agere, quàm Regina cum alterius cultoribus. Deinde consentientibus Naui & Curli testimonijs iteratis spissius presserunt, & illa sua responsa iteravit, aut præcisè negando repulit; iterùm protestando se nec Babingtonum, nec Ballardum nosse. Inter hæc, cùm Thesaurarius interiecisset, eam probè nosse Morganum, qui Parrium percussorem in Reginam submiserat, illiq; annuam pensionem assignasse. Retulit se nescire an Morganus hoc fecerit, scire autem Morganum sua causa omnia amisisse, ideoq; honoris sui interesse illum subleuare, nec teneri iniuriam ab amico bene merito Reginae illatam vlcisci: ab eiusmodi tamen sceleratis inceptis hominem deterruisse. Verum enim verò pensiones, inquit, ex Anglia Patricio Graio & Scotis mihi aduersantibus fuerunt assignatæ, vti & filio. Respondit Thesaurarius. Cùm res Regni Scotici Proregum negligentia fuerint admodum accisæ, Regina Regi filio tuo cognato coniunctissimo aliquid munificè elargita est. Prolata sunt postea capita literarum ad Inglefeldum, & ad Baronem Pagettum, & Bernardinum Mendozam, de externis auxilijs. Cùm autem illa respondisset, Hæc non facere ad Reginae exitium. Quod si exteri eam liberare satagerent non sibi obijciendum, & se subinde Reginae apertè significasse quòd libertati suæ consuleret; res in craftinum prorogatur.

Die craftino, illa Protestationem superiorem iteravit, & in acta referri, exemplumq; sibi tradi postulavit, lamentando æquissimas, quas Reginae conditiones sæpius proposuerat, semper fuisse reiectas, etiam cùm promiserit filium, Ducisq; Guisij filium obsides dare, ne quid detrimenti per se Regina aut regnum Angliæ caperet. Spem omnem libertatis omninò præclusam iam antea vidisse, nunc verò indignissimè secum agi, cuius honor & existimatio in quæstionem deuocatur coram forensibus causidicis, qui singulas circumstantias in consequentias contortis conclusiunculis trahunt, cùm Principes inuncti & consecrati non ysdem legibus, quibus priuati subijciantur. Prætereà, cùm delegata sit illis authoritas examinandi, res ad læsionem Regiæ personæ tendentes, nihilominus causa ita agitur, &

M. D.

LXXXVI.

Et suorum
testimonijs
premitur.Pensionem
Morgano
assignatam
excusat.Et pensiones
Scotis con-
cessas retor-
quet.Denuò pro-
testatur, cum
querimonia.

M. D.
LXXXVI.

literæ torquentur, ut Religio quam profitetur, immunitas & Maiestas Principum exterorum, & priuata inter Principes commercia in quæstionem deducantur, & ipsa infra Regiam dignitatem quasi rea pro Tribunali sistatur. Nec alio consilio, quàm ut Regina gratia, & suo in successione iure prorsus excluderetur: cum illa sponte comparuerit ut obiecta dilueret, ne honori & innocentia defuisse videretur. In memoriam etiam revocauit, Quomodo ipsa Elizabetha in quæstionem de coniuratione Wiati pertracta fuisset, cum tamen illa innocentissima; religiosè affirmando, Etsi Catholicorum incolumitati consultum optauerit, nolle tamen ut cuiuscunq; cæde & sanguine hoc fieret. Se maluisse Hestheram, quàm Iuditham agere, intercedere apud Deum pro populo, quàm infimum de populo vita spoliare. Expostulavit inimicos divulgasse se irreligiosam fuisse. Tempus autem, inquit, erat, cum me in Protestantium Religione informari vellem, verùm informari noluerunt, quasi de anima mea susq; deq; ferrent. Iam perorans. Cum omnia, inquit, in me egeritis, & meo me iure excluderitis, vos causa & spe cadatis. Simulq; ad diuinum numen, Principesq; agnatos appellatione facta, & protestatione iterata, rogauit ut alter haberetur hac de re conuentus, utq; Patronus ad causam agendam daretur, & Princeps cum sit, verbo Principis crederetur. Imprudentia enim extrema esse, eorum iudicio stare, quos præiudicijs contra se armatos planissimè vidit.

Burghleius
respondet.

Ad hæc Thesaurarius. Cum duplicem, inquit, personam gero, alteram Delegati, alteram Consiliarij, primùm paucula à me tanquam Delegato accipe. Protestatio in acta relata est, & eiusdem exemplum tibi tradetur. Authoritas sub Regina chirographo & Magno Angliæ Sigillo nobis delata est, à quo nulla est prouocatio; nec cum præiudicio venimus, sed ad iustitiæ amussim iudicaturi. Jurisperiti ad nihil aliud collineant quàm ut veritas elucescat, quatenus in Regiam personam deliqueris. Potestas nobis facta est plenaria rem audiendi & examinandi, etiam te absente; adesse tamen volumus ne honori detraxisse videremur. Nec cogitauimus tibi quicquam obijcere, nisi quod in Regiam personam consciueris, aut tentaueris. Literæ non alio consilio perlectæ sunt, quàm ad
facinus

facinus contra Regiam personam, & ad illud spectantia explicanda, quæ ita cum alijs rebus intertextuntur, vt seiungi non possint. Ideoq; literæ integræ, & non particula, hinc inde excerptæ publicè perlectæ, quandoquidem circumstantiæ fidem faciant quibus de rebus cum Babingtono egeris.

Illa interfata, Circumstantias probari posse dixit, at factum nunquam, integritatem suam non ex Amanuensium fide & memoria dependere, etsi ingenuos norit. Si tamen ex tormentorum metu, spe præmij, & impunitatis aliquid fassi sint, non admittendum ex iustis causis quas alibi proferat: hominum animos affectibus variè circummagi, illos nunquam huiusmodi nisi in rem vel spem, confiteri voluisse. Literas posse ad alios, quàm ad quos scribuntur, dirigi, & multa quæ non dictauerat, sæpiùs fuisse inserta. Si chartulæ non ablata fuissent, & Amanuensem haberet, obiecta feliciter confutaret.

At nihil, inquit Thesaurarius, nisi à XIX. die Iunij obijcietur, nec chartulæ proderunt, cum Amanuenses & Babingtonus ipse tormentis intacti affirmauerint te literas illas ad Babingtonum dedisse, quod etiam si tu neges, an potior tamen fides affirmationi quàm negationi habeatur, Delegati iudicant. Verùm vt ad rem redeam. Hæc vt Consiliarius denuntio, multa de libertate subinde proposuisti, Quod successu caruerint, à te fuit, vel Scotis, & non à Regina. Proceres enim Scotia Regem obsidem tradere omninò recusarunt. Et cum postremò de libertate tractaretur, Parrius à Morgano cliente tuo ad Regiæ cædem submissus erat. Ah, inquit illa, tu mihi aduersaris. Imò, refert ille, Aduersarijs Regiæ Elizabethæ ego aduersor. Sed de his satis, ad probationes igitur pergamus. Cum illa audire abnueret. Nos tamen, inquit ille, audiemus, & ego etiam: inquit illa, alio loco audiam, & memet defendam.

Releguntur iam literæ ad Carolum Pagettum, quibus docuit non aliam superesse Hispano rationem Belgium in ordinem redigendi, quàm constituendo Principem in Anglia qui ipsi sit vsui; ad Baronem Pagettum vt ad Angliam invadendam auxilia acceleraret; Alani Cardinalis, quibus illa eam Serenissimam suam Dominam salutauit, & rem Principis Parmensis curæ commendatam significavit.

M. D.
LXXXVI.

Illa interfatur.

Ille pergit.

Iterum literæ proferuntur.

Illa interfatur.

M. D.
LXXXVI.

*Amanuensi-
bus fidem de-
rogat.*

vit. Inter legendum hæc illa interposuit, Babingtonum & Amanuenses illam accusasse, ut se excusarent, nunquam de sex percussoribus audiuisse, cætera nihil ad rem facere. Alanum pro Præsule reuerendo habere, se aliud Ecclesiæ Caput quàm Pontificem Rom. non agnoscere. Quo in loco ab eo & exteris Principibus habeatur non ignorare, nec posse impedire si Angliæ Reginam in literis salutarent. Amanuenses, cum contra officium fidemq; iureiurando ipsi firmatam egerint, fidem minimè mereri. Semel peierantibus, si per omnes Deos iterum iurarint, minime credendum. Nec istos se in foro conscientie obstrictos quocunq; iureiurando existimare, quandoquidem fidelitatem & taciturnitatem iam antea ipsi iurauerint, nec Angliæ sint subditi. Nauum seps altas quàm ipsa dicitur, scripsisse, & Curlum scripsisse quæcunq; Nauus iusserat. Ipsam verò velle istorum culpam in omnibus sustinere, nisi quæ labem honori inferant. Istos etiam hæc fortean confessos esse ut sibi consularent, dum confitendo putarent non ipsi officere, quacum ut cum Regina mitius agendum existimarunt. De Ballardo nihil audiuisse, sed de quodam Hallardo qui operam suam detulerat, quam tamen recusarat, eò quòd eundem etiam Walsinghamo operam dicasse acceperat.

Postea, cum notulæ literarum ad Mendozam quas Curlus se privato caractere descripsisse agnouerat, prælegerentur, & ex illis premeretur, quasi ius Regni in Hispanum transferre cogitarat, Alanumq; & Personium ea de causa Romæ iam hæere. Illa suos fidem iureiurando firmatam fregisse conquesta, respondit. Cum captiua sine spe libertatis curis elanguerem, nec spes vlla superesset ea perficiendi, quæ plurimi à me & ætate & valetudine iam inclinata expectarunt: visum erat nonnullis ut successio regni Angliæ in Hispano, aut aliquo Catholico Anglo constabiliretur. Liberq; mihi ad Hispani ius astruendum missus erat, qui cum non admitteretur, ego apud nonnullos offensam subij: Ceterum spe omni iam in Anglia desperata, stat mihi sententia, opem externam nolle reijcere.

Sollicitator Delegatos submonuit, quid de illis & eorum honoribus, fortunis, & posteris fieret, si Regnum ita transferretur. Thesaurarius autem docuit Regnum

An-

*Eos periurij
arguit.
De Regno
transcriben-
do iterum ac-
cusatur.*

Respondet.

Angliæ transferri non posse, sed successionis iure ex legibus descendere; atque interrogavit, si plura vellet.

Illa postulavit, ut in pleno Parlamento audiretur, vel Reginam (quam Reginæ rationem habituram speravit,) & Consiliarios præsens alloqueretur. Iamque magna vultus securitate assurgens, cum Thesaurario, Hattono, Walsinghamo, & Comite Warwicenses pauca seorsim contulit. His peractis, Conventus in xv. diem Octobris ad *Cameram Stellatam* Westmonasterij prorogatur. Hactenus hac de re è *Commentarijs Edwardi Barkeri Regiæ Maiestatis Regestarij Principalis, Tho. Wheeleri Notarij publici, Audientie Cantuariensis Regestarij, & aliorum fide dignorum qui interfuerunt.*

Die isto cõuenerunt omnes Delegati (præter Salopiensem & Warwicensem affecta tunc temporis valetudine) & postquam Navus, & Curlus singulas literas, & literarum exemplaria quæ antea prolata fuerunt, verissima esse iureiurando, viva voce, sponte, sine spe, aut pretio coram illis asseveranter affirmassent, & confirmassent; sententia in Scotorum Reginam prolata est & Delegatorum sigillis, & subscriptionibus firmata, atque in acta relata hisce verbis. *Ex unanimi assensu & consensu suis sententiam & iudicium ad diem & locum vltimum recitatum pronuntiant, reddunt, & dicunt, quòd post finem prædictæ Sessionis Parlamenti in Commissione prædicta specificata, videlicet, post prædictum primum diem Iunij, Anno vicesimo septimo suprascripto, & ante datum eiusdem Commissionis, diuersæ res compassatæ & imaginatæ fuerunt infra hoc Regnum Angliæ per Anthonium Babingtonum & alios cum scientia Anglicè with the priuities ----- dictæ Mariæ prætendentis titulum ad Coronam huius Regni Angliæ, tendentes ad lesionem, mortem, & destructionem Regalis personæ dictæ Dominæ nostræ Reginæ. At scilicet, quòd post prædictum primum diem Iunij, Anno vicesimo septimo suprascripto, & ante datum Commissionis prædictæ, prædicta Maria prætendens titulum ad Coronam huius Regni Angliæ, compassauit & imaginata fuit infra hoc Regnum Angliæ diuersas res tendentes ad lesionem, mortem,*

*Sententia in
eam prolata.*

&

M. D.
LXXXVI.
*De Amanuensium fide
dubitatur.*

*Nauui A-
pologia.*

*Filio non pre-
iudicare de-
claratur.*

*Parlamen-
tum habetur.*

*Proscriptio
proditorum.*

*Ordines pe-
tunt ut sen-
tentia pro-
mulgetur.*

*& destructionem Regalis personæ Domine nostræ Reginae con-
tra formam Statuti in Commissione prædicta specificati. De hac
sententia quæ ex Amanuensium fide tota pependit, nec
illi coram in medium producti ex lege prima Anni xlii
ipsius Elizabethæ, plurimus variusque apud homines
sermo, dum alij illos fide dignos, alij indignos existima-
rent. Vidi Nauui ad Regem Iacobum Apologiam anno
M D C V scriptam, quo se operosè protestando excusat
nec fuisse suscepti consilij authorem, nec suaforem, nec
primum indicem, nec officio per negligentiam aut im-
prudentiam defuisse; imò strenuè capita accusationis
contra Dominam suam hoc die impugnasse. Quod ta-
men ex Actis publicis minimè constat. Verùm eodem
die à Delegatis & Regni Iudicibus declaratum erat, sen-
tentiam illam nihil derogare Iacobo Regi Scotorum in iure, aut
honore; sed illum in eodem esse loco, ordine, & iure, ac si senten-
tia illa nunquam lata fuisset.*

Pauculis interiectis diebus habentur Comitia Parla-
mentaria Westmonasterij, inchoata potestate quadam
vicariâ à Regina Archiepiscopo Cantuariensi, Thesau-
rario, & Derbiæ Comiti delegatâ, nec sine exemplo. In
quibus proscriptio Baronis Pagetti, Caroli Pagetti, Fran-
cisci Englefeldi, Francisci Throcmortoni, Antonij Ba-
bingtoni, Thomæ Salisburij, Edwardus Iones, Chedioci
Tichborni, Caroli Tilnei & reliquorum coniuratorum
confirmatur; & eorum bona & possessiones fisco adiu-
dicantur. Ordines etiam Regni qui sententiam in Sco-
torum Reginam latam suis suffragijs approbarant, &
confirmauerant, vnanimi assensu Reginae libellum sup-
plicem per Cancellarium exhibuerunt, quo maximopere
obsecrarunt, vt ad conservandam veram Christi Religio-
nem, Regni tranquillitatem, Reginae incolumitatem, ip-
forum & posterorum salutem, sententia in Mariam Sco-
torum Reginam lata ex lege publicaretur. Rationes pe-
titæ à periculis, Religioni, Regiæ personæ, & Regno im-
minentibus ab illa quæ Pontificiæ religioni innutrita, &
in Sacrum Foedus ad Protestantium Religionem extir-
pan-

pandam iurata, Regnum sibi Regina superstitite, iam-
 diu arrogaverat, quamquē *Excommunicatam* oppug-
 nare iustissimum, & vita spoliare meritorium cen-
 fuerat. Florentes Regni familias subverterat, & om-
 nibus machinationibus, & tumultibus in Anglia fo-
 mitem suggesserat. Illi parcere, nihil aliud esse quàm
 populum perdere, qui impunitatem iniquissime fe-
 ret, & se ab *Associationis* iuramento absolui non cre-
 det, nisi in eam animadvertatur. Postremò in me-
 moriam revocant, quàm formidolosa extant exempla
 divinæ ultionis in Regem Saulem, quòd *Agagum* & *Be-
 nadadum* morte non mulctaverit. Hæc Ordines Parla-
 menti.

Regina magna & vultus & vocis Maiestate, in hanc
 » sententiam respondet. Immensa illa superni Numinis
 » erga me beneficia tot sunt & tanta, vt non solum pro
 » beneficijs humilimè agnoscam, sed tanquam miracula
 » cum admiratione suspiciam, quandoquidem oratione
 » consequi planè nesciam. Quamvis nemo omnium
 » mortalium sit, qui plus divino numini debeat quàm e-
 » go ipsa, toties non sine miraculo ex periculis erepta;
 » plura tamen non alio quàm hoc vno nomine debeo,
 » quòd & miraculi instar duco. Scilicet, quòd, vt cum
 » propensissima omnium benevolentia Regni gubernan-
 » cula suscepi, ita annis nunc *xxviii.* decursis, eandem,
 » si non maiorem benevolentiam perspicio. Qua, si se-
 » mel excidero, me spirare fortasse, sed certè viuere ne
 » quidem persentiscerem. Nunc autem quamvis vitæ
 » periculum fuerit intentatum, nihil tamen me adeò so-
 » licitam habuit, quàm quòd eiusmodi crimine illa se a-
 » strinxit, quæ eiusdem sexus, eiusdem ordinis, eiusdem
 » stirpis, & sanguine quidem cõiunctissima. Tantumq;
 » abfuit vt erga illam fuerim maleuola, vt cum molitio-
 » nes in me nonnullæ dilucescerent, ad eam clam scrip-
 » serim, si eas privatis ad me literis fateretur, silentio in-
 » voluerentur. Nec eo sanè animo scripsi, vt irretirem,
 » cum mihi innotescerent, quæcunq; fateri poterat. Ve-
 » runtamen,

M. D.
 LXXXVI.

in Achabum quòd

Elizabetha
 respondet.

M. D.
LXXXVI.

” runtamen, etsi huc vsq; res devenerit, si verè resipisce-
 ” ret, nemo eius causam contra me susciperet; & hinc
 ” mea vnus vita, non vniversi populi salus penderet (ab-
 ” sit fingendi vanitas) libentissimè sanè ignoscerem. Imò
 ” si Anglia ex morte mea res florentiores, & Principem
 ” fortiretur potiozem, vitam libentissimè ponerem. Vo-
 ” bis enim & populo, non mihi vivere expeto. Nec est,
 ” cùm ita vitam instituerim meam, cur aut vitam appe-
 ” tam, aut mortem extimescam. Vitæ communis ego
 ” haud ignara, parüi, imperavi. Vicinos bonos & malos
 ” habui, perfidiam in fiducia experta sum. Beneficia ma-
 ” lè collocavi, & cùm benè fecerim, malè audivi. Dum
 ” hæc præterita animo recolo, præsentia video, & futura
 ” expecto, foelicissimos eos existimo qui hinc citiùs de-
 ” migrant; contra huiusmodi tamen mala virilem ani-
 ” mum induo, vt quicquid evenerit, mors me impar-
 ” tam non opprimet.

” Quod ad has prodiones, non ita mihi, vel Regni
 ” mei Legibus præiudicabo, vt non existimem quin illa
 ” prodionis architecta legibus priscis teneretur, etiamsi
 ” lex recens nunquam sancita fuisset; quæ tamen in il-
 ” lius fraudem neutiquam sancita fuit, quod nonnulli
 ” pronò in illam fauore suspicati sunt. Tantum aberat vt
 ” ad illam illaqueandam sanciretur, vt potiùs ad præmo-
 ” nendam, & deterrendam ne quid contrà attentaret.
 ” Verumenimverò cùm iam legis vim habeat, ex ea in il-
 ” lam agere visum erat. At vos Iurisconsulti, in iuris api-
 ” cibus excutiendis, & formulis consuetandis, potiùs
 ” quàm ipsis legibus interpretandis adeò curiosuli estis,
 ” vt ex formula vestra, illa in quæstionem intra Staffor-
 ” diensem Comitatum fuerit vocanda, & ad tribunal ma-
 ” nu sublata, XII. virorum iudicio *de facto* sistenda. Bella
 ” sanè formula iudicij in Principem. Ad huiusmodi ab-
 ” surda amolienda consultius mihi videbatur causam
 ” tantam ad Regni Proceres, & Iudices examinandam
 ” referre, & hoc vix sufficit, cùm in nos Principes, tan-
 ” quam in Theatro propositos, omnes omnium oculi con-

con-

» conijciantur, & in nobis vel minimus nævus ex longif-
 » simo intervallo conspiciatur. Vt anxie providendum ne
 » quid nobis indignum admittamus. Me autem recenti
 » lege in angustias compegistis, vt ego de illius supplicio
 » statuam, quæ Princeps mihi sanguine coniunctissima,
 » cuiusq; in me molitiones tantum inflixerunt dolorem,
 » vt ne audiendo augerem, Parlamentarijs his Comitijs
 » libens abfuerim: & non ex insidiantium metu, vt non-
 » nulli opinantur. Veruntamen hoc arcanum ego effuti-
 » am (quæ aliàs haud inutilis) hisce oculis vidi, & legi iu-
 » ramentum, quo nonnulli me intra mensem perimere
 » se devinxerunt. Hinc vestrum in me periculum præui-
 » deo, quod vt propulsem, sanè diligenter curabo.

» *Associatio* vestra pro mea salute mihi animo non ex-
 » cidit, quam ne cogitavi quidem, priusquam plurimo-
 » rum Syngraphæ sigillis munitæ mihi ostensæ. Ea certè
 » animum & amorem erga vos meum arctissimis in per-
 » petuum obstrinxit vinculis, quæ non aliundè, quam è
 » vestro & Reipub. amplexu solatia peto. Quandoqui-
 » dem autem res quæ nunc agitur, rarissimi sit exempli,
 » & longè maximi momenti, spero vos non expectare,
 » vt aliquid iam certò statuam. Mei enim moris est etiam
 » in rebus minoribus diu deliberare quod semel statuen-
 » dum. Deum Optimum Maximum comprecabor, vt
 » mihi radios luminis sui in mentem infundat, quo perui-
 » deam, quid ex vsu sit Ecclesiæ, Reipublicæ, & vestræ
 » salutis. Ne mora tamen periculum attrahat, quæ mea
 » sit sententia, opportunè significabo. Vos interim à me
 » singula expectetis velim, quæ ab optima Principe opti-
 » mi ciues expectare poterunt.

Duodecimo post die, cum animo rem altius agitasset,
 ancipiti cogitandi cura distracta, & quasi consilio impar,
 misso ad Proceres Cæcellario, & Puckeringo ad cæteros
 in Inferiori Confessu, rogavit vt de re tanta diligentius
 denuò consilium susciperent, & salutaris aliquod reme-
 dium excogitarent, quo Scotorum Reginæ vitæ parcere-
 tur, & suæ securitati consuleretur.

M. D.
LXXXVI.

*Vt aliud re-
 medium ex-
 cogitent,
 rogat.*

M. D.
LXXXVI.

*Illi respon-
dent.*

Cùm illi diu multumq; deliberassent, & bona malaq; Principis ad omnes spectare iudicassent, in eandem sententiam vna omnium voce denuò itur, & hisce de causis. Quòd Reginae securitati, Scotorum Regina superstite, consuli non poterat, nisi vel illa seriò resipisceret, & crimina agnosceret, vel arctiori custodia, Sygraphis, & iureiurando constringeretur, vel obsides daret, vel regno discederet. Resipiscentiam in illa sperarunt nullam, quandoquidem Regina, quæ vitam conseruat, malam gratiam retulerat, nec dum crimina agnoscat. Custodiam arctiorem, Sygraphas, iusiurandum, & obsides instar nihili habuerunt, cùm hæc, Regina sublata, protinus euanescerent. Sin Regno discederet, metuerunt ne signa ad Regnum aggradiendum illico tolleret. Hæc cùm Cancellarius, & Puckerinus Inferioris Cōfessus Orator fusè explicassent, perurgendo vt sententia executioni demandaretur, quandoquidem sit iniustitiæ iuris executionem vel vni alicui subditorum petenti denegare; multò magis vniuersis Anglis eandem vna voce & vna mente tantoperè efflagitantibus. Regina huiusmodi habuit orationem.

Illæ replicat.

” Perquàm graue est illud iter è quo, & dum pergitur,
 ” & cùm conficiatur, nihil nisi molestia percipiatur. Con-
 ” flicata sum hodie, si vnquam aliàs, loquerer, an sile-
 ” rem. Si loquar & non conquerar, certè simulabo: Si
 ” sileam, vestra opera luditur, sin autem conquerar, no-
 ” yum planè videatur. Attamen fateor mihi primis in
 ” votis fuisse, vt ad vestram securitatem, meamq; simul
 ” salutem, alia quæpiam ratio excogitaretur, quàm quæ
 ” nunc proponitur. Ita vt non possim non conqueri co-
 ” ram vobis, etsi non de vobis, cùm ex vestris intelligam
 ” petitionibus, meam salutem ex alterius exitio totam
 ” dependere. Si qui opinentur me tempus datâ operâ
 ” protelasse, ad ementitam clementiæ laudem captan-
 ” dam, me sanè iniuria indignè afficiunt, quod optimè
 ” ille novit, qui internas animorum cogitationes penitif-
 ” simè explorat. Si qui arbitrentur Delegatos non ausos
 ” aliam pronuntiare sententiam, ne aut mihi displicere,
 ” aut meæ saluti deesse viderentur, illi iniurijs me one-
 rant

M. D.
LXXXVI.

rant longè indignissimis. Administri enim mei aut of-
 ficio defuerunt, aut meo nomine Delegatis significa-
 runt me voluisse, & iussisse vt singuli ex animi senten-
 tia liberè agerent, & quæ publicè expromere nolue-
 runt, mihi privatim impertirent. Ex propensissimo meo
 erga illam animo fuit, vt altera ratio occurrendi malo
 excogitaretur. Verùm cùm iam certò constet meam
 salutem sine illius exitio deploratissimam esse, intimo
 doloris sensu afficior, quòd ego quæ tot rebellibus vi-
 tæ gratiam feci, tot prodiones connivendo aut reti-
 cendo neglexi, in tantam Principem iam tandem sæ-
 uire videar.

Ex quo ad gubernaculum huius Regni sederim, plu-
 res famosos libellos in me quasi tyrannam editos vidi.
 Scriptoribus cedat in bonum. Credo illos nova voluis-
 se significare, & novum certè mihi videbatur, me tyran-
 nidis nota inuri. Vtinam tam novum esset de illorum
 impietate audire. Quid illi iam scriptis non prodent,
 cùm audierint me cōsensisse, vt carnifex proximæ cog-
 natæ sanguine cruentetur? Tantum abest à me crude-
 litas, vt ad meam vitam conseruandam vim illi infer-
 rem nullam, nec tam sollicitè ad meam vitam produ-
 cendam, quàm vtriusq; conseruandam incubui: quòd
 iam fieri non posse, intoleranter doleo. Non adeò men-
 tis sum inops vt pericula mihi obiecta non videam, nec
 tantæ vecordiæ, vt ferrum ad me iugulandam exacu-
 am, nec tam supinæ socordiæ, vt vitæ non caueam. Sed
 hoc mecum cogito, plures esse qui pro Principis vita
 vitam suam periculis exponant, è quorum tamen nu-
 mero me non profiteor. Hæc animo subinde versauit.
 Verùm cùm plures in me calamos & linguas strinxer-
 rint, liceat mihi qualemcunq; pro me defensionem in-
 stituere, vt videatis pro cuiusmodi foeminæ salute tan-
 toperè invigilastis. Vt vestram quidem vigilantiam
 gratissimo animo recolo, ita parem gratiam non re-
 tulero, si mihi totidem superessent vitæ, quot vestrùm
 singulis.

Quam-

M. D.
LXXXVI.

» Quamprimùm Sceptum acceperim, Dei largitoris
 » non immemor, ab eius cultu, & Religione in qua na-
 » ta, innutrita, & vt spero, moritura sum, Regnum auspi-
 » cabar. Etsi me haud latuerit, quot me ex Religione
 » mutata circumfederint domi pericula, quantiçue Re-
 » ges alterius professionis foras, hostilem in me ani-
 » mum induerint, minimè tamen commovebar. Deum
 » enim, quem solùm spectavi, & me, & causam propug-
 » naturũ noui. Hinc tot in me promanarunt molitiones
 » & coniurationes, vt me superesse demirer, nisi præter
 » spem semper diuinitus adfuisset auxilium. Iam, vt ma-
 » iores progressus in arte regnandi facerem, quæ Regi-
 » bus digna, diu multumçue cogitavi; deprehendiçue
 » apprimè necessarium esse, vt potioribus illis virtuti-
 » bus, *Iustitia*, *Temperantia*, *Prudentia*, & *Fortitudine* a-
 » bundè instruerentur. Has duas posteriores quæ om-
 » ninò viriles, vt mihi arrogem, sexus non permittit. De
 » prioribus autem illis, & lenioribus, hæc ausim (absit
 » ostentatio) dicere. Summos cum infimis pari iure con-
 » tinui, neminem extuli quem non dignum censui, au-
 » res credulas minimè præbui, iudicium præiudicio,
 » causa inaudita, non corrumpti. Non tamen dixero, quin
 » multa mihi nimium prono partium favore referri po-
 » tuerint. *Bonus enim cautusq; Princeps sæpè venditur*, cum
 » singula audire non possit. Hoc tamen assèueranter
 » dixero. Iudicium pro captu meo veritati semper
 » famulabatur. Vt ille amicum monuit ne quid respon-
 » deret, priusquam *Alphabetum* percurrisset, ita nec ego
 » temerè & tumultuariò quicquam statui.

» Quod igitur ad consultationes & consilia vestra,
 » tam evigilata, provida, & salutaria ad mei conserva-
 » tionem esse agnosco, & ex animis tam integris, & mi-
 » hi deuotissimis emanasse, vt mihi omnibus nervis sit
 » contendendum, ne optimè merentibus ingrata videar.
 » Quod ad petitionem vestram, oro & obtestor, vt re-
 » sponso sine respõso acquiescatis. Iudicium vestrum ap-
 » probo, rationes percipio, ancipitem tamen cogitandi
 » curam,

» curam, quæ me torquet, excusatam quæso habetote.
 » Animum erga vos gratissimum, & hoc responsum, si
 » modò responsum putetis, æqui bonique consulite.
 » Si dixerò me haud facturam quod petitis, dixerò
 » forsan plus quàm cogito; sin facturam dixerò, me,
 » quam conservatam velitis, in perniciem præcipita-
 » bo, quod pro vestra prudentia certò scio nolitis, si lo-
 » ca, si tempora, & mores hominum accuratè confidere-
 » tis. Post hæc Ordinum conventus prorogatur.

Per id temporis Baro Buckhurstus, Bealusq; ad Sco-
 torum Reginam mittuntur, vt significarent sententiam
 in eam latam; eandem vt iustissimam, Parlamentaria au-
 thoritate fuisse comprobata & confirmatam, executio-
 nemque ex *Justitiæ, Securitatis, & Necessitatis* ratione sum-
 moperè ab Ordinibus efflagitatam: ideòque persuade-
 rent vt peccata in Deum Reginamque agnoscens ante
 mortem poenitendo expiaret; innuentes quòd ea super-
 stite, Religio in Anglia recepta, non possit subsistere.
 Hinc illa insolita quadam alacritate triumphare videba-
 tur, Deo gratias agendo, sibi gratulando, quòd ad Reli-
 gionem restabiliendam in hac Insula instrumentum ha-
 beretur. Et vehementer rogabat vt Sacerdotem Catho-
 licum haberet ad conscientiam dirigendam & Sacra-
 menta ministranda. Episcopum & Decanum; quos in
 hunc vsum commendarunt, prorsus reiecit, gentemque
 Anglorum acrius perstrinxit dictitando, *Anglos in suos Re-
 ges subinde cædibus sæuisse, vt neutiquàm novum nunc sit, si e-
 tiam in me ex eorum sanguine natam itidem sævierint.*

Promulgationi sententiæ aliquantisper intercessit
L'aubespinaeus Legatus Gallicus, sed aulicis nonnullis fedu-
 lò fatagentibus, mense Decembre publica præconis voce
 per urbem Londinum Prætores, Senatu, & selectissimis
 civibus præsentibus, posteaque per reliquum Regnum
 promulgatur. In programmate Regina promulgatio-
 nem hanc non sine summa animi anxietate, ex quadam
 necessitate & vehementissimis Ordinum Regni obtesta-
 tionibus extortam fuisse seriò protestata est, etsi erant
 qui

M. D.
LXXXVI.

*Hæc Scota
significantur.*

*Lacanter
audit.*

*Sententia in
eam promul-
gatur.*

M. D.
LXXXVI.

*Illam tulit
compositè.*

*Ad Elizabetham
quadam
petit.*

qui hoc ex arte muliebri existimarunt, quæ quod percipiunt, semper malint coactæ videri.

Funestæ huius sententiæ promulgatione Scotorum Regina denuntiata, tantum abfuit ut animo caderet, ut stabili vultu, sublatis in cœlum oculis & manibus, gratias Deo egerit: Et quamquam omni dignitate à Powletto custode exuta, non alio quam miseræ ex infima sorte mulierculæ loco haberetur, animo tamen pertulit æquissimo, Facultate autem scribendi ægerrimè ab illo impetrata, literis ad Elizabetham xix. Decembris datis, *Omni in illam hostilis animi malitiam amolitur, de illa damnationis sententia Deo gratias agit, qui ærumnosæ in hac vita peregrinationis finem instare voluerit. Rogat ut hæc quæ sequuntur beneficia, ipsi soli, non alijs accepta ferat, cum à Zelotis nouatoribus qui primum in Anglia locum tenent, nihil boni expectare possit. Primum cum aduersarij innocenti sanguine fuerint saturati, ut corpus in aliquam sanctam terram sepeliendam à famulis deferatur; præsertim in Galliã ubi mater in pace quiescit. Quandoquidem maiorum cineribus in Scotia vis sit illata, templaque diruta aut profanata; nec in Anglia inter præscos Reges, communes vtriusq; maiores sepulturam Catholico ritu sperare possit. Ita corpus requiescat tandem, quod animæ coniunctum requieuit nunquam. Secundum (quandoquidem occultam nonnullorum tyrannidem formidaret) ne, Elizabetha nescia, supplicio in occulto afficeretur, sed famulis & alijs spectantibus, qui verum de fide in Christum, obedientia erga Ecclesiam, & vitæ exitu testimonium perhiberent, contra falsos rumores quos aduersarij comminiscantur. Tertium, ut famuli liberè & in pace, quò velint, discederent, bonisq; quæ testamento legauerat, gauderent. Hæc nomine Iesu Christi per cognationem, per manes & memoriam Henrici VII. communis vtriusq; progenitoris, per honorem Regium quem gesserat, obtestando rogat. Deinde conqueritur omnem Regium cultum quorundam Consiliariorum iussu sibi abstrahi, eorum malitiam ad maiora prorupturam ominatur. Adijcit, si literas & chartulas ablatas sine fuco & fraude exhibuissent, ex illis liquidò constare potuisse, non aliam subesse sui exitij causam, quam anxiam quorundam de Elizabetha securitate sollici-*

licitudinem. Postremò vt paucis ipsa sua manu de his rescribat maximopere contendit. An hæ literæ ad Elizabethæ manus vnquam peruenerint, non dixerò.

Cæterum varij pro vario hominum ingenio hac de re excitati sunt sermones, vt Ecclesiasticæ nationis (quæ plerumque admodum vehemens est) declamationes & exclamationses vtrinque taceam.

Erant æqui boni rerum æstimatores qui asperius cum illa actum existimabant, eò quòd fuerit Princeps libera & absoluta, in quam solius Imperium sit Dei, quòd arcta cognationis vinculo Elizabethæ coniunctissima, quæ etiam illi à rebellibus è Regno suo eiectæ, statim atque in Anglia appulisset, per Henricum Midlemorum, omnem humanitatem & hospitij iura prolixè verbo Principis pollicita; contrà tamen in custodia detinuerat, & sacra hospitij iura violarat. Quòd alio loco quàm bello captæ haberi non posset, omnemque expediendæ salutis, & libertatis rationem bello captis licitam esse. Quòd in Maiestatem peccare non posset, quia subdita non fuerit & *Par in Parem* non habeat potestatem; inde iudicium Imperatoris in Robertum Siciliæ Regem irritum fuisse, quia Imperio non esset subditus. Quòd Legati Principum administrari, si in Reges apud quos Legatione funguntur, coniurauerint, Maiestatis crimine non teneantur, multò minùs, ipsi Principes. Quodque affectus, nisi sequatur effectus, non puniendus. Inauditum etiam esse Principem carnifici subijci. Adhæc illam contra Ius Diuinum, Civile Romanorum, & Anglorum, imò etiam contra Legem primam Parlamenti Anno XIII. ipsius Elizabethæ damnatam fuisse. Quia sancitum, *neminem in iudicium vocandum de perniciè in Principis vitam intentata, nisi ex testimonio & iureiurando duorum legitimorum testium qui coram reo sistendi;* cum in hoc iudicio nullus testis in medium productus, sed illa absentium Amanuensium testimonio oppressa. Disserebatur etiam variè de seruorum, incarceratorum, & domestici testimonij fide, & illud Hadriani Imp. laudabatur. *Testibus non testimonijs credendum.*

M. D.
LXXXVI.

*Judicia de
Scotæ causa
in utramque
partem.
Pro illa,*

M. D.
LXXXVI.

Hi tacite conquerebantur emissarios subornatos fuisse, qui mulierem iniuriæ opportunam, & libertatis avidam simulatione, ementitis literis, & concinnatis dolis in fraudem illexerant, consilia præriperant, & in peiora pertraxerant, quæ illa ne cogitasset quidem, si qua par fuit cura custodita fuisset, & eiusmodi subdoli machinatores non composito submissi. Aulicis omni ævo familiare esse invisos, etiam invitos in prodicionis crimen impellere, & innocentia incautæ semel incarceratæ periculum insidiosè creare.

Contra illam

Alij erant qui illam liberam & absolutam non censebant, sed tantum titularem Reginam quia Regno cesserat, & cum in Angliam primum veniret, se Regina Angliæ protectioni subiecerat, utq; bene agendo legum beneficio usa erat, ita male agendo earundem æquitati subesset, iuxta illud Iurisconsultorum. *Non mereri legis beneficium, qui in legem comisit*, alias melior esset conditio Principis extranei in alterius Regno peccantis, quam bene regnantis. Illam etiam subditam esse, licet non *originariam*, tamen *temporariam* existimarunt, quia duo absoluti Principes quoad auctoritatem Regiam, simul in vno Regno esse non possunt: Hanc esse receptam Iuris prudentum sententiam, *Rex extra suum territorium (nisi in expeditione bellica) privatus est, ideoq; Regalia neq; conferre, neq; exercere possit*. Præterea illam ex delicto merum imperium amisisse, subditos autem vel *domicilio*, in Maiestatem posse committere. Quod ad cognationem. Nullam esse cognationem propiorem quam patriam. Illam alterum esse nobis Deum & primum maximumq; parentem. Quod ad humanitatis & hospitij officia promissa, non illa privilegia esse ad maleficia postea impunè committenda. Promissa intelligenda *rebus in eodem statu permanentibus, & non mutatis*. Qui crimen commisit, non meruit gaudere securitate promissa; & hospitij quidem sancta esse iura, at patriæ sanctiora. Principes perinde ac Pontificem sibi nunquam manus ligare. Et omnes fortius Reipub. quam propriæ promissioni obligari. Quod
si

si cum illa vt bello capta sit agendum, obiectarunt è nefcio quo. *Illis solis captiuis parcendum, à quibus nullam pacis perturbationem suspicari possumus, cæteris nequaquam.* Parem autem in Parem habere potestatem, quoties Paris sui iudicio quis se subiecerit, vel expressè verbis, vel tacitè contrahendo, vel delinquendo intra sui Paris iurisdictionem. Papam sententiam Imperatoris in Robertum Siculum rescidisse, quòd factum in territorio Imperiali non fuerat patratum, sed Papali. Legatis iure gentium indultum esse propter necessitatem Legationis vt sint inuiolati, non autem Regibus in aliorum ditionibus scelera machinantibus. Deniq; in læsæ Maiestatis crimine affectum, sine effectu puniendum; & in mortem Principis moliri, imò molitionem scire, & reticere, inter læsæ Maiestatis crimina censerit. Plures Reges damnatos & supplicio affectos fuisse, scilicet Rhescuporim Thraciæ à Tiberio, Licinium & Maximianum à Constantino Maximo, Bernardum Italiae, Conradinum Siciliae, &c. Deniq; quod instar omnium, Salutem populi supremam legem esse, & nullam legem Reipub. incolumitate esse sanctiorem. Hoc ius Iouem ipsum sanxisse, vt omnia quæ Reipub. sunt salutaria, legitima & iusta habeantur. Imò Pontifices Romanos non in publicam, sed in suam securitatem Ecclesiasticos Principes è medio sustulisse, vt Bonifacius Octavus, Coelestinum v. Pontificatu abdicatum, tollendum curauit, dum metueret, ne ob singularem pietatem ad Pontificatum denuò revocaretur; Urbanus Sextus, quinque Cardinales sacco infutos in mare proiecit, aliosque capite truncauit, & duorum corpora in furno exsiccauit, quæ mulis imposta in terrorem circumferri iussit. Prætereà Amanuenses inter seruos non habendos, & domesticum testimonium ad ea quæ domi secretò gesta fuerunt, admittendum. Atq; subtilius disputatum erat, an accusatores sponte iurati, criminisque affines ad accusationem tuendam in causis criminalibus sint coràm sistendi. Denique nullum magnum extare exemplum quod non aliquid ex iniquo habeat. Hæc & huiusmodi tunc iactari audivimus.

M. D.

LXXXVI.

*Rex filius
pro illa inter-
cedit.**Scoti nonnul-
li contra.**Ille literis &
nuntijs.*

Interea Rex Scotorum, qua eximia erat in matrem pietate, pro eius salute toto conatu enixè per Guil. Keithum contendit, nec quicquam quod filio optimo & pi-entissimo, & Rege prudentissimo dignum omisit. Sed nullo planè successu, cum Scoti factionibus inter se essent divulsi, & plures Elizabethæ quàm captivæ stude-
rent, usq; adeò, ut nonnulli ex illis Elizabetham literis oc-
cultè sollicitarent ad supplicium maturandum; & Ministri Scotici à Rege iussi, matris salutem precibus Deo per Ec-
clesias commendare, præ odio Religionis quam illa pro-
fitebatur, obstinatè recusarent. Ille tamen, ut antea cre-
bris nuntijs & creberrimis literis apud Reginam inter-
cesserat, nunc crebrioribus, & vehementissimis summo-
perè interpellavit. In quibus conquerebatur, *iniquissi-
mum & indignissimum esse Proceres, Consiliarios, & subditos
Angliæ sententiam ferre in Reginam Scotorum, eamq; Regio An-
glorum sanguine natam: nec minùs iniquum, vel putare Ordines
Angliæ Parliamentaria autoritate veros & certos hæredes suc-
cessionis iure, & hereditate legitima posse excludere (quod
nonnulli in terrorem subinde minabantur.)*

Misit etiam Patricium Greium, & Robertum Melui-
num, qui Reginæ significarunt, *Eum pro summa necessitu-
dine, non posse credere quin illa celebritatem nominis virtutibus,
& imprimis clementia ubiq; comparatam, sine omni crudelitatis
macula illibatam conseruaret; eandemq; nullo modo sanguine
matris suæ inquinaret, quæ eiusdem Regiæ erat conditionis, eius-
dem sanguinis, & eiusdem sexus; quamq; ille (quandoquidem
magnam in se Religionem maternus sanguis possideat) derelin-
quere non poterat, aut eorum sevitia relinquere qui iamdiu ipsi,
perinde ac matri perniciem anbelarunt. Alijs in literis post-
quam fusè explicasset, quàm ancipiti cogitandi cura, &
ægerrimi animi angoribus tanta de re, quæ eum tum na-
turæ, tum honoris ratione attingit, & astringit, discrucia-
retur; & in quas angustias, atq; existimationis discrimen
apud suos præcipitaretur, si qua vis matri inferatur: hæc
ex interno doloris sensu, & filiali affectu attentius Eliza-
bethæ perpendenda proposuit. Quantum sua ad honorem*

*Quedam
consideranda
proponit.**interfit,*

interfit, qui & Rex est & filius, si mater charissima, eademq; Princeps absoluta, morte infami ab illa afficiatur quæ sanguinis & fœderis vinculo est coniunctissima. An ex Iure Diuino quid in illos ex Lege iuste agatur, quos Numen Diuinum summos iustitiæ ministros constituit, quos Deos in terris dixit, quos inuinxit, inunctosq; tangi vetuit, impuneq; violari nõ sinet? Quàm portentosum sit, Principem absolutum subditorum iudicio subijcere? Quàm prodigiosum, si Princeps absolutus pernicioso ad sua, & aliorum Diademata prophananda exemplo præeat? Prætereà quid ad hanc seueritatem propelleret. Honor an Utilitas? Si Honor, maiorem honorem compararet parcendo, ita enim cum æterna clementiæ laude, & se, omnesq; Orbis Christiani Principes beneficio obligaret, quos aliàs cum famæ iactura & seuitiæ nota non posset non abalienare. Sin Utilitas, videndum an quid utile esse possit, nisi quod rectum honestumq; sit. Conclutro gando, vt Legati eiusmodi responsum referrent, quod Regina pijsima sit dignissimum, & Rege cognatoq; amantissimo non indignum. Verùm cum Legati minas interpellationibus intempestiuè intermiscerent, minùs grati erant, & post aliquot dies spe quidem tenui dimissi.

Pomponius Bellieurus, qui hac de causa à Gallorum Rege missus, cum ad Reginam comitatus L'aubespineo a Castro Nouo, Legato ordinario accessisset, & paucis significasset, in quàm contrarias partes Rex Galliarum distractus esset, hinc pro singulari erga illam studio, inde pro arcta inter ipsum & Scotorum Reginam necessitudine, hæc & huiusmodi semel atq; iterùm scripto proposuit.

Christianissimi Regis Gallorum & reliquorum Regum omninò interesse, ne Regina & Princeps libera, atq; absoluta morte afficiatur.

Salutem Reginæ in maius discrimen ex Mariæ morte, quàm ex vita deuocandam; illam custodia emissam nihil in Reginam posse moliri, cui iam valetudinariæ exiguum vitæ curriculum superfit.

Quòd Regnum Angliæ arrogauerit, non crimini vertendum, sed tenellæ ætati, & prauis consultoribus ascribendum.

Illam in Angliam supplicem venisse, ideò minùs iustè detentam,

M. D.
LXXXVI.

Gallus etiam
per Legatos.

Bellieuri pro
Scota ratio-
nes.

M. D.
LXXXVI.

tam, nunc tandem vel pacto pretio dimittendam, vel misericordia prosequendam. Præterea Principem absolutum in questionem neutiquam vocandum, adeo ut Cicero dixerit, Ita inusitatum est Regem capitis esse reum, ut ante hoc tempus sit inauditum.

Si illa sit innocens, non plezenda, si nocens, parcenda. Hoc enim in maiorem honorem & utilitatem cessurum, & futurum æternum Anglicæ clementiæ exemplum, historia Porfennæ, in hanc rem memorata, qui Mutij Scævolæ in eius cædem coniurati, dextram è flammis abstraxit, & dimisit.

Primum benè regendi præceptum esse, ut sanguini parcat, sanguinem clamare sanguinem. In eam scire, non posse, non atrox, & sanguinolentum videri.

Gallum verò omnem operam sedulo daturum, ut omnes omnium in Reginam machinantium conatus retundantur, Guisiosq; Scotæ cognatos in idem iuratos & Syngraphis confirmatos, qui, si illa morte afficiatur, gravissimè ferant, & forsitan non inultam patiantur.

Postremò postularunt ne ex iudicio tam rigido & extraordinario in eam ageretur; sin minus, Gallum non posse non gravissimam offensionem habere, quomodocunq; ceteri Principes persentiscant.

His scriptis ita in margine articulatè responsum, Regnam Angliæ sperare, Christianissimum Galliarum Regem non minorem eius rationem habiturum, quàm Scotæ, quæ perniciem machinata est Principi innocenti, proxime cognatæ, & Gallo confæderatæ. Regibus & rebus-publicis expedire, ne malefacta (maximè contra Principes) sint impunita.

Anglos, qui summum vnius Elizabethæ imperium in Angliâ agnoscunt, non posse duas summas, liberas, & absolutas Principes in Angliâ simul agnoscere; aut aliam quamcunq; in Angliâ ei dum vixerit, adæquandam. Nec videre quidem quomodo Scotæ & filius qui hodie regnat, Principes summi & absoluti simul habeantur.

An Reginæ salus maioribus exponatur periculis, illa sublata, ex futuris dependet contingentibus, Ordines Angliâ

Eius rationibus responsa.

M. D.
LXXXVI.

Angliæ hac re cogitatò perpensa aliter sentire. Mala moliendi nunquam defuturas occasiones, præcipuè cum res eò nunc deueniret, vt nulla spes alteri supersit, nisi altera extingatur, & hæc subinde menti occurrat. Aut ego illam, aut illa me. Quo minus restat illi vitæ, hoc citius coniuratos Reginae periculum acceleraturos.

Ius quod arrogauit in Regnum Angliæ, necdum voluisse renuntiare, & ideo iure optimo in carcere fuisse detentam, & detinendam, (quamuis supplex in Angliam venerit,) donec renuntiauerit. Et quæ in carcere crimina patrauit, luere debere, quacunq; de causa in carcerem fuerit coniecta.

Reginam etiam iam antea illi clementissimè pepercisse, cum vnanimi Ordinum consensu ob rebellionem ad conficiendas cum Norfolcio nuptias excitatam, damnaretur. Iterum parcere misericordiam esse male-sanam & crudelem. Neminem ignorare illud Iurisprudendum. Delinquens in alieno territorio & ibi repertus, punitur in loco delicti, nulla habita ratione dignitatis, honoris, aut privilegij. Idq; tum Legibus Angliæ licere, tum exemplis Licinij, Roberti Regis Sicilia, Bernardi Regis Italia, Conradini, Elizabethæ Reginae Hungaria, Ioannæ Neapolitanæ & Deiotari constare, pro quo Cicero agens, non iniquum esse dixit Regem capitis esse reum etsi inusitatum. Ita enim se verba habent. Quod primum dico de capite fortunisque Regis. Quod ipsum etsi non iniquum est, in tuo duntaxat periculo, tamen est ita inusitatum, &c.

Illam plebendam quæ iusto iudicio rea peracta, cum quod iustum, id sit honestum; & quod honestum, sit etiam vtile.

Historiam Porsennæ rei propositæ minùs conuenire, nisi quis longum esse agmen insidiantium Reginae, existimet, & persuadeat, Scotam intactam dimittere ex terrore & aliqua honoris, sed nulla salutis ratione, vt Porsenna Mutium dimisit, cum trecentos similes in eius cædem coniurasse, affirmasset. Ad hæc Mutium beilo denuntiato aggressum esse Porsennam, Mutioque dimisso, omni periculo se defunctum sibi certò persuaserat.

Sanguini parcendum, at innoxio. Hoc Deus mandauit, Verum

M. D.
LXXXVI.

rum est, vocem sanguinis innoxij clamare sanguinem, & Galliam ante lanienam Parisiensem, & postea hoc posse testari.

Supplicium iuste inflictum, non posse videri sanguinolentum, ut nec medicamentum rite & iuste præparatum, violentum censendum.

Quomocunq; Guisij Scotæ cognati rem ferant, Reginae maximi interesse, ut potius sui, procerum, populiq; Anglici salutem spectet, è quorum complexu tota pendet, quàm quorumcunq; offensionem. Eò rem deuenisse, ut diuerbium vetus de duobus Principibus Conradino Siculo, & Carolo Andino, iam de duabus Reginae vsurpetur & verè dicatur, MORS MARIÆ, VITA ELIZABETHÆ, ET VITA MARIÆ, MORS ELIZABETHÆ.

Galli, aut Guisiorum promissa securitatem Regno & Reginae non posse præstare, multò minùs vitam compensare, si illa fuerit sublata.

Gallum occultas contra se machinationes domi, non posse deprehendere, aut cohibere; nedum contra Reginam Angliæ. Proditionem etenim esse obscuram, ideoq; ineuitabilem. Si scelus semel peractum; quid proderit promissum exigere? Quomodo incomparabilis Principis mors resarciatur, & quod remedium Reipub. simul morenti in tristissima rerum omnium confusione inveniatur?

Guisiorum syngraphas & iuramenta quantuli sint momenti, qui meritorium iudicant Pontifici Rom. aduersantes è medio tollere, iuramentiq; dispensationes facilimè consequantur. Et quis Anglorum, Elizabetha extincta, & Scota ex Guisiana familia ad Regium fastigium euecta, eos Regicidij accusabit? Aut si quis accusauerit, an inde poterit mortuam in vitam reuocare?

Quod verò Legati hoc iudicium rigidum & extra ordinem dixerint, minùs consideratè dixisse (quandoquidem nec processum, nec probationes viderint) & asperius, quàm par est, Regni Angliæ Ordines, homines nobilitate, virtute, prudentia, & pietate selectissimos taxasse. Imò omninò inconsideratè eiusmodi verba Galli nomine protulisse, quasi & Reginam & Regis Ordines minando terrerent. Anglos non solere Gallorum minis terreri, quo minus suæ securitatis stabilien-
tionem

tionem inirent, cùm illi interim nullam idoneam pericula instantia depellendi commonstrârint.

M. D.
LXXXVII.

M. D. LXXXVII.

DVm hæc accuratè, & copiosè pro hominum captu, ex odio, vel studio disceptantur, *L'aubespinaeus* Ordinarius Galli in Anglia Legatus, totus Guisianæ factioni devotus, non rationibus, sed malis artibus captivæ Reginae salutem consulendum ratus, agit primùm tectè de tollenda Elizabetha cum Guilielmo Staffordo iuvene nobili, & ad spes novas facili; cuius mater è Sacro Reginae cubiculo, frater Ordinarius apud Gallum tunc temporis Legatus, deinde apertius per *Trappium Amanuensem*, qui promisit, si hoc patraret, non solum gloriam immensam, grandemque pecuniam; sed etiam summam gratiam apud Pontificem Rom. Guisium & Catholicos universos. Staffordus quasi scelus averfatus, patrare abnuvit. *Modium* tamen Sicarium, hominem manu promptum commendat, ut qui data pecunia, proculdubio animosè rem conficeret. Huic publico Londini carcere detento significat Staffordus Galli Legatum velle libentissimè illum convenire. Se hoc percupere, respondit ille, modò è carcere liberaretur, interim ut Cordalionus alter Legati Amanuensis, quo familiariter usus erat, ad eum mitteretur, rogat. Die crastino mittitur *Trappius* una cum Staffordo. Ille, Staffordo amoto, sermones cum *Modio* conferit de ratione Reginae tollendi. *Modius* proponit venenum, aut faculum xx. pondo pulveris nitrati Reginae cubiculo subiiciendum, & clam inflammandum. Hæc *Trappio* minimè placuerunt, optavit eiusmodi virum intrepidum posse reperiri, ac fuit ille Burgundus qui Aurasionensem sustulerat.

Legatus in
Elizab. vitam agit.

Hæc mox Regijs Consiliarijs detecta à Staffordo. Inde *Trappius* Galliam iam cogitans intercipitur, & de his

Staffordus
rem aperit.

M m m

in-

M. D.
LXXXVII.

*Legatus ne-
gando reijcit.*

*Leniter ar-
guitur.*

*An Legati
sit insidias in
Principem
detegere.*

interrogatus, quæ dixi, confitetur. Hinc ipse Legatus XII die Ianuarij ad Cecilianas ædes accersitus, sub vesperam venit, vbi adfuerunt Reginae iussu Cecilius Baro Burghleius, Angliæ Thesaurarius, Comes Leicestriæ, Christophorus Hattonus, Reginae Procamerarius, & Dauifonus alter è Secretarijs. Accersisse illum significant, vt docerent qua de causa *Trappium* eius Amanuensem in Galliam profecturum interceperint; explicantq; singula quæ Staffordus, *Modius*, & ipse *Trappius* confessi erant, vtque eadem coram testarentur, advocari iubent. Legatus qui impatientius fronte contracta, hæc audierat, confurgens dixit, se Legatum Regium nolle in fraudem Regis sui, & Legatorum præiudicium accusationem quamecunq; audire. Cum responsum esset, illos non vt accusatores producendos, sed vt videret hæc non ficta & falsa esse, & ipse Staffordum liberè falsi coargueret; acquieuit. Simul atq; Staffordus introductus verba facere ceperat, interpellavit, hominemq; conuitijs consecutus, asseveravit Staffordum rem primùm proposuisse, illiq; se comminatum fuisse nisi incepto scelere desisteret, manibus pedibusq; vinctum ad Reginam mittere. Pepercisse autem ex suo in Staffordi matrem, fratrem, & sororem amore singulari. Staffordus in genua prouolutus, in animæ salutem pluribus protestatus est, Legatum rem primùm proposuisse. Cum Legatus iam vehementius comoveretur, Staffordus iussus est secedere, nec *Modius* introductus.

Cumq; Burghleius Legatum, & ex ipsius verbis, & *Trappij* confessione, vt concepti sceleris conscium leniter arguisset. Respondet ille, si conscius fuisset, cum tamen Legatus, non debere nisi suo soli Regi indicium facere. Cum Burghleius interponeret, Si Legati non sit (quod tamen controvertitur) eiusmodi indicium facere cum salus Principis sceleratè in discrimen devocetur: Christiani tamen esse eiusmodi iniurias pro salute non solum Principis, sed Christiani cuiuslibet propulsare. Ille hoc strenuè pernegavit, simulq; memoravit Gallum non ita pridem apud Hispanum Legatum, qui cum machinationem

in Hispani vitam resciret, non Hispano, sed Regi suo indicasse, laudemq; à Rege, & Regijs Consilarijs inde retulisse. Burghleius autem graviter monuit, vt caveret ne in Maiestatem deinceps peccaret, & ne officij Legati, clementiæque Reginae obliuisceretur, quæ mali Legati poena bonos lædere noluit, illumq; noxâ non eximi, licet impunè ferat.

Ex hac molitione, qui infesti & infensi Scotorum Reginae, occasionem mortem accelerandi arripuerunt; curaruntq; ad maiores terrores Reginae incutiendum, (gnari in summo salutis discrimine timorem excludere omnem misericordiam) falsos rumores passim per Angliam indies trepidis vociferationibus spargi, scil. *Hispanicam classem Milfordico Portu iam appulisse, Scotos in Angliam irrupisse, Guisium cum iusto exercitu in Suffexia terram conscendisse, Scotam è carcere euasisse, armatamq; manum conscripsisse, Septentrionales rebellionem concitasse, novos percussores in Reginae perniciem & Urbis Londini incendium coniurasse, imò Reginae expirasse;* & id genus alia, quæ vel versuti, vel territi sibi affingere, atq; ex insita alendi rumores cupiditate augere solent; & Principes, qui curiosè creduli, facile arripiunt.

Huiusmodi terriculamentis & formidolosis argumentis fluctuantem, & anxium Reginae animum eò pertraxerunt, vt literas consignaret quibus funesta sententia executioni mandaretur, suaforq; inter præcipuos erat (vt Scoti ferunt) Patricius Graius Scotus à Rege Scotorum ad Reginae à matris supplicio dissuadendam missus, qui sæpiùs illud (*Mortua non mordet*) in aures Reginae inculcavit.

Illam tamen naturâ cunctatrix, animo librare cepit, an consultiùs eam tollere, aut parcere. Ne tolleretur hæc prohibuerunt, *Innata clementia ne in fœminam, eamq; Principem & cognatam seuire videretur, infamiæ apud posteros ex historijs timor, & pericula impendentia tam à Scotorum Rege qui iam ad spem Angliæ propiùs admoueretur, quàm à Catholicis Principibus, & desperatis hominibus qui iam quiduis ausuri.* Sin parceret,

M. D.
LXXXVII.

Hæc, & rumores Elizabetham in Scotorum Reginae concitarunt.

At Graius Scotus magis

Illam rem seriò perpendit.

M. D.
LXXXVII.

ret, prævidit non minora pericula imminere, Proceres qui sententiam contra Scotorum Reginam tulerant, gratiam apud eandem & filium non sine ipsius periculo latenter aucupaturos, reliquos subditos ipsius salutis studiosissimos, cum operam se lussisse viderint, ægerrimè laturos, & ipsius salutem iam inde neglecturos, ad Pontificiorum professionem plures accessuros, & spem maiorem concepturos, cum eam in spem Regni quasi fato conseruatam viderint, Iesuitas & Seminarios qui illam solam spectant, cum valetudinariam videant, & non diu superfuturam metuant, omnem lapidem moturos, vt mors Elizabethæ quamprimùm acceleretur, eorumq; Religio restauretur.

Aulici extimulant.

Rationibus.

Aulici etiam hæc, & huiusmodi indefinenter suggererunt. Cur illi nocenti & iustè damnatæ parcas quæ pro tua salute Associationi subscripsit, mox tamen in te innocentem, & tuo exitio, in Religionem, Proceres, & Plebem seuire destinavit? Clementiam Regiam esse virtutem, at in inclementes non adhibendam. Salutari seueritati cedat inanis species misericordie. Cauendum ne misericordia tibi in miseriam cedat. Satis ad clementie laudem vel semel pepercisse. Illi iterùm parcere nihil aliud esse quàm insontem pronuntiare, Ordines Regni iniustitiæ damnare, illius administris ad scelera acceleranda animos augere, & fidelibus subditis ad Rempub. conseruandam minuere. Religio, Respub. Tua ipsius incolumitas, Patriæ Charitas, Associationis Sacramentum, & Posterorum Cura precibus coniunctis orant, Vt illa quæ singula subuertat, quamprimùm è medio tollatur: nisi exorent, ne ipsa SALVS hanc Rempub. seruare poterit, & Historici succedenti ætati sunt prodituri serenissimos Angliæ sub Elizabetha dies in fœdissimum & tenebricosum vesperem, imò in æternam noctem desysse. Posterii prudentiam nostram desiderabunt, qui, (quod miseriam accumularet) mala prospicere, & non præuertere potuimus, & miseriarum molem non tam aduersariorum malitiæ, quàm supinæ horum temporum incuriæ imputabunt. Vnius Scotæ, & titularis Regine vita vniuersæ Angliæ saluti non præponderet. Nullus in tanta re cunctationi sit locus, cum mora trahat periculum: nec interstitium sceleratis machinatoribus dandum, qui vltimum subsidium ab audacia iam petent, & super impunitatem sceleris præmium sperabunt.

sperabunt. Qui periculum quantum cauere potest, non cauet, magis Deum tentat, quàm in Deo sperat. Pericula quæ ab exteris immineant, sublata causa tollentur singula, nec nisi per illam Angliæ officere possunt. Quæcumq; sit in Pontifice Romano, voluntas aut facultas nocendi vnà cum illa peribit. Hispanus non habeat quòd succenseat, cum ipse vnicum filium Carolum in suam securitatem sustulerit, & Antonij Lusitani vitæ in suam ambitionem iam insidietur. Gallus amicitiam cum Angliâ sanctissimè colit, illiusq; in primis interest, vt matura Scotæ morte, Guisianorum spes extenuentur, qui sperata cognatæ potentia freti, suo Regi insolentiùs iam insultant. Scotorum Rex, & naturæ ductu, & honoris ratione pro matre grauiùs quidem commoueat, at pro prudentia expectabit potiùs tarda cum securitate, quàm præpropera cum periculo: Et quò ille summæ spei propior, Principes externos longiùs abfuturos, quandoquidem illis familiare, augefcenti alterius potentia quouis modo obsistere.

Exempla domestica etiam proponunt (cùm quod exemplis fit, fit excusatiùs) quomodo Reges Angliæ se gesserunt in suam securitatem, erga cognatos & Competitores; nominatim, Henricus Primus erga Robertum fratrem natu maximum, Edwardus Tertius, aut potiùs eius mater erga Edwardum Secundum, Henricus Quartus erga Richardum Secundum, Edwardus Quartus erga Henricum Sextum, & filium eius Principem Walliæ, & erga germanum sui ipsius fratrem Georgium Ducem Clarentiæ, Henricus Septimus erga Warwicensem tenellum Ducis Clarentiæ filium, Henricus Octauus erga De la Polum Suffolciæ Comitem, Margaretam Sarisburiensem, & Courtenæium Exoniæ Marchionem, qui singuli leuioribus de causis, si crimina conferantur, sublati fuerunt. Nec soli aulici hæc apud Reginam, sed & concionatores quidam acriùs, & plebeiij nonnulli ex spe aut metu, ingeniorum libidinem in hoc argumento procaçiùs exercuerunt.

Inter has anxias cogitationes, quæ Reginam adeò sollicitam & ancipitem habuerunt, vt solitudine gauderet, sine vultu, sine voce subinde federet, & sæpiùs suspirans,

A V T

M. D.
LXXXVII.

Et exemplis.

Illa tamen
anxia dubi-
tat.

M. D.
LXXXVII.
*Funestum
Mandatum
confici iubet.*

*Consiliarij
clàm mittunt*

*Scota ad
mortem se
parat.*

AUT FER, AUT FERI. & è nescio quo Emblemate NE FERARE, FERI. sibi immurmuraret; Dauifono è Secretarijs alteri literas sua manu signatas tradit, vt sub magno Angliæ Sigillo *Mandatum* de supplicio fumendo conficeretur, quod in promptu esset, si quid periculi, tempore illo formidoloso, ingrueret; iubetque ne cuiquam rem communicaret. Postridiè autem, dum pavor etiam suamet consilia formidaret, sententia mutata, per Guil. Killegreium Dauifono, ne *Mandatum* illud conficeretur, imperat. Ille mox Reginam accedit, *Mandatum* confectum Sigilloque firmatum significat. Illa commotior, tantæ festinationis hominem arguit, qui nihilominus *Mandatum*, & rem Regijs Consiliarijs communicat, illisque pronè quod voluerunt credentibus facilè persuadet, Reginam iussisse vt executioni mandaretur. Nulla morâ interpositâ, Beal⁹ quo non alter Scotorum Reginae præ Religionis studio iniquior, cum vno & altero carnifice, & literis, quibus Comitibus Salopiæ, Cantij, Derbiæ, Cumberlandiæ, & alijs authoritas defertur, vt in eam ex lege ageretur, Regina inconsulta, mittitur. Quo ipso tempore licèt illa significasset Dauifono se aliam de Scotorum Regina rationem inituram, ille tamen Bealum minimè revocavit.

Quamprimùm Comites *Fotheringhiam* venerant, illam cum Amicio Powletto, & Drugone Drurio, quorum custodiæ mandata erat, accedunt, causam adventus, lecto *Mandato*, significant, paucisque monent vt ad mortem se accingat, utique postridiè moriendum. Illa intrepidè, mente composita respondet, *Haud putaram Reginam Sororem in meam mortem, quæ iuri vestro subdita non sum, assensuram: Verùm cum ita visum, mors mihi erit gratissima; nec illa quidem anima supernis & sempiternis gaudijs digna, cuius corpus vnum carnificis ictum perferre non poterit.* Rogat vt cum Eleëmofynario, Confessore, & Melvino hospitij præfecto conferret. Vt Confessor accederet planè negatum, Comitesque Episcopum aut Decanum Petroburgensem ad consolandum commendarunt, quos cum illa reie-

reiecisset, Comes Cantij Religione fervidè flagrans, ad illam conversus, inter alia, hæc in verba prorupit. *Tua vita exitium erit nostræ Religionis, vt contra tuum exitium eiusdem erit vita.* Mentione Babingtoni facta, illa hominis machinationem sibi notam constanter pernegavit, Deo vindictam reliquit. Et quid de Nauuo & Curlo factum percunctata, rogavit an prius auditum seruos in Dominorum perniciem fuisse subornatos, testesque admissos. Cum Comites discessissent, illa iubet cœnam maturari vt res suas melius componeret. Parcè & sobriè pro more cœnat. Inter cœnandum famulos famulasque lugentes lacrimisque oppletos conspicata; infracta animi magnitudine consolatur, luctum abstergere iubet, & potius gaudere, quòd è malorum abyssò iam emigratura esset. Conuersa ad Burgonium Medicum rogat, an non iam vim veritatis magnam esse obseruarit. *Dicunt, inquit, mihi moriendum, quòd consilium contra Reginæ vitam inierim, nihilominus Comes Cantij innuit, non aliam esse mortis meæ causam, quàm quòd ipsorum Religioni à me timeant. Nec meum in Reginam flagitium, sed ipsorum à me timor mihi exitium attraxit, dum nonnulli suis seorsim rationibus, sub quæsito Religionis & publici boni integumento, consulunt.* Sub finem cœnæ famulis vniuersis propinat, qui flexis genibus ordine suo responderunt, lacrimas vino commiscentes, & neglecti officij veniam petentes; vt ipsa vicissim ab illis. A cœna testamentum recognoscit, bonorum & monilium indicem perlegit, & nomina eorū quib⁹ singula destinavit, adscribit, quibusdam pecuniam sua manu viritim distribuit. Ad Confessorem scribit vt pro ipsa apud Deum precibus intercederet, literas etiam ad Regem Galliarum & Guiſium commendatitias pro famulis scribit. Tempore consueto cubitum se recipit, horàs aliquot dormit; somno soluta, reliquam noctem precationibus producit.

Fatali die iam elucescente vi Idus Februarij; comptius & ornatius, vt festis dieb⁹ assolet, se apparat, famulis convocatis, testamentum perlegi iubet, rogat vt legata æqui boni consulerent, cum non facultatis suæ esset maiora e-

lar-

M. D.
LXXXVII.

*Ad Pegma
ducitur.*

M. D.
LXXXVII.

Ad Melvi-
num verba.

largiri. Deinde tota in Deum defixa in Oratorio suspirijs, gemitibus, & precibus diuinam gratiam supplex implorat, donec T. *Andreas* Vicecomes Provinciae significarit, iam prodeundum esse. Prodiit illa, statura, forma, & specie ad Maiestatem appositâ, vultu hilari, habitu matronali & perquam modesto, capite linteo velo, eodemque demisso, obtecto. Globulis precatorijs and cingulum dependentibus, & *Crucifixum* eburneum in manibus gestans. In porticu exceperunt illam Comites, & nobiles alij, vbi *Melvinus* famulus genibus flexis, lachrimisque offusis, sortem suam deploravit quod ille tristissimum nuntium de infaelici Dominae suae fato in Scotiam perlaturus esset. Illa hominem consolata, *Ne lamenteis*, inquit, *potius leteris, tu Mariam Stuartam omnibus curis solutam statim videbis. Nunties me in Religione mea constantem, in fide erga Scotiam & Galliam firmam mori. Ignoscat illis Deus qui sanguinem meum, vt cerui fontem, sitierunt. Tu Deus qui ipsa veritas, & intimos animi mei recessus penitus & verè nosti, nõris quantoperè expetierim vt Angliæ & Scotiae Regna in vnum coalescerent. Salutes mihi filium & certiozem facias, me nihil quod fraudi sit Regno Scotiae fecisse, moneas vt cum Regina Angliæ amicitiam colat; & fac tu fideliter illi in seruias.*

Ad Comites.

Iam lachrimis obortis, iterum atque iterum *Melvino* collachrimanti valedixit. Ad Comites conversa, rogavit, vt cum famulis humaniter ageretur, quæ testamento legauerat, fruerentur, morienti adstarent, & in patriam fide publica remitterentur. Priora illa promiserunt, vt adstarent morienti, Comes Cantij difficilem se præbuit, superstitione veritus. Illa ne verearis, inquit, miselli illi mihi supremum valedicere percipiunt. Scio sororem *Elizabetham* nolle mihi tantillum negasse, vt, vel pro muliebris sexus honore, famulae adsint. Ego illi sanguine sum coniunctissima, Rege *Henrico VII* prognata, Dotaria Galliae Regina, & Scotorum Regina inuncta.

Quæ cum dixisset, & se averteret, permissum vt famuli, quos nominaret, adessent. Nominavit *Melvinum*, *Burgoinum* Medicum, *Pharmacopolam*, *Chirurgum* famulas binas, & alios, è quibus *Melvinus* syrma sustulit.

Ita

Ita, præeuntibus nobilibus, Comitibus duobus, & Vicecomite Provinciæ, ad pægma venit quod in superiori aulæ parte erectum, in quo cathedra pulvinus, truncus, & omnia pannis funebribus instrata. Ut primum confedit, silentio indicto, Bealus *Mandatum* perlegit, illa attentè audit quasi aliud agens. Deinde Fletcherus Decanus Ecclesiæ Petroburgensis verbosam ad eam instituit orationem de vitæ antea actæ, præsentis, & futuræ conditione. Illum loquentem semel atque iterum interpellat, *ne sibi faceretur negotium rogat, protestata se in antiqua, Catholica Romana Religione esse firmatam, & pro ea vitam profundere paratam.* Illi vehementer suadenti ut poenitentiam verè ageret, & certa fide spem in Christo collocaret. Respondit *se in ea Religione natam, enutritam, & iam morituram.* Comitibus dicentibus, se velle pro illa precari, dixit *se gratias habituram maximas, si vellent unà cum ipsa precari; vobiscum verò qui alterius estis professionis, precibus communicare, mihi, inquit, sit peccatum & piaculum.* Tunc Decanum precari iusserunt, quocum dum multitudo circumfusa comprecaretur, illa ingenua procumbens, *Crucifixum* manibus prægestans, Latinè unà cum suis ex *Officio B. Mariæ* precatur.

Postquàm Decanus precibus finem imposuisset, illa Anglicè, Ecclesiam, filium, Elizabetham Reginam Deo commendat, precata ut indignationem ab hac insula averteret, & professa se spem salutis in Christi sanguine (*Crucifixum* attollens) reponere, cælestem Sanctorum chorum, ut apud illum pro ipsa intercederent, invocat; inimicis omnibus ignoscit, *Crucifixum* exosculans, & se cruce signans, inquit, *Ut brachia tua, Christe, in cruce erant expansa, ita misericordie tue vlnis expansis me suscipe, & peccata remitte.* Carnificibus deinde veniam petentibus concessit. Cùmque famulæ indumenta exteriora illi festinanti exuissent, in eiulatus & lamentationes effusæ; illas exosculata, & Cruce signans, hilari fronte, muliebribus lamentis abstinere iubet; *Etenim iam sibi ærumnarum adesse requiem.* Similiter ad famulos collachrimantes conversa,

M. D.
LXXXVII.*Ad Decanum.**Moritura
verba.*

M. D.
LXXXVII.

eos cruce itidem signat, & subridens, valedicit. Iam facie linteo obvelata, ad truncum procumbens, recitat Psalmum, *In te Domine confido, ne confundar in æternum.* Deinde corpus protendenti, sæpiusq; iteranti, *In manus tuas Domine commendo spiritum meum,* caput geminato ictu amputatur. Decano exclamante. *Sic pereant Reginae Elizabethæ hostes,* Cantij Comite succinente, multitudine ingemiscente. Corpus vnguentis dilibutum & ritè apparatus, postea Regio funere in Ecclesia Cathedrali Petroburgi inhumatum. Iustaq; Lutetiæ Parisiorum magnificentissimè soluta, Guisijs curantibus, qui omnia summa necessitudinis officia cognatæ & vivæ, & mortuæ cum laude præstiterunt.

Elogium.

Hunc lamentabilem vitæ finem habuit Maria Scotorum Regina, Iacobi v. Regis Scotorum filia, Henrici vii. Regis Angliæ è filia natu maiori proneptis, anno ætatis XLVI. captivitatis XVIII. Fœmina in Religione sua constantissima, eximia in Deum pietate, invicta animi magnitudine, prudentia supra sexum, formaq; venustissima: Principibus illis accensenda, quæ foelicitatem calamitate mutarunt. Infans ab Henrico viii. Rege Angliæ pro filio Edwardo, ab Henrico ii. Galliæ pro Francisco *Delphino* magno ambitu certatim in nurum expedita, quinquennis in Galliam abducta, quindecennis *Delphino* nupta. Galliæ Regina annum vnum & menses iii. floruit. Marito defuncto, in Scotiam reversa, Henrico Stuardo Darlio renupta, Iacobum, primum Magnæ Britaniæ Monarcham peperit. A Morauio fratre notho, & alijs subditis ingratis, & ambitiosis exagitata, Regno abdicata, & in Angliam fugata; ab Anglis nonnullis (vt æqui boniq; censuerunt) de sua Religione retinenda, & Elizabethæ salute tuenda sollicitis circumventa, ab alijs Rom. Religionem restaurandi percupidis ad consilia periculi plena protrusa: & Amanuensium absentium, qui pretio corrupti videbantur, testimonijs oppressa. Juxta tumulum hoc affixum erat, & mox ablatum Epitaphium.

MARIA

MARIA SCOTORVM REGINA, REGIS FILIA, REGIS GAL-
LORVM VIDVA, REGINÆ ANGLIÆ
AGNATA, ET HÆRES PROXIMA,
VIRTVTIBVS REGIIS ET ANIMO
REGIO ORNATA, IVRE REGIO,
FRVSTRA SÆPIVS IMPLORATO,
BARBARA ET TYRANNICA CRV-
DELITATE, ORNAMENTVM NO-
STRI SECVLI, ET LVMEN VERE
REGIVM EXTINGVITVR: EODEM-
QVE NEFARIO IVDICIO ET MA-
RIA SCOTORVM REGINA MORTE
NATVRALI, ET OMNES SVPERSTI-
TES REGES, PLEBEII FACTI, MOR-
TE CIVILI MVLTANTVR. NOVVM
ET INAVDITVM TVMVLI GENVS,
IN QVO CVM VIVIS MORTVI IN-
CLVDVNTVR, HÏC EXTAT: CVM
SACRIS ENIM DIVÆ MARIÆ CINE-
RIBVS OMNIVM REGVM ATQVE
PRINCIPVM VIOLATAM, ATQVE
PROSTRATAM MAIESTATEM HÏC
IACERE SCITO; ET QVIA TACI-
TVM REGALE SATIS SVPERQVE
REGES SVI OFFICII MONET, PLV-
RA NON ADDO VIATOR.

M. D.
LXXXVII.
Epitaphium

M. D.
LXXXVII.
*Providentia
Divina.*

Ex hoc tristissimo tantæ Principis fato, divinæ providentiæ dispositio, vt prudentes quidam obseruarunt, clarissimè eluxit. Quæ enim & Elizabetha & Maria primis in votis habuerunt, & in omnibus consilijs sibi proposuerunt, hinc consequuta sunt. Hæc quod & moriens dixit, nihil ardentius expetivit, quàm vt diuisa Angliæ & Scotiæ Regna in charissimi filij persona adunarentur: illa nihil flagrantius exoptavit, quàm vt vera Religio cum populi salute & securitate in Anglia conservaretur. Et vtriusq; votis supremum numen annuisse, Anglia inexpectata foelicitate iam videt; & lætissima agnoscit.

Elizabetha
dolet.

*Consiliarijs
indignatur.*

Simul atq; Scotorum Reginam morte fuisse affectam ad Elizabetham, nec opinantem quidem, rumore nuntio perlatum, indignanter audivit, vultus & verba ceciderunt, ingenti dolore quodammodo obstupuit, vsque adeò vt pullata se angoribus dederit, in lachrimis iacuerit, Consiliarios graviter reprehensos, & à conspectu submotos examini subiecerit, Dauisonum iudicio in *Camera Stellata* sisti iusserit. Et quamprimùm dolor permiserit, hæc sua manu ad Scotorum Regem per Rob. Carium raptim scripsit.

*Scotorum
Regi se excusat.*

Mi frater charissime, vtinam scires, at non sentires, quàm incomparabili dolore animus mihi discrucietur ex lamentabili contra meam sententiam euentu, quem, cum calamus memorare horreat, ex hoc meo cognato plenè intelliges. Te oro, vt Deus, & multi alij meam hac in re testentur innocentiam; ita & tu credas, si imperassem, me nunquam iri inficiatum. Non sum animo ita angusto, vt ex terrore, quod iustum sit facere formidem, aut factum denegem. Non ita degener, aut animo sum ignobili. Sed vt minimè Regium est animi sensum verbis obuelare, ita actiones meas nunquam dissimulabo; sed efficiam vt suis coloribus elucescant. Tibi ad veritatem persuadeas, vt scio hoc ex merito euenisse, ita si hoc cogitassem, non in alios transtulissem; nec mihi imputabo, quod ne quidem cogitavi. Cetera, qui tibi has tradet literas, impertiet. Quod ad me, credas velim, non aliam esse qui te maiori charitate prosequitur, aut studiosius tibi, tuisq; rebus inuigilat. Si quis contrà suggesserit, eum alijs, magis quàm
tibi

tibi studere existimes. Deus te diutissime conseruet incolumem. Dum Carius in itinere cum his literis, Dauisonus in Camera Stellata sistitur coram Delegatis selectis, scilicet, Christophoro Wraio Primario in Banco Regio Iustituario, qui pro eo tempore Dominus Custos Privati Sigilli constitutus, Archiepiscopis Cantuariensi, & Eboracensi, Comitibus Wigornia, Cumberlandia, & Lincolnia; Baronibus, Greio, & Lumleio; Iacobo Crofto Aulae Regiae Contrarotulatore, Gualtero Mildmaio Fisci Regij Cancellario, Gilberto Gerardo Sacrorum scriniorum Praefecto, Edmundo Andersono Primario ad Communia Placita Iustituario, & Rogero Manwoodo Primario Fisci Regij Barone. Coram his Pophamus Procurator Regius, Dauisonum Maiestatis contemptae, fidei violatae, officij neglecti postulat, quod cum Regina, pro innata clementia, Scotorum Reginam iam damnatam supplicio affici noluerit, ob causas sibi vni compertas, alijs inscrutabiles; nec a Regni Ordinibus, nec a Consiliarijs acriter urgentibus eo perduci potuerit; nihilominus Mandatum pro eiusdem supplicio ad pericula praeventenda confici iusserit, Davisoniq; fidei, & taciturnitati commiserit: ille Secretarius iuratus fidei, & officij oblitus, spretaq; Maiestate; contra ac Regina imperaverat, Consiliarijs impertierat, & executioni; ipsa prorsus inconsulta, mandaverat.

Dauisonus, pro singulari modestia, sedate, animo tamen praesenti respondet, Se admodum moleste ferre quod in causa iustissima de Scotorum Regina, & iudicio in eam, si quod aliud, longe grauissimo, ipse Delegatis molestiam denuo exhiberet, idq;, si non cum iactura, certe cum detrimento existimationis suae, quae sibi instar omnium. Longe autem molestissime hoc ferre, quod argueretur in eius Maiestatem contemptim deliquisse, quae quanto in ipsum fuerit beneficentior, & ipse ob merita deuictior; tanto delictum atrocius videretur. Se reum obiectorum criminum si agnosceret, vim faceret suae existimationi, quae sibi vita charior. In sui defensione si cum Regina contestaretur, faceret quod subditi obsequio, famuli obseruantia, & Secretarij fide

M. D.
LXXXVII.
Dauisonus
iudicio sistitur.

Pro se respondet.

M. D.
LXXXVII.

fide atq; honore indignissimum. Protestatur coram divino numine, & Delegatis, quòd nihil sciens, prudens, & libens hac in re fecerit, nisi quod Regiam voluisse sibi persuaserat. In quo si ipse se in fraudem vel ex inscitia, vel negligentia egerit, non posse non gravissimè dolere; & Delegatorum censuram æquissimo animo subire.

Quod ad particularia. Cùm Regina illum reprehenderet, quòd tam festinanter Mandatum Magno Sigillo firmasset, asserit illam innuisse, non tamen expressè iussisse, ut apud se custodiret. Nec in taciturnitatis fidem se commisisse existimat, cùm ne verbum cuiquam; nisi Consiliarijs de hac re fecerit. Quòd Mandatum non revocaret, postquam Regina sententiam mutasse ipsi innueret, affirmat, inter Consiliarios omnes convenisse ut protinus mitteretur, & supplicium sumeretur, ne quid detrimenti Respub. aut Regina caperet.

*Ex confessione
premitur.*

Hinc Davisonum ex ipsius confessione premere cepit Egertonus Procurator Secundus, particula eiusdem prælecta. Ille autem integram legere rogavit, & nō hinc inde decerptas particulas; maluit tamen ne omninò legeretur, cùm in ea arcana quædam non enuncianda continerentur, subinde interfatus, *Quòd ut noluit cum Regina contestari, ita non posse pati, ut ipsius modestia fraudi foret veritati, & suæ integritati.*

Gaudius & Puckeringus ad Legem Servientes, iam hominem magna vi verborum arguunt, quòd Consiliariorum Regiorum prudentia callidè sit abusus, idq; ex confessione Burghlæi Thesaurarij; cui dubitanti an Regina certò statuisset de supplicio sumendo, asseveranter affirmavit; ut etiam cæteris, qui literas de ratione supplicij subsignarunt. Davisonus lachrimis oborientibus, Iurisconsultos rogavit, ne vehementiùs premerent, Meminerint se nolle cum Regina contestari, cuius conscientia & Delegatorum sententia se totum submisit.

*Iudicium in
eum sententia.*

Manwoodus exorsus, historicam de Scotorum Regina, ab Insignibus Angliæ tenella ætate arrogatis, ad Babingtoni usq; coniurationem pertexuit narrationem; sententiam ex Lege in illam latam laudavit, Regiæ clemenciam

tiam

M. D.
LXXXVII.

tiam prædicavit, quam quòd Dauifonus inconsideratiùs antevertisset, decies mille libris mulctandum, & in carcere, quoad Reginæ visum fuerit, detinendum censuit. Anderfonus iustum fecisse, etsi non iustè differuit; hominem cæteroquin minimè malum existimavit. In eandem sententiam iuit Gerardus. Mildmaius cum explicasset quàm matura cum deliberatione, & gravitate iudicium in Reginam Scotiæ comparatum fuerit, quantisq; populi obtestationibus Elizabetha ad sententiam promulgandam perducta; illud è sacris literis in Dauifonum torfit. *Cor Regis in manu Domini*, ideoque neminem, nedum administrum, debere Principibus consilium occultè & subdolè præripere: quibus inconsultis, nihil agendum; potissimum in rebus tanta momenti, quanta sit mors Principis. Hominem verò malitiæ absoluit, imperitiam in Principum negotijs perstrinxit, præproperam festinationem in prævertendo Reginæ consilium damnavit. Ne verò homines eius loci & ordinis in idem deinceps impingerent, de mulcta, & incarceratione cum cæteris consensit.

Croftus hominem sugillavit, quòd tacenda imprudenter enuntiaverat; cum Principes quod vni Consiliariorum impertiant, cæteros sæpenumerò celent.

Baro Lumleius sententiam iustè latam fuisse in Scottorum Reginam iuxtà cum iudicibus sensit, verùm asseueranter dixit. Nunquam ex omni seculorum memoria eiusmodi in Principem contemptum auditum, vel lectum esse, Consiliarios Regios, in Regio Palatio, in Senaculo iuxta Reginam, quæ quasi Præses Consilij, rem tantam, ipsa inconsulta, statuisse; cum tam facilis ad eam aditus illis, & Dauifono pateret. Protestatus si filium haberet vnicum, qui in eodem crimine esset, seueriùs eum plectendum censeret. Cæterùm de ingenuo hominis animo persuasus, graviolem poenam quàm cæteri, infligere noluit.

Hunc Baro Greius Religionis ardore inflammatus, cõposita oratione, & acri quadam incitatione excepit. *Dauifonus,*

M. D.
LXXXVII.
Greij pro eo
defensio.

uifonus, inquit, contemptim erga Reginam se gessisse arguitur, contemptusq; ille exaggeratur, quòd Reginam Scotorum è medio tollendam curauerit, arcana enuntiauerit, Reginamq; de Mandato misso celauerit. At quænam illa Regina fuit, quam tollendam curauit? illa scilicet, à qua superstite, Religioni, Regina, Reipub. & nobis singulis pericula indies impendebant, & à qua nunc sublata, negotium hodie nobis facebitur. Adeò vt qui tantis periculis Angliam liberauerit, honore prosequendus meritò videatur. Illum arcana enuntiasse non existimo, qui non alijs quàm Consiliarijs, & maximarum rerum administris rem impertijt, quorum inprimis interest huiusmodi scire; & quæ ipsa Regina vni & alteri iam antea impertierat. Si qua in re deliquerit Davisonus, in hac certe maximè, quòd Reginae nouam rationem ineunti non significauit Mandatum iam missum fuisse. At ille ancipiti cogitadi cura perplexus proculdubiò stetit, an ex Reginae gratia excideret Mandatum clam ipsa mittendo, vel reuocando, Reginae noua pericula crearet. Quis non meminit, quàm turbulentum fuerit tempus, & quàm formidabiles rumores vbiq; locorum sparsi? Si qua vis Religioni, aut Reginae tunc illata fuisset, aut vita erepta, dum Mandatum illi esset in manibus, an non ille culpam prestitisset? Nonne in illum nos ipsi, liberi, vxores violentè irruissemus? non sanguine manus imbuissemus? non imprudentiam diris deuouissemus? & non monumentum inconsiderantiæ cruentis inustum literis, ad ignominiam sempiternam statuissimus? Quamcunq; vel pœnam vel mulctam illi infligatis, non mihi displiceat, certè viri boni & probi existimationem apud me nunquam perdet. Hæc fusè, oratoriè & animosè Greium differentem audivimus.

Tres Comites de pœna cum reliquis, de existimatione Davisoni cum Greio consenserunt. Archiepiscopus Eboracensis de inobedientia ex animi cæcitate, & mentis corruptione Theologicè differuit, Cantuariensis factum probauit, hominem laudavit, modum autem & formam prorsus damnavit. Wraius Prinati Sigilli Custos, sententijs Delegatorum summatim repetitis, pœnam inflictam confirmavit; simulque significavit, licèt Regina Consiliarijs non temerè subirata, examini illos subieceroit,
nunc

*Sententia in
eum pronun-
tiata.*

nunc tamen ignoscere: simulque agnoscere illos ad Religionem & Rempublicam tuendam, & ad omnia pericula propulsanda animo & consilio diligenter excubasse.

Davisonus Delegatos oravit ut apud Reginam intercederent, non pro honorifico quo fungebatur Secretarij munere, vel libertate, vel multa irrogata imminutione; sed ut in eius gratiam restitueretur. Quam tamen nunquam recuperavit, licet illa hominis indigentia nonnunquam subveniret. Ita Davisonus, vir ingenuè bonus, in aulicis artibus minus versatus, in scenam aulicam ex composito ut plerique existimarunt, inductus, ut huic personæ in ista tragædia tantisper serviret; detracta mox persona, quasi extremo actu defecisset, è scæna extrusus, & non sine multorum commiseratione in carcere diu conclusus. Quid publicè contra Davisonum actum, iam dixi; quomodo autem ille se privatim excusavit, habe compendiò ex ipsius fide, & Apologetica ad Walsinghamum narratione.

Regina, inquit, post Gallicorum & Scotorum Legatorum discessum sponte iussit, ut Mandatum de sententia in Scotiam exequenda exhiberem, exhibitum sua manu lubens signavit, signatum Magno Angliæ Sigillo muniri imperavit, & iocans dixit, Hæc Walsinghamo egrotanti significes, etsi male metuo, ne inde præ mærore exspiret. Causas etiam tam diu differendi addidit, nimirum, ne videretur violenter, vel malitiosè eò pertractam fuisse, cum interea minimè ignoraret, quàm hoc sit necessarium. Porro Powlettum & Drurium culpavit, quòd eam hac cura non liberassent, & optavit ut Walsinghamus eorum animos hac de re tentaret. Postridiè, postquam Magno Sigillo munitum esset, per Killegræum iussit, ne fieret, cumq; iam factum docuisssem; festinationem tantam reprehendit, innuendo aliam rationem, ex prudentum quorundam iudicio, posse iniri; Ego respondi, eam rationem semper esse optimam & tutissimam, quæ iustissima. Sed veritus ne in me crimen deriuaret (ut Norfolcij supplicium in Burghleium contulerat) rem totam Hattono communicavi, protestatus me nolle memet aliùs tanto negotio im-

M. D.
LXXXVII.

Eius Petitio.

*Privata pro
se Apologia.*

M. D.
LXXXVII.

mergere. Ille mox Burghleio impertijt, Burleighus reliquis Consi-
liarijs, qui omnes de supplicio maturando consenserunt, & singu-
li voverunt ex æquo culpam præstare: Bealumq; cum Manda-
to & literis miserunt. Tertio post die, cum ex somnio quod de
morte Scotæ narrauit, eam animo fluctuare sentirem, rogavi an
sententiam mutârat. Negauit, at inquit, alia ratio excogitari
poterat, simulq; an à Powletto aliquid responsi acceptum quæsi-
vit. Cuius literas cum monstrassem, in quibus planè recusauit id
suscipere, quod cum honore & iustitia non coniunctum; illa com-
motior, eum & alios qui Associatione se obstrinxerant, periuri-
j & voti violati accusauit, qui magna pro Principis salute pro-
miserant, at nihil præstabunt: esse tamen innuit qui hoc sui cau-
sa præstabunt. Ego autem quàm infame, & iniustum hoc foret,
demonstravi, simulq; in quantum discrimen Powlettum & Dru-
rium conijceret. Si enim illa factum approbaret, & periculum &
dedecus non sine iniustitiæ nota sibi attraheret; sin improba-
ret, homines optimè meritos, & eorum posteros prorsus pessun-
daret. Posteaq; me, eodem, quo Scota sublata est, die, quòd sup-
plicium nondum sumptum, leuiter perstrinxit.

Quantamcunq; in Dauisonum iram, & dolorem ex
morte Scotorum Regina Elizabetha conceperit, aut præ-
se tulerit, certè acerbissimum dolorem nec sine summa
iracundia Rex Scotorum vnicus eius filius hausit, qui
matrem charissimam pietate coluit, quæ in filio conspici
potest, longè maxima; & luctu lamentisq; profequutus
est plurimis. Etenim non existimauit eam pro mutuo
inter ipsos amore & Arctioris amicitiae fœdere nuperrimè
inito, omnibus Principum intercessionibus neglectis,
matrem suam pari Maiestate Principem, Regio genere
coniunctissimam, vili carnifici subiecturam. Robertum
Carium Baronis Hunsdonij filium, qui ex Anglia missus
vt Reginam excusaret, culpâ in Consiliarios & Dauiso-
num coniectâ, in Scotiam non admisit, vix per alium au-
divit, & literas quas attulit, ægrè accepit. Legato suo in
Anglia authoritatem abrogavit, & vindictam spirauit.
Non deerant enim qui persuadere conati, Orbis Chri-
stiani Principes tantam iniuriam Regiæ Maiestati,

Scotorum
Regis dolor.

nominiq̄ue Regio illatam non inultam dimissuros.

Ordines Scotiæ qui iam frequentes convenerant, profitebantur ad matrem vindicandam, & ius eius in Angliæ Regnum tuendum se paratissimos esse, & vitam & fortunas profundere; nec posse iniuriam non tam Regi, quàm vniversæ Scotorum genti illatam vlllo modo concoquere. Erant, qui Regi suadebant vt à Rege Danorum, cuius filiam iam in vxorem ambire cœperat, suppetias navales contra Angliam efflagitaret. Erant, qui Pontificiæ Religioni addicti, suggesserunt, vt potius Hispano, Gallo, & Pontifici Romano se adiungeret, ita Angliam facile posse occupare. Ante omnia, Protestantibus Angliæ nullam fidem haberet; eos iam rerum potiri, & ipsi perniciem tectè struere, occinentes illud, *Qui matrem sustulit & filios tollet*: Erant, qui submonuerunt, nullius partis se palàm declarare, sed tùm Pontificios, tùm Protestantes suspensos tenere. Vtiq̄ue si à Protestantibus palàm staret, vniversi Europæ Pontificij in ipsum tanquam in scopum omnes machinationes collinearent; aliudq̄ue statumen in Anglia non sine ipsius periculo, sibi erigerent. Erant etiam, qui suaserunt vt amicitiam cum Anglia sanctissimè coleret, spem certam ad incertam Martis aleam non devocaret, in Religione recepta sibi constaret, in qua si semel fluctuaret, nec amicos pararet, nec inimicos tolleret. Hæc homines, vt sua quemq̄ue utilitas traxit. Rex ipse supra ætatem acutus, & perspicax, non festinatione, quæ semper cæca, sed consideratè, diu multumq̄; secum & cum paucissimis animo lustravit.

Elizabetha verò culpâ omni in Davisonum & Consiliariorum suorum inconsultam credulitatem, reiectâ, paulatim dolori occurrit, ne solatia intempestiva irritarent; expectavitq̄; dum dolor morâ lenitus tractari se pateretur. Tunc enim cùm Gallos iuvenem Regem ad vlciscendum acrius incitare perspiceret, verita ne ille à Protestantium Religione, Anglorumq̄ue amicitia, versutijs & inflammato vlciscendi ardore abduceretur; omni animi contentione incumbit, vt exulceratum animum &

M. D.

LXXXVII.

*Scotica gentis indignatio.**Qualia consilia suggesta.**Elizabetha placare studet.*

M. D.
LXXXVII.
*Placandi rati-
ones.*

iam abalienatum, omni ratione Principe non indigna, placaret.

Per suos igitur in Scotia, & mox per Baronem Hunfdonium Berwici Præfectum, hæc illi diligentissimè perpendenda proponit. Primum, quanti periculi sit in bellum contra Angliam hac de causa prorumpere, quæ tum necessaria ad vniuersæ Insulæ salutem, tum iustissima vniuersis Angliæ Ordinibus visa. Deinde, an ille par sit huiusmodi bello gerendo, cum Anglia à viris militaribus, à copijs, & opibus nunquam fuerit instructior; & Scotia intestinis bellis exhausta nunquam infirmior. Si externis innitatur auxiliariis, quàm difficulter, & serò consequatur, vel mater doceat, quæ toties frustra implorauit. Et si consequatur, quem speret successum, cum Anglia, Hollandia, & Zelandiæ classibus adiunctis, à Potentissimis Europæ Regibus nihil timeat? In Gallo, aut Hispano quam spem collocet? cum eius potentia Angliæ accessione adaucta ipsorum conatibus aduersetur, eiusq; Religio illorum professioni ita è diametro opponatur, vt illi, nisi cum suo ipsorum damno, auxiliari non possint. Nec Gallus æquis oculis intueri potest Regem Scotorum Angliæ Regno auctum, ne antiquum ius Anglorum in Gallia denudò persequeretur, aut Guisys cognatis iam Gallie Regno inhabitantibus opitularetur. Hispanus autem ambitioni suæ proculdubio inseruiet, quandoquidem se primum esse Catholicum Principem è Regio Anglorum sanguine, & stirpe Lancastria, et si falsò, venditet. Quo nomine Iesuitæ quidam & alij illum, Scotorum Regina superstite, electione ad Diadema Angliæ prouehere conati sunt, quasi hominem ad Romanam in Anglia auctoritatem restaurandam maximè idoneum, matre vnà cum filio posthabita. Etiam suadere ceperunt illam Angliæ Regnum supremis tabulis isti Hispano legare, cogitasse, si filius in Protestantium Religione perseveraret.

Quorsum hæc tendant, & quid auxilij ab Hispano sperandum, Rex viderit? & simul si à Religione in qua educatus desciverit, quanta cum ignominia animam in æternam perniciem, & vniuersam Britanniam in exitium præcipitet? Prætereà illi cogitandum, si vindictam cogitet, an Angliæ Ordines qui sententiam in matrem tulerunt, non ipsum etiam noua sententia, suc-

M. D.
LXXXVII.

successionis iure omninò excluderent : quorum amorem necessitati cedendo, & animi motus cobibendo facile conciliet, cum id quod factum, infectum esse nequeat. Suo autem tempore florentissimo Angliæ Regno tranquille potiatur. Interim securitate fruatur, suoq; honori satis consuluisse apud omnes æquos rerum aestimatores videatur; quandoquidem dum tempus erat, nullum pietissimi filij erga matrem officium prætermiserit. Ad veritatem autem sibi persuadeat, Reginam Angliæ illum vt filium animo materno amantissimè & indulgentissimè habituram. Hæc illa in aures Scotorum Regis inculcanda curavit, statuitq; ne ille dubitaret matrem, ipsa inconsulta, sublatam fuisse, sententiam contra Dauisonum omnium Delegatorum subsignationibus, imò & Magno Angliæ Sigillo testatam, ad eum mittere; aliudq; itidem instrumentum, vt magis placaret, Iudicium Angliæ chirographis subsignatum, quo testarentur sententiam illam, eius in successione iuri nihil officere, aut præiudicare posse.

Dum Regem his & huiusmodi rationibus leniter demulcet, vt bellum quod ab Hispano imminere prospexit, præverteret, Dracum cum quatuor Navibus Regijs, & alijs in Hispaniæ littora emisit, ad Naves in portibus opprimendas, & apparatus intercipiendum, qui Portum Gaditanum ingressus, sex triremibus, quæ se obiecerant, ad propugnacula fugatis, centum plus minus navigia, in quibus plurimum bellici apparatus, & rei annonariæ, submersit, cepit, aut ignibus absumpsit; & inter eas Galeonam grandem Marchionis S. Crucis, & alteram Ragusinam mercibus onustam. Inde ad * Promontorium Sacrum reuersus, propugnacula tria oppugnavit, & deditione cepit, totaq; ora piscatorum naviculis & retibus incensis, Cascaletum ad ostium Tagi accessit, vbi Marchionem S. Crucis ad pugnam provocavit, qui ne mouit quidem, sed illum liberè per littora grassari, & naves abripere, nullo prohibente, permisit. Inde velis ad Azoras Insulas versis, fortè fortunâ in Onerariam ingentem, & admodum opulentam (Caraquam vocant) S. Philippi nomine insignem, ex India Orientali redeuntem incidit, eamq; facile expugnauit.

Dracus ad Hispanum auertendum missus.

Quid ille prestiterit.

* Cabo S. Vincente.

Caragua S. Philippi capta.

M. D.
LXXXVII.
*Utilitates
hinc conse-
quuta.*

*Indica Mer-
catorum So-
cietas.
Cauendishus
orbem cir-
cumnavigat.*

*Stanleius &
Yorcus pro-
ditores.*

pugnauit. Quod plebs nautica vtrinq; ex nomine *Phi-
lippi*, Philippo Hispano malè ominabatur. Ex hac breui
expeditione, magnæ sanè utilitates Anglis consecutæ
sunt, quando quidem Hispani tantam bellici apparatus ia-
cturam passi, à consilio Angliam hoc anno invadendi ne-
cessariò destiterint, & Angli immania illa navigia instar
castellorum, quæ antea formidarunt, alacrius iam inde
oppugnarunt; necnon Indicarum mercium opulentiam,
negotiandiq; in Orientali illo orbe rationem è mercato-
rum indicibus adeò plenè perspexerunt, vt quæstuosam
eò navigationem postea instituerint, inita mercatorum
Indiæ Orientalis Societate.

Eodem tempore in altera Orbis plaga, Tho. Cauen-
dishus è Suffolcia, qui ante biennium ex Anglia cum tri-
bus navibus soluerat, *Fretum Magellanicum* prætervectus,
in ora *Chili*, *Peruia*, & *Nouæ Hispaniæ*, plura Hispanorum
oppidula incendit, x i x. naves onerarias, & inter eas Re-
giam navem opulentissimam iuxta *Calliformiam* cepit &
diripuit; per *Philippinas*, *Moluccas*, *Promontorium Bonæ
Spei*, & *S. Helenæ Insulam* domum hoc anno ^{sequente} opima cum
præda, & insigni cum gloria redijt, vtiq; tertius à Ma-
gellano qui Orbem terrarum circumnavigauit. Si parti-
cularia desideres, adeas Anglorum nauigationes tribus
voluminibus à Richardo Hacluito diligentissimè de-
scriptas.

Vt Dracus & Cauendishus hoc tempore illustrem
cum laude famam, ita alij duo Angli, Guilielmus Stan-
leius, & Rowlandus *Yorcus* ignominiosam proditionis in-
famiam sibi compararunt. *Yorcus* ille Londinensis, ho-
mo discincto ingenio & præcipiti audaciâ, suo tempore
inter sicarios celebris, quòd feralem illam rationem in
duellis punctim petendi, summa cum audaciæ admira-
tione primus in Angliam intulerit, cum Angli hætenus
peltis armati, gladijs latioribus cæsim depugnarent, &
vel punctim, vel infra cingulum ferire minimè virile ex-
istimarent. Hic nescio qua iniuria à Leicestrio affectus,
profugit, & aliquandiu inter Hispanos in Belgio meruit;
tandemq;

M. D.
LXXXVII.

tandemq; reconciliatus propugnaculo iuxta Zutphaniam præficiēbatur. Sed insolens contumeliæ animus, statim de vindicta ita cogitavit, vt pretio corruptus, non solum locum hosti tradiderit, sed etiam Stanleium, qui singulari fide, & fortitudine in Hibernico bello meruerat, iteratis & iuratis asseuerationibus eum *coniurationis Babingtoniæ* manifestum ex coniuratorum confessionibus teneri, & iamiam in Angliam ad patibulum abripiendum, in sceleris societatem pertraxerit, atque persuaserit homini, vt Daventriam Urbem munitam & opulentam contra fidem Leicestrio & Ordinibus obstrictam, Hispanis proderet. Sceleris autem magnitudine perspecta, contra prodicionis notam, se conscientia solatus, quod locum à rebellibus detentum vero Domino restituerit, & summè Pontificius, mox Sacerdotes accersijt ad legionem suam, quæ ex mille trecentis Anglis & Hibernicis constabat, in Pontificia Religione imbuendam, iactitando hanc fore *Seminariam militum legionem*, qui Romanam Religionem armis, vt *Seminary Sacerdotes* scriptis, propugnarent. Et ad hanc quidem rem Alanus, paulo post Cardinalis factus, non solum Sacerdotes protinùs misit, sed vnà libellum edidit, quo ex Pij v. in Elizabetham *Bulla*, & prodicionem laudavit, & ad eiusmodi perfidiam alios excitavit, quasi Regiæ excommunicatæ nec seruire, nec obsequi tenerentur. Sed vide quo exitu.

Hispani *Yorcum* & Stanleium inter se committunt. *Yorcum* veneno tollunt & bona diripiunt; cadaver post tres annos ab Ordinibus effossum, & patibulo suspensum, computruit. Stanleium eiusq; Legionem à Daventria emouent, huc illuc raptatam periculis obijciunt, adeoque negligunt, vt alij inedia miserè perierint, alij sensim difugerint. Ipse spe præmij in Hispaniam profectus, operam ad Hiberniam invadendam obtulit; sed nec pro honore, quem expectavit, acceptus, nec fides vlla habita. Hispanis enim diverbium esse fertur, *Proditori honorem aliquem habere fas est, fidem nefas*. Seroq; iam didicit sese primum omnium prodidisse.

Hæ

Quo successu

M. D.
LXXXVII.
Ordines Leicestrium accusant.

Hæ proditioes magnam Leicestrio invidiam apud Belgas Confœderatos conflarunt, quòd proditores fuerint illi ex intimis; & Anglicæ etiam nationi, quam convitijs gens linguæ liberioris infectari non destitit, donec edictis coerceretur. Ordines verò longis ad Reginam literis Leicestrium reipub. malè administratæ in re monetaria, militari, & mercatoria accusant, & eius *Restrictioni*, & credulitati damna à proditoribus accepta imputant. Illa ad rem examinandam & componendam, & animos de pace cum Hispano tentandos, Thomam Sackuillum Baronem *Buckhurstum*, in sanctius consilium Leicestrio absente nuper adscitum, Norrisium, & Bartholomæum Clercum mittit, qui in hæc fideliter incubuerunt. Verùm cum officiosa *Buckhursti* sedulitas Leicestrio infidiosa videretur, eius ira, & firmata apud Reginam gratia ita valuerunt, vt *Buckhurstus* reversus plures menses domi se continere iuberetur.

Ad Sclufam liberandam evocant.

Sclufâ postea à Parmensi obsessâ, Leicestrius ad suppetias ferendas ex Anglia ab Ordinibus accitur. Eam furenter, septendecim millibus, è maioribus tormentis, eiaculationibus impetitam, hiatuq; magno aperto, Rogerus *Williams*, Franciscus *Verus*, Nich. *Baskervillus*, cum præfidiarijs Wallonibus & Anglis magna fortitudinis laude aliquandiu propugnarunt, & tandem necessariò dediderunt, cum Leicestrius, qui opem laturus, hostibus impar, recessisset. Nec sanè Ordines iustum exercitum præbere voluerunt, qui potestatem quam illi verbis maximam detulerant, re vera sibi reservarant. Nec ille dignatus privatis hominibus minoris notæ sub Ordinum nomine subesse, qui eandem in ipsum Governatorem authoritatem, quàm Carolus Quintus in suos Belgij gubernatores tenuerat, exercere contenderunt. Hinc similtates, imò inimicitia vtrinq; apertæ proruperunt; & sanè apertiores, postquam de pace cum Hispano verba semel fecisset. A Pacis enim nomine vt suis rationibus damnosissimo, auribus, animoq; abhorruerunt. Ille autem cum suam authoritatem indies evilesceere sentiret, ad fraudes

Exagitant.

fraudes

fraudes conversus, factiones in populo alere, Lugdunum aliasq; vrbes in suam potestatem redigere statuit. Sed hac spe cum quorundam exitio excussus, gravissima offensione concitata, in Angliam à Regina revocatus, gubernatione cessit, liberamq; administrationem Provincia- rum Ordinibus reliquit, ab invidis irrisus, *Excellentiaq;* titulo, quo primus Anglorum vsus erat, expulso.

Discedens nonnullis quos in factionem traxerat, Sym- bola auro fusa occultè distribuit, in quorum altera parte ipsius effigies, in altera Grex, aliquot, oviculæ errantes, & Canis abiturus respectans. Iuxta hunc, *INVITVS DE- SERO*, iuxta illas, *NON GREGEM, SED INGRA- TOS*. Nec dubium, quin ille dominationem sibi arripe- re cogitarit. Verùm hæ gentes non solum contra Hispa- norum vires qui & auro & arte bellum gerere callent; sed etiam contra Gallorum & Anglorum versutias, ipsiusq; Aurasionensis vulpinantis astutias avitam libertatem, non tantum sua solertia retinuerunt, sed supra fidem, pro- no vicinorum favore adauxerunt; & quod magis miran- dum, cum cæteri bello exhauriantur, soli ditescunt. Mau- ritius Nassovius Principis Aurasionensis ex Anna Saxo- nica Mauritij illius Heroici Electoris filia filius, annos viginti natus in Leicestrij locum, *Unitis & confœderatis Prouincijs* ab Ordinibus; & Peregrinus Baro *Willough- beius* Anglorum in Belgio copijs à Regina præficitur: quibus factio Leicestrij multum faceffit negotij. Præsi- diarij enim *Getrudis Bergæ, Nardæ, Worcomij, Huesdæ,* & in- primis *Medenblicæ* Anglis addicti, quasi Reginae obsequij fidem iurarant, tumultus concitarunt. Et Guilielmus *Russellus Flushingæ* Præfectus, plectis in partes *Armui- ensibus & Campuerensibus*, Ordinibus diffidentia plenissi- mis suspectus erat, quasi *Valachriam* insulam in Anglorum potestatem redigere cogitaret, suspicionemq; auxit adventus Admiralli Angliæ, qui quamvis rem pacare stu- duerit: illi tamen, sibi metuentes, diffidentiam minimè celarunt, sed & publicè nummis ingeniosè, signatis cum duabus Ollis mari innatantibus (ex veteri Apologo) atq;

M. D.

LXXXVII.

*Ille eorum
vrbes tentat.
Revocatur.*

*Excellentia
titulus.*

*Symbole suis
distribuit.*

*Mauritius
Nassovius
substituitur.*

*Factio Leice-
striana in
Belgio.*

*Russellus su-
spectus.*

M. D.
LXXXVII.

in scriptis, SI COLLIDIMUR, FRANGIMUR: & privatim ad Reginam literis testati sunt. Quæ illorum perstudiosa, nec sui negligēs, pericula (classe Hispanica iam imminente) prospexit, & Willoughbeio imperavit ut tumultuantes in Ordinum obsequium reduceret, quòd cum Mauritio foeliciter præstitit.

Leicestrius
adversariorum
criminationes
eludit.

Leicestrius reversus, subodoratus criminationem in se comparatam à Buckbursto, & cæteris de re in Hollandia malè administrata, & iudicio coram Consiliarijs sistendum; priuatim se supplicem ad Reginæ pedes cum lacrimis abiecit, eiusq; fidem imploravit. Obtestatus ut quem abeuntem cum honore emiserat, redeuntem cum ignominia non exciperet. Quem humi iacentem extulerat, viuum, videntemq; non inhumaret. Et huiusmodi blandiloquentia offensum Reginæ animum deliniuit, ut nobilis ira deferverit, & eum in pristinam gratiam receperit. Adeò, ut cum postridie in iudicium vocaretur, suum inter Consiliarios locum capefferet, nec ad mensæ caput de more procumberet; atq; Secretarium capita accusationis legere incipientem interromperet, conquestus iniquius secum absente actum, publica quæ habuit documenta privatis instructionibus restringendo, & facta ad Reginæ iudicium Appellatione, totam criminationem, non sine tacita adversariorum indignatione, elusit.

Baronis A-
bergenne
obitus.

E vita hoc anno mense Februario emigravit Henricus Neuillus Baro Abergeuennæ, pronepos Edwardi Neuilli, qui regnante Henrico Sexto, hoc titulo potitus est iure vxoris filix vnica, & hæredis Richardi de Bellocampo, Comitis Wigornix & Baronis Abergeuennæ. Quo iure, cum vnica filia huius Henrici, vxor Thomæ Fani Equitis aurati, titulum Baronissæ Abergeuennæ vendicaret, lis orta est memorabilis de titulo inter eam, & proximum hæredem masculum, cui testamento, eodemq; autoritate Parliamentaria confirmato, Castrum Abergeuennæ legatum erat.

Et Ducissa
Somersetti.

Fatis iam etiam concesserunt, & vno quidem mense Aprili, alij quatuor magna imprimis apud nos celebritate;
Anna

Anna Stanhopia Somerfetti Ducissa nonagenaria, quondam Edw. Seimori Ducis Somerfetti, & Angliæ Protectoris vxor, quæ muliebri æmulatione cum Catharina Parra, Regis Henrici VIII. Regina Dotaria, de dignitatis prærogativa tragædias in Seimeria familia excitavit, persuasa à Dudleio Warwicensi, dum ille perniciem huic præpotenti iam familiæ strueret, ne illa Protectoris vxor, Regina Dotariæ quæ Protectoris fratri enupta, syrma tolleret, aut locum cederet. Radulphus Sadleirus Ducatus Lancastriæ Cancellarius, vir magnis & multis Reipub. negotijs spectatus, & vltimus Angliæ Banerettus, qua dignitate in prælio Musselburgensi fuit ornatus. Thomas Bromleius Angliæ Cancellarius sexagenario minor, Vir iuris prudentia insignis. Et sexto post die, qui illi successor à Regina destinatus, Edwardus Rutlandiæ Comes ex *Maneriorum* familia tertius, iuris scientia, & omni politiori eruditione ornatissimus, vnica filiola Elizabetha relicta, quæ Guil. Cecilio Thesaurarij Burghlæi nepoti vxor. Christophorus verò Hattonus florentissima apud Principem gratia, suffectus erat ex Aula Cancellarius, quod Iuris Anglici consultissimi permolestè tulerunt. Illi enim ex quo Ecclesiastici degrada deiecti, hunc Magistratum, summum togatæ dignitatis culmen, viris Ecclesiasticis & Nobilibus plerunq; olim delatum, magna cum æquitatis & prudentiæ laude gesserant. Cæterum ille evectus erat Aulicis quorundam artibus, vt ex eius ab Aula absentia, & difficili tanti Magistratus munere, cui imparem nôrunt, gratia apud Principem imminueretur. Splendidissimè tamen omnium quos vidimus, gessit, & quod ex iuris scientia defuit, æquitate supplere studuit.

Ioannes Perottus hoc anno ex Hibernia revocatus, Provinciam Guilielmo *Fitz-Williams* tradidit pacatissimam, cum suspectos ad fidem, datis obsidibus, obstringendam induxisset; idq; quamprimùm ne si delibera- rent, defecisse viderentur, suspectissimos prouidè interceptos in custodiam dedisset, & reliquos fidei in Principem hoc ambiguo tempore admonuisset, qui illi ob

M. D.
LXXXVII.

Et Radulphi
Sadleri.

Et Comitæ
Rutlandiæ.

Hattonus fit
Cancellarius.

Guil. Fitz-
Williams
iam quintum
Hiberniæ
Prorex.

M. D.
LXXXVIIJ

*Hibernici
belli difficul-
tates unde.*

amorem in gentem Hibernicam, lubentissimè auscul-
tarunt.

Hactenus (vt tantisper exspatier) Anglis bella in Hi-
bernia satis erant facilia. Octingenti Pedites, & trecenti
Equites invictus habebatur exercitus. Randolphus cum
sexcentis Anglis, O-Nealum cum IIII M. Hibernicis,
Colierus, Anno M. D. LXXI. cum sua vna cohorte mille
Hebridianos in Connachtia, Butleros cum numerosa re-
bellium turba trecenti equites facilè profligarunt, & duo
peditum ^{cohorte} ~~turmae~~ supra xx Hibernicorum castella vno
die expugnarunt, vt alia taceam. Verùm postquam Pe-
rotti iussu assiduè domi exerciti, armorum doctrina im-
buti, & destinato ictu bombardulas displodere edocti, vt
paratiores essent contra Hebridianos: & deinde Belgicis
bellis innutriti, muniendi rationes edidicerant; diffici-
liori fanè bello, vt videbimus, Anglos exercuerunt.

M. D. LXXXVIII.

*Annus Mira-
bilis.*

Am ad Annum Christi M. D. LXXXVIII.
quem Regiomontanus Astronomus ante se-
culum, *Annus fore Mirabilem*, & Germani
Chronologi *Mundi Climactericum* prædixe-
runt, pervenimus. Rumores bellorum qui
priùs tenues, indies magis magisq; increbuerunt, & iam
non varia fama, sed clara, & vna omnium voce perfere-
batur classem invictissimam in Hispania contra Angliam
instrui, clarissimosq; scientia militari duces, & veteranos
ex Italia, Sicilia, etiam & America, in Hispaniam acciri.

Pontifex enim Romanus, Religiosi quidam Hispani,
& Angli nonnulli patria profugi Hispanum ad consilium
debellandi Angliam, Lusitanico bello ante annos decem
interruptum, iampridem revocauerant; sedulo hortati,
quandoquidem Deus immensis illum beneficijs cumu-
lasset, Lusitania cum India Orientali, & plurimis opu-
lentissimis insulis imperio adiectis, vt ipse aliquid vicissim
præstaret,

*Apparatus
in Hispania
contra An-
gliam.*

Quo consilio.

præstaret, quod Deo tantorum bonorum largitori gratum esset, & Catholici Regis Maiestate dignissimum. Nihil autem Deo gratius, aut ipso dignius esse, quàm Dei Ecclesiam propagare. Hanc nec gloriosius nec maiori cum merito propagari posse, quàm Angliam debellando, & Catholicam Romanam Religionem, hæresi profligata, replantando. Iustissimum hoc bellum futurum differuerunt, non solum quòd necessarium, sed etiam quòd pro Christi Religione asserenda. Quandoquidem Regina Angliæ excommunicata, contumax in Ecclesiam Romanam persistit, rebelles in Belgio fovet, Hispanos assiduis deprædationibus infestat, vrbes in Hispania, atq; America intercipit, & diripit: atq; nuperrimè Scotorum Reginam, omnium Regum Maiestate violata, è medio sustulit. Nec minus vtile fore, quàm iustum.

Ita enim ille Regna florentissima ad Imperiũ adijciat, rebellionem Belgicam, quæ Anglica quasi aura animatur, extinguat, navigationes ex vtraque India securas reddat, sumptusque annuos, ad deducendas & reducendas classes Indicas, minuat. Vt facile etiam probarent, suggererunt classem Anglicam nec numero, nec magnitudine, nec firmitate cum Hispanica, (Lusitanica iam adiecta,) esse conferendam; Angliam minimè esse munitam, à ductoribus, militibus, equitatu, bellico apparatu minus instructam, opibus & amicis nudam, plures passim esse per Regnum Romanæ Religioni addictos, qui auxilia illicò adiungent. Denique tantas esse Hispani terra marique vires, tantam Hispanorum virtutem, vt nemo se opponere auderet, & certissimam victoriam fidentissimè sponderent. Ad hæc, opportunitatem iam diuinitus esse oblatam, cum ne à Turca, pactis nuper inducijs, nec à Gallis intestino nunc bello implicatis, sit metuendum. Fidem etiam fecerunt facilius esse Angliam, quàm Belgium expugnare; quòd navigatio ex Hispania in Angliam sit brevior & opportunior, per mare scilicet apertum; in Belgium longior, & difficilior per mare magna ex parte conclusum, & Angliæ obiacens. Item, quòd Bel-

M. D.
LXXXVIIJ

*Quibus de
causis.*

M. D.
LXXXVIIJ

Belgium fit quasi continuum propugnaculum, tot vrbi-
bus & arcibus vbiq; munitum, Anglia verò nullis; vt faci-
le fit illis statim in ipsa regni viscera, non minùs quàm
nuper in Lusitaniam, penetrare. Postremò ex Axioma-
te militarij. *Hostem a tergo non relinquendum.* Anglos itaq;
hostes Hispanis acerrimos ante omnia necessariò ex-
pugnandos, quorum auxilijs Belgæ subnixj tam diu belli
molem sustinuerant, & sine quibus subsistere non pote-
runt. Adeò vt Angliâ debellatâ, Belgium necessariò
subiugetur.

*De inuaden-
di ratione de-
liberatio.*

His ita constitutis, de ratione Angliam inuadendi seri-
as instituunt deliberationes. Aluarus Bassanns Marchio
S. Crucis, cui summa classis imperium delatum fuit, ante
omnia censuit portum aliquem in Hollandia aut Zelan-
dia, a terrestribus Parmensis copijs, & aliquot nauibus
Hispanicis præmissis; ex improviso occupandum; in
quem Hispanica classis receptum haberet, & è quo inua-
sionem opportunè exordiretur, quando quidem in mari
Britannico turbido, ventis subindè mutantibus; & in quo
æstus imprimis sunt observandi, classis tutò consistere
non possit. Iuxtaq; cum illo sensit Parmensis, qui hanc
expeditionem maximoperè vrgebat. Alij tamen hoc mi-
nimè probarunt, vt difficile, periculi plenum, longi tem-
poris, multæ operæ, magnæ expensæ, incerti successus;
quòdque nec clàm, nec ex improviso fieri posset, & facile
ab Anglis impediretur. Hi putarunt, iisdem expensis
Angliam posse faciliùs expugnari, certamq; & explora-
tam fore victoriam, si instructissimus ex Hispania & Bel-
gio exercitus, valida classe ad Tamisis ostium exponatur,
& Londinum vrbs primaria inopinato assultu opprima-
tur. Hoc factu facillimum visum, ideòque protinùs exe-
quendum omnibus sedit sententia. Inter hos tamen, non-
nulli bellum priùs per facialem denunciandum censue-
runt, callido, vt ipsis videbatur, consilio, tum vt suspicio-
nem ex vicinorum Principum animis eximerent, tum vt
Reginam exteros milites in auxilium vocare adigerent;
spe concepta (qua mercenariorum est insolentia) eos tu-
mul-

multuosiùs acturos, agrosque populaturos: & inde illam odium apud suos subituram, & omnia in Anglia fore confusissima. Sed nec hi auditi apud homines virium fiducia ferocientes, satisque habuerunt Pontifici Rom. & Catholicorum apud Deum Sanctosque intercessionibus causam, classem, & exercitum commendare; librumque typis in terrorem edere, in quo vniversus apparatus sigillatim proponitur; qui sanè tantus per Hispaniam, Italiam, & Siciliam, vt ipsi Hispani obstupescerent, & *Classem Inuincibilem* nominarent.

Parmensis quoque in Belgio, Hispani mandato, naues ædificat, & navigia panda quamplurima, quorum singula, x x x. equis vehendis satis ampla, pontibus ad eadem adaptatis; nautas ex Orientali Germania conducit, trabes inferiori parte acuminatas ferroque munitas, & à latere falcatas; viginti millia vasorum, immensamque fasciculorum ligneorum struem comparat, & in maritimis Flandriæ oppidis exercitum c i i i cohortium peditum, & i i i i c i o equitum collocat, inter quos septingenti profugi Angli, qui omnium despiciatissime habiti. Nec Stanleius qui præfuit, nec Westmorlandius, nec alij qui operam & consilium detulerunt, auditi: sed pro impietate in patriam, omni aditu prohibiti, & tanquam pessima auspicia meritò, non sine detestatione reiecti. Sixtus etiam Quintus Pont. Rom. ne deesse videretur, Alano Cardinali Anglo in Belgium misso, *Bullas Declaratorias Pij v. atque Gregorij x i i i* renouat, Reginam excommunicat, Regno abdicat, subditos ab omni fidelitate absoluit, *Cruciatamque*, vt contra Turcas & infideles, typis publicat, qua omnibus adiutoribus plenarias ex Ecclesiæ thesauro enlargitur indulgentias. Vnde huic militiæ nomina sponte dederunt Marchio à *Burgaw* è familia Austriaca, Dux Pastranæ, Amadæus Sabaudus, Vespasianus Gonzaga, Ioannes Medices, & plurimi vndiquaque nobiles.

Elizabetha contra, ne incauta opprimeretur, classem quantum posset maximam, & omnia ad bellum necessaria singulari studio apparat. Et ipsa (quæ in ingenijs dig-

M. D.
LXXXVIIJ

Classis in-
vincibilis.

Apparatus in
Belgio.

Proditores o-
diosi.

Subsidium à
Papa.

Apparatus in
Anglia.

nos-

M. D.
LXXXVIIIJ

Mari.

noscendis iudicio acerrimo, & cum soluta sibi fuerit eligendi optio, non de aliorum commendatione, semper foelicissima, ad singula munia optimos nominatim designavit. Univerſæ verò classi præfecit Carolum Howardum *Effinghamium*, Angliæ Thalassiararcham siue Admirallū. De cuius foelicitate optimè sibi persuaserat, quem rei maritimæ gnarum, providentia cautum, animo fortem, in agendo industrium, & magna inter classarios authoritate, tum ex moderatione, tum ex nobilitate noverat. Eum ad Occiduas Angliæ partes tempestivè mittit, ubi Dracus, quem Subthalassiararcham constituit, se adiunxit. Henricum *Seimorum* filium secundo-genitum Ducis Somersetti, ad oram Belgicam cum XL navibus Anglicis & Belgicis, ne quâ Parmensis cum suis copijs egrederetur, excubare iubet; etsi non deerant, qui hostem expectandum, & terrestri prælio excipiendum summo perè suaserunt, iuxtà ac deliberatum fuerat, regnante Henrico VIII. cum Galli numerosa classe Angliæ imminerent.

Et terrâ.

Ad terrestre bellum, per littora Australia disponuntur XX M. bellatorum, duo prætereà exercitus à delectu & disciplina lectissimi conscribuntur, quorum alteri, qui constabat ex Equitibus M. Peditibus XXII M. præfuit Leicestrius, castraq; ad Tilburiam haud procul à Tamisis ostio, habuit: (hosti enim certum constitutumq; fuit Londinum primum aggredi,) alteri qui constabat ex XXXIIII. millibus peditum & IIM. equitum ad Regnam stipandam, præficitur Baro Hunsdonius.

*De resistendo
consultatio.*

Arthurus Baro Greius, Franciscus *Knolles*, Ioannes Norrius, Richardus Binghamus, Rogerus *Williams*, viri ex ordine Equestri, & militari scientia clarissimi seliguntur, qui de ratione belli terrestri consilia conferrent. His visum ut loca hostili exscensionis tam ex Hispania, quam Belgio opportuna, scilicet, *Portus Milfordicus, Falmoutha, Plimoutha, Portlandia, Vecta Insula, Portsmoutha*, apertum illud Cantij littus, quod *Downes* vocamus, *Tamisis ostium, Harewicus, Yarmoutha, Hullum, &c.* præsidijs, & operibus

bus munirentur, milites exercitati per Provincias maritimas ad hæc defendenda, signo dato, convenirent, hostem exscensione quantis possent viribus prohiberent. Sin exscensionem faceret, vastitatem agris longè lateq; inferrent, omnia quæ vsui essent corrumpere, ne alia, quàm quæ humeris ferret, cibaria inveniret; assiduisq; ad arma conclamationibus noctu & interdiu ita hosti insisterent, vt quietem non concederent. Belli verò aleam non tentarent, donec plures ductores cum suis numeris convenirent. E ductoribus autem vnum nominarunt, qui in singulis Comitibus cum imperio præesset. Nec lubet sigillatim referre, quas mediterraneas Provincias huic & illi littori subsidio assignarunt, quos numeros, quæ arma, & quam pugnandi rationem præscripserunt.

Hac tempestate cum nonnulli Reginae sæpius inculcarent, non tam Hispanos foras, quàm Pontificios domi formidandos esse. Siquidem Hispanos nihil hostile in Angliam aufuros nisi fiducia auxiliij ab ijs, ideoq; ad securitatem *capita Pontificiorum quæ sitis causis demetenda*; prolato Henrici Octavi exempli, cum Imperator & Gallus, instigante Pontifice, in procinctu essent ad Angliam invadendam. Statim vt ille Marchionem Exoniæ, Baronem Montifacuti, Edw. Neuillum, & alios quos coepto fautores suspicabatur, è medio sustulisset, expeditio suscepta simul cecidit. Illa autem hoc, vt crudele cõsiliu averfata, satis habuit quosdam Pontificiorum, nec illos quidem è primarijs ad *Wisbecham* in palustri Regione, in custodiam amandare. Et in omnes partes oculos animumq; intendens, Ordines minimè dormientes crebris literis excitat, Guil. *Fitz-Williams* Hiberniæ Proregem, quid faceret edocet. Scotorum Regem per suos in Scotia & nuntios comonefacit, vt sibi à Pontificijs & Hispanica factione inprimis caueret. Ille autem non ignarus quanta tempestas & vastitas impenderint, pro perpetuo suo in veram Religionem & Reginam studio, sponte incitatus, iam antea Dumblanensem Episcopum à Põtifice Romano missum audire recusaverat, & foedus inter Scotiæ Protestantes ad re-

M. D.
LXXXVIIJ

Et de Pontificijs domi.

Regis Scotorum contra Hisp. alacritas.

M. D.
LXXXVIIJ

De pace in-
terim collo-
quium.

sistendum Hispanis, ineundum curaverat. Ipseq; in *An-
nandiam* cum exercitu profectus Maxwellium, nuper ex
Hispania contra fidem datam in Scotiam reversum, Hi-
spanoq; studentem, expugnatis castris, in carcerem con-
iecit, Hispanos hostium loco habendos declaravit, &
contra eos arma magna alacritate expedivit.

Inter hos belli apparatus vtrinq; maximos, nec pacis
consilia abiecta fuere. Ante biennium, cum Parmensis
secum perpēdisset quàm difficile foret bellum Belgicum
conficere, dum Reginæ subsidijs quotidie aleretur; per
litteras operâ Jacobi Crofti à sanctiori consilio pacis per-
quàm studiosi, Andreæ Loei Belgæ, & aliorum, sedulo
egerat vt de pace tractaretur, vtiq; authoritatem sibi ab
Hispano esse delegatam. Illa verita ne subdolè hoc age-
ret, vt amicitiam inter ipsam & Confœderatas Provincias
dissueret, easq; clandestinò ad Hispanum pelliceret, rem
aliquandiu distulit. Nunc autem, vt bellum vtrinq; im-
minens averteretur, de pace, sed armata manu, tractare
constituit, nec Parmensis quidem abnuit.

Mense itaq; Februario in Flandriam delegantur Hen-
ricus Comes Derbiæ, Guil. Brookus Baro Cobhamus,
Iacobus Croftus Regiæ Censor, Valentinus Dalus, &
Ioannes Rogerfius LL. Doctores. Qui omni humanita-
te Ducis nomine excepti, Dalum protinùs ad eum mise-
runt, vt de loco conveniendi consuleret, & authoritatem
ab Hispano delegatam cerneret. Ille locum constituit
prope *Ostendam*, non in ipsa *Ostenda* quæ contra Regem
ab Anglis iam detenta; authoritatem autem delegatam
cum convenirent, monstrandam promisit. Optavit au-
tem vt rem maturarent, ne quid intereà interveniret,
quòd pacis negotium interturbaret. Richardotus autem
apertius dixit, *se nescire quid contra Angliam intereà fieret.*
Haud ita diu post, Rogerfius ad Principem expresso Re-
ginæ mandato mittitur, vt certò sciret an consilium inva-
dendi Angliam susceptum fuerit, quod ille & Richardo-
tus modò innuere videbantur. Affirmavit ille, se de An-
glia invadenda ne cogitasse quidem, cum rem maturatò
fieri

fieri optaverit, & Richardoto quodammodo succenfuit, qui eiusmodi verba sibi excidisse negavit.

Die Aprilis x i i. in tentorijs prope Ostendam Comes Arenbergius, Champignius, Richardotus, Maesius Doctor, & Garnierus à Parmensi delegati cum Anglis conuenerunt, quibus dignitatis prærogativam & incedendo, & sedendo vltro detulerunt. Cumq; affirmassent Ducem autoritate ad pacem tractandam satis munitum esse, Angli proposuerunt inducias primò ineundas esse. Illi negarunt, vtiq; damnosas Hispano futuras, qui numerosum exercitum iam totos sex menses aluerat, si pax non conficeretur. Angli instabant inducias illas priusquam in Belgium advenerant, promissas fuisse. Illi contrà, inducias ante sex menses promissas fuisse agnoscunt, sed non admissas, nec Reginae integrum esse inducias pro Hollandis & Zelandis pacisci, qui quotidie hostilia moluntur. Angli vrgent vt induciæ sint generales pro omnibus Reginae territorijs, & Regno Scotiae. Illi nisi pro quatuor Belgij oppidis in Reginae manibus, viz. *Ostenda, Flushinga, Berga ad Zomam, & Briela* concedere abnuunt, easq; durante tractatu, & dies viginti subsequentes, idq; eiusmodi verbis, vt interea liceret Reginae Angliæ Hispaniam, & Hispano Angliam ex Hispania & Belgio inuadere. Dum ita de inducijs & loco, qui tandem *Bourburgi* constitutus, procrastinatur, Croftus præ summo pacis studio Bruxellam, cæteris delegatis incòsultis, profectus, articulos quosdam privatim proposuit, quod Leicestrio criminante, carcere postea luit, licet illi sanè, reliquorum iudicio, non improbandi. Sed Delegatis circumscripti limites non sunt transfiliendi. Demùm, cum vt ab armis omninò abstineretur, Angli extorquere, & Diploma, quo Parmensi tractandi de pace autoritas concessa, nulla ratione videre possent, hæc proposuerunt, *Vt fœdera antiqua inter Reges Angliæ & Duces Burgundiae renouarentur & constabilirentur, vt Belgæ vniuersi priuilegijs suis plenissimè fruerentur, & libera conscientia Deum colerent, vt Hispani & externi milites è Belgio submouerentur, ne vel Belgæ, vel finitimæ*

M. D.
LXXXVIII

*Anglorum
propositiones,
& ex altera
parte respon-
sa.*

M. D.
LXXXVIII

regiones ab illis timerent. Quæ si concederentur, Reginam ad æquas conditiones de Belgij oppidis, quæ iam possidet, descensuram (vt constaret se non sui commodi causa, sed necessariæ defensionis tam Belgarum, quàm sui ipsius, arma sumpsisse) dummodò pecunia quæ inde debetur refunderetur. Illi respondent, In fœderibus antiquis renouandis nullam futuram difficultatem, quando amicè de ijs inter se conferre placebit. Non esse cur exteri Principes de Belgarum priuilegijs sint solliciti, quæ non modò Prouincijs & Urbibus reconciliatis, sed etiam vi armorum reductis benignissimè concessa fuere. Militem externum ex vrgète necessitate retineri, cum Hollandia, Anglia, & Gallia iam arma induerint. Quod ad oppida illa Regi erepta, & pecuniam expensam, Hispanum posse postulare tot aureorum myriades sibi à Regina rependi, quot ille in bellum Belgicum impendit, ex quo illa Belgas deficientes fouerit, & in tutelam suscepit.

Cum Parmense
se expostulatio.

Sub hoc tempus, Dalus iussu Reginae ad Parmensem profectus, leniter cum eo expostulat de libello recens edito ab Alano Anglo Cardinale, quo Nobiles populumque Anglicum & Hibernicum adhortatur vt se adiungerent copijs Hispanicis sub ductu Ducis Parmensis, ad exequendam sententiam Sixti Quinti Pontificis Romani in Reginam Angliæ Bullâ iam promulgatam. Qua illa heretica, illegitima, crudelis in Mariam Scotorum Reginam, &c. declaratur, subditisque mandatur vt Parmensi contra ipsam auxiliarentur. (Et magnus profecto harum Bullarum, & libellorum numerus Antwerpiaë erat impressus, quæ per Angliam distraherentur.) Ille huiusmodi libellum, aut Bullam se vidisse inficiatur, nec quicquam Pontificis Romani nomine suscepturum, Regi tamen suo obtemperandum esse. Cæterum Angliæ Reginam ob Regias virtutes ita observare, vt secundum Regem, illi plurimum tribuat, & inseruire cupiat. Se Regi persuasisse, vt ad hanc pacem tractandam descenderet, quæ magis è re sit Anglis, quàm Hispanis. Si enim hi victi, facile damnum resarciant; sin vos semel victi, inquit, Regnum simul amittitur. Cui Dalus, Regina nostra ad Regnum defendendum à viribus satis est instructa, nec vnus prælij fortuna Regnum facile

ex-

expugnari posse ipse pro prudentia dijudices; cum Hispanus animum in Belgio patrimonium bello tam diuturno nondum recuperare valeat. Esto, inquit ille, Hæc in manu Omnipotentis.

M. D.
LXXXVII.

Posteà replicationibus mutuis Delegati decertarunt, & eandem quasi telam retexuerunt. Cum Angli instarent ut Religionis toleratio ad duos saltem annos Prouincijs Confederatis concederetur, responsum est, Ut Hispanus pro Anglis Catholicis hoc non petijt, ita sperarunt Reginam pro prudentia, nihil ab eo postulaturam quod Hispani honori, iuriurando, & conscientie aduersetur. Pecuniam à Brabantia Ordinibus debitam efflagitantibus, respondent, Rege, nec conscio, nec auctoritatem præbente, mutuo datam esse. Verum rationibus subductis, quanta ea pecunia fuerit, & quantam Rex in hoc bellum impenderit; constare posse, cui plus rependi debeat. Huiusmodi responsis Anglos eluserunt, donec ipsa classis Hispanica Angliæ oram accederet, & tormentorum tonitrua ex mari exaudirentur. Tunc enim commeatum à Parmensi (qui intereà omnes ferè copias ad oram deduxerat) acceperunt, & ab ipsius Delegatis ad limites, prope Caletum honorificè sunt deducti. Ita in nihilum cecidit hic tractatus, à Regina, ut prudentiores iudicarent, susceptus ad classem Hispanicam avertendam, ab Hispano continuatus, ad Angliam imparatam, nec opinantem opprimendam: ut pelli Leoninæ Vulpinam asfuere vtrinque viderentur.

*Colloquium
abruptur.*

Classis illa Hispanica, viris, machinis, & omni apparatu, omnium quas Oceanus vnquam vidit, longè instructissima, & arroganti nomine *Inuincibilis* dicta, constabat è cxxx navibus, in quibus milites xixmccxc. nautæ viiimcccl. Remiges catenati iimlxxx. tormenta maiora iimdcxxx. Præerat cum summo Imperio Alphonfus *Perezus Gusmanus*, Dux *Medinæ Sidoniae*. (Antonius enim *Columna* Dux *Paliani*, & *Marchio S. Crucis*, quibus hoc Imperium destinatum, dum apparabatur, diem obierant) & sub eo *Ioannes Martinus Recaldus*, in re nautica versatissimus. Tertio Calendas Iunij è *Tago* solvit, dumque cursum ad * *Corunnam Gallicia*
in-

*Hispanica
classis.*

*Oram soluit.
* Groin.*

M. D.
LXXXVIIJ
Dissipatur.

intendit, horrida tempestate tota erat disiecta, tribus trimibus *Davidis Gwini* mancipij Anglici opera, & remigum Turcicorum perfidia, in Galliam abductis, & ægrè post aliquot dies ad *Corunnam*, & stationes vicinas convenit. Adeò afflictam fama perhibuit, vt Reginae persuasissimum fuerit, classem illam hoc anno non expectandam, & *Walsinghamus* à Secretis ad Admirallum scripserit, vt quatuor è maximis nauibus remitteret, quasi bello iam confecto. Ille haud facile credidit, molliq̃ue responso, ne quid temerè in re tanta crederetur, vtq̃ue eas, vel proprijs impensis retineret, rogavit. Et vento favente vsus, Hispaniam versus vela pandit, vt afflictas hostium naves in stationibus opprimeret. Cùm non longè ab Hispaniæ ora abesset, ventus in Notum mutavit, & ille, qui iussus, vt Angliæ oram tueretur, veritus ne eodem vento illi inconspiciti in Angliam appellerent, *Plimoutham* redijt.

Iterum soluit

Eodem vento, XII die Iulij ad rationem Anni Iuliani è *Corunna* solvit Dux *Medinæ* cum vniversa classe; post vnum & alterum diem, *Rodericum Telium* in Belgium præmittit, vt *Parmensem* de classe adveniente edoceret, & quod in rem esset, admoneret. In mandatis enim habuit vt se cum *Parmensis* militibus, & nauibus coniungeret, eosq̃ue sub protectione suæ classis in Angliam deduceret, simulq̃ue terrestres copias ad *Tamisis Ostium* exponeret. Iam quid singulis diebus in hac nauigatione gestum, tam ex Hispanorum, quàm nostrorum relatione fide dignissima, vt veritas clariùs elucescat, paucis perstringam.

Die XVI. magna fuit malacia, & densa nebula mari incubuit ad meridiem vsque, inde *Aquilo* turbidè spiravit, mox *Zephirus* ad mediam noctem, & deinde *Eurus*: adeò vt classis Hispanica dissipata difficulter recolligere-tur, priusquam in Angliæ conspectum venerit die mensis vndevicesimo. Quo die Angliæ Admirallus à *Flemmingo* nauarcho certò edoctus classem Hispanicam *Mare Britannicum* (quod *Canalem* vulgus nautarum vocat) ingressam esse: conspectamq̃ue prope *Ocranum Promontorium*,
(vulgò

(vulgò the Lizard) classem Anglicam vento in portum gra- uiter incumbente, non sine magna difficultate, summa fanè cum solertia, & mira classiariorum alacritate, ipse gregarijs militibus & nautis opere helciario immixtus, in altum eduxit.

Postridiè Angli classem Hispanicam turribus, castel- lorum instar, sublimem, lunata fronte, cornibus VII. plus minùs milliaria extentam, quasi ventorum labore, nec si- ne Oceani gemitu tardiùs, etsi plenissimis velis nauigan- tem conspiciunt, prætervehiq; lubenter sinunt vt à tergo vento secundo insequerentur.

Vicesimo primo Iulij, Angliæ Admirallus præmissa celoce *Defiance* dicta, bellum displosione denuntiavit, & mox *Prætoriam* quam putavit Hispanorum (sed ea erat Alphonfi Læuæ) è sua *Prætoria* (*Archa Regia* dicta) pri- mum crebra ei aculatione adortus est. Mox Dracus, Haw- kinsus, & Forbisherus in vltimum agmen quod Recal- dus regebat, detonuerunt, qui nihil non fecit vt suos ad classem fugientes sisteret, donec ipsius navis multis icti- bus diverberata, & iam inutilis, in aciem se ægrè recipe- ret. Quo tempore Dux Medinæ dissipatam hinc inde classem collegit, & maioribus velis pansis cursum inten- dit. Nec aliud poterat, cum & ventus Anglis faueret, & eorum naves incredibili celeritate ad impetus faciendos, flexus, recursusq; capiendos, in quamcunque partem se converterent. Iam duabus horis acriter pugnatum erat, nec visum Admirallo Angliæ pugnam diutiùs continua- re, cum XL naves vix dum è portu eluctatæ, abessent.

Nocte insequente, *S. Catharina* navis Hispanica, hac pugna admodum lacerata, in mediam aciem erat recepta vt reficeretur. Ingensq; navis Cantabrica *Oquenda*, in qua Regius Quæstor, vi tormentarij pulveris à Belga tor- mentario malè habito de industria inflammati, deflagrare cœpit. Incendium tamen tempestiuè extinctum à navi- bus in auxilium submissis, inter quas *Galeona* Petri Val- desij, anteriori malo alterius navis antennis implicata, & fracta; cum turbido mari, & nocte cæca nemo pericli-
tanti

M. D.
LXXXVIIJ
Anglica
classis soluit.

Prima pugna

Anglicarum
navium ha-
bilitas.

M. D.
LXXXVIIJ
Petrus Val-
dehus captus

tanti subvenire posset, derelicta, Draco in prædam obve-
nit, qui Valdesium ad *Dertmoutham* misit, pecuniam mi-
litibus diripiendam reliquit. Ille lumen ea nocte præ-
ferre iussus neglexit, Germanicas mercatorum holcadas,
hostes ratus, insequutus, in causa fuit ut classis Anglica
ferè tota subsisteret, cum nocturnum lumen nusquam
conspiceretur. Nec ille & reliqua classis, priusquam ad-
vesperasceret die sequenti, Admirallum affecuti sunt, qui
tota nocte præcedente cum *Vrso* & *Maria Rosa* (hæc na-
vium nomina) Hispanorum vestigijs sedulò institit. To-
to isto die, Dux securus in sua classe ordinanda ad labo-
ravit, Alphonso Læuæ ut primùm agmen cum extremo
coniungeret, mandavit, unicuiq; navi suam stationem
assignavit secundùm præscriptam in Hispania formulam,
extremo supplicio ijs proposito, qui stationem desere-
rent; Glichum Vexilliferum ad Parmensem misit, qui
doceret quo statu esset; & Cantabricam illam *Oquenda*
navem, Regia pecunia, & vectoribus in alias naves trans-
latis, fluctibus commisit. Quæ, eodem die, cum quin-
quaginta plùs minùs nautis & militibus miserrimè muti-
latis & semiustis, in Anglorum manus devenit, & in por-
tum *Weymoutham* deducta.

Die mensis x x i i i. primo diluculo, Hispani Aquilo-
ne favente vsi, vela vertunt in Anglos, qui quod in rem
erat, Occidentem versus naves facilè convertunt, & post-
quam de venti beneficio præripiendo decertatum, ad
præliandum vtrinq; accingitur, varioq; Marte confuse
pugnatur; dum hinc Angli naves Londinenses ab Hi-
spanis circumfessas periculo animosè eximerent, inde
Hispani Recaldum periclitantem non minùs fortiter li-
berarent. Nunquam fuerunt maiores vtrinq; effulmina-
tiones, quæ tamen pleræq; ab Hispanis irritæ Anglos su-
pervolitarunt. Solus *Cockus* Anglus in sua inter medios
hostes navicula, cum laude perijt. Anglorum enim naves
multò minores mira in hostem agilitate inuectæ, dispo-
sitione facta, statim in altum auolarunt, atq; in prægran-
des illas Hispanorum, quæ graves & ad omnia præpeditæ,
certos

Oquendæ
navis capta.

Pugna se-
cunda.

certos ictus collinearunt. Nec visum Angliæ Admirallo confertè per harpagines aleam belli subire, quod nonnulli inconsiderati suaserunt. Hostes enim iustum exercitum in classe habuerunt, ille nullum. Eorum naves erant numero longè plures, mole maiores, robore firmiores, structura altiores; vt à desuper propugantibus è tabulatis, nihil nisi certum exitium inferius oppugnantibus immi-neret. Peruiditq; cladem multò magis sibi obfuturam, quàm victoriam profuturam. Victus enim Regnum Angliæ in vltimum discrimen adduxisset, victor, tantùm gloriolam de classe superata, & hoste cæso retulisset.

Die mensis x x i i i i. à pugna vtrinq; feriatum, Admirallus nonnulla minora navigia ad vicina Angliæ litora misit, ad bellici apparatus supplementum; & vniuersam classem in quatuor * Phalanges diuisit, quarum primæ ipse præfuit, secundæ Dracum, tertiæ Hawkinsum, quartæ Forbilherum præfecit, & designavit quasdam ex vnaquaq; Phalange nauiculas, quæ ex diversis partibus nocte intempesta impressionem facerent; sed malacia interveniente, consilium effectū caruit.

Die x x v. qui S. Iacobo sacer, S. Anna, Galeona Lusitanica, quæ cum cæteris cursum tenere non poterat, à minoribus navigijs Anglicis impetita fuit. In cuius suppetias Læua, & Didacus Telles Enriques cum tribus Galeassibus prodierunt, quas ipse Admirallus, & Thomas Howardus in Aureo Leone, lembis helciario opere attracti (tanta erat maris malacia) vi tormentorum ita incesserunt, vt ægrè, nec sine iactura, Galeonam illam liberarint, & nullæ iam inde Galeassæ pugnam capefferent. Produnt Hispani Anglos eodem die Hispanicam Prætoriam in extremo agmine collocatam, propiùs quàm antea, maioribus tormentis diverberasse, multisq; occisis, maiorem malum deturbasse; sed Mexiam & Recaldum opportunè Anglos repulisse. Prætoriam deinde Hispanicam comitatam Recaldo, & alijs, Anglicam Prætoriam oppugnasse, eam venti vertentis beneficio euasisse; Hispanos iam inde insequi destitisse, & cursum tenentes iterum nuntium ad

M. D.
LXXXVIIJ
Admiralli
providentia.

* Squadrons

Pugna tertia

M. D.
LXXXVIIJ

Parmensem ablegasse, vt quamprimùm classẽ suam cum Regia coniungeret, & simul pilas tormentarias mitteret. Hæc Anglos latuerunt, qui scribunt se vni Hispanicarum navium lanternam, alteri rostrum deterfisse, & tertiæ multa damna intulisse. *Non-Parigliam* verò, & *Mariam Rosam* aliquantisper cum Hispanis conflixisse, aliasq; naves *Triumpho* periclitanti subuenisse. Ita in pugnarum ratione qui rebus gerendis adfuerunt, non eadem de iisdem referunt; dum quisq; ex vtraq; parte, quod ipse obseruauit, commemorat.

Equites crea-
ti.

* Straight
of Calais.

Postridiẽ Admirallus Thomam Howardum, Baronem Sheffieldum, Rogerum Townsendum, Ioannem Hawkinsum, & Martinum Forbisherum ob fortitudinem Equestri dignitate ornauit. Deliberatumq; iam inde hostem non adoriri, priusquàm ad * *Fretum Britannicum* peruenirent, vbi Henricus *Seimorus*, & Guil. *Winterus* eorum adventum præstolabantur. Ita secundo Etesiarum flatu (qui nostro cœlo à Libonoto sereni plerumq; spirant) Hispanica classis, Anglica subsequente, prouehitur. Tantum autem abfuit vt *inuincibili* nomine, aut terribili spectaculo oram maritimam terruerit, vt iuventus Anglica incredibili quadam alacritate (parentibus, vxoribus, liberis, cognatis, & amicis, ex intima in patriam charitate, derelictis) navigijs vndiq; priuatis impensis conductis, se classi magno numero adiunxerit; & inter alios, Comites Oxoniæ, Northumberlandiæ, Cumberlandiæ, Thomas & Robertus Cecilij, H. Brookus, Carolus Bluntus, Walterus Raleighus, Guilielmus Hattonus, Robertus Carius, Ambrosius Willoughbeius, Thomas Gerardus, Arthurus Gorgæus, & alij clarioris notæ.

Nobiles vndiq;
se classi
adiungunt.

Hispanica
classis sub-
sistit.

Die XXVII. huius mensis ad vesperum, Hispani prope Caletum anchoras iecerunt, à naucleris moniti, si classis vlteriùs progredederetur, verendum ne vi æstus in Septentrionalem Oceanum abriperetur; & iuxta eos in anchoris subsistit Admirallus cum suis intra maioris tormenti ictum, quibus *Seimorus* & *Winterus* suas naues adiungunt. Iam CXL. naues in classe Anglica numerabantur,

tur, habiles illæ quidem omnes ad præliandum, navigandum, & quò velint circumagendum; nec tamen plures quàm xv. erant, quæ quodammodo belli molem pertulerunt, & repulerunt. Hispani illicò, vt sæpiùs antea, crebrioribus nuntijs Ducem Parmensem urgent, vt xl. *Fleibotas*, id est, *leviora nauigiola* mitteret, sine quibus commodè cum Anglis configere non possent ob nimiam Hispanicarum nauium magnitudinem & tarditatem, & summam Anglicarum agilitatem; maioremque in modum rogant, vt mari se cum suo exercitu committeret, quem quasi sub alis, Hispanica classis (ita enim deliberatum erat) protegeret, donec in Anglia terram conscenderet. Ille autem imparatus, ad nutum adesse non poterat, carinæ pandæ alueis planioribus, rimis fatiscabant, res annonaria deerat, nauæ inviti hætenus detenti, se subduxerant. Imminebant etiam portubus *Dunkerka*, & *Newporti*, vnde soluendum erat, naues bellicæ Hollandorum & Zelandorum maioribus tormentis, & sclopetarijs adeò instructæ, vt oram soluere non possent, nisi in perniciem ante oculos positam, se & suos sciens & prudens conijceret. Nec quicquam tamen omittere videbatur vir nauus & industrius, cupiditate Angliam debellandi inflammatus.

At diligentiam eius, & spem credulam Hispanorum prævertit Elizabethæ providentia, cuius iussu, postridie quàm Hispani anchoras fixerant, Admirallus naues octo ex vilioribus, igne Græco pice, resina illitas, sulphure, varioque ignis fomite repletas, ductu *Youngi* & *Prowsi*, vento ferente in Hispanicam classem nocte intempesta immisit. Quas, vt propiùs adventantes Hispani conspexerunt, toto mari flammis collucente, rati naves illas incendiarias, præter ignis periculum, exitialibus etiam machinis instructas fuisse; vlulabili quodam clamore sublato, anchoras tollunt, rudentes dissecant, vela expandunt, remos incitant, & terribili pannico horrore perculsi, repentino impetu in fugam confusissimè prouunt. Inter quas, *Galeassa Prætoria* gubernaculo fracto fluitans, dum

M. D.
LXXXVIIJ
Parmensis
accersitur.

Ille imparatus.

Hispani ter-
riti confusè
fugunt.

M. D.
LXXXVIII
Hugo Mon-
cada occidi-
tur.

die sequente trepidè Caletum petit, arenæ illisa, ab Amia Prestono, Tho. Gerardo, & Harveio ancipiti pugna occupatur, *Hugone Moncada* Præfecto occiso, militibus & remigibus vel aqua haustis, vel gladio peremptis, magna vi auri in prædam abrepta. Nauigium & tormenta Caleti Præfecto cesserunt.

Perhibent Hispani Ducem, cum incendiariæ illæ naues accederent, iussisse anchoras per vniversam classem tolli; ita tamen vt periculo defunctæ, quæque nauis ad suam stationem rediret. Et ipse sanè redijt, signo redeundi displisione dato, quod tamen à paucis auditum, cum illæ vndique dissipatæ, aliæ in apertum Oceanum, alię ad breuia in Flandrię littore præ metu propellerentur.

Pugna quar-
ta.

Interea Dracus & Fennerus in Hispanicam classem è regione Grauelingæ se colligentem magno tormentorum fragore irruunt, quibus se protinùs adiunxerunt Fentonus, Southwellus, Beestonus, Crossus, Rimanus, & statim ipse Admirallus, Thomas Howardus, & Sheffeldus. Dux, Læua, Oquenda, Recaldus, & cæteri è breuibus eluctati, impetum, quantum possent, sustinuerunt, adeò vt pleræque ipsorum naues admodum essent laceratæ & perforatæ. *Galeona S. Matthæus*, cui præerat Diegus Pimentellus, suppetias Fran. Toletano in S. Philippo allatura, à Seimoro & Wintero crebris tormentorum ictibus quassata, iuxta *Ostendam* adacta, & denuò à Zelandis transverberata, à Flussingensibus caperetur. Vt etiam altera illa *S. Matthæus*, classisque Hispanica toto die grauissimè afflictæ.

Die vltimo mensis, primo manè Caurus invaluit, & Hispanica classis fatagens ad *Freti* angustias redire, Zelandiam versus propellitur. Angli insequi destiterunt, vt Hispani credunt, quia in exitium penè abreptas viderant. Cauro enim spirante, non poterant non in arenas & breuia iuxta Zelandiam impingere. Sed Cauro in Africum mox commutato, vento obsecundarunt, & è breuibus liberati, vesperi consultant quid faciendum: communibusque suffragijs decretum in Hispaniam per Sep-
ten-

tentrionalem Oceanum redire, quandoquidem plura necessaria, inprimis pilæ tormentariæ, deessent, naues laceræ, & spes nulla Parmensem suam classem posse educere.

Itaque iam in altum euecti, in Septentriones cursum dirigunt, Anglia classè persequente, cui per intervalla nonnunquam proras obverterunt. Cumq; redituros plerique existimarent, Regina masculino animo exercitum & castra ad *Tilburiam* lustravit, & per dispositas acies Ductoris bacillo puro in manu, nunc gressu militari, nunc muliebri obequitans, incredibile quantum ductorum & militum animos præsentia, & alloquio firmavit.

Eodem die, quo postremò pugnatum, Parmensis, postquam vota *B. Mariæ Hallensi* fecerat, seriùs Dunkerkam venit, Hispanorum opprobrijs exceptus, quasi in gratiam Elizabethæ pulcherrimam rei gerendæ occasionem volens corrupisset. Ille, vt non nihil satisfaceret, in rei annonariæ curatores animaduertit, Hispanorū insolentiæ tacitè illudens, cùm gloriantes audiret, quocunque se inferrent, victoriam secum haud dubiam trahere. Anglos ne vultum quidem ipsorum, aut aciem oculorum ferre potuisse. Et triumphum sane ante victoriam, editis libris Bernardinus Mendoza vanè & mendaciter in Gallia cecinit. Ne tamen Parmensis è Dunkirka prodiret, Admirallus Seimorum, & Hollandos ad Flandriæ oram excubare iussit, ipse Hispanos à tergo insequutus est, donec *Bodotriam* Scotiæ (*Edenborough Frith* hodie vocant) prætervecti essent. Subverebantur enim nonnulli, ne ad Scotorum Regem ob matris cædem iam infensum, se recipe-
rent. Certè Ashbeius Reginae in Scotia Legatus, vt eius animum leniret, luculentas hoc mense illi obtulit conditiones, scilicet, titulum *Ducatus* in Anglia, annuam v m. librarum pensionem, stipatorum cohortem Reginae sumptu alendam, & alia: an ex suo ingenio, vel aliorum mandato, non facile dixerò, nec rimari placet; culpa in illo resedit, & conditiones nunquam impletæ.

Hispani autem omni redeundi spe iam abiecta, non ali-

M. D.
LXXXVIIJ

*Hispani fu-
gunt.*

*Regina Ca-
stra adit.*

*Scotorum Re-
gi conditiones
oblatae.*

M. D.
LXXXVIIJ

*Nummi in
victoria me-
moriam.*

*Hispanorum
miseria.*

*Quibus cau-
sis cladem
assignarunt.*

aliunde quàm fuga salutem consulentes, nusquam stiterunt. Et ita classis toto triennio immensis sumptibus apparatus, intra mensem sæpè impugnata, & demum multis occisis fugata, ex Anglis ne centum quidem desideratis, nec nauicula præter illam Cocki amissa, (eiaculationes enim omnes ex altissimis Hispanicis navibus Anglicas super-
volarunt) vniversam Britanniam per Scotiam, Orcades, & Hiberniam circumvecta, tempestatibus, naufragijs, & miserijs omnibus gravissimè conflictata, plurimumque accisa, domum ingloria redijt. Vnde signata Numismata, alia in rei memoriam cum classe passis velis fugiente, & inscriptione VENIT, VIDIT, FUGIT. Alia in Reginae honorem cum incendiarijs navibus & classe confusâ, inscripta, DVX FOEMINA FACTI. Inter fugiendum certum est plures naves in Hiberniæ & Scotiæ littoribus perijsse, & supra septingentos milites & nautas in Scotiam eiectos fuisse; qui, intercedente apud Scotorum Regem Parmense, & Regina permittente, post annum in Belgium transmissi. At inclementius cum miseris illis actum qui in Hiberniam tempestatibus adacti. Alij enim à syluestribus Hibernicis occisi, alij Proregis mandato. Ille enim dum timeret, ne cum rebellibus Hibernicis se coniungerent, & Binghamus Connacthiæ Præfectus semel atque iterum iussus in dedititios sæuire, abnuisset; *Fowlum* Promarescallum misit, qui latitantes extraxit, & ducentos plus minus obtruncavit; quod vt sæuitia plenum Regina ex animo damnavit. Hinc reliqui perterriti, morbidi, & famelici, laceris navigijs se mari commiserunt, & plures fluctibus absorpti.

Hispani reduces hanc infœlicitatem Parmensis incuriæ, & obsequiosæ suæ ipsorum prudentiæ imputarunt, qui mandatorum Religionem violare nefas existimarent. Illis etenim strictissimè mandatis imperatum erat, nequid tentarent priusquam Parmensis suas copias adiungeret, & nihil ipsorum iudicio pro occasione relictum. Alias, iactitârunt se classem Anglicam facilimè in portu opprimere potuisse. Et acriter disputarunt viri
militares,

militares, an mandatis religiosè obtemperandum quæcunque acciderint, ne obsequio neglecto, convellatur Imperium. An ex necessitate mandata corrigant, & ad præsentem vsum pro re nata accommodent, ne occasiones & rerum gerendarum momenta amittantur.

Hispanus ipse cladem acceptam vt à Deo, composito animo tulit, Deoque & Sanctis; quòd non tristior fuerit gratias egit, & per Hispaniam agi iussit: afflictosque milites & nautas sublevando misericordiam adhibuit singularem.

Elizabetha similiter supplicationem & gratiarum actionem per omnes Angliæ Ecclesias decrevit, ipsaque quasi triumphum agens, cum spectatissimo nobilium agmine per plateas Londini cæruleo panno vestitas, & civium societates cum suis *Bannerijs* pulcherrimo spectaculo vtrinque adstantes, pilento bijugi (nec quadrijuga adhuc Principibus in vfu, vt hodie priuatis) Templum Paulinum adiit (vbi vexilla hosti rapta, proposita) gratias divino numini demissimè egit, & concioni, qua Deo soli gloria relata, interfuit. Admirallo quosdam reditus ob operam tam foeliciter navatam assignavit, eum, & nauium Præfectos, vt patriæ conseruandæ natos subinde laudavit. Cæteros nominatim, quoties vidit, vt præclarè meritos gratanter salutavit, (quod instar præmij illi habuerunt) saucios atq; egentiores pensionibus honestis remuneravit. Eruditi verò domi forisq; animis lætitia prægestientibus, victoriæ congratulantes **TRIVMPHALIA** omnibus linguis cecinerunt.

Lætitiâ hanc publicam adauxit Robertus Sidneius, qui è Scotia reversus, certò significavit Scotorum Regem Regine amicitiam constantissimè amplecti Religionem veram syncerè colere, eandemq; propugnaturum. Ille ad eum missus erat dum Hispanica classis adhuc Britannia immineret, vt eius erga Reginam benevolentiam gratulando, gratiasq; agendo agnosceret, alacritatem ad communem causam defendendam laudaret, & opem vicissim promitteret, si Hispani in Scotia excensionem

M. D.
LXXXVIIJ

*Quomodo
Hispanus
tulit.*

*Elizabetha
Deo gratias
agit.*

*Classarios
laudat.*

*Publica læ-
titiâ è Scotia
aucta.*

M. D.
LXXXVIII

*Facetum Re-
gis dictum.*

*Leicestrij o-
bitus.*

Eius honores.

nem facerent. Prætereà, vt in memoriam revocaret, quàm ambitiosè Hispanus vniverſe Britannia inhiaret, vrgendo Pont. Rom. ad eum excommunicandum, quo & Regno Scotia exueret, & ſucceſſione in Anglia excluderet; nec non vt ſubmoneret, cuiusmodi minas Mèdoza & *Nuntius Pontificius* in eum ſpirarant; ideoque ſibi à Scotis Pontificijs prouidè cauendum. Quo tempore, vt obiter adnotem, Rex facetè dixit, *Se non aliud ab Hispano beneficium expectare, quàm quod Uliſſi Polyphæmus promiſerat, ſcilicet, vt cæteris deuoratis, poſtremus deglutiretur.*

Nec lætitiã imminuit mors Leicestrij (etſi Regina permoleſtiſſimè tulit) qui ſub hoc tempus in itinere ad Killingwortham ex febre continua quarto die Septembris expirauit. Filius ille erat quintus Ioannis Ducis Northumbria, Edwardo Sexto ab interiori cubiculo, ſub Maria quæ eum fratres, & ſorores natalibus reſtituit, Machinarum Anglicarum in obſidione S. Quintini Præfectus: Elizabethæ, cui ob animorum coniunctionem, eamque fortasſe, ex occulta ſyderum conſpiratione (quam Synaſtriam Aſtrologi Græci vocant) longè chariſſimus. Præfectus equorum, in S. Georgij, & S. Michaelis Ordines cooptatus, *A Sacris Conſilijs, Regiæ Senefchallus, Academia Oxoniensis Cancellarius, Forreſtarum citra Trentam ꝑ. Inſtitarius, Locum-tenens & Capitaneus Generalis Anglicarum in Belgio copiarum. Gubernator & Capitaneus Generalis Vnitarum in Belgio Prouinciarum,* & hoc anno *Generalis Exercitus Anglorum* contra Hispanos. Quique iam in vitæ exitu novam honoris & potentiaſpem inchoavit de ſummo in Angliæ, & Hibernia Imperio vicaria ſub Regina poteſtate. Quod quidem, Diplomate iam ſcripto, conſequutus erat, niſi Burghleius & Hattonus interceſſiſſent, & Regina periculum nimia in vno potentiaſtempeſtiuè prævidiſſet. Aulicus habebatur omnibus numeris abſolutus, lautus, & largus, viris militaribus, & ſtudioſis beneficus, tempori & ſuo commodo inſeruire gnarus; ingenio obſequioſo, in æmulos inſidioſo, aliquandiu mulieroſus, demùm ſupra modum vxorius. Cæterum, dum

invidiosam potentiam solide virtuti anteposuit, obtrektoribus amplam convitiandi materiam arripuerunt, qui, cum maximè floureret, libellis famosis, non sine mendaciunculis, contumeliosè prosciderunt. Vt semel dicam, palàm inter laudandos censebatur, arcana apud plerosque malè audiebant. Cum autem in ære Reginae esset, bona auctione divendita. Nec illa cætera facilis, ærario debita vix vnquam remisit.

Parmensis iam consilij Angliam invadendi irritus, vt cum numerofo tamen illo exercitu in Angliam parato aliquam de Anglis gloriam reportaret, & simul viam in Zelandiam aperiret, Brabantiamque incursionibus liberaret; *Bergam ad Zomam fl.* Brabantia oppidum loci ingenio & propugnaculis circumpositis munitum, in quo præfidiarij plerique omnes erant Angli obsidet. Sed vanus etiam hic fuit conatus providentiâ Baronis *Willoughbei* & virtute præfidiariorum. Etenim, licet obsidione fervente, discordia inter eos efferuesceret, dum alij *Guil. Drurio*, quem *Willoughbeius* Anglorum *Generalis*, alij *Morgano*, quem Regina suis literis loco præfecit, fauerent: nihilominus singuli in commune consulentes strenuè se gesserunt. Eruptionibus verò & astu militari ita hostes exercuerunt, vt quadringentis, quos *Grimstonus*, & *Redheadus* se transfugas simulantes, multa pollicitando, protestando, & deierando, in propugnaculum illexerant, cæsis, captis, aut submersis: Parmensis omni spe portus occludendi, & oppidi potiundi excussus, hyeme ingruente, & annona deficiente, obsidionem post duos menses soluerit. *Willoughbeius* autem vt militarem virtutem præmio decoraret *Franciscum Verum* qui iam inclarescere cœpit, *Tho. Knolles*, *N. Parkerum*, & *I. Polium* ob fortitudinem dignitate Equestri meritò ornauit.

Vt externo bello, ita etiam interno schismate hoc tempor elaboravit Anglia, (Schismatica enim pravitas semper bello ardente maximè luxuriat.) Nec certè contumax in Ecclesiasticos Magistratus impudentia, & contumeliosa improbitas insolentiùs aliàs se exeruit. Etenim cum

M. D.
LXXXVIIJ

Bona divendita.

*Parmensis
Bergam ad
Zomam obsidet.*

*Obsidionem
soluit.*

*Novatorum
insolentia.*

M. D.
LXXXVIII

* Marr-Pre-
lat.

Regina quæ *Semper eadem*, novatores in Religione audire noluerit, quos Ecclesiasticæ administrationis, & *Regiæ Prærogatiuæ* nervos succifuros existimavit; nonnulli ex ijs qui Genevensis Ecclesiæ *Disciplinam* vnicè admirabantur, non aliam rationem cõstituendi eandem in Anglia excogitari posse putarunt, quàm Anglicam Hierarchiam infectando, & Præsulibus invidiam apud populum conflando. Hi itaque & in Hierarchiam, & in Præsules probrosis editis libellis, quibus tituli erant *Martinus * Præsulibus exitiosus vel Præsulo-Mastix, Mineralia, Diotrephes, Demonstratio Discipline, &c.* calumnijs & convitijs virulentissimis adeò scurriliter debacchati sunt, vt authores non pietatis cultores, sed è popina ganeones viderentur. Authores tamen erant *Penrius & Udallus* Verbi Ministri; & Iobus Throcmortonus vir doctus & facetè dicax. Fautores Richardus Knightleius, & Wigstonus Equites aurati, viri alioquin boni, graues, & prudentes, (sed à quibusdam Ministris sibi sapientibus circumventi) qui crimen gravi mulctâ in *Camera Stellata* irrogatâ luissent, nisi Archiepiscopus Cantuariensis, qua fuit ille lenitate, Reginam ægre exorasset.

Dum hi, inquam, calumniando viam ad illam *Disciplinam* præstruerent, alij consilij participes eandem per angulos, sprete legum autoritate, exercere cœperunt, Synodos atque *Classes* certis locis habendo, & Præsbyteria instituendo. Eoque nomine in iudicium vocati erant Thomas *Cartwrightus*, Edmundus *Snapus*, Andræas *Kingus*, *Proudlous*, *Painus*, & alij Verbi Ministri; ad quos è Magistratum manu liberandos præfervidi quidam conspirarunt. Sed quanta fuerit horum petulantia, quam Archiepiscopus sua prudentia & patientia fregit, Ecclesiastico Historico cuius interest, relinquo.

Diffolata iam erat tempestas illa quæ tam minaciter ex Hispania intonuit, turbines tamen, quasi eiusdem reliquæ, in Hibernia & Scotia eruperunt, & procella grauior ex Anglia Hispaniam perculit, vt postea dicemus. In Hibernia enim dum Guilielmus *Fitz-Williams* Prorex

Innitium
magna re-
bellionis in
Hibernia.

Hif-

Hispanorum bona naufragijs eiecta indagat, & rigidè exigit, eoq̄ue nomine, nonnullos vt Hispanorum fautores incarcerat; inter alia, turbulentis motibus, qui postea proruperunt, occasio & data, & arrepta fuit.

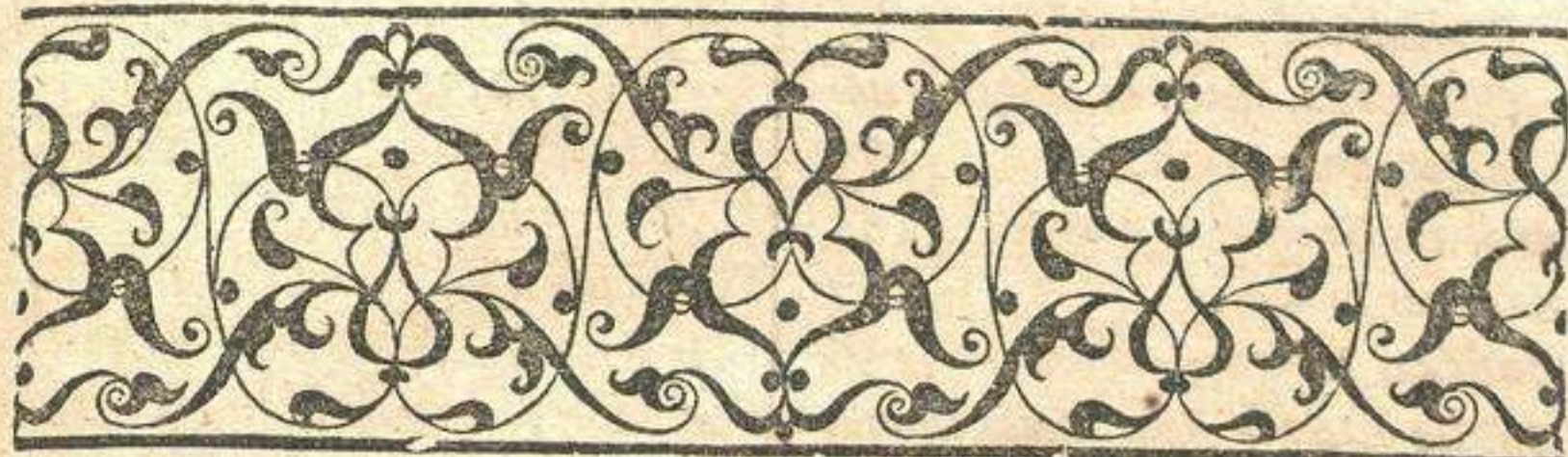
Daniel *Rogersius*, qui in Daniam iampridem missus ad condolendum Frederici 11. morti, & pristinam amicitiam cum filio successore confirmandam, cum Regni curatoribus egit. Ne Dani contra Reginam Angliæ hostibus militarent, Ne *arrestationes* navium ob privatorum delicta, in *Freto Danico*, siue *Sundensi* concederentur, Ne piscatio Islandica, cuius libertas singulo septennio ex antiquo foedere renovanda, nouis artibus interciperetur, Telonium in *Freto illo* ab Anglis non solueretur, nisi in reditu è mari Baltico; idq̄ue pecunia per Daniam vsitata, Ne Proprietarij luerent poenas fraudium à Navarchis committendarum, vt involucra pannorum libera essent à solutione vectigalium, & Telonium, *Lastgelt* vocatum, Anglis remitteretur. Verùm ob minorem Regis ætatem, hæc in aliud tempus reijciuntur. Dani enim paulò iniquiores erant Anglis, quòd non iam per *Fretum* illud *Danicum*, sed per Norwegiæ, Finmarchiæ, Lappiæ, Scricfiniæ, Biarmiæq̄ue littora in Russiam nauigarent. At *Boris Theodorides*, qui Theodoro Ioannidi sub principium huius anni defuncto successor in Russiæ imperio electus, nullum Anglos iuuandi, leuandiq̄ue locum prætermisit, Reginæ amicitiam conciliare omnibus officijs sedulò enixus.

M. D.
LXXXVIIIJ

Legatio in
Daniam.

Russi in An-
glos fauor.

I N D E X.

A

 <p> <i>Successore designato pericula.</i> 106 <i>Abbas Martinegus.</i> 68 <i>Abdal-Melechus.</i> 280 <i>Abergeuennius Baro.</i> 415. <i>obit.</i> 474 <i>Abbeuilla.</i> 66 <i>Abingtonus.</i> 405, 412 <i>Academia Cantabrigensis.</i> 91 <i>Academia Oxoniensis.</i> 103 <i>Achinus.</i> 294 <i>Adamus Smircoritus.</i> 98 <i>Adolphus Dux Holsatie.</i> 55 <i>Adolphus Metkercus.</i> 269 <i>Adrianus Poiningus.</i> 77 <i>Adrianus Stokes.</i> 87 <i>Aris vena reperta.</i> 70 <i>Agnus Mac-Conell.</i> 350 <i>Aimouth.</i> 49, 53, 66 <i>A Lasco.</i> 344 <i>Albanus Dux.</i> 69, 89, 146, & seq. 164, 224, 242. è <i>Belgioreuoca-</i> <i>tur.</i> 242 <i>Albericus Darcus.</i> 83 <i>Albertus Gondius.</i> 234, 237 <i>Albion Noua.</i> 307 <i>Albeufius Marchio.</i> 45, 49 <i>Aldegondius.</i> 323 <i>Alenconius.</i> 229, 236, 247. & seq. <i>Angliam inuisere cogitat.</i> 247, 274, 276 </p>	<p> <i>Alexander Areskinus.</i> 237 <i>Alexander Briantus.</i> 326 <i>Alexander Carrogh.</i> 381 <i>Alexander Cosbeius.</i> 273 <i>Alexandrinus Cardinalis.</i> 146 <i>Alexander Farnesius, vide Par-</i> <i>mensis.</i> <i>Alexander Gordonius.</i> 185 <i>Alexander Humius.</i> 313 <i>Alostum proditum.</i> 348 <i>Alphonsus Leua.</i> 488 <i>Alphonsus Perisus Gusmanus.</i> 89, 134, 485. <i>vide Medina Dux.</i> <i>Altercatio inter Scotos.</i> 192 <i>Aluarus à Quadra.</i> 80 <i>Aluarus Bassanus.</i> 478 <i>Amadis Oriana.</i> 151 <i>Amadeus Sabaudia Dux.</i> 479 <i>Ambrosius Caue.</i> 18 <i>Ambrosius Willoughbeius.</i> 490 <i>Ambletum.</i> 46 <i>Amias Prestonus.</i> 492 <i>Amicius Powlettus.</i> 364, 416, 454 <i>Amnestia.</i> 378 <i>Anna Bolena nata. 2. Regina. 5.</i> <i>Obtruncata.</i> 6 <i>Anna Cliuensis Regina.</i> 7 <i>Anagramma.</i> 364 <i>Andinus Dux.</i> 133. <i>Ambit Eliza-</i> <i>betham, ibid.</i> 146, 159, 195, 236 <i>In Angliam venit.</i> 283, 319. <i>Pericula</i> </p>
---	---

INDEX.

<i>Pericula ex eius nuptijs.</i>	283.	<i>Arania Comes.</i>	54, 112, 192, 258, 331, 362, 376.
<i>Commoda. ibid. in Belgium nauigat.</i>	329.	<i>Obit.</i>	365
<i>Andreas Gregoriuitzius.</i>	154	<i>Arbrothius.</i>	228, 378
<i>Andreas Iuddus.</i>	127	<i>Archantus.</i>	196
<i>Andreas Kingus.</i>	498	<i>Archibaldus Douglassius.</i>	317
<i>Anglia Ecclesia Rom. reconciliata.</i>	II	<i>Ardernus.</i>	347
<i>Angliam inuadendi consilium.</i>	279	<i>Arenbergius Comes.</i>	483
<i>Anglia Libripens in Europa.</i>	271	<i>Argathelia Comitissa. 113. Comes</i>	115, 120, 173, 183, 191, 277
<i>Anglicarum nauium habilitas.</i>	487	<i>Armigillus Waadus.</i>	20
<i>Angli in Belgio militant.</i>	225, 274	<i>Articuli de coniugio Eliz. cum Carolo Austr.</i>	126
<i>Angli in Scotiam missi.</i>	47	<i>Arthurus Baro Greius.</i>	52, 53, 209
<i>Angli in Hungaria.</i>	103	<i>Hibernia Prorex.</i>	292, 480
<i>Angli in Hispania, & Belgio duriter habiti.</i>	89	<i>Arthurus Carterus.</i>	287
<i>Angli fusi. 293. In Hollandia.</i>	250	<i>Arthurus Cossaus.</i>	248, 319
<i>Angli è Belgio emoti.</i>	253	<i>Arthurus Gorgaus.</i>	490
<i>Anglorum libertas in Russia.</i>	153	<i>Arthurus Gregorius.</i>	408
<i>Angli milites.</i>	225	<i>Arundellia Comes Henricus.</i>	18, 27, 56, 102, 144, 145, 151, 157, 158, 162. <i>Obit.</i> 310. <i>Philippus, ibid.</i> 319. <i>Fugam cogitat.</i> 372. <i>Mulctatur.</i> 395
<i>Anglorum querela ad Danum.</i>	330	<i>Arundell de Wardour.</i>	345
<i>Angli sacrilegi. 296: Deficiunt.</i>	329	<i>Ashbeius.</i>	493
<i>Angustus.</i>	174, 317, 351, 358	<i>Ashtonus.</i>	14
<i>Animaduersio in Catholicos.</i>	327	<i>Assaphensis Episcopus.</i>	37
<i>Anniversarium Regni Elizabethæ.</i>	186	<i>Associatio. 360. Sancitur.</i>	370
<i>An mandatis in bello obsequendum.</i>	494	<i>Assonuilus.</i>	90
<i>Anto. Borbonius.</i>	74	<i>Astonus.</i>	410
<i>Anto. Brownus.</i>	74	<i>Astracana.</i>	153
<i>Anto. Cocus obit.</i>	265	<i>Atholia Comes.</i>	120, 142, 238, 277
<i>Anto. Columna.</i>	485	<i>Atslous Medicus.</i>	241
<i>Ant. Fortescius.</i>	73	<i>Aubignus.</i>	284. & seq.
<i>Anto. Huscus.</i>	127	<i>Audleius.</i>	293, 390
<i>Anto. Ienkensonus.</i>	128, 154	<i>Aumalius.</i>	68
<i>Anto. Lusitanus in Angliam venit.</i>	319	<i>Aurasionensis Princeps.</i>	225, 253, 275. <i>Occiditur.</i> 365
<i>Antwerpia. 126. Diripitur.</i>	260	<i>Austriacus nuptias cum Scota ambit.</i>	267. <i>Disimulatio.</i> 268. <i>Obit.</i> 275
<i>Apparatus in Hispania contra Angliam.</i>	476. <i>In Belgio.</i> 479. <i>In Anglia, ibid.</i>	<i>Authoritas Regia in Ecclesiasticis explicata.</i>	39
<i>Aquilanus Episcopus. 80. Obit.</i>	85.	<i>Axela capitur.</i>	393

I N D E X.

B

B Acheruilius.	276	Boidus Baro.	136, 139, 162, 341, 398
Bainus Episcopus.	27, 37	Boischofus.	252
Ballardus.	403, 405, 412	Bolenorum Genealogia.	1
Baltinglassus Vicecomes.	266	Bombardula in Regina phaselum exonera- ta.	283
Banisterus.	200, 214	Bononia capta. 7. Gallis reddita.	8
Barbarica Mercatorum Societas.	389	Boris Theodorides Imperator Russia.	499
Barhamus.	211, 215, 271	Bothwellius. 112. & seq. Orcadum Dux creatus. 117. & seq. 141, 142, 317; 377, 398.	
Barkerus.	193, 194, 199, 417, 431	Bowes.	339
Barones creandi forma. 189. Eorum dig- nitas. ibid. Creati. 216 Euocati. ibid.		Brianus Mac-Phelim. 244. & seq.	339
Barneius morte affectus.	216, 329	Brianus Rori.	246
Barnewellus.	405, 410, 412	Brickwellus.	174
Bartho. Clericus.	472	Briminghamus.	380
Bassettus.	390	Briquemotius.	82
Bathonia Comes.	72	Bromfeldus.	83
Bealus.	260, 338, 358, 454, 457	Brossius.	44
Bedfordia Comes. 18, 63, 94, 98, 109, 114, 208, 390		Brownista.	347
Beestonus.	492	Brownus.	199, 214
Belleuri pro Scota rationes. 445. Respon- sa.	446	Buchuius.	167, 173
Bellendenus.	374, 377	Buckhurstus Baro.	195, 209, 415, 439
Belga portubus Anglia prohibiti. 244, 253. Ad fidem Gallorum confugiunt. ibid. De Protectore deliberant. 254. Ad Anglam confugiunt. ibid.		Bulla contra Reginam.	178, 479
Belgici Belli initium.	148	Burchettus.	242
Bellus.	105	Burghleius. 194, 198, 202, 228, 229, 233, 245, 283. Eius monita. 313, 320, 396, 414. Responsum.	428, 496
Bensonus.	133	Burgoinus.	455
Berga ad Zomam obsidetur.	497	Burroughus Baro.	209
Berghanus Comes.	253	Buttonus.	133
Barnabas Brissonius.	319		
Bernardinus Mendoza. 309, 355, 493		C	
Bertrandus Salignacus. 319. vide Motta- Fenellonus.		C Acofoga nauis.	306
Berwicum munitum.	70	Calaminaris lapis.	70
Betonius Cardinalis.	92	Caldwellus D. obit.	390
Bexius.	322	Calentura morbus.	386
Bisboppus.	317	Caletum amissum. 14. Repetitur. 28, 122	
Bodellanus.	396	Califormia.	470
Bodotria.	493	Calthropus.	1
Bodleius.	374	Campegius Cardinalis.	3, 368
		Cantia Comes Reginaldus. 208, obit. Hen- ricus.	243, 414, 454
		Cantuariensis Archiepiscopus. 199, 414, 461	
		Caput	

I N D E X.

<i>Caput Bona Spei.</i>	307	<i>Cete eiectum.</i>	251
<i>Caraqua S. Philippi capta.</i>	469	<i>Chadseius D.</i>	27
<i>Carellus.</i>	163	<i>Champernounus.</i>	103, 169
<i>Carmichellus.</i>	256	<i>Champignus.</i>	255, 483
<i>Carolus Archidux Austriae.</i> 41, 54, 76, 84, 125. & seq.		<i>Chandos Baro.</i>	209
<i>Carolus Arundellus.</i>	353	<i>Chapinus Vitellius.</i> 164, 168, 220, 232	
<i>Carolus Bailifus.</i>	198	<i>Charnocus.</i>	405, 409
<i>Carolus Blountus.</i>	490	<i>Chasteau in Cambresis.</i>	31
<i>Carolus Brandonus.</i>	102	<i>Chattertonus.</i>	247
<i>Carolus Howardus.</i> 42, 186. <i>Admirallus</i> <i>Angliae.</i> 390, 473, 480. & seq. <i>eius pro-</i> <i>uidentia.</i>	489	<i>Chidiocus.</i>	405
<i>Carolus Nonus Rex Galliae.</i> 88, 102, 112, 195. 248		<i>Chreictonus.</i>	358, 368
<i>Carolus Octauus.</i>	106	<i>Christophorus Badensis Marchio.</i>	100
<i>Carolus Pagettus.</i>	408, 425	<i>Christophorus Carlilus.</i>	385
<i>Carolus Quintus.</i> 2, 7, 8, 11, 23, 69, 134, 175, 237, 472		<i>Christophorus Hattonus.</i> 242, 282, 320, 420. <i>Eius Oratio.</i> <i>ibid.</i> 450. <i>Fit Can-</i> <i>cellarius.</i>	475, 496
<i>Carolus Rochfoucaldius.</i>	53	<i>Christophorus Marmeducus.</i>	167
<i>Carolus Septimus Rex Galliae.</i>	284	<i>Christophorus Montius.</i>	81
<i>Carolus Tilneius.</i>	405, 412	<i>Christophorus Neuillus.</i>	167
<i>Carrus.</i> 167, 173, 194, 284		<i>Christophorus Nortonus.</i>	167
<i>Carthagena expugnata.</i>	387	<i>Christophorus Rokesbeius.</i>	103
<i>Carualettus.</i>	196	<i>Christophorus Wraius.</i> 416, 461, 464	
<i>Caruillus.</i>	174	<i>Clandeboia</i>	131
<i>Casimirus.</i> 252, 263, 274, 281. <i>In An-</i> <i>gliam venit.</i> <i>ibid.</i>		<i>Clan-Richard Comes.</i> 230, 259, 265, 380	
<i>Castelerius.</i>	149	<i>Clarentia.</i>	57
<i>Catelinus.</i> 210, 214, & seq.		<i>Classis Hispanica profligata.</i> 232. <i>Inuinci-</i> <i>bilis.</i> 479. & seq.	
<i>Cathanesa Episcopus.</i>	284	<i>Claudius Albospinaeus.</i>	32
<i>Catharina Caria.</i>	109	<i>Claudius Pinartus.</i>	319
<i>Catharina Greia incarceratur.</i> 73. <i>Mori-</i> <i>tur.</i>	74	<i>Clemens Septimus P. R.</i>	3
<i>Catharina Hispanica.</i>	2	<i>Clerus.</i>	1
<i>Catharina Howarda Regina.</i>	7	<i>Clientela coercita.</i>	230
<i>Catharina Parra Regina.</i>	7, 178	<i>Clogher.</i>	131
<i>Catharina Pola.</i>	62	<i>Cobhamus.</i> 19, 198, 200, 253, 275, 322, 415, 482	
<i>Ceasse, quid.</i>	260	<i>Coches.</i>	310
<i>Cecilius.</i> 18, 27, 45, 53, 91, 102, 104, 144, 151, 159, 160. & seq. 183. <i>Fit</i> <i>Baro.</i> 189, 240, 265, 272		<i>Cocksonus.</i>	83
<i>Cecilia Suecica.</i>	100	<i>Cockus occisus.</i>	488
<i>Caelum ardere visum.</i>	251	<i>Cockinus.</i>	241
		<i>Cognitores in causa Regina Scotorum.</i> 139 <i>Eorum authoritas renocata.</i>	144
		<i>Coldinghamus.</i>	174
		<i>Coldingknollius.</i> 377, 378, 398	
		<i>Colierus</i>	

INDEX.

<p>Colierus. 476 Colinius. 76, 172, 234, 253 Colmannus. 133 Colonia. 126. In Ardes. 231. Colomas deducere non facile priuatis. 345 Colloquium de Nuptijs Scotæ cum Leice- strio. 94. Simulatum. 362. De pace. 482. Coluilius. 339 Colus D. 27 Comensis Cardinalis. 369 Commercium inter Anglos & Lusitanos re- stitutum. 261 Cometa. 329 Comptonus. 419 Concilium Tridentinum. 68 Concilij conuocandi ius. 69. Septentrio- nalis origo. 249 Condaus Princeps. 76, 80. & seq. 94, 123 Congregationis Domini. 44 Coniugij externi incommoda. 125 Coniuratio in Ceciliam. 151. In Elizabe- tham. 402 Connogherus O-Brien. 188 Consultatio de Scota. 118. De detinenda Scota. 137. De Legato. 201. De Scota liberanda. 338. De Pontificijs. 481. vid. Deliberatio. Corbettus. 253 Corcellius. 397 Cordalionus. 449 Cormacus Mac-Teg. 292 Cornishus. 329 Corunna. 488 Cosbeius. 293 Cottonus. 240, 317 Courtneius. 286 Cralingum. 173 Crawfordius. 378 Crocus. 118, 228 Crokerus. 83 Crossus. 492 Culenbergius Comes. 253 Cumberlandiæ Comes. 166, 454, 461</p>	<p>Curlus. 412, 425 Curuenus. 184 Cusakus. 129 Cuthbertus Amanuensis. 198 Cuthbertus Collinwoodus. 257 Cuthbertus Mainus. 272 Cuthbertus Scotus Cestrensis Episcopus. 37 Cuthbertus Tunstallus. 32, 37 Cuthbertus Vaughanus. 52.</p> <p style="text-align: center;">D</p> <p>D'Aluius. 82 Daglishus. 121 Daltonus. 326, 348 Daniel Rogersius. 253, 267, 499 Danorum Rex Christianus Elizabethæ fa- net. 13. Fredericus Garterio donatus. 330. Pro pace cum Hispano intercedit. 396 Darcus Baro. 245 Darlij de nuptijs cum Scota agitur. 95. A Scota adamatur. ibid. Eam ducit. 97. Inde turba. 98, 109, 112. Occiditur. 110, 145, 184 Dauentria prodita. 471 David Gwin. 486 David Lewisus. 201 David Polus Petroburgensis Episcopus. 37 David Rizius. 98, 113. & seq. David Spensius. 204 Dauilius occisus. 287 Decima. 80 Declaratio Delegatorum pro Rege & Regi- na Scotorum. 140. Contra eam. 141. Replicatio. 142 Delegati pro Scotorum Rege. 139 Deliberatio an Scotis subueniendum. 45. De colloquio cum Scota. 75. De Regipa Scotorum. 137. De nuptijs Norfolcij cum Scota. 156. De Anglia inuadenda. 478. De resistendo Hispanis. 480. De protectione Belgarum. 255, 382, 384 Vid. Consultatio, & Disceptatio.</p>
---	---

INDEX.

<i>Deluinius Baro.</i>	266	<i>contra Anabaptistas. 60. Sacrilegos. ibid.</i>	
<i>Denius.</i>	294	<i>de re nummaria. 61. in Poloni gratiam</i>	
<i>Derbia Comes.</i>	18, 229, 414, 454, 482	<i>71. pro Religiosis. 71. contra adificia. 296</i>	
<i>Desmonius. 100, 101, 131, 132, 244, 259</i>		<i>in Profugos.</i>	300
<i>266. eius rebellio. 289. trucidatur.</i>	348	<i>Edmundus Andersonus.</i>	461
<i>Desneuallus.</i>	397	<i>Edm. Bonerus.</i>	36
<i>Didacus Telles.</i>	489	<i>Edm. Butlerus.</i>	169
<i>Diegus Pimentellus.</i>	492	<i>Edm Campianus.</i>	299, 324
<i>Dillonus.</i>	380	<i>Edm. Grindallus.</i>	27, 38. obit. 345
<i>Dirria.</i>	130	<i>Edm. Scamblerus.</i>	38
<i>Driburgius.</i>	341	<i>Edm. Snapus.</i>	498
<i>Dissentio inter Leicestrium & Suffexi-</i>		<i>Edw. Carnus.</i>	12, 69
<i>um.</i>	98	<i>Edw. Chesterus.</i>	250
<i>Disceptatio de Caeto. 28, 122. de coniugio</i>		<i>Edw. Clintonus.</i>	18
<i>externo. 125. de Secretarij authorita-</i>		<i>Edw. Courtneius.</i>	12, 66
<i>te.</i>	352	<i>Edw. Dacreus.</i>	129, 167, 227
<i>Disputatio de religione. 26. de successione.</i>	105	<i>Edw. Fittonus.</i>	188, 230, 244
<i>Dissertatio Ridolfi. 193. contra nuptias cum</i>		<i>Edw. Fitz-Giraldus.</i>	162
<i>Alenconio. 236. de via ad Cathaiam. 262</i>		<i>Edw. Fortunatus.</i>	100
<i>Dissertatiuncula Elizabethæ cum Gallis.</i>	223	<i>Edw. Guestus.</i>	27, 38
<i>Donaldus Mac-Cartimore.</i>	100	<i>Edw. Hastings.</i>	183
<i>Donellus Mac-Gormus.</i>	350, 381	<i>Edw. Horseius.</i>	236, 261, 267
<i>D'osellius. 63. & seqq. 119</i>		<i>Edw. Neullus.</i>	481
<i>Doughteus morte affectus.</i>	304	<i>Edw. Randolphus.</i>	83, 84, 130
<i>Downius.</i>	378	<i>Edw. Rishtonus.</i>	355
<i>Drugo Drurius.</i>	364, 454	<i>Edw. Rogers.</i>	18
<i>Dudleius. 14, 85, 91. Rob. commendatur</i>		<i>Edw. Seimorus Protector.</i>	8, 73
<i>Scota in maritum.</i>	84	<i>Edw. Sextus.</i>	8, 102, 162, 178
<i>Duellum ridiculum.</i>	317	<i>Edw. St. Lo.</i>	130
<i>Duisburgum obsidetur.</i>	393	<i>Edw. Staffordus.</i>	274, 355
<i>Dundalkia.</i>	130	<i>Edw. Stanleius. 183. fortitudo.</i>	394
<i>Dunfermelinus.</i>	341	<i>Edw. Warnerus.</i>	74
<i>Dunganonus Baro. 62, 130, 132, 245, 258</i>		<i>Edw. Windesorius.</i>	405
<i>Duttonus.</i>	105	<i>Edw. Wottonus.</i>	375, 397, 413
<i>Dwina fl.</i>	153	<i>Edwinus Sands.</i>	27, 38
		<i>Egidius Fletcherus.</i>	343
		<i>Egremondus Ratcliffus.</i>	167, 275
		<i>Eliensis Episcopus.</i>	199
		<i>Elizabetha Austriaca.</i>	195
		<i>Elizabetha nata. 5. exagitata. 12. eius Consi-</i>	
		<i>liarij. 18. ab Hispanis ambitur. 20. inau-</i>	
		<i>guratur. 24. Parlamentum habet. 25. ad</i>	
		<i>nuptias suadetur. 33. respondet. 34. eius</i>	
		<i>Symbolum. 40. Responsum de religione.</i>	
		<i>ibid.</i>	

E

E <i>Brietas in Angliam deducta.</i>	318
<i>Eboracensis Archiepisc.</i>	461
<i>Edenburghense castrum obsidetur.</i>	140
<i>Edictum contra disputantes de Religione,</i>	

INDEX.

ibid. à Ferdinando pro filio ambitur. 41
 proci. 54. prouida cura. 71. ad nubendum
 suadetur. 104. Oratio. 107, 212, 433
 436. patris debita soluit. 233. Mortonio
 indignatur. 257. cur cœlibatum prætulit.
 324. pacē Sueco impetrat. 342. in Pon-
 tificios clementia. 354. Belgas in prote-
 ctionem recipit. 384. ad Leicestrium lite-
 ra. 391. responsum. 433. excitata ab Au-
 licis in mortem Scotæ rationibus. 452
 Exemplis. 453, 467. castra inuisit. 493
 de victoria gratias agit. 495. Claustrarios
 laudat. 495. & passim.
 Eleemosynarius. 454
 Elphenstenius. 55
 Elringhamus. 174
 Emanuel Philibertus Sabaudia Dux. 14
 Emblemata. 364, 385, 411, 445, 473, 494
 Emporium Emdæ. 90
 Entwessellius. 83
 Episcopi abdicati. 36. substituti. 38. Eorum
 Ordinatio. 108
 Erricus Rex Suecia. 54
 Eringtonius. 1285
 Effexia Comes. 244, 246, 258. in Hibernia
 Angustia. ibid. mors. 263, 390
 Euerus Baro. 167, 398
 Exonia Marchio. 481
 Expeditio in Scotiam. 47, 173. & seqq.
 183, 240
 Expostulatio cum Scota. 220
 Exteri testimonium. 212, 214

F

Facultas Pontificijs concessa. 299
 Familia Amoris. 301
 Farnhamia. 160
 Fœdus Berwicense. 48. Russicum. 154
 Blessense. 225. renouatur. 251. cum ordi-
 nibus. 269. cum Germania Principibus
 374. expetitur cum Scoto. 375. Arcti-
 oris Amicitia. 398
 Fekenhamus Abbas. 37

Felonia. 371
 Fentonus. 492
 Ferdinandus Imperator. 41, 76
 Feria Comes. 20, 57, 58
 Fernihurstus. 167, 173, 194, 284, 375
 obit. 376
 Fernihurstia. 426
 Fitz-Edmunds. 170, 244
 Fitz-Eustatius Vicecomes. 293
 Fitz-Warin. Baro. 72
 Fleccus. 240
 Flemingus. 135
 Flemings Navarchus. 486
 Flerius. 229, 235
 Fletcherus. 305, 457
 Foixius. 84, 88, 196, 197, 225, 227
 Fortescus. 1, 403
 Franciscus Angolismensis. 106
 Fran. Barkleius. 169
 Fran. Bertius. 241
 Fran. Borbonius. 319
 Fran. Delphinus. 110
 Fran. Dracus, eius origo. 301. orbem cir-
 cumnavigat. ibid. Fit Eques. 308. in
 Americam missus. 385. in Hispaniam.
 469. Subthalassiarcha. 480, 487
 492
 Fran. Gerrardus Lusitanus. 407, 323
 Fran. Inglefeldius. 37, 364, 408
 Fran. Knolles. 18, 109, 136, 147, 265
 415, 480
 Fran. Russellus. 184. captus. 256. occisus.
 375
 Fran. Secundus Rex Gallia Anglia titulum
 assumit. 42. moritur. 60.
 Fran. Throcmortonus. 353. & seqq.
 Fran. Toletanus. 307
 Fran. Verus. 472, 497
 Fran. Vindocinus. 30
 Fran. Walsinghamus. 163, 198, 247, 252
 322. eius Legatio in Scotiam. 340, 369
 396, 408, 415, 425, 486
 Franciscopolis. 76. vide. Newhauen.
 Fredericus Elector Palatinus obit. 263

INDEX.

<i>Fretum Danicum.</i>	498	<i>Goodalus.</i>	84
<i>Fuesregiuncula.</i>	247	<i>Goodus Medecina D.</i>	241
G			
<i>Gainsfordus.</i>	250	<i>Gourius. 331, 341, 352. obtruncatur.</i>	353
<i>Galli de pace violata protestantur.</i>	50	<i>Grangius Kirckaudius. 239, 142, 194. sus-</i>	241
<i>Gallowidensis Episcopus.</i>	190, 192	<i>penditur.</i>	241
<i>Gallus fit Eques Garterij.</i>	366	<i>Granuellanus Cardinalis.</i>	89, 242
<i>Garnierus.</i>	483	<i>Gregorius Fines.</i>	36
<i>Gaspar Heywoodus.</i>	355	<i>Grego. Martinus.</i>	354
<i>Gaudius Seruiens ad legem.</i>	423	<i>Grego. XIII. PP.</i>	279
<i>Gawinus Kilwinini Commendator.</i>	139	<i>Greius Baro. 30, 32, 47, 51. Prorex Hiber-</i>	279
<i>Georgius Barnesius.</i>	127	<i>nia. 292. & seqq. 415, 461, 463. vide</i>	275
<i>Geor. Burchierus.</i>	293	<i>Arth. Greius.</i>	275
<i>Geor. Bowes.</i>	166	<i>Greius supplicio affectus.</i>	286
<i>Georgius Buchananus falsi damnatus. 110</i>	110	<i>Greshami Collegium.</i>	127
<i>139. obit. 332. Quaedam eius scripta Par-</i>	362	<i>Gretzius.</i>	497
<i>lamento prohibita improbata.</i>	362	<i>Grimstonus.</i>	87
<i>Georgius Carius. 174, 240, 273, 290, 293</i>	174, 240, 273, 290, 293	<i>Groome-Porter.</i>	90
<i>Geor. Douglassius.</i>	134	<i>Gualterus Haddonus.</i>	30, 195
<i>Geor. Gordonius Huntley Comes. 112, 238</i>	112, 238	<i>Guil. A. Burgo.</i>	288
<i>Geor. Heronus, 256, occiditur.</i>	ibid.	<i>Guil. Alanus. 297, eius liber. 369, 428. &</i>	471, 479, 484
<i>Geor. Hernaius.</i>	130	<i>Guil. Alleius.</i>	38
<i>Geor. Morus.</i>	293	<i>Guil. Aubreius.</i>	201
<i>Georg. Shirleius.</i>	407	<i>Guil. Babingtonus.</i>	271
<i>Geor. Staffordus.</i>	167	<i>Guil. Barlous Episcopus.</i>	38
<i>Gerardus D' Spesius.</i>	149, 151	<i>Guil. Baro Pagettus. 86. obit ibid.</i>	403
<i>Gerardus Gorus.</i>	389	<i>Guil. Cornewallius.</i>	272
<i>Geruasius Cliftonus.</i>	390	<i>Guil. Courtneius.</i>	87
<i>Gibsonus.</i>	329	<i>Guil. Davisonus. 256, 282, 339, 415, 450</i>	454 iudicio sistitur. 461. Petitiō. 465
<i>Giffardus.</i>	402, 407, 411	<i>Apologia ibidem.</i>	465
<i>Gilbertus Barcleius.</i>	38	<i>Guil. Dormerus,</i>	57
<i>Gilb. Bournus Episcopus.</i>	37	<i>Guil. Downhamus.</i>	38
<i>Gilb. Episcopus London.</i>	4	<i>Guil. Drurius, 83, 173, 201, 228, 240, 265</i>	290
<i>Gilb. Gerardus. 207, 213, 461, 463</i>	207, 213, 461, 463	<i>Momonie prefectus, 265, Hibernia Pro-</i>	290
<i>Giraldus. Fitz-Girald. vide Desmondia</i>	290	<i>rex, 281, 288, obit.</i>	290
<i>Comes.</i>	290	<i>Guil. Drurius de Hawsted.</i>	497
<i>Glamius. 341, 351, 358, 378</i>	341, 351, 358, 378	<i>Guil. Fitz-Williams.</i>	208
<i>Glascuensis Archiepiscopus.</i>	408	<i>Hibernia Prorex ibidem. 244, 475</i>	481, 498
<i>Glencarnia Comes. 100, 120, 140, 174</i>	100, 120, 140, 174	<i>Guil. Fleetwoodus.</i>	201
<i>Glichus Vexillifer.</i>	488	<i>Guil. Geraldus Londinensis,</i>	127
<i>Glastum.</i>	389	<i>Guil. Gorgeus,</i>	103
<i>Gonorus.</i>	88	<i>Guil.</i>	Guil.

INDEX.

<i>Guil. Hattonus.</i>	490	<i>Hamiltonij deiecti.</i>	285
<i>Guil. Hiltonus.</i>	184	<i>Hamonti impietas.</i>	285
<i>Guil. Holstockus.</i>	235, 260	<i>Hannibal Gonzaga.</i>	394
<i>Guil. Howardus Effinghamius Baro.</i>	18,	<i>Harcourtus.</i>	271
20, 31, 42, 209. <i>Obit.</i>	243	<i>Harpsfeldus D.</i>	27
<i>Guil. Howardus filius Th. Ducis Norfolcia.</i>	354	<i>Hauraus Marchio.</i>	269
<i>Guil. Keithus.</i>	444	<i>Hansius.</i>	298
<i>Guil. Killegraus.</i>	240, 454	<i>Hemartus.</i>	393
<i>Guil. Kircaldius. Vide Grangius.</i>		<i>Henricus Balnauus.</i>	139
<i>Guil. Knolles.</i>	174, 240	<i>Henr. Brookus.</i>	490
<i>Guil. Maitlandus.</i>	44	<i>Henr. Candishus in Belgio militat.</i>	274
<i>Guil. Markhamus.</i>	275	<i>Henr. Carius.</i>	240
<i>Guil. Neullus.</i>	254	<i>Henr. Cheneius.</i>	415
<i>Guil. Norrisius.</i>	245	<i>Henr. Cliffordus obit.</i>	187
<i>Guil. Pageus.</i>	325	<i>Henr. Darlius. 276. Vide Darlium.</i>	
<i>Guil. Parr Marchio Northampton.</i>	18	<i>Henr. Dauilius.</i>	287
<i>Obit.</i>	207	<i>Henr. Dunus.</i>	405, 410, 412
<i>Guil. Parrius. 366. Suspenditur.</i>	370	<i>Henr. Fenwicus.</i>	257, 376
<i>Guil. Pelhamus.</i>	290, 393	<i>Henr. Gates.</i>	36
<i>Guil. Periamus.</i>	416	<i>Henr. Goodierus.</i>	200, 242
<i>Guil. Petrus obit.</i>	229	<i>Henr. Harringtonus.</i>	273
<i>Guil. Pickeringus.</i>	56	<i>Henr. Howardus. 36, 199, 241, 354, 407</i>	
<i>Guil. Russellus.</i>	390, 473	<i>Henr. Hunsdonius Baro. 88, 161, 167,</i>	
<i>Guil. Ruthuenus.</i>	331	168, 173, 229, 352, 369, 390, 480	
<i>Guil. Sandersonus.</i>	388	<i>Henr. Iones.</i>	201
<i>Guil. Staffordus.</i>	449, 450	<i>Henr. Killegraus. 20, 103, 238, 265</i>	
<i>Guil. Stanleius. 229, 290, 395, 470, 479</i>		<i>Henr. Knolles.</i>	81, 245
<i>Guil. Stuartus.</i>	339	<i>Henr. Leius.</i>	218, 240
<i>Guil. Waadus in Hispaniam missus.</i>	356,	<i>Henr. Lusitanus Cardinalis.</i>	69
358. & seq. 410		<i>Henr. Manours.</i>	87
<i>Guil. Winterus. 47, 122, 149, 260, 292,</i>		<i>Henr. Midlemorus.</i>	441
294, 305, 490		<i>Henr. Morleius Baro.</i>	37
<i>Guisorum in Elizabetham malevolentia. 50</i>		<i>Henr. Neullus.</i>	183, 200
<i>Excommunicationem urgent. 68, 331,</i>		<i>Henr. Norrisius.</i>	122
446. <i>In Scotorum Reginam charitas.</i>	458	<i>Henr. Octauus Rex Anglia. 1. & seq.</i>	
		<i>Eius luxus. 62, 102, 134, 237</i>	
		<i>Henr. Percius.</i>	45, 194, 200
		<i>Henr. Ramelius Danus.</i>	396
		<i>Henr. Seimorus.</i>	480, 490
		<i>Henr. Septimus Rex Anglia. 106, 376,</i>	
		396, 415.	
		<i>Henr. Sidneius in Galliam, & mox in Sco-</i>	
		<i>tiam missus. 74, 100, 130, 208. Hiber-</i>	
		<i>nia Prorex. 258, 264. Hibernia vale-</i>	
		<i>dicit.</i>	

H

H <i>Aius.</i>	77
<i>Hallinghamus.</i>	133
<i>Hallus.</i>	183, 221, 347
<i>Hamiltonium Castrum.</i>	174

INDEX.

<i>dicit.</i> 281. <i>Obit.</i>	394	<i>Hugo Moncada interfectus.</i>	492
<i>Henr. Tertius Rex Gallie.</i>	248	<i>Hugo O-Moil.</i>	311
<i>Herbertus Baro.</i>	178	<i>Hugo O-Neal.</i> 132. <i>Vide Dunganoni Baro.</i>	
<i>Herefordia Vice-Comes.</i> 208. <i>Comes Essexia.</i> 216. <i>Vide Essexia Comes.</i>		<i>Hugo Powlettus.</i>	83
<i>Herisius Baro.</i> 135, 136, 155, 183, 191, 199, 210		<i>Hugo Willoughbeius.</i>	127
<i>Herlus.</i>	216	<i>Huicus Medicus.</i>	104
<i>Hertfordia Comes.</i> 24. <i>Incarceratur.</i> 73. <i>Mulctatur.</i> 74, 96, 155, 208		<i>Humfredus Gilbertus.</i>	170, 225, 345
<i>Heydonus.</i>	1, 161	<i>Humius Baro.</i> 32, 140, 174, 191, 239, 240, 241, 377	
<i>Hibernia in Regnum erecta.</i>	12	<i>Huntingdonia Comes.</i> 62, 145, 166, 177, 208, 249, 257	
<i>Hibernia Proreges & Iustitiarij.</i> 101. <i>Infaelicitas.</i> 170. <i>Hibernici belli difficultas, unde.</i>	476	<i>Huntleius Comes.</i> 115, 116, 173, 175, 183, 191, 228, 238	
<i>Higfordus.</i>	193, 199	I	
<i>Hieronimus Bellamius.</i>	412	<i>Iacmanus.</i>	310
<i>Hieronimus Bowes.</i>	174, 342	<i>Iacobus Albonus.</i>	31
<i>Hieronimus Catena.</i>	146, 218, 220	<i>Iac. Boncampagnus.</i>	279
<i>Hispani & Itali in Hibernia.</i> 293. <i>Eorum terror.</i>	491	<i>Iac. Bosgramius.</i>	355
<i>Hispanica Classis.</i>	465	<i>Iac. Cockburnus.</i>	139
<i>Hispaniarum Rex Elizabetha fauct.</i> 14. <i>Ambit.</i> 20. <i>Eius grauitas laudata.</i> 21. <i>Anglorum apparatus detinet.</i> 49. <i>Fædus renouare recusat.</i> 56. <i>Excommunicationem contra Elizabetham impedit.</i> 57. <i>Repulsam in paruis agri fert.</i> 57. <i>Garterium remittit, ibid.</i> <i>Offensior.</i> 69. <i>In Anglos commotior.</i> 86, 125, 126, 201, 210, 220. <i>Elizabetha titulos admitti iubet.</i> 261, 293. <i>Quæ proprietas in America.</i> 309. <i>Lusitaniam occupat.</i> 318. <i>Eius potentia.</i> 366. <i>Classem invincibilem parat.</i> 485. <i>Quomodo cladem tulit.</i>	495	<i>Iac. Croftus.</i> 12, 32, 36, 46, 52, 415, 461, 463, 482	
<i>Hodgesonus.</i>	402	<i>Iac. Fitz-Eustacius.</i>	349
<i>Hohenlous Comes.</i>	392	<i>Iac. Fitz-Moris.</i> 170, 208, 244, 286, 287. <i>Occisus.</i>	288
<i>Hothius Baro.</i>	266	<i>Iac. Hamiltonius Dux Castri-Heraldis,</i> 44, 51, 84, 92, 98, 112, 120, 121, 145, 155, 172, 174, 183, 191, 228, 238. <i>Moritur.</i>	258
<i>Holy Maide of Kent.</i>	5	<i>Iac. Humius Baro.</i>	398
<i>Hoo & Hastings Baro.</i>	1	<i>Iac. Mac-Conel.</i>	62, 129, 131
<i>Hoptonus.</i>	74, 212	<i>Iac. Mac-Guilli.</i>	139, 190
<i>Horatius Pallavicinus.</i>	322, 396	<i>Iac. Melvinus.</i>	103
<i>Horseius.</i>	83	<i>Iac. Oglus.</i>	257
		<i>Iac. Pilkintonus.</i>	38, 205
		<i>Iac. Prior S. Andree,</i> 44, 48, <i>Vide Moravij Comitem.</i>	
		<i>Iac. Quintus Rex Scotorum.</i> 112, 117, 172	
		<i>Iacobus Sextus Rex Scotorum natus.</i> 103. <i>Baptisatur,</i> 103. <i>Inauguratur,</i> 120. <i>Elizabetha fidei commendatur.</i> <i>ibid.</i> <i>Eius in literis progressus,</i> 276. <i>Patrimonium</i>	

INDEX.

<i>monium in Anglia petit.</i> 277. <i>A suis interceptus.</i> 331. <i>Se Elizabetha applicat.</i> <i>ibid.</i> <i>Se liberat.</i> 340. <i>Walsinghamo liberè respondet.</i> <i>ibid.</i> <i>In interceptores clementia.</i> 141. <i>Duci Lenoxio famam restituit.</i> 342. <i>In eum coniuratio.</i> 351. <i>Coniuratos dissipat.</i> <i>ibid.</i> <i>Eos ex Anglia repetit.</i> <i>ibid.</i> <i>Leges Ecclesiasticas sancit.</i> 361. <i>Et Amnestiam.</i> 378. <i>Fœdus Arctioris amicitix cum Anglis init.</i> 398. <i>Pro matre intercedit literis, & nuntijs.</i> 444. <i>Literæ eius.</i> <i>ibid.</i> <i>Ex matris morte dolor & indignatio.</i> 466. <i>Consilia ei suggesta.</i> 467. <i>Dolorem eius Angli placare adlaborant.</i> <i>ibid.</i> <i>Eius contra Hispanos alacritas.</i> 481. <i>In Maxwellum Hispanizantem mouet & capit.</i> 482. <i>Conditiones ei oblata.</i> 493. <i>Hispanos naufragos Parmensî roganti remittit.</i> 494. <i>Auget Anglorum latitiam.</i> 495. <i>Eius dictum facetum.</i> 496.	<i>Ioan. Christopheronus Episcopus.</i> 37
<i>Iac. Stuartus.</i> 312	<i>Ioan. Dauersius,</i> 272
<i>Iac. Turberuillus Episcopus Exon.</i> 37	<i>Ioan. Dauisius Namarchus.</i> 388
<i>Iac. Wingfeldius.</i> 293	<i>Ioan. Deus.</i> 231
<i>Iac. Wraius.</i> 319, 326	<i>Ioan. De-la-Pole.</i> 106
<i>Iana Greia.</i> 9	<i>Ioan. Desmonius.</i> 287, 289, 290. <i>captus,</i> 292
<i>Iana Seimora Regina.</i> 6	<i>Ioan. Dux Finlandiæ.</i> 55
<i>Ianus Douza.</i> 254	<i>Ioan. Elmarus.</i> 27
<i>Idiacius.</i> 356	<i>Ioan. Feltonus.</i> 182
<i>Iesuitæ in Angliã subrepant.</i> 298	<i>Ioan. Forsterus.</i> 256, 257, 375
<i>Ioachimus Aegidius.</i> 90	<i>Ioan. Fulthropus.</i> 167
<i>Ioannes Austriacus.</i> 256. <i>In Belgium venit.</i> 261, 267, 268	<i>Ioan. Gageus.</i> 37
<i>Ioannes Basilides Russorum Imper.</i> 127, 128	<i>Ioan. Gordonius.</i> 112, 139
<i>Ioan. Best.</i> 38	<i>Ioan. Greius.</i> 36
<i>Ioan. Betonius.</i> 135	<i>Ioan. Halesius,</i> 73, 91
<i>Ioan. Binghamus.</i> 380	<i>Ioan. Hamiltonius Archiepiscopus S. Andreae,</i> 192. <i>Ioan. Hamiltonius</i> 358, 378
<i>Ioan. Bishopus.</i> 327	<i>Ioan. Hartus.</i> 355
<i>Ioan. Borroughus.</i> 395	<i>Ioan. Hastingsus.</i> 243
<i>Ioan. Caius Medecina D.</i> 243	<i>Ioan. Hawkinsus,</i> 134. <i>malè tractatus.</i> <i>ibid.</i> 302, 487, 490.
<i>Ioan. Carius.</i> 245	<i>Ioan. Hepburnus.</i> 121, 141
<i>Ioan. Charnocus.</i> 405, 414	<i>Ioan. Ionesus.</i> 405, 412
<i>Ioan. Checus.</i> 295	<i>Ioan. Itclaus.</i> 380
	<i>Ioan. Iuellus Episc. Sarisb.</i> 27, 38. <i>obit.</i> 207
	<i>Ioan. Leslaus.</i> 139, 241
	<i>Ioan. Manerius.</i> 410
	<i>Ioan. Martinus Recaldus.</i> 485, 492
	<i>Ioan. Masonus.</i> 18, 109
	<i>Ioan. Medices.</i> 479
	<i>Ioan. Mendoza.</i> 170
	<i>Ioan. Monlucius.</i> 50
	<i>Ioan. Moruillerius Aarelianensis Episcopus.</i> 32, 88
	<i>Ioan. Neuillus.</i> 167
	<i>Ioan. Nogentus.</i> 311
	<i>Ioan. Norrisius.</i> 245, 274, 296. <i>vincit & vincitur.</i> 317, 392, 472, 480
	<i>Ioan. Northus.</i> 274
	<i>Ioan. Parkhurstius.</i> 38
	<i>Ioan. Perenottus.</i> 255
	<i>Ioan. Perottus.</i> 208, 244, 288. <i>Hibernia Prorex.</i> 350, 381, 475
	<i>Ioan. Ribalaus.</i> 81
	<i>Ioan.</i>

I N D E X.

<i>Ioan. Rogersius.</i>	482	<i>Legatio Setoni.</i> 176. <i>Buckhursti.</i> 195. <i>De Legato Consultatio.</i> 201. <i>Legatio Gondij.</i> 234. <i>Comitis Wigorniae.</i> ibi. <i>Baronis Northi.</i> 248. <i>Legatio I. Smithi.</i> 267. <i>Wilkesij.</i> 269. <i>Legatio irrita.</i> 275. <i>Patricij Gray.</i> 362. <i>Legatus an Principi insidietur.</i> 450. <i>Legatio in Daniam.</i> 499
<i>Ioan. Smithus.</i> 260. <i>Legatus in Hispania.</i>	267	<i>Leges Sex Articularum.</i> 6, 79. <i>In turbulentos.</i> 204. <i>In Pontificios.</i> 328. <i>Ecclesiastica in Scotia.</i> 361. <i>Rogata contra Episcopos.</i> 370. <i>Contra Iesuitas.</i> 371
<i>Ioan. Somerus.</i>	321	<i>Leicestria Comes.</i> 91, 94, 104, 125, 144, 145, 151, 158, 160, 162, 198, 205, 208, 228, 245, 264, 276, 282. <i>Nuptijs Andini se opponit.</i> ibid. 320, 369, 389. <i>In Hollandiam missus.</i> 390. <i>Ab Ordinibus exagitatus.</i> 395, 414, 450, 472
<i>Ioan. Storius L. L. D.</i>	13, 38, 152, 206	<i>Leicestriana factio in Belgio.</i> 473, 474. <i>Reuocatur.</i> ibid. 478. <i>Obit.</i> 496
<i>Ioan. Stubbis.</i>	325	<i>Lenoxia Comitissa.</i> 72, 112. <i>Comes.</i> 92, 97, 116, 119, 146, 155. <i>Prorex Scotia.</i> 174. <i>Occiditur.</i> 203. <i>Esmaus Lenoxia Dux.</i> 284, 312, 331. <i>In Galliam redit.</i> 338. <i>Obit.</i> 339. <i>Liberi in Scotiam vocati.</i> 341. & seq.
<i>Ioan. Suffraganeus Bedfordiensis.</i>	38	<i>Leonardus Dacrus.</i> 160
<i>Ioan. Swinbornus.</i>	167	<i>Letha.</i> 51. <i>Obsidetur.</i> 52. & seq.
<i>Ioan. Throcmortonus.</i>	182	<i>Leuingstonus.</i> 139, 185, 190, 192
<i>Ioan. Trauersius.</i>	405, 414	<i>Libri de nuptijs Scotia cum Norfolcio.</i> 164
<i>Ioan. Whitgiftus.</i> 233. <i>Archiepiscopus Cant.</i>	347, 498	<i>Contra nuptias Andini.</i> 324
<i>Ioan. Wolkeius.</i>	416	<i>Lidingtonus.</i> 44, 67, 94, 95, 115, 118, 121, 139, 142, 147, 157, 159, 239. & seq.
<i>Ioan. Zoucheus.</i>	83	<i>Moritur.</i> 241
<i>Iobus Throcmortonus.</i>	498	<i>Lignerolius.</i> 121
<i>IncurSIONES inter Scotos & Anglos.</i>	173, 362	<i>Ligonus.</i> 147
<i>Indica Mercatorum Societas.</i>	470	<i>Limitaneæ probationes.</i> 376
<i>Indicium contra Scotorum Reginam.</i>	423	<i>Limnachum.</i> 171
<i>Indicia de eius causa.</i>	441. & seq.	<i>Lincolnia Comes.</i> 106, 167, 208, 227, 282, 320, 389, 414, 461
<i>Ius Castrense.</i>	243	<i>Lindseius Baro.</i> 115, 139, 140, 143, 145, 174, 331
K		<i>Lites inter Anglos, & Lusitanos.</i> 206
K <i>Eius.</i>	87	<i>Lixnaw Baro.</i> 292
<i>Kelwainus.</i>	240	<i>Lochleuinus.</i> 341
<i>Kernisius.</i>	83	<i>Lodonicus</i>
<i>Keswicus oppidum.</i>	70	
<i>Kildaria Comes.</i>	62, 246, 293	
<i>Kibkenmia.</i>	170	
<i>Knoxius.</i>	111, 118, 120	
L		
L <i>A. Mottus.</i>	164	
<i>Lana Anglica.</i>	90	
<i>Langdallus D.</i>	27	
<i>Laniena Parisiensis.</i>	228	
<i>Last-Belt.</i>	330, 499	
<i>Latimerus Baro.</i>	272	
<i>La-Warus Baro.</i> 209, 220. <i>Obit.</i>	272	
<i>Legato quousq; iniuria ferenda.</i> 70. <i>Legatio à Mosco.</i> 127, 154. <i>Legatus in Hispaniam.</i>	133	

INDEX.

<i>Lodovicus Aurelianensis.</i>	106	<i>Maria Sidneia.</i>	57
<i>Lodovicus Lusignianus.</i>	319	<i>Markensfeldius.</i>	209
<i>Lodovicus Malanus.</i>	90.242	<i>Marria Comes. 112. 120. 140. 174. Pro-</i>	
<i>Lodovicus Zuniga Requesenius. 252. Obi-</i>	255	<i>rex statim obit. 204. Ioan. 317. 331</i>	
	171	<i>341. 351. 358. 378</i>	
<i>Londinensis Episcopus.</i>	171	<i>Martinus Forbisberus. 262. 487. 489. 490</i>	
<i>Lotharingus Cardinalis. 30. 31. 45. 53</i>		<i>Matherus morte affectus.</i>	216
<i>63. 76. 84. 197</i>		<i>Matrimonij cum Andino pacta. 320. Diffe-</i>	
<i>Lowderus.</i>	136. 200. 242	<i>rendi causa.</i>	322
<i>Lucas Kirbius.</i>	326	<i>Matthaeus Parkerus Archiepiscopus Can-</i>	
<i>Lumleius Baro. 162. 198. 200. 407. 415</i>		<i>tuariensis.</i>	38. 237
<i>461. 463</i>		<i>Maueiseirus.</i>	196. 247. 319
<i>Luserina pelles.</i>	127	<i>Mauritius Barkleius.</i>	52
M		<i>Mauritius Dennis.</i>	83
<i>Mac-Arti-More.</i>	170	<i>Mauritius Nassovius.</i>	473
<i>Maclena Saga.</i>	352	<i>Maximilianus Imperator. 11. 98. 125.</i>	
<i>Machlis Animal.</i>	343	<i>Obit. 263</i>	
<i>Mac-Genis.</i>	129	<i>Maxwellus Baro. 135. 136. 183. 377.</i>	
<i>Mac-Gillespic.</i>	131. 245	<i>Missamerigit.</i>	378.
<i>Mac-Guilli.</i>	245	<i>Mechlinia capitur.</i>	296
<i>Mac-Guir.</i>	129, 259	<i>Medina Caeli Dux.</i>	193. 232.
<i>Mac-Mahon.</i>	259	<i>Medina Sidonia Dux Praefectus Classis</i>	
<i>Mac-William.</i>	380. 381	<i>Invincibilis.</i>	485
<i>Mackworthus.</i>	294	<i>Meilerius.</i>	379
<i>Madridum.</i>	134	<i>Melsenus D:</i>	254
<i>Magellani Fretum. 304. Nubecula. 305</i>		<i>Michael Carius.</i>	245
<i>470</i>		<i>Mich. Hospitalis.</i>	122
<i>Mahonus O-Brean.</i>	379	<i>Mic. Seurites.</i>	50
<i>Mainus Sacerdos.</i>	272. 298	<i>Mic. Tempest.</i>	167
<i>Maitlandus.</i>	377	<i>Milo Couerdalus.</i>	380
<i>Maesius D.</i>	483	<i>Ministri illusi. 251. Scoti, Regi se opponunt.</i>	
<i>Malbeius.</i>	231, 289		342
<i>Manninguillus.</i>	332. 339	<i>Modius.</i>	449. 450
<i>Mannus Legatus in Hispania.</i>	133	<i>Moguntia.</i>	126
<i>Mansfeldia Comes.</i>	392	<i>Momonina Praeses.</i>	101
<i>Marcanus Lumaus Comes.</i>	224. 253	<i>Monsonus.</i>	105. 326
<i>Marchio à Burgaw.</i>	479	<i>Montgomerij Comes.</i>	169. 235
<i>Margareta Douglassia. 93. vide Comitiss-</i>		<i>Montignius.</i>	90
<i>sa Lenoxia.</i>		<i>Montioius Baro.</i>	209
<i>Margareta Goldinga.</i>	77	<i>Montlucius.</i>	177
<i>Maria Ducis Bauaria filia.</i>	127	<i>Montmorentius. 30. 31. 43. 82. 124. 225.</i>	
<i>Maria Regina Ang. 10. Obi. 14. 106. 125</i>		<i>227. 248</i>	
<i>& seqq.</i>		<i>Montpensieriani Ducis filia Charlotta.</i>	
<i>Maria Scotorum Regina. vide Scotorum</i>			248
<i>Regina.</i>		V V V	Mon-

I N D E X.

<i>Montis-Acuti Vice-Comes.</i>	12, 26, 51, 203 414	<i>Nic. Parkerus.</i>	497
<i>Montis-Acuti Baro.</i>	481	<i>Nic. Sanderus.</i>	83, 132, 286, 287, 291, 299. <i>Fame perit.</i> 349
<i>Montrosia Comes.</i>	378	<i>Nic. Throcmortonus.</i>	43, 60, 63, & seq. 69 80, 82, 88, 96. <i>Regina Scotorum causam defendit.</i> 117. & seq. 145, 151, 158, 160, 162. & seq. <i>Obit.</i> 187
<i>Moravia Comes.</i>	53, 85, 94. & seq. 110. <i>Ambitio.</i> 111, 112, 114, & seq. 118. & seq. 135, 139, 141, 145, & seq. 167 <i>Occiditur.</i> 171. <i>De eo iudicia.</i> 172, 184, 194, 238, 257	<i>Nic. Woottonus.</i>	18, 19, 31, 43, 53, 90. <i>Obit.</i> 129
<i>Mordantus Baro.</i>	209, 415	<i>Nobiles restituti.</i>	36
<i>Morettus.</i>	113	<i>Non Pariglia nauis.</i>	490
<i>Morganus Phelipps.</i>	163	<i>Norfolcia Ducissa.</i>	129. <i>Obit. ibid. Dux</i> 27, 48, 52, 53, 56, 97, 104, 139, 144, 145, 147, 151. <i>Se subducit.</i> 161. <i>Re- dit.</i> 162. <i>Custodia datur.</i> 163. <i>Libe- ratur.</i> 182. <i>Iterum in carceratur.</i> 200. <i>In iudicium vocatur.</i> 208. <i>Condemna- tur.</i> 215. <i>Obtruncatur.</i> 217
<i>Morleius Baro.</i>	415	<i>Northamptonia Marchio.</i>	18, 24, 56. <i>Obit.</i> 207
<i>Mortonius Comes.</i>	32, 110, 113, & seq. 120, 139, 174, 190. <i>Scotia Prorex.</i> 237, 238. <i>Loco mouetur.</i> 277. <i>Ad- ministrationem resumit.</i> 278. <i>Incarce- ratur.</i> 314. <i>Obtruncatur.</i> 317, 376	<i>Northumbria Comitissa.</i>	214, 221
<i>Mopus.</i>	354	<i>Northumbria Comes.</i>	32, 145, 151, 157, 163. & seq. 171, 209, 219, 229, 272. <i>Capite plectitur.</i> 230, 354, 272. <i>Mor- tuus repertus.</i> <i>ibid.</i> 490
<i>Mosconia detecta.</i>	127	<i>Northumbria Dux.</i>	8, 9, 56
<i>Moscus moritur.</i>	343	<i>Northus Baro.</i>	125, 209, 248, 390
<i>Mota-Fenelonus.</i>	196, 227, 229, 236, 259 332, 339	<i>Novatores Ecclesiam turbant.</i>	233. <i>Eorum petulantia.</i> 498
<i>Mulleius Hamett.</i>	389	<i>Nowellus S. Pauli Decanus.</i>	217, 218
N		<i>Numismata honoraria.</i>	494
<i>Navigatio ad Indiam.</i>	310	<i>Nuptia cum Alenconio proposita.</i>	229
<i>Nauis Draci quasi consecratur.</i>	308	<i>Nuptia cum Andino proposita.</i>	196. <i>Nor- folcio cum Scota.</i> 146
<i>Nauis Secretarius Reginae Scotorum.</i>	360, 405, 412, 425 <i>Eius Apologia.</i> 432, 455	O	
<i>Nealus Brian.</i>	231	<i>O Bignius.</i>	260
<i>Negotiatio in Belgio restituta.</i>	232	<i>O-Conor.</i>	244, 273
<i>Nelsonus.</i>	298	<i>Odetus Castillionus Cardinalis.</i>	149
<i>Newillorum familia nobilitas.</i>	365	<i>O-Donell.</i>	62, 129, 131, 264
<i>New-found-land.</i>	345	<i>O-Hanlan.</i>	247
<i>New-hauen.</i>	76, 82. <i>Obsidetur.</i> 83	<i>Oliuarius Manours.</i>	83
<i>Nicholaus Arnoldus Hibernia Iustitiarius</i>	100	<i>Oliuarius Templeus.</i>	296
<i>Nic. Baconus.</i>	19, 91, 144, 164, 191, 233, 265. <i>Obit.</i> 285	<i>O-More.</i>	231, 244, 273
<i>Nic. Baskervillus.</i>	472	<i>O-Neale. Vide Shanus.</i>	
<i>Nic. Bulinghamus.</i>	38	<i>Orcadum</i>	
<i>Nic. Guldenstenius.</i>	55		
<i>Nic. Heathus Archiepi. Eboracens.</i>	17, 18, 36		
<i>Nic. Mortonus.</i>	165		

INDEX.

<i>Orcadum Episcopus.</i>	139	<i>Petrus Clausius.</i>	319
<i>Ocranum Promontorium.</i>	486	<i>Petrus Mewtas.</i>	60, 68
<i>Ormesbeius.</i>	83	<i>Petrus Sarmientus.</i>	307
<i>Ormondia Comes.</i>	1, 101, 131, 152, 170	<i>Petrus Seburæ.</i>	309
	291	<i>Petrus Valdesius captus.</i>	488
<i>Oquenda navis capta.</i>	488, 492	<i>Pettus.</i>	310
<i>Oswaldus.</i>	165	<i>Pheogus Mac-Hugh.</i>	293
<i>Owenus Hoptonus.</i>	208	<i>Phetiplacius.</i>	271
<i>Owenus Oglethorpus Episcopus Carliolen-</i>		<i>Philippus Butshidus.</i>	103, 169
<i>sis.</i>	37	<i>Phil. Hispanus Rex, vide Hispaniarum Rex.</i>	
<i>Owenus.</i>	194	<i>Phil. Lantgravius Hassia.</i>	55
<i>Oxonie Comes obit.</i>	77, 414, 490	<i>Phil. Marnixius.</i>	254
<i>Oxenhami navigatio.</i>	303	<i>Phil. Sidneius. 263, 393. occiditur.</i>	394
P		<i>Phil. Stauelius.</i>	49
<i>Actum cum Protestantibus Gallia.</i>	76	<i>Philippina Insula.</i>	470
<i>Painus.</i>	498	<i>Pigottus.</i>	348
<i>Parlamentum.</i>	79, 103, 204, 216, 328	<i>Pirata coerciti.</i>	235
	366, 432	<i>Pius Quartus P P.</i>	58, 68
<i>Parmensis, 281. Antwerpiam de ditione</i>		<i>Pius Quintus P P. 147, 178, 188. Literæ</i>	
<i>capit, 384, 392. & seq. Sclusam obsi-</i>		<i>ad Scotum. 190. 201. 210. 218. Machi-</i>	
<i>det. In Angliam bellum apparat, 479</i>		<i>natio. 219. Bulla.</i>	402
<i>Pacem tamen simulat, 482. Imperatus,</i>		<i>Plomtreus sacerdos.</i>	167
<i>493, Bergam frustra obsidet.</i>	497	<i>Plowdenus obiit.</i>	365
<i>Pastrana Dux.</i>	479	<i>Poli in iudicium vocati.</i>	73
<i>Patricius Graius.</i>	375, 377, 444, 451	<i>Pollus.</i>	411
<i>Paulus Busius.</i>	254	<i>Polus Cardinalis. 10. Obiit. 15. 37. 62</i>	
<i>Paulus Foixius.</i>	77	<i>Pomponius Belleiurus.</i>	275, 445
<i>Paulus Tertius, P P.</i>	5	<i>Pontificij absoluunt. 132. Remp. turbant.</i>	
<i>Paulus Wentworthus.</i>	105	<i>233. 347. Querela. 353. In Reginam</i>	
<i>Pax cum Scota. 32. Inter Gallum & An-</i>		<i>malitia.</i>	354
<i>glum.</i>	88	<i>Pophamus.</i>	373, 461
<i>Pax Scotie parta.</i>	241	<i>Portus Gratia, vide New-hauen.</i>	
<i>Pecunia repurgata. 61. Detenta.</i>	149	<i>Powellus.</i>	194, 200
<i>Pelhamus. 83. Hibernia Iustitiarius.</i>	290	<i>Powlettus Baro.</i>	209
<i>Penbrochia Comes. 104, 151, 157, 160</i>		<i>Præmunire.</i>	96, 371
	163, 178, 207, 414	<i>Prestallus.</i>	206
<i>Pericula in mutanda Religione.</i>	22	<i>Proditores odiosi.</i>	348, 471, 479
<i>Personius Iesuita.</i>	299	<i>Profugi repetiti.</i>	355
<i>Pestilens ex pedore morbus.</i>	271	<i>Promotores.</i>	108
<i>Pestis Londini sauit.</i>	84	<i>Protestantes Galli Anglos distituunt.</i>	81
<i>Petcarnius Dunfermilini Abbas.</i>	190	<i>Protestatio de cede Darlij.</i>	115
<i>Petrus Botelerus.</i>	169.	<i>Proudus.</i>	83
<i>Petrus Carewus senior. 12, 170, 208. Obit.</i>		<i>Providentia diuina.</i>	460
<i>259. Petr. Carewus iunior. 259. 292.</i>		<i>Prowdlous.</i>	498
		V V V 2	
			<i>Pruneus</i>

I N D E X.

Praneus. 382
Puckeringus. 435
Pyramis Paulina deflagavit. 72

Q

Q *Vestio de Administratione Scotia.* 145
Quindena. 80

R

R *Adesianus Comes.* 234, 237
Radulphus Chamberlanus. 33, 58
Radul. Lanus. 387
Radul. Roulettus. 265
Radul. Sadleirus. 45, 139, 144, 198, 200
 415, *Obit.* 475
Radul. Sherwinus. 326
Ramboulettus. 102, 276
Randanus. 119
Randolphus. vide Tho. Rand.
Red-headus. 497
Rebellio Septentrionalis. 164. *Rebelles pro-*
scripti. 167, 168. *In Hibernia,* 169. *In*
Norfolcia, 182. *Rebellio oritura cadit,*
 188, 230, 273, 278, 286.
Regens Scotia obit. 53
Religio mutata, 8, 10, 22, 25, 39, 40. *In Sco-*
tia. 44
Religiosi subleuati. 71
Renatus Biragus. 225
Reuennus Baro, 48, 113, & *seqq.* 140, 170
Rex Danie fit Eques Garterij. 330
Richardus Bagottus. 410
Ric. Binghamus. 275, 480, 494
Ric. Candishus. 158, 159, 212
Ric. Chancelerus. 127
Ric. Cheneius. 38
Ric. Coxus. 27, 38
Ric. Davis. 38
Richardottus. 483. & *seq.*
Ric. Greenullus. 103
Ric. Hacluitus. 470
Ric. Harrisonus. 347
Ric. Knightleius. 498
Rich. Nortonus. 102, 166, 167

Ric. Patus. 37
Ric. Sackuillus. 18, 72, 109
Ric. Secundus Rex Anglia. 106
Ric. Shelleius. 57, 86
Ric. Tertius Rex Anglia. 106
Richus Baro. 209, 227, 245
Rimanus. 492
Robertus Bellus. 271
Rob. Bowes. 279, 313
Rob. Carius. 466, 490
Rob. Cecilius. 490
Rob. Constable. 174, 184
Rob. D'oilius. 271
Rob. Dunfermilinus. 139
Rob. Gageus. 405, 412
Rob. Gamus. 174
Rob. Hornus, 27. *Episc. Winton.* 38
Rob. Meluinus. 134, 146, 158, 240, 444
 454, 456
Rob. Peckhamus, 37
Rob. Penemanus, 167
Rob. Ridolphus Florentinus, 146, 163, 189
 193, 198, 200, 219, 220
Rob. Siculus. 443
Robertus Sydneius, 495
Rob. Stapletonus, 184
Rob. Tempestus. 167
Robinsonus, 84
Robsertus, 84
Rodericus Gomezius, 89, 242
Rodolphus Rex Romanorum, 263
Rodericus Telius, 486
Rogerus Aschamus, 150
Rogerus De-Mortuo-mari. 106
Rogerus Manwoodus, 416, 461
Rogerus Townsendus. 490
Rogerus Williams. 317, 393, 472, 480
Rohanus. 76
Rolstonus, 183, 199, 221
Rorius Oge, 273
Roos Baro. 87
Rossensis Episcopus, 163, 165, 171, 177
 183, 190, 194, 198, *In custodiam datur,*
 199, *Anglia expellitur.* 241
Rothesius

INDEX.

<i>Rothsius Comes.</i>	378
<i>Rowlandus Ienkus.</i>	271
<i>Rowlandus Meric.</i>	38
<i>Rowlandus Torcus.</i>	395, 470
<i>Rumores contra Moranium.</i>	155
<i>Russelliacades.</i>	375
<i>Rutlandia Comes.</i>	56, Obiit. 87, 167, 398 414, 415

S

<i>Sackuillus.</i>	1
<i>Saffron Walden.</i>	272
<i>Salmon Castrum.</i>	131
<i>Salopia Comes.</i>	18, 26, 47, 145, 147, 166 177, 208, 414
<i>Samierus.</i>	397
<i>San-Iosephus.</i>	295
<i>Sandes Baro.</i>	209, 227, 415
<i>Sauagius.</i>	405, 409, 412
<i>Saulus.</i>	83
<i>Scotæ Commentarium.</i>	193
<i>Scoti profugi domum remissi.</i>	377
<i>Scotorum Regina Maria.</i>	14. Regnum Angliæ vendicat. 42. Insignia assumit, ibid. & seqq. Tractatum confirmare abnuit. 59. Transitus in Scotiam ei negatur. 64. Cum Throcmortono disceptat. 65. Domum redit. 67. Heredem Angliæ declarare petit. ibid. Eius proci. 94. Sui insultant. 85. Darlio nubit. 97. Rebellantes fugat. 98. Sclopetum grauida intentatur. 113. A suis circumuenta. 114. In carcere truditur. 117. Regnum resignare cogitur. 119. E carcere euadit. 134. In Angliam venit. 135. De ea deliberatur. 137. Causa Ebraci audita. 139. Nouos cognitores recusat. 145. Ei nuptiæ cum Norfolkio propositæ. 146. Salopia Comitii in custodiam committitur. 147. De eius nuptiis cum Norfolkio occultè tractatur. 156, 159. De ea liberanda consilium. 160. Cum ea tractatus. 184. De ea liberanda tractatus. 191. Commenta-

<i>riolum ad Norfolkium scribit.</i>	192, 199	
<i>Lex in eam rogata.</i>	206. Cum ea expostulatur, 220. De ea dissertiuncula. 223	
<i>Literas querulas ad Eliz. scribit.</i>	332.	
<i>De ea liberanda iterum consultatur.</i>	338	
<i>Nouus cum ea tractatus.</i>	359, 360. Nouis Custodibus committitur. 364. Literæ ablata. 410. Amanuensis. 412. Sententia in eam. 431. Promulgatur. 439. Ad Elizabetham literæ postrema. 440. Mors. 454. & seq. Epitaphium 457. Elogium.	458
<i>Scotorum indignatio.</i>	467	
<i>Scoticorum Ministrorum insolentia.</i>	361	
<i>Scriptum contra potestatem Regiam.</i>	190	
<i>Scropus Baro.</i>	166, 173, 183	
<i>Scudamorus.</i>	409	
<i>Sebastianus Cabota.</i>	345	
<i>Sebastianus L'Aubespinaus.</i>	225, 439, 449	
<i>Sebastianus Martignius.</i>	49, 52, 169	
<i>Sebastianus Rex Lusitaniæ.</i>	207, 280	
<i>Seminariorum initium.</i>	297	
<i>Sempillus.</i>	140	
<i>S. Anna Nauis.</i>	489	
<i>S. Clerus.</i>	32	
<i>S. Crucis Marchio.</i>	485	
<i>S. Ioannis Baro.</i>	209, 415	
<i>S. Michaelis Equites.</i>	102	
<i>S. Maria Halensis.</i>	493	
<i>Setonus Baro.</i>	175, 224	
<i>Shanus O-Neale.</i>	62. In Angliam venit. 78, 98, 129. & seq. Occiditur. ibid. 103, 476	
<i>Sheffeldus Baro.</i>	490	
<i>Sheltonus.</i>	1	
<i>Shirwoodus.</i>	298	
<i>Signa Hispanorum capta, & proposita.</i>	495	
<i>Simierus.</i>	276, 282	
<i>Simon Digbeins.</i>	167	
<i>Simon Musgranius.</i>	184	
<i>Singletonus.</i>	325	
<i>Sixtus Quintus P. R.</i>	479, 484	
<i>Skenkius Erisius.</i>	393	
<i>Somersetti Dux.</i>	8. Ducissa obit. 474	
	Somer-	

I N D E X.

<i>Someruillus.</i>	347	<i>Tempeſtas.</i>	329
<i>Southamptonia Comes.</i>	157, 183, 200,	<i>Terra-Motus.</i>	195, 197, 344
241. <i>Obit.</i>	345	<i>Teuderius.</i>	282
<i>Southwellius.</i>	492	<i>Theodorus Ioannides Imp. Ruſſorum.</i>	343
<i>Staffordus.</i>	14	<i>Theodorus Pogorella.</i>	127
<i>Standonus.</i>	98	<i>The Lyzard.</i>	486
<i>Statuta in Parlamento primo.</i>	35	<i>Tho. Andrews.</i>	456
<i>Stephanus Twerdicus.</i>	127	<i>Tho. Benthamus.</i>	38
<i>Stella Auſtrina.</i>	305	<i>Tho. Biſhopus.</i>	167
<i>Stella Noua.</i>	231	<i>Tho. Bromleius.</i>	214, 220. <i>Fit Cancellarius.</i>
<i>Sterlinium.</i>	204	286, 373, 414. <i>Obit.</i>	475
<i>Stipendia Iuſtitiariorum.</i>	71	<i>Tho. Candishus orbem circumnauigat.</i>	470
<i>Stolbergensis Comes.</i>	125	<i>Tho. Cartwrightus.</i>	325, 498
<i>Strangius Baro.</i>	229	<i>Tho. Cecilius.</i>	490
<i>Strangwaius.</i>	84	<i>Tho. Chalonerus.</i>	19, 41, 65, 80. <i>Obit.</i>
<i>Strozius.</i>	238	<i>Tho. Chamberlanus.</i>	51, 69
<i>Stuartus.</i>	275, 378	<i>Tho. Cheneius.</i>	18
<i>Sturtonus Baro.</i>	415	<i>Tho. Copleius.</i>	252, 268. <i>Factus Baro à Gallo.</i>
<i>Subſidij pars remiſſa.</i>	107	<i>ibid.</i>	
<i>Succeſſio Regni controuertitur.</i>	92	<i>Tho. Cornwallius.</i>	14, 161
<i>Suffolcia Duciffa obit.</i>	87	<i>Tho. Cottonus.</i>	103
<i>Surly-Boi.</i>	62, 131, 350	<i>Tho. Digſeius.</i>	231
<i>Suprematus Titulus.</i>	5, 25. <i>Explicatus.</i>	<i>Tho. Finche.</i>	82
<i>Surria Comes.</i>	1	<i>Tho. Fines.</i>	36
<i>Suffexia Comes.</i>	18, 19, 47, 125, 127, 139,	<i>Tho. Gargrauius.</i>	33
145, 157, 161, 163. & <i>ſeq.</i>	173. <i>In</i>	<i>Tho. Gawdy.</i>	416
<i>Conſilium adſcitus.</i>	183, 198, 208, 220,	<i>Tho. Gerardus.</i>	183, 199, 490, 492
245, 273, 282		<i>Tho. Goldwellus.</i>	37
<i>Suttonus.</i>	240	<i>Tho. Gorgius.</i>	410
<i>Swartzenbergius Comes.</i>	275	<i>Tho. Greſhamus.</i>	189, 286
<i>Symbolum Leiceſtrij.</i>	473	<i>Tho. Hardingus.</i>	96, 132, 208
T		<i>Tho. Harueius.</i>	57
T <i>Abacca.</i>	388	<i>Tho. Hobaius.</i>	265
<i>Talbottus.</i>	227	<i>Tho. Howardus.</i>	489, 492
<i>Tamaricum in Angliam illatum.</i>	316	<i>Tho. Knolles.</i>	497
<i>Tamiſis fluxus inſolitus.</i>	251	<i>Tho. Leightonus.</i>	83, 267
<i>Tamworthus in Scotia Legatus.</i>	99, 202	<i>Tho. Manours.</i>	174
<i>Tanergius Corcongius.</i>	319	<i>Tho. Markenfeldus.</i>	167
<i>Taniſtria Lex.</i>	78	<i>Tho. Morganus.</i>	225, 241, 274, 355, 403,
<i>Taylorus.</i>	348	427, 429	
<i>Tegus.</i>	100	<i>Tho. Newdigatus.</i>	57
<i>Teſa fl.</i>	205	<i>Tho. Nortonus.</i>	167
		<i>Tho. Pagettus Baro.</i>	351
		<i>Tho. Parrius.</i>	18
		<i>Tho.</i>	

INDEX.

<i>Tho. Phelipps.</i>	408	<i>Turcica Mercatorum Societas.</i>	285
<i>Tho. Randolphus.</i> 63, 76, 94, 153, 173, 248 276, 315, 397, 476		<i>Turloghus Leneigh.</i>	131, 170, 258
<i>Tho. Ratcliffus.</i>	320	V	
<i>Tho. Roe-Burke.</i>	379	V <i>alentinus Brownus.</i>	184
<i>Tho. Sackvillus.</i>	195, 472	<i>Valentinus Dalus.</i> 201, 247, 251, 482	
<i>Tho. Salisburius.</i>	405, 412	<i>Cum Parmensi expostulat.</i>	484
<i>Tho. Seimorus.</i>	9	<i>Valentinus Episcopus.</i>	53, 60
<i>Tho. Shelleius.</i>	37	<i>Vaughanus.</i>	83, 165
<i>Tho. Shirleius.</i>	354, 390	<i>Vellus aureum Burgundia.</i>	90
<i>Tho. Smithus.</i> 88, 112, 123, & seq. 208, 225, 231. <i>Obit.</i>	272	<i>Venlo amittitur.</i>	393
<i>Tho. Stanleius.</i>	183, 199, 280	<i>Vespasianus Gonzaga.</i>	479
<i>Tho. Starkius.</i>	389	<i>Vestium luxus.</i>	250, 296
<i>Tho. Strangius.</i>	265	<i>Via in Indiam quaesita.</i>	388
<i>Tho. Stucleius.</i>	188, 220	<i>Vidamus Carnutensis.</i>	77, 235
<i>Tho. Wiattus.</i>	11, 106, 178	<i>Villeroius.</i>	118, 253
<i>Tho. Wilkesius.</i>	247, 269, 271, 274	<i>Vincentius Proditor.</i>	348
<i>Tho. Wilsonus.</i>	273	<i>Vincentius Parpalia.</i>	58
<i>Tho. Yong.</i>	38	<i>Vineola Marchio.</i>	279
<i>Thorntonus.</i>	108	<i>Virginia.</i>	387
<i>Thurlbeius Episcopus Eliensis.</i> 12, 19, 31, 37		<i>Vlma.</i>	126
<i>Tichburnus.</i>	405, 412	<i>Vlstropus.</i>	165
<i>Tilburia.</i>	495	<i>Vologda.</i>	153
<i>Tina fl.</i>	205	<i>Vpnoa.</i>	70
<i>Tir-Oenie Comes.</i>	130, 132	W	
<i>Toletanus Archiepiscopus.</i>	261	W <i>Alshus.</i>	98, 348
<i>Topcliffus.</i>	165	<i>Walterus D'euereux.</i> <i>Vide Es-</i>	
<i>Tormenta maiora fusa.</i>	70	<i>sexia Comes.</i>	
<i>Tractatus Cameracensis.</i> 28, 31. <i>Edenbur-</i> <i>gensis.</i> 53. <i>Cum Scota.</i> 184. <i>De Scota.</i> 191, 358, 360		<i>Walterus Kittagh.</i>	380
<i>Trappius.</i>	449	<i>Walterus Mildmaius.</i> 109, 184, 198, 330, 358, 417, 461, 463	
<i>Tremainus.</i>	83	<i>Walterus Raleghus.</i> 169, 292, 294, 387, 490	
<i>Trimlestonius.</i>	266	<i>Walterus Scotus.</i>	173
<i>Triumphalia.</i>	495	<i>Walterus Wallerus.</i>	390
<i>Trugionus.</i>	272	<i>Warhamus S. Leger.</i> 87, 101, 107, 292	
<i>Tuamensis Archiepiscopus.</i>	380	<i>Warwici Comes.</i> 77, 91, 145, 167, 208, 389 414	
<i>Tullibardinus.</i>	142	<i>Watsonus Episcopus.</i>	27, 37
<i>Tumultus in Hibernia.</i>	265	<i>Wenemanus.</i>	271
<i>Tunstallus Episcopus Dunelmensis.</i>	249	<i>Wentworthus Baro.</i>	33, 209, 415
<i>Vide Cuthbertus.</i>		<i>West-</i>	
<i>Turba in Hibernia.</i> 244. <i>In Scotia.</i> 351			

INDEX.

<p><i>Westmorlandia Comes.</i> 77, 145, 151, 157, 163. & seq. 209, 219, 253. <i>Obit.</i> 365</p> <p><i>Westmonasterij Ecclesia Collegiata.</i> 60</p> <p><i>Wheelerus.</i> 431</p> <p><i>Whitheadus.</i> 27</p> <p><i>Whites Castle.</i> 130</p> <p><i>Wigornia Comes.</i> 145, 167, 234, 414, 461</p> <p><i>Wilbrahamus.</i> 214</p> <p><i>Willoughbeius Baro.</i> 77, 167, 330, 393, 497</p> <p><i>Wilsonus D.</i> 200, 253, 260, 268</p> <p><i>Windsorus Baro.</i> 77</p> <p><i>Wintoniensis Episcopus.</i> 27, 37</p> <p><i>Wintonia Marchio.</i> 18, 151, 229, 414</p> <p><i>Wittinghamus.</i> 317</p>		<p><i>Wolseus Cardinalis.</i> 2, 5</p> <p><i>Wormestonius.</i> 204</p> <p style="text-align: center; font-size: 2em; font-weight: bold;">Y</p> <p>Y <i>Axleius.</i> 98</p> <p><i>Yeraslaui.</i> 153</p> <p><i>Yester-wemmius Baro.</i> 341</p> <p style="text-align: center; font-size: 2em; font-weight: bold;">Z</p> <p>Z <i>Elandi Anglos infestant.</i> 259</p> <p><i>Zibellinae pelles.</i> 127</p> <p><i>Zouchaus Baro.</i> 294</p>
--	--	---

SOLI DEO GLORIA.

